FUNDACIÓ NOGUERA

Textos i Documents

Liber Feudorum A

Les investigacions sobre els feus dels reis Jaume I i Jaume II de Mallorca 1263-1294

VOLUM I

Edició i estudi a cura de
Rodrigue Tréton

FUNDACIÓ NOGUERA

Barcelona, 2013

LIBER FEUDORUM A

FUNDACIÓ NOGUERA

www.fundacionoguera.com

Col·lecció Textos i Documents

Director tècnic: Josep Maria SANS I TRAVÉ

FUNDACIÓ NOGUERA

TEXTOS I DOCUMENTS, 50

Liber Feudorum A

Les investigacions sobre els feus dels reis Jaume I i Jaume II de Mallorca 1263-1294 (Cerdanya, Capcir, Conflent, Vall de Ribes, Ripollès, Vallespir i vegueria de Camprodon)

Volum I

Edició a cura de RODRIGUE TRÉTON

BARCELONA, 2013

textos medievals catalans

www.tmcat.net

© Rodrigue Tréton, 2013

Edita: Pagès Editors, S L
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
editorial@pageseditors.cat
www.pageseditors.cat

Primera edició: novembre de 2013

ISBN obra completa: 978-84-9975-418-5

ISBN volum I: 978-84-9975-419-2

DL L 1054-2013

Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, S L
www.bobala.cat

SUMARI

Pàgina

Estudi introductori

1. Les investigacions feudals de Jaume I i de Jaume II de Mallorca 11
   Els orígens: context i motivacions 16
   Principis i iniciació de la recerca 23
   El marc geogràfic de les investigacions 32
      La Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats 32
      El Rosselló i el Vallespir. 33
      El Gironès, el Besalunès i el Peraladès 35
      La diòcesi de Vic 38
      El Llenguadoc. 38
   Alguns aspectes econòmics de la investigació . . . 39
   Conclusió 44
2. Presentació del manuscrit 47
   Tradició del manuscrit 47
   Anàlisi codicològica 50
   L'escriptura dels documents 54
   Les notes marginals 57
   Tipologia dels documents 58
      Les actes de confirmació i de reconeixement . . 59
      Les sentències. 62

FUNDACIÓ NOGUERA

Una demanda d'investidura. 65
Els afegits posteriors 65
3. Taula cronològica dels documents 69
4. Fonts i bibliografia. 93

Edició dels documents 105

Documents complementaris 829

Índexs 881
Índex onomàstic. 883
Índex de matèries 957

FUNDACIÓ NOGUERA

ESTUDI INTRODUCTORI

FUNDACIÓ
NOGUERA

1. Les investigacions feudals de Jaume I i de Jaume II de Mallorca

A partir del segle XII, tant als estats de la Corona d'Aragó com en la majoria dels regnes i principats de l'Occident cristià, el renaixement de la ciència jurídica contribueix de manera determinant a l'afermament del poder regalista del sobirà. Basant-se en l'ideal veterotestamentari del bon govern segons el qual el príncep virtuós ha de fer regnar la justícia i la pau a la terra, els especialistes en dret romà elaboren una doctrina erudita que afirma que la supremacia territorial de l'autoritat del *princeps* constitueix la millor garantia de l'ordre i de l'interès públic.[1] Aquesta renovació teòrica es veu enriquida al segle següent amb les aportacions de l'escolàstica, especialment a través de la redescoberta de l'ordre racional d'Aristòtil que

1. La referència a l'Antic Testament (Pr. 8,15-16) és explícita en el preàmbul introductori dels estatuts de Pau i Treva promulgats «publicae utilitati totius terrae nostrae» el 1173 pel rei Alfons I després del seu adveniment al capdavant del comtat de Rosselló; vegeu Thomas N. Bisson, «Une paix peu connue pour le Roussillon (A. D. 1173)», a *Droit privé et institutions régionales*: *Études historiques offertes à Jean Yver*, París, PUF, 1976, p. 75. L'atribució al comte de Barcelona de prerrogatives regalistes en matèria de justícia, d'emissió monetària i de fortificació és ja reivindicada a l'article 66, 2 dels Usatges de Barcelona (mitjan segle XII). Vegeu Joan Bastardas (ed.), *Usatges de Barcelona*: *El Codi a mitjan segle XII*, Barcelona, Fundació Noguera, 1984 (col·l. «Textos i Documents», núm. 6), cap. 62, p. 98-100; Thomas N. Bisson, «Feudalism in twelfth-century Catalonia», a *Structures féodales et féodalisme dans l'Occident méditerranéen (x^e^-xiiie siècles)*. *Bilan et perspectives de recherches*, Roma, École Française de Rome i CNRS, 1980, p. 173-192; Thomas N. Bisson, «The problem of feudal monarchy: Aragon, Catalonia, and France», *Speculum*, vol. 53, núm. 3 (juliol de 1978), p. 460-478, article reeditat a *Medieval France and her Pyrenean neighbours*: *Studies in Early Institutional History*. *Studies presented to the International Commission for the History of Representative and Parliamentary Institutions 70*, Londres, 1989, p. 244-245.

s'expressa en l'obra de sant Tomàs d'Aquino († 1274).[2] El llarg i complex procés de modernització de l'Estat s'inicia aleshores.

En aquest context, la voluntat de resoldre els conflictes causats per la superposició i la fragmentació dels drets feudals i per la manca de regulació en matèria de transmissió dels drets reals porta els romanistes a interpretar els costums feudals en termes del dret justinianeu. Així, Pillio da Medicina († 1207), un dels primers comentaristes dels *Libri Feudorum*, reculls de costums feudals elaborats a la Llombardia als segles XI i XII, formula la teoria del doble domini distingint el *dominium directum* i el *dominium utile*.[3] Aquesta solució aportada per l'antic professor de l'*Studium* de Bolonya a la qüestió del dret real del vassall sobre el feu experimenta un èxit ràpid, com ho demostra la seva incorporació unes dècades més tard a la *Glossa ordinaria* d'Accursius, comentaris de les compilacions de Justinià i dels *Libri Feudorum* llombards, cosa que contribueix a la seva difusió entre els juristes. Aquestes idees promouen l'aparició d'una concepció patrimonial del feu que les autoritats sobiranes no tardaran a posar en pràctica en benefici propi, ja que l'afirmació dels seus drets eminents proporciona als prínceps un mitjà legal per a exigir la percepció de serveis, censos i drets de lluïsmes deguts pels seus feudataris.[4]

A Catalunya, un dels principals artífexs de la introducció d'aquesta nova doctrina va ser Pere Albert († *c.* 1270). Format en dret civil a l'*Studium* de Bolonya el 1221,[5] aquest canonge de Barcelona probablement va seguir les ensenyances del jurista italià Accursius. Conseller influent del rei Jaume I (1213-1276), Albert és considerat el principal ideòleg dels *Costums de València*, dels quals procedeixen els *Furs de València*. A les seves

2. Sobre la contribució del pensament escolàstic a la concepció de l'Estat, vegeu Alain BOUREAU, *La religion de l'État*: *La construction de la République étatique dans le discours théologique de l'Occident médiéval (1250-1350)*, París, Les Belles Lettres, 2006, 351 p.

3. Robert FEENSTRA, «Les origines du *dominium utile* chez les glossateurs (avec un appendice concernant l'opinion des *ultramontani*)», a *Fata juris romani, Études d'histoire du droit*, Leiden, Presses Universitaires de Leyde, 1974, p. 215-259.

4. Gérard GIORDANENGO, «État et droit féodal en France (XIIe-XIVe siècles)», a *L'État moderne*: *Le droit, l'espace et les formes de l'État*, París, CNRS, 1990, p. 61-83.

5. Joaquim MIRET I SANS, «Escolars catalans al estudi de Bolonia en la XIII^a^ centuria», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras*, vol. VIII, núm. 59 (1915), p. 146-147; Prim BERTRAN ROIGÉ, «Estudiants catalans a la Universitat de Bolonya (segle XIII)», *Acta Historica et Archaelogica Mediaevalia*, núm. 23-24 (2002-2003), *Homenatge al prof. J. R. Julià Viñamata*, p. 128.

Commemoracions, obra destinada a completar els *Usatges de Barcelona* tenint en compte les noves realitats sociojurídiques, proposa una interpretació normativa dels costums feudals catalans inspirada en els *Libri Feudorum* llombards.[6] La voluntat d'ordenar i clarificar les relacions feudovassallàtiques el porta especialment a justificar la primacia del príncep sobre els senyors feudals i la preeminència del dret comú territorial sobre el dret personal.[7]

La influència d'aquestes teories en la política de Jaume I és innegable. S'expressa en particular en la voluntat reial, constantment afirmada, d'imposar el seu domini a una aristocràcia especialment rebeca i poc disposada a veure's privada de les prerrogatives consuetudinàries adquirides al llarg dels segles precedents gràcies a la caiguda de l'Estat carolingi.[8] L'aparició, al voltant del 1250, d'un nou vocabulari jurídic (*regalencum*, *de speciali gracia*) en els documents emanats de la Cancelleria Reial reflecteix un enfortiment de les pretensions regalistes del Conqueridor.[9] Per tal de sotmetre els seus vassalls al dret i a la raó, el comte rei obre llavors un diàleg entre governant i governats recorrent a la investigació general, nou mètode administratiu sortit del procediment romanocanònic.[10]

---

6. Josep Maria PONS I GURI, «Entre l'emfiteusi i el feudalisme (Els reculls de dret gironins)», *Estudi General*, núm. 5-6 (1985-1986), p. 412-413; Gérard GIORDANENGO, *Le droit féodal dans les pays de droit écrit: L'exemple de la Provence et du Dauphiné XIIe-début XIVe siècle*, Roma, École Française de Rome, 1988, p. 129.

7. Elisabet FERRAN I PLANAS, *El jurista Pere Albert i les Commemoracions*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2006.

8. Josep Maria SALRACH, *Història dels Països Catalans. Dels orígens a 1714*, vol. 1, Barcelona, Edhasa, 1980, p. 433-435.

9. Rodrigue TRÉTON (ed.), amb la col·laboració d'Aymat Catafau i Laure Verdon, *Les capbreus du roi Jacques II de Majorque (1292-1294)*, París, Éditions du Comité des travaux historiques et scientifiques, 2011 («Collection de documents inédits sur l'histoire de France», núm. 56), vol. 1, p. XXXIX-XLIX.

10. Diversos treballs recents que il·lustren els diferents usos de l'enquesta com a mitjà de govern a la fi de l'edat mitjana demostren que l'aparició i la generalització d'aquestes noves pràctiques administratives van impulsar d'una manera determinant el procés de construcció de l'Estat; vegeu Jean GLÉNISSON, «Les enquêtes administratives en Europe occidentale aux XIIIe et XIVe siècles», a *Histoire comparée de l'administration (IVe-XVIIIe siècles)*: *Actes du XIVe Colloque historique franco-allemand (Tours, 27 mars-1er avril 1977)*, Munic, 1980 (col·l. «Beihefte der Francia», núm. 9), p. 17-25; Claude GAUVARD (dir.), *L'enquête au Moyen Âge*, Roma, École Française de Rome («Collection de l'École Française de Rome», núm. 399), 2008, 512 p.; Thierry PÉCOUT (dir.), *Quand gouverner c'est enquêter. Les pratiques politiques de l'enquête princière (Occident, XIIIe-XIVe siècles). Actes du colloque international d'Aix-en-Provence et Marseille, 19-21 mars 2009*, París, De Boccard, 2010, 627 p.

Així, doncs, a partir del 1262, potser inspirat per l'exemple dels seus veïns els Capets,[11] Jaume I ordena una sèrie d'investigacions en els feus dependents del domini reial als comtats nord-catalans (diòcesis de Girona i Vic, Ripollès, vegueria de Camprodon, Rosselló, Cerdanya, Vall de Ribes, Vallespir, Conflent i Capcir) i també en el conjunt dels seus dominis llenguadocians. Una trentena de patents i de manaments conservats en els registres de la Cancelleria demostren aquest episodi poc conegut de la política interior del Conqueridor.[12] De fet, malgrat la seva importància innegable, aquesta campanya administrativa s'ha vist totalment eclipsada en la historiografia del seu regnat per l'èxit gloriós de les conquestes dels regnes de Mallorca, València i Múrcia, d'una banda, i, d'altra banda, pels innombrables conflictes que el van oposar a l'aristocràcia catalanoaragonesa.[13]

Els escassos estudis històrics que fan al·lusió a aquestes investigacions són antics i tracten el tema d'una manera marginal.[14] No hi ha dubte que aquesta llacuna és més imputable a l'estat fragmentari i dispers de la documentació que s'hi refereix que no pas a un desinterès dels medievalistes per una qüestió tan important com és la construcció de l'Estat feudal. Sembla, de fet, que, al marge de les patents i dels manaments ja esmentats i d'alguns documents conservats en els pergamins de Jaume I, aquesta activitat ha deixat molt poc rastre a l'arxiu reial de Barcelona. Cal lamentar la desaparició dels escrits

11. Les grans enquestes enllestides al voltant del 1250 per sant Lluís i els seus germans, Alfons de Poitiers i Carles d'Anjou al regne de França, el Llenguadoc i Provença són exemples ben coneguts de la utilització del procediment inquisitiu com a mitjà d'informació destinat a afermar l'activitat regalista; vegeu Paul-François FOURNIER i Pascal GUEBIN (ed.), *Enquêtes administratives d'Alfonse de Poitiers, arrêts de son Parlement tenu à Toulouse et textes annexes, 1249-1271*, París, 1959 («Collection de Documents inédits sur l'Histoire de France»); Édouard BARATIER (ed.), *Enquêtes sur les droits et revenus de Charles I d'Anjou en Provence (1252 et 1278)*, París, 1969 («Collection de Documents inédits sur l'Histoire de France»); Joseph R. STRAYER, «La conscience du roi: les enquêtes de 1258-1262 dans la sénéchaussée de Carcassonne-Béziers», a *Mélanges R. Aubenas*, Montpeller, 1974, p. 725-736.

12. Publiquem aquests documents, la majoria dels quals inèdits, en un dossier annex titulat «Documents complementaris».

13. Són justament aquests els temes principalment destacats pel monarca en la seva cèlebre autobiografia; vegeu Josep Maria PUJOL i Agnès i Robert VINAS, *Llibre dels fets*, Palma, Moll, 2008.

14. Julià Bernat ALART, *Privilèges et titres relatifs aux franchises, institutions et propriétés communales de Roussillon et de Cerdagne depuis le XIe siècle jusqu'à l'an 1660... Première partie, 1000-1276*, Perpinyà, Latrobe, 1874, p. 249-251, 263-265 i 273-274; Francis DARWIN SWIFT, *The life and times of James the first the Conqueror, king of Aragon, Valencia, and Majorca*, Oxford, Clarendon Press, 1894, p. 193-195.

processals, i especialment de les actes d'audiència de testimonis, uns documents rics en informacions que han donat fama a les investigacions dels Capets. Així, doncs, sembla que hem perdut una gran part dels arxius corresponents a aquesta primera gran investigació general relativa al patrimoni reial a la Catalunya Vella i al Llenguadoc.

Fins on sabem, la major part de la documentació subsistent es conserva a Perpinyà en els fons de la Procuració Reial dels comtats de Rosselló i de Cerdanya de l'Arxiu Departamental dels Pirineus Orientals.[15] És una col·lecció formada per una quarantena d'actes de reconeixement o de lluïsmes lliurades durant els anys 1264-1266 als tenidors de feus de la senyoria fronterera de Salses, al Rosselló, per Salvador, canonge de Barcelona i procurador de feus, sota l'autoritat del notari reial Arnau del Bosc i del jutge de feus Bernat de Vic.[16] A més, s'hi afegeixen algunes restes relacionades amb les investigacions realitzades pel mateix Salvador a les senyories rosselloneses de Perpinyà, Sant Esteve i Argelers als anys 1264-1270.[17]

Però el document més important és sense cap mena de dubte el *Liber Feudorum A*. Els 337 documents compilats en aquest registre consignen el resultat de les investigacions feudals iniciades a partir del 1262 per Jaume I i continuades pel seu hereu Jaume II de Mallorca a les terres de la Cerdanya, el Baridà, la Vall de Ribes, el Conflent, el Capcir, el Vallespir, el Ripollès i la vegueria de Camprodon. És aquest important manuscrit que testimonia les transformacions socials i jurídiques fonamentals que tenen lloc en el si de la societat catalana durant la segona meitat del segle XIII l'objecte de la present edició.

FUNDACIÓ NOGUERA

15. Una investigació sistemàtica en els innombrables arxius senyorials de la Catalunya Vella permetria sens dubte la descoberta de documents inèdits relacionats amb aquesta enquesta, com ho demostra la troballa en els fons de l'Almoina del Pa de l'Arxiu Diocesà de Girona d'un procés seguit el 1265 per Ramon de Pompià, procurador de feus de la diòcesi gironina, referit a sis masos situats a Riudellots de la Selva; vegeu Elvis MALLORQUÍ GARCIA, «Una qüestió de toponímia: el domini senyorial del clergue Guillem Gaufred a Riudellots de la Selva l'any 1265», *Quaderns de la Selva*, núm. 19 (2007), p. 7-59.

16. Arxiu Departamental dels Pirineus Orientals (d'ara endavant ADPO), 1B37.

17. ADPO, 1B22, 1B41, 1B63, 2Hdtp3, Hp191.

ELS ORÍGENS: CONTEXT I MOTIVACIONS

El 16 de juliol de 1258, al seu palau de Barcelona, Jaume I ratificava el Tractat de Corbeil, acabant així el conflicte que l'enfrontava al rei de França pels drets de domini sobre el Llenguadoc meridional. En virtut d'aquest acte diplomàtic de la màxima importància, el Conqueridor renunciava definitivament a les pretensions de la casa de Barcelona sobre els antics principats dels Trencavell i sobre el vescomtat de Fenolledès, des de llavors unit al Senescalat de Carcassona. Fixada al límit meridional de les Corberes, al nord del Rosselló, del Conflent i del Capcir, aquesta primera frontera d'Estat francocatalana es mantindria fins a la signatura del Tractat dels Pirineus el 1659.[18]

Després que la pau li permetés restablir l'ordre a la seva senyoria de Montpeller, el Conqueridor pogué concentrar-se en l'acabament de la conquesta del regne de València i en els problemes de política interior, començant per la decisió sobre la seva pròpia successió. La mort del seu fill primogènit, Alfons, esdevinguda el 1260, obliga el rei a fer un nou testament el 21 d'agost de 1262. Jaume I llega al seu segon fill, el futur Pere el Gran, els regnes d'Aragó i de València i els comtats de Barcelona des del riu Cinca, al sud, fins al cap de Creus i el coll de Panissars, al nord, mentre que el fill petit, el futur Jaume II de Mallorca, rep per la seva banda les illes de Mallorca, Eivissa i Menorca, els comtats de Rosselló i de Cerdanya, el Conflent, el Vallespir, la senyoria de Montpeller i el vescomtat de Carladès.[19] Per comoditat, aquesta amalgama territorial és generalment anomenada Regne de Mallorca.[20] Aquesta partició successòria tanca una sèrie de moviments importants en els afers de la família reial. En efecte, el 13 de juny anterior, Jaume I havia casat l'infant Pere amb Constança de Sicília a l'església

18. Vegeu les contribucions aplegades a *Le traité de Corbeil (11 mai 1258): Actes des journées d'études de Paris-Corbeil (14 et 15 mai 2008)*, dins la col·lecció «Paris et Île-de-France. Mémoires publiés par la Fédération des Sociétés Historiques et Archéologiques de Paris et de l'Île-de-France», t. 60, París, 2009, p. 151-431.

19. Manuel de BOFARULL I DE SARTORIO (ed.), *Colección de documentos inéditos del Archivo General de la Corona de Aragon*, vol. XXIX, Barcelona, 1866, p. 8-15.

20. Es tracta d'una reducció pràctica però històricament errònia, ja que en realitat el títol reial s'aplica exclusivament a les illes Balears. La titularitat de Jaume II i dels seus dos successors, Sanç i Jaume III, distingeix clarament els diversos estats federats sota la seva Corona: «Dei gracia rex Majoricarum, comes Rossilionis et Ceritanie et dominus Montispessulani.»

de Santa Maria de les Taules de Montpeller. Després va anar a Clarmont d'Alvèrnia per assistir, el 6 de juliol, a les noces de la seva filla Isabel amb l'infant Felip (futur Felip III), fill de Lluís IX, previstes en les negociacions del Tractat de Corbeil.[21]

El Conqueridor estava ara en situació d'afermar la seva autoritat en els territoris pirinencs que des de feia temps eren l'escenari de múltiples guerres privades en què s'enfrontaven els principals grups aristocràtics de la zona. Afectats ja per la dispendiosa política del rei Pere I († 1213), que no havia dubtat a alienar gran part del seu patrimoni per finançar les seves guerres,[22] els interessos de la Corona havien sofert importants perjudicis en el transcurs de la primera meitat del segle XIII. La minoritat del Conqueridor havia afavorit la instauració d'un clima de desordre i d'inestabilitat política.[23] El febrer del 1212, Pere I havia concedit a títol vitalici la senyoria dels comtats de Rosselló i de Cerdanya al seu cosí germà Nunó Sanç († gener 1242), fill del comte Sanç.[24] Al mateix temps que l'agitació i els desordres resultants de la croada contra els albigesos feien estralls a les terres llenguadocianes veïnes, aquest darrer va topar amb moltes dificultats per imposar la seva autoritat als senyors pirinencs rebels i desitjosos d'independència. A la Cerdanya, es va enfrontar diverses vegades amb el comte de Foix, hereu del vescomtat de Castellbò, i no va ser fins pocs mesos abans de la seva mort que va aconseguir imposar el seu domini al vescomte de Castellnou.

21. Dom Luc D'ACHERY, *Spicilegium sive collectio veterum aliquot scriptorum*, vol. III, París, 1723, p. 644-645; Joaquim MIRET I SANS, *Itinerario de Jaume I, «el Conqueridor»*, Barcelona, 1918, p. 320-322.

22. El caràcter generós i dispendiós de Pere el Catòlic era de domini públic en el seu temps, com ho testimonia trenta anys després de la seva mort l'arquebisbe de Toledo, Rodrigo Jiménez de Rada, al llib. VI, cap. IIII de la seva *Historia de rebus Hispaniae*: «Hic fuit strenuus, curialis et largus, et undecumque pecunias habere poterat, liberaliter erogabat, adeo quod interdum castra et municipia creditoribus obligabat, ne manus solita semper dare inveniretur a largitionibus aliena». Vegeu J. FERNÁNDEZ VALVERDE (ed.), *Historia de rebus Hispaniae sive Historia Gothica*, dins la col·lecció «Corpus Christianorum, Continuatio Medievalis», t. LXXII, Turnhout, Brepols, 1987, llib. VI, cap. IIII, p. 181-182; Martín ALVIRA CABRER, *Pedro el Católico, Rey de Aragón y Conde de Barcelona (1196-1213). Documentos. Testimonios y Memoria Histórica*, Saragossa, Institución Fernando el Católico (CSIC) i Diputación de Zaragoza, 2010, vol. 4, p. 1756.

23. Ferran SOLDEVILA, *Els primers temps de Jaume I*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1968.

24. Rodrigue TRÉTON i Robert VINAS, «Le testament de Nunó Sanç», *Études Roussillonnaises*, núm. XXV (en premsa).

Durant aquest període, el Fenolledès i els comtats nord-catalans es van convertir en lloc d'aixopluc i rereguarda dels faïdits i dels heretges càtars expulsats del Llenguadoc pels croats. Aquestes circumstàncies havien exacerbat l'aversió anticlerical d'una fracció de l'aristocràcia i la burgesia locals. Violentament contestada, l'autoritat de l'Església es va veure greument amenaçada. Al vescomtat de Fenolledès, les terres monàstiques i els delmes eclesiàstics havien estat fins i tot objecte d'espoliacions sistemàtiques. Massa sovint oblidem que, després de la presa de Montsegur el 1244, el Fenolledès va ser, gràcies al suport de Jaume I, l'últim focus llenguadocià d'insurrecció, fins a la caiguda del castell de Querbús defensat per Xacbert de Barberà el maig de 1255.[25] Aprofitant la confusió regnant, els més oportunistes es van emancipar de la tutela feudal del senyor dels comtats, i alguns no van dubtar a apropiar-se il·lícitament de béns i drets dependents del domini comtal.

Les condicions i l'abast de la desintegració de les velles estructures feudovassallàtiques durant aquest període són tanmateix difícils d'identificar a causa de la insuficient documentació. És especialment preocupant constatar que no hi ha cap rastre de reconeixements, homenatges o juraments de fidelitat efectuats pels detentors dels feus després de l'adveniment de Jaume I al capdavant dels comtats de Rosselló i de Cerdanya el 1242. Algunes poques restes escampades en diversos arxius reflecteixen un intent de reactivació dels lligams vassallàtics als anys 1244 i 1245.[26] Després, vers el 1252, el rei va fer dreçar la llista dels principals nobles catalans que li devien el servei d'host: comtes, vescomtes i comdors. S'hi pot trobar el nom dels principals aristòcrates de la Catalunya septentrional: el

FUNDACIÓ NOGUERA

25. Rodrigue TRÉTON, *Une dynastie aristocratique pyrénéenne: les vicomtes de Fenouillet (vers 1000-1262)* (en premsa).

26. El febrer del 1244, el cavaller Guillem del Soler rep en feu de Jaume I tot el que té a la vila del Soler d'Amunt i que abans posseïa en franc i lliure alou, i per aquest feu es fa vassall del rei en mans i poder de Pere de Camerada, batlle de Perpinyà; ADPO, 1B16, f. 68. El 29 de juny de 1245, Roger, comte de Foix, reconeix tenir en feu de Jaume I, segons el costum de Barcelona, els castells d'Usson i de Queragut i tota la terra del Donasà, d'acord amb l'entesa feta entre el rei Pere I i el comte Ramon Roger el 1209; ACA, Cancelleria Reial, perg. Jaume I, núm. 998. Finalment, una breu anàlisi moderna fa esment d'un document del 1245 pel qual Galceran de Pinós, veguer del Rosselló, hauria alliberat els cavallers i tots els habitants de Pià, senyoria rossellonesa adquirida recentment per l'arquebisbe de Narbona, de l'obligació de fer homenatge i jurament de fidelitat al comte rei; Mediateca Municipal de Narbona, ms. 314, vol. III, f. 476.

comte d'Empúries, Jofre, el vescomte de Rocabertí, Bernat Hug de Serrallonga, Galceran d'Urtx, Ramon d'Urtx, Galceran de Pinós, el comte de Foix, els hereus de Guillem de Guàrdia, Arnau Sord, Xacbert de Barberà, Ramon de Termes, Guillem de Creixell, Ponç de Vernet, Ramon de Tatzó i Hug de Saissac, vescomte de Fenollet.[27] La voluntat de Jaume I d'afermar les seves prerrogatives feudals sobre els seus vassalls principals el porta igualment a fer establir l'inventari dels castells que eren tinguts en feu pels seus antecessors d'acord amb els documents compilats cap al 1200 en el *Liber Feudorum Ceritaniae*.[28]

Per la seva banda, el *Liber Feudorum A* testimonia perfectament un altre fenomen important que va influir en l'evolució de les estructures feudals durant la primera meitat del segle XIII: la dissolució dels antics feus de cavalleria a la Cerdanya i al Conflent.[29] Aquest fenomen també és atestat al Rosselló.[30] S'hi constata, en efecte, que durant les dècades anteriors a les investigacions reials, burgesos o pagesos benestants, sovint mitjançant la usura o la hipoteca, van aprofitar l'empobriment d'una part de la classe cavalleresca per a adquirir, peça a peça, masos, terres, porcions de delme, rendes de la terra i altres drets

27. «Isti nobiles de Catalonia debent facere exercitum domino regi pro feudo quod tenent pro eo»; ACA, Cancelleria Reial, reg. 8, f. 1-2. El nom de Guillem de Canet no hi és, potser perquè encara no tenia l'edat de fer la guerra. Més difícilment s'explica l'absència de Guillem de Montesquiu, el castell del qual figura a la llista de feus reials copiada a continuació. Aquests dos senyors, com també Ponç d'Ortafà, Bernat de Castellrosselló, Ramon Guillem d'Enveig i altres consten, en canvi, a la llista de magnats catalans que fan homenatge a l'infant Pere arran de les Corts de Barcelona el 26 de març de 1251; Jaume VILLANUEVA, *Viage literario a las iglesias de España*, vol. XVII, Madrid, 1831, doc. LXII, p. 351-354.

28. «Ea que sequntur fuerunt extracta de libro secundo [és a dir, el *Liber Feudorum Ceritaniae*] super comitatibus videlicet Bisuldunensis, Çeritanensis et Rossilionis»; ACA, Cancelleria Reial, reg. 8, f. 4. Sobre el *Liber Feudorum Ceritaniae*, vegeu Francesc Xavier MIQUEL I ROSSELL (ed.), *Liber Feudorum Maior, cartulario real que se conserva en el Archivo de la Corona de Aragón*, Barcelona, 1945 i 1947, 2 v.

29. A propòsit de la cavalleria a Catalunya, vegeu Pierre BONNASSIE, *Catalunya mil anys enrera*: *Creixement econòmic i adveniment del feudalisme a Catalunya, de mitjan segle x al final del segle XI*, Barcelona, Edicions 62, 1981, p. 195-204; Thomas N. BISSON, «Feudalism...», *op. cit.*, p. 157; Michel ZIMMERMAN, «La représentation de la noblesse dans la version primitive des Usatges de Barcelone (milieu du XIIe siècle)», *Cahiers de linguistique et de civilisation hispaniques médiévales*, núm. 25 (2002), p. 32-37.

30. És el que constata la investigació feta a Salses pel canonge Salvador, que el 1264 confirma el fraccionament del feu del difunt cavaller Ramon Berenguer (atestat el 1183): «terram tuam que fuit de milicia Raymundi Berengarii condam», i també el dels cavallers Hug de Barres i Pere Roig, una part important dels quals fou adquirida pel batlle del lloc, Pere Toacha; ADPO, 1B37 i 1B41.

que constituïen aquests feus.[31] La millor il·lustració d'aquesta dinàmica és el cas de l'antic feu de cavalleria de la vegueria d'Eus, al Conflent. El 1265, les cases, vinyes, terres i horts procedents del desmembrament d'aquesta *milicia* apareixen escampats entre les mans d'una desena d'habitants del *castrum*.[32]

Esdevinguda durant un període d'afebliment del poder, la venda d'aquestes porcions de feus en altre temps tinguts pel detentor de l'autoritat comtal havia escapat al control dels funcionaris encarregats d'administrar la vegueria de la Cerdanya i el Conflent. Aquestes alienacions s'havien fet sense el consentiment del comte rei, senyor eminent d'aquests feus. Es tractava, doncs, d'una violació manifesta de l'usatge *Si quis suum fevum* dels Usatges de Barcelona.[33]

La restauració dels seus drets sobirans i del seu *directum dominium* en els antics dominis comtals és la raó principal que condueix Jaume I a encarregar les investigacions sobre els feus dependents de la Corona a la Catalunya Vella. La seva voluntat de posar fi a les alienacions del domini reial s'expressa explícitament en certes actes en forma de clàusules restrictives. Així, el 10 de maig de 1263, després d'haver confirmat el priorat de Cornellà de Conflent en la possessió alodial de la totalitat del seu patrimoni, el rei prohibeix al prior i als canonges augustinians que a partir de llavors adquireixin possessions o drets del seu domini sense la seva autorització expressa.[34]

31. Aquest deteriorament de la condició social de la cavalleria comporta l'aparició i la progressiva generalització del grau intermedi de donzell (*domicellus*) al llarg del segle XIII. A manca de poder comprar i mantenir els cavalls i l'equipament necessari per a acomplir el seu deure militar, els fills dels cavallers tarden i fins i tot renuncien a armar-se cavallers.

32. «[...] que omnes possessiones fuerunt de milicia viccarie de Enço, que milicia a domino rege in feudum tenebatur»; vegeu els documents núm. 69-78.

33 Us. 33: «Si quis suum fevum alicui dederit vel impignoraverit sive alienaverit sine consensu sui senioris, si senior scierit et contradixerit, imparare ipsum fevum poterit quandocumque voluerit; si scierit et non contradixerit, imparare fevum non poterit, set servicium ipsius fevi poterit petere cui voluerit, tam a donatore quam a receptore. Et si contradictum ei fuerit servivium ipsius fevi, erit ei licitum fevum imparare et tenere in dominio, donec servicium perditum sit ei in duplo emendatum et bene assecuratum ut amplius non sit ei contradictum»; Joan BASTARDAS (ed.), *Usatges..., op. cit.*, cap. 29, p. 74-76.

34. «[...] vobis firmiter et districte presenti privilegio inibemus ne possessiones et jura nostra seu ad dominium nostrum spectancia aliquo titulo emetis nec emere permitatis ab aliquo occasione quacumque sine voluntate nostra vel nostrorum et licencia speciali»; document complementari núm. II.

Aquests motius s'expliciten en una sèrie de manaments adreçats des de Lleida els dies 22 i 23 de maig de 1263 a Ponç Guillem de Vilafranca, comissari per a la investigació sobre els feus al Conflent, la Cerdanya i el Rosselló, i a Ramon de Pompià, comissari al Gironès, el Besalunès i el Peraladès.[35] Invocant el principì romanitzant segons el qual «res no pot prescriure contra el príncep sense un motiu just»,[36] el Conqueridor ordena als seus funcionaris que s'emparin de tots els masos, bordes, honors, censos i delmes situats en els territoris dels *castra* dependents del seu domini (*reyalenchi nostri*) i que siguin tinguts en feu per ell, llevat d'aquells que hagin estat alienats o venuts amb el seu consentiment o el dels seus antecessors. El rei desenvolupa la seva argumentació precisant que el dret prescriu aquesta confiscació contra els qui han venut, alienat, comprat o rebut els feus sense l'autorització del sobirà.[37] La nova concepció romanitzant del feu porta a continuació el rei a reivindicar igualment com a part del seu domini totes les localitats, masos o honors que li deuen alguna prestació de cens.[38] Jaume I aplica el mateix principi als delmes tinguts per laics i ordena als seus comissaris que s'emparin de tots aquells dels quals no es pugui demostrar que són tinguts per l'Església.[39] El monarca afirma finalment la seva ferma intenció de gaudir efectivament dels serveis d'host a Espanya que li siguin deguts per aquests delmes.[40]

35. Documents complementaris núm. III-VII.

36. «Contra principem nullus possit prescribere justo titulo non precedente et ipso maxime ignorante»; document complementari núm. III.

37. «Item, cum de jure privari debeant venditores et alienatores et emptores et receptatores honorum feudalium qui tamen sine consensu et voluntate domini feudi distraxerunt et receperunt, volumus etiam et mandamus ut illos privetis de rebus et honoribus venditis et receptis sine voluntate et consensu nostro et antecessorum nostrorum, cum illud penitus in posse nostro confiscari intellexerimus, ut est juris»; document complementari núm. III.

38. «Item, cum intelleximus et certum et manifestum nobis est quod omnes ville, mansi seu honores aliqui de quibus nobis census aliqui prestentur sint specialis [dominiis] nostre et juris feudalis nostri, volumus eciam et mandamus quod illa omnia emparetis et recipiatis tanquam illa que esse mandamus feudi nostri»; document complementari núm. III.

39. «Item, cum intelleximus et certum et manifestum nobis sit quod omnes decime reyalenchi nostri et feudorum nostrorum pro nobis teneantur et debeant teneri si tamen hostendi non poterit quod pro ecclesia antiquitus teneantur, dicimus vobis et mandamus ut illas, auctoritate nostra vobis comissa, emparetis et recipiatis, illas videlicet quas ad manus laycas videbitis teneri, nisi hostendi poterit quod pro ecclesia antiquitus teneantur»; document complementari núm. III.

40. «Et si forte pro ipsis decimis servicium de ost prestari debuerit, dum nos host faceremus in Yspaniam cum illam servitutem nobis prestari intelligimus»; document complementari núm. III.

Calia també vetllar perquè la dispersió dels drets de sobirania del comte rei causada per la fragmentació dels antics feus de cavalleria no comportés la seva pèrdua irreparable. A primer cop d'ull, la complexificació de la situació deguda a la multiplicació del nombre de vassalls pot aparèixer com un inconvenient, especialment per la sobrecàrrega de treball administratiu dels funcionaris encarregats de vetllar perquè els tenidors de feus acompleixin els serveis i els censos deguts al senyor rei. Fetes possibles pel procediment romanocanònic, les investigacions reials són un intent de resposta a aquesta situació, ja que el seu objectiu és fer un balanç sistemàtic dels llocs que permeti identificar la naturalesa dels feus, la identitat dels feudataris i les prestacions degudes per aquests darrers. Fruit d'aquestes noves pràctiques de gestió, el *Liber Feudorum A* ratifica les importants modificacions estructurals que han afectat els feus reials en el transcurs de les dues generacions anteriors.[41] Una important proporció dels feus confirmats pels comissaris reials es limita, en efecte, a algunes peces de terra o de vinya, fins i tot a una de sola.

El contingut dels manaments reials ens il·lustra sobre la importància dels reptes que van motivar aquestes investigacions. De l'afermament dels drets de domini del comte rei depenia, en efecte, la percepció de serveis (host, cavalcada, albergues), prestacions personals (obres, joves), talles (peites, quèsties), censos i altres censos en fusta i en palla («census lignorum et palearum»), prerrogatives consignades en els antics capbreus establerts des del segle XI a fi d'inventariar els drets i les rendes comtals. Es tractava, doncs, de restaurar el vell ordre i de procedir a una actualització, com ho expressen clarament les fórmules «reducere nitamini ad statum pristinum atque modum» o «ad nostram dominacionem reducatis, prout in antiquis capudbreviis inveneritis contineri».[42] L'enunciat d'aquests principis d'usucapió forma part d'una retòrica de legitimació del poder reial basada en l'antiguitat dels drets i en la tradició escripturària.

41. El termini de prescripció per a l'admissió de l'alodialitat dels béns és fixat en quaranta anys; vegeu els documents núm. 28, 29, 130 i 200 i el document complementari núm. XXX.

42. Documents complementaris núm. IV i VII.

PRINCIPIS I INICIACIÓ DE LA RECERCA

Ordenada com a molt tard al començament de l'any 1262, la investigació tenia per objectiu principal utilitzar els ressorts del procediment a fi de reintegrar al domini reial (*regalencum*) els feus i altres drets dependents de la Corona. Tenint en compte el seu ample abast geogràfic, la importància dels mitjans utilitzats i el seu recurs sistemàtic a les noves pràctiques jurídiques, aquesta empresa manifesta clarament la voluntat de Jaume I de modernitzar de manera racional els mètodes de govern per tal de millorar l'organització i l'administració de les seves terres. Aquestes són qüestions fonamentals que intervenen en la gènesi de l'Estat en el si de les monarquies occidentals al segle XIII.

Les investigacions són efectuades per funcionaris especialment comissionats pel rei. Naturalment, aquests homes no són designats a l'atzar, sinó en virtut de la seva competència en els camps administratiu i jurídic, d'una banda, i del seu coneixement del territori i de les xarxes humanes que s'hi assenten, de l'altra. Constatem, en efecte, que tots els funcionaris que se succeeixen al llarg dels trenta anys d'activitat documentats pel *Liber Feudorum A* són originaris de les zones objecte d'investigació o dels seus encontorns. Es tracta, doncs, d'un reclutament local. Per tant, és als catalans del nord que el monarca confia la tasca de defensar els seus interessos en els comtats nord-catalans.

Per a investigar sobre els feus reials, el procurador o comissari reial i el jutge de feus són assistits per un conjunt de consellers, juristes i escrivans, el nombre exacte dels quals és difícil d'apreciar. L'existència d'aquests assistents és evocada de tant en tant de manera al·lusiva. L'abril del 1265, en l'acta en què confirma Arnau de Cos, d'Acs, en la possessió alodial d'uns masos situats a Saneja i a Feners, a la Cerdanya, el comissari reial Bertran Gil precisa que ha deliberat amb tots aquells a qui el rei ha encarregat de portar la qüestió dels feus amb ell.[43] De manera excepcional, alguns documents ens revelen una gran part de l'equip administratiu. És el cas d'una acta datada el 8 de juliol de 1265: els testimonis de la confirmació de l'alodialitat d'unes possessions a la Cerdanya emesa pel procurador

43. «Post cujus litis contestationem, ego cum omnibus illis qui de mandato domini regis mecum ducunt negocium feudorum deliberavi»; document núm. 138.

de feus Bertran Gil i el jutge Guillem Carles són Ramon de Pompià, Arnau del Bosc, notari del rei, Salvador, canonge de Barcelona, Ramon de Vilallonga i Guillem Cadell, jurisperits, Ponç d'Ur i Guillem de la Roca, escrivà reial de Barcelona.[44] Però en la majoria dels casos aquests funcionaris a l'ombra només apareixen de forma aïllada i esporàdica en la llista de testimonis, on són essencialment identificables gràcies a la seva condició d'experts en dret (*jurisperitus*) o d'escrivans.

Jaume I confia la investigació a administradors o juristes experimentats als quals delega la seva autoritat mitjançant patents o de procuració. Afortunadament, la majoria d'aquests documents reials ens són coneguts, sigui per les breus mencions que se'n fa en els registres de la Cancelleria Reial conservats a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, sigui per expedicions originals o còpies que figuren en els fons de la Procuració Reial a l'Arxiu Departamental dels Pirineus Orientals. Atès el gran interès d'aquests documents per a la comprensió de les intencions reials que van presidir la gran investigació sobre els feus nord-catalans, hem decidit publicar-los en annex juntament amb altres peces documentals que tenen igualment una relació directa amb aquell esdeveniment administratiu.[45]

Si bé els registres de la Cancelleria de Jaume I conserven alguns manaments relatius a la investigació general, és obligat constatar d'entrada que aquests documents no permeten delimitar amb la precisió desitjada tots els aspectes relacionats amb la gènesi d'aquesta ambiciosa política administrativa, decididament moderna i fins i tot «revolucionària», probablement inspirada en els nous mètodes de govern experimentats des de la fi dels anys 1240 en els dominis meridionals dels prínceps Capets, de sant Lluís i dels seus germans Carles d'Anjou i Alfons de Poitiers, a fi de lluitar contra les usurpacions en els seus dominis.[46]

El 29 de març de 1262, des de Montpeller, el rei ordena a Ramon d'Urtx, important aristòcrata pertanyent a un llinatge

44. Document núm. 147.

45. Documents complementaris núm. III, IV, V, VI, VII, X, XII, XIII, XIV, XVII, XVIII, XIX, XXI, XXXIII, XXV, XXVI, XXVII, XXXII i XXXIII.

46. Vegeu *supra* la nota 10. Els anys 1259-1261, l'Administració d'Alfons de Poitiers fa reescriure i classificar per districtes els processos pels quals els seus vassalls li fan homenatge; Yves DOSSAT, «États des fiefs et des revenus de la sénéchaussée de Toulouse à l'époque d'Alphonse de Poitiers», *Bulletin philologique et historique*, 1951, p. 83-88.

cerdà de comdors detentor d'un gran nombre de senyories a la Cerdanya, el Conflent i el Rosselló, que lliuri tot el que té d'ell en feu al seu procurador, Ponç Guillem de Vilafranca.[47] Aquest document és d'una gran importància, ja que és el més antic dels relacionats amb la investigació dels feus que hem pogut trobar fins ara. Indica que en aquella data el procediment ja havia començat. Des de quan? No ho sabem. Malauradament, les nostres recerques no ens han permès descobrir les patents o altres documents anteriors relacionats amb el tema. Tenint en compte la importància dels interessos en joc, aquesta mancança documental fa presumir que el procés només havia començat.

Sigui com sigui, l'inici del procediment inquisitiu sembla que va topar amb alguns problemes. En efecte, el 25 d'agost de 1262, només quatre dies després de la redacció del seu testament en el qual repartia els estats de la Corona entre els seus fills Pere i Jaume, el Conqueridor ordena a Ramon de Pompià, veguer de la Cerdanya i el Conflent i de Camprodon, que difereixi la investigació dels feus a la seva vegueria fins a nova ordre.[48] Els motius d'aquesta interrupció no s'especifiquen en el manament reial. És de suposar que el rei va ordenar aquesta suspensió temporal a fi de reorganitzar la seva administració tenint en compte les reestructuracions governamentals generades per la partició dels seus estats. Així, el 7 de setembre, des de Barcelona, ordena a tots els barons, cavallers i habitants de les seves *villae* i dels seus *castra*, als tenidors de feus i a tots els qui resideixen als comtats de Rosselló i de Cerdanya, al Conflent, al Vallespir i a la vall de Prats, que després de la seva mort facin homenatge i jurament de fidelitat a l'infant Jaume i el tinguin pel seu senyor natural, li siguin lleials i fidels contra tothom i el protegeixin, a ell i a la seva terra, contra tots els mals i perills.[49] El jove príncep hereu de Mallorca rep des de llavors en lloctinença les terres destinades a ser reunides sota la seva futura Corona. Pocs dies després, el 25 de setembre, l'infant Jaume nomena un procurador encarregat d'administrar el patrimoni reial a l'illa de Mallorca.[50]

47. ACA, Cancelleria Reial, reg. 8, f. 80.
48. Vegeu el document complementari núm. IA.
49. ACA, Cancelleria Reial, reg. 12, f. 70.
50. Pau CATEURA, «Mallorca a la segona meitat del segle XIII (aspectes politics i financers)», *Estudis Baleàrics*, núm. 17 (1985), p. 74.

La investigació es reprèn com a molt tard a la primavera del 1263, data en la qual un memoràndum estableix les modalitats de reemborsament de la suma de cinc mil sous de moneda melgoresa que el rei ha manllevat a diversos prestamistes del Conflent i de la Cerdanya a fi de prestar-los al seu torn a Ponç Guillem de Vilafranca. Jaume I n'assigna el reemborsament contra les primeres peites[51] que es percebin a la Cerdanya i el Conflent. Però la informació primordial que aporta aquest document és que el rei ordena a Ponç Guillem que reservi 2.400 sous de moneda barcelonesa de les rendes dels processos derivats de la investigació dels feus.[52] Com l'any anterior, és Ponç Guillem de Vilafranca qui tenia la responsabilitat de dirigir la investigació als comtats pirinencs. Serà, per tant, interessant que ens centrem en la personalitat d'aquest personatge que va ser un dels primers a exercir el càrrec de procurador de feus.

Ponç Guillem de Vilafranca era el plançó d'una acabalada família de funcionaris i prestamistes de Vilafranca de Conflent. El seu avi i el seu pare, Bernat Guillem de Vilafranca sènior i Bernat Guillem de Vilafranca júnior, havien ocupat successivament el càrrec de batlle de Vilafranca i altres responsabilitats més puntuals al servei dels comtes reis. El nostre Ponç Guillem havia heretat l'important patrimoni acumulat pels seus antecessors a Vilafranca i a diverses senyories de l'Alt Conflent (Flaçà, Bordoll, els Horts, Escaró, Mentet, Aiguatèbia, Canavelles, Serdinyà, En, Nyer, Marians, Soanyes). Abans del 1246 s'havia casat amb Berenguera de Llívia, que li havia aportat en dot molins i altres béns situats a l'antiga capital de la Cerdanya. D'aquesta unió van néixer almenys dos fills, Bernat Guillem i Ponç Guillem júnior. Ponç Guillem s'havia format en la gestió de les finances i en l'administració dels béns prop del seu pare, que va morir a una edat avançada entre el febrer del 1257 i el juny del 1258. El desembre del 1257, ja actuava com a home de confiança i creditor de Jaume I, de qui era fiador davant dels comerciants als quals el monarca havia adquirit draps per a la

51. La peita és un impost exigit ocasionalment a requeriment del rei a les viles i terres dependents del seu domini a fi d'obtenir els recursos dineraris necessaris per a l'acompliment de la seva política. A Catalunya, sembla confondre's amb la quèstia; vegeu *infra*.

52. ACA, Cancelleria Reial, reg. 12, f. 57.

seva família per un valor de 4.000 sous.[53] El 1259, representava el rei al regne de València.[54] El 1260, s'associà amb Ramon de Pompià, llavors veguer de la Cerdanya i el Conflent, i amb Pere Ripoll per a comprar a l'infant Pere l'administració de les batllies de la Cerdanya i el Conflent per un any.[55] És, per tant, a un funcionari de confiança, experimentat i bon coneixedor dels assumptes dels territoris afectats, que Jaume I havia confiat la direcció de la investigació abans del març del 1262.

Per portar a terme la seva feina, Ponç Guillem de Vilafranca era assistit per un expert en dret, el jurisperit Ramon Vidal de Puigcerdà, que segurament era l'encarregat de verificar la validesa jurídica dels títols presentats pels vassalls i de formular les actes redactades pel seu conciutadà el notari Pere Ripoll. Així es desprèn d'un privilegi emès el 10 de maig de 1263 al priorat de Cornellà de Conflent, en el qual Jaume I explica que aquest establiment religiós ha obtingut la confirmació dels seus béns després de la investigació sobre els feus alienats sense el consentiment reial a la Cerdanya i el Conflent que ha confiat als seus fidels Ponç Guillem de Vilafranca, Ramon Vidal i Pere Ripoll de Puigcerdà.[56]

Tot i que no ocupa cap càrrec oficial, Ponç Guillem de Vilafranca apareix en aquesta època com l'administrador dels interessos patrimonials de la Corona als comtats de Conflent i de Cerdanya. El 14 de maig de 1263, des de Lleida, Jaume I li demana que percebi els drets reials sobre la mina d'argent de Nossa, dins el terme de Saorla, al Conflent, que vetlli per la seva bona marxa i obligui els associats d'aquesta mina a complir la seva feina i a participar a les despeses de la seva explotació sota pena d'expulsió.[57] El 22 de maig, el rei li ordena que faci construir almenys cinc molins bladers o drapers a la vila de Puigcerdà.[58]

Els dies 22 i 23 de maig de 1263, des de Lleida, el rei adreça a Ponç Guillem de Vilafranca quatre manaments suc-

53. ACA, Cancelleria Reial, reg. 10, f. 28.
54. ACA, Cancelleria Reial, reg. 10, f. 109.
55. Jaume MARTÍ SANJAUME, *Dietari de Puigcerdà, amb sa vegueria de Cerdanya i sotsvegueria de Vall de Ribes*, vol. I, *Apendix: a. 815-1300*, Lleida, Impremta Mariana, 1928, núm. XXXIII.
56. Vegeu el document complementari núm. II.
57. ACA, Cancelleria Reial, reg. 12, f. 84.
58. Vegeu el document complementari núm. III.

cessius en els quals li notifica les seves directrius pel que fa a la investigació sobre els béns dependents de la Corona. La voluntat de Jaume I era de recuperar el conjunt de les prerrogatives senyorials i patrimonials de la casa de Barcelona establertes a l'època dels seus antecessors Ramon Berenguer IV i Alfons el Cast, les quals s'havien vist seriosament afectades per la desastrosa política d'alienació de Pere el Catòlic i per les crisis i el llarg període de desordre polític que van afectar les tres primeres dècades del seu propi regnat. Importants reptes econòmics i polítics tensaven la política del Conqueridor, que, preparant la conquesta del regne de Múrcia, intentava augmentar per tots els mitjans legals les rendes del domini reial. Per això, per dur a bon terme aquesta important missió, el rei va conferir al seu fidel servidor importants prerrogatives jurídiques.

En el primer manament, li ordena que prohibeixi i impedeixi a les viles i localitats de la Cerdanya, el Conflent i el Rosselló tot allò susceptible de perjudicar els interessos i la jurisdicció reial. Per tant, haurà de revocar tot el que descobreixi que ha estat contractat i alienat sense el consentiment reial i restablir-ho en la seva situació anterior, de manera que sigui reintegrat al domini reial tot el que n'hagi estat sostret indegudament o ocupat de manera implícita.[59]

En el segon, el rei mana a Ponç Guillem de Vilafranca que s'empari de totes les honors i possessions situades en els llocs reials de la Cerdanya i del Conflent que constati que han estat alienades per laics a clergues o a religiosos i que per aquest motiu havien d'estar subjectes al pagament de la quèstia.[60] Li ordena que tingui tots aquests béns sota segrest i que en percebi les rendes fins que li siguin pagades les quèsties i els altres impostos reials, i que els torni al seu estat anterior.[61]

En el tercer, li ordena que recuperi les albergues, les joves d'homes i de llaurada i altres censos en fusta i en palla registrats en els antics capbreus de la Cerdanya i del Conflent que

59. Document complementari núm. IV.

60. Per bé que imposada ocasionalment a les viles i senyories reials, la quèstia, impost de requisició de caràcter variable, apareix sota el regnat de Jaume I com una de les principals fonts d'ingressos del domini reial. Per a un estudi recent i perfectament documentat sobre la quèstia a Catalunya, vegeu Vicent BAYDAL SALA, *Els fonaments del pactisme valencià. Sistemes fiscals, relacions de poder i identitat col·lectiva al regne de València (c. 1250 - c. 1365)*, tesi doctoral, Universitat Pompeu Fabra, 2011, vol. I, p. 32-64.

61. Document complementari núm. V.

descobreixi que han estat espoliats i que ara li són ocultats, a fi de reintegrar-los al domini reial d'acord amb les disposicions d'aquells capbreus.[62] El monarca al·ludeix ací als capbreus establerts en temps de Ramon Berenguer IV després de la primera gran investigació coneguda en relació amb el patrimoni de la casa comtal de Barcelona efectuada per Bertran de Castellet als comtats de Barcelona, Girona, Besalú, Cerdanya i Conflent els anys 1151-1152, però també als inventaris o llibres de censos més antics establerts en temps del comte de Cerdanya Bernat Guillem (1109-1117).[63] Diversos documents del *Liber Feudorum A* confirmen el recurs a aquests antics capbreus com a suports de la investigació.[64] Tanmateix, com que aquests vells inventaris redactats abans de la introducció del notariat públic no tenien signes de validació, el seu valor probatori podia fàcilment ser recusat, cosa que, a manca d'altres proves legals, podia comportar la prescripció definitiva dels drets del comte rei. Així, emparant-se en un antic capbreu que consignava que el comte de Cerdanya percebia el dret de botatge al vilar d'Orèn, Ponç Guillem de Vilafranca havia posat aquest lloc sota segrest reial en espera del procés. El maig de 1265, Bertran Gil, successor de Ponç Guillem, va reclamar davant el jutge de feus Guillem Carles el comís del vilar d'Orèn en benefici del rei. Bernat de Sant Feliu, gendre i executor testamentari de Ramon de Talltendre, objectà que es tractava d'un alou i presentà com a prova d'aquesta afirmació l'acta de la venda d'aquell vilar feta al seu sogre per Guillem Bernat de Prullans. En suport de la seva defensa, Bernat de Sant Feliu va afegir que aquell lloc no pertanyia al domini reial, sinó a la parròquia d'Anes, que el rei i els seus antecessors no l'havien mai constituït en cens i que no es podia admetre aquell capbreu com a prova, ja que no tenia valor públic.[65] A manca de poder aportar proves legals, el comissari de feus no va tenir més remei que

62. Document complementari núm. VI.

63. Vegueu Thomas N. BISSON, «Le Conflent, le Vallespir et la Cerdagne d'après les censiers et comptes fiscaux des premiers comtes-rois de Barcelone (1151-1213)», a *Conflent, Vallespir et montagnes catalanes, Actes du LIe Congrès de la Fédération historique du Languedoc méditerranéen et du Roussillon*, Montpeller, 1980, p. 71-75, i *Fiscal accounts of Catalonia under the early count-kings (1151-1213)*, Berkeley, University of California Press, 1984, 2 v.

64. Documents núm. 146 i 147.

65. «...addendo etiam ipsi capudbrevio tanquam non publico fides esse minime adibenda»; document núm. 146.

transigir i confirmar Bernat de Sant Feliu en la possessió alodial del vilar, tanmateix mitjançant el pagament de 300 sous de moneda melgoresa «in servico domini regis». Una clàusula afegida al final del document reservava, però, el dret del rei a percebre el botatge en l'eventualitat que aquest es pogués establir legítimament.

Finalment, en el quart manament adreçat a Ponç Guillem de Vilafranca, el rei li ordena que procedeixi a la confiscació de totes les rendes dels feus que ha trobat i que trobi que han estat alienades sense el seu consentiment o el dels seus antecessors al Conflent, la Cerdanya, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats. El monarca li atorga plens poders i autoritat per a rebre de tots, llevat dels monestirs, els religiosos i els clergues, per als quals li dóna un altre mandat, consistent a sostreure la cinquena part del preu de tots els feus que hagi comissat. Un cop sostreta aquesta cinquena part, restituirà els feus i absoldrà els feudataris, amb la condició que aquests darrers reconeguin mitjançant acta pública que tenen els feus pel rei en feu honorat i que no els poden alienar a cavallers o a membres del clergat sense el consentiment reial; podran, en canvi, alienar-los a d'altres, que els tindran pel rei i que li pagaran el cens consuetudinari per les honors i els censals, excepte la cinquena part del preu que ha de ser pagada al rei cada vegada que els feus siguin alienats.[66]

A fi que la investigació sobre els feus i el patrimoni reial no fos contestada i s'inscrivís dins el marc d'un procediment legal, convenia que el procurador o comissari reial defensés la causa del senyor rei davant un tribunal imparcial i competent. És per això que Jaume I va instituir una nova jurisdicció: el Tribunal de Feus. Les competències del jutge de feus són clarament definides en un manament reial expedit a Calataiud el 4 de maig de 1264. Considerant que Ponç Guillem de Vilafranca, el seu comissari a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha menat una investigació sobre l'alienació dels feus dependents de la Corona per part de certs religiosos, clergues o laics, el rei demana a Bernat de Vic, jutge de Girona delegat per a la qüestió dels feus, que jutgi basant-se en els atestats, confessions i deposicions

66. Document complementari núm. VII.

fets en el curs d'aquesta investigació i que clogui aquests afers amb sentències conformes a les interpretacions i a la regla que ha editat sobre el procediment inquisitiu, sense admetre cap excepció. Li ordena que aporti plena fe i crèdit de veritat a les informacions contingudes en els registres i capbreus reials conservats en la seva majoria als arxius públics de Barcelona, per bé que alguns d'aquests registres li han estat amagats fraudulentament. A més, atès que Ponç Guillem, seguint les seves ordres explícites, ha confiscat les rendes d'algunes honors preses en feu i les ha gastat per menar la seva investigació, ordena que, malgrat aquestes espoliacions, reservi el dret de cadascú sobre les rendes en cas que una sentència o una composició raonable posi fi al procediment. Davant el temor que moltes persones, per desconfiança, neguin la veritat al jutge, el rei li mana que els acusats prestin jurament cada vegada que Ponç Guillem ho exigeixi en nom seu.[67]

L'activitat de Ponç Guillem de Vilafranca com a comissari de feus als comtats de Cerdanya i Conflent, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon és atestada fins al juny de 1264.[68] El seu successor, Bertran Gil, és actiu des del 18 d'octubre següent.[69] Una carta de Jaume I datada el 9 d'agost de 1265 ens assabenta que Ponç Guillem era llavors difunt.

Cal assenyalar que l'infant Jaume va assumir oficialment la direcció de la investigació sobre els feus durant la segona meitat del 1263. En efecte, el 15 de juliol d'aquest any, des de Barcelona, Jaume I ordena a tots els nobles i cavallers i a tots els seus vassalls del Rosselló, la Cerdanya, el Conflent, el Vallespir i Cotlliure que rebin amb honor l'infant Jaume, a qui acaba de nomenar procurador d'aquestes terres, i que l'obeeixin fidelment com si fos ell mateix.[70] En virtut d'aquesta procuració, l'hereu de Mallorca dirigirà momentàniament la investigació sobre els feus als Comtats, tal com ho atesta un document datat a Perpinyà el 15 de novembre de 1263. Aquest dia, ostentant el títol de lloctinent del rei encarregat dels feus al Rosselló, la Cerdanya i el Conflent,[71] l'infant confirma el

67. Document complementari núm. XIII.
68. Documents núm. 230, 232, 233, 234, 236 i 237.
69. Documents núm. 243 i 247.
70. Document complementari núm. XI.
71. «Jacobus, illustris regis Aragonum filius et heres Majoricarum et Montispesullani, Rossilionis, Cerritanie et Confluentis, habentes vicem et locum domini

cavaller Berenguer de Soler, d'Ur, en la possessió de nou albergs o masos que ha comprat a les viles d'Ur i de Florí, així com d'unes honors que ha adquirit al difunt cavaller Pere de Riu, uns masos de Torrents situats en el territori del *castrum* de Llo, que ha comprat a Ramon de Toès, i uns altres masos ubicats a Vilallobent, comprats a Ramon de Toès amb l'acord de Galceran de Pinós, senyor intermediari i feudatari del rei. Fa aquesta confirmació a condició que Berenguer i els seus descendents tinguin tots aquests masos o albergs en feu pel rei i pels seus successors, que no puguin alienar-los a religiosos o a clergues sense l'acord del rei i que per dret de lluïsme li paguin la cinquena part del preu cada vegada que els alienin a altres persones. Per aquesta concessió, l'infant Jaume reconeix haver rebut 700 sous de moneda melgoresa, equivalents a la cinquena part del valor d'aquests masos, i Berenguer de Soler promet respectar les estipulacions del contracte.[72] Aquest és l'únic document que coneixem que il·lustra la implicació directa de l'infant en l'administració dels assumptes feudals. Sembla, però, que l'infant, encara jove i poc experimentat, va tenir algunes dificultats en l'exercici d'aquesta responsabilitat. Com veurem, el seu pare no tardaria a prescindir-ne a fi de confiar la tasca a administradors amb més experiència.

El marc geogràfic de les investigacions

La Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats

Com hem vist, la jurisdicció de la investigació confiada a Ponç Guillem de Vilafranca comprenia el Conflent i la Cerdanya (inclosos el Baridà, el Capcir i la Vall de Ribes), el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats. De fet, aquests són els resultats de l'activitat de Ponç Guillem i dels seus successors en el curs de les quatre últimes dècades del segle XIII en aquesta zona que són consignats al *Liber Feudorum A*.

regis patris nostri in negocio feudorum in Rossilione, Cerritania et Confluentis»; document núm. 231.

72. Acta núm. 231.

No obstant això, alguns manaments reials provinents dels registres de la Cancelleria, així com alguns documents conservats al fons de la Procuració Reial dels comtats de Rosselló i de Cerdanya a l'Arxiu Departamental dels Pirineus Orientals demostren que la investigació reial no es va limitar a aquesta zona, sinó que es va aplicar igualment a altres territoris nordcatalans (Rosselló, Gironès, Besalunès, Peraladès i diòcesi de Vic) i a les possessions del Conqueridor al Llenguadoc.

El Rosselló i el Vallespir

A causa de la importància del patrimoni reial al comtat de Rosselló, Jaume I va decidir ràpidament delegar-hi un comissari especial. El 17 de maig de 1264, des de Calataiud, va informar els prelats, els cavallers i els habitants de Perpinyà i d'altres llocs del Rosselló i del Vallespir que havia instituït Salvador, canonge de Barcelona, procurador seu encarregat de la qüestió dels feus, alous, foriscapis i altres drets dependents de la Corona sobre els quals havia iniciat una investigació i que n'havia confiat la direcció a Salvador i al jurisperit de Perpinyà Guillem Carles. Va donar a Salvador poders per procedir en aquells afers d'acord amb el seu mandat i amb el mandat adreçat a Bernat de Vic. Promet validar totes les transaccions i acords que Salvador efectuï amb el consell del notari reial Arnau del Bosc. Revoca la procuració que havia fet a l'infant Jaume, precisant que havia pactat amb aquest últim sobre allò que li havia assignat en aquesta investigació.[73] El nou procurador de feus no va tardar a posar fil a l'agulla, ja que el retrobem a Salses des del 31 de març següent confirmant, mitjançant el pagament d'un dret de lluïsme, dos habitants del lloc en la possessió de parcel·les de terra procedents del desmantellament dels antics feus dels cavallers Arnau Roig i Ermengol de la Tor.[74] En aquests documents i en tots els que els segueixen, el canonge ostenta el títol de procurador encarregat de la investigació sobre els feus al Rosselló.[75]

73. Document complementari núm. XIV.

74. ADPO, 1B37.

75. «Salvator, canonicus Barchinone, procurator constitutus a domino rege Aragonum in Rossilione super inquisitionem feudorum composicionibus et diffinicionibus faciendi et laudandi et firmandi dictis feudis, ex parte ipsius domini regis.» Vegeu el document núm. 336 i Julià Bernat ALART, *Privilèges et titres...*, *op. cit.*, p. 253.

No sabem gran cosa de les activitats anteriors de Salvador, llevat que havia estat notari de la reina Violant el 1248.[76] El retrobem deu anys més tard a Barcelona exercint les seves competències en relació amb la gestió de les finances reials. El 12 de juliol de 1259, des d'Ogern, Jaume I ordena a Joan Doça, mestre de la moneda de Barcelona, que pagui al clergue Salvador, canonge a Barcelona, en nom de Mateu Babot, escrivà reial, 22.905 sous melgoresos de les rendes de la moneda per a les necessitats de l'exèrcit.[77] En una data no especificada, Salvador és encarregat d'abonar 9.000 sous de Barcelona a Ferran Sanç, fill de Jaume I, per a la galera de Tarragona.[78]

Ja hem esmentat a la introducció l'existència a l'Arxiu Departamental dels Pirineus Orientals d'una col·lecció formada per una quarantena de documents de reconeixement o de lluïsmes lliurats per aquest administrador durant els anys 1264-1266 als tenidors de feus de la senyoria fronterera de Salses, al Rosselló, sota l'autoritat del notari reial Arnau del Bosc i del jutge de feus Bernat de Vic.[79] Alguns documents esparsos il·lustren també l'activitat de Salvador a les senyories rosselloneses de Perpinyà, Sant Esteve i Argelers en els anys 1264-1270.[80]

A Perpinyà, Salvador es va haver d'enfrontar a l'oposició d'una comunitat urbana hostil a les noves pretensions regalistes de recaptar el foriscapi sobre els alous a fi, especialment, de treure el màxim profit d'un mercat immobiliari en plena expansió: les perspectives econòmiques eren considerables. El 29 de setembre de 1265, el rei informa Salvador de la seva decisió en aquest aspecte: aquest haurà de percebre el foriscapi sobre la venda d'alous situats dins les muralles de Perpinyà i també en els casos d'alienació de censos percebuts sobre aquests alous i en els béns emfitèutics. Caldrà fer-ho així en totes les vendes, establiments, intercanvis, acaptes i altres alienacions efectuades des de fa seixanta anys[81] i en totes les que es facin

76. Josep TRENCHS ÒDENA, «La cancillería de Jaime I: cancilleres y escribanos», a *Studi in onore di Giulio Batteli*, Roma, 1979, p. 121.

77. ACA, reg. 10, f. 115.

78. ACA, reg. 8, f. 78.

79. ADPO, 1B37.

80. ADPO, 1B22, 1B41, 1B63, 2Hdtp3 i Hp191.

81. Aquests seixanta anys de prescripció semblen correspondre al període durant el qual l'autoritat reial no s'havia pogut expressar als comtats nord-catalans des del regnat dispendiós de Pere el Catòlic.

en el futur.[82] Aquesta disposició no feia res més que reafirmar els principis establerts l'any anterior en els estatuts destinats a posar fi a la revolta dels habitants de Vilafranca de Conflent i de Puigcerdà que havien manifestat la mateixa hostilitat enfront de les pretensions reials.[83]

El Gironès, el Besalunès i el Peraladès

El 24 de febrer de 1263, Jaume I informa un altre dels seus fidels servidors nord-catalans, Ramon de Pompià, veguer de la Cerdanya i el Conflent, que ha enviat als homes de Besalú i d'altres llocs cartes en les quals exigeix que tots els feudataris, clergues, religiosos i altres compareguin davant seu allà on es trobi, sigui en persona o mitjançant procuradors interposats, dins els quinze dies següents a la propera festa de Pasqua, a fi de justificar els seus drets sobre els feus.[84] El 22 de maig següent, el mateix dia que lliurava a Ponç Guillem els dos primers manaments esmentats, el Conqueridor n'adreçava un altre de similar a Ramon de Pompià, a qui havia encomanat una missió idèntica al Gironès, el Besalunès i el Peraladès. Argüint el principì que res no pot prescriure contra el príncep sense un motiu just i sense el seu consentiment,[85] li ordena que confisqui tots els masos, bordes, honors i altres censos situats als territoris dels *castra* tinguts en feu per ell, llevat que hagin estat alienats amb el seu consentiment o el dels seus antecessors, i això malgrat el dret de prescripció que podrien al·legar els prelats i els eclesiàstics.

Així mateix, li ordena que s'empari de tots els feus alienats sense el consentiment reial i dels béns situats fora dels territoris dels *castra* tinguts per ell, però que hi estaven vinculats des de feia trenta anys o més, i que constati que han estat alienats sense el consentiment reial pels senyors o els barons que tenen aquests *castra* per ell. L'ordre s'aplicava igualment a tots els llocs, masos i honors dependents de la seva jurisdicció

82. Arxiu Municipal de Perpinyà, *Llibre Verd menor*, AA3, f. 91.
83. Documents complementaris núm. XV i XVI.
84. Document complementari núm. I*b*.
85. Vegeu la nota 36. Sobre aquest tema, vegeu Tomàs de MONTAGUT I ESTRAGUÉS, «La recepción del derecho feudal común en Cataluña, I (1211-1330) (La alienación del feudo sin el consentimiento del señor)», *Glossae*, núm. 4 (1992), p. 112.

feudal i que per aquesta raó li satisfeien un cens, i a tots els delmes tinguts per laics que no podien demostrar que aquells eren tinguts antigament per l'Església. Finalment, en el cas que constatés que els qui tenien aquests delmes eren exempts del servei d'host, el rei volia que aquest servei fos pagat quan convoqués el seu exèrcit a Espanya.[86]

El 4 de juliol següent, Jaume I ordena a Ramon de Pompià, veguer de la Cerdanya i el Conflent, que segresti les rendes dels feus embargats al bisbe i els prelats de la diòcesi de Girona fins al l'acabament del termini fixat.[87] El 9 d'octubre, des de Girona, ordena a Ramon de Pompià, veguer del Rosselló, que embargui els antics feus que tenen els cavallers i els homes de les ciutats i pobles del comtat de Girona, Besalú i el Peraladès i de la vegueria de Camprodon, i que els custodiï fins que Bernat de Vic, jutge ordinari de Girona i jutge de feus en aquells territoris, hagi deliberat sobre la validesa dels seus drets. I si aquells homes preferissin entendre's directament amb ell sense passar per la justícia, li dóna la facultat de confirmar aquelles honors mitjançant la cinquena part del valor dels béns.[88]

És probable que la investigació iniciada en aquests territoris donés lloc a la redacció d'un registre o *Liber Feudorum* similar al que editem aquí, però en tot cas ha desaparegut, ja que, del nostre coneixement, la historiografia catalana no en fa cap esment. De fet, les escasses informacions que tenim sobre aquesta part de la investigació provenen de l'arxiu reial. Heus ací el contingut d'alguns documents que hem trobat. El 24 de juliol de 1265, Ramon de Pompià, procurador reial encarregat de la investigació sobre els feus, confirma i concedeix a Arnau, del coll de l'Auleda, de la parròquia de Santa Eulàlia, la possessió d'uns camps anteriorment plantats de vinya situats a la parròquia de Sant Feliu de Girona, que havia comprat a diverses persones i que té pel senyor de Sobreporta, dins de l'alou del rei. Com a preu d'aquesta concessió, ha rebut en nom del rei 100 sous de moneda barcelonesa.[89] El 16 de desembre següent, aprova i concedeix a Martí de Pinçà, ciutadà de Girona, els dos morabatins de cens que li han venut els difunts Dalmau

86. Document complementari núm. III.
87. Document complementari núm. IX.
88. ACA, Cancelleria Reial, Cartes reials de Jaume I.
89. ACA, Cancelleria Reial, Pergamins de Jaume I, núm. 1819.

de Medinyà i la seva esposa Beatriu, dels tres morabatins que ell i la seva esposa Bruna li donaven per un hort que Bruna tenia a l'Horta de Sobreporta, que el senyor de Sobreporta té per Gastó de Bearn i que aquest darrer té en feu pel rei. Per aquesta concessió, rep 40 sous de moneda barcelonesa de tern.[90] El mateix dia, aprova i concedeix a Bernat Terall de Mollet, habitant de Girona, la venda que Dalmau de Medinyà li ha fet a ell i a Berenguer Trobat d'una de les dues tasques que Dalmau rep sobre la vinya que tenen per Dalmau per raó del castell de Sobreporta, al costat del gran pont de Girona, pel preu de 20 sous de moneda barcelonesa doblenca, llevat del dret i la senyoria directa del rei sobre tot el que Gastó de Bearn té d'ell i del senyor de Sobreporta pel dit Gastó. Com a preu d'aquesta confirmació, Ramon de Pompià reconeix que ha rebut 10 sous en nom del rei.[91]

Ramon de Pompià era també un administrador excel·lent i un home de confiança del rei. A partir del 1248, ocupa el càrrec de veguer de la muntanya de Camprodon i procurador del rei. Diversos actes de la Cancelleria demostren que va portar a terme una política activa i eficaç al servei dels interessos reials, especialment enfront dels poderosos monestirs benedictins de Sant Joan de les Abadesses i de Sant Pere de Camprodon.[92] Ramon de Pompià va seguir una carrera exemplar com a funcionari, actuant a la vegueria de Camprodon i combinant-ho amb els càrrecs de veguer del Rosselló (1255-1265), batlle de Perpinyà (1257), veguer de la Cerdanya i el Conflent (1260-1266), batlle de Puigcerdà (1260) i de Besalú (1264), procurador de feus (1263-1266), procurador de l'infant Jaume al Rosselló (1265) i veguer de Girona i de Besalú (1268).[93] Per recompensar la seva fidelitat, Jaume I li va atorgar diversos privilegis. El 23 de gener de 1254, li concedeix a perpetuïtat el dret d'habitar

90. ACA, Cancelleria Reial, Pergamins de Jaume I, núm. 1833.

91. ACA, Cancelleria Reial, Pergamins de Jaume I, núm. 1834.

92. ACA, Cancelleria Reial, Pergamins de Jaume I, núm. 1129, 1174, 1179, 1256 i 1260; Antoni PLADEVALL, «Creació i antagonisme de les vegueries de la Ral i Camprodon», *Estudis d'Història Medieval* (Barcelona), vol. IV (1971), p. 46-49.

93. El 17 de setembre de 1268, a Lleida, Jaume I concedeix a Ramon de Pompià, per una durada de tres anys, les vegueries de Girona i de Besalú mitjançant un cens anual de 1.000 sous de moneda barcelonesa. No tindrà obligació de retre comptes i podrà disposar lliurement de les rendes que percebi. El monarca reconeix que Ramon li ha donat els 3.000 sous deguts per aquests tres anys. ACA, Cancelleria Reial, reg. 15, f. 118*v*.

al castell de Besalú.[94] El 5 d'octubre de 1264, a Girona, el rei posa sota la seva salvaguarda i protecció especial Ramon de Pompià, amb tots els seus béns, així com els seus homes i els béns respectius, i tots els homes que té a la parròquia de Santa Eulàlia de Pompià, i particularment la fortificació que Ramon ha començat a edificar al puig de Pompià (municipi de Crespià, al Pla de l'Estany), fortificació i homes que tindrà en alou, com els seus antecessors, davant d'ell. S'estipula una multa de 500 morabatins contra qualsevol infractor del contingut d'aquest privilegi.[95]

La diòcesi de Vic

També apareix que una investigació similar va ser empresa a la diòcesi de Vic. El 7 de desembre de 1266, Jaume I ordena a Arnau de Grevalosa, ciutadà de Manresa, que procedeixi a l'embargament dels fruits i les rendes dels feus que ha descobert que han estat alienats sense el seu consentiment o el dels seus antecessors a la diòcesi de Vic.[96] El 17 de març següent, Jaume I dóna a Arnau de Grevalosa plens poders per negociar i decidir sobre els feus dependents de la Corona en aquesta diòcesi amb el consell i el consentiment del jutge de feus Bernat d'Artés.[97] Quatre dies més tard, el rei reconeix que deu 1.000 sous de moneda barcelonesa que Arnau li havia prestat. Per al retorn d'aquesta suma, li assigna els primers fons que provinguin de la investigació sobre els feus que té confiada a la diòcesi de Vic.[98] No hem tingut l'oportunitat de portar a terme cap recerca per tal de saber si existeixen en els arxius proves documentals d'aquesta investigació.

FUNDACIÓ NOGUERA

El Llenguadoc

La investigació de Jaume I a les terres llenguadocianes sembla que es va iniciar en el mateix període. Fins ara només

94. Joaquim MIRET I SANS, *Itinerario...*, *op. cit.*, Barcelona, 1918, p. 236.
95. ACA, Cancelleria Reial, reg. 13, f. 231.
96. Document complementari núm. XXV.
97. Document complementari núm. XXVII.
98. Document complementari núm. XXVIII.

hem trobat un document que s'hi refereix. Es tracta del manament datat a Montpeller el 3 de febrer de 1267, en virtut del qual el rei d'Aragó institueix el jurisperit Joan Blanc com a procurador general encarregat de buscar, recuperar, reunir i enregistrar els documents relatius a tots els drets i béns de la Corona, d'investigar i reclamar els reconeixements dels qui tenen feus per ell a la ciutat de Montpeller i arreu on posseeix drets dins les diòcesis de Magalona, Agde, Usès i Nimes, i pertot arreu dins i fora de la província de Narbona. El rei disposa que aquesta procuració sigui vàlida mentre Pere de Sant Just[99] exerceixi el càrrec de lloctinent del rei a Montpeller.[100] Seria interessant de fer recerques en els fons conservats a l'Arxiu Departamental de l'Erau i a l'Arxiu Municipal de Montpeller a fi de verificar si hi ha rastres documentals d'aquesta branca llenguadociana de la investigació.

ALGUNS ASPECTES ECONÒMICS DE LA INVESTIGACIÓ

La consolidació jurídica dels drets eminents del rei sobre les terres infeudades comportava necessàriament un enfortiment del control de les alienacions i la imposició de restriccions prohibint als tenidors de feus i més en general a tots els detentors de béns dependents de la Corona de vendre o empenyorar les possessions tingudes pel rei a cavallers, membres del clergat o establiments religiosos. L'objectiu era evitar que aquestes possessions caiguessin en mà morta i que el rei es veiés privat de les seves prerrogatives senyorials i, per tant, dels drets i les rendes que se'n desprenguessin. Sembla, però, que, en circumstàncies excepcionals, el monarca podia atorgar, per una gràcia especial, excepcions que permetessin als clergues heretar un feu reial. N'és un exemple el cas de Ramon de Morer, canonge dels capítols catedralicis d'Urgell i d'Elna, a qui el rei de Mallorca concedeix el dret d'heretar del seu germà, Bernat de Morer de Puigcerdà, el feu que aquest darrer tenia a la parròquia de Talló.[101] Aquesta excepció es pot explicar per la personalitat del

99. Aquest cavaller apareix com a testimoni en dos documents del cartulari de Magalona del 1262 i el 1264.

100. Document complementari núm. XXVI.

101. Document núm. 327.

beneficiari, que no és altre que l'antic prebost de Lillet, que va ocupar el càrrec de jutge de feus a la Cerdanya i el Conflent del 1267 al 1277.

És especialment interessant subratllar que la majoria dels documents continguts en el *Liber Feudorum A* consignen el fet que el vassall és alliberat dels drets de lluïsme i també algunes vegades de foriscapi a fi d'obtenir la investidura o la confirmació del seu feu. En les fórmules jurídiques dels documents de la segona meitat del segle XIII, els lluïsmes i els foriscapis són generalment associats en una mateixa clàusula dispositiva.[102] Tot i això, aquests termes designaven dos conceptes jurídics ben diferents. El *laudimium*, que és el dret més sovint estipulat en els documents del *Liber Feudorum A*, era el dret pagat pel vassall a canvi d'obtenir l'acord del senyor per a la investidura del feu. Les modalitats de percepció d'aquest dret de transmissió són a vegades explicitades en els documents. El vassall es compromet en nom seu i dels seus successors a reconèixer al senyor rei i als seus successors els béns que tenen en feu cada vegada que la senyoria directa i la senyoria útil d'aquests béns siguin transferides, essent obligat el vassall a demanar al seu sobirà la investidura del feu dins de l'any següent a la transmissió.[103] El *foriscapium*, per la seva banda,

102. És, pel que sembla, al voltant del 1170 que als documents de la Cancelleria Reial apareixen les primeres ocurrències del terme *foriscapium*. El desembre del 1173, un privilegi del rei Alfons el Cast en favor de l'abadia rossellonesa de Sant Andreu menciona aquest dret; ADPO, 1B384, f. 202. No és, però, fins una desena d'anys més tard que el seu ús comença a difondre's en els documents procedimentals redactats pels escrivans i els notaris rossellonesos, com a Illa el 1187; ADPO, Fons de l'Hospital d'Illa, 3B398. El terme *laudimium* no apareix fins una trentena d'anys més tard en els documents rossellonesos, amb una ocurrència el 1218 (ADPO, 1B9), però el seu ús no es generalitza fins als voltants del 1240, al mateix temps que es difon en els formularis notarials la clàusula que l'associa al foriscapi, com per exemple en el contracte d'arrendament en acapte pels Templers d'un solar situat a Perpinyà el 1241: «et quod tu et tui possitis dictam domum et pati vendere, alienare cuicumque volueritis, exceptis sanctis et militibus et eorum uxoribus et domibus religionum, salvo nostro foriscapio et laudimio et censu infrascripto»; ADPO, Hp188. Cal precisar que, en tots aquests casos, la percepció d'aquests drets de transmissió deguts al senyor per raó del seu domini directe només afecta les concessions i no els feus.

103. Vegeu, per exemple, el document núm. 313: «Imponendo michi et omnibus successoribus meis in predictis quod ego et omnes dicti mei successores perpetuo teneamur facere similem recognicionem de predictis domino regi et omnibus suis successoribus quocienscumque directum dominium quod dominus rex habet et habere debet in dictis v modiis bladi censualibus et manso predicto, et etiam utile dominium eorumdem v modiorum bladi censualium et mansi predicti et utrumque eorumdem dominorum quoquo modo, causa vel racione transferantur. Et, translato directo dominio vel utili dominio predictorum, incontinenti infra annum et diem

designava el dret de transmissió percebut després de l'adquisició venal d'un feu, la majoria de vegades després d'una venda o d'un empenyorament (*inpignoratio*).

La percepció dels drets de transmissió, lluïsme (*laudimium*) i foriscapi que eren deguts al rei pels detentors de feus i altres béns dependents del patrimoni reial constitueix el resultat financer del procediment. A més de ratificar oficialment la reintegració legal de les possessions en qüestió sota la sobirania del rei, comporta *de facto* la percepció d'importants rendes destinades a alimentar les finances reials. D'altra banda, resta palès que la percepció d'aquests drets de transmissió sobre feus reivindicada i obtinguda pel senyor rei constitueix una novetat fonamental que marca una fita en l'evolució del dret feudal. El feu s'insereix ara dins un marc jurídic ajustat a les doctrines del dret erudit que tendeix a acostar-lo al de la tinença. Es tracta d'una conquesta jurídica molt important per al poder reial, que obté al mateix temps el reconeixement legal dels seus drets eminents i una nova font perenne d'ingressos per dominis. Des d'aquest punt de vista, les actes notarials enregistrades en el *Liber Feudorum A* són fonamentals, ja que delimiten i fixen per a la posteritat les noves regles jurídiques que regeixen les relacions feudovassallàtiques als comtats nord-catalans.

A més, fins i tot en el cas, molt majoritari, en què l'alodialitat dels béns és admesa i ratificada pel jutge de feus, l'acte de confirmació dóna lloc a un acord financer segons el qual el propietari paga al rei una suma equivalent al dret de lluïsme a canvi del reconeixement oficial de l'alodialitat dels seus béns.[104] En aquest cas, el notari encarregat de redactar l'acta de confirmació precisa que aquesta suma ha estat donada «in servicium domini regis». L'import relativament important de les sumes abonades demostra que no es tracta d'un do purament simbòlic; es tractava probablement d'un mitjà per a costejar les despeses judicials de l'Administració reial.

En l'aspecte econòmic, la investigació apareix com una operació lucrativa per a les finances reials, ja que cada procediment dóna lloc al pagament, per part del subjecte investigat,

ex tunc sequentem, teneamur ego et omnes successores mei in predictis petere cum ea instancia qua convenit laudimium seu investituram de predictis a domino rege vel successoribus suis.»

104. Vegeu, per exemple, els documents núm. 23, 117 i 139.

d'una suma en efectiu, la majoria de vegades en moneda melgoresa i més rarament en moneda barcelonesa de tern. Aquesta suma sol correspondre a l'import del dret de lluïsme degut al rei en qualitat de senyor eminent del feu. Sota el regnat de Jaume I, la taxa del *laudimium* és generalment fixada en la cinquena part del valor del feu («quinta parte quod predicta nunc valent»), és a dir, en el vint per cent. Tanmateix aquesta regla té una excepció difícilment explicable, ja que en un document del 1267 la taxa és fixada en un terç, o sigui, el trenta-tres per cent.[105] És, en canvi, aquesta taxa més elevada la que Jaume II de Mallorca va instituir des del començament del seu regnat.[106] Aquest considerable augment era destinat a acréixer els recursos patrimonials de la Corona de Mallorca i treure el màxim profit d'un mercat de béns arrels esdevingut extremament dinàmic per la pressió demogràfica que caracteritza aquest període.

En principi, només cal multiplicar l'import dels lluïsmes cobrats per la taxa especificada en els documents per a calcular el valor estimat de les possessions afectades. Aquesta valuosa informació econòmica permet constatar la gran disparitat del valor dels feus als comtats nord-catalans.

TAULA 1
Total anual dels drets de lluïsme cobrats pels comissionats reials (en diners melgoresos).

Any	*Nombre de documents**	*Total anual de drets de lluïsme cobrats*
1263	2	532 s.
1264	17	1.798 s.
1265	31	9.081 s.
1266	26	1.373 s.
1267	23	2.450 s. 5 d.
1268	27	1.208 s.
1269	3	360 s.
1270	1	80 s.
1271	-	-

105. Document núm. 124.
106. Vegeu, per exemple, els documents núm. 190 i 248.

Any	*Nombre de documents**	*Total anual de drets de lluïsme cobrats*
1272	6	740
1273	19	2.152
1274	8	623
1275	1	27
1276	12	840
1277	-	-
1278	-	-
1279	1	60
1280	-	-
1281	-	-
1282	-	-
1283	3	740
1284	1	120
1285	-	-
1287	-	-
1288	1	120
1289	-	-
1290	-	-
1291	-	-
1292	-	-
1293	45	736 s. 8 d.
1294	3	546 s.
TOTAL	245	23.587 s. 1 d.

* Només es comptabilitzen els documents que fixen el pagament d'un dret de lluïsme.

FUNDACIÓ

Finalment, observem que els documents aplegats en el *Liber Feudorum A* manifesten d'una manera evident l'especial interès del rei d'Aragó pel control dels delmes eclesiàstics, que llavors constituïen una de les fonts de rendes de la terra més importants.[107] El Conqueridor va adreçar als seus comissionats directrius ben clares en aquest sentit.[108] Podem comparar el

107. Paul VIARD, *Histoire de la dîme ecclésiastique dans le royaume de France aux XIIe et XIIIe siècles (1150-1313)*, París, 1912; Roland VIADER (ed.), *La dîme dans l'Europe médiévale et moderne. Actes des XXXes Journées internationales d'histoire de l'abbaye de Flaran, 3 et 4 octobre 2008*, Tolosa de Llenguadoc, Presses Universitaires du Mirail, 2010.

108. Document núm. 233.

valor dels delmes de diverses parròquies quan la seva ràtio és clarament expressada. És el cas dels documents núm. 134 i 135, datats el 28 d'abril i el 6 de maig de 1268, segons els quals el procurador reial Bernat Fareix rep respectivament 50 sous barcelonesos de tern pel terç dels delmes de la parròquia de Ribes de Freser i 80 sous melgoresos pel terç dels delmes de Saltèguet.[109] Sabent que en aquesta època la relació entre la moneda barcelonesa de tern i la moneda melgoresa era de cinc diners contra quatre, l'import del dret de lluïsme o quint percebut pel terç dels delmes de la parròquia de Ribes expressat en moneda de Melguelh és, doncs, de 40 sous. Només cal multiplicar aquest valor per cinc per conèixer el valor d'aquests terços de delmes i després per tres per obtenir el valor aproximat dels delmes de les dues parròquies. El resultat d'aquestes operacions ens dóna un total de 600 sous melgoresos per al conjunt dels delmes de Ribes i de 1.200 sous per als de Saltèguet.

Conclusió

Iniciat el 1263, el *Liber Feudorum A* és, que nosaltres sapiguem, el registre més antic relacionat amb l'Administració reial dels comtats nord-catalans.[110] Però més encara que la seva antiguitat, són les raons que van provocar la redacció d'aquest manuscrit allò que li confereix el seu gran interès històric. Es tracta, sens dubte, d'un valuós testimoni escripturari de la veritable revolució que va capgirar els mètodes de govern durant el segle XIII. Seguint l'exemple de les primeres investigacions generals impulsades a la mateixa època pels Capets en els seus dominis de la França meridional, pel rei d'Anglaterra en els seus dominis de Gascunya, o pel rei de Portugal en el seu regne ibèric, la gran investigació organitzada per Jaume I als

109. Sabem que en aquesta data un segon terç dels delmes de Saltèguet estava en possessió del monestir de Santa Maria de Ripoll a conseqüència del llegat testamentari del bisbe d'Elna, Bernat de Berga, del 18 de febrer de 1259; vegeu Rodrigue TRÉTON (ed.), *Diplomatari del Masdéu*, vol. V, Barcelona, Fundació Noguera, 2010, doc. núm. XXII, p. 2595.

110. Des d'un punt de vista diplomàtic, cal distingir el registre pròpiament dit, és a dir, el volum en el qual, a la manera dels protocols notarials, les actes són enregistrades al moment de la seva redacció, del cartulari, volum en el qual són recopiades actes antigues després d'una selecció prèvia a l'estil dels cartularis feudals com són el *Liber Feudorum Maior* i el *Liber Feudorum Ceritanie*.

comtats nord-catalans s'inscriu dins el procés d'enfortiment del poder regalista i de gènesi de l'Estat modern que caracteritza l'evolució de les monarquies cristianes d'Occident.

L'empresa de restauració dels drets feudals i patrimonials del rei obeïa, doncs, a tres objectius principals. En primer lloc, es tractava de resoldre un problema de governació interior afermant la preeminència del poder del sobirà mitjançant una reactivació jurídica del lligam feudal, assegurant així un lligam immediat entre el rei, d'una banda, i els seus vassalls i sotsvassalls, d'altra banda. El segon objectiu, d'ordre militar, anava estretament lligat a l'anterior, ja que la investigació general permetia efectuar un cens exhaustiu dels vassalls obligats a prestar els serveis d'host i de cavalcada. El tercer objectiu era d'ordre econòmic: a més de dreçar un inventari de censals i altres prestacions degudes al senyor rei, la investigació permetia la percepció immediata de lucratius drets de transmissió, lluïsmes i foriscapis, ingressos dels quals Jaume I tenia una gran necessitat per a mantenir la cort, pagar els deutes i finançar projectes polítics com ara la defensa dels seus drets sobre la senyoria de Montpeller o la conquesta del regne de Múrcia.[111]

Testimoni de la implantació de les noves pràctiques administratives en terra catalana, el *Liber Feudorum A* aporta una visió fonamental sobre la gènesi de la Procuració Reial dels comtats de Rosselló i de Cerdanya, una institució cridada a esdevenir un dels pilars del poder regalista al llarg dels segles següents. El *Liber Feudorum A* és, per tant, d'un gran interès per a la història comparada de les monarquies occidentals al segle XIII i així mateix constitueix un observatori privilegiat de la reestructuració politicojurídica del sistema feudovassallàtic que va tenir lloc en aquest context i una font fonamental per a l'estudi de les estructures de govern i de control de la població als Pirineus catalans.

111. Aquest últim motiu és clarament adduït al final del manament adreçat a Ramon de Pompià: «Et si forte pro ipsis decimis servicium de ost prestari debuerit, dum nos host faceremus in Yspaniam cum illam servitutem nobis prestari intelligimus»; document complementari núm. III.

FUNDACIÓ
NOGUERA

2. Presentació del manuscrit

Tradició del manuscrit

Al final del regnat del rei Jaume III de Mallorca (1324-1344), els *libri feudorum* constituïen un conjunt temàtic de com a mínim set registres dedicats a la gestió dels feus dependents de la Corona dins els comtats de Rosselló i de Cerdanya. Sabem, en efecte, que el 1786 els arxius de la Procuració Reial encara en conservaven dos, intitulats respectivament *Liber Feudorum F* i *Liber Feudorum G*, dels quals no se'n troba cap rastre més tard.[1] De fet, avui només subsisteixen dos *libri feudorum* en els fons de la Procuració Reial dipositats a l'Arxiu Departamental dels Pirineus Orientals: el *Liber Feudorum A*, conservat amb la signatura 1B15, i el *Liber Feudorum C*, amb la signatura 1B16.[2]

1. El jurista François de Fossa va extreure dels *Libri Feudorum F* i *G* dos reconeixements feudals datats el 1331 i el 1342 per a usar-los com a peces justificatives en la seva memòria sobre els delmes i els agrers de Talteüll; ADPO, 1J445/2, f. 206*v* i 207.

2. El *Liber Feudorum C*, que s'inicia durant el regnat de Jaume II de Mallorca (1276-1311), és un registre de 170 fulls que contenen 139 reconeixements de feus i altres documents de caràcter feudal. No disposem de cap informació sobre el *Liber Feudorum D* i el *Liber Feudorum E*. En canvi, coneixem el contingut del *Liber Feudorum B*, segurament elaborat sota el regnat de Jaume II de Mallorca, també anomenat *Llibre Negre* a causa del color de la seva coberta, gràcies a l'inventari analític dels arxius de la Procuració Reial fet per encàrrec del rei pel notari perpinyanès Miquel Rodo el 1614; ADPO, 1B1, f. 91-101. En l'embargament del vescomtat de Canet el 1561, aquest registre es presenta de la manera següent: «In presenti causa et in presenti processu inseri et continuari requisivit nonnulla inserta de scripta et continuata in quodam regestro papireo posteis cohopertis munito in archivio dicte domus procurationis regie recondito intitulato sub verbis sequentibus: Capbreu de regonexenseas de feus e de privilegis donacions convenencias e altre fets patrimonials loqual libre es apellat duna part Libre negre, daltre li imposa nom [...] Porta

El mètode de classificació dels registres administratius mitjançant les lletres de l'alfabet ja estava en vigor a la Cancelleria i a les altres administracions monàrquiques al començament del segle XIV.[3] Atès que l'atribució correspon lògicament a l'ordre d'antiguitat dels registres, el *Liber Feudorum A* s'ha de considerar el volum més antic d'aquesta mena elaborat a la Procuració Reial dels comtats de Rosselló i de Cerdanya.

El bon estat de conservació del *Liber Feudorum A* testimonia la voluntat de preservar-lo que hom ha tingut al llarg del temps. Les escasses informacions de què disposem suggereixen que des de la seva creació aquest registre no s'ha mogut gaire de l'arxiu del Patrimoni Reial conservat a Perpinyà.[4] L'inventari efectuat entre el 1614 i el 1630 per Miquel Rodo, arxiver extraordinari de la cort reial, en dóna compte.[5] A la mateixa època, el notari perpinyanès Francesc Puignau l'esmenta de la manera següent: «lo libre de la -A- del Patrimoni real».[6] També a l'arxiu del Domaine (denominació moderna del Patrimoni Reial) trobem el *Liber Feudorum A* a la vigília de la Revolució Francesa.[7] Posteriorment, el registre va seguir la mateixa sort que l'antic arxiu del Domaine: primer va ser dipositat a la prefectura, i a mitjan segle XIX va passar a formar part de l'Arxiu Departamental dels Pirineus Orientals. L'arxiver Julià Bernat Alart en fa una descripció detallada en el seu inventari de la sèrie B publicat el 1868.[8] Quasi quaranta anys més tard, el còdex va ser inclòs per Henri Stein en el seu catàleg dels

FUNDACIÓ NOGUERA

regent la procuracio reayal per dar bon orde als altres libres primer libre de la B.» Just abans de la Revolució Francesa, François de Fossa va copiar alguns documents aplegats en aquest registre que contenia 198 o 199 fulls de paper; ADPO, 12J27, núm. 39, 72, 127 i 130.

3. Com a mínim vuit registres de reconeixements i homenatges efectuats als segles XIII i XIV per als feus dependents dels reis d'Anglaterra al ducat d'Aquitània es classificaven de la mateixa manera. Vegeu Charles BÉMONT (ed.), *Recueil d'actes relatifs à l'administration des rois d'Angleterre en Guyenne au XIIIe siècle (Recogniciones feodorum in Aquitania)*, París, Imprimerie nationale, 1914, p. III-IX.

4. Per raons administratives, els *libri feudorum* podien ser objecte de desplaçaments ocasionals, com ho demostra una quitança datada l'1 de novembre de 1406 per la qual Pere de Sant Martí, traginer de Puigcerdà, reconeix que el donzell Dalmau de Biert, procurador reial de feus als comtats de Rosselló i de Cerdanya, li ha pagat una lliura i tres sous per un cofre ple de llibres de feus que ha transportat de Perpinyà a Puigcerdà; ADPO, 1B210, f. 38*v* i 52*v*.

5. Només el primer document ha estat objecte d'un regest; ADPO, 1B1, f. 254.

6. ADPO, 3E3/699, f. 91.

7. François de Fossa en va fer algunes còpies; vegeu ADPO, 12J27, núm. 34-36.

8. Julià Bernat ALART, *Inventaire sommaire des Archives départementales antérieures à 1790. Archives civiles. Séries B-C*, vol. I, París, 1868, p. 9-11.

cartularis conservats als arxius de França.[9] Des de llavors no ha estat objecte de cap estudi aprofundit.

L'ús de l'anomenat *Liber Feudorum* és atestat des del 1293 en tres documents compilats en el registre.[10] Aquests documents fan referència a confirmacions o reconeixements efectuats durant els anys 1263-1273 que no figuren en els plecs relligats per formar el *Liber Feudorum A*. S'hi afirma que aquests documents no havien estat objecte d'una expedició *in mundum* i que les seves notes es conservaven en «libri feudorum».[11] Tot això indica que aquests llibres de feus designaven els registres de breus o notes (*imbreviaturae*) en els quals els notaris redactaven en forma d'esborrany la primera versió dels documents. Devia tractar-se de registres de paper a l'estil dels protocols notarials de l'època. Malauradament, els arxius no han conservat aquestes notes.

L'anomenat *Liber Feudorum* no deixa d'evocar les compilacions jurídiques llombardes a les quals ja hem fet al·lusió. Però en el context català ens fa pensar sobretot en els cèlebres cartularis feudals dels reis Alfons el Cast i Pere el Catòlic compilats al final del segle XII. No va ser fins més tard que aquests *libri domini* foren respectivament rebatejats com a *Liber Feudorum Maior* i *Liber Feudorum Ceritaniae*.[12] Com veurem, el *Liber*

9. Henri STEIN, *Bibliographie générale des cartulaires français ou relatifs à l'histoire de France*, París, 1907, vol. XV, p. 446, núm. de signatura 3263: «*Liber feudorum A* ou Cartulaire roussillonnais; ms. du XIVe siècle, sur parchemin, contenant des actes de 1165 à 1324, in-folio de 117 ff.».

10. Documents núm. 297, 299 i 317.

11. «...prout de dicta recognitione constat per publicum instrumentum inde notatum in libris dictorum feudorum, de quibus libris nondum fuerat abstractum publicum instrumentum ut videtur per notulam ejusdem»; «...prout de dicta recognicione constat per publicum instrumentum inde notatum in libris feudorum domini regis anno quo computabatur millesimo ducentesimo septuagesimo tercio».

12. Francesc Xavier MIQUEL I ROSSELL (ed.), *Liber Feudorum Maior...*, *op. cit.*; Thomas N. BISSON, «Ramon de Caldes (c. 1135-c. 1200): Dean of Barcelona and King's Minister», a *Law, Church, and Society: Essays in Honor of Stephan Kuttner*, Filadèlfia, 1977, p. 281-292; Anscari M. MUNDÓ, «El pacte de Cazola del 1179 i el *Liber Feudorum Maior*: notes paleogràfiques i diplomàtiques», a *Jaime I y su época: [ponencias] / X Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, vol. 2, Saragossa, Institución Fernando el Católico, 1979, p. 119-129; Josep Maria SALRACH, «El *Liber Feudorum Maior* i els comptes fiscals de Ramon de Caldes», a *Documents jurídics de la història de Catalunya*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1992, p. 85-110; Lawrence J. MCCRANK, «Documenting Reconquest and Reform: the growth of archives in the Medieval Crown of Aragon», *The American Archivist*, núm. 56 (1993), p. 256-318; Adam J. KOSTO, «The liber feudorum maior of the Counts of Barcelona: the cartulary as an expression of Power», *Journal of Medieval History*, núm. 27 (2001), p. 1-22.

Feudorum A difereix sensiblement d'aquests cartularis feudals. En efecte, es tracta d'un dels prototips d'una nova generació de registres notarials concebuts com a eines administratives al servei del govern dels homes que emergeix a la segona meitat del segle XIII i l'ús dels quals es generalitza als estats cristians d'Occident al llarg del segle següent: els registres d'homenatges i de reconeixements.[13]

ANÀLISI CODICOLÒGICA

El *Liber Feudorum A* es presenta en forma d'un gran registre infoli format per quinze plecs de vitel·la rogencs degollats (225/235 mm llarg., 350/365 mm alt), en l'ordre següent: un ternió, dos quaternions, tres quinions, quatre quaternions, un ternió, dos servions i un bifoli. El manuscrit conté un total de 123 folis, 118 dels quals porten a la capçalera i al recto una numeració en xifres romanes que va de I a CXVIII sense solució de continuïtat. El còdex aplega un total de 337 documents, entre els quals hi ha tres duplicacions: els documents núm. 232 i 254, que presenten lliçons lleugerament diferents, els núm. 314 (incomplet) i 315, i els núm. 316 (incomplet) i 318.

Un total de 327 documents van ser compilats pels diferents notaris públics que es van succeir a l'escrivania del tribunal reial de feus durant l'últim terç del segle XIII. Deu documents foren afegits als segles XIV, XV i XVII; es tracta de confirmacions (lluïsmes), reconeixements, sentències, investidures i procuracions relatius als feus dependents de la Corona d'Aragó (després de Mallorca) als comtats nord-catalans: la Cerdanya, la Vall de Ribes, el Capcir, el Conflent, la Vall de Prats, el Ripollès i la vegueria de Camprodon. El document més antic recopiat en aquest registre data del 1165 i el més recent del 1324.

La coberta es compon de dues plaques encartonades recobertes amb pergamí groguenc com molts altres registres de la Procuració Reial dels comtats de Rosselló i de Cerdanya.

13. A Aquitània i també al Llenguadoc, la Provença i el Delfinat, aquest tipus de registre s'anomena també *Recogniciones feudorum*. Vegeu Charles BÉMONT (ed.), *Recueil d'actes...*, *op. cit.*; Gérard GIORDANENGO, «Documents sur l'hommage en Dauphiné et en Provence (1157-1270)», *Mélanges de l'École Française de Rome*, vol. 92 (1980), p. 185; Gérard GIORDANENGO, «La féodalité», a Jean FAVIER (dir.), *La France médiévale*, París, 1983, p. 193-194.

Els fils de costura que cohesionaven aquest volum, que va ser relligat sens dubte durant les primeres dècades del segle XV, són avui desfets. Els quatre folis de guarda, de paper, estan en molt mal estat. Al primer foli de guarda, una mà del segle XV va escriure-hi el títol: «Liber Feudorum A». A la primera pàgina del primer quadern, una altra mà del segle XV va escriure-hi l'encapçalament: «Primer libre de feus del any MCCLXV, LXVI, LXVII, apellat A». La mateixa mà va escriure al recto del foli següent l'encapçalament: «Primer libre de regonexenses de feus de Cerdanya de Conflent, Capcir, del any MCCXLV, XLVI; XLVII e mes, lo qual libre es apellat A». Sota aquest títol, una mà posterior ha afegit el comentari: «e a la fi infeudacio del terme de Ortolanes en Rossello». Més avall, hi ha cal·ligrafiada la caplletra «a» en un gran caràcter gòtic (làmina 1). A la capçalera del segon foli del segon plec, el mateix il·luminador del segle XV hi va dibuixar dues caplletres «a» en caràcters gòtics representats amb pa d'or, cadascuna destacant sobre un fons poligonal de color blau (làmina 2).

El relligat del començament del segle XV sembla haver conservat la integritat de l'estructura anterior del registre, datable als voltants de l'any 1300. A més dels folis de guarda, l'únic canvi significatiu imputable a aquesta reestructuració consisteix en l'afegit de l'últim plec que porta les transcripcions de documents efectuades al segle XV, a continuació de les quals un últim document va ser copiat al segle XVII (f. 117-118*v*). En el seu estat anterior, el registre devia contenir, doncs, un total de catorze plecs. L'examen codicològic i paleogràfic d'aquests plecs mostra que procedeixen de diverses fases de registre que resumim en el quadre següent.

FUNDACIÓ NOGUERA

TAULA 2
Estructura codicològica del *Liber Feudorum A*

*Plecs**	*Folis*	*Contingut*
1		Sumari de la primera meitat del segle XIV
2 (2)	1-8*v*	17 documents instrumentats per Pere Ripoll (1265)
3 (8)	9-16*v*	23 documents instrumentats per Ramon Amell i Guillem Climent (1267-1272)
4 (9)	17-24*v*	28 documents instrumentats per Ramon Amell i Guillem Climent (1272-1273)
5 (4)	25-34*v*	36 documents instrumentats per Pere Ripoll i Ramon Amell (1265-1267)
6 (5)	35-44*v*	32 documents instrumentats per Ramon Amell (1266-1268)
7 (3)	45-54*v*	27 documents instrumentats per Pere Ripoll (1265-1266) + 1 document (1267) afegit posteriorment (f. 48)

*Plecs**	*Folis*	*Contingut*
8 (10)	55-62*v*	26 documents instrumentats per Guillem Climent *et alii* (1268-1283)
9 (6)	63-70*v*	13 documents instrumentats per Pere Ripoll (1265-1268)
10 (7)	71-78*v*	26 documents instrumentats per Ramon Amell (1268-1269)
11 (1)	79-86*v*	18 documents instrumentats per Pere Ripoll (1263-1265)
12 (11)	87-92*v*	16 documents: 5 documents sense subscripció (1283-1288) + 4 documents compulsats per Llorenç Plasença (1293) + documents afegits per Arnau Ysarn (1304) + documents afegits per Pere Vidal (1387) + 1 còpia no datada d'un document del 1324
13 (12)	93-104*v*	40 documents instrumentats per Llorenç Plasença (1293)
14 (13)	105-116*v*	26 documents instrumentats per Llorenç Plasença, Jaume de Malferit, Bernat de Prats i Pere Soler (1293-1297) + 1 document copiat al segle XV
15 (14)	117-118*v*	5 documents copiats als segles XV i XVII

* Les xifres indicades entre parèntesis corresponen a l'ordre cronològic de registre dels documents en els plecs. Aquest còmput no té en compte el plec inicial que conté el sumari.

El primer plec, un ternió no foliat, conté una rúbrica o sumari en dues columnes que comença al verso del segon foli i s'acaba al verso del quart foli. Al voltant del 1300, una mà hi va identificar cada document indicant el nom del vassall a qui es refereix i fent una remissió en epígraf al número de foli corresponent. La classificació segueix escrupolosament l'ordre de la foliació fins al foli 116. Amb tota probabilitat, és a aquesta mateixa mà que cal atribuir la numeració dels folis. En les dècades següents, altres mans van utilitzar algunes interlínies per a actualitzar la informació consignant-hi la identitat de les persones que tenien els feus a la seva època. A fi de distingir-los, aquests afegits són escrits en caràcters itàlics. Finalment, una tercera mà va afegir al final de la llista dues línies remetent a dos documents afegits al final del registre al començament del segle XV. L'ordre de successió dels documents presentat en aquest sumari es correspon exactament amb aquell en què figuren en el registre. Podem afirmar, doncs, que en el seu estat actual el registre ha conservat la disposició que se li va donar quan va ser relligat i foliat vers l'any 1300.

Al verso de l'últim foli del primer plec hi ha representat un escut en forma de rombe que presenta tres pals de pa d'or i dos pals en blanc (làmina 3). Es tracta molt probablement d'una representació incompleta de les armes dels reis de Mallorca; en principi, els dos pals en blanc haurien hagut de ser acolorits en vermell a fi de representar els gules heràldics. Aquesta interessant representació heràldica confirma que el

sumari i el primer relligat del *Liber Feudorum A* es remunten a l'època dels reis de Mallorca.

A continuació, els catorze plecs que contenen els documents són íntegrament coberts de text, llevat dels folis 2*v*, 79*r* (inici de plec) i 118*r-v* (final del plec afegit al segle XV), que són en blanc. Els tretze quaternions que formen el registre inicial procedeixen de diverses fases de registre que s'estenen entre els anys 1263 i 1295. Els deu primers van ser relligats sense tenir en compte l'ordre cronològic en què van ser enregistrats pels notaris. Així, el plec més antic es troba en desena posició (f. 79-86*v*). Conté els documents instrumentats pel notari Pere Ripoll entre el juny del 1263 i el gener del 1265, és a dir, al començament de la investigació feudal propiciada per Jaume I. El fet que el recto del primer foli d'aquest plec es deixés en blanc fa pensar que inicialment era destinat a servir de pàgina de guarda. Les intervencions posteriors no han ocasionat cap mena de solució de continuïtat textual. Els tres últims plecs, que són també els més tardans, presenten, en canvi, un ordre de successió coherent.

L'ordre de registre dels documents corresponents a la primera dècada de les investigacions feudals (1263-1274) no obeeix a cap regla cronològica, topogràfica o temàtica estricta.[14] Així mateix, no es va fer cap classificació a fi de distingir feus i alous. Aquesta sensació de desordre és en part imputable als relligadors, que van agrupar els plecs sense tenir en compte la seva cronologia. Però el caràcter aleatori és igualment observable dins els mateixos plecs. Els documents registrats el mateix dia i referents a les mateixes senyories o els mateixos individus es troben més o menys dispersos dins el registre. És obligat constatar que les modalitats que van presidir el registre dels documents en els plecs més antics del *Liber Feudorum A* no ens són conegudes. Probablement obeeixen a contingències pròpies del funcionament intern de l'escrivania del Tribunal de Feus, sobre les quals no disposem de cap informació. La disposició dels documents corresponents als anys posteriors, especialment els dels anys 1293-1295 continguts en els plecs afegits al final del volum, és molt més coherent. Això s'explica pel nombre més limitat de documents relatius a aquesta nova

14. Vegeu *infra* la taula cronològica dels documents.

sèrie d'investigació i per la unitat geogràfica del territori afectat, ja que es tracta exclusivament de la Cerdanya.

La primera agrupació del conjunt dels plecs consignant les diverses fases de la investigació en un mateix registre es remunta probablement als voltants de l'any 1300. Aquesta operació és, per tant, contemporània a la redacció dels primers documents reunits en el *Liber Feudorum C* i a la realització dels cèlebres capbreus que apleguen en dos registres els reconeixements dels arrendataris rossellonesos del rei de Mallorca rebuts pels procuradors reials durant els anys 1292-1294.[15] Aquesta voluntat de classificació denota una modernització de les pràctiques administratives en relació amb l'organització de l'arxiu de la Procuració Reial dels comtats de Rosselló i de Cerdanya.[16]

L'ESCRIPTURA DELS DOCUMENTS

Escrit a pàgina completa, el text ocupa una caixa que deixa uns marges considerables. La lectura és facilitada per l'ús d'una acurada cursiva gòtica espaiada per un interlineat regular. Cada pàgina conté entre trenta i trenta-cinc línies. El *ductus* varia d'un escrivà a l'altre, però l'escriptura és generalment atapeïda, sens dubte per raons d'economia. La tinta, utilitzada a un sol color, varia del negre al marró. Malgrat la regularitat de l'alineació, no es distingeix cap rastre de pautat. Els escrivans i els notaris que van fer la còpia dels documents es van esmerçar a seguir l'acurat model de presentació iniciat el 1263 per Pere Ripoll (làmines 2 i 4). Cada document és introduït per una lletra capital curosament traçada, en alguns casos filigranada (làmines 5 i 6). El notari Pere Ripoll es distingeix per l'atenció prestada al dibuix de les inicials i per l'ús ocasional de peus de lletra pronunciats a la línia de peu de pàgina.[17]

15. Els capbreus de Jaume II de Mallorca van ser amb tota probabilitat relligats i il·luminats entre el 1296 i el 1302; vegeu Rodrigue TRÉTON (ed.), amb la col·laboració d'Aymat Catafau i Laure Verdon, *Les capbreus du roi Jacques II...*, *op. cit.*, p. XXXI.

16. Aquesta organització és, doncs, contemporània del procés de centralització dels arxius de la Corona d'Aragó que el 1318 va portar Jaume II d'Aragó a fer edificar, a l'interior del palau reial de Barcelona, un local dedicat a la conservació de l'arxiu de la Cancelleria; vegeu Rafael CONDE Y DELGADO DE MOLINA, *Reyes y archivos en la Corona de Aragón. Siete siglos de reglamentación y praxis archivística (siglos XII-XIX)*, Saragossa, 2009, p. 35.

17. És el cas dels folis 26, 51, 63*v* i 66.

Els documents són escrits en llatí, alternant l'estil objectiu i l'estil subjectiu en funció dels formularis emprats,[18] i el contingut de la redacció és força complet. Es va tenir en compte de fer-hi figurar la totalitat de les subscripcions i també, amb poques excepcions, la fórmula de validació notarial.[19] En canvi, el notari públic del Tribunal de Feus no sempre va estampar la seva signatura manual a l'espai reservat per a fer-ho. En la nostra edició, la presència de la signatura manual rere la fórmula de validació és indicada amb les inicials SM posades entre parèntesis: (SM).

Els escrivans van tenir cura de reproduir, generalment al peu de cada document, la divisa de partició: «ABC DEF GHI», sota la qual la partició és representada simbòlicament per un traç en forma de rosari que alterna una sèrie de cordons perlejats i de segments lineals. Aquesta representació simbòlica del document quirogràfic tenia sens dubte per objectiu conferir a les còpies registrades en el *Liber Feudorum A* un aspecte formal semblant al de les expedicions originals que van servir de model. De fet, aquest volum s'ha de classificar dins la categoria diplomàtica dels extensoris.[20] És el que demostra l'examen de les fórmules de subscripció en les quals els notaris precisen sovint que van instrumentar l'original i el van registrar literalment el mateix dia de la seva expedició *in mundum*.[21] Sembla, però, que no tots els documents compilats al *Liber Feudorum A* van ser registrats immediatament: unes quantes dotzenes van ser expedits i registrats uns quants mesos o anys després de la seva recepció.[22]

FUNDACIÓ

18. Vegeu, per exemple, els documents núm. 140 i 141, redactats amb un dia de diferència pel notari Pere Ripoll.

19. Només en els documents núm. 168, 183-187, 190, 248-251 i 253 manca la fórmula de validació.

20. Maria Milagros CÁRCEL ORTÍ, *Vocabulaire international de la diplomatique*, València, Publicacions de la Universitat de València, 1994, paràgraf 359, p. 89.

21. «Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro (SM) die et anno prefixis»; «Raimundus Ameill, notarius publicus a domino rege Aragonum constitutus in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hanc sentenciam mandato dicti judicis scribi fecit et istam consimilem de manu sua apposuit in hoc registro die et anno prefixis»; «Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis».

22. El document núm. 82, rebut el 20 de novembre de 1265 per Pere Ripoll, va ser expedit i registrat el 9 de novembre de 1266 per Ramon Amell: «Raimundus Ameill, notarius publicus constitutus a domino rege post mortem Petri Ripolli in

L'estil de datació utilitzat pels notaris nord-catalans del segle XIII i de les primeres dècades del XIV és el de l'Encarnació segons el càlcul florentí, que fa començar el còmput de l'any el 25 de març.[23] Per això hem afegit un any a la data dels documents redactats entre l'1 de gener i el 25 de març. Aquesta modificació s'indica amb la locució «nou estil» entre parèntesis posada immediatament després de l'any.

El rigor amb què es va fer el registre de les còpies es reflecteix en el petit nombre d'errades constatades en la seva lectura. Hem identificat ací i allà algunes faltes, omissions i confusions, però són de poca importància. Únicament assenyalarem dos errors de datació idèntics que afecten els documents núm. 188 i 200, que porten l'any 1265 en comptes de 1266. Però en el seu conjunt la serietat de les transcripcions dóna una gran fiabilitat al contingut dels documents compilats en el registre.

En l'aspecte paleogràfic, el *Liber Feudorum A* presenta les característiques específiques de les pràctiques escripturàries dels notaris catalans de la segona meitat del segle XIII tant pel que fa a l'ús d'abreviacions com en matèria ortogràfica. En aquest sentit, l'únic element realment original és l'ús de diacrític sota una lletra en cas de contracció d'una vocal o d'una consonant seguida de la lletra *z*. Així, en el document núm. 148 l'escrivà ha emprat la *d* trencada —ortografiada ḍ— per expressar una sibilant intervocàlica en el nom *Aḍemarius*, la forma vulgar del qual és ortografiada *Asemar*. Així mateix, en el document núm. 192 trobem *Estaḍia* per *Estadzia* i *Nḍarii* per *Nazarii*.

FUNDACIÓ NOGUERA

conficiendis instrumentis negocii feudorum et in reddendis et subsignandis instrumentis que dictus Petrus Ripolli receperat, notaverat et confecerat, hec subscripsit et clausit et subsignavit mandato domini regis et aliud consimile instrumentum apposui fecit in hoc registro V° idus novembris, anno Domini M° CC° LX° VI°.» Així mateix, el document núm. 32 va ser rebut el 18 de novembre de 1268 per Ramon Amell i registrat després de la seva mort pel seu successor Guillem Climent el 24 d'octubre de 1270: «Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum post mortem Raimundi Amell, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro regio anno Domini M° CC° septuagesimo, IX kalendas novembris.» Els documents registrats *a posteriori* són els núm. 32, 33, 39, 41, 42, 67, 81-86, 91, 94-103, 137, 147-151, 158-160, 170, 181, 188, 189, 229, 252, 254, 259, 261, 262 i 332-337.

23. Entre els protocols notarials i els registres de la Cancelleria Reial n'hi ha abundants testimonis.

LES NOTES MARGINALS

La presència d'anotacions afegides posteriorment als marges del *Liber Feudorum A* demostra que aquest registre va ser utilitzat pels funcionaris de la Procuració Reial al llarg dels segles següents a la seva confecció. A fi de pal·liar la manca de regestos van dotar el registre d'un aparat de postil·les destinat a facilitar la consulta que permet saber ràpidament el contingut de cada document. La majoria d'aquestes anotacions són atribuïbles a una mateixa mà, que va indicar alternativament als marges de capçalera, interior i de tall la identitat dels laics o dels establiments religiosos de què es tractava, així com el nom de les localitats on se situaven les seves possessions, precisant que es tractava d'alous: «Alodium» o «Alou», generalment abreujats: «Allo.», «Alo.», o de feus: «Feu», gairebé sempre abreujats amb la inicial «F.».

Al marge d'una sèrie de documents referits a la vegueria de Camprodon i al Ripollès, un escrivà de l'època dels reis de Mallorca va afegir el comentari: «Nichil est de terra domini regis Majoricarum» (núm. 18-20), reemplaçat més endavant per la simple precisió geogràfica: «Catalunya» (núm. 21-33), per indicar que aquests territoris se situaven fora de la frontera del regne instituït a la mort de Jaume I el 1276 i que, per tant, escapaven a la seva administració. No obstant això, la identificació d'algunes localitats podia plantejar algun problema, com ho expressa una nota al marge d'un document relatiu a un camp situat a la parròquia de Santa Eulàlia de Vilella, al Conflent: «Dubito quin sit a Catalunya» (núm. 34).

Sovint apareix un 9 tironià a l'altura de la inicial dels documents; es tracta de l'abreviació usual del prefix llatí *con-*, i es pot formular la hipòtesi que correspon aquí a la primera síl·laba del mot *confirmatio*, caracteritzant la naturalesa jurídica dels diferents documents.

Algunes anotacions demostren explícitament la utilització del *Liber Feudorum A* per part dels oficials de la Procuració Reial encarregats d'administrar el patrimoni reial dins el marc d'una política de control i d'actualització. Trobem així postil·les que indiquen un canvi del detentor del feu: «Mutatum est an Raimundo de Fuxa» (núm. 37); «Transportatum est in P. Saulia et uxorem Francischi de Ger et ipsi recognoverunt G. Davini» (núm. 41); «Dominus rex succedit in predictis»

(núm. 174); «Nunc tenet Bernardus Arquimbau senior» (núm. 276); «Valielles tenet dictum campum quod nunc est pratum» (núm. 298). Molt excepcionalment, el comentari és més precís, com en aquesta nota que indica la transmissió d'un feu esdevinguda el 1318: «Predicti mansi de Vilalobent Raimundus Xatmar de Invidio, nepos et heres dicti Berengarii de Solerio, alienavit pro alodio Berengario Guilelmi de Argilageriis, et loco et vice eorumdem recepit in feudum a domino rege tres mansos in villa et terminis de Ur, scilicet mansum vocatum d'en Azemar, et mansum vocatum Bernardi de Rivo, et mansum vocatum Petri de Ripullo, cum honoribus et possessionibus et terris et pertinenciis eorum, ut in instrumento inde facto per Jacobum Scuderii, notarium domini regis publicum in Podio Cerdano XVII kalendas augusti, anno Domini MCCCXVIII» (núm. 231).

A vegades s'indica que l'objectiu de la investigació és actualitzar les informacions: «Perquiretur» (núm. 164 i 171), «Inspiciatur capud breve» (núm. 218), o encara exigir el reconeixement d'un feu després d'un canvi de vassall o de senyor: «Requirat recognitionem Raimundi Guilelmi de Invidio» (núm. 138). Una anotació afegida al marge de tall del foli 58 indica el nom de dos laics que, al voltant del 1400, tenien en feu dues parcel·les de terra situades a Bellver que havien estat objecte d'una infeudació el 1274 (núm. 175). S'hi afirma que aquestes terres havien estat objecte de reconeixements consignats en els *libri feudorum* redactats en temps dels procuradors Berenguer de Magarola (1378-1384) i Pere Vidal (1392-1397).[24]

TIPOLOGIA DELS DOCUMENTS

Tots els documents compilats al *Liber Feudorum A* són còpies d'actes privades registrades pels notaris públics que oficiaven al Tribunal de Feus. Es tracta essencialment de confirmacions de feus o d'alous atorgades pels comissionats o procuradors

24. «Prima terra tenet Berengarius Fabri de Pulcrovisu qui eam recognovit Petro Vitalis, procuratori regis, ut constat in folio libri feudorum facto tempore dicti procuratoris. – Secundam tenet Squiu de Pi, qui eam recognovit venerabili Berengario de Magerola, procuratori regio, ut constat per instrumentum factum quod est insertum in libro feudorum dicti procuratoris in LXXV° f° et etiam in folio libri feudorum dicti Petri Vitalis, procuratoris regii.» Aquests *libri feudorum* del final del segle XIV no s'han conservat.

reials al final d'un procediment inquisitiu portat sota l'autoritat del jutge de feus.

Les actes de confirmació i de reconeixement

D'acord amb la voluntat expressada per Jaume I en les patents destinades als seus funcionaris, els laics, els clergues, les esglésies o els establiments religiosos acusats de detenir indegudament feus dependents del patrimoni reial tenen dues alternatives per escapar del comís: provar els seus drets en justícia exposant-se al risc d'una sentència o arribar a un acord amb el procurador «sine strepitu judiciali».[25] És majorment aquesta segona solució la que adopten les parts incriminades i la que dóna lloc a l'acte de confirmació, a vegades qualificat d'infeudació (*infeudacio*, *infeodacio*) en certs formularis emprats pels notaris del Tribunal de Feus. Reconeixent que el feudatari o l'aloer li ha pagat una determinada suma en efectiu pels drets de lluïsmes o de foriscapis que eren deguts al rei des del moment de la venda, de l'alienació o de la devolució testamentària dels seus feus o alous, el procurador els en confirma la possessió.

Des dels primers temps de la investigació, el notari Pere Ripoll utilitza diversos formularis per a redactar les actes de confirmació. Aquestes són més o menys detallades i s'adapten a les circumstàncies de cada una de les transaccions fetes al final del procediment. Les més detallades es distingeixen per la presència, després de la notificació, d'una exposició narrativa que descriu el procediment que ha acabat en la transacció o en la sentència. En la seva condició de demandant, el procurador del rei hi detalla en primer lloc els béns que suposa que han estat alienats sense el consentiment del senyor rei i dels quals ha demanat en justícia l'adjudicació al monarca per dret de comís («petiit in judicio [...] domino rege in comissum adjudicare»). Aquesta enumeració serveix a vegades per a recordar les accions i les circumstàncies que van permetre al vassall d'entrar en possessió dels béns qüestionats: donacions, vendes, herències, empenyoraments, etc. Segueix una ràpida evocació de la contestació en causa (*litis contestatio*) en virtut de la qual el defensor respon a l'acusació exposant els seus arguments.

25. Document núm. XII.

Després d'això, el procurador s'aconsella prop dels juristes i dels altres funcionaris reials encarregats d'assistir-lo en la investigació i emprèn la recerca de les proves en els registres reials i entre els testimonis («perscrutatis et diligenter inquisitis capudbreviis et universis aliis probacionum amminiculis, registro regio et fama gencium»). Els instruments produïts pel demandant i pel defensor són rarament detallats; en alguns casos s'evoquen de manera succinta indicant-ne la naturalesa i més rarament fent una simple al·lusió al seu contingut o, en el millor dels casos, inserint un extracte dels primers mots de l'acta introductòria de la notificació, seguit d'un extracte dels últims mots del dispositiu abans de la consignació de la data. La majoria de les vegades, aquestes informacions es refereixen a documents que avui s'han perdut, i malauradament són massa breus per a esdevenir realment útils per a la reconstrucció de la història d'aquests feus. No obstant això, en algunes ocasions els instruments citats com a proves s'han conservat: és sobretot el cas de documents extrets dels cèlebres *Liber Feudorum Maior* i *Liber Feudorum Ceritaniae*.[26] Aquests dos cartularis, compilats al final del segle XII sota els regnats d'Alfons el Cast i de Pere el Catòlic, formen part, en efecte, de l'arxiu reial consultat pels funcionaris encarregats de la investigació destinada a provar els drets feudals de Jaume I.[27]

La resta del procediment depèn del resultat de la investigació. Quan els drets del rei no es poden provar («quare habui defficere in probacione et in fundanda intencionem domini regis»), el procurador del rei renuncia a prosseguir l'acció («cum defficiente causa defficeret effectus»).[28] En l'apartat dispositiu del document que segueix l'exposició, el funcionari reconeix l'alodialitat dels béns reivindicats, sigui a títol gratuït, sigui la majoria de les vegades en contrapartida d'una suma de diners que el defensor abona «in servicium domini regis». Per arbitrari que pugui semblar, aquesta «taxa» pagada pel defensor dóna lloc a un reconeixement a perpetuïtat dels seus drets atestat per una acta pública degudament inscrita en els registres reials, de manera que la regularització de la situació dels béns en garanteix la seguretat jurídica de cara al futur. L'acta establerta

26. Francesc Xavier MIQUEL I ROSSELL, *Liber Feudorum Maior...*, *op. cit.*
27. Documents núm. 16 i 148.
28. Document núm. 148.

a fi de constatar el fracàs de l'acusació pot prendre igualment la forma d'una absolució en virtut de la qual el procurador del rei abandona la demanda contra el defensor.[29]

Quan les proves estableixen que els béns depenen efectivament de la vassallia feudal del rei, sigui directament o bé mitjançant un o diversos senyors, o quan existeixen fortes presumpcions que els drets del rei han estat lesionats, el defensor té igualment la possibilitat de transigir pagant els drets de lluïsme o de foriscapi deguts al senyor rei per una o, si és el cas, per diverses alienacions.[30] Aleshores es precisa que la *compositio* ha estat motivada per la por del defensor de sotmetre's a una sentència («timentes in hujusmodi peticionis sentencia vobis periculum eminere / periculum sentencie evitans»).

Les clàusules dispositives que segueixen l'exposició avalen els resultats de la transacció: amb l'acord del jutge de feus, el procurador reial confirma el defensor en la possessió dels béns objecte de litigi, a condició que els tingui en feu pel rei. Segueix l'enumeració de les clàusules condicionals que recorden els deures del tenidor de feus: haurà de ser fidel i efectuar els serveis i prestacions als quals és obligat envers el seu senyor; no podrà alienar els béns tinguts en feu a cavallers, a membres del clergat o a establiments religiosos, categories socials beneficiàries de privilegis jurídics susceptibles de perjudicar el *directum diminium* del rei; cada vegada que alieni tot o part del seu feu, el vassall haurà de satisfer el dret de lluïsme degut al senyor rei.

Finalment, el procurador promet que el rei no es podrà oposar a la possessió del feu ni perjudicar el vassall per aquest motiu, llevat que aquest o els seus descendents deixin de demanar i obtenir la investidura cada vegada que el feu canviï de detentor. El dispositiu s'acaba amb el reconeixement del feu efectuat pel vassall, que sota l'obligació o la hipoteca dels seus béns promet respectar totes les estipulacions del contracte feudal que el compromet personalment envers el senyor rei.

29. Document núm. 157.

30. Fixat en temps de Jaume I en una cinquena part del valor del bé, el percentatge d'aquests drets de transmissió augmenta considerablement sota el regnat del seu fill Jaume II de Mallorca, que, per augmentar les seves rendes patrimonials, el fixa en un terç; vegeu Rodrigue TRÉTON (ed.), amb la col·laboració d'Aymat Catafau i Laure Verdon, *Les capbreus du roi Jacques II...*, *op. cit.*, p. XLVI.

No obstant això, l'ordre de les accions consignades en el dispositiu s'inverteix en una gran part dels documents redactats pel notari Llorenç Plasença arran de l'enquesta feta a la Cerdanya pel procurador de feus Arnau Vola durant els anys 1293-1295. En aquests casos, el reconeixement del vassall segueix directament la notificació i precedeix la confirmació feudal.

L'escatocol de l'acta comprèn successivament la data, la subscripció de les parts i dels testimonis i la fórmula de validació del notari, que tanca l'acta amb la seva signatura manual.

En general, l'estructura de les actes de confirmació contingudes en el *Liber Feudorum A* segueix aquest esquema. Els formularis s'adapten a les circumstàncies i varien d'un notari a l'altre. En alguns casos, l'exposició del procediment es limita al simple recordatori de la *petitio* i de la *compositio* sense evocar la *litis contestatio*. En altres casos, l'exposició no existeix i la notificació és seguida immediatament pel dispositiu.

En els casos en què la investigació donava com a resultat la constatació d'una barreja de possessions alodials i feudals, generalment es procedia a l'expedició de dues actes de confirmació diferents, a fi de distingir la naturalesa jurídica dels béns detinguts pel defensor. *El Liber Feudorum A* conté, entre molts altres exemples, dos documents datats el 19 de novembre de 1265, en virtut dels quals el comissari de feus Bertran Gil confirma Bernat Esquilat de Vilafranca de Conflent en la possessió alodial de la meitat del vilar del Puig, al Capcir, d'una banda, i en la possessió feudal de la meitat dels delmes de la vila de Font-rabiosa i del *castrum* de Puigbalador, a la parròquia de Sant Sebastià de Font-rabiosa, al Capcir, d'altra banda.[31] Aquesta dicotomia redaccional tenia per objectiu evitar tota possibilitat d'equívoc en la interpretació futura dels drets de la persona física o moral titular d'aquestes possessions.

Les sentències

La segona categoria tipològica dels documents del *Liber Feudorum A*, amb un total de setze peces, la constitueixen les sentències judicials emeses pel jutge de feus o pel seu sub-

31. Documents núm. 85 i 91.

delegat.[32] Tretze d'aquests documents s'agrupen en un mateix dossier temàtic que ocupa la totalitat del novè plec del còdex.

Generalment, les sentències comencen amb una exposició en la qual s'insereix una còpia de la cèdula que conté la demanda (*petitio*) presentada pel procurador del rei. Igual que les actes de confirmació, el formulari continua amb un relat del procediment, amb l'única diferència que els arguments aportats pel defensor a fi de demostrar l'alodialitat de les seves possessions hi són exposats amb precisió. Aquesta part conté extractes de les proves documentals produïdes en el procés, cosa que en alguns casos dóna lloc a enumeracions especialment extenses.

Després d'aquesta llarga exposició, vénen les clàusules dispositives en les quals el jutge explica que ha conegut les posicions i els arguments de les parts i ha examinat les proves escrites i les deposicions dels testimonis amb la màxima diligència. A fi de subratllar la imparcialitat del seu judici, precisa que ha deliberat davant Déu i els sants evangelis i ha pres consell prop d'homes savis i prudents.[33] Segueix després l'enunciat de la sentència, que és solemnement pronunciada sota la invocació de la santa Trinitat.

Molt sovint les sentències assenyalen la manca de proves per part de l'acusació i adjudiquen a la defensa la possessió alodial de la totalitat o la major part dels béns encausats. L'únic cas de sentència desfavorable a la defensa s'aplica a un laic condemnat a tenir el seu mas en feu pel rei i a pagar el dret de lluïsme per la seva adquisició.[34]

És especialment interessant constatar que la majoria d'aquestes sentències impliquen els principals establiments religiosos implantats als territoris investigats: l'Església d'Urgell, els monestirs de Sant Pere de Camprodon, Santa Maria de Ripoll, Sant Miquel de Cuixà, Sant Martí del Canigó i Sant Pere de la Portella, els priorats de Santa Maria de Serrabona i de Santa Maria de Marcèvol i l'hospital de Santa Susanna de Roma. Per tal de demostrar l'alodialitat del seu patrimoni globalment posada en entredit pel procurador reial, els religiosos

32. Documents núm. 18, 19, 21, 191-203 i 226.

33. «Deum habendo preoculis, habito prudentum consilio»; «habito super premissis sapientum consilio et tractatu, sacrosanctis Dei Euvangeliis in mei presencia constitutis».

34. Document núm. 196.

són obligats a treure dels seus arxius tots els títols necessaris. És l'ocasió d'exhibir les nombroses donacions fetes pels comtes particulars de Cerdanya i pels seus successors de la casa de Barcelona i els privilegis atorgats més recentment per Jaume I. Així, l'abat de Sant Pere de Camprodon i Guillem de Fornells de Camprodon, clergue de l'Església de Girona, presenten un mateix privilegi d'aquest monarca que atorga per prescripció a tots els membres del clergat de la diòcesi de Girona la possessió alodial dels béns que puguin demostrar que tenen legalment des de fa quaranta anys o més.[35] Igualment, l'abat de Sant Martí del Canigó s'empara en un privilegi concedit als prelats i els religiosos de la diòcesi d'Elna pel qual el Conqueridor els promet que el jutge de feus desistirà de les interpretacions que havia fet segons els Usatges de Barcelona i segons el dret.[36] No ens ha de sorprendre constatar que, en matèria de dret feudal, el dret romà supleixi aquí el costum fixat un segle abans en els Usatges.

En totes les sentències s'indica el lloc on han estat redactades. Pronunciades a Perpinyà, Puigcerdà, Ripoll o Olot, van ser publicades en presència de nombrosos testimonis. En alguns casos es tracta de personalitats que hi ha moltes raons per creure que són els experts (*sapientium*/*prudentum*) consultats pel jutge: el canonge de Barcelona Salvador, els clergues Guillem

35. «Item, produxit privilegium ejusdem domini regis indultum noviter Ecclesie, episcopo, capitulo et clericis, religiosis, civitatis et totius diocesis Gerundensis, continens quod quicquid habuerunt et tenuerunt a XL annis supra justo titulo et sine violencia, haberent pro franco alodio et immuni, licet predicta erant sita infra terminos castrorum, villarum vel locorum sui feudi. Quod privilegium ostendit dictus procurator quod incipit: "Noverint universi quod nos Jacobus, Dei gracia rex Aragonum etc."» Una altra menció d'aquest privilegi produït pel prior de Palera: «Proposuistis etiam quod dominus rex confirmavit episcopo et prelatis diocesis Gerundensis pro francho alodio omnes honores et possessiones, quas et quos tenuerunt a XL^ta^ annis supra; ad que probanda produxistis quoddam translatum sumptum a privilegio domini regis concessum super premissis, et subsignatum per manum Bernardi de Vicho, notarii Gerundensis publici et judicis ordinarii domini regis»; «Jacobum, Dei gracia nunc regem Aragonum, per privilegium perpetuum concesisse monasterio Rivipollensis et abbati et monachis et clericis ejusdem, quod quicquid tenuerint vel habuerint a XL annis supra, licet sit de feudo suo, habeant pro libero alodio atque francho.»

36. «Asseruit etiam sibi et aliis prelatis et religiosis ac clericis Elnensis dyocesis ab illustrissimo domino Jacobo, Dei gracia rege Aragonum, fore concessum in privilegio, quod, cessantibus suis interpretacionibus, judex in negocio feudorum datus judicaret secundum usaticos Barchinone et jura. Quare, cum usatici Barchinone et jura romana nullam presumpcionem inducant predicta omnia et singula fore de feudo domini regis, licet sint sita in regno ejusdem, nisi evidenter probetur predicta feuda esse.»

Escrivà i Pere Aost, els canonges de Perpinyà Pere Comte i Bartomeu Carles (parent del jutge Bernat Carles), mestre Pere el Gramàtic, Perronet de Riu, Arnau d'Olot, Ramon Argemir i Pere de Soler de Puigcerdà.

A diferència de les actes de confirmació feudal de contingut jurídic positiu i de les quals es comprèn fàcilment la utilitat per a l'Administració reial, la inclusió al *Liber Feudorum A* d'aquestes sentències i de nombroses actes de confirmació alodial desfavorables als interessos reials respon a una lògica estrictament informativa que probablement s'explica per la voluntat dels administradors reials de preservar el record de procediments llargs i costosos que van fracassar, i de respectar així la injunció judicial de silenci perpetu («perpetuum silencium imponendo») que tanca el dispositiu de les sentències.

Una demanda d'investidura

El 26 de març de 1293, durant la segona fase de la investigació patrimonial feta a la Cerdanya, a més de les habituals actes de confirmació i de reconeixement, el notari Llorenç Plasença redacta l'única demanda d'investidura consignada en el *Liber Feudorum A*.[37] Aquest document, de redacció concisa, constata la compareixença de Jaume Amell de Puigcerdà davant Ramon de Banyuls, veguer de la Cerdanya i procurador de feus, a fi de suplicar-li que li confirmi la possessió de la meitat indivisa de sis masos situats a Niula que havia heretat del seu pare. A continuació es copia l'acta datada el mateix dia que confirma la investidura d'aquest feu després que el vassall n'ha fet homenatge i ha jurat fidelitat al representant del rei.[38]

Els afegits posteriors

El *Liber Feudorum A* conté quinze còpies d'actes afegides posteriorment en els espais deixats en blanc a l'acabament d'un document o d'un plec (documents núm. 259-262) i en el plec afegit al final del volum a l'inici del segle XV arran de la refecció del relligat.

37. Document núm. 314.
38. Document núm. 315.

Copiat per una mà de finals del segle XIII o començament del XIV, a la part inferior del foli 53, deixada en blanc, el document núm. 159 és la transcripció de la infeudació feta el 1164 pel rei Alfons el Cast al seu fidel vassall Pere de Domanova d'una casa edificada a Espirà de Conflent. L'escrivà que va copiar aquest document, el més antic compilat al *Liber Feudorm A*, no es va identificar; es va acontentar d'afegir al marge inferior la postil·la «hoc est transcriptum».

El dotzè plec (f. 87-92*v*), que originàriament només contenia quatre confirmacions dels anys 1283 a 1288 (f. 87-88*v*), va ser completat diverses vegades. Els espais deixats en blanc a la part inferior dels folis 88 i 88*v* van ser utilitzats els mesos de setembre i octubre de 1293 per a afegir-hi dues còpies autèntiques d'actes de confirmació datades respectivament el 1283 i el 1263.[39] Aquestes còpies van ser datades i subscrites pel notari públic del Tribunal de Feus Llorenç Plasença. Durant el mateix període, ell mateix va utilitzar també els folis 89 i 89*v* per a redactar dues actes de confirmació contemporànies.[40] El 1304, els escrivans Jaume de Bocanova i Bartomeu Preses, instrumentant sota l'autoritat de l'escrivà públic perpinyanès Arnau Ysarn, van afegir als folis 90-91 les còpies compulsades d'una infeudació i d'un establiment efectuats pel rei Jaume II de Mallorca al començament del mateix any.[41] Quatre documents van ser copiats al final del segle XIV als folis 91*v*-92. A sota d'aquestes transcripcions, una nota marginal precisa que van ser corregides el 5 de setembre de 1387 pel notari Pere Vidal. Es tracta de documents relatius a Angostrina i la Cerdanya datats respectivament el 1175 (reproduït d'una còpia autèntica del 1247), 1295, 1231 i 1180. Finalment, al foli 92*v*, una mà una mica posterior va copiar una deliberació efectuada l'any 1324 pel rei Sanç de Mallorca arran de l'homenatge degut pels béns que tenia en feu al Capcir.[42]

Al final del catorzè plec, a la part inferior del foli 116*v*, una mà del començament del segle XV va copiar el document que consigna la represa en feu de la vila d'Hortolanes (municipi de Pià, al Rosselló), efectuada l'any 1200 pel senyor Ponç de

39. Documents núm. 252 i 254.
40. Documents núm. 255 i 256.
41. Documents núm. 257 i 258.
42. Document núm. 259.

Vernet en contrapartida de l'autorització per part del rei Pere el Catòlic de fortificar el lloc, essent com era el comte rei l'únic detentor legal del *jus munitionis* (document núm. 332).

El plec següent, com hem dit, va ser afegit al començament del segle XV arran de la refecció del relligat. El foli 117*r* conté quatre documents. Els tres primers (núm. 333-335) són d'una mateixa mà. Es tracta de còpies d'actes de Jaume I datades respectivament els anys 1273, 1266 i 1269, que s'inscriuen de manera ben apropiada en el *Liber Feudorum A*, ja que són patents donades al procurador Ramon Fort de Bellpuig i al jutge de feus Ramon de Morer, així com la concessió de l'escrivania de feus a Guillem Climent de Puigcerdà. A continuació d'aquestes tres còpies anònimes, hi ha l'acta de confirmació feta el 1264 en favor del priorat de Santa Maria d'Espirà de la vila d'Hortolanes pel canonge Salvador, llavors procurador de feus al Rosselló.[43] Sembla que aquesta còpia és de la mateixa mà que al final del plec precedent va transcriure el primer document relatiu a Hortolanes. Finalment, al foli 117*v*, una mà anònima del segle XVII va copiar la concessió del dret de pesca als territoris de Real i de Formiguera, al Capcir, atorgada el 1260 per l'infant Pere en favor de Guillem Esquilat, de Vilafranca de Conflent. L'addició tardana d'aquesta última còpia destinada a completar la compilació demostra que el *Liber Feudorum A* era encara utilitzat a l'època moderna pels oficials reials encarregats de la gestió del Domini.

Malgrat aquests afegits, el *Liber Feudorum A* conserva una gran coherència temàtica, geogràfica i cronològica. La taula següent, en què es constata el repartiment cronològic dels documents, posa clarament en relleu les principals fases d'activitat administrativa consagrades a la investigació sobre els feus als Pirineus catalans durant la segona meitat del segle XIII.

43. Document núm. 336.

GRÀFIC 1
Distribució cronològica dels documents compilats en el *Liber Feudorum A*.

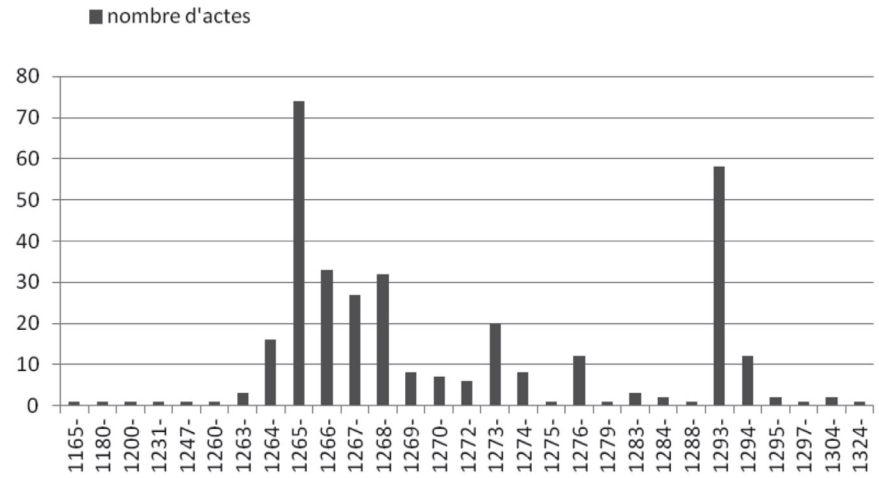

FUNDACIÓ NOGUERA

3. Taula cronològica dels documents

Document núm.	*Dates*	*Resum*
159	1165, octubre, 9	Alfons I, rei de Catalunya-Aragó, infeuda a Pere de Domanova la casa d'Espirà de Conflent que Pere Ysarn va edificar dins el seu feu.
262	1180, setembre, 13	Alfons I, rei de Catalunya-Aragó, dóna al monestir de Santes Creus tots els censos en truites fresques i salades que li corresponen dins el comtat de Cerdanya.
332	1200, juny – Barcelona	Ponç de Vernet dóna la seva vila d'Hortolanes al rei Pere I de Catalunya-Aragó, perquè la tingui en feu per ell.
261	1231, maig, 14	Còpia d'una acta del 30 de juliol de 1179 en virtut de la qual Pere de Domanova dóna a Santa Maria de Santes Creus i al seu abat, Pere, les pastures del Carlit i d'altres llocs de la muntanya d'Angostrina.
259	1247, agost, 27	Còpia de l'acta del 13 de setembre de 1175 per la qual Guillem Bernat de Paracolls i els seus donen al monestir de Santa Maria de Poblet i a l'abat Hug tots els ports, pastures i ús de boscos i aigua que tenen a la vall de Maurà i als límits de Subirà, Roda i Angostrina.
337	1260, setembre, 17 – Puigcerdà	L'infant Pere, hereu de Catalunya, concedeix a Guillem Esquilat que ningú no pugui pescar sense el seu consentiment a l'Aixecada de la Madró, que té per ell dins els territoris de Real i Formiguera, al Capcir.
230	1263, juny, 19	Ponç Guillem de Vilafranca confirma Bernat de Riutort i els seus successors en la possessió perpètua de la batllia de Riutort, al Capcir.
232	1263, agost, 16	Ponç Guillem de Vilafranca confirma el prevere Arnau de Gavarret i el seu fill en la possessió feudal d'un habitatge situat a la vila d'Alp.
231	1263, novembre, 15 – Perpinyà	L'infant Jaume, lloctinent del rei encarregat dels feus al Rosselló, la Cerdanya i el Conflent, confirma el cavaller Berenguer de Soler, d'Ur, en la possessió feudal de nou masos situats a les viles d'Ur i de Florí.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
336	1264, juny, 7	Salvador, canonge de Barcelona i procurador de feus, confirma el prior de Santa Maria d'Espirà en la possessió feudal de la vila d'Hortolanes.
233	1264, juny, 21	Ponç Guillem de Vilafranca, comissari de feus, confirma Pere Vinyògol, de Vilafranca de Conflent, i els seus successors en la possessió del terç dels delmes de Sallagosa tingut per l'Església d'Urgell.
234	1264, juny, 21	Ponç Guillem de Vilafranca, comissari de feus, confirma l'almoina instituïda a Vilafranca de Conflent per Arnau de Bordoll, en la possessió feudal de la meitat dels delmes de Sautó.
236	1264, juny, 21	Ponç Guillem de Vilafranca, comissari de feus, confirma Bernat Tasquer, de Puigcerdà, en la possessió feudal dels censos i les servituds percebuts dins el territori de Prats, de cinc cafissos de sègol que anualment percep pels delmes d'Isòvol, de la meitat d'un mas a Soriguera, d'un camp situat a la parròquia de Santa Eugènia de Pallerols i de quatre focs situats a Fórnols, al Conflent, així com d'una part dels delmes d'aquesta parròquia.
237	1264, juny, 23	Ponç Guillem de Vilafranca confirma l'hospital d'Illa en la possessió feudal dels masos i les honors de Mentet que Maria d'Illa va donar a l'hospital quan va entrar en aquest centre, així com dels quatre focs de Seïllà, amb els homes i drets que en depenen, que Bertran d'Illa va donar a l'hospital.
243	1264, octubre,18	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Joan Ponsa, de Júnols, en la possessió feudal d'una vinya i de quatre closos de terra situats a Júnols.
247	1264, [octubre, 18]	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Pere Duran, de Júnols, en la possessió feudal de cinc peces de terra situades a Júnols.
235	1264, octubre, 19	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Ferrer Llobet, de Guils, i la seva esposa Sibil·la en la possessió feudal del mas tingut per ells a Guils.
238	1264, octubre, 24	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Ramon de Pinosa en la possessió feudal de tres masos i altres béns situats a la vila d'All.
241	1264, octubre, 25	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Pere d'Oncès, de Puigcerdà, en la possessió feudal de la meitat d'un mas situat a Soriguera, d'una borda situada a Brangolí i d'una altra borda situada a Oncès.
242	1264, octubre, 25	Bertran Gil, comissari encarregat de feus, confirma Pere de Serraclara, de Puigcerdà, en la possessió feudal d'un mas situat a Coborriu.
244	1264, novembre, 16	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Ramon Ponsa, de Júnols, en la possessió feudal de dues vinyes, un camp i una terra situats a Júnols.
245	1264, novembre, 16	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Ramon Morató, de Júnols, en la possessió feudal de dues terres i un clos situats a Júnols i d'una vinya situada a Flaçà.
246	1264, novembre, 16	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Bernat Fabre, de Júnols, en la possessió feudal de tres parcel·les de terra situades a Júnols.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
2	1264, desembre, 18	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Bernat de Castelló, de Vilafranca de Conflent, en la possessió feudal de dos masos que té a Campome, de la quarta novena part del delme de Fórnols, d'una borda a Campome i Croells, dins la parròquia de Santa Maria de Molig, de dos masos a Croells, d'una borda a Èvol i de dos masos a Angostrina.
3	1264, desembre, 19	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Ramon Tolosa i Arnau de Conillac, de Vilafranca de Conflent, en la possessió feudal de la meitat del delme de Sautó, de tot el delme de Joncet i de les tasques i agrers que Ramon Tolosa va comprar dins el territori d'Eus.
239	1265, gener, 22	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Ramon Teixidor, de Vinçà, en la possessió feudal d'un hort situat a Vinçà.
240	1265, gener, 22	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Martí Sabater, de Vinçà, en la possessió feudal d'una faixa de terra situada a Vinçà.
4	1265, març, 17	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Bernat Miró, d'Èvol, en la possessió feudal d'unes cases, una vinya i un hort situats a Èvol.
83	1265, març, 28	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Pere Lauret en la possessió feudal de quatre focs (mas) situats a Arletes.
5	1265, abril, 18	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Ramon Mitjavila, de Vinçà, en la possessió feudal d'una terra situada a Vinçà.
7	1265, abril, 21	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Arnau de Cos, d'Acs, en la possessió feudal d'un mas, masades, censos, usatges, honors i taxes, a més de fruits, agrers, homes, dones, jurisdiccions i drets de senyoria, situats a la parròquia de Sant Quintí de Cortvassill i a Quers, a la vall de Querol.
10	1265, abril, 21	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Pere Ferran, de Puigcerdà, en la possessió feudal d'un mas situat a Prats de Cerdanya.
81	1265, abril, 21	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Pere de Riba, de Puigcerdà, en la possessió feudal de la vila i de la vall de Pi de Cerdanya, i de tot allò que té dins les parròquies de Santa Eulàlia de Pi i Santa Maria de Talló i dins el vilar de Vilella.
138	1265, abril, 21	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Arnau de Cos, d'Acs, en la possessió alodial d'uns masos situats a Saneja i dins el vilar de Cases, a Feners, així com de tots els quarts, delme de les muntanyes, censos i altres rendes, i també dels censos sobre tres masos del vilar de Cases.
141	1265, abril, 21	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Bonmacip, fill del difunt Bernat Bonmacip, de Puigcerdà, en la possessió alodial de masos i altres béns situats té dins la parròquia de Sant Martí d'Aravó.
143	1265, abril, 21	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Pere Ferran, de Puigcerdà, en la possessió alodial de diversos masos de la parròquia de Santa Llocaia, de tasques de la muntanya i de dos masos situats a Saneja.
149	1265, abril, 21	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Pere de Riba, de Puigcerdà, en la possessió alodial de masos, honors, censos, homes, dones i altres drets situats dins les localitats de Tartera, Queixans i Santa Eulàlia.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
6	1265, abril, 22	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Ramon Aurer, de Puigcerdà, en la possessió feudal de dos masos situats a Saga i a Ger.
8	1265, abril, 22	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Ponç de Castanyer, de Fullà de Conflent, en la possessió feudal de dues masades situades a Vilanova de Capcir.
139	1265, abril, 22	Bertran Gil, comissari de feus, confirma el prior de Sant Jaume de Frontanyà en la possessió alodial de dos masos, quatre bordes i altres drets i rendes dins la parròquia de Sant Joan de Dorres.
140	1265, abril, 22	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Ramon de Casafranca i Joan de Casafranca, de Dorres, en la possessió alodial de dos masos i altres drets i rendes situats dins la parròquia de Sant Joan de Dorres. També confirma l'església de Santa Maria de Bell-lloc en la possessió alodial d'un altre mas situat dins aquesta parròquia.
142	1265, abril, 22	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Ramon Aurer, de Puigcerdà, en la possessió del delme de Queixans tingut en feu per l'Església d'Urgell, honors i censos a Sant Martí d'Aravó tinguts en feu per Berenguer de Soler i del mas de Ramon Hug de Ger tingut en feu pel monestir de Sant Miquel de Cuixà.
144	1265, maig, 29	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Arnau de la Roca i el seu germà Pere de la Roca, de Vilafranca de Conflent, en la possessió del terç dels delmes i de la meitat de les collites de la parròquia de Santa Eugènia de Sallagosa tinguts en feu per l'Església d'Urgell.
146	1265, maig, 29	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Bernat de Sant Feliu, gendre i executor testamentari de Ramon de Talltendre, en la possessió alodial del vilar d'Orèn.
152	1265, maig, 29	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Guillem Cantamessa, capellà de Codalet, en la possessió alodial d'una borda o masada que el difunt Pere Cantamessa, de Codalet, havia comprat a Guillem de Naüja a Avellanet, al Conflent.
153	1265, maig 30	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Pere Ramon Ros, de Puigcerdà, en la possessió alodial del vilar de Pegueroles, dins la parròquia de Montellà; del mas de Portaví, a Er, i d'algunes honors, concessions, terres, tasques i quartes.
13	1265, maig, 31	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Bartomeu Oroald, de Perpinyà, en la possessió feudal del terç del delme de Porcinyans.
11	1265, juny, 5	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Guillem Cantamessa, capellà de Codalet, en la possessió alodial de vinyes i cases situades dins el territori del *castrum* de Jóc i en la possessió feudal d'una altra vinya.
12	1265, juny, 12	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Pere de Serabou, de Vilafranca de Conflent, en la possessió feudal de la meitat dels delmes del delmari de Santa Eulàlia de Fullà.
14	1265, juny, 19	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Ramon Vidal, de Fullà, i Pere Riba, de Vilafranca de Conflent, en la possessió feudal de tres masos i altres béns situats a Fullà.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
102	1265, juny, 30	Bertran Gil, comissari de feus, confirma trenta-un habitants del lloc de Bellver en la possessió feudal de terres, cases i borda situades dins el territori de Talló.
158	1265, juliol, 6	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Guillem Comdor, de Florí, en la possessió alodial d'una borda situada a Florí.
15	1265, juliol, 7	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Bernat Gerall, d'All, en la possessió feudal d'un mas situat a All.
147	1265, juliol, 8	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Ramon Climent i Arnau Mercader, de Puigcerdà, en la possessió alodial de la meitat de la vila de Vilanova [de les Escaldes], de tota la vila d'Iravals i d'una part dels delmes de la parròquia d'Angostrina.
148	1265, juliol, 8	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Ramon Climent en la possessió alodial de masos, honors, homes i dones, censos, rendes i altres drets que el difunt Joan Climent, de Puigcerdà, havia comprat a Ramon Ademar, de Porqueres, als vilars de Callastre, dins la parròquia de Sant Bartomeu de Bajanda, i de Ro, dins la parròquia de Santa Eugènia de Sallagosa.
99	1265, juliol,10	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Pere de Coborriu, d'Alp, i els seus successors en la possessió alodial d'un mas situat Alp.
100	1265, juliol, 10	Bertran Gil, comissari de feus, confirma l'església de Santa Maria de Talló en la possessió alodial dels delmes que percep dins la vila d'Èguet i a Ventajola, dels censos i usatges que percep dins les parròquies d'Anes i d'Orèn i de totes les possessions que aquesta església té al territori de Talló.
65	1265, juliol, 11	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Guillem de Conillac, de Vilafranca de Conflent, en la possessió dels masos, honors, censos, homes i dones que té a la vila de Júols.
66	1265, juliol, 11	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Guillem de Conillac, de Vilafranca de Conflent, en la possessió feudal dels masos, honors, censos, homes i dones que té a la vila de Fullà, excepte allò que té per l'abat i el monestir de Sant Miquel de Cuixà; una part del delme de la parròquia de Paracolls; els masos, el cens i tot allò que té als vilars d'Anglars i d'Esposolla, i allò que ha comprat a Berenguer d'Atsat.
67	1265, juliol, 11	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Guillem de Conillac, de Vilafranca de Conflent, i els seus successors en la possessió alodial del terç del delme de Prats de Balaguer.
9	1265, juliol, 14	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Guillem Cantamessa, de Codalet, en la possessió d'una vinya situada al territori del *castrum* reial d'Eus.
94	1265, juliol, 14	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Bernat d'Isòvol, de Puigcerdà, i la seva esposa Sibil·la en la possessió alodial d'un mas situat a Dorres.
95	1265, juliol, 14	Bertran Gil, comissari de feus, confirma els hereus de Fenollet, de Puigcerdà, en la possessió feudal d'un mas situat a Prats, a la Cerdanya.
97	1265, juliol, 14	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Bernat Ballester en la possessió alodial d'un mas situat a Oceja.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
98	1265, juliol, 14	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Bernat Ballester en la possessió feudal de quatre masos situats a la vila d'Oceja i de la meitat d'un mas situat a Palau de Cerdanya.
69	1265, juliol, 15	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Ferrer Tort i el seu germà Arnau Tort, d'Eus, en la possessió feudal de tres peces de terra provinents del feu de cavalleria de la vegueria d'Eus.
70	1265, juliol, 15	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Bartomeu Mestre, d'Eus, en la possessió d'una vinya situada a Eus.
71	1265, juliol, 15	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Berenguera de Capdevila, d'Eus, en la possessió feudal de dues vinyes, un camp i una faixa de terra situats a Eus.
72	1265, juliol, 15	Bertran Gil. comissari de feus, confirma Bertran Tort, d'Eus, en la possessió feudal de dues vinyes i quatre parcel·les de terra situades a Eus.
73	1265, juliol, 15	Bernat Gil, comissari de feus, confirma Pere Ysern, d'Eus, i la seva esposa Maria en la possessió feudal d'unes cases i patis situats a Eus.
74	1265, juliol, 15	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Joan Gueralla, d'Eus, en la possessió feudal de dues faixes de terra situades a Eus.
75	1265, juliol, 15	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Guillem Janoer, d'Eus, en la possessió feudal de dues vinyes i dues parcel·les de terra situades a Eus.
77	1265, juliol, 15	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Ramon de Clarà, d'Eus, en la possessió feudal d'una faixa de vinya, d'un camp i d'un hort situats a Eus.
78	1265, juliol, 15	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Guillem Roca, d'Eus, en la possessió feudal de dues faixes de terra i de dues vinyes situades a Eus.
193	1265, juliol, 15	Guillem Carles, jutge de feus, dicta una sentència definitiva adjudicant a Guillem de Vallcebollera la possessió alodial dels masos i altres béns situats a All que havia comprat al monestir de Cuixà.
76	1265, juliol, 17	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Pere Pujol, d'Eus, en la possessió feudal d'un hort i de dues peces de terra situats a Eus.
191	1265, juliol, 17	Guillem Carles, jutge de feus, dicta una sentència definitiva adjudicant al monestir de Sant Martí del Canigó la possessió alodial de tots els béns situats al Conflent, a la Cerdanya i a la Vall de Ribes.
192	1265, juliol, 17	Guillem Carles, jutge de feus, dicta una sentència definitiva adjudicant al monestir de Santa Maria de Serrabona la possessió alodial de tots els seus béns situats al Conflent i a la Cerdanya, excepte dos masos i algunes terres i censos al territori de Queixans i dues mitges bordes a Saorla, dins el territori del *castrum* de Jóc, que han de ser tingudes en feu pel rei.
79	1265, juliol, 29	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Arnau de Maçana en la possessió alodial d'un mas situat a Sallagosa i de tres masos situats a Er, així com dels terços, els braçatges, les cossures i les albergues que percep a la vida d'Er.

FUNDACIÓ NOGUERA

Document núm.	*Dates*	*Resum*
151	1265, juliol, 29	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Arnau de Maçana en la possessió feudal d'un mas situat a Vià.
84	1265, agost, 5	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Guillem de Vic, de Puigcerdà, en la possessió feudal de béns situats a Marinyans.
103	1265, agost, 16	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Arnau de Cascall, de Berga, en la possessió alodial dels masos, molins i altres béns situats a Sanavastre que té pel monestir de Sant Llorenç prop Bagà.
16	1265, octubre, 10	Bertran Gil, comissari de feus, confirma el cavaller Guillem de Cassanyes en la possessió feudal del terç del vilar de Villerac de Conflent.
154	1265, octubre, 10	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Ramon Pellisser, de Vilafranca de Conflent, en la possessió alodial de censos, honors i drets situats a Soanyes i a Marians.
17	1265, octubre, 13	Bertran Gil, comissari de feus, confirma l'església de Santa Maria de Marinyans en la possessió feudal de béns situats a Marinyans, Serdinyà, Fullà, Júpols, Llo i Er.
156	1265, octubre, 13	Bertran Gil, comissari de feus, confirma l'església de Santa Maria de Marinyans en la possessió alodial de dos masos situats a Enveig, del cens que rep a Codalet i del delme de Marinyans que té per l'església d'Elna.
195	1265, novembre, 11	Bertran Gil, comissari de feus, confirma el monestir de Sant Pere de la Portella en la possessió alodial de tot allò que té a la Cerdanya, a Oceja, Concellabre, Targasona, Palmanill, Èguet, Florí, Ur, Ix, Vilallobent, Saltèguet, Alp, Naüja, Saut, Ger i la Roca de Villec.
87	1265, novembre, 12	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Pere de Calonge, de Ripoll, en la possessió feudal d'un mas situat a Croells, a la parròquia de Sallagosa, i d'un mas situat a Gorguja, dins la parròquia de Llívia.
162	1265, novembre, 12	Bertran Gil, comissari de feus, confirma el monestir de Sant Pere de la Portella en la possessió alodial dels masos, honors, censos i delmes que té a la parròquia de Sant Joan de Dorres.
194	1265, novembre, 12	Bertran Gil, comissari de feus, confirma el priorat de Santa Maria de Marcèvol en la possessió alodial de tot el que té a la Cerdanya, dins les parròquies d'Enveig, Dorres, Vilanova, Ventajola, Er, Age, Eina, Càldegues i Bolvir, així com de l'església de Santes Creus d'Alp.
1	1265, novembre, 17	Bertran Gil, comissari de feus, confirma el comanador de l'Hospital del Coll d'Ares en la possessió feudal de dos masos situats dins la parròquia de les santes Justa i Rufina de Prats [de Molló].
85	1265, novembre, 19	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Bernat Esquilat, de Vilafranca de Conflent, en la possessió alodial de la meitat del vilar del Puig, al Capcir.
91	1265, novembre, 19	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Bernat Esquilat, de Vilafranca, en la possessió feudal de la meitat dels delmes de la vila de Font-rabiosa i del *castrum* de Puigbalador, dins la parròquia de Sant Sebastià de Font-rabiosa, al Capcir.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
160	1265, novembre, 19	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Guillem Esquilat, de Vilafranca de Conflent, i el seu fill Bernat Esquilat en la possessió feudal de dos masos situats a Riutort, al Capcir.
82	1265, novembre, 20	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Guillem Esquilat, de Vilafranca, i el seu fill Bernat Esquilat en la possessió feudal del vilar d'Odelló, al Capcir, així com dels masos, les honors, el delme i l'eixugador de Zamadre, un prat i un molí a Real.
86	1265, novembre, 20	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Guillem Esquilat, de Vilafranca de Conflent, i el seu fill Bernat Esquilat en la possessió feudal de tres masos situats a Vià, a la Cerdanya.
150	1265, novembre, 21	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Guillem Comdor, de Florí, en la possessió feudal d'una borda situada a Florí.
196	1265, novembre, 21	Bernat Botí, jutge de feus, pronuncia una sentència condemnant Arnau de Cos, d'Acs, a tenir el mas de Bernat Gleisa, de Naüja, en feu pel rei.
137	1265, novembre, 22	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Guillem Comdor, de Florí, en la possessió feudal de dos masos situats a Florí.
96	1265, desembre, 17	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Guillem Ballester en la possessió alodial d'un mas situat a Oceja.
163	1266, febrer, 10	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Arnau Amell, de Puigcerdà, en la possessió alodial d'una honor i de dos closos situats a Ger.
164	1266, febrer, 11	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Pere Jover en la possessió alodial d'un mas situat dins la parròquia de Santa Llocaia de Palou.
197	1266, febrer, 12	Bernat Botí, jutge de feus, dicta una sentència adjudicant a Arnau Amell, de Puigcerdà, la possessió alodial de masos, homes, dones, honors i altres béns situats a Ger.
92	1266, febrer, 14	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Pere Cerdà en la possessió feudal d'un mas dividit en tres focs situat a la Tor de Querol.
199	1266, febrer, 14	Bertran Gil, comissari de feus, confirma Pere Cerdà en la possessió alodial d'altres masos i honors situats a Enveig i a Saneja.
198	1266, febrer, 15	Bernat Botí, jutge de feus, dicta una sentència adjudicant a l'hospital de Santa Susanna de Roma la possessió alodial d'honors situades dins la vila de la Tor de Querol i dins tota la vall de Querol.
101	1266, juny, 26	Bertran Gil, comissari de feus, confirma l'església de Santa Maria de Talló en la possessió feudal d'una borda i d'una terra situades a Talló i d'un mas situat a Saig, així com en la possessió alodial dels delmes de la vila d'Èguet i de Ventajola, de tots els censos i els usatges que percep dins les parròquies d'Anes i d'Orèn, així com de totes les altres possessions situades dins el territori de Talló.
114	1266, juliol, 25	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Ponç de Corts, de Sanavastre, en la possessió feudal d'una terra situada dins el territori de Sanavastre.
116	1266, juliol, 28	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Ponç de Serabou, de Vilafranca de Conflent, en la possessió feudal d'un mas i d'una borda situats a Serdinyà.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
39	1266, juliol, 29	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Arnau Castlà, de Saorra, en la possessió feudal d'un mas, tres cases i tres horts.
188	1266, juliol, 29	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Cerdana Ballestera en la possessió alodial de set masos situats a Oceja, Naüja, Coma i Santa Llocaia i en la possessió feudal de cinc masos més situats dins la parròquia d'Oceja.
105	1266, agost, 2	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Guillem Joan, de Puigcerdà, en la possessió feudal de dues peces de terra situades dins el territori de Pallerols.
111	1266, agost, 2	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Pere de Vilallobent en la possessió feudal d'un camp situat a Pallerols.
115	1266, agost, 4	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Pere de Sallagosa, de Saga, en la possessió feudal d'una terra situada en els territoris de Saga i de Comina.
93	1266, agost, 5	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Maria Berenguera, de Saga, vídua de Pere Berenguer, en la possessió d'un prat en devesa i d'una faixa situats dins el territori de Saga.
129	1266, agost, 5	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Pere Borrell en la possessió alodial de quinze terres situades a Pallerols.
155	1266, agost, 5	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Joan Ferrer, de Saga, prevere, en la possessió feudal d'una terra situada a Saga.
161	1266, agost, 5	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Guillem Ferrer, de Saga, en la possessió feudal d'una terra situada a Saga.
113	1266, agost, 11	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Perpinyà de Sorreig, de Ripoll, en la possessió feudal d'un mas situat a la Maçana, dins la parròquia de Santa Maria de Ribes, de la meitat d'un mas situat a Vilamanya i d'un mas situat a Covilsec, dins la parròquia d'Ogassa.
200	1266, agost, 16	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Berenguer de Vilallonga, prior de l'altar de Santa Caterina de l'església del monestir de Santa Maria de Ripoll, en la possessió alodial dels masos, honors i altres drets que té dins les viles i parròquies de Bruguera, Covilsec, Sovelles, Ripoll i Llastanosa.
106	1266, agost, 24	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Bernat d'en Jaquieres i Bernat de Pont, capellans de l'església de Santa Esteve de Bar, en la possessió feudal del cens de tres cafissos i mig de blat que la seva església percep sobre dos masos situats a Alp.
89	1266, agost, 31	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Bernat Cerdà, de Vilafranca de Conflent, i els seus successors en la possessió feudal d'un cortal situat a Sautó.
90	1266, agost, 31	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Pere Batlle, de Sautó, i els seus successors en la possessió feudal d'un cortal situat a Sautó.
80	1266, setembre, 3	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Joan d'en Agnes, de Vallmanya, i els seus successors en la possessió feudal d'un camp i d'una vinya situats a Vinçà.
201	1266, setembre, 9	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma el priorat de Santa Maria de Marcèvol en la possessió alodial de tot allò que té a la Cerdanya, el Capcir i el Conflent.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
112	1266, setembre, 15	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Arnau Guillem, de Queralbs, en la possessió feudal dels censos, les tasques i les mitges cossures que percep sobre un mas situat dins la parròquia de Fustanyà.
117	1266, setembre, 29	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Joan Ponsa, de Vernet, en la possessió feudal d'un mas situat a Mentet.
334	1266, octubre, 13 – Narbona	Jaume I, rei de Catalunya-Aragó, ordena a Ramon de Morer, prebost de Lillet, que escolti i pronunciï una sentència en totes les demandes que Bernat Fareix, batlle de Vilafranca de Conflent i procurador de feus, vulgui presentar davant seu.
107	1266, novembre, 4	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Arnau Geli, de Puigcerdà, en la possessió feudal del quart d'una borda situada al vilar de Feners, dins la parròquia d'Enveig.
110	1266, novembre, 20	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Bartomeu de Canals, de Puigcerdà, en la possessió feudal d'un camp situat a Pallerols.
109	1266, novembre, 21	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Ferrer Arnau, de Mosoll, i la seva esposa Ermessenda en la possessió feudal d'una terra closa de murs situada a Mosoll.
108	1266, novembre, 22	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Mateu de Nas en la possessió feudal d'una borda situada dins el territori de Nas, al puig d'Olià.
25	1266, desembre, 11	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Ramon Novell, de Ripoll, i els seus successors en la possessió feudal d'un mas situat a Fornells, dins la parròquia de Ripoll i del territori del castell de la Guàrdia.
121	1267, maig, 11	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Ramon Hug, de Roset, en la possessió feudal d'un home i d'una vinya que té a la parròquia de Marinyans.
19	1267, maig, 21 – Ripoll	Ramon de Morer, jutge de feus, dicta una sentència definitiva adjudicant a Guillem de Fornells la propietat alodial de diversos masos situats a Rocabruna i dins les parròquies de Llanars i Camprodon.
132	1267, maig, 21	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma el monestir de Sant Jaume de Jocon en la possessió alodial de la meitat dels delmes del Capcir i d'un mas situat a Formiguera.
229	1267, maig, 23	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Guillem, prior de Sant Jaume de Frontanyà, en la possessió alodial de diversos masos situats dins els territoris d'Auira, Coguls i les Corts.
118	1267, juny, 2	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma diversos habitants de Vernet en la possessió feudal de terres situades a Cornellà de Conflent.
119	1267, juny, 2	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Pere de Maçanós, de Vernet, en la possessió feudal de tasques, quarts i altres drets que percep en qualitat de senyor intermediari sobre les terres tingudes per diversos homes de Vernet a Cornellà de Conflent.
120	1267, juny, 9	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Arnau Sa Cavalleria, de Mosset, en la possessió feudal del delme que percep als llocs de Canalilles i de sa Rebolleda, dins la parròquia de Sant Julià de Mosset.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
122	1267, juny, 9	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma el monestir de Santes Creus en la possessió feudal de quatre masos situats dins la parròquia de Campelles, dins el territori del castell de la Guàrdia.
18	1267, juny, 10 – Puigcerdà	Ramon de Morer, jutge de feus, dicta una sentència definitiva adjudicant al monestir de Camprodon la propietat alodial de tots els béns que té al Ripollès.
24	1267, juny, 15	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma el prior de Sant Jaume de Frontanyà en la possessió feudal de sis masos situats al Ripollès, dins el territori del castell de la Guàrdia.
125	1267, juny, 15	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma l'església de Santa Maria de la Perxa en la possessió feudal de quatre cafissos i tres quarters de blat i 5 sous que percep sobre les cossures de Llívia i de la vila d'Oncès, d'un mas situat a Vià i de les tasques que percep al territori de la Quillana.
123	1267, juny, 18	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma el monestir de Santa Maria de Serrateix en la possessió alodial de les viles de Soriguera i Soriguerola i dels masos i les rendes en blat, en civada i en efectiu que té a Coborriu, Cortàs, Bolvir, Olià, Vilanova, Nas, Alb, Feners, Brangolí, Talló, Baltarga, Tartera, Mosoll, Palou i Angostrina.
145	1267, juny, 21	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Pere de Soriguera, de Puigcerdà, en la possessió feudal de dues terres situades a Pallerols.
88	1267, juny, 22	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Bernat d'Estoll, de Puigcerdà, en la possessió feudal d'una terra situada a Pallerols.
104	1267, juny, 22	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Bernat Baralla, de Puigcerdà, en la possessió de tres terres situades a Pallerols.
128	1267, juny, 22	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Palol de Coma i la seva esposa Arsenda en la possessió feudal d'una terra situada a Florí i de dues terres més situades a Llívia.
202	1267, juliol, 12 – Puigcerdà	Ramon de Morer, jutge de feus, dicta una sentència adjudicant al monestir de Sant Pere de Camprodon la possessió alodial del *castrum* i de la vila de Pi de Conflent i de tot allò que té dins la parròquia de Sant Pau de Pi, a Bruc; dins la parròquia de Sant Esteve de Saorra, a Vernet, així com del vilar de Miralles i el mas de Nogardella a la parròquia de Santa Justa de Prats [de Molló].
23	1267, juliol, 29	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Ramon de Pomer, de Camprodon, en la possessió alodial de sis masos situats dins la parròquia de Sant Esteve de Llanars, de masos i porcions de masos situats dins les parròquies de Camprodon i de Santa Maria de Bolòs, de tasques que percep sobre el bosc de Bolòs i de quatre masos i la meitat d'un mas situats dins la parròquia de Santa Maria de la Cot.
20	1267, juliol, 30	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Bernat Esteve, de Camprodon, en la possessió feudal de dos masos, una borda i dues terres situats dins els territoris de Rocabruna i el Catllar.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
22	1267, agost, 9	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Joan de Begudà, de Besalú, i els seus successors en la possessió feudal de l'honor de Solans i Porrerols situada a la parròquia de Sant Cristòfol de Creixenturri.
127	1267, setembre, 8	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Pere Burguès, de Bellver, en la possessió feudal d'un mas situat a prat Miró, dins la parròquia de Santa Maria de Talló; d'una borda situada a Baltarga, i dels terços i els quarts recaptats sobre el mas de Prat Miró.
124	1267, octubre, 14	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Radulf Elissenda en la possessió feudal de tot allò que el seu pare havia comprat a Pere de Serabou, així com d'un mas, camps i altres béns situats a Fullà.
130	1267, octubre, 17	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Ponç de Balsareny, almoiner del monestir de Santa Maria de Ripoll, en la possessió alodial d'allò que té a la Vall de Ribes, és a dir, el mas de Sa Font, molins a Queralbs i a Pardines, el delme que percep dins la parròquia de Pardines, i els masos, censos, rendes, delme i altres drets que percep dins les parròquies de Sant Martí de Campelles, de Sant Pere d'Auira i de Sant Feliu de Bruguera.
126	1267, octubre, 21	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma l'església de Santa Maria de la Perxa en la possessió alodial d'un mas situat a Càldegues, del cens d'un cafís de blat que percep dins el vilar de Callastre i del delme dels Cortals de la Quillana.
131	1267, octubre, 21	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Bernat de Morer, de Puigcerdà, i Sibil·la, vídua de Pere Ripoll i tutora dels seus fills i hereus, en la possessió feudal dels masos, bordes, censos i altres drets que tenen dins el vilar d'Envalls, a la parròquia de Santa Maria de Talló i dins les parròquies de Baltarga i Beders.
133	1267, novembre, 25	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Bernat Joan, de Puigcerdà, en la possessió feudal d'una terra situada a Pallerols.
21	[1267] - Olot	Ramon Janer, jutge de feus subdelegat, dicta una sentència ferma adjudicant a Guillem de Bóixols, de Besalú, la possessió alodial de dos masos situats a Bianya, dins la parròquia de Sant Martí de Solamal.
203	1268, gener, 23 – Perpinyà	Ramon de Morer, jutge de feus, dicta una sentència adjudicant al monestir de Sant Miquel de Cuixà la possessió alodial de tot allò que té a la Cerdanya, al Conflent i al Capcir.
134	1268, abril, 28	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Joan Guiu, de Ripoll, en la possessió feudal del terç dels delmes de la parròquia de Ribes.
135	1268, maig, 6	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Arnau Muntaner, de Toses, en la possessió feudal del terç dels delmes de la parròquia de Saltèguet.
33	1268, maig, 23	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Gausbert Pasqual en la possessió feudal de dos masos situats a Espinalba.
170	1268, juny, 11	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Joan Pujol, del Capcir, en la possessió feudal d'un hort i d'un camp situats a Vilanova de Capcir.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
218	1268, juny, 26	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Guillem, prior de Santa Maria de Riquer, en la possessió alodial d'un mas situat a Saga, a la Cerdanya, així com d'alguns masos, censos, rendes i possessions situats dins la parròquia de Sant Bartomeu de Bajanda.
220	1268, juliol, 2	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma el monestir de Santa Maria de Valldaura en la possessió alodial d'un mas i d'un conjunt de molins establert sobre el Segre situats dins la parròquia de Sant Iscle de Sanavastre.
207	1268, juliol, 16	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Pere Esteve Gombau, de Puigcerdà, home propi de l'Hospital de Jerusalem, en la possessió alodial d'un prat i de sis terres situats a Pallerols.
136	1268, juliol, 17	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Ramon de Sescases, de Gorguja, en la possessió feudal de dos prats i d'una terra situats a Llívia.
204	1268, juliol, 19	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Berenguer de Ro en la possessió feudal de tres peces de terra situades a Llívia.
26	1268, juliol, 26	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Joan de Navàs, de Ripoll, en la possessió feudal de la masoveria de la Mallola, situada dins la parròquia de Sant Sadurní de Sovelles, al Ripollès.
41	1268, juliol, 26	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Guillem de Prat, de Puigcerdà, en la possessió feudal del mas d'en Gall, situat a Gallissà, dins la parròquia de Santa Eulàlia de Pi.
42	1268, juliol, 26	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Bernat de Prat i el seu germà Guillem de Prat, de Puigcerdà, en la possessió alodial d'una borda i de les seves dependències situada a All, dels quarts i censos que reben a les viles d'All i d'Alf i del cens que reben sobre els molins d'en Quintana sobre el riu d'All.
205	1268, juliol, 26	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Joan Calvet, de Ro, en la possessió feudal d'un prat situat dins els territoris de Gorguja i de Fenals, d'un camp situat a Er i d'una faixa de terra a Gorguja.
206	1268, juliol, 26	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Ramon Jordana, de Ro, en la possessió feudal de dues faixes de terra situades a Gorguja.
208	1268, juliol, 26	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Berenguer de Sovila, d'Angostrina, en la possessió feudal de dues terres situades a Angostrina.
209	1268, juliol, 26	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Pere Fabre, d'Angostrina, en la possessió feudal d'una terra situada a Angostrina.
165	1268, juliol, 29	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Bernat de n'Arnalda, de Puigcerdà, i els seus successors en la possessió feudal d'un mas situat a Sallagosa.
210	1268, juliol, 31	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Arnau Viciat, de Puigcerdà, en la possessió alodial d'un camp situat a Pallerols.
211	1268, juliol, 31	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Pere Rigat, de Puigcerdà, en la possessió alodial dels molins drapers que té al riu d'Aravó, dins els territori de Santa Eulàlia.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
224	1268, juliol, 31	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Guillem Mercader, de Puigcerdà, en la possessió alodial d'un mas situat a la parròquia de Santa Eulàlia.
157	1268, agost, 1	Bernat Fareix, comissari de feus, renuncia a totes les demandes endegades en contra de l'hospital de Puigcerdà per raó d'un mas situat al vilar de Brangolí.
189	1268, agost, 1	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Ramon Climent, de Puigcerdà, en la possessió alodial d'un mas situat a Càldegues.
212	1268, agost, 5	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Ramona, esposa de Bernat Tasquer, de Puigcerdà, en la possessió feudal de la sisena dels delmes de Porcinyans.
181	1268, agost, 6	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Guillem de Pena, de Puigcerdà, en la possessió alodial d'una terra situada a Pallerols.
213	1268, setembre, 20	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Ramon de Mitjavila, de Vinçà, en la possessió feudal d'una faixa de terra situada dins el territori de Vinçà.
216	1268, setembre, 24	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Deuvosal, prior de Sant Jaume de Calaons, en la possessió alodial dels drets que té dins el vilar de Canoà, a la parròquia de Sant Pere de Prada; de dues parts del delme que rep sobre les honors i possessions que hi són tingudes per ell, i del terç dels delmes i la vinyogolia que percep dins la vila i la parròquia de Rià.
214	1268, setembre, 26	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Joan Llobaner, de Vilafranca de Conflent, en la possessió alodial de diversos masos situats a Censà.
215	1268, setembre, 28	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Ramon de Codalet en la possessió feudal de quintes, quartes, vinyogolies, agrers i tots els altres drets situats a Eus.
217	1268, octubre, 2	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Berenguer d'En en la possessió feudal dels agrers, censos i rendes que rep a Riutort, al Capcir.
219	1268, octubre, 3	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Ramon Vidal, de Fullà, en la possessió alodial de masos, censos i rendes que té dins la parròquia de Santa Eulàlia de Vilella, així com d'alguns masos, bordes, molins, condominis, vinyes, censos, rendes i altres drets a Fullà.
32	1268, novembre, 18	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Bernat Descoll, fill del difunt Pere Descoll, cavaller, en la possessió feudal de tots els masos, les honors i les possessions que té dins les parròquies de Santa Maria de Bolòs, Santa Maria de Camprodon, Sant Pere de Montagut, Oix, Sant Esteve d'en Bas i les Preses.
221	1269, abril, 10	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma fra Pere, administrador de l'hospital del Coll d'Ares, en la possessió alodial d'un mas situat a Sanavastre.
335	1269, abril, 16	Jaume I, rei de Catalunya-Aragó, dóna a Guillem Climent, de Puigcerdà, l'escrivania dels feus de la Cerdanya.
225	1269, juliol, 20	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma el cavaller Ramon d'Enveig, fill del difunt Ramon Guillem d'Enveig, en la possessió feudal de dues parts dels delmes de la Tor de Querol.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
64	1269, juliol, 21	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Guillem Bela, de Lhordat, en la possessió feudal d'un mas situat dins el vilar d'Ans.
228	1269, juliol, 24	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma el monestir de Sant Serni de Tavèrnoles en la possessió alodial de dos masos situats a Ger, així com d'algunes possessions a Sanavastre, alguns masos a Montmalús, un mas a Das i dos masos a Sant Esteve, a la vall d'Alp.
223	1269, agost, ?	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma l'hospital del Pont de Bar en la possessió alodial d'una borda situada a Saga.
226	1269, agost, 5 – Puigcerdà	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma el bisbe d'Urgell en la possessió alodial dels béns que té dins el comtat de Cerdanya.
222	1269, agost, 12	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Ramon Pellisser, de Vilafranca de Conflent, en la possessió alodial d'unes vinyes situades a Fullà.
227	1270, juliol, 23	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Guillem, prior de Lluçà, i el seu monestir en la possessió alodial de dos masos situats dins el vilar d'Estoll.
171	1270, agost, 3	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma el monestir de Sant Joan de les Abadesses en la possessió alodial del vilar de Croells, així com de masos dins els vilar de Sant Martí d'Aravó.
30	1270, octubre, 20	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Galceran Descatllar i els seus successors en la possessió feudal del mas de ses Cortades, situat dins el territori del Catllar.
27	1270, octubre, 23	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Bertran, prior de Sant Joan les Fonts, en la possessió alodial de nou masos situats al Ripollès, dins les parròquies de Santa Margarida [de Bianya] i de Sant Martí de Capsec.
28	1270, octubre, 24	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma el prior de Palera en la possessió alodial de diversos masos situats dins el territori de Santa Maria de la Cot i a la vall del Bac i de la meitat de dos masos situats a Bolòs.
29	1270, octubre, 24	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma l'abat de Sant Llorenç del Mont en la possessió alodial de dos masos situats dins la parròquia de Sant Martí de Capsec i d'un altre mas situat a la parròquia de Santa Justa de Prats [de Molló].
31	1270, octubre, 24	Bernat Fareix, comissari de feus, confirma Berenguer, prior de Lledó, i el seu monestir en la possessió alodial d'un mas situat al bac de Fornells i del mas de Bocabertella, situat dins la parròquia de Rocabruna.
34	1272, juliol, 12	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Arnau de Sauzina, de Vilella, en la possessió feudal d'un camp situat dins el territori de Santa Eulàlia de Vilella.
35	1272, juliol, 12	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Joan Tort, de Vilafranca de Conflent, en la possessió feudal de la meitat dels delmes de les parròquies de Formiguera i de Riutort.
55	1272, agost, 19	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Ramon d'Ultracalm, de Rigardà, en la possessió feudal de dues terres situades a Vilella.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
56	1272, agost, 19	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Arnau Persona, d'Estoer, en la possessió feudal d'un hort situat a Vilella.
57	1272, agost, 19	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Pere Argent, de Rigardà, en la possessió feudal d'un hort i d'un camp situats a Vilella.
40	1272, desembre, 9	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Bernat Tasquer, de Puigcerdà, en la possessió feudal de la quarta part del delme de la parròquia de Campelles.
43	1273, gener, 21	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Arnau de Cos, d'Acs, en la possessió feudal de masos i masades, censos, usatges, agrers, homes i dones i altres drets i taxes situats dins la parròquia de Sant Quintí de Cortvassill i a Quers, a la vall de Querol.
36	1273, febrer, 18	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Vidal Fabre, de Vilafranca de Conflent, en la possessió feudal de censos en cereals, en diners i d'altres que li fan diversos habitants de la vila de Porcinyans.
37	1273, febrer, 23	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Ramon Teixidor, de Vilella, en la possessió feudal de quatre terres situades a Vilella.
38	1273, febrer, 23	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Guillem Berenguer, de Vilella, en la possessió feudal d'una terra situada a Vilella.
44	1273, març, 16	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Bernat Amell, de Cortvassill, en la possessió feudal de molins situats al cortal de Portè, sobre el riu de Vall-llobera.
50	1273, juliol, 21	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Gausbert de Capcir, de Vilafranca de Conflent, en la possessió feudal de la meitat dels delmes de Vallsera.
45	1273, agost, 1	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Mateu Ferrater, de Vernet, en la possessió feudal del bosc d'Escales i d'una parcel·la del bosc de la Mata del Vilar amb el seu cortal.
46	1273, agost, 1	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Voló, de Vilafranca de Conflent, en la possessió feudal de tres vinyes situades dins el territori de Sant Martí de Canavelles.
51	1273, agost, 1	Ramon Fort, comissari de feus, abandona qualsevol demanda i acció empresa en contra de Ramon Saclosa i el seu gendre Guillem Saclosa, de Fullà, atès que Ramon Vidal, de Fullà, els ha afranquit, a ells i al seu mas, que és tingut en feu pel rei.
48	1273, agost, 2	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Pere del Roure, de Vinçà, en la possessió feudal d'una terra situada a Vinçà.
49	1273, agost, 2	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Pere Jaume, de Vinçà, en la possessió feudal d'una terra situada a Vinçà.
52	1273, agost, 2	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Arnau Jaume, de Vinçà, en la possessió feudal d'una terra situada a Vinçà.
53	1273, agost, 2	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Pere Carbonell, de Vinçà, en la possessió feudal d'una terra situada a Vinçà.
68	1273, agost, 4	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Ponç de Conillac en la possessió feudal d'una part dels delmes de Fullà.
47	1273, agost, 5	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Pere Sifre i el seu germà Guillem Sifre, d'Estoer, en la possessió feudal d'una terra situada al pla de Jóc.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
63	1273, agost, 8	Ramon Fort, comissari de feus, confirma el clergue Bernat Sifre i els seus successors en la possessió feudal d'una vinya situada a Finestret.
54	1273, agost, 10	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Guillem de Vallsera, de Vinçà, en la possessió feudal d'una terra situada a Vinçà.
333	1273, agost, 13	Jaume I, rei de Catalunya-Aragó, investeix Ramon Fort, de Bellpuig, com el seu procurador de feus davant de Ramon de Morer, jutge de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon, la Vall de Prats i la vegueria del comtat de Besalú.
59	1273, setembre, 13	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Bernat Giscafré, de Vinçà, en la possessió feudal d'una terra situada a Vinçà.
58	1273, setembre, 17	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Sança Martí, d'Erola, i els seus successors en la possessió feudal de dues vinyes situades a Canavelles.
166	1274, febrer, 5	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Andreu d'en Marc en la possessió feudal de quatre masos situats dins la parròquia de Sant Pere d'Oceja.
168	1274, febrer, 8	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Ramon Sala, d'All, en la possessió feudal de dues terres situades a All.
60	1274, febrer, 16	Ramon Fort, comissari de feus, confirma fra Vidal, administrador de l'Hospital de Santa Susanna de Roma, en la possessió feudal d'una renda de vuit cafissos de blat.
61	1274, març, 6	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Julià Batllessa, de Rigardà, en la possessió feudal de dues terres situades dins els territoris de Rigardà i de Vilella.
175	1274, març, 6	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Bernat Burguès, fill de Bernat Burguès, de Bellver, en la possessió feudal de dues terres situades a Bellver.
167	1274, març, 7	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Pere Joan, de Ger, i els seus successors en la possessió feudal de quatre terres situades a Ger.
62	1274, març, 12	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Ermessenda Poca i el seu fill Ramon Poc en la possessió feudal d'una terra situada a Pallerols.
172	1274, agost, 9	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Guillem Ponç, de Ger, en la possessió feudal de tot el bosc de Ger.
169	1275, abril, 6	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Guillem Traginer, de Saorra, en la possessió feudal d'una terra, un emparrat i un tram de riera a prop del pont, tot situat a Saorra.
173	1276, abril, 27	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Arnau de Prat, de Cortvassill, en la possessió feudal d'un mas situat a Cortvassill.
174	1276, maig, 8	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Guillema Amalrica, de Pi [de Conflent], en la possessió feudal de la meitat dels quarts percebuts a la vinya de Tralla, dins la parròquia de Sant Esteve de Saorra.
187	1276, juny, 2	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Ramon i Bernat, fills de Ramon Capellà, de Prats, en la possessió feudal de terres i possessions comprades temps enrere al mas de Bernat Gasau, dins el territori de Prats, a la Cerdanya.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
177	1276, juny, 9	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Ramon Gual, de Prullans, en la possessió feudal d'un mas i de cinc terres situats a Prullans.
176	1276, juny, 10	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Arnau de Riba, de Bellver, en la possessió feudal d'una terra situada a Bellver.
179	1276, juny, 10	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Ramon de Santamaria en la possessió feudal de cinc terres situades dins els territoris de Talló i de Coborriu.
182	1276, juny, 20	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Pere Seguí, de Niula, en la possessió feudal d'una devesa i una terra contigua situades dins el territori de Saga.
183	1276, juny, 20	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Pere de Riba, de Puigcerdà, en la possessió feudal d'una borda situada a Pi, a la Cerdanya.
180	1276, juny, 30	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Bernat d'Odelló en la possessió feudal de cinc quartans de civada que percep cada any sobre el mas d'Arnau de Nèfol.
185	1276, juliol, 14	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Guillem Cebollera i Guillem d'Oncès, de Puigcerdà, en la possessió feudal del delme del vilar de Puig, al Capcir.
178	1276, juliol, 22	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Pere de Serinyà, de Coborriu, en la possessió feudal d'una terra situada a Coborriu.
184	1276, agost, 3	Ramon Fort, comissari de feus, confirma Guillem Cebollera i Guillem d'Oncès, de Puigcerdà, en la possessió feudal dels vilars d'Esposolla i de Real, al Capcir, amb els seus masos i tots els drets que en depenen.
186	1279, gener, 18	Ramon Mascarós, procurador reial de feus a la Vall de Ribes, confirma Berenguer de Riera, degà de Ripoll, en la possessió feudal de tot allò que percep en nom de Sant Salvador sobre els delmes de la parròquia de Campelles.
248	1283, setembre, 17	Ramon de Banyuls, procurador reial de feus, confirma Pere de Cots i Elisenda i Ramon Barra, d'Acs, marit d'Elisenda, en la possessió feudal dels béns que el difunt Arnau de Cots tenia a Cortvassill i dins el vilar de Quers, a la vall de Querol.
250	1283, setembre, 17	Ramon de Banyuls, procurador reial de feus, confirma Bernat Borrell, de Puigcerdà, en la possessió feudal d'un camp situat al pla de Pallerols.
190	1283, octubre, 2	Ramon de Banyuls, procurador reial de feus, confirma Jaume de Casadevall, d'Ogassa, habitant de Ripoll, en la possessió feudal de vuit cafissos de blat percebuts sobre els delmes de la parròquia de Sant Martí de Campelles.
249	1284, març, 11	Ramon de Banyuls, procurador reial de feus, confirma Pere Seguí, de Niula, i el seu fill Ramon en la possessió feudal d'un prat situat al lloc anomenat el Querforadat.
251	1284, maig, 8	Ramon de Banyuls, procurador reial de feus, confirma Romeu d'Enveig en la possessió feudal de dues parts de tots els delmes de la parròquia de Sant Esteve de la Tor de Querol i de tot allò que percep de les dècimes de Quers i de Riutès.
253	1288, juny, 12	Ramon de Banyuls, procurador reial de feus, confirma Arnau Amell, de Cortvassill, en la possessió feudal d'uns molins fariners situats al Cortal de Portè, sobre el riu de Vall-llobera.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
314	1293, març, 26	Jaume Amell, de Puigcerdà, suplica a Ramon de Banyuls, procurador de feus, que li confirmi la meitat indivisa de sis masos situats a Niula.
315	1293, març, 26	Ramon de Banyuls, procurador reial de feus, confirma Jaume Amell, de Puigcerdà, en la possessió feudal de la meitat indivisa de sis masos situats a Niula.
264	1293, juny, 3	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Sibil·la, vídua de Joan Mir, de Puigcerdà, en la possessió feudal d'una peça de terra situada a Pallerols.
267	1293, juny, 3	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Bernat Joan en la possessió feudal d'una peça de terra situada a Pallerols.
266	1293, juny, 9	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Guillem Adroer, d'Altejó, en la possessió feudal de cinc peces de terra situades a Saga.
268	1293, juny, 10	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Guillem de Ger, de Puigcerdà, en la possessió feudal d'un camp situat a Pallerols.
265	1293, juny, 11	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Ramon de Cabrera, d'Ur, en la possessió feudal d'una terra situada a Ur.
269	1293, juny, 11	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Pere Brangolí, d'Ur, en la possessió feudal d'una terra situada a Ur.
270	1293, juny, 12	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Cerdà de Bolvir en la possessió feudal d'un mas situat a Bolvir.
271	1293, juny, 12	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Joan Aravó, d'Altejó, en la possessió feudal d'una terra situada a Saga.
272	1293, juny, 17	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Pere Moreta, de Puigcerdà, en la possessió feudal d'una terra situada a Pallerols.
273	1293, juny, 18	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Ramon Ricard, de Vall Sadolla, en la possessió feudal de cinc peces de terra situades dins el vilar de Vall Sadolla, dins el territori de Santa Llocaia.
278	1293, juny, 20	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Bernat de Fígols, de Bellver, en la possessió feudal d'una vinya situada dins el territori de Santa Maria de Talló.
279	1293, juny, 20	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Bernarda, vídua de Guillem de Rocaverd, de Bellver, en la possessió feudal d'un prat i de tres terres situats a Coborriu.
280	1293, juny, 20	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Pere Dolsa en la possessió feudal d'una terra situada dins la parròquia de Sant Marcel de Bor.
281	1293, juny, 20	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Arnau de Soler, de Bellver, en la possessió feudal de dues terres situades a Pi.
282	1293, juny, 20	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Ramon Amill, de Bor, en la possessió feudal d'una faixa de terra situada dins la parròquia de Sant Marcel de Bor.
283	1293, juny, 20	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Pere de Saig, de Bellver, en la possessió feudal d'una terra situada dins la parròquia de Santa Maria de Talló.
285	1293, juny, 20	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Pere Talló, de Bellver, en la possessió feudal d'una terra situada dins la parròquia de Santa Maria de Talló.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
286	1293, juny, 20	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Guillem Joan, de Bellver, en la possessió feudal d'una terra i d'un camp situats a Talló.
294	1293, juny, 20	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Guillem de Serinyà, de Coborriu, i la seva esposa Margarida en la possessió feudal de diverses terres situades a Coborriu i a Talló.
274	1293, juny, 22	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Bernat Guarners, de Vall Famelga, en la possessió d'onze peces de terra situades dins el territori de Santa Llocaia.
277	1293, juny, 25	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Simó d'Ambret, de Bellver, en la possessió feudal d'una vinya situada a Bellver.
276	1293, juny, 26	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Guillem Vilella, de Prullans, en la possessió feudal de cases, terres, censos i altres possessions a Prullans.
287	1293, juny, 26	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Bernat Costella en la possessió feudal d'una vinya situada dins la parròquia de Sant Martí d'Anes.
291	1293, juny, 26	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Pere Bofill en la possessió feudal de quatre terres situades dins la parròquia de Sant Esteve de la Tor [de Querol].
293	1293, juny, 26	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Berenguera, esposa de Bernat Borrell, de Riutès, a la Vall de Querol, en la possessió feudal de dues terres situades dins la parròquia de Sant Esteve de la Tor de Querol.
297	1293, juny, 26	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Pere Bernat de Corts, de Sanavastre, en la possessió feudal d'una terra situada a Sanavastre.
275	1293, juliol, 6	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Pere Jover, de Puigcerdà, en la possessió feudal d'una renda anual d'un cafís de blat que percep sobre els delmes de Travesseres i de la batllia d'aquests delmes.
284	1293, juliol, 16	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Arnau de Caselles, de Bellver, en la possessió feudal d'un camp situat a Bellver.
288	1293, juliol, 16	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Arnau Olivella, de Bellver, en la possessió feudal d'una vinya i d'un erm situats a Bellver.
329	1293, agost, 18	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Ramon de Talltendre, de Puigcerdà, en la possessió feudal d'una borda situada a Sanavastre.
290	1293, agost, 20	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Guillem del Pont, de la Tor de Querol, en la possessió feudal d'un casal de molins de blat situat a la riera d'Aravó, dins la parròquia de Sant Esteve de la Tor [de Querol].
326	1293, agost, 20	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Guillem Ballester, d'Oceja, en la possessió feudal de diverses cases i de dues peces de terra situades a Oceja.
289	1293, agost, 25	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Ramon de Quers, de Quers, a la Vall de Querol, en la possessió feudal d'un mas situat a Quers.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
292	1293, agost, 26	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Bartomeu de Prat, de Riutès, a la Vall de Querol, en la possessió feudal de dues terres situades dins la parròquia de Sant Esteve de la Tor de Querol.
296	1293, agost, 28	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Bernat de Fontcoberta en la possessió feudal d'onze terres i un hort situats a Ger.
295	1293, setembre, 1	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Berenguer Bescaran, de Nas, en la possessió feudal de quatre vinyes i nou terres situades dins la parròquia de Santa Eulàlia de Pi.
327	1293, setembre, 2	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Ramon de Morer, canonge d'Urgell i d'Elna, en la possessió feudal de masos, bordes i altres béns situats a Envalls, dins la parròquia de Talló.
299	1293, setembre, 3	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Guillema, filla del difunt Pere Crosells, en la possessió feudal d'un prat situat a Sallagosa.
298	1293, setembre, 10	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Ramon Tasquer, de Puigcerdà, en la possessió feudal de tots els censos, albergues i altres drets que té dins la parròquia de Sant Serni de Prats i dins el territori de Tartera, d'un mas a Soriguera, d'un camp a Pallerols, de quatre masos a Fórnols, al Conflent, i d'una part del delme de Fórnols.
328	1293, setembre, 12	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Pere Llobet, de Puigcerdà, en la possessió feudal de la meitat d'una borda situada a Palau.
256	1293, setembre, 14	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Pere Jover, de Puigcerdà, en la possessió feudal d'una borda situada dins la parròquia de Sant Julià de Pedra i dels censals que percep a Talló.
300	1293, setembre, 22	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Bernat de Verdeguer, d'Alp, en la possessió feudal d'una peça de terra situada a Alp.
302	1293, setembre, 22	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Guillem Arnau, d'Alp, en la possessió feudal de tres peces de terra situades a Alp.
324	1293, setembre, 22	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Joan Borredà, d'Alp, en la possessió feudal d'una peça de terra situada a Alp.
325	1293, setembre, 22	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Pere Caborriu, d'Alp, en la possessió feudal d'un prat situat a Alp.
330	1293, setembre, 22	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Bernat Ballester, d'Oceja, en la possessió feudal de dos masos, un prat i cinc peces de terra situats a Oceja.
254	1293, setembre, 24	Còpia de l'acta núm. 232.
301	1293, setembre, 27	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Guillema, esposa de Pere Adroer, de la Tor de Querol, en la possessió feudal d'un mas situat a la Tor de Querol.
303	1293, setembre, 27	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Berenguera Vives i el seu espòs Ponç Vives, de la Tor de Querol, en la possessió feudal d'un mas situat a la Tor de Querol.

FUNDACIÓ NOGUERA

Document núm.	*Dates*	*Resum*
255	1293, octubre, 5	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Beatriu i el seu marit Bartomeu de Capdevila, de Bellver, en la possessió feudal d'una terra situada dins la parròquia de Santa Maria de Talló.
317	1293, octubre, 9	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Guillem Adroer, habitant de Puigcerdà, en la possessió feudal d'un prat situat a Sallagosa.
322	1293, octubre, 11	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Bernat Gavarret, d'Alp, en la possessió feudal de cases i terres situades a Alp.
252	1293, octubre, 12	Còpia d'una acta del 16 de gener de 1283 per la qual Jaume de Mora, procurador reial, confirma Guillem Calví, de Puigcerdà, en la possessió feudal de dos cortals i dos orris.
306	1293, octubre, 15	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Pere Colomer, de Niula, en la possessió feudal d'una peça de terra situada a Saga.
311	1293, octubre, 15	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Maria Messeguera, vídua de Pere Messeguer, de Ger, i tutora dels seus tres fills, en la possessió feudal d'una terra situada a Ger.
323	1293, desembre, 28	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Dalmau de Coborriu, donzell, en la possessió feudal de cinc masos situats a Coborriu.
307	1294, gener, 24	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Arnau Muntaner, de Puigcerdà, en la possessió feudal del terç dels delmes de la parròquia de Sant Martí de Saltèguet.
308	1294, gener, 24	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Guillem Ponç, de Ger, donzell, en la possessió feudal del bosc de Ger.
304	1294, gener, 25	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Pere Mercader, de Puigcerdà, en la possessió feudal de la sisena dels delmes de la parròquia de Santa Maria de Llívia.
320	1294, gener, 25	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Pere Cerdà, de Puigcerdà, en la possessió feudal d'un mas situat a la Tor de Querol.
321	1294, gener, 30	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Pere Cerdà, de Puigcerdà, en la possessió feudal de Ramon de Corts, d'Angostrina, i de tota la seva descendència, del mas que aquest darrer té a Angostrina i del cens de dotze canes de draps i tres sous.
305	1294, febrer, 9	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Ponç d'Ur, de Puigcerdà, en la possessió feudal d'un mas situat a Ur i d'una borda situada a All.
309	1294, febrer, 9	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Bernat Esteve, de Puigcerdà, en la possessió feudal de diverses cases i d'una cort situades a Puigcerdà.
313	1294, febrer, 9	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Pere Jover, de Puigcerdà, en la possessió feudal de cinc cafissos de sègol de cens sobre els delmes d'Isòvol i d'un mas situat a Oceja.
310	1294, febrer, 10	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Andreu d'en Marc, de Puigcerdà, en la possessió feudal de quatre masos situats a Oceja.

Document núm.	*Dates*	*Resum*
312	1294, febrer, 13	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Pere Climent i Ramon Climent, de Puigcerdà, en la possessió feudal de la meitat indivisa de vuit masos situats a Niula i a Montmalús i dels drets sobre tres masos més.
316	1294, març, 24	Còpia inacabada; vegeu el document núm. 318.
318	1294, març, 24	Ponç de Conillac, de Fullà, reconeix a Arnau Vola, procurador de feus, que té en feu pel rei tot allò que té dins els territoris de Fullà, Júfols, Flaçà i els Horts, al Conflent; una part dels delmes de Paracolls i de Santa Maria de Molig; un cafís de sègol que cada any percep sobre els delmes d'Esposolla, al Capcir, i un mas a Anglars, al Capcir.
260	1295, febrer, 20	Pere Mercader i Ramon Ferrer, de Puigcerdà, prometen als habitants d'Angostrina que no donaran a ningú el dret de tallar fusta al bac de Morera, ni al bac de Vivers, dins la vall de Vilamerans, ni al bac de Grua sense el seu acord.
319	1295, agost, 22	Arnau Vola, procurador de feus, confirma Pere Jover, de Bellver, la compra d'una parcel·la de terra situada dins la parròquia de Santa Eugènia de Nerellà.
331	1297, març, 5	*Vidimus* d'una acta del 12 de gener de 1296 per la qual Ramon Escuder, de Naüja, i el seu fill Pere Escuder reconeixen a Ramon de Pallerols, veguer de la Cerdanya i batlle de Puigcerdà, que tenen en feu pel rei el mas de n'Escuder, a Naüja.
257	1304, abril, 26	*Vidimus* d'una acta del 29 de març de 1304 per la qual el rei Jaume II de Mallorca infeuda a Ponç de Caramany el *castrum* de Coma i el vilar d'Estenills, al Conflent.
258	1304, maig, 26	*Vidimus* d'una acta del 26 de març de 1304 per la qual el rei Jaume II de Mallorca dóna en acapte a Jaume Cadell, jutge reial, un local de 20 canes de Montpeller d'amplada situat a Puigcerdà, sobre el Reür, a prop dels seus antics molins, per edificar-hi molins drapers o bladers, així com les cases, portes i altres coses necessàries per al funcionament d'aquests molins.
263	1324, maig, 3	Sanç, rei de Mallorca, ordena que Joan de Conillac faci homenatge a Guerau de Breses per un mas situat a Anglars, al Capcir, i per un cafís de forment sobre la meitat del delme d'Esposolla. Guerau té aquest feu per Guillem de Rocafort, el qual el té pel noble Bernat de So, el qual el té pel comte de Foix, que el té pel rei.

FUNDACIÓ
NOGUERA

4. Fonts i bibliografia

I. Fonts manuscrites

Arxiu de la Corona d'Aragó (Barcelona)

Cancelleria Reial

— Jaume I, pergamins núm. 998, 1129, 1174, 1179, 1256, 1260, 1777, 1799, 1812, 1819, 1832, 1833, 1834 i 2020; apèndix núm 18.

— Registre núm. 8.
— Registre núm. 12.
— Registre núm. 13.
— Registre núm. 14.
— Registre núm. 15.
— Registre núm. 16.
— Registre núm. 19.
— Registre núm. 20.
— Registre núm. 21.

FUNDACIÓ NOGUERA

Arxiu Departamental dels Pirineus Orientals (Perpinyà)

— Sèrie 1B, fons de la Procuració Reial: articles 1B1, 1B10, 1B15, 1B16, 1B22, 1B37, 1B41, 1B63, i 1B210.
— Sèrie 3E3: article 3E3/699.
— Sèrie Hdtp: article 2Hdtp3.
— Sèrie Hp: article Hp191.

— Sèrie 1J: article 1J445/2.
— Sèrie 12J: article 12J27.

Arxiu Municipal de Perpinyà

— AA3, *Livre vert mineur*.

Mediateca Municipal de Narbona

— Manuscrit núm. 314.

II. FONTS IMPRESES

ACHERY, Dom Luc d'. *Spicilegium sive collectio veterum aliquot scriptorum*. Vol. III. París, 1723.

ALART, Julià Bernat. *Privilèges et titres relatifs aux franchises, institutions et propriétés communales de Roussillon et de Cerdagne depuis le XIe siècle jusqu'à l'an 1660... Première partie, 1000-1276*. Perpinyà: Latrobe, 1874, III-348 p.

BARATIER, Edouard [ed.]. *Enquêtes sur les droits et revenus de Charles I d'Anjou en Provence (1252 et 1278)*. París, 1969. (Collection de Documents inédits sur l'Histoire de France)

BASTARDAS, Joan [ed.]. *Usatges de Barcelona: El Codi a mitjan segle XII*. Barcelona: Fundació Noguera, 1984. (Textos i Documents; 6)

BÉMONT, Charles [ed.]. *Recueil d'actes relatifs à l'administration des rois d'Angleterre en Guyenne au XIIIe siècle (Recogniciones feodorum in Aquitania)*. París: Imprimerie nationale, 1914. LI -475 p.

BISSON, Thomas N. *Fiscal accounts of Catalonia under the early count-kings (1151-1213)*. Berkeley: University of California Press, 1984. 2 v.

BOFARULL I DE SARTORIO, Manuel de [ed.]. *Colección de documentos inéditos del Archivo General de la Corona de Aragón*. Vol. XXIX. Barcelona, 1866.

BOLÒS, Jordi [ed.]. *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Serrateix (segles X-XV)*. Barcelona: Fundació Noguera, 2006.

BOSOM, Sebastià; VELA, Susanna [ed.]. *Llibre de privilegis de la vila de Puigcerdà*. Barcelona: Fundació Noguera, 2007.

DE BECDELIÈVRE, Véronique [ed.]. *Le chartrier de l'abbaye cistercienne de Fontfroide (894-1260)*. París: CTHS, 2009. 2 v. CCCXVIII i 869 p. (Collection de Documents inédits sur l'histoire de France, Section d'histoire et philologie des civilisations médiévales; 50)

DEVIC, dom Claude; VAISSETE, dom Joseph. *Histoire générale de Languedoc*. Vol. 7. Ed. a cura d'A. Molinier. Tolosa de Llenguadoc: Privat, 1879.

FERRER I GODOY, Joan [ed.]. *Diplomatari del monestir de Sant Joan de les Abadesses (995-1273)*. Barcelona: Fundació Noguera, 2009, 824 p.

FONT I RIUS, Josep Maria [ed.]. *Cartas de población y franquicia de Cataluña*. Barcelona; Madrid, 1969-1983. 3 v.

FOURNIER, Paul-François; GUEBIN, Pascal [ed.]. *Enquêtes administratives d'Alfonse de Poitiers, arrêts de son Parlement tenu à Toulouse et textes annexes, 1249-1271*. París, 1959.

GERMAIN, Alexandre-Charles; CHABANEAU, Camille [ed.]. *Liber instrumentorum memorialium Cartulaire des Guilhem de Montpellier*. Montpeller, 1884-1886.

GONZALVO I BOU, Gener [ed.]. *Les constitucions de Pau i Treva de Catalunya (segles XI-XIII)*. Barcelona: Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, 1994. (Textos jurídics catalans. Lleis i costums; 2/3)

HUICI MIRANDA, Ambrosio; CABANES PECOURT, M. Desamparados [ed.]. *Documentos de Jaime I de Aragón (1251-1257)*. Vol. III. Saragossa: Anubar, 1979, 337 p. (Textos Medievales; 51)

— *Documentos de Jaime I de Aragón (1258-1262)*. Vol. IV. Saragossa: Anubar, 1982, 368 p. (Textos Medievales; 55)

— *Documentos de Jaime I de Aragón (1263-1268)*. Vol. V. Saragossa: Anubar, 300 p. (Textos Medievales; 77)

MARCA, Pèire de. *Marca Hispanica sive limes hispanicus...* París: Muguet, 1688.

MARTÍ SANJAUME, Jaume. *Dietari de Puigcerdà, amb sa vegueria de Cerdanya i sotsvegueria de Vall de Ribes*. Vol. I. *Apèndix: a. 815-1300*. Lleida: Impremta Mariana, 1928.

MIQUEL I ROSELL, Francesc Xavier [ed.]. Liber feudorum maior. Cartulario real que se conserva en el Archivo de la Corona de Aragón. Barcelona, 1945 i 1947. 2 v.

ROVIRA I ERMENGOL, Josep [ed.]. *Usatges de Barcelona i Commemoracions de Pere Albert*. Barcelona, 1933.

TRÉTON, Rodrigue [ed.]. *Diplomatari del Masdéu*. Barcelona: Fundació Noguera, 2010. 5 v.

— *Les capbreus du roi Jacques II de Majorque (1292-1294)*. Amb la col·laboració d'Aymat Catafau i Laure Verdon. París: Éditions du Comité des travaux historiques et scientifiques, 2011. 2 v. CCLVII + 393 p. i 490 p. (Collection de documents inédits sur l'histoire de France; 56)

VALLS I TABERNER, Ferran [ed.]. *Privilegis i ordinacions de la Vall de Ribes*. Màlaga: Universidad de Málaga, 1992.

III. Bibliografia

Instruments de treball

ALART, Julià Bernat. *Inventaire sommaire des Archives départementales antérieures à 1790. Archives civiles. Séries B-C*. Vol. I. París, 1868, p. 9-11.

CÁRCEL ORTÍ, M. Milagros. *Vocabulaire international de la diplomatique*. València: Universitat de València, 1994.

Catàleg de pergamins del fons de l'Ajuntament de Girona (1144-1862). Vol. I. Barcelona: Fundació Noguera, 2005.

STEIN, Henri. *Bibliographie générale des cartulaires français ou relatifs à l'histoire de France*. París: 1907.

Estudis i articles

ABADAL I DE VINYALS, Ramon d'. «Com neix i com creix un gran monestir pirinenc abans de l'any mil: Eixalade-Cuixà». *Analecta Montserratensia*, núm. 8 (1954-1955), p. 125-337.

ALART, Julià Bernat. «Abbaye de Sainte-Marie de Jau ou de Clariana, ordre de Cîteaux». *Bulletin de la Société archéologique, scientifique et littéraire des Pyrénées-Orientales*, vol. XI (1856), p. 278-305.

— «Géographie historique du Conflent». *Bulletin de la Société archéologique, scientifique et littéraire des Pyrénées-Orientales*, vol. X (1856), p. 67-112.

ALVIRA CABRER, Martín. *Pedro el Católico, Rey de Aragón y Conde de Barcelona (1196-1213). Documentos. Testimonios y Memo-*

ria Histórica. Saragossa: Institución Fernando el Católico; Diputación de Zaragoza, 2010. 6 v. 3054 p.

ARAGÓ CABAÑAS, Antoni Maria: TRENCHS ÒDENA, Josep. «Los registros de cancilleria de la Corona de Aragon (Jaime I y Pedro II) y los registros pontificios». *Annali della Scuola speciale per archivisti e bibliotecari dell'Università di Roma*, any XII, núm. 1-2 (1972), p. 26-39.

BAUDON DE MONY, Charles. *Relations politiques des comtes de Foix avec la Catalogne*. París: Picard et fils, 1896.

BAYDAL SALA, Vicent. *Els fonaments del pactisme valencià. Sistemes fiscals, relacions de poder i identitat col·lectiva al regne de València (c. 1250 - c. 1365)*. Tesi doctoral. Universitat Pompeu Fabra, 2011.

BENITO I MONCLÚS, Pere. *Senyoria de la terra i tinença pagesa al comtat de Barcelona (segles XI-XIII)*. Barcelona: Institució Milà i Fontanals; Consell Superior d'Investigacions Científiques, 2003, 831 p. (Sèrie Anejos del *Anuario de Estudios Medievales*; núm. 51)

BERTRAN ROIGÉ, Prim. «El Liber feudorum viccariae Pallariensis», *Ilerda* (Lleida) núm. XXXVIII (1977), p. 77-94.

— «Estudiants catalans a la Universitat de Bolonya (segle XIII)». *Acta Historica et Archaelogica Mediaevalia*, núm. 23-24 (2002-2003), p. 123-143. [Homenatge al professor Josep Ramon Julià Viñamata]

BILLE, Élisabeth. «Des vicomtes en Cerdagne (IXe-XIIe siècle). Des fidèles du comte aux seigneurs féodaux». A: DÉBAX, Hélène [dir.]. *Vicomtes et vicomtés dans l'Occident médiéval*. París: Presses Universitaires du Mirail, 2008, p. 143-155.

BISSON, Thomas N. «Le Conflent, le Vallespir et la Cerdagne d'après les censiers et comptes fiscaux des premiers comtes-rois de Barcelone (1151-1213). A: *Conflent, Vallespir et montagnes catalanes*. Montpeller: Fédération Historique du Languedoc Méditerranéen et du Roussillon, 1980, p. 71-75. [Actes del LI Congrés de la Federació Històrica del Llenguadoc Mediterrani i del Rosselló]

— «Feudalism in twelfth-century Catalonia». A: *Structures féodales et féodalisme dans l'Occident méditerranéen (Xe-XIIIe siècles). Bilan et perspectives de recherches*. Roma: École Française de Rome; CNRS, 1980, p. 173-192.

— «Statebuilding in the Medieval Crown of Aragon». A: *XV Congreso de Historia de la Corona de Aragón, Actas I. El*

poder real en la Corona de Aragon (siglos XIV-XVI). Saragossa, 1996, p. 151-156.

— «The problem of feudal monarchy: Aragon, Catalonia, and France». *Speculum*, vol. 53, núm. 3 (juliol de 1978), p. 460-478. Article reeditat a: *Medieval France and her Pyrenean neighbours: Studies in Early Institutional History*. *Studies Presented to the International Commission for the History of Representative and Parliamentary Institutions 70*, Londres, 1989, p. 235-255.

— «Une paix peu connue pour le Roussillon (A. D. 1173)». A: *Droit privé et institutions régionales: Études historiques offertes à Jean Yver*. París: PUF, 1976, p. 69-76.

BONNASSIE, Pierre. *Catalunya mil anys enrera. Creixement econòmic i adveniment del feudalisme a Catalunya, de mitjan segle X al final del segle XI*. Barcelona: Edicions 62, 1981.

BOUREAU, Alain. *La religion de l'État. La construction de la République étatique dans le discours théologique de l'Occident médiéval (1250-1350)*. París: Les Belles Lettres, 2006, 351 p.

BOURIN-DERRUAU, Monique. *Villages médiévaux en Bas-Languedoc: genèse d'une sociabilité (X^e^-XIVe siècle)*. Vol. II. París: L'Harmattan, 1987.

BURNS, Robert Ignatius. «The Paper Revolution in Europe: Crusader Valencia's Paper Industry, a Technological and Behavioral Breakthrough». *Pacific Historical Review*, núm. 50 (1981), p. 1-30.

CAUCANAS, Sylvie. *Moulins et irrigation en Roussillon du IXe au XVe siècle*. París: CNRS, 1995.

COLL I ALENTORN, Miquel. «Jaume I i la Cerdanya i el Conflent». A: *I Congrés Internacional d'Història de Puigcerdà, juliol 1977*. Barcelona: Institut d'Estudis Ceretans, 1983, p. 106-111.

CONDE Y DELGADO DE MOLINA, Rafael. *Reyes y archivos en la Corona de Aragón. Siete siglos de reglamentación y praxis archivística (siglos XII-XIX)*. Saragossa, 2009.

DARWIN SWIFT, Francis. *The life and times of James the first the Conqueror, king of Aragon, Valencia and Majorca*. Oxford: Clarendon Press, 1894, 311 p.

DELCOR, Mathias. «Quelques grandes étapes de l'histoire de Saint-Martin du Canigou aux XIe et XIIe siècles (Documents et monuments)». *Les Cahiers de Saint-Michel de Cuxa*, núm. 12 (1981), p. 49-77.

DOSSAT, Yves. «États des fiefs et des revenus de la sénéchaussée de Toulouse à l'époque d'Alphonse de Poitiers». *Bulletin philologique et historique*, 1951, p. 83-88.

— «La lutte contre les usurpations domaniales dans la sénéchaussée de Toulouse sous les derniers Capétiens». *Annales du Midi*, núm. LXXIII (1961), p. 129-164.

FEENSTRA, Robert. «Les origines du *dominium utile* chez les glossateurs (avec un appendice concernant l'opinion des *ultramontani*)». A: *Fata juris romani, Etudes d'histoire du droit*. Leiden: Presses Universitaires de Leyde, 1974, p. 215-259.

FERRAN I PLANAS, Elisabet. *El jurista Pere Albert i les Commemoracions*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2006, 426 p.

FERRER I MALLOL, M. Teresa. «Les recopilacions documentals dels arxivers del rei per a la recuperació del patrimoni reial». A: *Los comientos del Estado en la Edad Media: Cancillerías, Notariado y privilegios reales en la construcción del Estado en la Edad Media*. Barcelona: Marfil, 2004, p. 13-37.

GAUVARD, Claude [dir.]. *L'enquête au Moyen Âge*. Roma: École Française de Rome, 2008, 512 p. (Collection de l'École Française de Rome; 399)

GIORDANENGO, Gérard. «Documents sur l'hommage en Dauphiné et en Provence (1157-1270)». *Mélanges de l'École Française de Rome*, núm. 92 (1980), p. 183-204.

— «État et droit féodal en France (XIIe-XIVe siècles)». A: *L'État moderne: Le droit, l'espace et les formes de l'État*. París: CNRS, 1990, p. 61-83.

— «La féodalité». A: FAVIER, Jean [dir.]. *La France médiévale*. París, 1983, p. 183-199.

— *Le droit féodal dans les pays de droit écrit. L'exemple de la Provence et du Dauphiné XIIe-début XIVe siècle*. Roma: Ecole Française de Rome, 1988.

GLÉNISSON, Jean. «Les enquêtes administratives en Europe occidentale aux XIIIe et XIVe siècles». A: *Histoire comparée de l'administration (IVe-XVIIIe siècles). Actes du XIVe Colloque historique franco-allemand (Tours, 27 mars-1er avril 1977)*. Munic, 1980, p. 17-25. (Beihefte der Francia; 9)

GUDIOL, Josep. «Traducció dels Usatges, les més antigues constitucions de Catalunya y les Costums de Pere Albert». *Annuari de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. I (1907), p. 276-334.

FUNDACIÓ NOGUERA

HILAIRE, Jean. *La construction de l'Etat de droit. Dans les archives de la cour de France au XIIIe siècle*. Dalloz, 2011, 374 p.

IGLESIA FERREIROS, Aquilino [ed.]. *El dret comú i Catalunya. Actes del Ir Simposi Internacional de 1990*. Barcelona: Fundació Noguera, 1991, 336 p.

— *El dret comú i Catalunya. Actes del IIon Simposi Internacional de 1991*. Barcelona: Fundació Noguera, 1992, 376 p.

Le traité de Corbeil (11 mai 1258). Actes des journées d'études de Paris-Corbeil (14 et 15 mai 2008). Paris, 2009. (Paris et Ile-de-France. Mémoires publiés par la Fédération des Sociétés Historiques et Archéologiques de Paris et de l'Ile-de-France; 60), p. 151-431.

LEROY, Béatrice. «Les hommages en Navarre sous les règnes de Thibaut Ier et Thibaut II (1234-1271)». *Bulletin archéologique du Comité des Travaux Historique et Scientifiques* (1969), p. 99-113.

MALLORQUÍ GARCIA, Elvis. «Una qüestió de toponímia: el domini senyorial del clergue Guillem Gaufred a Riudellots de la Selva l'any 1265». *Quaderns de la Selva*, núm. 19 (2007), p. 7-59.

MCCRANK, Lawrence J. «Documenting Reconquest and Reform: the growth of archives in the Medieval Crown of Aragon». *The American Archivist*, núm. 56 (1993), p. 256-318.

MIRET I SANS, Joaquim. «Escolars catalans al estudi de Bolonia en la XIIIa centuria». *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras*, vol. VIII, núm. 59 (1915), p. 137-155.

— Itinerario de Jaume I, «el Conqueridor». Barcelona, 1918.

— «Los vescomtes de Cerdanya, Conflent i Bergadà». A: *Memorias de la Academia de Buenas Letras de Barcelona*. Vol. VIII. Barcelona, 1901, p. 115-175.

MONSALVATJE I FOSSAS, Francesc. *Noticias históricas del condado de Besalú*. 1889-1919, 26 v: Vol. V. *El Vizcondado de Bas-Olot*, Olot, 1893. Vol. VI. *Monasterios del antiguo condado de Besalú*. Vol. VII. *El monasterio de Santa Maria de Arles*. Olot, 1896. Vol. IX. *San Martín de Canigó*. Olot, 1899. Vol. XI, XII, XIII, XV i XIX. *Colección Diplomática del Condado de Besalú*. Olot, 1901-1908. Vol. XXI, XXII i XXIII. *Obispado de Elna*. Olot, 1911-1914. Vol. XXVI. *Los castillos del Condado de Besalú*. Girona, 1904.

MONTAGUT I ESTRAGUÉS, Tomàs de. «La recepción del derecho feudal común en Cataluña, I (1211-1330) (La alienación

del feudo sin el consentimiento del Senor)». *Glossae*, núm. 4 (1992), p. 9-145.

— «La recepción del derecho feudal común en Cataluna (Notas para su estudio)». *Anuario d'Estudios Medievales*, núm. 23 (1993), p. 153-175.

MUNDÓ, Anscari M. «El pacte de Cazola del 1179 i el *Liber Feudorum Maior*: notes paleogràfiques i diplomàtiques». A: *Jaime I y su época*. Vol. II. Saragossa: Institución Fernando el Católico, 1979, p. 119-129.

OBIOLS BOU, *Montserrat*. *El monacat femení en la Cataunya medieval: Santa Maria de Valldaura (1241-1399)*. Tesi de doctorat. Universitat de Barcelona, 2005.

OMBRABELLA, Céline. *Les relations féodo-vassaliques dans la société roussillonnaise sous le règne de Jacques II de Majorque (1276-1311)*. Tesina. Tolosa de Llenguadoc: Universitat de Tolosade Llenguadoc: Le Mirail, 1997.

PÉCOUT, Thierry [dir.]. *Quand gouverner c'est enquêter. Les pratiques politiques de l'enquête princière (Occident, XIIIe-XIVe siècles). Actes du colloque international d'Aix-en-Provence et Marseille, 19-21 mars 2009*. París. De Boccard, 2010, 627 p.

PÉQUIGNOT, Stéphane. «Pouvoir royal et sociétés dans la couronne d'Aragon. Un essai de lecture historiographique (1990-2006)». *En la España Medieval*, vol. 30 (2007), p. 381-432.

PLADEVALL, Antoni. «Creació i antagonisme de les vegueries de la Ral i Camprodon». *Estudis d'Història Medieval* (Barcelona), núm. IV (1971), p. 26-55.

PONS I GURI, Josep Maria. «Entre l'emfiteusi i el feudalisme (Els reculls de drets gironins)». *Estudi General. Revista de la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona*, núm. 5-6 (1986), p. 411-418.

PONSICH, Pere. «Le Conflent et ses comtes». *Études Roussillonnaises*, núm. 1 (1951), p. 241-344.

— «Le domaine foncier de Saint-Michel de Cuxa aux IXe, X^e^ et XIe siècles». *Études Roussillonnaises*, núm. 1-2 (1952), p. 67-100.

— «Roussillon-Vallespir-Conflent-Capcir-Cerdagne-Fenouillèdes. Limites historiques et répertoire toponymique des lieux habités de ces anciens "Pays"». *Terra Nostra*, núm. 37 (1980), 197 p.

SABATÉ, Flocel. «La governació al Principat de Catalunya i als comtats de Rosselló i Cerdanya». A: *Anales de la Univer-*

sidad de Alicante. Alacant: Universitat d'Alacant, 1999, p. 21-62. (Historia Medieval; 12)

SALRACH, Josep Maria. «El *Liber Feudorum Maior* i els comptes fiscals de Ramon de Caldes». A: *Documents hurídics de la història de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1992, p. 85-110.

— *Història dels Països Catalans. Dels orígens a 1714*. Vol. 1. Barcelona: Edhasa, 1980.

SÁNCHEZ MARTÍNEZ, Manuel. *El naixement de la fiscalitat d'Estat a Catalunya (segles XII-XIV)*. Vic: Eumo, 1995, 147 p.

SOBREQUÉS I VIDAL, Santiago. «Història de la producció del Dret Català fins al Decret de Nova Planta». A: *Llibre del II Congrés Jurídic Català*. Barcelona, 1972.

SOLDEVILA, Ferran. *Els primers temps de Jaume I*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1968.

STRAYER, Joseph R. «La conscience du roi: les enquêtes de 1258-1262 dans la sénéchaussée de Carcasonne-Béziers». A: *Mélanges R. Aubenas*. Montpeller, 1974, p. 725-736.

TO FIGUERAS, Lluís. *Família i hereu a la Catalunya nord-oriental (segles X-XII)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997.

— «Le mas catalan du XIIe siècle: genèse et évolution d'une structure d'encadrement et d'asservissement de la paysannerie». *Cahiers de Civilisation Médiévale* (Poitiers), any XXXVI, núm. 2 (1993), p. 151-157.

TRENCHS ÒDENA, Josep. «La cancillería de Jaime I: cancilleres y escribanos». A: *Studi in onore di Giulio Batteli*. Roma, 1979, p. 97-128.

TRENCHS ÒDENA, Josep; ARAGÓ, A. M. *Las cancillerías de la Corona de Aragón y Mallorca desde Jaime I a la muerte de Juan II*. Saragossa; Institución Fernando el Católico, 1983, 202 p.

TRÉTON, Rodrigue. «Un prototype? Remarques à propos d'un capbreu des revenus et usages du comte d'Empúries dans le castrum de Laroque-des-Albères fait en 1264». A: CAMIADE, Martine [dir.]. *L'Albera, Terre de passage, de mémoires et d'identités*. Perpinyà: Presses Universitaires de Perpignan, 2006, p. 49-76. [Actes del col·loqui de Banyuls de la Marenda (3 i 4 maig 2005)]

— *Une dynastie aristocratique pyrénéenne: les vicomtes de Fenouillet (vers 1000-1262)*. [En premsa]

TRÉTON, Rodrigue; VINAS, Robert. «Le testament de Nunó Sanç». *Études Roussillonnaises*, núm. XXVI. [En premsa]

VIADER, Roland [ed.]. *La dîme dans l'Europe médiévale et moderne. Actes des XXXes journées internationales d'histoire de l'abbaye de Flaran, 3 et 4 octobre 2008*. Tolosa de Llenguadoc: Presses Universitaires du Mirail, 2010.

— «Tenures et contrats agraires dans le sud de la France (Xe-XVe siècles)». A: M. CORTONESI; M. MONTANARI; A. NELLI [dir.]. *Contratti agrari e rapporti di lavoro nell'Europa medievale*. Bolonya, 2006, p. 225-250.

VIARD, Paul. *Histoire de la dîme ecclésiastique dans le royaume de France aux XIIe et XIIIe siècles (1150-1313)*. París, 1912.

VIDAL, Pere. «Étude historique sur le prieuré de Marcevol de l'Ordre des Chanoines du Saint Sépulcre». *Bulletin de la Société archéologique, scientifique et littéraire des Pyrénées-Orientales*, vol. XXIX (1888), p. 165-207.

ZIMMERMAN, Michel. «La représentation de la noblesse dans la version primitive des Usatges de Barcelone (milieu du XIIe siècle)». *Cahiers de linguistique et de civilisation hispaniques médiévales*, núm. 25 (2002), p. 13-38.

FUNDACIÓ NOGUERA

FUNDACIÓ
NOGUERA

EDICIÓ DELS DOCUMENTS

FUNDACIÓ
NOGUERA

1

1265 (nou estil), 17 gener

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha reclamat a la justícia, davant el jutge de feus Guillem Carles, en contra de fra Guillem, prevere i comanador de l'Hospital del Coll d'Ares, l'adjudicació al rei de dos masos, l'un anomenat mas del Puig de les Aiades i l'altre mas de Joan Presta, situats a la Vall de Prats i la parròquia de les santes Justa i Rufina de Prats, al vilar de les Aiades, també anomenat artiga dels Aiaders, atès que es tractava de feus dependents del senyor rei que han estat alienats a aquest hospital sense el consentiment del rei ni dels seus predecessors. Tement una condemna, el comanador ha preferit transigir amb Bertran Gil i li ha pagat 100 sous de moneda melgoresa, corresponents a una cinquena part del preu d'aquests béns, pel dret de lluïsme degut al rei pel preu de la seva confirmació. En contrapartida, Bertran Gil concedeix i confirma a l'Hospital del Coll d'Ares la possessió d'aquests béns, amb la condició que aquest centre els tingui en feu pel rei i li'n faci el cens i les servituds deguts, prohibint-ne l'alienació a cavallers, religiosos o eclesiàstics i reservant el dret de lluïsme del rei. Promet que el rei no s'oposarà més a l'Hospital i no li causarà més perjudicis a causa d'aquest feu, si no és que el comanador o un dels seus successors continuïn demanant-ne la investidura. Fra Guillem reconeix

que té aquests béns en feu pel rei i els seus successors i es compromet a respectar els termes d'aquesta transacció sota la hipoteca dels béns de l'Hospital.

Postil·la al marge extern: Hospitalis d'Ares de la vall de Prats.

[f. 1] Pateat univesis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum, et datus ab eo exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensii, viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, nomine domini regis et auctoritate comissionis mee, peterem in judicio sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in negocio predicto, a vobis, ffratre Guilelmo, presbitero et comendatore ospitalis de Colle de Aris, et ab eodem ospitali, duos mansos in Valle de Pratis, in villario de *çes Ayllades*, in termino et adjecencia sanctarum Juste et Ruffine de Pratis, et quamdam artigam ibidem, que vocatur *deç Ayllader*, domino regi adjudicari, pro eo quia predicti mansi et artiga, cum essent de feudo domini regis, erant in vos et ospitalem vestrum sine consensu domini regis et predecessorum suorum alienati et transportati. Quorum mansorum alter vocatur Mansus de Podio de *çes Ayllades*, et alter Johannis *Presta*. Vos autem, timentes in hujusmodi peticionis sentencia vobis periculum eminere, composuistis mecum et pro laudimio et concessione predictorum dedistis et solvistis michi nomine domini regis recipienti, pro quinta parte precii quod prefati mansi et artiga modo valent, centum solidos melgoriensium, in quibus renuncio excepcioni pecunie non recepte. Quapropter, auctoritate et nomine domini regis, quibus fungor in hac parte, laudo, concedo, confirmo vobis prenominato ffratri Guilelmo, comendatori, et vestris successoribus et universis fratribus dicti ospitalis, presentibus et futuris, et eidem ospitali, predictos duos mansos et artigam, cum omnibus juribus et pertinenciis eorumdem, ita quod vos et vestri successores teneatis et habeatis in feudum pro domino rege et successoribus suis prefatos duos mansos et artigam, solvendo inde domino regi et successoribus suis censum et servitutem, si quem vel si quam inde solitus est habere; et nunquam vos vel successores vestri vel dictus ospitale possitis eosdem mansos et artigam alienare in militem, religionem vel ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque in alios alienaveritis, vos vel dictum ospitalem sit salva domino regi et suis successoribus pro laudimio quinta pars precii eorumdem. Et non possit vobis obesse vel prejudicare, licet vos et vestri suc-

cessores in perpetuum cessaveritis petere vel obtinere a domino rege et successoribus suis investituram predicti feudi, cum de uno in alium pervenerint successive. Unde ego frater Guilelmus, sacerdos et comendator ospitalis de Colle de Aris, nomine meo et ospitalis predicti, et fratrum presencium et futurorum dicti ospitalis, recipio predictum laudimium et confirmacionem juxta formam predictam, et recognosco dictum ospitalem et me et successores et fratres ejusdem ospitalis tenere et debere tenere in feudum predictos mansos et artigam a domino rege et suis successoribus; promitens, sub ypotheca rerum ospitalis, predicta omnia observare. Quod est actum XVI° kalendas febroarii, anno Domini millesimo CC° LX° quarto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo. S+num fratris Guilelmi, sacerdotis et comendatoris de Colle de Aris, qui hec firmo.

S+++++na Guilelmi Caroli, judicis feudorum, et Petri Rubei, jurisperiti, et Guilelmi de Conillacco, et Fferrarii de *Alcaniç* et Bernardi de Graha, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et consimile hoc instrumentum apposuit in hoc registro (SM) die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

2

1264, 18 desembre

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, amb el consentiment del jurisperit de Perpinyà, Guillem Carles, jutge de feus, confirma Bernat de Castelló, fill del difunt Bernat de Castelló de Vilafranca de Conflent, en la possessió de dos masos o masades que té a Campome, així com de la quarta novena part del delme de Fórnols i d'una borda a Campome i Croells, a la parròquia de Santa Maria de Molig, que els cavallers Hug d'Atsat, Guerau d'Atsat, el seu nebot, i Roger d'Atsat havien donat al seu difunt germà Guillem de Castelló. Aquesta borda és tinguda en feu per Pere de Fullà i la part del delme i les masades són tingudes

en feu honrat pels hereus del difunt Guillem de So, castellà del castell de So. També el confirma en la possessió de dos masos situats a Croells, dins el territori de Molig, que Joan de Castelló, el seu avi, havia comprat a Beatriu de Cabanes; de la borda situada a Èvol que el seu avi havia comprat a Bertrana i al seu marit Bernat de Corbiac, i de dos masos situats a Angostrina, un dels quals s'anomena mas del difunt Guillem des Corts i l'altre mas del difunt Pere Guadamir, que el seu avi havia comprat a Berenguer Gausfred de Paracolls i a la seva esposa. Pel preu d'aquesta confirmació, Bertran Gil reconeix que ha rebut 100 sous, és a dir, la cinquena part del valor actual d'aquests béns. Bernat de Castelló haurà de tenir aquests béns en feu pel rei i no els podrà alienar sense el seu consentiment. Aquesta concessió no haurà d'ocasionar cap perjudici al rei per raó de la servitud que li és deguda per les honors degudes del feu de So que Bernat de Castelló té en feu pels hereus de Guillem de So. D'altra banda, amb l'acord del jutge, Bertran Gil ha restituït a Bernat de Castelló els set masos que té pel monestir de Santa Maria de Jau, a Fórnols, dels quals Bertran Gil havia demanat l'adjudicació al rei perquè eren un feu dependent d'aquest senyor, havent demostrat Bernat de Castelló davant la justícia que en efecte aquests masos s'havien comprat a l'abat i al convent de Santa Maria de Jau i que aquest centre els tenia en alou en virtut d'un privilegi d'Alfons I pel qual el difunt rei de Catalunya-Aragó havia donat i confirmat als monjos del monestir de Jau de tots els feus i drets que adquirissin.

Postil·la al marge superior: Duo mansi d'Angostrina sunt asignati in P. Cerdani de Podio Ceritano.
Postil·les al marge extern: Campoma, Fornols, Corseyls, Evol – Quod dicunt ad se pertinere Hugo de Tatione ex empcione d'en Cassayes qui habuit per donacionem d'en Fola. – Bernardus de Castilione de Villafrancha.

[f. 1*v*] Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exsecutor negocii feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollensii, viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate michi comissa ab eodem domino rege, laudo, concedo et confirmo inperpetuum vobis, Bernardo de Castillione, filio Bernardi de Castillione de Villa francha quondam, et vestris successoribus, cum consilio et assensu Guilelmi Caroli de Perpiniano jurisperiti, judicis a domino rege assignati in negocio predicto, illos duos mansos

sive mansatas, quas tu habbes[a] et tenes apud Campomam, et terçiam partem decimarum; et terçiam partem integre alterius terçie partis decimarum de *Fornols*, que omnia dederunt titulo perfecte donacionis inter vivos Guilelmo de Castillione quondam, fratri tuo, Ugo de Atçiato et Guiraldus de Atçiato, nepos eorum[b], et Rogerius de Atçiato; et illam bordam quam prenominati milites de Atçiato dederunt predicto ffratri tuo apud Campomam et *Crosells*, in terminis et adjecencia Sancte Marie de Moligio, quam tenes in feudum pro Petro de Foliano. Quas partes decimarum et duas mansatas de Campoma tu tenes in feudum honoratum a Guilelmo de Sono, quondam castlano castri de Sono, ratione honorum subjacencium feudo Soni; et illos duos mansos cum pertinenciis suis, quos Johannes de Castillione quondam, avus tuus, emit a Beatriçe de *Cabanes* apud *Crosells*, in termino de Moligio; et illam bordam cum pertinenciis suis, quam prenominatus avuus tuus emit apud *Evol* a Bertranda et Bernardo de Curbiacco, viro ejus; et illos duos mansos cum pertinenciis suis, quos predictus avuus tus emit apud Angostrinam in Ceritania a Berengario Jaufredi de Paracollibus et uxore sua, quorum unus vocatus Mansus Guilelmi de Curtibus quondam, et alius Petri Guadamir quondam. Unde recepi et habui a vobis in pecunia numerata centum solidos melguriensium pro quinta parte precii quod prefata omnia que tu tenes modo valent, de quibus per paccatum me teneo; renuncians excepcioni pecunie non recepte. Sub hac forma tibi et tuis predicta omnia auctoritate domini regis laudo, ut eadem cum pertinenciis suis tu et tui successores ab eodem domino rege et successoribus suis teneatis et habeatis in feudum, et fidelitatem eidem domino et successoribus suis tu et tui teneatis inde et servetis, et solvatis census et servitutes, quos et quas in predictis est recipere assuetus; et non possitis predicta omnia vel aliquid eorumdem alienare in militem sive religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis, sit salva domino regi et suis successoribus, et prestetur pro laudimio quinta pars precii eorumdem, ipsis tamen possessionibus perpetuo remanentibus feudum suum. Preterea ratione hujusmodi concessionis non fiat nec generetur prejudicium domino regi quo ad servitutem que sibi debetur pro honoribus subjacentibus feudo Soni quantum ad heredes dicti Guilelmi de Sono, nec ipsis heredibus, nec tibi qui dictas partes decimarum et aliquos honores sicut predicitur tenes ab eisdem

heredibus in feudum; immo tam domino regi quam heredibus dicti Guilemi de Sono, quam tibi plenum jus et illesum reservetur, dum tamen predicta sine consensu et laudimio domini regis alienentur. Preterea, attendo te deduxisse in judicium super questione septem mansorum quos tu tenes apud *Fornols* pro domo Sancte Marie de Jauo, quos petebam domino regi pro feudo suo adjudicari. Et tu ostendisiti in judicio predictos mansos fuisse emptos ab abbate et conventui de *Jau*, qui illos pro alodio tenebant ratione cujusdam privilegii domini Illeffonsi quondam regis Aragonum, avui domini Jacobi modo regis, in quo idem rex dedit, laudavit et confirmavit dicto monasterio omnia que de feudis vel juribus suis adquisierant vel erant consequendi vel adquisituri, ratione cujus privilegii, de consilio dicti judicis, dimisi et relinqui tibi mansos predictos. Verum non possit tibi vel tuis obesse vel prejudicare in aliquo, licet tu et tui cessaveritis exigere vel obtinere investituram predicti feudi cum de uno in alium successive pervenerint a domino rege vel successoribus suis juxta usaticum Barchinone. Quare ego Bernardus de Castillione, recipiens predictum laudimium et concessionem juxta formam predictam, promito per me et meos predicta omnia attendere et servare, obligans inde omnia bona mea. Quod est actum XV° kalendas januarii, anno Domini millesimo CC° LX° quarto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati, qui hec firmo. S+num Bernardi de Castillione predicti, qui hec firmo.

S++++na Guilelmi de Conillacco, Petri Pauchi et Raymundi Tolosa et Poncii de *Serabou*, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro (SM) die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*. b. *Sic per* ejus.

3

1264, 19 desembre

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats,

ha reclamat a la justícia, davant el jutge de feus Guillem Carles, en contra de Ramon Tolosa i Arnau de Conillac, de Vilafranca de Conflent, l'adjudicació al rei de la meitat del delme de Sautó que van comprar a Ramon del Soler, de tot el delme de Joncet que el difunt cavaller Berenguer de Saga havia venut als seus predecessors, i de les tasques i agrers que Ramon Tolosa va comprar al cavaller Berenguer Arnau d'Illa dins el territori d'Eus, al lloc anomenat Terrades, atès que aquests drets constitueixen un feu dependent del rei i han estat alienats sense el seu consentiment. Tement una condemna, Ramon Tolosa i Arnau de Conillac han preferit transigir amb el comissari i li han pagat 200 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme, que correspon a la cinquena part del valor d'aquests béns. S'ha precisat que Ponç Guillem de Vilafranca, en qualitat de comissari de feus, ja havia rebut seixanta sous sobre els beneficis d'aquests delmes. En conseqüència, Bertran Gil confirma Ramon Tolosa i Arnau de Conillac en la possessió d'aquests drets, amb la condició que els tinguin en feu pel rei i els seus successors, que no els alienin mai a cavallers ni a centres religiosos o eclesiàstics i que cada vegada que els alienin paguin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme.

Postil·la al marge superior: Raymundi Tholose et Arnaldi de Conichonilaco de Villafrancha.
Postil·la al marge intern: R. de Tolosa et Ar. de Conilaco.
Postil·la al marge extern: Salto et Joncet.

[f. 2] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollensii et viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, nomine domini regis et auctoritate comissionis mee, peterem in judicio sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in negocio feudorum, a vobis Raimundo Tholosa et Arnaldo de Conillacco de Villa francha Confluentis medietatem decimarum de Saltono, et totam decimam de Junçeto, et illis thaschas et agraria, quas et que vos Raimunde[a] Tolosa emistis a Berengario A. de Insula, milite, in terminio de Ençio, in loco vocato *Terrades*, domino regi adjudicari, pro eo quia predicte decime, tasche et agraria, cum essent de feudo domini regis, erant in vos et antecessores vestros sine conçensu domini regis et predecessorum suorum alienata. Vos autem, timentes in hujusmodi sentenciam vobis periculum eminere, composuistis mecum et dedistis pro laudimio

michi, nomine domini regis recipienti, pro quinta parte precii quod predicte decime, tasche et agraria modo valent, ducentos solidos melguriensium. Et receperat inde jam sicut asseritis a vobis de fructibus dictarum decimarum Poncius Guilelmi de Villa francha, qui tunc nomine domini regis negocium feudorum exsequebatur, usque sexaginta solidos melguriensium. In quibus cc^{tis} solidibus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Quapropter, nomine domini regis et suorum successorum, et auctoritate qua fungor in hac parte, dando et remitendo vobis quicquid amplius pro quinta parte ratione laudimii domino regi modo competeret, laudo, concedo, confirmo et corroboro vobis, prenominato Raimundo Tholosa et Arnaldo de Conillacco, et vestris successoribus inperpetuum, omnes predictas decimas tam quam habetis apud Saltonum ex vendicione inde vobis facta a Raimundo de Solerio, quam illam quam habetis apud Junçetum ex vendicione inde facta antecessoribus vestris a Berengario de Saga, milite quondam, et predictas taschas et agraria de Ençio, in loco nominato *Terrades*, cum omnibus pertinenciis et juribus eorumdem; ita quod predictas decimas, taschas et agraria vos et vestri successores inperpetuum teneatis pro domino rege et successoribus suis in feudum, et nunquam possitis easdem decimas, taschas et agraria alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque vos vel vestros alienare contingerit eadem vel aliquid ex eisdem, domino regi et suis successoribus prestetur pro laudimio quinta pars precii eorumdem, ipsis tamen decimis et taschis sive agrariis perpetuo remanentibus feudum suum, et nullam aliam servitutem inde domino regi et successoribus ejusdem facere teneamini, nisi ipse et successores sui probaverint se debere, habere vel recipere consuevisse censum vel servitutem aliquam in predictis. Et non possit vobis vel vestris obesse vel prejudicare, licet vos vel vestri cessaretis a domino rege vel suis successoribus petere vel obtinere investituram predicti feudi, juxta usaticum Barchinone, cum de uno in alium pervenerint successive. Et vobis et illis qui aliquam habent servitutem sive censum in dictis decimis pro hujusmodi laudimio et condicione nullum prejudicium generetur, dum tamen predicta in feudum, sicut predicitur, a domino rege teneantur. Unde nos Raimundus Tholosa et Arnaldus de Conillacco prenominati, recipientes predictam concessionem et laudimium juxta formam et condiciones predictas, ita tamen quod nec nobis nec illis qui censum recipiunt in dictis decimis non possint ratione hujusmodi laudimii prejudicium generari

eisdem decimis, ut est dictum, remanentibus feudum domini regis; promitentes sub ypotheca rerum nostrarum predicta attendere et servare. Quod est actum XIIII° kalendas januarii, anno Domini millesimo CC° sexagesimo IIII°. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli de Perpiniano, judicis a domino rege assignati in predicto negocio, qui hec firmo. Sig++na Raimundi Tholosa et Arnaldi de Conillacco prenominatorum, qui hec firmamus.

S+++++na Guilelmi de Conillacco, et Bernardi de Castillione et Poncii de *Serabou* et Bernardi de Graha, testium.

Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et consimile hoc instrumentum apposuit in hoc registro (SM) die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic per* Raimundus.

4

1265 (nou estil), 17 març

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha iniciat un procés en contra de Bernat Miró, d'Èvol, reclamant l'adjudicació al rei d'unes cases, una vinya i un hort que havien pertangut al cavaller de Bolvir feudatari del rei i que Bernat Miró i els seus predecessors havien posseït després del difunt Ramon Ademar de Porqueres i els seus predecessors a la vila i territori d'Èvol, atès que n'havien adquirit el feu dependent del rei sense el seu consentiment. Tement una sentència, Bernat Miró ha acceptat transigir i li ha pagat 30 sous de moneda melgoresa, corresponent a la cinquena part del valor actual d'aquests béns. En conseqüència, Bertran Gil confirma Bernat Miró i els seus successors en la possessió d'aquests drets, amb la condició que els tinguin en feu pel rei i els seus successors, que no els alienin mai a cavallers ni a centres religiosos o eclesiàstics i que cada vegada que els alienin paguin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Reserva el dret dels hereus de Ramon Ademar de Porqueres.

Postil·la al marge intern: Bn. Mironi. ~~R. Ademarii.~~
Postil·la al marge extern: Evol.

[f. 3] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollensii et viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, nomine domini regis incepissem agere contra te Bernardum Mironem de *Evoll*, petens domino regi adjudicari quasdam domos, vineam et ortum, que omnia olim fuerunt militis de Bolvirrio feudatarii domini regis, quas domos, vineam et ortum tu et antecessores tui conseccuti fuistis a Raimundo Ademarii de Porqueriis et antecessoribus suis quondam in villa et terminis de *Evoll*, pro eo quia cum essent de feudo domini regis et in termino ville feudi sui erant in te et predecessores tuos transportata et alienata irrequisitis domino rege et successoribus suis. Et cum tu post plenam deliberacionem tibi concessam ad denunciandum actoribus suis, videres in hujusmodi peticionis sentencia periculum eminere, hinc est quod composuisti mecum et tradidisti michi nomine domini regis recipienti, pro quinta parte pretii quod predicta nunc valent, triginta solidos melguriensium. Quapropter nomine domini regis et auctoritate qua fungor in hac parte, attendens me bene esse paccatum a te de prefata pecunia, renuncians exceptioni pecunie non recepte, et etiam donans tibi auctoritate domini regis quicquid eidem plus pro quinta parte competeret, laudo, concedo et confirmo tibi prenominato Bernardo Mironi et tuis successoribus in feudum domini regis predictas domos, vineam et ortum; ita quod tu et tui successores teneatis et habeatis a domino rege in feudum predicta, et non possitis eadem alienare vel vendere in militem, religionem vel ecclesiam; et quocienscumque in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis quinta pars precii eorumdem pro laudimio. Salvo tamen in hiis jure illeso heredibus dicti Raimundi Ademarii quondam, ipsis tamen possessionibus perpetuo remanentibus feudum domini regis; et nullam aliam servitutem teneamini prestare domino regi et suis successoribus, nisi forte posset probari ipsum debere recipere aliam servitutem in eisdem; et non possit tibi vel tuis prejudicare licet cessaveritis a domino rege et successoribus suis petere vel obtinere investituram predicti feudi juxta usaticum Barchinone, cum de uno in alium pervenerint successive. Predicte autem domus fuit statica militis de Bolvirrio, et dicta vinea

affrontat in vinea que dicitur *Madrid*, et in domibus Jouarii et Trillee. Et ortus predictus affrontat in ripparia et in domibus Guilelmi Çabaterii. Unde ego Bernardus Mironi prenominatus, recipiens predictam concessionem et laudimium juxta formam et condiciones predictas, profiteor et recognosco me tenere a domino rege in feudum omnia supradicta, juxta formam et condiciones predictas; promitens sub ypotheca rerum mearum predicta omnia attendere et servare et nunquam contravenire. Quod est actum XVI° kalendas aprilis, anno Domini millesimo CC° sexagesimo quarto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignate in negocio feudorum, qui hec firmo. S+num Bernardi Mironis de *Evol* prenominati, qui hec firmo.

S++++na Bernardi de Bono anno et Raimundi de Casa Franche, capellani de *Edorrs* et Guilelmi *Compdor* de Floridi et Bernardi de Graha, testium.

Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro (...)[a] die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *El notari no ha estampat la seva signatura manual a l'espai reservat a aquest efecte.*

5

1265, 18 abril

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, després d'haver iniciat un procés judicial contra Ramon Mitjavila, de Vinçà, i que aquest li hagi pagat el preu equivalent a la cinquena part del valor actual d'aquesta terra, corresponent a 7 sous 6 diners equivalents a 18 esterlins d'argent, el confirma en la possessió d'una terra situada al territori de Vinçà, al lloc anomenat Faixa de Rua, que Ramon Mitjavila ha comprat a Ramon Jaume, amb la condició que ell i els seus successors la tinguin en feu pel rei i els seus successors, que no l'alienin mai a cavallers ni a centres religiosos o eclesiàstics i que cada vegada que l'alienin a altres persones paguin al rei la cinquena part del seu preu

pel dret de lluïsme, i que cadascun dels seus successors en demani la investidura segons els Usatges de Barcelona.

Postil·la al marge intern: Vinsa.
Postil·la al marge extern: Raimundus Medie ville.

[f. 3*v*] Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis et Ceritanie, Rivipollensii et viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate michi a domino rege comissa componendi et transigendi super eodem negocio per dominum regem et successores suos, laudo, concedo et confirmo tibi Raymundo Mediavilla de Vinçiano et tuis successoribus inperpetuum quandam terram, quam emisti a Raymundo Jacobi in terminis de Vinçiano, in loco vocato ad Faixam de Ruha, terminatam in via et Petri Jacobi et dicti Raymundi Jacobi, post aliquem ergo processum in judicio inde habitum, dedisti et solvisti michi nomine domini regis recipienti septem solidos VI denarios valentes XVIIII sterlinos argenteos, pro quinta parte precii quod predicta terra modo valet; remittens tamen tibi quicquid plus domino regi competeret inde pro quinta, ita quod tu et tui successores habeatis et teneatis dictam faixam terre in feudum pro domino rege et successoribus suis, et non possitis ipsam alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque in alios alienaveritis, prestetur inde pro laudimio domino regi et suis successoribus quinta pars precii ejusdem, ipsa terra feudum suum perpetuo remanente. Et non possit tibi vel tuis successoribus obesse vel prejudicare in aliquo, licet tu aut tui cessaveritis petere vel obtinere investituram predicti feudi juxta usaticum Barchinone, cum de uno in alium perveniet successive. Unde ego Raymundus de Media villa prenominatus, recipiens predictum laudimium et infeudacionem seccundum[a] formam predictam, laudo et concedo omnia predicta et singula per me et meos; promitens sub obligacione omnium bonorum meorum predicta omnia et singula attendere et servare. Quod est actum XIIII° kalendas may, anno Domini millesimo CC° LX° quinto.

S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo. Sig+num Raymundi de Media villa prefati, qui hec laudo.

Sig++++na Bernardi Jeyçolini de Villa francha, et Raymundi *Çabater*, et Petri Jacobi de Vinciano, et Bernardi Maurini, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et

hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

6

1265, 22 abril

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha iniciat un procés contra Ramon Aurer de Puigcerdà davant la cort del jutge reial de feus Guillem Carles exigint el comís de dos masos, respectivament el mas de Sala de Ger que va comprar a Pere Pauc de Perpinyà i el mas de na Saguerra de Saga que fou de Ramon de Saga, atès que havia adquirit aquests feus dependents del rei sense el seu consentiment ni el dels seus successors. Tement una sentència, Ramon Aurer ha acceptat transigir i li ha pagat 170 sous de moneda melgoresa, corresponents a la cinquena part del valor actual d'aquests béns. En conseqüència, Bertran Gil confirma Ramon Aurer i els seus successors en la possessió d'aquests masos, amb la condició que els tinguin en feu pel rei i els seus successors, que no els alienin mai a cavallers ni a centres religiosos o eclesiàstics i que cada vegada que els alienin paguin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme, i que cadascun dels seus successors en demani la investidura segons els Usatges de Barcelona.

Postil·la al marge intern: R. Aurerii.
Postil·la al marge extern: Ger.

Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis et Ceritanie, Rivipollensii et vicarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, cum auctoritate comissionis mee peterem in judicio, sub examine Guilelmi Caroli, judice a domino rege assignati in ipso negocio, a vobis Raymundo Aurerii de Podiocerdano mansum de Sala de Ger, quem emistis a Petro *Pauch* de Perpeniano, et mansum qui vocatur de na Sagerra de Saga qui fuit quondam Raymundi

de Saga, cum eorumdem honoribus et pertinenciis suis domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia predicti mansi, cum essent de feudo domini regis, erant in vos et antecessores vestros alienati irrequisito consensu domini regis et suorum predecessorum; ob hoc, timens in hujusmodi sentencia vobis periculum eminere, composuistis mecum et pro laudimio dedistis michi nomine domini regis recipienti pro quinta parte precii quod predicti mansi modo valent C^tum^ LXX^a^ solidos melgurienssium, in quibus excepcioni pecunie non numerate renuncio. Qua propter nomine domini regis et suorum successorum et actoritate qua fungor in hac parte dando ac remitendo vobis quicquid amplius pro quinta parte racione laudimii domino regi modo competeret, laudo, concedo, confirmo et corroboro vobis prenominato Raymundo Aurerii et vestris successoribus inperpetuum predictos duos mansos, cum omnibus honoribus et pertinenciis et juribus eorumdem, ut eosdem mansos vos et vestri successores inperpetuum pro domino rege et successoribus (suis)[a] in feudum teneatis et habeatis et nunquam possitis ipsos mansos vel aliquid ex ipsis alienare in militem, religionem sive ecclesiam, et quandocumque et quocienscumque vos vel vestros alienare contingerit eadem, domino regi et suis successoribus prestetur pro laudimio quinta pars precii eorumdem, ipsis tamen mansis cum suis honoribus perpetuo remanentibus feudum suum. Verumtamen racione hujus infeudacionis nullam aliam servitutem teneamini domino regi et suis successoribus prestare vos vel vestri, nisi probari poterit ipsam debere vel consuevisse recipere in eisdem; et non possit vobis vel vestris successoribus obesse vel prejudicare, licet vos vel vestri cessaretis a domino rege vel suis successoribus pettere[b] vel obtinere investituram predicti feudi juxta usaticis Barchinone cum de uno in alium pervenient successive. Unde (ego)[a] Raymundus Aurerii prenominatus, recipiens predictam confirmacionem et laudimium juxta formam et condiciones predictas, promitto per me et meos predicta omnia attendere et servare et fidelitatem pro predictis domino regi observare, obligans inde omnia bona mea. Quod est actum X° kalendas madii, anno Domini millesimo CC° LX quinto. Sig+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo et laudo. Sig+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in predicto negocio, ui hec firmo. Sig+num Raymundi Aurerii prenominati, qui hec firmo.

Sig++++na Petri Rubei, jurisperiti, et Petri de Rippa, et Bonimancipii, et Guilelmi de Hisavalle de Podiocerdano, testium.

Sig-(SM)-num Petri Ripolli dati notarii a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum hec scribi [fecit].

ABC DEF GHI

a. *Mot omès*. b. *Sic*.

7

1265, 21 abril

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha iniciat un procés contra Arnau de Cos, d'Acs,[1] *davant la cort del jutge reial de feus Guillem Carles exigint en nom del rei el comís de masos, masades, censos, usatges, honors i taxes, a més de fruits, agrers, homes, dones, jurisdiccions i drets de senyoria, situats a la parròquia de Sant Quintí de Cortvassill i a Quers, a la vall de Querol, que havia comprat al difunt Ramon Guillem d'Enveig, atès que aquest feu dependent del rei situat sota la jurisdicció del castrum reial de Querol havia estat alienat sense el seu consentiment ni el dels seus predecessors. Tement una sentència, Arnau de Cos ha acceptat transigir i li ha pagat 900 sous de moneda melgoresa, corresponent a la cinquena part del valor actual d'aquests béns, a més dels 50 sous que, en nom del rei, Ponç Guillem de Vilafranca, l'anterior comissari reial, havia rebut sobre les seves rendes. En conseqüència, Bernat Gil confirma Arnau de Cos i els seus successors en la possessió d'aquests béns, amb la condició que els tinguin en feu pel rei i els seus successors, que no els alienin mai a cavallers ni a centres religiosos o eclesiàstics, que cada vegada que els alienin paguin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme i que cadascun dels seus successors en demani la investidura segons els Usatges de Barcelona.*

Postil·les al marge superior: [m.] hunc processu. – A. de Coçio de Achs.
Postil·la al marge intern: R. G. de Invidio.
Postil·les al marge extern: Cort vasil. – La vayl de Querol.

1. Probablement, Acs-dels-Tèrmes (Arieja), vila relativament propera a la vall de Querol. Obté una segona confirmació d'aquest feu el 12 de gener de 1273. Cf. *infra* l'acta 43.

[f. 4] Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis et Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, cum auctoritate comissionis michi facte a domino rege, nomine ipsius in judicio peterem sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in eodem negocio feudorum, a vobis, Arnallo de Coçio de *Achs*, illos mansos et mansatas, census, usaticos, honores, terremerita, agraria, cum hominibus, mulieribus, jurisdiccionibus, dominacionibus et pertinenciis suis, que omnia vos emistis a Raimundo Guilelmi de Invidio quondam apud Cortvassillum, in terminis et adjecencia Sancti Quintini ejusdem, et apud *Chers* in valle de *Cherol*, juxta interpretacionem domini regis, tanquam illa que erant in termino castri sui, ipsi domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum omnia predicta essent de feudo domini regis et de termino proprii castri sui, erant in vos alienata consensu domini regis irrequisito. Vos autem, cum per calumpnie juramentum confessus fueritis dictum castrum de *Cherol* esse proprium domini regis, et villa de *Cortvassill* esse in termino ipsius castri, periculum sentencie evitans, composuistis mecum, et dedistis ac solvistis michi nomine domini regis recipienti noni(n)gentos solidos melguriensium, a quibus vestri contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Quapropter, cum illam pecuniam michi dederitis pro quinta parte pretii quod predicta modo valent, et etiam, sicut asseritis, Poncius Guilelmi de Villafrancha tunc exsecutor ipsius negocii receperit a fructibus predictorum quinquaginta solidorum nomine domini regis et successorum suorum et auctoritate qua fungor in hac parte, dando vobis quicquid plus pro quinta domino regi competeret, laudo, concedo, confirmo et corroboro inperpetuum vobis prenominato Arnallo de Coçio et vestris successoribus inperpetuum omnes predictos mansos et mansatas, census, usaticos, honores, terremerita, agraria et homines et feminas et redempciones eorumdem, jurisdicciones, dominaciones et universas pertinencias eorumdem in tota valle de *Cherol* et in terminis et adjecencia ejusdem, ita quod predicta omnia et singula vos et vestri successores inperpetuum teneatis et habeatis in feudum pro domino rege et successoribus suis, et nunquam possitis eadem vel aliquid ex eis alienare in militem, religionem seu ecclesiam, nisi tantum de voluntate vestra processerit ipsa vendere successoribus illius qui eadem vobis vendidit; et quandocumque et quocienscumque vos vel

vestros alienare contingerit supradicta vel aliquid ex eisdem, domino regi et suis successoribus prestetur pro laudimio quinta pars precii eorumdem, ipsis tamen mansis, honoribus et aliis omnibus supradictis perpetuo remanentibus feudum suum, et nullam aliam servitutem, censum vel servicium inde domino regi vel suis successoribus racione hujusmodi infeudacionis facere teneamini vos vel vestri successores. Et non possit vobis vel vestris successoribus obesse vel prejudicare in aliquo, licet vos vel vestri cessaveritis a domino rege vel suis successoribus petere vel obtinere investituram predicti feudi juxta usaticum Barchinone, cum de uno in alium pervenient successive. Unde ego Arnallus de Coçio prenominatus, recipiens concessionem, laudimium et infeudacionem juxta formam et condiciones predictas, promitens sub ypotheca rerum mearum inde domino regi fidelitatem observare, et predicta omnia et singula attendere, complere et inviolabiliter observare. Quod est actum anno Domini millesimo CC° sexagesimo quinto, XI° kalendas may. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in negocio feudorum, qui hec firmo et auctoritatem presto. S+num A. de Coçio, qui hec firmo.

S+++++na Petri Rubei, jurisperiti, et Petri de Rippa, et Raymundi Aurerii, et Raymundi de Casa francha, et A. *Ameyll*, testium.

Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro.

ABC DEF GHI

FUNDACIÓ NOGUERA

8

1265, 22 abril

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha reclamat en nom del rei davant la cort del jutge Guillem Carles el comís de dues masades, amb els seus homes, dones, honors i pertinences, situades a Vilanova de Capcir, que Ponç de Castanyer, habitant de Fullà, al Conflent, havia comprat a Berenguer d'Atsat, atès que aquest feu dependent del rei

situat a la parròquia de Formiguera, que és una vila reial, havia estat alienat sense el consentiment del rei. Per evitar una condemna, Ponç de Castanyer ha transigit donant-li 30 sous de moneda melgoresa, corresponent a la cinquena part del valor actual de les masades. En conseqüència, el confirma, igual que als seus successors, en la possessió d'aquests béns, amb la condició que els tinguin en feu pel rei i els seus successors, que no els alienin mai a cavallers ni a centres religiosos o eclesiàstics, que cada vegada que els alienin paguin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme i que cadascun dels seus successors en demani la investidura segons els Usatges de Barcelona. En rebre aquesta infeudació, Ponç de Castanyer promet fidelitat al rei.

Postil·la al marge superior: Poncius Castayerii.
Postil·la al marge extern: Vila nova de Capcir.

[f. 4*v*] Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exsecutor negocii feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, peterem nomine ejusdem domini regis a vobis Poncio de Castannerio qui manetis apud Follianum in Confluente, duas mansatas cum hominibus, mulieribus, honoribus et pertinenciis suis, quas emistis apud Villam novam in Capçirio a Berengario de Atçiato, sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in ipso negocio, in comissum eidem domino regi adjudicari, pro eo quia cum essent de feudo suo et essent in vos alienata ipsius concensu irrequisito. Dicebam ipsas mansatas debere domino regi predicto aplicari. Vos enim per calumpnie juramentum in causa confessus fuistis quod Villanova predicta erat de termino et parrochia ville de Fromigera, que est villa propria domini regis, et per consequens juxta interpretacionem ipsius domini debebant sibi in comissum adjudicari. Vos igitur, periculum hujusmodi sentencie evitans, composuistis mecum et dedistis michi nomine domini regis recipienti triginta solidos melguriensium in servicium domini regis et pro quinta parte precii quod predicte mansate modo valent. Unde, renuncians excepcioni pecunie non numerate, et donans vobis quicquid pro quinta domino regi competeret ultra predictam summam, auctoritate domini regis qua fungor in hac parte laudo, concedo, corroboro et confirmo vobis prenominato Poncio de Castannerio et vestris omnibus successoribus in perpetuum predictas duas mansatas

cum hominibus et mulieribus, et eorumdem redempcionibus, et aliis suis pertinenciis universis, ita quod eadem omnia cum juribus suis teneatis et habeatis pro domino rege et successoribus suis vos et vestri successores in feudum, et non possitis eadem vel aliquid de ipsis alienare in militem, religionem vel ecclesiam, et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio quinta pars precii eorumdem, ipsis mansatis cum honoribus et juribus suis perpetuo remanentibus feudum suum. Et non possit vobis vel vestris prejudicare vel obesse licet vos et vestri cessaveritis petere vel obtinere investituram predicti feudi juxta usaticum Barchinone, cum de uno in alium pervenient successive; et nullam aliam servitutem dominus rex vel sui habebant in predictis ratione hujusmodi infeudacionis. Unde ego Poncius de Castannerio prenominatus, recipiens predictam infeudacionem seccundum[a] formam et condiciones predictas, promito domino regi et suis successoribus me fidelitatem observare, et predicta omnia attendere et complere, ut superius est expressum, obligans inde omnia bona mea. Quod est actum X° kalendas may, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in negocio feudorum, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

S+++++num Petri Rubei, jurisperiti, et B(erengarii) de Podioalto, sacriste Sancti Michaelis, et Petri Vitalis de Foliano, et Bernardi Jeçolini de Villafrancha, et Raymundi Vitalis de Foliano, testium. Petrus Ripolli datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

9

1265, 14 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, amb el consentiment de Guillem Carles, jutge de feus, confirma Guillem Cantamessa, de Codalet, en la possessió d'una vinya

situada al territori del castrum reial d'Eus, al lloc anomenat Cavallera, que el seu difunt pare, Bernat Cantamessa, havia comprat a Pere Ermengau, de Prada, i a la seva esposa, Estefania, amb la condició que Guillem Cantamessa i els seus successors la tinguin en feu pel rei i els seus successors, que els donin cada any la quarta part dels fruits tal com és costum, que no l'alienin mai a cavallers ni a centres religiosos o eclesiàstics i que cada vegada que alienin aquest feu paguin al rei la cinquena part del preu d'aquesta vinya pel dret del lluïsme. En rebre aquesta infeudació, Guillem Cantamessa promet fidelitat al rei. Per aquesta confirmació, Bertran Gil ha rebut 40 sous de moneda melgoresa, corresponents a la cinquena part del preu de la venda.

Postil·la al marge extern: G. Cantamissa.

Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, nomine domini regis et per eundem et successores suos, de voluntate et assensu Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in hoc negocio, laudo, concedo et confirmo in perpetuum tibi Guilelmo *Cantamessa* de Codaleto, filio quondam Bernardi *Cantamessa*, et tuis successoribus, ad feudum domini regis et successorum suorum, quoddam trocium vinee, quod emit prefatus pater tuus a Petro Ermengaudo de Prata et Stephania, uxore sua, in terminis castri de Ençio, quod est proprium domini regis; quod trocium vinee est contiguum cum alio troçio vinee quod tu tenes ibidem pro monasterio Cornelliani. Et est dictum troçium vinee in loco voccato[a] *Cavalera*, et affrontat in via veteri, et in torrente, et in vinea Guilelmi de Casalonis quondam. Ita tamen predictum troçium vinee nomine domini regis tibi et tuis successoribus laudo et confirmo, ut ipsum cum omnibus suis pertinenciis tu et tui successores teneatis et habeatis in feudum pro domino rege et successoribus suis, et solvatis et prestetis domino regi et suis successoribus quartum quod dicto domino regi consuetum est prestari annuatim de vinea supradicta; et quod non possitis ipsum trocium alienare in militem sive religionem seu ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque ipsum alienaveritis in alias personas, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio quinta pars precii ejusdem trocii vinee, ipso troçio perpetuo remanente feudum suum. Et

nunquam tibi vel tuis prejudicet licet cessaveritis a domino rege vel suis predecessoribus petere vel obtinere investituram predicti feudi, cum de uno in alium perveniet successive. Unde ego prenominatus Guilelmus Cantamessa, certificatus de jure meo, recipiens predictam concessionem, confirmacionem et laudimium ac infeudacionem juxta formam et condicionem predictam, promito sub ypotheca rerum mearum fidelitatem inde domino regi et suis successoribus observare, et predicta omnia attendere et servare. Quod est actum II idus julii, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii, qui hec laudo. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege in hoc negocio assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto. Et ego dictus Bertrandus recepi pro laudimio predicto, pro quinta dicte vendicionis, quadraginta solidos melguriensium.

S++++na Berengarii, sacriste Sancti Michaelis, et Berengarii Sapte de Codaleto, et Bonifacii de Xativa, et Bartolomei Caroli, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis universis rescriptis et instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro, et infra scripta signa apposuit precium quinte que domino regi prestari debet pro feudis alienatis die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

10

1265, 21 abril

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha reclamat en nom del rei davant la cort del jutge Guillem Carles el comís d'un mas situat a la vila de Prats, a la Cerdanya, que Pere Ferran, de Puigcerdà, havia comprat a Ramon de Vinçà amb l'acord de Bernat de Ger, que el tenia en feu, atès que aquest feu dependent del rei havia estat alienat sense el consentiment d'aquest darrer. Tement una condemna, Pere Ferran ha transigit i li ha donat 100 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei. En conseqüència, el confirma, a ell i als seus successors, en la

possessió d'aquests béns, amb la condició que els tinguin en feu pel rei i els seus successors, que no els alienin mai a cavallers ni a centres religiosos o eclesiàstics, que cada vegada que els alienin paguin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme i que cadascun dels seus successors en demani la investidura segons els Usatges de Barcelona. En rebre aquesta infeudació, Pere Ferran promet fidelitat al rei.

Postil·la al marge superior: P. Ferrandi.
Postil·la al marge extern: Prats.

[f. 5] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, nomine domini regis et auctoritate comissionis mee peterem in judicio sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in negocio feudorum a vobis Petro Ferrando de Podiocerdano, quendam mansum et honores et posseciones[a] et census et jura ipsius, quem emistis in villa de Pratis in Cerritania a Raimundo de Vinçiano cum laudimio Bernardi de Ger, pro quo tenebatur in feudum, domino regi in comissum adjudicari pro eo quia dictus mansus cum honoribus et juribus suis, cum esset de feudo domini regis, erat in vos alienatus consensu domini regis irrequisito. Vos autem, timens in hujusmodi cause sentencia periculum eminere, composuistis mecum et dedistis pro laudimio michi nomine domini regis recipienti centum solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Quapropter nomine ejusdem domini regis et suorum successorum auctoritate etiam qua fungor in hac parte, dando et remitendo vobis quicquid amplius pro quinta parte racione laudimii domino regi modo competeret, laudo, concedo, confirmo et corroboro vobis prenominato Petro Ferrando et vestris successoribus inperpetuum predictum mansum et honores, possessiones, homines et mulieres et eorumdem redempciones et universas alia pertinencias et jura ejusdem mansi, ita quod ipsum mansum cum omnibus pertinenciis suis vos et vestri successores inperpetuum teneatis et habeatis pro domino rege et successoribus suis in feudum, et nunquam possitis ipsum mansum vel aliquid ejusdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque vos vel vestros alienare contingerit in alias personas supradicta, domino regi et suis successoribus prestetur pro laudimio quinta

pars precii eorumdem, ipso tamen manso et pertinenciis suis remanentibus perpetuo feudum suum. Et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem pro predicto manso domino regi prestare teneamini vos vel vestri. Et non possit vobis vel vestris obesse vel prejudicare in aliquo, licet vos vel vestri cessaretis a domino rege vel suis successoribus petere vel obtinere investituram predicti feudi juxta usaticum Barchinone, cum de uno in alium pervenient successive. Unde ego prenominatus Petrus Ferrandus de Podiocerdano, recipiens predictam infeudacionem, concessionem et laudimium juxta formam et condiciones predictas, promito sub ypotheca bonorum meorum inde fidelitatem domino regi observare et predicta omnia et singula complere, attendere et servare. Quod est actum XI° kalendas may, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo et laudo. S+num Guilelmi Caroli de Perpiniano, judicis a domino rege assignati in negocio feudorum, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto. S+num Petri Ferrandi de Podiocerdano prenominati, qui hec laudo et firmo.

S++++na Petri Rubei, jurisperiti, et Petri de Rippa, et Raimundi *Aurer*, et Bonmacipii, testium. Petrus Ripolli datus notarius publicus a domini rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

FUNDACIÓ NOGUERA

11

1265, 5 juny

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha reclamat a Guillem Cantamessa, capellà de Codalet, germà i hereu universal del difunt Pere Cantamessa, algunes peces de vinya que aquest darrer havia comprat al territori del castrum de Jóc i algunes cases que havia edificat en un terreny, afirmant que havien de ser adjudicades en comís al rei perquè eren béns dependents del seu feu i que havien estat comprades sense el seu consentiment. Durant la com-

pareixença, Guillem de Cantamessa ha mostrat les actes de compra d'aquestes vinyes i d'aquest terreny, i ha afirmat que depenien de masades pageses i que el seu germà ho havia comprat tot a pagesos amb el coneixement dels senyors del castrum de Jóc i dels seus lloctinents. Després d'examinar les referides actes i d'haver constatat que realment tots aquests béns s'havien comprat a pagesos, llevat d'una vinya que havia pertangut al difunt cavaller Berenguer de Vallestàvia, Bertran Gil confirma Guillem Cantamessa en la possessió de tot allò que el seu germà havia comprat a pagesos, excepte el dret dels senyors intermediaris feudataris del rei al castrum de Jóc. Igualment, el confirma en la possessió en feu de la vinya del difunt Berenguer de Vallestàvia, amb la condició que Guillem Cantamessa i els seus successors no alienin mai aquesta vinya a cavallers o religiosos; que cada vegada que l'alienin a altres persones paguin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme, i que cadascun dels seus successors en demani la investidura segons els Usatges de Barcelona. Per aquesta confirmació, Bertran Gil ha rebut 20 sous de moneda melgoresa, corresponents a la cinquena part del preu de la venda, a més dels 25 sous que, segons Guillem Cantamessa, Ponç Guillem de Vilafranca hauria rebut sobre les rendes d'aquests béns [tinguts en dipòsit].

Postil·la al marge superior: G. Cantamissa.
Postil·la al marge extern: Joch.

[f. 5*v*] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate comissionis mee in judicio peterem a vobis Guilelmo *Cantamessa*, capellano de Codaleto, fratre et herede universali Petri *Cantamessa* quondam deffuncti, quasdam petias vinearum, quas prenominatus frater vester quondam emit in termino castri de *Joch*, et quasdam domos quas ibidem edifficaverat in quodam patio, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia predicta empta fuerunt irrequisito consensu suo, cum sint de feudo et termino castri feudi sui. Vos autem in judicio michi ostendistis plura instrumenta super empcionibus dictarum vinearum et patiorum[a] confecta, dicens ipsa omnia emisse dictum Petrum *Cantamessa* a rusticis et fuisse de mansatis rusticalibus ipsius termini, videntibus et audientibus dominis castri de *Joch* et

eorum locum tenentibus. Ego vero, asistentibus[b] illis qui de mandato domini regis mecum ducunt negocium, examinavi et perscrutatus fui predicta instrumenta, et inveni omnes predictas vineas et patui fuisse empta a rusticis, excepta quadam vinea que fuit Berengarii de Valle de Estazdia, militis quondam, que est in ipso termino, in loco vocato ad Valla, terminata in carreria qua itur ad Rigardanum et in torrente Sancti Martini de *Joch*, et in vinea Guilelmi *Guasall* de Sesillano. Unde, attendens questionem feudorum non esse de honoribus rusticalibus, quorum laudimium dinoscitur pertinere ad dominos medios castrorum et locorum feudi domini regis, hinc est quod auctoritate qua fungor in hac parte, cum consilio et assensu Guilelmi Caroli judicis, laudo, concedo et confirmo per dominum regem et per successores suos vobis prenominato Guilelmo *Cantamessa*, fratri et heredi prefati Petri *Cantamessa*, et vestris successoribus inperpetuum ad faciendum inde vestras proprias voluntates, salvo jure illeso dominorum mediorum feudatariorum domini regis in dicto castro de *Joch* et terminis suis, et salvo jure domini regis de non diminuendo feudo suo, predictas vineas et patium, que fuerint conseccuta a rusticis. Laudo etiam et concedo et confirmo et corroboro vobis prenominato Guilelmo *Cantamessa* et vestris successoribus inperpetuum ad feudum prefatam vineam que fuit dicti Berengarii de Valle destazdia, militis quondam, ut vos et vestri successores inperpetuum teneatis et habebatis prefatam vineam cum pertinenciis suis in feudum pro domino rege et successoribus suis; et nunquam possitis eam vendere seu alienare in militem sive religionem. Et quandocumque et quocienscumque in alios alienaveritis, prestetur inde pro laudimio domino regi et successoribus suis quinta pars precii eorumdem, ipsa vinea remanente perpetuo feudum suum. Et non possit vobis vel vestris obesse vel prejudicare, licet cessaveritis petere vel obtinere a domino rege vel suis successoribus investituram dicti feudi, cum de uno in alium pervenient successive. Et pro hujusmodi laudimio et concessione recepi a vobis in servicium domini regis viginti solidos melguriensium, et receperat, sicut asseritis, Poncius Guilelmi de Villafrancha de fructibus predictorum viginti v[e] solidos melguriensium; quibus xx[ti] solidibus contentus, renuncio excepcioni non numerate, donans vobis quicquid amplius domini regi competeret in predictis. Quod est actum nonas junii, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S+++na Bertrandi Egidii et Guilelmi Caroli, judicis feudorum, et Guilelmi *Cantamessa* predictorum, qui hec firmamus. S+++na

Berengarii Sabte et Guilelmi *Cantamessa* junioris et Bartholomei Caroli, clerici, testium.

Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic per* patii. b. *Sic*.

12

1265, 12 juny

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha reclamat davant el jutge Guillem Carles el comís de la meitat dels delmes del delmari de Santa Eulàlia de Fullà que Pere de Serabou, de Vilafranca de Conflent, té pel cavaller Guillem de Cassanyes, que el té per Guillem de Canet, atès que el rei és el senyor superior de la vila i del castrum de Fullà. Contestant aquesta afirmació, Pere de Serabou ha fet comparèixer Guillem de Canet, que ha reconegut tenir en feu pel rei la vila i el castrum de Fullà, així com tot el seu territori i tot el que en depèn, inclosa la meitat del delme tingut en varvassoria per Pere de Serabou. En conseqüència, a fi d'evitar una condemna, Pere de Serabou ha pactat amb Bertran Gil el pagament de la cinquena part del preu de compra d'aquesta meitat del delme pel dret de lluïsme del rei, és a dir, 200 sous de moneda melgoresa. En contrapartida, Bertran Gil, amb el consentiment del jutge Guillem Carles, confirma Pere de Serabou en la possessió d'aquesta meitat del delme, amb la condició que ell i els seus successors la tinguin pel rei, salvant el dret dels senyors intermediaris; que no l'alienin mai a cavallers, religiosos o eclesiàstics; que cada vegada que l'alienin a altres persones paguin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme, i que cadascun dels successors de Pere de Serabou en demani la investidura conforme als Usatges de Barcelona. En rebre aquesta infeudació, Pere de Serabou promet fidelitat al rei.

Postil·la al marge superior: P. de Sarabou.
Postil·la al marge extern: Froylla.

[f. 6] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, et auctoritate comissionis mee peterem in judicio sub examine Guilelmi Charoli, judicis a domino rege assignati in eodem negocio feudorum, a vobis Petro de *Serabou* de Villafrancha Confluentis medietatem decimarum de Folliano et termini et decimalis Sancte Eullalie[a] ejusdem domino regi in comissum adjudicari, sicut eam tenetis et tenere debetis pro Guilelmo de Cassaneis, milite, qui eam tenet pro Guilelmo de Caneto, pro eo quia proposueram villam et castrum de Foliano, cum terminis et pertinenciis suis, esse de feudo domini regis. Vos autem in judicio respondistis, litem contestando, predictam decimam non esse de feudo domini regis. Ego enim ad fundandam intencionem domini regis induxi probaciones coram judice. Et vos vocavistis G. de Caneto in eviccione predicte medietatis decimarum in judicium, quem constitutum ante predictum judicem pro tribunali sedentem, ex parte domini regis requisivi ut de plano confiteretur in questionem hujusmodi veritatem, qui de plano confessus est ipsum et suos predecessores tenuisse et debere tenere in feudum villam et castrum de Foliano, cum omnibus terminis suis et pertinenciis universis, et predictam medietatem decimarum fore intendebat de ipso feudo, pro domino rege et predecessoribus suis. Ob hoc, cum intentio domini regis esset plene fundata juxta interpretaciones ab eo editas in negocio feudorum, hinc est quod vos ad cautelam periculi sentencie evitandi super hujusmodi questione composuistis mecum, et dedistis michi pro quinta parte precii predicte medietatis decimarum racione laudimii domino regi pertinentis pro alienacione in vos vel antecessores vestros facta de predicta medietate decimarum, cum dominus rex sit major dominus dictorum decimarum et feudi de Foliano, cui tanquam majori domino de jure pertinere laudimia dinoscuntur, ducentos solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde, de consilio et assensu prenominati Guilelmi Charoli, judicis, auctoritate domini regis per eundem dominum regem et successores suos, concedo, laudo, confirmo et corroboro vobis prenominato Petro de *Serabou* et vestris successoribus inperpetuum ad feudum predictam medietatem decimarum,

sicut ad ipsum feudum pertinet, sine omni diminucione, ita quod vos et vestri successores teneatis et habeatis ipsam cum omnibus juribus et pertinentiis suis in feudum domini regis, salvis tamen jure et fidelitate dominorum mediorum ipsius medietatis decimarum; et quod non possitis ipsam medietatem decimarum alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque in alias personas eandem alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio tanquam majori domino cui laudimia competunt, ut est dictum, quinta pars precii ipsius medietatis decimarum, eadem perpetuo remanente feudum domini regis, salva tamen fielitate et jure dominorum mediorum in eadem. Et nunquam possit vobis vel vestris successoribus imputari vel prejudicare seu obesse, licet cessaveritis petere vel obtinere a domino rege majore domino juxta usaticis Barchinone investituram predicti feudi, cum de uno in alium pervenient successive. Promito igitur nomine domini regis et auctoritate qua fungor, quod dominus rex et sui successores et omnes officiales sui deffendant vos et vestros in perceptione predicte medietatis decimarum sine omni diminucione, et viriliter tueantur, et quod non permittant vos vel successores vestros privari vel deffraudari ab aliquo super perceptione fructuum predicte medietatis decimarum, vobis et vestris successoribus inde facientibus justicie complementum. Quapropter ego Petrus de *Serabou* de Villa francha prenominatus, recipiens predictam concessionem et laudimium et infeudacionem hujusmodi juxta condiciones predictas et pacta superius expressa, promito per me et successores meos sub ypotheca rerum mearum fidelitatem domino regi et suis successoribus observare et predicta omnia attendere et complere. Quod est actum II idus junii, anno Domini millesimo CC° sexagesimo quinto. S++na Bertrandi Egidii et Guilelmi Caroli, judicis, qui hec firmamus et auctoritatem domini regis in hiis prestamus. S+num, Petri de *Serabou* prenominati qui hec firmo.

S+++++na Simonis Ambronii de Podiocerdano, et Bartholomei *Bastid* de Perpiniano, et Arnaldi de Ruppe, et Bartolomei Oroalli, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum aposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

13

1265, 31 maig

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha reclamat davant el jutge Guillem Carles el comís del terç del delme de Porcinyans que Bartomeu Oroald, de Perpinyà, té en feu per Guillem de Canet, ja que aquest feu dependent del rei havia estat alienat sense el consentiment d'aquest darrer. Havent negat Bartomeu aquesta afirmació davant el jutge, se li ha demanat que aportés testimonis. Així, Guillem de Canet, senyor intermediari d'aquest terç de delme, ha comparagut davant la cort i ha reconegut tenir-lo en feu pel rei. En conseqüència, a fi d'evitar una condemna, Bartomeu Oroald ha pactat amb Bertran Gil i li ha pagat la cinquena part del preu de compra d'aquesta meitat del delme pel dret de lluïsme del rei, és a dir, 80 sous de moneda melgoresa. En contrapartida, Bertran Gil, amb el consentiment del jutge Guillem Carles, el confirma en la possessió d'aquest terç de delme, amb la condició que ell i els seus successors el tinguin pel rei, salvant el dret dels senyors intermediaris; que no l'alienin mai a cavallers, religiosos o eclesiàstics; que cada vegada que l'alienin a altres persones paguin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme, i que cadascun dels successors de Bartomeu Oroald en demani la investidura conforme als Usatges de Barcelona. En rebre aquesta infeudació, Bartomeu promet fidelitat al rei.

Postil·la al marge superior: Barto(lomeus) Oroaldo.
Postil·la al marge extern: Porcinyans.

[f. 6*v*] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, Rivipollesii, viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate michi comissa a domino rege et nomine ipsius in judicio peterem sub examine Guilelmi Charoli, judicis a domino rege assignati in eodem negocio, a vobis Bartolomeo Oroalldo de Villa francha Confluentis, terçiam partem decimarum de *Porcinnans* et tocius termini et decimalis ejusdem, quam vos et antecessores vestri tenetis et consuevistis tenere in feudum pro Guilelmo de Caneto, domino regi adjudicari in comissum,

pro eo quia cum sit in vos et antecessores vestros alienata irrequisito consensu suo, et sit de feudo suo, proposueram vos debere privari de jure ab eadem terçia parte decimarum. Vos autem in judicio respondistis litem contestando predictam terçiam partem decimarum non esse de feudo domini regis. Post cujus litis contestacionem, ad fundandam intencionem domini regis, induxi probacione coram judice. Et vos vocavistis ad illud judicium Guilelmi de Caneto, dominum medium prefate terçie partis decimarum, tanquam evictorem vestrum. Quem constitutum ante prefatum judicem pro tribunali sedentem, ex parte domini regis requisivi ut veritatem de plano confiteretur in hujusmodi questionem; qui G. de Caneto de plano confessus est ipsum et suos predecessores tenere et tenuisse et debere tenere predictam decimam de *Porcinnans* in feudum a domino rege et predecessoribus suis. Ob hoc, cum intentio domini regis esset plene fundata juxta interpretaciones ab eo editas in negocio feudorum, hinc est quod vos, ob periculum sentencie removendum, composuistis mecum et dedistis michi pro quinta parte pretii predicte terçie partis decimarum ratione laudimii domino regi pertinentis pro alienacione in antecessores vestros inde facta, cum dominus rex sit major dominus dictarum decimarum cui de jure pertinere dinoscuntur, octoginta solidos melguriensium, quibus contentus renuncio in ipsis octoginta solidibus melguriensium excepcioni pecunie non numerate. Unde, de consilio et assensu prenominati Guilelmi Caroli judicis auctoritate domini regis, per eundem dominum regem et successores suos concedo, laudo, confirmo et corroboro vobis prenominato Bartholomeo Oroalldo et vestris successoribus inperpetuum ad feudum predictam terçiam partem decimarum de *Porcinnans*, cum omnibus juribus et pertinenciis suis, ita quod vos et vestri successores teneatis et habeatis ipsam in feudum domini regis, salvis tamen jure et fidelitate domini medii ipsius terçie partis decimarum, et quod non possitis ipsam terçiam partem decimarum alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio tanquam majori domino cui laudimia competunt, ut est dictum, quinta pars pretii ipsius terçie partis decimarum, eadem perpetuo remanente feudum domini regis, salvo tamen jure et fidelitate domini medii in eadem. Et nunquam possit vobis vel vestris successoribus imputari vel prejudicare seu obesse, licet cessaveritis petere vel obtinere a domino rege investituram

predicti feudi juxta usaticum Barchinone cum de uno in alium perveniet successive. Dono etiam vobis auctoritate domini regis quicquid plus premissa quantitate domino regi competeret pro laudimio antedicto. Quapropter ego prenominatus Bartholomeus Oroalldus de Villa francha, ex certa sciencia, recipiens predictam concessionem et laudimium et infeudacionem hujusmodi juxta condiciones predictas et predicta pacta expressa, promito per me et successores meos sub ypotheca rerum mearum fidelitatem inde domino regi et suis successoribus observare, et predicta omnia attendere et complere. Quod est actum II kalendas junii, anno Domini M° CC° sexagesimo quinto. S++na Bertrandi Egidii, et Guilelmi Caroli, judicis, predictorum, qui hec firmamus et auctoritatem domini regis in hiis prestamus.

S++++na Petri de *Serabou* de Villa francha, et Bartolomei *Bastid* de Perpiniano, et Simonis Ambronii et Raimundi Guasamir de Podiocerdano, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

14

1265, 19 juny

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha reclamat davant el jutge Guillem Carles el comís dels masos que Ramon Vidal, de Fullà, i Pere Riba, de Vilafranca de Conflent, van comprar a Pere de Serabou i que en altre temps foren del difunt cavaller Berenguer del Vilar, i de l'hort anomenat de sa Masó, que van comprar a Ramona de Canet, mare de Ramon de Canet, atès que aquests feus dependents del rei havien estat alienats sense el consentiment d'aquest darrer. Ramon de Closa i Guillem de Closa tenen un d'aquests tres masos, Raül en té un altre i Arnau Raül el tercer; en conseqüència, aquests terratgers són homes de Ramon Vidal i de Pere Riba. Igualment, Ramon de Prats, home seu, té una borda dependent d'aquesta honor; Bernat Renard, Pere Sauner i Arnau Ermemir, tots de Fullà, també

tenen a cens altres honors que Ramon Vidal i Pere Riba van comprar, i encara altres persones tenen per ells petites peces de terra per les mateixes raons. Havent contestat que aquests feus depenen del rei, s'ha demanat a Ramon Vidal i Pere Riba que aportin testimonis. Així, Guillem de Canet, senyor intermediari d'aquests béns, ha comparagut davant la cort i ha reconegut tenir el castrum i la força de Fullà en feu pel rei. En conseqüència, els defensors han pactat amb Bertran Gil i li han pagat la cinquena part del preu de compra d'aquests béns pel dret de lluïsme del rei, és a dir, 140 sous de moneda melgoresa. En contrapartida, Bertran Gil, amb el consentiment del jutge Guillem Carles, els confirma en la possessió d'aquests béns, amb la condició que ells i els seus successors els tinguin en feu pel rei, excepte el dret de Guillem de Canet, senyor intermediari; que no els alienin mai a cavallers, religiosos o eclesiàstics; que cada vegada que els alienin a altres persones paguin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme, i que cadascun dels seus successors en demani la investidura conforme als Usatges de Barcelona. En rebre aquesta infeudació, Ramon Vidal i Pere Riba prometen fidelitat al rei.

Postil·la al marge superior: R. Vitalis et P. Riba de Villa francha.
Postil·la al marge extern: Foylla.

[f. 7] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate michi comissa a domino rege et nomine ipsius in judicio peterem sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in eodem negocio, a vobis Raimundo Vitali de Foliano et Petro Ribba de Villa francha illos tres mansos, cum hominibus et pertinenciis suis, quos emistis apud Folianum a Petro de *Serabou* de Villa francha, qui etiam fuerunt Berengarii de Villario, militis quondam, et illum ortum quem emistis a Raimunda de Caneto, matre Guilelmi de Caneto, pro quo ipsos mansos et ortum in feudum tenetis, qui ortus vocatur Ortus de *ça Meso*, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum predicti mansi in vos et antecessores vestros fuerint alienati irrequisito consensu domini regis, cum sint de feudo suo et terminio castri feudi sui, proposueram vos de jure debere privari; quos tres mansos tenet Raimundus de Closa, homo vester, unum scilicet, et Guilelmus

de Closa simul cum eo; et Radulfus tenet alium; et Andreas Radulfi tenet alium pro vobis, qui omnes inde sunt homines vestri; et etiam Raimundus de Pratis, homo vester, tenet quandam bordam de predicto honore; et etiam Bernardus Renardi, Petrus Sauner et Arnaldus Ermemir, omnes de Foliano, tenent aliquos honores de predictis a vobis emptis sub annuo censu quem vobis inde prestant; et aliqui alii tenent ibi pro vobis aliquas peçiolas terre conseccutas pretextu prefate emptionis. Vos autem in judicio respondistis litem contestando predictos mansos et ortum non esse de feudo domini regis. Post cujus litis contestacionem, ad fundandam intencionem domini regis, induxi probaciones coram judice; quibus inductis, vos vocavistis in evictorem Guilelmum de Caneto, dominum medium eorumdem. Quem constitutum ante prefatum judicem pro tribunali sedentem, ex parte domini regis requisivi ut veritatem de plano confiteretur in hujusmodi questionem; qui G. de Caneto de plano in judicio confessus est ipsum et antecessores suos tenuisse et debere tenere castrum et forciam de Foliano, cum terminis suis, in feudum pro domino rege et suis. Ob hoc, cum intentio domini regis esset plene fundata juxta interpretaciones ab eo editas in hoc negocio, composuistis mecum et solvistis michi pro quinta parte pretii predictorum pro laudimio domino regi majori domino pertinente centum quadraginta solidos melguriensium; donans vobis auctoritate domini regis quicquid plus premissa pecunia domino regi competeret, renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde, de consilio predicti Guilelmi Caroli judicis auctoritate domini regis, per eundem dominum regem et successores suos concedo, laudo, confirmo vobis et corroboro ad feudum predictos mansos et ortum, cum terminis et pertinenciis et hominibus et juribus suis, et hominum et redempcionibus, ita quod vos et vestri successores teneatis predicta omnia in feudum domini regis, salvis tamen jure et fidelitate Guilelmi de Caneto, domini medii in eisdem, et successorum suorum; et quod non possitis predicta alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio quinta pars pretii eorumdem tanquam majori domino cui laudimia competunt, ut est dictum, ipsis tamen honoribus perpetuo remanentibus feudum suum, salva tamen fidelitate et jure domini medii, ut est dictum; salvo censu, siquem dominus rex ibi recipere assuevit; nullam aliam

servitutem domino regi inde teneamini prestare vos vel vestri. Et nunquam possit vobis vel vestris successoribus obesse vel imputari, licet cessaveritis petere vel obtinere a domino rege investituram predicti feudi juxta usaticum Barchinone cum de uno in alium pervenient successive. Quapropter ego nos prenominati Raimundus Vitalis et Petrus Ribba, recipientes predictam concessionem et infeudacionem hujusmodi juxta condiciones predictas et pacta superius expressa, promitimus per nos et successores nostros sub ypotheca rerum nostrarum fidelitatem inde domino regi et suis successoribus observare, et predicta omnia attendere et complere. Ortus vero predictus terminatur in ortis Johannis Bajuli et Petri Geralli et in carreria. Quod est actum terçio decimo kalendas junii, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S++na Bertrandi Egidii et Guilelmi Caroli, prenominatorum, qui hec firmamus et auctoritatem domini regis prestamus. S++++na Salvatoris, canonici Barchinone, et Petri Rubei, et Petri de Arulis, et Raimundi de Vilalonga, jurisperitorum, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

15

1265, 7 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha reclamat davant el jutge Guillem Carles el comís del mas i de l'honor tinguts per Bernat Gerall, d'All, i la seva difunta esposa Arsenda, filla i hereva única del difunt Pere Gerall, d'All, argüint que els predecessors de Pere Gerall havien comprat a un cavaller de Vedrinyans, feudatari del rei, el cens i les servituds que rebia sobre aquest mas, alliberant-se així del domini d'aquest cavaller. Durant el procés, Bernat Gerall li va mostrar una acta amb la confirmació de la possessió d'aquest mas feta al seu sogre, Balasc, aleshores batlle [de Puigcerdà] i veguer reial de la Cerdanya. A més, com que de seguida ha reconegut tenir aquest mas pel rei i li ha pagat

30 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme, Bertran Gil el confirma, així com als seus successors, en la possessió d'aquest mas, amb la condició que siguin homes propis i fidels al rei; que paguin cada any el cens de dos quartans mercantils de civada estipulat a l'acta atorgada pel difunt veguer Balasc; que no l'alienin mai a cavallers, religiosos o eclesiàstics i que cada vegada que l'alienin a altres persones paguin el dret degut al rei. En rebre aquesta concessió, Bernat Gerall promet fidelitat al rei en nom propi, de les seves filles i de la seva difunta esposa.

Postil·la al marge superior: Bernardus Geraldi de Ayll.
Postil·la al marge extern: Ayl.

[f. 7*v*] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate michi comissa a domino rege et nomine ipsius in judicio peterem sub examine Guilelmi Charoli, judicis in eodem negocio a domino rege assignati, a vobis Bernardo Gerallo de *All* et Arsende, uxore tua quondam filia et herede unica Petri Geralli quondam de *All*, mansum cum honoribus, pertinentiis et possessionibus suis et juribus universis, qui fuit quondam prenominati Petri Geralli apud All, pro eo quia proposueram antecessores prenominati Petri Geralli emisse a milite de *Vidrinnans* quonda feudatario in eisdem domini regis vel suorum antecessorum, illum annum censum pensionem et servitutem, quem et quas ipsi militi tanquam domino ejusdem mansi et habitancium ejusdem prestare et facere tenebantur, et sic pretextu hujusmodi emptionis libertatem obtinuisse et liberos se et successores suos fecisse, quo ad dominacionem prefati militis de *Vidrinnans*, et ideo cum census pensiones et servitutes et jura predicti mansi essent de feudo suo, et alienata invenirentur irrequisito consensu domini regis predicti, petebam in comissum prefatum mansum domino regi adjudicari. Vos autem prenominate[a] Bernardus Geralli michi et dicto judici in judicio ostendistis quoddam instrumentum quod dicto Petro Geralli, socero tuo, fecit Blaschus quondam bajulus et viccarius Ceritanie pro domino rege sepedicto super firmamento et laudamento mansi et honorum. Unde, attendens te dictum Bernardum et antecessores tuos tenuise, et successores tuos tenere debere dictum mansum cum honoribus et pertinenciis et juribus suis pro domino rege et successoribus,

et hoc idem te confessum fuisse in judicio, recepi a te composicionem, et dedisti et solvisti michi nomine domini regis recipienti pro laudimio et confirmacione emptionis supradicte, si qua fuit, triginta solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Quapropter, auctoritate comissionis mee et nomine domini regis, et per ipsum et successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo tibi Bernardo Geralli de *All* et tuis successoribus et prefate uxoris tue, prefatum mansum, cum honoribus, possessionibus et juribus suis, ita quod ipsum mansum cum omnibus juribus suis tu et tui successores teneatis et habeatis per dominum regem et successores suos, et inde sitis sui proprii homines et fideles, et solvatis et prestetis singulis annis eisdem illos duos quartallos mercatales civate quos facere et solvere tenemini domino regi juxta tenorem prefati instrumenti dicto Petro Gerallo, socero vestro, confecti a Blascho quondam prenominato; et non possitis aliquid ex eo alienare in militem vel religionem seu ecclesiam; et quandocumque in alios alienaveritis, reservetur domino regi jus suum. Unde ego prenominatus Bernardus Geralli, nomine meo et nomine filiarum mearum et dicte uxoris mee quondam, recipiens prefatam composicionem juxta formam et condiciones predictas, promito fidelitatem de predictis domino regi observare et me et meos successores esse fideles homines domini regis et suorum successorum inperpetuum pro predictis, obligans inde omnia bona mea. Quod est actum nonas julii, anno Domini millesimo CC° LX° V°. S++na Bertrandi Egidii et Guilelmi Caroli, judicis, prenominatorum, qui hec laudamus et firmamus. S+num Bernardi Geralli predicti, qui hec firmo.

S+++na Guilelmi *Compdor* de Floridii et Guilelmi *Çebolera* et Bernardi Mercatoris testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic per* prenominatus.

16

1265, 10 octubre

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha reclamat davant el jutge Guillem Carles el comís del terç del vilar de Villerac de Conflent tingut pel cavaller Guillem de Cassanyes, atès que aquest feu, dependent del rei, va ser alienat sense el consentiment d'aquest darrer i també perquè aquest terç havia pertangut a Marquesa de Rasigueres que, havent estat condemnada per crim d'heretgia, el va vendre al difunt pare del dit Guillem de Cassanyes. En la seva compareixença, Guillem de Cassanyes ha respost en la seva defensa que el seu pare havia comprat aquest terç a Guillem de Toluges, fill de Marquesa, que el tenia d'ell en feu immediat. També ha dit que ja feia molt de temps que ell i els seus predecessors tenien aquest terç en feu per Guillem de Canet i els seus predecessors, els quals el tenien pel senyor de Fenollet, però que dubtava de la manera com el senyor de Fenollet havia pogut tenir el terç del vilar de Villerac pel rei. Per demostrar aquest fet, Bertran Gil ha presentat actes i juraments continguts en un registre[1] *que demostren que el castell de Sant Esteve és la roca de Villerac. A fi d'evitar una condemna, i després d'haver-ho parlat amb Guillem de Canet, el seu senyor immediat per aquest terç del vilar de Villerac, Guillem de Cassanyes ha pactat amb Bertran Gil i li ha pagat 50 sous de moneda melgoresa pel preu del dret de lluïsme degut al rei, corresponent a la cinquena part del preu d'aquest feu. En contrapartida, Bertran Gil, amb el consentiment del jutge Guillem Carles, els confirma, a ell i als seus successors, en la possessió d'aquests béns, amb el benentès que els tenen en feu per Guillem de Canet i els seus successors, que antigament els tenien pel senyor*

1. Podria fer referència al *Liber feudorum maior*, cèlebre cartulari feudal redactat a la fi del segle XII pel degà de Barcelona Ramon de Caldes per compte del rei Alfons I de Catalunya-Aragó, que conté la còpia de molts juraments efectuats als segles XI i XII per diferents membres de la casa vescomtal de Fenollet als comtes de Cerdanya-Conflent, després de Barcelona, per la roca o castell de Sant Esteve de Villerac; vegeu Francesc Xavier MIQUEL I ROSELL, *Liber Feudorum Maior, Cartulario real que se conserva en el Archivo de la Corona de Aragón* (a partir d'ara, LFM), Barcelona, 1947, vol. 2, doc. núm. 668-674.

de Fenollet i que d'ara endavant els tindran pel rei; que no l'alienin mai a religiosos o eclesiàstics i que cada vegada que els alienin a altres persones paguin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Guillem de Cassanyes promet observar el tenor d'aquesta transacció, salvant el dret i la fidelitat deguts a Guillem de Canet.

Postil·la al marge superior: G. de Cassaneis de villari de Belliraco.
Postil·la al marge extern: Vilar de Belliraco.

[f. 8] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate comissionis mee in judicio peterem sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in eodem negocio, a vobis Guilelmo de Cassaneis, milite, terçiam partem villarii de Billeracho Confluentis domino regi adjudicari in comissum, pro eo quia in vos vel antecessores vestros dicta terçia pars villarii fuerit alienata domino rege et suis predecesoribus irrequisitis, cum esset de feudo suo; et alia scilicet ratione quia Marquesia de Rasigeres, matri Guilelmi de Tulugiis, cujus erat dicta terçia pars villarii, ante vel fuit condempnata de dicto crimine, quam Guilelmus de Tulugiis, filius predicte Marquesie, vendidisset dictam terçiam partem villarii Guilelmo de Cassaneis, quondam patri vestro. Vos autem in judicio respondistis prefatum patrem vestrum emisse dictam terçiam partem villarii que ab eo in feudum inmediate tenebatur a Guilelmo de Tulugiis supradicto. Et proposuistis in deffensionem vestram predictam terçiam partem villarii vos tenere et antecessores vestros longo tempore tenuisse in feudum pro Guilelmo de Caneto et antecessoribus suis; qui G. de Caneto ipsam tenebat pro domino de Fonolleto. Et cum dubitavistis utrum dictus dominus de Fonolleto dictam terçiam partem villarii teneret pro domino rege in feudum, ad actionem aliam propositam super criminem heresis proposuistis excipiendo predictum patrem vestrum dictam terçiam partem villarii emisse a dicta Marquesia, que ipsam pro eodem tenebat in feudum antequam comisisset vel esset condempnata pro crimine heresis. Addidistis etiam in deffensionem vestram quod posito quod ante comisisset in dicto crimine, quam dictam terçiam partem villarii vendidisset dicta Marquesia, et propter hoc dicta terçia pars villarii esset confiscanda predicto Guilelmo, patri vestro, et pro quo inmediate dictam terçiam partem villarii

tenebat in feudum dicta Marquesia, de jure et de consuetudine debebat precipue aplicari. Verum ad probandum dominum de Fonolleto tenere et debere tenere in feudum a domino rege castrum Sancti Stephani cum terminis suis, produxi in judicio quedam instrumenta et sacramentalia contenta in registro, quod castrum Sancti Stephani est Ruppis de Billeracco. Post hec, periculum sentencie evitans, habito diligenti tractatu cum Guilelmo de Caneto, pro quo inmediate dictam terçiam partem villarii tenetis in feudum, composuistis mecum et dedistis michi in servicium domini regis pro quinta ratione laudimii eidem domino regi pertinente, licet predictam terçiam partem villarii a proprio feudatario vestro emeretis, quinquaginta solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate, dans et diffiniens vobis auctoritate domini regis quicquid plus domino regi competeret pro laudimio utriusque preposite actionis. Unde, auctoritate domini regis et per eundem et successores suos, de consilio Guilelmi Caroli prenominati judicis, laudo, concedo, confirmo et corroboro vobis, prenominato Guilelmo de Cassaneis, militi, et vestris successoribus inperpetuum, predictam terçiam partem villarii de Billeracco, cum hominibus, mulieribus, censibus, dominacionibus et universis juribus et pertinenciis suis, in feudum domini regis, ita quod ipsam vos et vestri successores teneatis pro Guilelmo de Caneto et suis successoribus, qui ipsam tenent et tenere consueverunt pro domino de Fonolleto, qui ipsam tenet et tenere debet una cum dicto castro Sancti Stephani et pertinenciis in feudum pro domino rege et successoribus suis, et sicut juris est et consuetudine, per debitum servicium exsequamini dictum feudum. Et non possitis dictam terçiam partem villarii alienare in ecclesiam sive religionem; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus quinta pars pretii ipsius terçie partis villarii tanquam majori domino cui laudimia de jure pertinent, ipsa tamen terçia parte remanente perpetuo feudum suum juxta formam predictam, salvo tamen in hiis pleno jure et fidelitate predicti Guilelmi de Caneto et successorum suorum; diffiniendo etiam vobis auctoritate domini regis omnem actionem, questionem et peticionem que contra vos movere posset dominus rex ratione comissi criminis heresis a dicta Marquesia que tibi vendidit dictam terçiam partem villarii, ut est dictum; faciens vobis nomine domini regis firmum et sollempne pactum de non petendo. Unde ego prenominatus Guilelmus de Cassaneis,

recipiens et approbans omnia predicta juxta formam et condicionem predictam, promito predicta omnia et singula attendere et servare, salvo tamen jure et fidelitate Guilelmi de Caneto in omnibus et successorum suorum, obligans inde omnia bona mea. Quod est actum anno Domini millesimo CC° sexagesimo quinto, VI° idus octobris. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli de Perpiniano, judicis a domino rege assignati in negocio feudorum, qui hec firmamus et auctoritatem judicis in hiis prestamus. S+num Guilelmi de Cassaneis predicti, qui hec firmo et laudo.

S++++na Raimundi de Morerio, prepositi Lillietensis, Bernardi de Sancto Felice, Guilelmi de Vicco et Guilelmi Bernardi, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

17

1265, 13 octubre

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha reclamat davant el jutge Guillem Carles, en contra de l'església de Santa Maria de Marinyans, representada pel seu prebost Guillem de Clarà, el comís dels molins anomenats de Pont Grimall establerts sobre la Tet dins la parròquia de Sant Cosme i Sant Damià de Serdinyà, i de totes les honors, drets i possessions que aquesta església té a la vila de Marinyans i en altres llocs i vilars de la parròquia de Serdinyà, a saber, els béns que li han estat llegats per Ramon de Marinyans, Ramon Saquet i Bertran d'Alp, els adquirits després de la transacció amb Guillem de Vic, de Puigcerdà, a propòsit dels drets de Ramon de Marinyans, així com de tots els altres béns que li han estat concedits en aquest territori fins avui, excepte el delme de Marinyans, tingut per l'Església d'Elna mitjançant el pagament del cens sinodal; una mitgera d'oli; dins el territori de Santa Eulàlia de Fullà, 10 diners per sobre del cens anual percebut sobre un hort situat a

Conamari; a Júfols, un camp al lloc anomenat Planedes; a la vila i parròquia de Sant Fructuós de Llo, a la Cerdanya, els masos d'Aloni Gerull i de Pere Sala, les bordes d'en Castlar i del difunt Pere Molló i diverses honors, censos i taxes agràries, i a la parròquia de Sant Genís d'Er, un mas dividit en dos focs: el de Pere Joan i el de Berenguer Joan. Durant el procés, el prebost ha afirmat que totes aquestes possessions eren alous de l'església de Marinyans. Bertran Gil fonamentava les seves pretensions en el fet que la vila de Serdinyà i els llocs de Joncet i Marinyans depenien directament del domini reial, que el castrum i la vila de Fullà, el castrum de Llo i el que havia pertangut als senyors de Salses a la vila d'Er eren feus reials, i que el rei tenia en cens la vila de Júfols. Com que Bernat Gil està disposat a demostrar aquests fets, el prebost ha acceptat pactar amb ell i li ha pagat 200 sous de moneda melgoresa pel preu del dret de lluïsme degut al rei, corresponent a la cinquena part del preu d'aquest feu, a més dels 70 sous que Bertran Gil i Ponç Guillem de Vilafranca havien ja rebut sobre les rendes d'aquestes possessions. En conseqüència, Bertran Gil, amb el consentiment del jutge Guillem Carles, confirma l'església de Santa Maria de Marinyans i el seu prebost en la possessió d'aquests béns, amb la condició que els tenen en feu pel rei; que no els alienaran mai a cavallers; que cada vegada que els alienin a altres persones paguin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme, i que cada prebost nou en demani la investidura. Fra Guillem de Clarà promet observar el tenor d'aquesta transacció.

Postil·la al marge superior: G. prepositus Sancte Marie de Maurinyanis.
Postil·la al marge extern: Secdenya. Marinanys.

[f. 8*v*] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate comissionis mee in judicio peterem sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in eodem negocio, ab ecclesia Sancte Marie de *Marinnyans* et a vobis ffratre Guilelmo, preposito ipsius ecclesie, molendina que vocantur de Ponte Grimallo in ripparia Tetis, in terminis et parrochia de Segdenyano, et omnes honores, tenedones et possessiones, vineas, ortos, census, usaticos, terremerita, dominationes et quelibet alia jura que

predicta ecclesia et ipsius nomine vos prenominate preposite tenetis et possedetis in villa de *Marinnyans* et in aliis locis et villariis terminorum et parrochie de Segdenyano, tam illa que ipsa ecclesia fuit conseccuta ex donatione vel legato Raimundi de *Marinyans* quondam et successorum suorum, quam Raimundi *Sacchet* et successorum seu predecessorum suorum, quam Bertrandi de *Alb* quondam, quam ex composicione quam vos prenominate preposite fecistis cum Guilelmo de Vicco de Podiocerdano, qui, ut dicitur, jus habet in honoribus et juribus que fuerunt in villa de *Marinnyans* Raimundi de *Marinnyans* quondam, quam alia universa que predicta ecclesia a quibuscumque personis fuit actenus conseccuta, excepta tamen decima ipsius ville de *Marinnyans*, quam ipsa ecclesia tenere consuevit sub annuo censu pro sinodo pro Ecclesia Elnensis; et unam migeriam olei, et decem denarios in terminis Sancte Eulalie de Foliano; et quendam censum qui annuatim prestatur dicte ecclesie a quodam orto qui est in Conamarino, in terminis de Foliano; et quendam campum apud *Jullolls*, in loco vocato Planędes; et duos mansos apud Alonum in Ceritania, scilicet mansum Aloni *Gerull* et mansum Petri *Sala* quondam; et duas bordas ibidem, scilicet bordam *d'en Castlar* quondam et bordam Petri *Moyllo* quondam: et quosdam alios honores sparsos, census et terremerita in predicta villa de Alono, cum terminis, pertinenciis, dominacionibus et universis juribus suis; et quendam mansum divisum per duos *fochs*, scilicet Petri Johannis et Berengarii Johannis apud *Ęherr*, cum hominibus, mulieribus, censibus et servitutibus et jurisdictionibus omnium predictorum et singulorum domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia proposueram predicta omnia esse de feudo domini regis, et in predictam ecclesiam esse alienata domino rege et suis predecessoribus irrequisitis. Vos autem in judicio nomine predicte ecclesie respondistis predicta omnia dictam ecclesiam tenere et diu possedisse pro alodio; et negavistis ea esse de feudo domini regis. Ego vero ad fundandam intencionem domini regis proposui quod villa de Segdennyano, et de Junçeto, et de *Marinnans* erant de reyalencho domini regis; et quod castrum et villa de Foliano, cum terminis suis, erat de feudo domini regis; et quod castrum et villa de Alono et villa de *Ęherr* in Ceritania erant de feudo domini regis, videlicet ea que fuerunt domini de Salsis in dicta villa de *Ęherr*; et quod villa de *Jullols* erat domino regis censualis. Et cum essem predicta probare paratus, composuistis mecum, periculum sentencie evitans, et dedistis

michi nomine domini regis recipienti pro quinta parte pretii eidem ratione laudimii pertinente ducentos solidos melguriensium in pecunia numerata, et receperamus tam de fructibus et expletis predictorum inter Poncium Guilelmi de Villa francha et ego ratione predicte exseccutionis negocii septuaginta solidos melguriensium, in quibus, renuncians excepcioni pecunie non numerate, ideoque auctoritate michi a domino rege comissa per eundem et successores suos de consilio Guilelmi Caroli prenominati judicis, dans vobis prenominato preposito ~~de consilio~~[a] nomine prenominate ecclesie Sancte Marie de *Marinnyans* et vobis fratri Guilelmo inde preposito, et vestris successoribus ipsius ecclesie prepositis, ad feudum domini regis et successorum suorum, predicta molendina de Ponte Grimallo terminata de *Cherol* usque ad *Cher de Balaig* et in carreria et in flumine Tetis, et omnes alios honores, tenedones et possessiones, domos, vineas, ortos, homines et mulieres, et alia quelibet jura, tam superius expressa quam non, que dicta ecclesia habebat adquisita a prenominatis personis seu aliis quibuscumque in villa de *Marinnyans*, et in aliis locis et villariis tocius parrochie et terminorum sanctorum Cosmi et Damiani de Segdennyano, et in parrochia et terminis de Foliano, et in parrochia et terminis de *Jullolls*, et in parrochia et terminis Sancti Fructuosi de Alono, et in terminis et parrochia Sancti Genesii de *Ęherr*, cum omnibus dominacionibus et integritatibus, nemoribus, aquis et pascuis eorumdem; ita quod predicta omnia et singula predicta ecclesia et vos et vestri successores prepositi ipsius ecclesie teneatis et habeatis in feudum pro domino rege et successoribus suis, et fidelitatem eisdem perpetuo observetis; et non possitis eadem in militem alienare; set quandocumque et quocienscumque predicta in alias personas alienari contingerit, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio quinta pars pretii eorumdem, ipsis tamen possessionibus et juribus perpetuo remanentibus feudum suum. Set ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeant dominus rex vel sui successores in predictis, salvo tamen sibi scensu si forte probari posset ipsum debere vel consuevisse censum recipere in premissis; et non possit vobis et vestris successoribus prepositis ipsius ecclesie imputari vel prejudicare, licet cessaveritis petere vel obtinere investituram predicti feudi cum de uno in alium pervenient successive predicta a domino rege vel successoribus suis. Unde ego ffrater Guilelmus de Clerano, prepositus dicte ecclesie Sancte Marie de *Marinnyans*, ipsius nomine et non intendens condicionem

ipsius ecclesie ledere, nec deteriorem facerem, recipiens inquam predictam infeudacionem et laudimium juxta formam et condicionem supradictas, promito nomine ipsius ecclesie predicta omnia me et successores meos perpetuo observare, attendere et complere, sub ypotheca bonorum ecclesie prelibate. Quod est actum III° idus octobris, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S++na Bertrandi Egidii prenominati exseccutoris, et Guilelmi Caroli, judicis ipsius negocii, qui ambo hec firmamus et auctoritatem predicti domini regis prestamus.

S++++++na Raimundi de Morerio, Lillietensis prepositi, et Salvatoris, Barchinone canonici, Bernardi de Sancto Felice, Guilelmi Bernardi de Sancto Felice, Guilelmi de Vicco, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. de consilio *esborrat enmig d'un puntejat*.

18

1267, 10 juny – Puigcerdà

Bernat Fareix, de Vilafranca de Conflent, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha presentat a Ramon de Morer, prebost de Lillet i jutge reial de feus, una demanda en contra de Mateu, abat, i del convent de Camprodon, reclamant en nom del rei el comís de diferents béns tinguts per aquest monestir perquè són feus dependents del rei que han estat alienats sense el seu consentiment. Arran d'això, Arnau de Vallespirans, cambrer de Camprodon, en qualitat de procurador encarregat de defensar els drets del seu monestir, ha presentat davant el jutge nombroses actes, així com privilegis i confirmacions dels reis Alfons I, Pere I i Jaume I, que proven que tots els béns reclamats pertanyen al monestir. En conseqüència, Ramon de Morer pronuncia una sentència definitiva adjudicant a l'abat i al convent de Camprodon la propietat alodial d'aquests béns.

Postil·les al marge superior: Ca(m)prodon. - Abbas monasterii Campi rotundi.
Postil·la al peu de l'acta: Nichil est de terra domini regis.

[f. 9] In Dei nomine et ejus gratia. Noverint universi quod Bernardus *Farex* de Villafrancha Confluentis, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Prats et vicarie Campirotundi, petiit in judicio nomine domini regis et auctoritate comissionis sue a Matheo, Dei miseratione abbate Campirotundi, et conventu ejusdem hec inferius anotata libellum offerens sub hac forma: «Proponit Bernardus Farex, exsecutor pro domino rege in negocio feudorum contra Matheum, abbatem, et monasterium Campirotundi Gerundensis diocesis, quod, domino rege et suis predecessoribus irrequisitis, fuerunt hec subscripta in ipsos alienata, cum sint et fuerint de feudis suis.» Quare petit predicta eidem domino regi adjudicari in comissum sub examine mei Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in dicto negocio assignati in partibus supradictis: In primis, omnes mansos, redditus et census, quos et quas habent et tenent in terminis castri de *Castlar*, et infra parrochiam Sancti Martini de Villalonga, et infra parrochiam Sancti Stephani de *Lanars*, et apud *Espinalba*, et omnes mansos, honores, census et redditus, homines et mulieres cum eorum pertinenciis et juribus, quos et quas habent in parrochia et adjacencia Sancte Marie de Camporotundo et infra parrochiam ejusdem, et in tota valle et parrochia de *Beyet*, in terminis castri de Rocabruna; et mansum de *Casa daval de Oliva* in parrochia de *Beyet;* et duas partes justiciarum ipsius vallis et parrochie ex legato Guilelmi de Cerviano et Raimundi de *Malanyn* in terminis castri de Rocabruna; et mansos et honores et possessiones, quos et quas habent et possident in tota valle de Byannia; et mansos de Avelanedello, in parrochia Sancti Felicis de Rocabruna; et unum mansum cum terris et possessionibus ejusdem in parrochia Sancte Marie de *Bolos*. Ad que litem contestando in judicio respondit Arnallus de *Valespirans*, camerarius Campirotundi et procurator dicti abbatis et conventus ejusdem, et concessit dictum monasterium tenere omnia supradicta in locis predictis, et eadem fuisse in dictum monasterium alienata diversis titulis. Negavit tamen predicta esse vel fuisse de feudo domini regis. Proposuit etiam, asserendo in defenssionem dicti monasterii, predicta omnia et singula fuisse collata dicto monasterio pro francho alodio et eadem fuisse consecutum pro alodio diversis titulis, quedam de predictis ex largicione illustrium comitum, et quedam ex empcione, et eadem tenuisse dictum monasterium pacifice et quiete pro alodio

spacio quinquaginta annorum et amplius. Et ad probandum predicta, produxit in judicio quoddam instrumentum illustris Guifredi comitis, quod incipit: «Sub honore Dei omnipotentis et Jhesum Christum filium ejus unicum dominum nostrum, Guifredo comite ego cepi cogitare», et finit ante kalendarium: «Facta carta donationis.» Item, super honore de *Beyet* et de *Albet*, produxit quoddam instrumentum Isarni, vice comitis, quod incipit: «In nomine Domini. Ego Isarnus vicecomes», et finit ante kalendarium: «Facta ista carta donatio.» Produxit super dictis honoribus de Albet et de Valle de *Beyet* plura alia antiquissima instrumenta pro publicis et veris. Item, produxit super manso de Malpertus, de Solano et de Paradello, de parrochia de *Beyet*, quoddam insrumentum quod incipit: «Notum sit cunctis quod ego Guilelmus de Juviniano», et finit ante incarnationem: «facto vel decetero faciendo.» Item, super manso de *Casa daval de Oliva* et super justiciis et omnibus aliis que G. de Cerviano legavit monasterio antedicto, produxit quoddam arbitrium pro publico et vero, laudatum et subsignatum per illustrissimum dominum Jacobum nunc nunca regem Aragonum, quod incipit: «Ad noticiam cunctorum perveniat», et finit ante kalendarium: «et in aliquo non contravenire.» Item, super mansis et honoribus de *Castlar*, produxit quoddam instrumentum, quod incipit: «Notum sit omnibus hominibus», et finit ante kalendarium: «diffinicionis et concessionis.» Item, aliud quod incipit: «Hec est conveniencia facta», et finit ante kalendarium: «de peregrinacione reversus.» Item, aliud quod incipit: «Notum sit hominibus», et finit ante kalendarium: «sed triplo componat.» Item, super honore de Espinalba produxit quoddam instrumentum quod incipit: «Notum sit cunctis hominibus», et finit ante kalendarium: «recepisse cognosco.» Item, aliud quod incipit: «Notum sit omnibus», et finit ante kalendarium: «in duplo componat.» Et quoddam testamentum quod incipit: «In nomine Domini. Ego A. de *Castlar*», et finit ante kalendarium: «insuper in triplo componat.» Item, super manso de *Bolos* produxit quoddam instrumentum quod incipit: «Nos Arbert», et finit ante kalendarium: «Facta ista scriptura evacuationis.» Item, aliud instrumentum quod incipit: «Hec est scriptura evacuationis», et finit ante kalendarium: «Facta ista scriptura evacuationis.» Item, super honore de Byannia, produxit quoddam instrumentum quod incipit: «Vox legum jura decrevit», et finit ante kalendarium: «Facta est ista scriptura

evacuationis.» Item, aliud quod incipit: «In nomine Domini. Ego Ennego sacer», et finit ante kalendarium: «Facta ista carta helemosinaria.» Item, aliud quod incipit: «Scripturarum series declarat», et finit ante kalendarium: «vel traditionis.» Item, aliud instrumentum quod incipit: «In nomine Domini. Ego P. archipresbiter», et finit ante kalendarium: «Facta ista scriptura vinditionis.» Item, aliud instrumentum quod incipit: «In nomine Domini. Ego Thudericus, sacer et monachus», et finit ante kalendarium: «vel tradicionis.» Item, super emptione quam P. de Armancies, monachus Campirotundi, fecit in Byannia, produxit quedam instrumenta pro publicis et veris, quorum unum incipit: «Notum sit cunctis quod ego A. de Sexano», et finit ante kalendarium: «excommunicatus maneat in eternum.» Item, aliud quod incipit: «Notum sit cunctis quod ego Arnallus de Segarano», et finit ante kalendarium: «observetur omni tempore.» Item, aliud instrumentum quod incipit: «Notum sit cunctis quod ego Ermessendis», et finit ante kalendarium «sed in duplo componat.» Item, aliud instrumentum quod incipit: «Notum sit cunctis hominibus», et finit ante kalendarium: «et utile sit semper vobis et vestris.» Item, aliud instrumentum quod incipit: «Cunctis notificetur quod ego Emessendis», et finit ante kalendarium: «et irrevocabilis semper permaneat.» Que instrumenta produxit pro publicis et veris. Super mansis et honoribus de Avelanedello, produxit quoddam instrumentum quod incipit: «Sub honore Dei omnipotentis et Jhesum Christum filium ejus unicum dominum nostrum, Guifredo comite cepi cogitare», et finit ante kalendarium: «Facta carta donationis.» Produxit etiam super honoribus et mansis parrochie Campirotundi produxita quoddam instrumentum Seniofredi comitis quod incipit: «Scripturarum series», et finit ante kalendarium: «donationis vel traditionis.» Item, aliud quod incipit: «Quam debite conditionis», et finit: «auri libra una.» Item, aliud instrumentum Seniofredi comitis quod incipit: «In Dei nomine. Ego Seniofredus comes», et finit ante kalendarium: «Facta est scriptura donacionis.» Produxit etiam in judicio privilegium domini P. quondam bone memorie regis Aragonum, sigillo plumbeo bullatum, quod incipit: «In Christi nomine. Sit omnibus manifestum quod nos P. Dei gratia rex Aragonum etc.», et finit ante datum: «proculdubio feriretur.» Item, produxit super honoribus de Vernedes, in parrochia Campirotundi, quoddam instrumentum quod incipit: «In nomine Domini. Nos Bernardus

Johannis», et finit ante kalendarium: «Facta ista carta donacionis.» Item, aliud instrumentum quod incipit: «Ego Ffruila presbiter», et finit ante kalendarium: «firma et stabilis permaneat omni tempore.» Produxit etiam dictus procurator quoddam privilegium illustrissimi domini Jacobi, nunc regis Aragonum, indultum specialiter monasterio Campirotundi, quod incipit: «Quia majestati regie debitum est», et finit «mille aureorum pena sine aliquo remedio punietur.» Item, produxit privilegium ejusdem domini regis indultum noviter Ecclesie, episcopo, capitulo et clericis, religiosis, civitatis et totius diocesis Gerundensis, continens quod quicquid habuerunt et tenuerunt a XL annis supra justo titulo et sine violencia, haberent pro franco alodio et immuni, licet predicta erant [f. 9*v*] sita infra terminos castrorum, villarum vel locorum sui feudi. Quod privilegium ostendit dictus procurator quod incipit: «Noverint universi quod nos Jacobus, Dei gracia rex Aragonum etc.» Et produxit etiam in judicio dictus procurator quoddam privilegium domini Ildefonsi quondam bone memorie regis Aragonum, quod incipit: «Ne res gesta», et finit ante datum: «michi vel tuis persolutarum»; et quoddam privilegium domini regis Petri quondam Aragonum sigillo plumbeo bullatum, quod incipit: «In Christi nomine. Sit omnibus manifestum quod nos Petrus, Dei gracia rex etc.», et finit ante datum: «a nobis proculdubio feriretur». Et ita, tam ex dictis privilegiis predictorum[a] illustrissimorum regium, quam ex donacione illustrium comitum et longa possessione et prescriptione, dixit et proposuit dictum monasterium esse tutum et absolvendum dictus procurator a petitione omnium predictorum et predicta dicto abbati et conventui pro francho alodio adjudicari. Et cum dictus Bernardus *Farex* nomine domini regis nichil posset probare ad fundandam intentionem suam super proposita questione, tam ipse quam dictus procurator nomine dicti monasterii concludentes in causa et renunciantes, super premissis sentenciam diffinitivam ferri postularunt. Unde ego Raimundus de Morerio, prepositus Lilitensis, judex a domino rege, ut predicitur, in negocio feudorum assignatus, visa petitionem dicti Bernardi *Farex* et responsionem subsecuta, facta litis contestacionem, visis et auditis rationibus et allegationibus utriusque partis, visis etiam instrumentis, privilegiis, confirmationibus et aliis probationibus, que et quas dictus procurator coram nobis proponere voluit, perspicaciter intellectis et diligenter lectis; atendens[b] quod omnia superius contenta et petita a monasterio Campirotundi fuerunt eidem

collata et data quedam pro alodio et quedam alia fuit dictum monasterium consecutum titulo emptionis et largitionis fidelium et illustrium comitum pro francho alodio et immuni; attendens etiam dictum monasterium tenuisse et possedisse omnia supradicta pro francho alodio et immuni spacio quinquaginta annorum et amplius, tam per instrumenta donacionum comitum et aliorum, quam etiam per confirmationes illustrissimum dominorum Petri et Illdefonsi quondam bone memorie regum Aragonum. Cum etiam constet nobis dominum ~~Jacobum~~[c] illustrissimum Jacobum nunc regem Aragonum laudasse et confirmasse per suum privilegium coram nobis ostensum et lectum, ecclesie, episcopo, capitulo, clericis et religiosis civitatis Gerundensis et totius episcopatus ejusdem pro francho alodio et immuni omnes honores, mansos et alia que hanc in toto episcopatu Gerundensis, que habuerunt et tenuerunt pacifice et quiete et sine violencia a XL annis supra. Unde, cum constet nobis dictum monasterium tenuisse omnia supradicta spacio quinquaginta annorum et ultra, cum etiam constet michi intencionem Bernardi *Farex* nomine domini regis non fuisse fundatam, nec ipse aliquid posset in contrarium probare super preposita questione; habito super premissis sapientium consilio et tractatu, Deum habendo preoculis, in nomine Patris et Filii et Spirito sancti, amen, predicta omnia et singula predicto monasterio Campirotundi et conventui ejusdem et Arnallo de Valespirans, camerario et procuratori eorumdem, nomine dicti monasterii et conventus ejusdem pro francho alodio sentencialiter adjudico, et eosdem a petitione dicti Bernardi *Farex* per diffinitivam sentenciam absolvo, super premissis Bernardo *Farex* nomine domini regis perpetuum silencium imponendo. Lata fuit hec sentencia partibus presentibus in villa Podiiceritanii IIII° idus junii, anno Domini millesimo CC° LX° septimo.

In presencia et testimonio: [*1a columna*] Raimundi de Capellano, jurisperiti, Bernardi, camerarii Sarratexensis, [*2a columna*] Adzemarii de *Fornels*, militis, Bertrandi de Sorede, Petri de Collo, presbiteri, [*3a columna*] Guilelmi Bajande, clerici, Bernardi de *Gausachs* et plurium aliorum.

Raimundus Ameill, notarius publicus a domino rege Aragonum constitutus in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hanc sentenciam mandato dicti judicis scribi fecit et istam consimilem de manu sua apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. predictorum *afegit a l'interlineat*. b. Sic. c. Jacobum *esborrat enmig d'un puntejat*.

19

1267, 21 maig – Ripoll

Bernat Fareix, de Vilafranca de Conflent, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha presentat a Ramon de Morer, prebost de Lillet i jutge reial de feus, una demanda en contra del clergue Guillem de Fornells, de Camprodon, reclamant en nom del rei el comís de diversos masos tinguts per aquest al territori de Rocabruna i dins les parròquies de Llanars i de Camprodon, perquè es tractava de feus dependents del rei que van ser alienats sense el seu consentiment. Per això, Guillem de Fornells ha presentat davant el jutge les actes que proven que tots els masos reclamats li pertanyen, així com un privilegi del rei Jaume I concedint a l'Església i al clergat de la diòcesi de Girona la propietat alodial de tots els béns tinguts per ells des de fa 40 anys i més. En conseqüència, Ramon de Morer dicta una sentència definitiva adjudicant a Guillem de Fornells la propietat alodial de tots aquests masos, amb els seus habitants i les seves rendes.

Postil·les al marge superior: Camprodon. - G. de Fornils.
Postil·la al peu de l'acta: Nichil est de terra domini regis Majoricarum.

[f. 10] Pateat universis quod Bernardus *Farex* de Villafrancha Confluentis, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, petiit in judicio sub examine mei Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, a Guilelmo de Fornellis de Campo rotundo, clerico, quosdam mansos, redditus et census, cum hominibus et mulieribus et eorum pertinenciis universis, quorum unum habet et tenet in terminis de Rochabruna qui dicitur de Noguerio; et alium in bacco de Fornellis qui vocatur de Solerio; et alium in ripparia de *Fitur*, in parrochia de *Lanars*; et redditus quos accipit in manso de Ulmo de parrochia Campi rotundi, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum predicta essent de feudo suo, erant in ipsum et suos antecessoribus alienata domini regis et

suorum predecessorum irrequisito. Ad que litem cotestando[a] in judicio respondit dictus G. de Fornellis; et concessit se tenere omnia supradicta in locis supradictis et fuisse meum[b] et suos predecessores alienata. Negavit tamen predicta esse de feudo domini regis. Proposuit etiam in defenssionem suam mansum de Noguerio de terminis de Rochabruna emisse pro francho alodio et immuni a Guilelmo Gaufredi, canonico Gerundensis, et ipsum tenuisse inter ipsum et Ecclesiam Gerundensis pacifice et quiete et pro francho alodio spatio XL annorum et ultra. Et ad probandum predicta produxit in judicio quoddam translatum publicum cujusdam testamenti quod sic incipit: «In Christi nomine. Ego G. de Corciano», et finit ante incarnacionem: «fideliter dentur pro anima mea»; et quatuor alia publica instrumenta, quorum unum incipit: «Sit notum cunctis quod ego P. de Palenco», et finit ante incarnacionem: «non numerate pecunie», aliud vero incipit: «Sit notum cunctis quod ego Berengarius de Monte Accuto», et finit ante incarnacionem: «non numerate pecunie», tercium vero incipit: «Sit notum cunctis quod ego Dalmacius de Petra Taillata, Gerundensis canonicus», et finit ante kalendarium: «et restitucionem dicti mansi de Noguerio», aliud vero incipit: «Notum sit cunctis quod ego G. Gaufredi», et finit ante incarnacionem: «per me et meos scienter renuncio.» Produxit etiam in defenssionem suam in judicio quoddam privilegium illustrissimi domini Jacobi, nunc regis Aragonum, cum suo majori sigillo sigillatum concessum episcopo, capitulo, clericis et religiosis civitatis Gerundensis et tocius episcopatus ejusdem, continens quod quicquid habuerunt et tenuerunt spacio XL annorum (et) ultra pacifice et quiete et sine violencia habeant pro francho alodio et immuni, licet predicta sint sita infra terminos castrorum sui feudi vel locorum vel villarum sui realenchi, quod privilegium incipit: «Noverint universi quod nos Jacobus, Dei gratia rex Aragonum etc.»; et ita tam ex prescriptione et longa possessione, quam etiam ex dicto privilegio dixit se etiam tutum et absolvendum a petitione dicti mansi de Noguerio. Proposuit etiam mansos petitos de ripparia de Fitur, qui dicitur de Meyanyos, et de Bacco de *Fornells*, qui dicitur de Solerio, illos emisse pro francho alodio et immuni, et eos tenuisse multi temporis spacio pacifice et quiete et pro alodio. Dixit etiam et proposuit predictos mansos non esse sitos infra terminos alicujus castri, ville vel loci feudi domini regis vel sui realenchi, nec ipsos emisse a bajulis, castelanis vel feudatariis domini regis, qui predictos mansos tenerent pro

domino rege in feudum. Dixit etiam et proposuit census mansi de Ulmo de parrochia de Campirotundi non fuisse in ipsum alienati, immo dixit et proposuit predictos census tenere ad violarium successione parentum suorum, et ita dixi rationibus supradictis ipsum esse tutum et absolvendum a peticione omnium predictorum. Quod privilegium domini regis superius allegatum concessit dictus Bernardus *Farex* esse verum, set objecit dictum G. de *Fornels* non tenere mansos de ripparia de Fitur et de Bacco de *Fornells* pro alodio, immo obtulit se probaturum predictos mansos esse de feudo domini regis; et super hiis produxit testes, quibus receptis et publicatis, utraque pars concludentes in causa et renunciantes, super premissis sentenciam diffinitivam ferri postularunt. Unde ego Raimundus de Morerio, prepositus Lilitensis, judex a domino rege in negocio feudorum constitutus, visa peticione dicti Bernardi Farex et posicionibus, responsionibus et replicacionibus utrique partis perspicaciter intellectis, viso etiam privilegio domini regis superius allegato, cum constet michi inter dictum G. de *Fornells*, clericum, et Ecclesiam Gerundensis tenuisse mansum petitum de Noguerio spacio XL annorum et ultra; visis etiam dictis testium et eorum deposicionibus perlectis super mansis de ripp(ar)ia de Fitur et de Bacco de Fornellis, et censibus mansi de Ulmo de parrochia Campi rotundi, attendens intencionem Bernardi *Farex* nomine domini regis non fuisse probatam super premissis, attendens etiam dictos mansos non fuisse emptos a castlanis, bajulis vel feudatariis domini regis qui predictos tenerent pro domino regi in feudum, Deum habendo preoculis, habito prudentum consilio, in nomine Patris et Filii et Spirito sancti, amen, predictos mansos, redditus et census, cum hominibus et mulieribus, honoribus, juribus, proprietatibus et integritatibus eorumdem dicto Guilelmo de *Fornells*, clerico, sentencialiter per diffinitivam sentenciam adudico pro alodio francho suo, libero, quitio et immuni, et eum a peticione dicti Bernardi *Farex* ratione predictorum absolvo; et predictum Bernardum Farex in sua peticione nomine domini regis condempno, imponendo eidem silencium perpetuum super premissis. Lata fuit hec sentencia in villa Rivipolli presentibus partibus, XII° kalendas junii, anno Domini M° CC° LX° septimo.

In presencia et testimonio: [*1a columna*] Mathei, Dei gracia abbatis Campirotundi, [*2a columna*] Arnalli de *Valespirans*, camerarii Campirotundi, Olivarii *ça Rovira* de Ripollo, [*3a columna*] Guilelmi Gaillardi, Johannis Laurentii et plurium aliorum.

Raimundus Ameill, notarius publicus constitutus a domino rege Aragonum in conficiendis instrumentis et universis rescriptis et scripturis negocii feudorum, hanc sentenciam mandato dicti judicis scripsit et hanc consimilem apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic per* contestando. b. *Sic per* ipsum.

20

1267, 30 juliol

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha presentat a Ramon de Morer, prebost de Lillet i jutge reial de feus, una demanda en contra de Bernat Esteve, de Camprodon, reclamant en nom del rei el comís de dos masos, una borda i dues peces de terra situats als territoris de Rocabruna i del Catllar, perquè es tractava de feus dependents del rei que van ser alienats sense el seu consentiment. Tement una condemna, Bernat Esteve ha preferit transigir i li ha donat 48 sous de moneda barcelonesa de tern pel preu del dret de lluïsme degut al rei. En conseqüència, Bernat Fareix confirma Bernat Esteve en la possessió d'aquests béns, amb la condició que els tingui en feu pel rei; que no els alieni mai a cavallers, religiosos o eclesiàstics i que cada vegada que els alieni a altres persones doni al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Bernat Esteve promet observar el tenor d'aquesta infeudació.

Postil·les al marge superior: Bernardus Stephani. - Camprodon. - Catalunya.
Postil·la al peu de l'acta: Nichil est de terra domini regis Majoricarum.

[f. 10*v*] Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villafrancha Confluentis, datus ab illustrissimo domino Jacobo, Dei gratia rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio, nomine domini regis et auctoritate comissionis mee, sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in eodem negocio in partibus supradictis assignati, a vobis Bernardus Estephani de Campo rotundo quendam mansum quem habe-

tis in terminis castri de Rochabruna, qui dicitur Mansus de *za Capelera*, et quedam mansum quem habetis in terminis de *Castlar*, qui dicitur Mansus *dez Adremars*, et quandam bordam quam habetis in dictis terminis, que vocatur Borda Raolfa ad *Valiugil*, et duas terras quas habetis in dictis terminis, quas pro vobis P(etrus) *dez Cros* tenet, in quibus etiam construxit cortalem quod vocatur *Cortal Guifre*, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum predicta essent de feudo suo, fuerant in vos et antecessores vestros alienata consenssu domini regis irrequisito ac suorum etiam predecessorum. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concesistis[a] vos tenere predicta in locis superius memoratis. Negavistis tamen predicta esse de feudo domini regis. Ego autem ad fundandam domini regis intentionem proposui in judicio predicta esse sita infra terminos castrorum feudi domini regis. Vos autem timentes super premissis in judicio cum domino rege experiri, periculum sentencie evitando, composuistis mecum. Et ut laudarem et confirmarem vobis et successoribus vestris predicta ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi nomine domini regis pro quinta parte precii omnium predictorum XLVIII solidos barchinonensium coronatorum de terno, in quibus renuncio excepcioni pecunie non numerate, donans vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta pecunia competeret pro laudimio predictorum. Ideoque auctoritate comissionis mee per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum vobis prenominato Bernardi Estephani et vestris successoribus ad feudum domini regis et suorum predictos mansos, bordam et terras, cum hominibus, mulieribus eorumdem presentibus et futuris, et cum omnibus honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinenciis eorumdem; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem eidem et suis successoribus perpetuo observetis. Et non possitis predicta vel eorum aliqua alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quotienscumque predicta vel eorum aliqua in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars pretii eorundem[a], predictis tamen omnibus perpetuo remanentibus de suo feudo. Unde ego Bernardus Estephani predictus, recipiens predictam infeudacionem sub dictis pactis, promito per me et

omnes meos sub ypotheca bonorum meorum, predicta omnia et singula attendere et complere et in aliquo non contravenire. Quod est actum III° kalendas augusti, anno Domini M° CC° LX° septimo. S+num Bernardi Farex prenominati, qui hec firmo. S+num Bernardi Estephani predicti, qui hec firmo et laudo.

S++++na Raimundi *Rog*, Bernardi de *Gausachs*, Ferrarii *Farex* et Raimundi de Pomerio, testium. Raimundus Ameill, notarius publicus constitutus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et aliud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

21

[1267][1] – Olot

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha presentat a Ramon Janer, de Ridaura, jutge de feus subdelegat per Ramon de Morer al Ripollès i a la vegueria de Camprodon, una demanda en contra de Guillem de Bóixols, de Besalú, reclamant en nom del rei el comís de dos masos situats a Bianya, a la parròquia de Sant Martí de Solamal, perquè es tracta de feus dependents del rei que van ser alienats sense el seu consentiment. Durant el procés, Guillem de Bóixols ha refutat aquestes acusacions i ha afirmat que aquests masos no eren dins els límits d'un castrum o d'una vila reial i que no havien estat comprats a castlans, batlles o feudataris del rei. Atès que Bernat Fareix no aporta cap prova susceptible de fonamentar la seva acusació i la pertinença de la Vall de Bianya al domini reial, el jutge Ramon Janer dicta una sentència definitiva adjudicant aquests masos a Guillem de Bóixols, ja que no es tracta d'un feu reial.

Postil·les al marge superior: Catalunya. - Camprodon. G. de Boxols.

1. La sentència no té data. Amb tot, com que està inserida dins el registre entre una sèrie d'actes datades l'any 1267, i com que el jutge Ramon Janer declara que hi actua per delegació de poder del jutge de feus Ramon de Morer, actiu aquell any, ens sembla coherent atribuir-li aquesta data.

Pateat universis quod cum Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum, petisset in judicio sub examine Raimundi de Morerio, judicis feudorum, et postea sub examine mei Raimundi Januarii de Ridaura, judicis a dicto Raimundo de Morerio subdelegati in dicto negocio feudorum in partibus Rivipollesii et vicarie Campirotundi, a vobis Guilelmo de *Boxols* de Bisullduno duos mansis cum hominibus et mulieribus, honoribus et possessionibus eorumdem, quos habetis et tenetis in Byannia, in parrochia Sancti Martini de *Solamal*, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia, cum essent de feudo domini regis, fuerant in vos et antecessores vestros alienata consensu domini regis irrequisito ac suorum etiam predecessorum. Ad que litem contestando in judicio respondit dictus G. de *Boxols* et concessit se tenere dictos mansos in loco superius memorato. Negavit tamen illos esse de feudo domini regis. Proposuit etiam predictos mansos in defenssionem suam non esse sitos infra terminos castri feudi domini regis, ville vel loci sui realenchi, nec ipsos fuisse emptos vel adquisitos a castelanis, bajulis vel feudatariis domini regis qui predictis mansis tenerent pro domino rege in feudum, quare petebat dictos mansos sibi absolvi et adjudicari, et ipsum a petitione Bernardi *Farex* nomine domini regis absolvi. Dictus vero Bernardus *Farex* nomine domini regis obtulit se probaturum predictos mansos feudo domini regis subjacere. Et ad probandum predicta dictus Bernardus Farex fecit sequentes posiciones: «Ponit Bernardus *Farex* quod mansi quos G. de *Boxols* habet in Byannia, in parrochia Sancti Martini de *Solamal*, sunt de feudo domini regis. Item, ponit quod Vallis de Byannia est de realencho domini regis.» Quas posiciones negavit dictus G. de *Boxols* per calumpnie juramentum. Et cum Bernardus *Farex* nomine domini regis nichil posset probare super preposita questione, tam ipse quam dictus G. de *Boxols*, concludentes et renunciantes in causa, super premissis ferri sentencia postularunt. Unde ego Raimundus Januarii de Ridaura, judex a Raimundo de Morerio in negocio feudorum subdelegatus, visis et auditis rationibus, allegationibus, responsionibus et aliis que coram me proponere voluerunt perspicaciter intellectis, atendens intentionem Bernardi *Farex* non fuisse super premissis fundata nomine domini regis, atendens etiam predictos mansos non esse sitos infra terminos castrorum feudi domini regis, ville vel loci sui realenchi, nec ipsis subjacere feudo suo, secundum interpretationes ab eo editas super negocium feudorum, habito

prudentium consilio, Deum habendo preoculis, in nomine Patri et Filii et Spiritu sancti, amen, predictos mansos, cum omnibus suis pertinentiis, pronuncio sentencialiter non esse de feudo domini regis, et ipsos Guilelmo de *Boxols* adjudico per diffinitivam sentenciam, et eosdem a petitione dicti Bernardi Farex nomine domini regis absolvo; et dictum Bernardum *Farex* in sua petitione nomine domini regis sentencialiter condempno, imponendo eidem perpetuum silencium. Lata fuit hec sentencia in villa de Oloth partibus presentibus.

In presencia et testimonio: [*1a columna*] Raimundus de *Camplong*, [*2a columna*] A. Seguini, militis, Johannis *Astruch*, [*3a columna*] A. de Boss, Johannis Laurentii et plurium aliorum.

Sig-(SM)-num R. Januarii de Rividario ab Raimundo de Morerio in negocio feudorum judicis subdelegati, qui hanc sentenciam tuli.

Raimundus *Amell*, notarius publicus constitutus a domino rege Aragonum in negocio feudorum, hanc sentenciam scripsit mandato dicti judicis et hanc consimilem apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

22

1267, 9 agost

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon Janer, de Ridaura, jutge de feus subdelegat per Ramon de Morer, confirma Joan de Begudà, de Besalú, i els seus successors en la possessió de l'honor de Solans i Porrerols, a la parròquia de Sant Cristòfol de Creixenturri, que aquest havia comprat a Guillem de Palera i a la seva esposa Ramona, i que la tenien en feu pel vescomte de Bas, el qual la tenia en feu pel rei. Bernat Fareix reconeix que ha rebut 50 sous de moneda barcelonesa pel dret de lluïsme degut al rei.

Postil·les al marge superior: P. de Begudano. Camprodon. Catalunya.

[f. 11] Pateat universis quod ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollesii,

Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, auctoritate comissionis mee per dominum regem et omnes successores suos concedo, corroboro et confirmo inperpetuum vobis Johanni de Begudano de Bisulluno et vestris successoribus totum illum honorem de *Solans* et de *Porrerols* parrochie Sancti Christofori de Grexanturi, quem emistis a Guilelmo de Palera et Raimunda, uxore ejus, que honores sunt de feudo vicecomitatus de *Bas*, ita ut totum honorem supradictum, cum hominibus et mulieribus presentibus et futuris, censibus, agrariis, et cum omnium rerum, dominiis realibus et personalibus, et cum omnibus suis pertinenciis et juribus, sicut melius et plenius continetur in cartis quas inde habetis, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum, ad omnes vestras vestrorumque voluntates perpetuo faciendas, exceptis religiosis, clericis et sanctis; salvo in omnibus jure et dominio domini regis et suorum successorum; ita videlicet quod vos tenatis et habeatis, et vestris successores, totum predictum honorem cum omnibus suis juribus et pertinentiis pro vicecomite de Basso, et vicecomes de *Bas* teneat illum pro domino rege et suis successoribus. Quam confirmacionem et laudimium vobis et successoribus vestris facio de consilio et asenssu[a] Raimundi Januarii de Rividario, judicis subdelegati a Raimundo de Morerio, judice constituto a domino rege in negocio feudorum. Et pro hac confirmacione et laudimio habui et recepi a vobis nomine domini regis quinquaginta solidos barchinonensium bonorum, in quibus renuncio excepcioni pecunie non numerate; donans vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta pecunia comperet pro laudimio predictorum. Quod est actum V° idus augusti, anno Domini M° CC° LX° septimo.

S+num Bernardi *Farex* prenominati, qui hec firmo ex parte domini regis et suorum successorum. Sig-(SM)-num Raimundi Januarii de Rividario, judicis subdelegati a Raimundo de Morerio in negocio feudorum, qui hec firmo.

S++++na Arnalli Seguini, militis, Raimundi de Comba de Bisulluno, jurisperiti, Bernardi Seguini et Johannis Laurentii, testium.

Raimundus *Ameill*, notarius publicus a domino rege Aragonum in negocio feudorum constitutus, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

23

1267, 29 juliol

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant la justícia contra Ramon de Pomer, de Camprodon, sota l'examen de Ramon de Morer, jutge de feus, el comís de sis masos situats a la parròquia de Sant Esteve de Llanars, de masos i porcions de masos situats a les parròquies de Camprodon i de Santa Maria de Bolòs, de tasques que percep sobre el bosc de Bolòs i de quatre masos i la meitat d'un mas situats a la parròquia de Santa Maria de la Cot, atès que es tractava de feus dependents del rei que van ser alienats sense el seu consentiment. En la seva defensa, ha afirmat que va adquirir tots aquests béns en franc alou i que no depenen de la jurisdicció del rei. La investigació duta a terme prop de persones grans i la consulta de vells capbreus i del registre reial no han donat cap indici que permeti establir que aquests béns eren feus dependents del rei, i atès que Ramon de Pomer ha acceptat transigir i li ha pagat 150 sous de moneda melgoresa, Bernat Fareix li'n confirma la possessió alodial.

Postil·les al marge intern: Catalunya. - Raimundus de Pomerio.
Postil·la al marge extern: Camprodon.

Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino Jacobo, Dei gratia rege Aragonum, exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio ~~sub examine~~[a] auctoritate comissionis mee et nomine domini regis sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, a vobis Raimundo de Pomerio de Camporotundo sex mansos, cum hominibus et mulieribus et eorum universis pertinentiis, quos habetis et tenetis in parrochia Sancti Stephani de *Lanars*, quorum unus dicitur *dez Cardaynech*, et alius de *za Mesada*, et alii duo de *za Fontanela*, et alius de *Capdevila*, et alius de *za Ila*, et quendam mansum quem habetis in parrochia Campirotundi, qui dicitur *d'en Agraz*, et tertiam partem quam habetis in mansis de *Caseles* et de *ça Rocha*, et *dez Pugol*, et manso *Ricolf* in predicta parrochia Campirotundi; et tertiam partem quam habetis in

mansis de *ça Pinosa*, et Gerali, et *dez Perer*, et *dez Pug*, et *dez Casals*, et de *Casa sobirana*, et *dez Planter*, et de *Romenguos*, et in manso Jordano, et quandam bordam que dicitur de *za Feixa*, et quendam campum cum suis pertinenciis, qui dicitur alodium, que omnia habetis et tenetis in parrochia et adjacencia Sancte Marie de *Bolos*; et taschas quas accipitis in nemore de *Bolos*; et quatuor mansos et dimidium, quos et quod habetis et tenetis[b] in parrochia Sancte Marie de Cote, quorum unus dicitur de *za Pinosela*, alius *dez Serrat*, et alius de Noguerio, et alii duo *Bach Larder*, cum omnibus[c] et mulieribus et eorum universis pertinentiis, domino regi incomissum adjudicari, pro eo quia cum predicta omnia sint et fuerint de feudo suo, fuerant in vos et antecessores vestros alienata irrequisito domini regis consenssu[d], ac etiam suorum predecessorum. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concesistis vos tenere et habere omnia supradicta in locis superius memoratis, et eadem in vos titulo empcionis fuisse transportata pro francho alodi et inmuni. Negavistis tamen predicta vel aliqua eorumdem esse vel fuisse de feudo domini regis. Et in defenssionem[d] vestram proposuistis predicta omnia et singula emisse pro francho, fino, libero, quitio alodio et inmuni, et eadem tenuisse pacifice et quiete et pro alodio vos et illi qui predicta vobis vendiderunt a tanto tempore a quo non extat memoria in contrarium. Proposuistis etiam in judicio predicta vel eorum aliqua non esse sita infra terminos vel limites alicujus castri feudi domini regis, ville vel loci sui realenchi, nec predicta vel eorum aliqua esse censualia domino regi, vel alicui castra feudi sui. Proposuistis etiam in defenssionem[d] vestram predicta vel aliqua de predictis non fuisse empta, adquisita seu consecuta a castlano, bajulo vel feudatario domini regis in eisdem. Qua responsione habita et diligenter intellecta plenarie cum sapientibus et hominibus antiquissimis, et perscrutatis et diligenter requisitis caputbreviis antiquissimis, registro regio, fama gentium et universis aliis probationum aminiculis, non potui aliqua certa [f. 11*v*] indicia reperire per testes vel alio modo per que predicta vel eorum aliqua feudo domini regis subjacerent, nec essent sita infra terminos alicujus castri feudi domini regis, ville vel loci sui realenchi. Unde, cum haberem deficere super fundanda domini regis intencionem super proposita questione et nichil seu aliquid in contrarium probare possem defectu probacionis, recepi a vobis compositionem nomine domini regis. Et ut laudarem et

confirmarem vobis et successoribus vestris omnia supradicta et singula pro francho alodio, libero et inmuni, quo ad dominum regem et omnes successores suos, dedistis et solvistis michi nomine domini regis et in servicium ejusdem recipienti centum quinquaginta solidos melguriensium bonorum, quibus contentus renuncio exceptioni pecunie non numerate, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta pecunia competeret pro laudimio omnium[e] predictorum. Ideoque auctoritate comissionis mee, de consilio et voluntate et expresso consenssu[d] Raimundi de Morerio prenominati, judicis a domino rege in dicto negocio assignati, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum vobis prenominato Raimundo de Pomerio et vestris successoribus pro francho, fino, quitio, libero alodio et inmuni quo ad dominum regem et omnes successores suos predictos mansos, bordas, taschas, cum hominibus et mulieribus presentibus et futuris et eorum projeniebus, hominum redempcionibus et diffinicionibus, censibus, usaticis, serviciis, agrariis, dominacionibus, servitutibus, jurisdictionibus, questiis, toltis, forciis, placitis, accapitis, jurisfirmamentis, cuguciis, exorquiis, intestiis, et cum omnibus honoribus, possessionibus, tenedonibus, pertinenciis eorumdem, terris, pratis, plantis, vineis, devesiis, aquis, pascuis, silvis, nemoribus et garricis, montibus, planiciebus, venacionibus, et generaliter et specialiter cum universis et singulis que vos habetis et accipitis, habere et accipere debetis et consuevistis in predictis mansis et bordis et eorumdem detentoribus; ita quod omnia supradicta et singula habeatis et teneatis vos et vestri successores, possideatis et expletetis inperpetuum pacifice et quiete pro francho, fino, libero, quitio alodio et inmuni quo ad dominum regem et omnes successores suos, ad omnes vestras vestrorumque voluntates omni tempore faciendas. Et ut non teneamini amodo vos vel vestri successores domino regi vel suis successoribus ratione questionis feudorum super premissis vel aliquibus predictorum respondere, facio vobis et successoribus vestris ex parte domini regis et suorum successorum firmum et irrevocabilis pactum ac etiam sollempne decetero de non petendo et de non reconveniendo in judicio sive extra, absolvens et inmunes et absolutos faciens vos et successores vestros a peticione omnium predictorum et singulorum eorumdem. Quod est actum IIII° kalendas augusti, anno Domini M° CC° LX°

septimo. S+num Bernardi *Farex* prenominati, qui hoc firmo et laudo ex parte domini regis et suorum successorum.

Testes sunt: [*1a*] Raimundus *Roig*, [*2a*] G. de Fornellis, Fferrarius *Farex*, [*3a*] G. *Pascal*, et P. de *Noçedes*.

Ego Raimundus de Morerio, prepositus Lilitensis, judex in negocio feudorum a domino rege constitutus in supradictis locis, hoc laudo et manu propria subscribo. Que subscriptio fuit posita in hoc registro per manum notarii infra scripti.

Raimundus *Ameill*, notarius publicus a domino rege Aragonum in negocio feudorum constitutus, hec scrispsit[d] et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. sub examine *esborrat enmig d'un puntejat*. b. tenetis *afegit a l'interlineat*. c. *Sic per* hominibus. d. *Sic*. e. omnium *afegit a l'interlineat*.

24

1267, 15 juny

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant la justícia contra Guillem, prior de Sant Jaume de Frontanyà, sota l'examen de Ramon de Morer, jutge de feus, el comís de sis masos situats al Ripollès, al territori del castell de la Guàrdia, amb els censos percebuts sobre ells, atès que es tractava de feus dependents del rei que van ser alienats sense el seu consentiment. En la seva defensa, el prior ha afirmat durant la seva compareixença davant la justícia que l'església de Sant Jaume i els seus administradors tenien aquests béns des de feia més de cent anys. Per a fonamentar la seva acusació, Bernat Fareix ha exposat que aquests masos se situen dins la jurisdicció del castell de la Guàrdia, que és tingut pel rei, i que els censos havien estat comprats a Galceran de Pinós, feudatari del rei. A fi d'evitar una condemna, el prior ha acceptat transigir i ha pagat 110 sous de moneda melgoresa, corresponents a la cinquena part deguda al rei pel preu del seu dret de lluïsme. En conseqüència, amb el consentiment del jutge Ramon de Morer, Bernat Fareix confirma el prior en la possessió d'aquests masos, amb tots els drets i possessions que en

depenen, amb la condició que ell i els seus successors els tinguin en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Es compromet a no imposar noves servituds o usos sobre aquests béns en virtut d'aquesta infeudació, excepte el cens si es pot demostrar que el rei solia rebre'l per aquests masos. El prior promet fidelitat al rei i es compromet a observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: Catalunya. - Prior Sancti Jacobi de Frontiniano. - In Ripolesio.

Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensi, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in eodem negocio assignati, a vobis Guilelmo, priore Sancti Jacobi de Frontiniano, et ecclesia vestra, mansos subscriptos, cum hominibus et mulieribus et pertinentiis eorumdem, quos habetis et tenetis in Ripollesio, in terminis castri de Guardia, quorum unus vocatur *de za Canal*, et alius de *za Querosa*, et alius de *Rexachs*, et alius de *za Lobera*, et alius de *za Montanea*, et alius mansus *Ricolf*, et census quos emistis a Gaucerando de *Pinos*, quos accipiebat in dictis mansis ratione castri de Guardia, domino regi incomissum adjudicari, pro eo quia predicta erant de feudo domini regis, et fuerant in vos et ecclesiam Sancti Jacobi alienata, et predecessores vestros, consenssu[a] domini regis et suorum predecessorum irrequisito. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concessistis vos et dictam ecclesiam tenere omnia supradicta. Negavistis tamen eadem esse de feudo domini regis. Et in defenssionem[a] vestram proposuistis predicta omnia et singula tenuisse ecclesiam Sancti Jacobi et rectores ejusdem pro francho alodio spacio C annorum et amplius. Ego autem, ad fundandam domini regis intencionem, proposui in judicio predictos mansos esse in terminis castri de Guardia, quod castrum cum suis terminis tenetur pro domino rege. Proposui etiam census petitos fuisse emptos a Gaucerando de *Pinos*, feudatario domini regis in castro de Guardia. Vos vero timentes super premissis in judicio cum domino rege experiri, sentencie periculum evitando, composuistis mecum nomine domini regis.

Et ut laudarem et confirmarem vobis predictos mansos et eorum census, cum omnibus suis pertinentiis et juribus ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi nomine domini regis et in servicium ejus recipienti pro quinta cx solidos melguriensium bonorum, in quibus renuncio excepcioni pecunie non numerate, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus omnia predicta competeret pro laudimio predictorum. Unde auctoritate comissionis mee, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio predicti [f. 12] judicis a domino rege in dicto negocio assignati, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis prenominato Guilelmo, priori Sancti Jacobi de Frontiniano, et vestris successoribus, et ecclesie antedicte, predictos mansos, cum hominibus et mulieribus presentibus et futuris, censibus, usaticis, serviciis, agrariis, servitutibus, dominacionibus et jurisdictionibus, questiis, toltis, forciis, placitis, jurisfirmamentis eorumdem, et cum omnibus honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinenciis eorumdem, terris cultis et heremis, vineis, pratis, silvis, garricis, pascuis, aquis, nemoribus, et cum omnibus et singulis que vos et dicta ecclesia Sancti Jacobi de Frontiniano et vestri predecessores habetis et tenetis et accipitis, habere et tenere et accipere debetis et consuevistis in predictis mansis et eorum pertinentiis et tenedonibus et eorum detentoribus, et predictos census quos emistis, ut predicitur, a dicto Gaucerando de *Pinos*; ita quod predicta omnia et singula, cum omnibus suis pertinentiis et juribus, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et non possitis predicta vel eorum aliqua in militem alienare; et quandocumque et quocienscumque predicta vel eorum aliqua in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem, predictis omnibus cum suis pertinenciis perpetuo remanentibus de suo feudo. Et ratione hujusmodi infeudationis nullam aliam novam servitutem, servicium, dominium vel ademprivium habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu si forte posset probari dominum regem debere vel consuevisse recipere in predictis. Unde ego Guilelmus, prior Sancti Jacobi prenominati, recipiens predictam infeudacionem et laudimium sub dictis pactis, promito per me et omnes successores meos sub obligacione omnium bonorum Sancti Jacobi de Frontiniano et ecclesie ejusdem de

predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem de predictis perpetuo observare, et omnia alia atendere et complere. Quod est actum XVII° kalendas julii, anno Domini M° CC° LX° septimo. S+num Bernardi *Farex* prenominati, qui hec firmo et auctoritatem domini regis presto. S+num Guilelmi, prioris Sancti Jacobi de Frontiniano, qui hec firmo et laudo.

S++++na Petri de Ordina, Petri de Sancto Stephano, Raimundi de Roseto et Fferrarii *Farex*, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

25

1266, 11 desembre

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, prebost de Lillet i jutge de feus, confirma Ramon Novell, de Ripoll, i els seus successors en la possessió d'un mas situat a Fornells, dins la parròquia de Ripoll i del territori del castell de la Guàrdia, perquè el tinguin en feu pel rei. Els infeuda aquest mas, així com tots els drets i els béns que en depenen, amb la condició que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Es compromet a no imposar noves servituds sobre aquests béns, excepte el cens si es pot demostrar que el rei o el castlà de la Guàrdia solien percebre'l sobre aquests béns. Bernat Fareix reconeix que ha rebut 50 sous de moneda barcelonesa pel dret de lluïsme degut al rei. Ramon Novell promet fidelitat al rei i es compromet a observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·la al marge intern: Catalunya. R. Novelli.
Postil·la al marge extern: In Ripollo.

Pateat universis quod ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum procurator in ne-

gocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensi, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, de consilio et asenssu Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis Raimundo *Novel* de villa Rivipolli et vestris successoribus quendam mansum, cum honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinentiis ejusdem, quem habetis et tenetis apud *Fornells*, in parrochia Rivipolli, in terminis castri de Guardia, et cum hominibus et mulieribus presentibus et futuris et eorum projeniebus, censibus, usaticis, serviciis, agrariis, dominacionibus et jurisdiccionibus, questiis, toltis, placitis, jurisfirmamentis, acapitis, terremeritis et adempriviis, hominum redempcionibus et diffinicionibus eorundem[a], et cum omnibus honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinentiis, terris cultis, incultis et heremis, vineis, pratis, plantis, aquis, silvis, garricis, nemoribus et pascuis, et cum omnibus et singulis predicto manso et eorum detentoribus pertinentibus et pertinere debentibus quoquomodo; ita quod predicta omnia et singula, cum omnibus suis juribus, proprietatibus, integritatibus et dominiis, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et non possitis predicta vel aliqua earundem[a] alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque predicta vel aliqua earundem[a] in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii earundem[a], predictis omnibus cum suis pertinenciis perpetuo remanentibus suum feudum. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu si forte dominus rex vel castlanus de Guardia ratione castri de Guardia consueverunt recipere in predictis. Et pro hac confirmatione et laudimio dedistis et solvistis michi transigenti nomine domini regis pro quinta quinquaginta solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate, donans vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta pecunia competeret pro laudimio predictorum. Et observetis vos et vestri successores inperpetum domino regi et suis successoribus de predictis omnibus fidelitatem diligentem. Unde ego R. Novelli prenominatus, recipiens predictam infeudationem et laudimium

sub dictis pactis, promito per me et omnes successores meos, sub ypotheca bonorum meorum, de predictis omnibus et singulis fidelitatem diligentem domino regi et suis successoribus inperpetuum observare et omnia alia atendere et complere. Quod est actum III° idus decembris, anno Domini millesimo CC° LX° sexto. S+num Bernardi *Farex* prenominati, qui hec laudo et firmo ex parte domini regis. S+num Raimundi Novelli predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis et judicis feudorum, qui auctoritatem judicis in hiis presto et asenssum.

Sig+++na Johannis de *Nabars*, Petri de Colonico, Berengarii de Villa et Fferrarii *Farex*, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

26

1268, 26 juliol

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, prebost de Lillet i jutge de feus, concedeix i confirma Joan de Navàs, de Ripoll, i els seus successors en la possessió de la masoveria de la Mallola, situada a la parròquia de Sant Sadurní de Sovelles, al Ripollès, perquè la tinguin en feu pel rei. Els infeuda aquesta masoveria, així com tots els drets i els feus que en deriven, amb la condició que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Es compromet a no imposar noves servituds sobre aquests béns. Bernat Fareix reconeix que ha rebut 10 sous de moneda barcelonesa pel dret de lluïsme degut al rei. Joan de Navàs promet fidelitat al rei i es compromet a observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·la al marge superior: Jo. de na Bars.
Postil·les al marge extern: Catalunya. - Ripollo.

[f. 12*v*] Pateat universis quod ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, procurator a domino rege Aragonum in negocio feudorum datus in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensi, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, de consilio et asenssu Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis Johanni de *Nabars* de villa Rivipolli et vestris successoribus quandam masoveriam, cum honoribus, possessionibus, laborationibus, tenedonibus et pertinentiis ejusdem, que vocatur de Maillola, quam habetis et tenetis in Ripollesio, in parrochia et adjacencia Sancti Saturnini de *Soveylles*, et cum hominibus et mulieribus presentibus et futuris et eorum projeniebus, censibus, usaticis, serviciis, agrariis, terremeritis, dominacionibus et jurisdiccionibus, questiis, toltis, forciis, placitis, accapitis, jurisfirmamentis, cuguciis et intestiis, adempriviis, hominum redempcionibus et diffinicionibus eorumdem, et cum omnibus honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinentiis, terris cultis, incultis, heremis et condirectis, pratis, plantis, vineis, aquis, silvis, molendinis, garricis, devesiis, nemoribus et pascuis, et cum omnibus et singulis predicte masoverie et ejus detentoribus spectantibus vel debentibus spectare quoquomodo; ita quod predicta omnia et singula, cum omnibus suis juribus, pertinentiis, proprietatibus et integritatibus, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et fidelitatem diligentem de predictis eidem et suis successoribus perpetuo observetis vos et vestri. Et non possitis predicta vel eorum aliqua alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque predicta vel eorum aliqua in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem, predictis tamen omnibus cum suis pertinenciis perpetuo remanentibus de suo feudo. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis. Et pro hac confirmacione et laudimio dedistis et solvistis michi nomine domini regis pro quinta decem solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni pecunie non numerate, donans vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta pecunia competeret pro laudimio predictorum. Unde ego Johannes de *Nabars* prenominatus, recipiens predictam infeudationem et lau-

dimium sub dictis pactis, promito per me et omnes successores meos, sub ypotheca bonorum meorum, de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem inperpetuum observare et omnia alia atendere et complere. Quod est actum VII° kalendas augusti, anno Domini M° CC° LX° octavo. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec laudo et firmo. S+num Johannis de *Nabars* prenominati, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis et judicis feudorum, qui auctoritatem meam et assenssum in hiis presto.

Sig+++++na Raimundi *Aurer*, Guilelmi Clementis, Johannis *Astruch*, Bernardi *Saguerra* et Romei de *Estavar*, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus a domino rege Aragonum in negocio feudorum constitutus, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

27

1270, 23 octubre

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, contra Bertran, prior de Sant Joan les Fonts, el comís de nou masos situats al Ripollès, dins el territori i la parròquia de Santa Margarida [de Bianya] i de Sant Martí de Capsec. En la seva compareixença davant la justícia, el prior ha refutat aquestes acusacions, afirmant que ell i els seus predecessors tenen aquests masos en alou des de fa més de cinquanta anys i que cap de les seves possessions se situa en un territori dependent del rei. No havent pogut reunir proves que estableixin els drets del rei dins els antics capbreus i tampoc dins els registres reials i entre la població, Bernat Fareix abandona qualsevol demanda i confirma el prior de Sant Joan en la possessió alodial d'aquests masos.

Postil·les al marge extern: Catalunya. - Alou. - Prior Sancti Johannis de Fontibus. - In Ripollo.

Pateat universis quod cum ego Bernardus *Fareix* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivi-

pollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, a vobis Bertrando, priore Sancti Johannis de Fontibus in diocese Gerundensis, novem mansos, cum hominibus, mulieribus, honoribus, possessionibus et pertinentiis eorumdem, quos habetis et tenetis in terminis et adjacentia Beate Margarite et Sancti Martini de Cubili Sico, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum predicta essent de feudo domini regis fuerant in vos vel predecessores vestros alienati, sine concensu[a] domini regis et suorum predecessorum. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concessistis vos tenere et habere omnia supradicta. Negastis tamen predicta omnia esse vel fuisse de feudo domini regis. Proposuistis etiam in defensionem vestram predicta omnia et singula domus sive monasterium vestrum fuisse consecutum et eadem domui vestre fuisse collata pro francho et libero alodio ac inmuni, non a castellanis, bajulis vel feudatariis in eisdem, et eadem omnia et singula tenuisse inter vos et antecessores vestros et possedisse justo titulo et pro francho alodio spacio L annorum et ultra. Proposuistis etiam et dixistis predicta nec eorum aliqua non esse sita in terminis alicujus castri feudi domini regis, ville vel loci sui realenchi. Qua responsione habita, deliberavi plenarie et perscrutatis et diligenter requisitis caputbreviis antiquissimis, registro regio, fama gentium et universis aliis probationum aminiculis, non potui aliqua certa indicia reperire quod predicta de feudo domini regis viderentur. Unde, cum haberem dificere in fundanda domini regis intencione super proposita questione, et nichil in contrarium probare possem, ideoque auctoritate comissionis mee per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum pro francho et libero alodio vestro et inmuni vobis Bertrando et domui vestre et successoribus vestris omnes predictos mansos, cum hominibus, mulieribus, honoribus, possessionibus, tenedonibus vestris, et pertinentiis eorumdem, et cum omnibus aliis ad dictos mansos pertinentibus et pertinere debentibus quoquomodo, ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et successores vestri pro francho alodio vestro quitio ac inmuni, ad omnes vestras vestrorumque voluntates omni tempore faciendas; absolvens vos et successores vestros a petitione et demanda omnium predictorum. Quod est actum X° kalendas novembris, anno Domini M° CC° LXX°. S+num Bernardi *Fareix*

prenominati, qui hec laudo et firmo ex parte domini regis. S++++na Raimundi Pomerio, Arnaldi Segui et Raimundi *Roig*, testium, et Guilelmus Clementis, notarius publicus in negocio feudorum constitutus, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

28

1270, 24 octubre

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, contra Joan, prior de Palera, el comís de diversos masos situats dins el territori de Santa Maria de la Cot i a la vall del Bac i de la meitat de dos masos situats a Bolòs. En la seva compareixença davant la justícia, el prior ha refutat aquestes acusacions, afirmant que ell i els seus predecessors tenen aquests masos en alou des de fa més de quaranta anys i que cap de les seves possessions se situa dins un territori dependent del rei. A fi de demostrar els drets del seu monestir, ha presentat dues actes antigues i la còpia sotasignada per Bernat de Vic, notari públic de Girona i jutge ordinari del rei, del privilegi pel qual el rei Jaume confirma al bisbe i al clergat de la diòcesi de Girona la possessió dels béns tinguts des de fa més de quaranta anys. No havent aconseguit reunir proves que establissin els drets del rei en els capbreus antics ni en els registres reials ni entre la població, Bernat Fereix abandona qualsevol demanda i confirma el prior de Sant Joan en la possessió alodial d'aquests masos. Amb tot, reserva el cens degut al rei si es pot demostrar que el percebia sobre aquestes possessions.

Postil·la al marge superior: In Ripollo.
Postil·les al marge intern: Catalunya. - Alou. - Jo. de Palera.

[f. 13] Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum executor in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem

in judicio sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis et judicis a dicto domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, a vobis Johanne, priore de Paleria, quosdam mansos et honores, cum hominibus, feminis, honoribus et pertinentiis eorumdem, quos habetis et tenetis in terminis Sancte Marie de Cote et in vallis *dez Bach*, et medietatem duorum mansorum cum pertinentiis et juribus eorumdem, que habetis et tenetir apud *Bolos*, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum predicta essent de feudo domini regis fuerant in vos vel predecessores vestros alienata, sine concensu[a] domini regis et suorum (predecessorum)[b]. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concessistis vos et monasterium vestrum tenere et habere omnia supradicta. Negastis tamen predicta omnia esse vel fuisse de feudo domini regis. Proposuistis etiam in defensionem vestram et monasterii vestri predicta omnia et singula fuisse consecutum dictum monasterium, et eadem dicto monasterio vestro fuisse collata pro francho alodio et inmuni, non a castellanis, bajulis vel feudatariis domini regis in eisdem, et eadem omnia et singula tenuisse dictum monasterium et possedisse justo titulo pro francho alodio, quitio ac inmuni spatio L[ta] annorum et amplius, et etiam a tanto tempore citra a quo non stat memoria hominum in contrarium. Ad que probandum produxistis duo instrumenta antiquissima, quorum unum incipit «In nomine Domini. Ego P. Ar. etc.», et finit ante «facta omni tempore»; alium incipit «Ad noticiam cunctorum pervenit quod nos, Gauzbertus de Chexanis etc.», et finit ante «arrum alaudium». Proposuistis etiam quod dominus rex confirmavit episcopo et prelatis diocesis Gerundensis pro francho alodio omnes honores et possessiones, quas et quos tenuerunt a XL[ta] annis supra; ad que probanda produxistis quoddam translatum sumptum a privilegio domini regis concessum super premissis, et subsignatum per manum Bernardi de Vicho, notarii Gerundensis publici et judicis ordinarii domini regis. Item, dixistis predicta nec eorum aliqua non esse sita in terminis alicujus castri feudi domini regis, ville vel loci sui realenchi. Qua responsione habita, deliberavi plenarie; et perscrutatis et diligenter requisitis caputbreviis antiquissimis, registro regio, fama gentium et universis aliis probationum aminiculis, non potui aliqua certa indicia reperire quod predicta de feudo domini regis viderentur. Unde, cum haberem difficere in fundanda domini regis intencione super proposita questione, et nichil in contrarium probare possem; ideoque, auctoritate

comissionis mee, de consilio Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in eodem negocio deputati, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum pro francho et libero alodio vestro et inmuni vobis predicto Johanni, priori, et successoribus vestris et monasterio vestro omnia supradicta, cum hominibus, mulieribus, honoribus, terris cultis, incultis, possessionibus et pertinentiis eorumdem, ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et successores vestri pro francho alodio, quitio ac inmuni, ad omnes vestras vestrorumque voluntates omni tempore et libere faciendas, salvo tamen censu si posset probari dominum regem recipere vel debere recipere in predictis; absolvens vos et successores vestros a petitione omnium predictorum. Quod est actum nono kalendas novembris, anno Domini M° CC° septuagesimo. S+num Bernardi *Fareix* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis et judicis feudorum, qui in predictis auctoritatem meam presto. S++++na Arnaldi Segui, Raimundi de Coma, jurisperiti, et Johannis de Begudano Bisuldune, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*. b. predecessorum *omès*.

FUNDACIÓ NOGUERA

29

1270, 24 octubre

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, contra Jaume, abat de Sant Llorenç del Mont, el comís de dos masos situats a la parròquia de Sant Martí de Capsec i d'un altre mas situat a la parròquia de Santa Justa de Prats [de Molló]. En la seva compareixença davant la justícia, l'abat ha refusat aquestes acusacions, afirmant que aquests masos havien estat donats al seu monestir pels comtes de Barcelona i de Besalú, que els tenien en alou des de feia més de quaranta anys i que cap de les seves possessions se situa dins un territori dependent del rei. A fi de demostrar

els drets del seu monestir, l'abat ha presentat dues actes, l'una de Ramon, comte de Barcelona, i l'altra de Bernat, comte de Besalú, així com la còpia sotasignada per Bernat de Vic, notari públic de Girona i jutge ordinari del rei, del privilegi pel qual el rei Jaume confirma al bisbe i al clergat de la diòcesi de Girona la possessió dels béns tinguts des de fa més de quaranta anys. No havent aconseguit reunir proves que establissin els drets del rei en els capbreus antics ni dins els registres reials ni entre la població, Bernat Fareix abandona qualsevol demanda i confirma l'abat i el monestir de Sant Llorenç del Mont en la possessió alodial d'aquests masos. Amb tot, reserva el cens degut al rei, si es pot demostrar que el percebia sobre aquestes possessions.

Postil·les al marge intern: Catalunya. - Alou. - Abbas Sancti Laurencii. - Prats.
Postil·la al marge extern del f. 13v: Alodium.

Pateat universis quod cum ego Bernardus *Fareix* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campi rotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis et judicis a dicto domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, a vobis Jacobo, Dei gratia abbate Sancti Laurentii de Monte, duos mansos cum hominibus, mulieribus, honoribus et possessionibus eorumdem, quos habetis et tenetis in parrochia Sancti Martini de Cubili Sico, et unum mansum, cum hominibus et feminis et pertinentiis ejus, quem habetis in terminis Sancte Juste de Pratis domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum predicta essent de feudo domini regis fuerant in vos et predecessores vestros alienata, sine concensu[a] domini regis et suorum predecessorum. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concessistis vos [f. 13*v*] et monasterium vestrum tenere et habere omnia supradicta. Negastis tamen predicta esse vel fuisse de feudo domini regis. Proposuistis etiam in defensionem vestram et monasterii vestri predicta omnia et singula fuisse consecutum dictum monasterium, et eadem omnia fuisse dicto monasterio collata pro francho alodio et inmuni a comite quondam Barchinone et a comite quondam Bisulduni, et eadem omnia et singula tenuisse dictum monasterium et possedisse justo titulo et pro francho alodio spacio XL[ta] annorum et amplius, et etiam a tanto tempore citra a quo non stat memoria hominum in contrarium. Ad que

probanda produxistis duo instrumenta antiquissima, quorum unum incipit «In Dei omnipotentis nomine. Ego R. gratia Dei Barchinone comes. etc.», et finit ante nonas comutationis; et alium incipit «In Chrisi nomine. Ego Bernardus, comes, comutator sum», et finit ante nonas comutationis. Proposuistis etiam quod dominus rex confirmavit episcopo et prelatis diocesis Gerundensis pro francho alodio omnes honores et possessiones, quos et quas tenuerunt a XL^ta^ annis supra; ad que probanda produxistis quoddam translatum sumptum a privilegio domini regis concessum super premissis, et subsignatum per manum Bernardi de Vicho, notarii publici Gerundensis et judicis ordinarii domini regis. Item, dixistis predicta nec eorum aliqua non esse sita in terminis alicujus castri feudi domini regis, ville vel loci sui realenchi. Qua responsione habita, deliberavi plenarie; et perscrutatis et diligenter requisitis caputbreviis antiquissimis, registro regio, fama gentium et universis aliis probationum aminiculis, non potui aliqua certa indicia reperire quod predicta de feudo domini regis viderentur. Unde, cum haberem difficere in fundanda domini regis intencione super proposita questione, et nichil in contrarium probare possem; ideoque, auctoritate comissionis mee, de consilio Raimundi de Morerio supradicti, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum pro francho et libero alodio vestro et inmuni vobis, Jacobo abbati predicto, et monasterio vestro et successoribus vestris omnia supradicta, cum hominibus et mulieribus, honoribus, terris cultis, incultis, possessionibus et pertinentiis eorumdem, ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et successores vestri pro francho alodio, quitio ac inmuni, ad omnes vestras vestrorumque voluntates omni tempore et libere faciendas, salvo tamen censu si posset probari dominum regem recipere vel debere recipere in predictis; absolvens vos et successores vestros a petitione et demanda omnium predictorum. Quod est actum nono kalendas novembris, anno Domini M° CC° LXX°. S+num Bernardi *Fareix* predicti, qui hec laudo et firmo. S+num Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis et judicis feudorum, qui in premissis auctoritatem meam presto.

S++++na Arnaldi Segui, F. de Alcaniz et G. *Pascal*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum post mortem Raimundi *Amell*, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno premissis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

30

1270, 20 octubre

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Galceran Descatllar i els seus successors en la possessió a perpetuïtat del mas de ses Cortades, que té en feu pel rei al territori del castrum del Catllar, i que havia comprat a Arnau Saiola, de Camprodon. Els infeuda aquest mas i tots els drets i béns que en depenen, amb la condició que siguin fidels al rei i que no l'alienin a clergues o a centres religiosos i que cada vegada que els alienin a altres persones paguin el dret de lluïsme degut al rei en la seva condició de senyor eminent. Reserva els drets del vescomte de Bas que té el seu vescomtat en feu pel rei. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 100 sous de moneda barcelonesa pel dret de lluïsme degut al rei. Galceran Descatllar promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: Catalunya. - Feu. - Usque. - Gaucerandus Descastlar. - F. - Camprodon.

Pateat universis quod ego Bernardus *Fareix* procurator a domino rege Aragonum constitutus in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campi rotundi, auctoritate comissionis mee, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis et judicis feudorum per dominum regem et successores suos, laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum vobis, Gaucerando de *Castlar* et vestris illum mansum, cum hominibus et mulieribus, juribus et pertinentiis ejusdem, quem habetis et tenetis in terminis castri de Castlar, qui vocatur *dezes Cortades*, quem emistis ab Arnaldo Sayola de Campo rotundo; et fidelitatem domino regi et suis successoribus observetis vos et vestri diligentem; et non possitis dictum mansum vel aliquid de eodem vendere vel alienare in clericum seu religionem; et quandocumque et quocienscumque dictum mansum in alias personas alienaveritis, sit salvum domino regi et suis laudimium tanquam majori

domino, salvo jure et dominio in omnibus vicecomitis de *Bass*, qui vicecomitatum de *Bass* tenet in feudum pro domino rege et suis successoribus. Et pro hac confirmatione et infeudacione, accepi et habui a vobis C solidos barchinonensium, de quibus sum bene vestri paccati, renuncians exceptioni pecunie non [f. 14] numerate. Unde nos, Gaucerandus predictus, recipientes dictam infeudacionem et confirmacionem et laudimium sub dictis pactis et condicionibus, promitimus per nos et nostros omnia predicta attendere et complere; obligantes inde omnia bona nostra ubique habita et habenda. Quod est actum XIII° kalendas novembris, anno Domini M° CC° LXX°. S+num Bernardi *Fareix* predicti, qui hec laudo et firmo. S+num Raimundi de Morerio, judicis feudorum, qui in premissis auctoritatem meam presto. S+num Gaucerandi de *Castlar* supradicti, qui firmo et laudo omnia supradicta.

S++++na Raimundi *Roig*, Arnaldi Segui et Johannis *Astruch*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum post mortem Raimundi *Amell*, hec scripsit et hoc[a] consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno premissis.

ABC DEF GHI

a. *L'escrivà primer havia escrit* aliud, *i després ho esmena esborrant aquest mot mitjançant puntejats i afegint* hoc *en interlineat*.

31

1270, 24 octubre

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Berenguer, prior de Lledó, els seus successors i el seu monestir en la possessió alodial d'un mas situat al bac de Fornells i del mas de Bocabertella, situat a la parròquia de Rocabruna. Amb tot, reserva el cens degut al rei, si es pot demostrar que el percebia sobre aquests masos.

Postil·les al marge intern: Catalunya. - Alou. - Usque. - Prior de Letone. - Alo.

Pateat universis quod ego Bernardus *Fareix* de Villa francha Confluentis, procurator a domino rege Aragonum in negocio feudorum datus in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis,

Vallis de Pratis et vicarie Campi rotundi, nomine domini regis et per ipsum et omnes successores suos, de consilio Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis et judicis feudorum, laudo, concedo pariter et confirmo auctoritate hujus publici instrumenti perpetuo valituri pro francho alodio, quitio ac inmuni vobis, Berengario, Dei gratia priori Letone, et successoribus vestris et monasterio vestro inperpetuum, ad omnes vestras vestrorumque voluntates omni tempore faciendas, duos mansos, cum hominibus et mulieribus, possessionibus et pertinentiis eorumdem, de quibus unum tenetis et habetis in Bacho de Fornellis, et alium in parrochia de Rocha bruna, qui vocatur Bocha Betela; ita quod predictos mansos, cum hominibus, mulieribus, honoribus, possessionibus, pertinentiis, censibus, usaticis et dominationibus et jurisdictionibus eorumdem habeatis et teneatis vos et successores vestri pro francho et quitio alodio vestro et inmuni quo ad dominum regem, nulla servitute domino regi vel suis successoribus in predictis mansis vel eorum honoribus amodo reservata, salvo tamen censu, si posset probari dominum regem recipere vel debere recipere in eisdem; promitentes quod dominus rex et sui successores predicta omnia et singula firma habeant et observent, et in aliquo non contraveniant. Quod est actum VIIII kalendas novembris, anno Domini M° CC° LXX°. S+num Bernardi *Fareix* predicti, qui hec laudo et firmo. S+num Raimundi de Morerio, judicis feudorum, qui hec firmo et laudo et auctoritatem meam presto. S+num Gaucerandi *dez Castlar*, Arnaldi Segui, Raimundi *Roig* et Guilelmi *Pascal*, clerici, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno predictis.

FUNDACIÓ NOGUERA

ABC DEF GHI

32

1268, 18 novembre

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, confirma Bernat Descoll, fill del difunt Pere Descoll, cavaller, i els seus successors en la possessió de tots els masos, honors i possessions que té dins les parròquies de Santa Maria de Bolòs, Santa Maria de Camprodon, Sant Pere de

Montagut, Oix, Sant Esteve d'en Bas i les Preses, perquè els tinguin en feu pel vescomte de Bas i pel rei, com el seu pare i els seus predecessors els havien tingut abans. Li fa aquesta infeudació amb la condició que Bernat i els seus successors no alienin mai aquests béns a clergues o a centres religiosos i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei, senyor eminent, i al vescomte de Bas, senyor intermediari, la seva part respectiva del dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 50 sous de moneda barcelonesa. Bernat Descoll promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: Catalunya. - Feu. - Usque. - F. - Bernardus de Colle.

Pateat universis quod ego Bernardus *Fareix* de Villa francha Confluentis, procurator a domino rege Aragonum in negocio feudorum constitutus in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campi rotundi, auctoritate comissionis mee, per dominum regem et omnes successores ejus laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et vice comitis de *Bass* et suorum successorum, vobis, Bernardo de Colle, filio quondam Petri de Colle, militis, et vestris successoribus, omnes illos mansos, honores et possessiones et omnia alia, cum hominibus, mulieribus, tenedonibus, pertinenciis et juribus eorumdem, que habetis et tenetis in parrochia Sancte Marie de Bolos et in parrochia Sancte Marie Campi rotundi, et in parrochia et terminis Sancti Petri de Monte Accuto, et in parrochia de *Oyx*, et in parrochia Sancti Stephani de Occulo in *Bass*, et in parrochia *dezes Preses*, sicut predictus Petrus de Colle, pater vestri quondam, melius et plenius predicta tenuit et habuit successione predecessorum suorum, et vos predicta omnia tenetis et habetis successione dicti patris vestri, ita quod predicta omnia et singula, cum omnibus suis juribus, pertinentiis et proprietatibus habeatis et teneatis vos et successores vestri inperpetuum in feudum pro vice comite de *Bass* et pro domino rege et eorum successoribus. Et fidelitatem diligentem de predictis eisdem et eorum successoribus perpetuo observetis vos et vestri successores. Et non possitis predicta vel eorum aliqua vendere seu alienare in clericum seu religionem. Et quandocumque et quocienscumque predicta vel eorum aliqua in alias personas alienaveritis, sit salvum jus et laudimium domino regi et suis, tanquam majori domino, et vice comiti de *Bass*, tanquam domino medio, predictis tamen

omnibus perpetuo remanentibus de feudo eorumdem. Et pro hac confirmacione et laudimio accepi et habui a vobis L solidos barchinonensium, in quibus renuncio excepcioni pecunie [f. 14*v*] non numerate, dans vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta pecunia competeret pro laudimio predictorum. Unde nos Bernardus predictus, recipiens dictam infeudationem et laudimium sub dictis pactis et condicionibus, promitimus per nos et nostros omnia predicta atendere et complere, obligantes inde omnia bona nostra ubique habita et habenda. Quod est actum XIIII° kalendas decembris, anno Domini M° CC° LX° VIII°. S+num Bernardi *Fareix* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Bernardi de Colle predicti, qui hec firmo et laudo omnia supradicta.

Sig+++++na Raimundi *Roig*, Fferrarii *Fareix* et Bernardi de *Gausachs*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum post mortem Raimundi *Amell*, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro regio anno Domini M° CC° septuagesimo, IX kalendas novembris.

ABC DEF GHI

33

1268, 23 maig

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, confirma Gausbert Pasqual i els seus successors en la possessió del mas Bonet i del mas del Puig, situats a Espinalba, perquè els tinguin en feu pel rei. Fa aquesta infeudació amb la condició que no alienin mai aquests béns a cavallers, clergues o centres religiosos i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei el dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 100 sous de moneda barcelonesa. Gausbert Pasqual promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: Catalunya. - Feu. - Jasbertus Pascalis. - Camprodon. - F.

Pateat universis quod ego Bernardus *Fareix* de Villa francha Confluentis, procurator a domino rege Aragonum constitutus

in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campi rotundi, auctoritate comissionis mee, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo pariter et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum vobis, Jauzberto Pascalis de Campo rotundo, et vestris, duos mansos, cum hominibus, mulieribus, honoribus, possessionibus et pertinenciis eorumdem, de quibus unum tenetis et habetis apud Spinalba, vocatum Mansum Boneti, et alius vocatur Mansus de Podio; ita quod predicta omnia et singula, teneatis vos et successores vestri inperpetuum in feudum pro domino rege et suis successoribus; et fidelitatem diligentem eidem et suis successoribus inperpetuum observetis vos et vestri. Et non possitis predicta vel eorum aliqua vendere seu alienare in militem, religionem seu ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque predicta vel eorum aliqua in alias personas alienaveritis, sit salvum domino regi et suis successoribus suum jus et laudimium, salvo jure dominorum mediorum qui predicta tenent pro domino rege. Et ratione hujusmodi infeudationis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis. Et pro hac confirmacione et laudimio habui et accepi a vobis C solidos barchinonensium, de quibus sum bene vestri paccatus, renuncians excepcioni pecunie non numerate, donans vobis auctoritate domini regis quicquid eidem plus dicta pecunia competeret pro laudimio predictorum. Unde nos Jauzbertus predictus, recipientes dictam infeudationem et laudimium sub dictis pactis, promitimus per nos et nostros predicta omnia atendere et complere, obligantes inde omnia bona nostra ubique habita et habenda. Quod est actum X° kalendas junii, anno Domini M° CC° LX° octavo. S+num Bernardi *Fareix* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Jauzberti Pascalis predicti, qui hec firmo et laudo.

Sig+++++na fratris Mathei, abbatis monasterii Campi rotundi, et Arnaldi, camararii ejusdem, et Guilelmi de Fornellis, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum post mortem Raimundi *Amell*, hec scripsit anno Domini M° CC° LXX°, VIIII° kalendas novembris, et hoc consimile instrumentum apposuit in registro regio die et anno predictis.

ABC DEF GHI

34

1272, 12 juliol

Ramon Fort, senyor de Bellpuig, comissari reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Arnau de Sauzina, de Vilella, i els seus successors en la possessió d'un camp situat al territori de Santa Eulàlia de Vilella, prop del condomini de Guillem de Naüja, perquè el tinguin en feu pel rei. Fa aquesta infeudació amb la condició que no alienin mai aquests béns a cavallers, clergues o centres religiosos i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 40 sous de moneda melgoresa. Arnau de Sauzina promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: Dubito quin sit a Catalunya. - Arnaldus de Sauzina. - A Vilela.

Pateat universis quod nos Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, datus a domino rege Aragonum exsecutor super negocium feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campi rotundi, cum consilio Raimundi de Morerio, judicis ab eodem domino rege in eodem negocio assignati, auctoritate comissionis mee, per dominum regem et omnes successores suos laudamus, concedimus et confirmamus inperpetuum vobis, Arnaldo de Sauzina de Vilela, et vestris successoribus, ad feudum domini regis et suorum successorum, quendam campum, quem habetis et tenetis in terminis Sancte Eularie de Vilela, qui affrontat in condomina Guilelmi de Anahuya, et de duabus partibus in terra vestra; ita quod predictum campum, cum omnibus suis pertinentiis, habeatis [f. 15] et teneatis vos et successores vestri inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem eisdem perpetuo observetis. Et non possitis predicta vel aliqua eorumdem alienare in militem, religionem siue ecclesiam. Et quandocumque in alias personas alienaveritis predicta vel aliqua eorumdem, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem; predictis tamen, cum suis pertinentiis, perpetuo remanentibus de suo feudo. Et ratione hujusmodi

infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predictis. Et pro hoc laudimio accepimus et habuimus a vobis nomine domini regis XL solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde ego Arnaldus de Sauzina predictus, recipiens predictam infeudationem et laudimium sub pactis predictis, promito per me et meos, sub obligatione omnium bonorum meorum, de predictis domino regi et suis fidelitatem diligentem observare et omnia alia atendere et complere. Quod est actum IIII° idus julii, anno Domini millesimo CC° LXX° secundo. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmamus et laudamus. S+num Arnaldi de Sauzina, qui hec laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis supradicti, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto. S+++na magistri Raimundi Bajuli, Jacobi de *Areleu* et Petri Falcheti, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in registro regio die et anno predictis.

ABC DEF GHI

35

1272, 12 juliol

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Joan Tort, de Vilafranca de Conflent, i els seus successors en la possessió de la meitat dels delmes de les parròquies de Formiguera i de Riutort, així com de tots els drets, els homes i les dones, les jurisdiccions, els censos i les taxes que té en aquestes localitats, perquè els tinguin en feu pel rei. Fa aquesta infeudació amb la condició que no alienin mai aquests béns a cavallers, clergues o centres religiosos i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Reserva el cens degut al rei, si es pot demostrar que el percebia sobre aquests béns. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 320 sous de moneda melgoresa. Joan Tort promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: Johannes Tort de Vila francha. F.
Postil·les al marge extern: Formigera. - Riutort.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, procurator et exsecutor constitutus in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, auctoritate comissionis mee, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Johanni Tort de Villa francha Confluentis, et vestris successoribus, medietatem decimarum de Fromigeria et medietatem decimarum de Rivo tort, et decimalis et totius parrochie eorumdem, et homines et feminas presentes et futuros, cum prole eorumdem, cum omnibus jurisdictionibus, censibus, serviciis, taschis, quintis, quartis, agrariis et cum omnibus aliis que ibidem habetis; ita quod predictas medietates decimarum, cum omnibus fructibus, expletis, levatis et pertinentiis suis, et predictos homines et feminas cum prole eorumdem, taschis, censibus et omnibus aliis que ibidem possidetis et tenetis, sicut in instrumento quod inde habetis plenius continetur, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum in feudum pro domini regi et successoribus suis; et fidelitatem diligentem domino regi et suis perpetuo observetis vos et vestri successores. Et quod non possitis predicta vel aliqua eorumdem alienare in militem, religionem siue ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque predicta vel aliqua eorumdem in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem; predictis tamen omnibus, cum omnibus suis juribus et pertinentiis, perpetuo remanentibus de suo feudo. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in premissis, salvo tamen censu, si forte posset probari dominum regem debere vel consuevisse recipere in predictis. Et pro hac confirmatione et laudimio habui et recepi a vobis CCC viginti solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni pecunie non numerate, donans vobis nomine domini regis et suorum successorum quicquid eidem plus dicta pecunia competeret pro laudimio omnium predictorum. Unde ego Johannes *Tort* predictus, recipiens predictam infeudationem et laudimium, promito sub obligatione omnium bonorum meorum [f. 15*v*] predicta omnia atendere et complere et non contravenire in aliquo. Quod est actum IIII° idus julii, anno Domini M° CC° LXX° secundo. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo. S+num Raimundi de Morerio, judicis supradicti, qui hec firmo et laudo et auctoritatem

judicis in hiis presto. S+num Johannis *Tort* prenominati, qui hec firmo et laudo. S+++na Guilelmi de Conillacho, Bernardi de Avia, militis, et Bernardi de Mornacho, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum hic apposuit et suum sig-(SM)-num apposuit die et anno predictis.

36

1273 (nou estil), 18 febrer

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Vidal Fabra, de Vilafranca de Conflent, i els seus successors en la possessió de censos en cereals, en diners i d'altres que li fan diversos habitants de la vila de Porcinyans designats en l'acta i de tot allò que posseeix en aquest lloc, perquè ho tinguin en feu del rei. Fa aquesta infeudació amb la condició que no alienin mai aquests béns a cavallers, clergues o centres religiosos i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Reserva l'alberga de tres cavalls deguda al rei quan sojorna al Conflent. També reserva el cens degut al rei, si es pot demostrar que el percebia sobre aquests béns. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 100 sous de moneda melgoresa. Vidal Fabra promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: Vitalis Fabri. - Porcinanys. - F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, procurator constitutus in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, per dominum regem et omnes successores suos laudo et concedo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Vitali Fabri de Villa francha Confluentis, et vestris successoribus, omnes census, tam bladi quam denarii et aliarum rerum, quos vobis facere tenentur Bernardus de *Porzinans*, Johannes Vitalis, Bernardus Vitalis et Johannes Huc, Petrus de Baucio, Arnaldus Capellani, Bernardus Laureta, Raimundus Vitalis, Bartolomeus Guifredi, Martinus Rocha, Arnaldus Poncii, Raimundus de Petro, clerici, et Petrus Tralla de

Porcinanis, et generaliter quicquid habetis in dicta villa et in terminis ejusdem; ita quod predicta omnia et singula teneatis vos et vestri inperpetuum in feudum pro domino regi. Et non possitis predicta vel aliqua eorumdem vendere seu alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque predicta vel aliqua eorumdem in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem, ipsis tamen perpetuo remanentibus suum feudum. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in premissis, salva tamen alberga domino regi et suis cum in terra Confluentis ipsum adesse contingerit ad tres equos tantum, et salvo jure suo et dominio in omnibus, et salvo alio censu, si forte posset probari dominum regem debere recipere in eisdem. Et pro hac confirmatione habui et recepi a vobis C solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni pecunie non numerate, donans vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta pecunia competeret pro laudimio predictorum. Unde ego Vitalis Fabri predictus, recipiens predictam infeudationem sub pactis predictis, promito per me et omnes meos sub obligatione omnium bonorum meorum predicta omnia atendere et complere et in aliquo non contravenire in aliquo. Quod est actum XII° kalendas marcii, anno Domini M° CC° LXX° secundo. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec laudo et firmo. S+num Vitalis Fabri predicti, qui hec firmo. S+num Raimundi de Morerio, judicis, qui hec firmo et laudo. S+++na magistri Raimundi Bajuli, Bernardi *Embetad* et Petri de Oliana, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et aliud consimile instrumentum hic apposuit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

37

1273 (nou estil), 23 febrer

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Ramon Teixidor, de Vilella, i els seus successors en la possessió de quatre peces de terra situades dins el territori de Santa Eulàlia de Vilella, perquè els tinguin en feu pel rei. Fa aquesta infeudació amb la condició que no alienin

mai aquests béns a cavallers, clergues o centres religiosos i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 30 sous de moneda melgoresa. Ramon Teixidor promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: R. Tixedor. - In Vilela. - Mutatum est an Raimundo de Fuxa.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, datus procurator a domino rege in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, per dominum regem et omnes successores ejus laudo et concedo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Raimundo *Tixidor* de Vilela, et vestris successoribus, quatuor terras, quas habetis et tenetis in terminis de Vilela; quarum terrarum prima afrontat in terra Guilelmi de *Valilles* et in terra Jauzberti *Oliveta*; secunda afrontat in terra Sancte Eulalie de Vilela et in terra Guilelmi *Vales*; terzia[a] afrontat in terre Bartolomeue femine; alia vero afrontat in flumine et in terris tui Raimundi Textoris; ita quod predictas terras, cum earum pertinenciis, vos et vestri successores teneatis inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem eisdem perpetuo observetis. Et non possitis predictas terras vel aliqua de predictis alienare in mi-[f. 16]-litem, religionem seu ecclesiam. Et quotienscumque in alias personas alienaveritis predictas terras vel aliquid de eisdem, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio predictorum quinta pars precii dictarum terrarum, ipsis tamen perpetuo remanentibus de suo feudo. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis. Et pro hac confirmatione accepi et habui a vobis nomine domini regis XXX solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni pecunie non numerate; et si plus michi nomine domini regis competit, totum illud vobis et vestris dono nomine ejusdem et suorum. Unde ego Raimundus Textoris predictus, recipiens predictam infeudationem sub pactis predictis, promito per me et meos sub obligatione omnium bonorum meorum predicta omnia et singula atendere et complere et non contravenire. Quod est actum VII° kalendas marcii, anno Domini millesimo CC° LXX° secundo. S+num Raimundi Fortis predicti, qui

hec laudo et firmo. S+num Raimundi Textoris predicti, qui hec laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis predicti, qui hec laudo et auctoritatem judicis in hiis presto.

S+++na magistri Raimundi Bajuli, Petri de Oliana et Bernardi *Embetad*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc instrumentum hic apposuit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

38

1273 (nou estil), 23 febrer

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Guillem Berenguer, de Vilella, i els seus successors en la possessió d'una peça de terra situada dins el territori de Santa Eulàlia de Vilella, perquè el tinguin en feu pel rei. Fa aquesta infeudació amb la condició que no alienin mai aquests béns a cavallers, clergues o centres religiosos i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 15 sous de moneda melgoresa. Guillem Berenguer promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·la al marge extern: Vilela.
Postil·les al marge intern: Guilelmus Berengarii de Vilela. - F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, procurator constitutus in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, cum consilio Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, per dominum regem et omnes successores suos laudo et concedo inperpetuum vobis, Guilelmo Berengarii de Vilela, et vestris successoribus, ad feudum domini regis et suorum successorum, quadam terram, quem habetis et tenetis in terminis de Vilela, que affrontat in terra capellani ejusdem et in terra Arnaldi *Auzina*; ita quod predictam terram, cum omnibus suis pertinenciis habeatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem de

predictis diligentem eisdem perpetuo observetis. Et non possitis predictam terram alienare in militem, religionem seu ecclesiam. Et quotienscumque predictam terram in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio predictorum quinta pars precii dicte terre, predicta tamen terra perpetuo remanente cum suis pertinentiis de suo feudo. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predictis. Et pro hac confirmatione et laudimio habui et recepi a vobis nomine domini regis XV solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni pecunie non numerate; et si plus michi nomine domini regis competit, totum illud vobis et vestris dono nomine ejusdem et suorum. Unde ego Guilelmus Berengarii predictus, recipiens predictam infeudationem et laudimium sub pactis predictis, promito per me et meos sub obligatione bonorum meorum predicta omnia atendere et singula, et complere, et non contravenire. Quod est actum VII° kalendas marcii, anno Domini M° CC° LXX° secundo. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec laudo et firmo. S+num Guilelmi Berengarii predicti, qui hec firmo. S+num Raimundi de Morerio predicti, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto.

S+++na Raimundi Bajuli, Petri de Oliana et Bernardi *Embetad*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et aliud consimilem instrumentum hic apposuit et hic suum sig-(SM)-num fecit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

FUNDACIÓ NOGUERA

39

1266, 29 juliol

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, prebost de Lillet i jutge de feus, concedeix i confirma Arnau Castlà, de Saorra i els seus successors en la possessió del mas que porta el seu nom, de tres cases i tres horts que ha comprat al cavaller Arnau del Pont i del cens de 4 sous i 3 diners sostret d'aquests béns, perquè els tinguin en feu pel rei. Li

infeuda aquest mas, així com tots els drets i béns que en depenen, amb la condició que ni ell ni els seus successors no els alienin mai a cavallers, centres religiosos o eclesiàstics i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Es compromet a no imposar noves servituds, excepte el cens, si es pot demostrar que el rei solia percebre'l sobre aquests béns. Bernat Fareix reconeix que ha rebut 30 sous de moneda barcelonesa pel dret de lluïsme degut al rei. Arnau Castlà promet fidelitat al rei, es compromet a observar les estipulacions d'aquest contracte i cedeix els 140 sous que havia pagat al porter del rei, Bertran Gil.

Postil·les al marge extern: Arnaldus Castla de Saorra. - F.

[f. 16*v*] Pateat universis quod ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, procurator a domino rege Aragonum constitutus in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, cum voluntate et laudimio Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum vobis Arnaudo *Castla* de Saorra et vestris successoribus ad feudum domini regis et suorum successorum quendam mansum, cum omnibus suis pertinentiis, que vocatur Mansus Arnaldi de Castla de Saorra, et tres domis et tres ortos, que omnia emistis ab Arnaudo de Ponte, milite, quarum domorum una vocatur *d'en Saurina*, et alia *d'en Servent*, et alia *d'en Pia*, et quatuor solidos III denarios, quos predicti vobis faciunt pro censu; ita quod predictum mansum, cum honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinenciis ejusdem, terris cultis, incultis, heremis, condirectis, et predictas domos et ortos et omnia alia supradicta, habeatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem eisdem de predictis perpetuo observetis. Et non possitis predicta vel aliquid de predictis vendere seu alienare in militem, religionem seu ecclesiam. Et quocienscumque in alias personas predicta vel aliquid de eisdem alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem, predictis tamen omnibus cum suis pertinenciis perpetuo remanentibus de suo feudo. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus

rex in predictis. Et pro hac confirmatione et laudimio habui et recepi a vobis nomine domini regis XXX solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni pecunie non numerate, remitens vobis et vestris totum quicquid michi plus competebat pro quinta de mandato domini regis michi facto cum sua litera. Et si forte posset probari dominum regem debere recipere et habere aliquos census in predictis, sit eidem salvum et suis successoribus. Unde ego Arnaldus *Castla* predictus, recipiens predictam infeudationem et laudimium sub pactis predictis, promito per me et omnes meos successores, sub ypotheca omnium bonorum meorum, predicta omnia atendere et complere et non contravenire in aliquo, solvens et remitens domino regi et suis centum XL solidos, quos a me habuit Bertrandus Egidii quondam portarius domini regis. Quod est actum IIII° kalendas Augusti, anno Domini millesimo CC° LX° VI°. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis, qui hec laudo et firmo. S+num Arnaldi *Castla* predicti, qui hec firmo et laudo.

Sig+++na Poncii de *Serabeu*, Berengarii de Atziato, Poncii Brune testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, post mortem Raimundi *Amell* hec scripsit kalendas febroarii anno Domini M° CC° LXX° secundo, et hoc instrumentum hic apposuit die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

40

1272, 9 desembre

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Bernat Tasquer, de Puigcerdà, i els seus successors en la possessió de la quarta part del delme de la parròquia de Campelles, perquè el tinguin en feu pel rei. Fa aquesta infeudació amb la condició que no l'alienin mai a cavallers, clergues o centres religiosos i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 300 sous de moneda melgoresa. Bernat Tasquer promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: Bernardus Tascher. - Campeylles. - F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, datus a domino rege Aragonum procurator in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de voluntate et consilio Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in eodem negocio assignati, per dominum regem et omnes successores ejus laudo et concedo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Bernardo *Tascher* de Podioceritano, et vestris, quartam partem decimarum de Campelles et tocius parrochie et decimalis ejusdem; ita quod predictam quartam partem decimarum, cum omnibus juribus levatis et pertinentiis ejusdem, habeatis vos et vestri, et teneatis inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum. Et fidelitatem diligentem domino regi et suis de predictis vos et vestri successores perpetuo observetis. Et non possitis predictam quartam partem decimarum vendere seu alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quocienscumque in alias personas predicta vel aliquid de eisdem alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus quinta pars precii eorumdem, predictis tamen omnibus [f. 17] perpetuo remanentibus suum feudum. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis. Et pro hac confirmatione et laudimio habui et recepi a vobis nomine domini regis CCC solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni pecunie non numerate, et si plus michi competit, totum illud vobis et vestris dono nomine domini regis et suorum. Unde ego Bernardus *Tascher* predictus, recipiens predictam infeudationem et laudimium sub pactis predictis, promito per me et omnes meos predicta omnia atendere et complere et non contravenire in aliquo. Quod est actum V° idus decembris, anno Domini M° CC° LXX° secundo. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo. S+num Raimundi de Morerio, judicis supradicti, qui hec firmo et auctoritate judicis in hiis presto. S+++na Guilelmi Catelli, Raimundi de *Taltendre* et Petri *Amell*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc instrumentum hic apposuit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

41

1268, 26 juliol

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, prebost de Lillet i jutge de feus, concedeix i confirma Guillem de Prat, de Puigcerdà, i els seus successors en la possessió del mas d'en Gall, situat a Gallissà, dins la parròquia de Santa Eulàlia de Pi, perquè el tinguin en feu pel rei. Els infeuda aquest mas, així com tots els drets i béns que en depenen, amb la condició que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Es compromet a no imposar noves servituds sobre aquests béns, excepte el cens, si es pot demostrar que el rei l'ha de rebre sobre aquests béns. Guillem de Prat promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: G. de Prato. - Pi. - F.
Postil·la al marge inferior: Transportatum est in P. Saulia et uxorem Francischi de Ger et ipsi recognoverunt G. Davini.

Pateat universis quod ego Bernardus *Fareix* de Villa francha Confluentis, procurator a domino rege Aragonum constitutus in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, auctoritate comissionis mee, de consilio Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos laudo et concedo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis Guilelmo de Prato de Podioceritano, et vestris successoribus, quendam mansum, cum hominibus et mulieribus ejusdem, honoribus et possessionibus, quem habetis et tenetis apud Galiza, in parrochia Sancte Eulalie de Pinu, qui mansus vocatur *d'en Gal*; ita quod predictum mansum, cum honoribus et possessionibus, tenedonibus et pertinentiis ejusdem, terris cultis, heremis et incultis, cum hominibus et mulieribus ejusdem, presentibus et futuris, dominationibus et servitutibus, jurisfirmamentis et omnibus aliis ad dictum mansum pertinentibus, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et fidelitatem diligentem domino regi et suis successoribus inperpetuum observetis vos et vestri. Et non possitis predictum mansum alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque predictum

mansum vel aliquid ejusdem in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii ejusdem, predicto tamen manso cum omnibus suis pertinenciis perpetuo remanentibus suum feudum. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predicto manso, salvo tamen censu si forte posset probari dominum regem debere recipere in predictis. Unde ego Guilelmus de Prato predictus, recipiens predictam infeudationem et laudimium sub pactis predictis, promito per me et meos predicta omnia atendere et complere et non contravenire. Quod est actum VII° kalendas augusti, anno Domini M° CC° LX° octavo. S+num Bernardi *Fareix*, qui hec laudo.

Sig+++++na Arnaldi *Amell*, Rogerii Petri, Raimundi de Capellano et Raimundi de Roseto testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum post mortem Raimundi *Amell*, hec scripsit et hoc instrumentum hic apposuit anno Domini M° CC° LXX° terzio, nonas aprilis.

ABC DEF GHI

42

1268, 26 juliol

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, contra Bernat de Prat i el seu germà Guillem de Prat, de Puigcerdà, el comís d'una borda i de les seves dependències situada a la vila d'All, així com els quarts i censos que reben a les viles d'All i d'Alf i del cens que reben sobre els molins d'en Quintana establerts sobre el riu d'All. En la seva compareixença davant la justícia, Bernat i Guillem han refutat aquestes acusacions. No havent aconseguit reunir proves que establissin els drets del rei i després de rebre 75 sous de moneda melgoresa en concepte d'entesa, Bernat Fareix els confirma en la possessió alodial d'aquests béns.

Postil·la al marge superior: Bernadus de Prato et Guilelmus de Prato, fratrum.
Postil·les al marge extern: Alou. - Ayl.

[f. 17*v*] Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, procurator pro domino rege Aragonum in negcio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio nomine domini regis a vobis Bernardo de Prato et Guilelmo de Prato, fratribus, de Podioceritano, sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis feudorum, quandam bordam cum honoribus et possessionibus ejusdem, quam habetis et tenetis in villa de *Al*, et quartos et census, quos accipitis in villis de *Al* et de *Alf*, et in eorum terminis et adjacenciis, et census, quos accipitis et accipere debetis in molendinis de Quintana, in ripparia de *Al*, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum omnia predicta essent de feudo domini regis, fuerant in vos et antecessores vestros alienata irrequisito domini regis concensu, et suorum. Ad que litem contestando in judicio, respondistis et concessistis vos habere et tenere omnia supradicta pro indiviso in locis superius memoratis; negastis tamen predicta esse de feudo domini regis. Et in defensionem vestram proposuistis predicta omnia emisse pro francho alodio et inmuni, non a bajulo, castellano seu feudatario domini regis in eisdem. Dixistis etiam predicta nec eorum aliqua esse sita infra terminos castrorum domini regis, ita quod sint de suo feudo, ville vel loci sui realenchi, nec etiam esse domino regi censualia. Qua responsione habita, non potui aliqua certa indicia seu probaciones reperire quod predicta essent de feudo domini regis, vel deberent esse, nec essent eidem censualia bel aliqua eorumdem. Unde, cum haberem difficere in fundanda domini regis intencione super proposita questione, et nichil in contrarium probare possem, defectu probacionis recepi a vobis nomine domini regis compositionem; et ut laudarem et confirmarem vobis omnia supradicta pro francho alodio et quitio et inmuni, quoad dominum regem dedistis et solvistis michi nomine domini regis LXXV[a] solidos melguriensium, quibus contentus renuncio exceptioni pecunie non numerate. Ideoque, auctoritate comissionis mee, de consilio Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo inperpetuum vobis prenominatis Bernardo de Prato et Guilelmo de Prato, pro indiviso, predictam bordam cum hominibus et mulieribus ejusdem, et cum omnibus aliis ad predictam bordam pertinentibus, et predictos quartos et census, cum omnibus jurisdictionibus et dominationibus eorumdem; ita quod predicta omnia et singula

habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum pro francho alodio, quitio et inmuni, ad omnes vestras vestrorumque voluntates libere omnique tempore faciendas; faciens vobis et vestris firmum et irrevocabilem pactum ex parte domini regis et suorum decetero de non petendo; absolvens vos et vestros nomine domini regis et suorum successorum a peticione omnium predictorum. Quod est actum VII° kalendas augusti, anno Domini M° CC° LX° VIII°. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec laudo et firmo.

Sig+++++na Raimundi *Amell*, Rogerii Petri et Raimundi de Capellano testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum post mortem Raimundi *Amell*, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit hic anno Domini millesimo CC° LXX° terzio, nonas aprilis.

ABC DEF GHI

43

1273 (nou estil), 21 gener

Ramon Fort, senyor de Bellpuig, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Arnau de Cos, d'Acs, i els seus successors en la possessió de masos i masades, censos, usatges, agrers, homes i dones i altres drets i taxes que va comprar al difunt Ramon Guillem d'Enveig dins la parròquia de Sant Quintí de Cortvassill i a Quers, a la vall de Querol, perquè ho tinguin tot en feu pel rei segons les condicions estipulades en l'acte d'infeudació que li'n va fer.[1] *Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 200 sous de moneda melgoresa.*

Postil·les al marge extern: A. de Coçio de Achs. - Cort vasil. - Vayl de Querol. - F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, procurator pro domino rege in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio et assensu Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo,

1. Cf. *supra* l'acta núm. 7.

corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Arnaudo de Coçio de *Achx*, illos mansos et mansatas, census, usaticos, terremerita, agraria cum hominibus, mulieribus, jurisdiccionibus, dominacionibus et pertinentiis suis, que omnia vos emistis a Raimundo Guilelmi de Invidio apud *Cortvassill*, et in terminis et adjacenciis Sancti Quintini ejusdem, et apud *Chers* in valle de *Querol*; ita quod predicta omnia et singula teneatis et habeatis vos et vestri successores in feudum pro domino rege et suis successoribus, cum conditionibus et pactis omnibus cum quibus omnia predicta receperatis in feudum pro domino rege et successoribus suis cum alio instrumento confecto per manum Petri Ripolli tunc notarii [f. 18] feudorum. Et pro hac confirmatione et laudimio accepi et habui a vobis nomine domini regis ducentos solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate; et si plus michi nomine domini regis competit, totum illud vobis dono nomine domini regis et suorum successorum. Quod est actum XII kalendas febroarii, anno Domini millesimo CC° LXX° secundo. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio predicti, qui hec firmo et laudo et auctoritatem judicis in hiis presto. S+++na magistri Raimundi Bajuli, Raimundi *Barra* et Guilelmi de *Isavals*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum hic apposuit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

FUNDACIÓ NOGUERA

44

1273 (nou estil), 16 març

Ramon Fort, senyor de Bellpuig, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Bernat Amell, de Cortvassill, i els seus successors en la possessió de molins situats al cortal de Portè, sobre el riu de Vall-llobera, perquè els tinguin en feu pel rei. Li infeuda aquests molins amb la condició que ell i els seus successors no els alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que els infeudin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Es compromet a no imposar

noves servituds sobre aquests béns. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 140 sous de moneda melgoresa. Bernat Amell promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: Bernardus Ameyll de Cortvassill. - F.
Postil·la al marge extern: Portea.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, procurator pro domino rege Aragonum in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Bernardo *Amell* de *Cortvassill*, et vestris successoribus, quedam molendina cum aquis et aqueductibus eorumdem, que habetis et tenetis ad cortale de Portea, in rivo de Valle Lobera; ita quod predicta molendina, cum omnibus eorum pertinentiis, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem eisdem de predictis perpetuo observetis vos et vestri successores. Et non possitis predicta molendina vel aliqua eorumdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas predicta molendina alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem; predictis tamen molendinis cum omnibus suis pertinenciis perpetuo remanentibus de suo feudo. Et ratione hujusmodi infeudacionis, nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis. Et pro hac confirmacione et laudimio habui et recepi a vobis nomine domini regis centum XL solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate; et si plus michi nomine domini regis competit, totum illud vobis et vestris dono nomine ejusdem et suorum. Unde ego Bernardus *Amell* predictus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium sub pactis predictis, promito per me et meos sub obligacione omnium bonorum meorum predicta omnia atendere et complere et non contravenire in aliquo. Quod est actum XVII kalendas aprilis, anno Domini millesimo CC° LXX° secundo. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec laudo et firmo. S+num Bernardi *Amell*, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio judicis predicti, qui hec firmo et laudo.

S+++na Raimundi Ambroni, Arnaldi Ambroni et Raimundi *Traper*, clerici, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum hic apposuit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

45

1273, 1 agost

Ramon Fort, senyor de Bellpuig, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Mateu Ferrater, de Vernet, i els seus successors en la possessió del bosc d'Escales, d'una parcel·la del bosc de la Mata del Vilar i d'un cortal que té en aquest lloc i tots els drets d'ús que en depenen, tal com s'estipula en les actes públiques per les quals la senyora Marquesa de Mosset i el seu fill Ademar li van vendre aquests béns. Li fa aquesta concessió amb la condició que ell i els seus successors ho tinguin tot en feu pel rei, que li siguin fidels, que no els alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Es compromet a no imposar noves servituds sobre aquestes possessions. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 110 sous de moneda melgoresa. Mateu Ferrater promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: Matheus Ferraterii. - Vernet. - F.

[f. 18*v*] Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, exsecutor negocii feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, judicis feudorum, laudo et concedo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Matheo Ferracerio, et vestris successoribus, quoddam nemus de Scalis, cum arboribus et pertinenciis ejusdem; item, quandam tenenciam nemoris sive terre vocatam Matha de Villari, et quoddam cortal quod ibidem habetis et habere debetis, cum laborationibus, tenedonibus et pertinentiis omnium predictorum. Que omnia emistis a domina Marchesia de Mosseto et Ademario, filio ejusdem, ut in instrumentis inde confectis publicis plenius continetur;

ita quod predicta omnia, cum arboribus, ramis, lignis, erbis, aquis, paschuis, pratis et cum omnibus eorumdem pertinentiis, habeatis vos et vestri successores in feudum pro domino rege et successoribus suis; et fidelitatem diligentem eidem vos et vestri successores perpetuo observetis. Et non possitis predicta vel aliqua eorumdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas predicta vel aliqua eorum alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus quinta pars precii eorumdem; ipsis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac confirmacione accepi et habui a vobis nomine domini (regis)[a] centum x solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde ego Matheus Ferrater predictus, recipiens predictam infeudacionem sub pactis predictis, promito sub obligatione omnium bonorum meorum predicta omnia atendere et complere. Quod est actum kalendis augusti, anno Domini millesimo CC° LXX° terzio. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Mathei *Ferrater* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio judicis, qui hec firmo et laudo.

S+++na magistri Raimundi Curti, et magistri Raimundi Bajuli et Raimundi de Pulcro podio, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

a. regis *omès*.

FUNDACIÓ NOGUERA

46

1273, 1 agost

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Voló, de Vilafranca de Conflent, fill de Ramon Voló, i els seus successors en la possessió de tres vinyes, amb els perers que hi ha, situades dins el territori de Sant Martí de Canavelles, als llocs anomenats Lanzenera i Oriola, que va comprar a Ramon de Canavelles i al seu germà Guillem de Canavelles. Li fa aquesta concessió amb la condició que ell i els seus successors tinguin aquestes vinyes en feu pel rei, que li siguin fidels, que no alienin mai aquests béns a

cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 8 sous de moneda melgoresa. Voló promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: Volonus. - Canaveylles. - F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, exsecutor negocii feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, judicis feudorum, laudo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum vobis, Volo, filio quondam Raimundi Volo, et vestris tres vineas et solum contentum in eidem, quas habetis et tenetis in terminis sancti Martini de *Canaveles*, quarum due sunt in loco vocato Lanzenera, et alia est in loco vocato Oriola, quas etiam emistis a Raimundo de *Canaveles* et Guilelmo de *Canaveles*, fratribus; ita quod predicta omnia et singula, cum arboribus vitibus et piribus eorumdem, habeatis vos et vestri successores in feudum pro domino rege et suis. Et non possitis predicta vel aliqua eorumdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas predicta alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus quinta pars precii eorumdem; predictis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac confirmacione accepi et habui a vobis VIII solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde ego Volonus predictus de Villa francha, recipiens predictam infeudacionem sub pactis predictis, promito sub obligatione omnium bonorum meorum predicta omnia atendere et complere. Quod est actum kalendis augusti, anno Domini M° CC° LXX° terzio. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Voloni predicti, qui hec firmo. S+num Raimundi de Morerio judicis, qui hec laudo et firmo.

S+++na Petri Falcheti, magistri Raimundi Curti et Bernardi *Tort*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus negocii feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

47

1273, 5 agost

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Pere Sifre i el seu germà Guillem Sifre, d'Estoer, i els seus successors en la possessió d'una terra situada al pla de Jóc. Li fa aquesta concessió amb la condició que ell i els seus successors tinguin aquesta terra en feu pel rei, que li siguin fidels, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 8 sous de moneda melgoresa. Pere i Guillem prometen observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·la al marge superior: P. Scifredi et G. Scifredi.
Postil·la al marge intern: F.
Postil·la al marge extern: Joch.

[f. 19] Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio et procurator negocii feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, judicis feudorum, laudo et concedo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Petri *Sifre* et Guilelmi Sifre de Astoerio fratribus, et vestris, una terram, quam habetis et tenetis in plano de *Joch*, et affrontat in via publica et in via Hominis Dei de Joch, et in vinea Guilemi de Fonte; ita quod dictam terram teneatis vos et vestri in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et fidelitatem diligentem domino regi et suis successoribus vos et vestri perpetuo observetis. Et non possitis predictam terram alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus quinta pars precii eorumdem; ipsa tamen terra perpetuo remanente suum feudum. Et pro hac confirmacione accepi et habui a vobis nomine domini regis VIII solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde nos Petrus et Guilelmus *Sifre* predicti, recipientes predictam infeudacionem sub pactis predictis, promitimus sub obligatione omnium bonorum nostrorum predicta omnia atendere et complere. Quod est actum nonas augusti, anno Domini M° CC° LXX° terzio. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec laudo et firmo. S++na Petri *Sifre* et Guilelmi *Sifre*, fratris ejus, predictorum,

qui hec firmamus et laudamus. S+num Raimundi de Morerio judicis, qui hec firmamus et laudamus.

S+++na Bernardi Catelli, Raimundi Vitalis de Foliano et Bernardi *Sifre*, presbiteri, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

48

1273, 2 agost

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Pere del Roure, de Vinçà, i els seus successors en la possessió d'una terra situada dins el territori de Vinçà, al lloc anomenat Pedrosa. Fa aquesta concessió amb la condició que tinguin aquesta terra en feu pel rei, que li siguin fidels, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 10 sous de moneda melgoresa. Pere del Roure promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: P. Roire. - F.
Postil·la al marge extern: Vinça.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, procurator negocii feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, judicis, laudo et confirmo ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Petro de Roire de Vinzano, et vestris, una terram, quam habetis et tenetis in terminis de Vinzano, in loco vocato Pedrosa, et affrontat in terris Petri Jacobi et Arnaldi Jacobi et Guilelmi *Valsera*; ita quod predictam terram habeatis vos et vestri successores in feudum pro domino rege et suis. Et non possitis predictam terram alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas predictam terram alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus quinta pars precii ejusdem; predicta tamen terra perpetuo remanente suum feudum. Et pro hac confirmacione accepi et habui a vobis x solidos melguriensium,

quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde ego Petrus de Roire predictus, recipiens predictum laudimium, promito sub obligatione omnium bonorum meorum predicta omnia atendere et complere. Quod est actum IIII° nonas augusti, anno Domini M° CC° LXX° terzio. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Petri de Roire predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio judicis, qui hec firmo et laudo.

S+++na Petri Jacobi, Raimundi Tholosa et magistri Raimundi Curti, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus negocii feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

49

1273, 2 agost

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Pere Jaume, de Vinçà, i els seus successors en la possessió d'una terra situada dins el territori de Vinçà, al lloc anomenat Pedrosa. Fa aquesta concessió amb la condició que tinguin aquesta terra en feu pel rei, que li siguin fidels, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 7 sous de moneda melgoresa. Pere Jaume promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·la al marge superior: P. Jacme de Vinzano
Postil·les al marge extern: Vinca. - F.

[f. 19*v*] Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio et exsecutor negocii feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, judicis feudorum, laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Petro Jacobi de Vinzano, et vestris successoribus, una terram, quam habetis et tenetis in terminis de Vinzano, in loco vocato Pedrosa, et affrontat in terris Petri *d'en Alamanda* et Raimundi Textoris et Raimundi de Media villa; ita quod predictam terram

habeatis et teneatis vos et vestri successores in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et fidelitatem diligentem eidem vos et vestri successores perpetuo observetis. Et non possitis predictam terram vel aliquid de eadem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas alienaveritis predictam terram, prestetur domino regi et suis successoribus quinta pars precii ejusdem; predicta tamen terra perpetuo remanente suum feudum. Et pro hac confirmacione accepi et habui a vobis VII solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde ego Petrus Jacobi predictus, recipiens predictam infeudationem, promito sub obligatione omnium bonorum meorum predicta omnia atendere et complere. Quod est actum IIII° nonas augusti, anno Domini M° CC° LXX° terzio. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Petri Jacobi predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio judicis, qui hec firmo et laudo.

S+++na magistri Raimundi Curti, Raimundi *Zabater* et Raimundi *Glosia*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus negocii feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

50

1273, 21 juliol

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Gausbert de Capcir, de Vilafranca de Conflent, i els seus successors en la possessió de la meitat dels delmes de Vallsera. Fa aquesta concessió amb la condició que tinguin aquesta terra en feu pel rei, que li siguin fidels, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 200 sous de moneda melgoresa.

Postil·les al marge extern: Jausbertus Capcirii de Villafrancha. - Valcera. - F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio et datus exsecutor a domino rege in negocio feu-

dorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos, laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Jauzberto de Capcirio de Villa francha Confluentis, et vestris successoribus, medietatem decimarum de Valsera et totius adjacencie ejusdem; ita quod predictam medietatem decimarum, cum juribus, fructibus, expletis, levatis, integritatibus et pertinenciis suis habeatis et teneatis vos et vestri successores in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et fidelitatem diligentem domino regi et suis successoribus perpetuo observetis vos et vestri. Et non possitis predictam medietatem decimarum vel aliquid de eadem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas predicta vel aliqua earumdem alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio predictarum quinta pars precii earumdem; predictis tamen omnibus suis juribus perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac confirmacione et laudimio accepi et habui a vobis nomine domini (regis)[a] CC solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate, donans vobis nomine domini regis et suorum successorum quicquid eidem plus dicta pecunia competeret pro laudimio predictorum. Quod est actum XII kalendas augusti, anno Domini M° CC° LXX° terzio. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio judicis, qui hec firmo et laudo.

S+++na Raimundi de Palacio, Raimundi de Sorea, Bernardi *Tort* et Raimundi de Pulcro podio, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus negocii feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

FUNDACIÓ NOGUERA

ABC DEF GHI

a. regis *omès*.

51

1273, 1 agost

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, abandona qualsevol demanda i acció empresa en contra de Ramon Saclosa i el seu gendre Guillem Saclosa, de Fullà,

i els seus successors, atès que Ramon Vidal, de Fullà, els ha afranquit, a ells i al seu mas, alliberant-los de qualsevol servitud i de qualsevol vincle de dominació que els lligués a ell.[1] *Fa aquesta concessió amb la condició que tinguin aquest mas en feu pel rei, que li siguin fidels, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 40 sous de moneda melgoresa. Ramon i Guillem prometen observar les estipulacions d'aquest contracte.*

Postil·la al marge superior: R. Saclosa et G. Saclosa.
Postil·la al marge intern: F.
Postil·les al marge extern: De difinicio se paga foriscapi. - Foylla.

[f. 20] Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio et exsecutor feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos solvo, diffinio et remito inperpetuum vobis, Raimundo *Zaclosa* et Guilelmo *Zaclosa*, genero vestro, de Foliano, omnem actionem et demandam, quam contra vos, mansum vestrum et bona vestra movebam et movere poteram, pro eo quia Raimundus Vitalis de Foliano afranchiverat vos et mansum vestrum et fecerat vos quitios ab omni jugo dominacionis sue et ab omni sua servitute et suorum, qui quidem mansus et persona cujuslibet vestrum sunt de feudo domini regis et suorum successorum, laudans nichilominus vobis et vestris predictum mansum cum omnibus suis pertinenciis ad feudum domini regis et suorum successorum. Et non possitis predictum mansum vel aliquid de eodem vendere seu alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii ejusdem. Unde nos Raimundus *Zaclosa* et Guilelmus *Çaclosa* predicti, recipientes predictam concessionem, promitimus sub obligacione omnium bonorum nostrorum predicta omnia atendere et complere. Ego enim Raimundus Fortis predictus, accepi et habui a vobis pro predictis nomine domini regis XL solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Quod est actum kalendis augusti, anno Domini M° CC° LXX° terzio. S+num Raimundi Fortis predicti,

1. Vegeu *supra* l'acta núm. 14.

qui hec laudo et firmo. Sig++na Raimundi *Zaclosa* et Guilelmi *Zaclosa* predictorum, qui hec laudamus et firmamus. S+num Raimundi de Morerio judicis, qui hec firmo et laudo.

S+++na magistri Raimundi Bajuli, Raimundi de Pulcro podio, militis, et Bernardi *Tort*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

52

1273, 2 agost

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Arnau Jaume, de Vinçà, i els seus successors en la possessió d'una terra situada dins el territori de Vinçà. Fa aquesta concessió amb la condició que tinguin aquesta terra en feu pel rei, que li siguin fidels, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 10 sous de moneda melgoresa. Arnau Jaume promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: Arnaldus Jacobi de Vinzano. - F.
Postil·la al marge extern: Vinsa.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, datus exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos laudamus, concedimus et confirmamus tibi, Arnaudo Jacobi de Vinçano, et tuis, ad feudum domini regis et suorum successorum, unam terram, quam habes et tenes in terminis de Vinçano, et affrontat in vinea Doutrera et in terra Raimundi *Migavilla*, et in terra Petri Jacobi; ita quod predictam terram sic affrontatam habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum. Et fidelitatem diligentem eidem et suis successoribus perpetuo observetis. Et non possitis predictam terram vendere seu alie-

nare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas alienaveritis eam, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio dicte terre quinta pars precii ejusdem; predicta tamen terra perpetuo remanente suum feudum. Et pro hac confirmacione accepimus et habuimus a vobis nomine domini regis X solidos melguriensium, in quibus renunciamus excepcioni pecunie non numerate. Unde ego predictus Arnaldus Jacobi recipiens predictam infeudacionem sub pactis predictis, promito sub obligacione omnium bonorum meorum predicta omnia atendere et complere et non contravenire. Quod est actum IIII° nonas augusti, anno Domini M° CC° LXX° terzio. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmamus et laudamus. S+num Raimundi de Morerio judicis, qui hec firmamus et laudamus. Sig+num Arnaldi Jacobi predicti, qui hec firmo et laudo. S+++na magistri Raimundi Curti, Raimundi *Zabater* et Petri Jacobi, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

53

1273, 2 agost

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Pere Carbonell, de Vinçà, i els seus successors en la possessió d'una terra situada dins el territori de Vinçà, al lloc anomenat Pedrosa. Fa aquesta concessió amb la condició que tinguin aquesta terra en feu pel rei, que li siguin fidels, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 10 sous de moneda melgoresa. Pere Carbonell promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: P. Carbonelli de Vinzano. - Vinça. - F.

[f. 20*v*] Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, datus exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, judicis feudorum, laudo, concedo,

corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Petro Carbonelli de Vinzano, et vestris successoribus, unam terram, quam habetis et tenetis in terminis de Vinzano, in loco vocato Pedrosa, et affrontat in terris Petri Jacobi et Petri *d'en Alamanda* et Guilelmi *Valsera* et in via publica; ita quod predictam terram habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum pro domino rege et successoribus suis. Et non possitis predictam terram alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas predictam terram alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii ejusdem; ipsa tamen terra perpetuo remanente suum feudum. Et pro hac confirmacione accepi et habui a vobis nomine domini regis x solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde ego Petrus Carbonelli predictus recipiens predictam concessionem a vobis domino Raimundo Fortis sub pactis predictis, promito sub obligacione omnium bonorum meorum predicta omnia atendere et complere. Quod est actum IIII° nonas augusti, anno Domini M° CC° LXX° terzio. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. Sig+num Petri Carbonelli predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio judicis, qui hec firmo.

S+++na Petri Jacobi, Raimundi *Tholosa* et magistri Raimundi Curti, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus negocii feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

54

1273, 10 agost

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Guillem de Vallsera, de Vinçà, i els seus successors en la possessió d'una terra situada dins el territori de Vinçà. Fa aquesta concessió amb la condició que tinguin aquesta terra en feu pel rei, que li siguin fidels, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 10 sous de

moneda melgoresa. Guillem de Vallsera promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: G. de Valsera de Vinzano. - Vinça. - F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio et datus exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Guilelmo de Valsera de Vinçano, et vestris, unam terram, quam habetis et tenetis in terminis de Vinçano, et affrontat in terris Petri *Carbonel* et Petri Jacobi et Petri *d'en Auda*[a]; ita quod predictam terram habeatis et teneatis vos et successores vestri in feudum pro domino rege et successoribus suis; et fidelitatem diligentem eidem vos et vestri perpetuo observetis. Et non possitis predictam terram alienare seu vendere in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas alienaveritis predictam terram, prestetur domino regi et suis quinta pars precii ejusdem; predicta tamen terra perpetuo remanente de suo feudo. Et pro hac confirmacione accepi et habui a vobis X solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde ego Guilelmus predictus recipiens predictam confirmacionem sub pactis predictis, promito predicta omnia atendere et complere et non contravenire. Quod est actum IIII° idus augusti, anno Domini M° CC° LXX° terzio. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec laudo et firmo. Sig+num Guilelmi de Valsera predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio judicis supradicti, qui hec firmo et laudo.

S+++na Bernardi *Prim*, Poncii *d'en Esteve* et magistri Raimundi Curti, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

a. *Sic; cal, sens dubte, corregir* d'en Alamanda.

55

1272, 19 agost

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Ramon d'Ultracalm, de Rigardà, i els seus successors en la possessió de dues terres situades dins el territori de Vilella. Fa aquesta concessió amb la condició que tinguin aquesta terra en feu pel rei, que li siguin fidels, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 40 sous de moneda melgoresa. Ramon d'Ultracalm promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·la al marge superior: Bernardus Ultracalm de Vinzano.
Postil·la al marge intern: F.
Postil·la al marge extern: Vilela.

[f. 21] Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio et datus exsecutor in negocio feudorum a domino rege Aragonum, de consilio Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum vobis, Raimundo de *Ultra calm*, de Rigardano, et vestris, ad feudum domini regis et suorum, duas terras, (quas)[a] habetis et tenetis in terminis de Vilela, quarum una afrontat[b] in terris Arnaudi *Ulzina* et Guilelmi Argenti et Bernardi *Vilela;* alia vero affrontat in terris Guilelmi Bajuli et Bertrandi *Vilela* et Petri *Vilela*; ita quod predictas terras habeatis et teneatis vos in feudum pro domino rege et suis. Et non possitis predictas terras vel aliquid earumdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas alienaveritis easdem terras, prestetur domino regi et suis quinta pars precii earumdem; ipsis tamen terris perpetuo remanentibus de suo feudo. Et pro hac confirmacione et laudimio accepi et habui a vobis XL solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde ego Raimundus de *Ultracalm* predictus recipiens predictam confirmacionem et laudimium sub pactis predictis, promito sub obligacione omnium bonorum meorum predicta omnia atendere et complere et non contravenire. Quod est actum XIIII° kalendas septembris, anno Domini M° CC° LXX° secundo[c]. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et

laudo. Sig+num Raimundi de *Ultracalm* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio judicis supradicti, qui hec firmo et laudo et auctoritate judicis in hiis presto.

S+++na Poncii de *Conillach*, Bernardi *Frener* et Petri Mauri, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

a. *Mot omès*. b. *Sic*. c. *L'escrivà primer havia escrit* terzio *i després ha esborrat aquesta menció*.

56

1272, 19 agost

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Arnau Persona, d'Estoer, i els seus successors en la possessió d'un hort situat dins el territori de Vilella que ha comprat a Bernat de Valls. Fa aquesta concessió amb la condició que tinguin aquest hort en feu pel rei, que li siguin fidels, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 20 sous de moneda melgoresa. Arnau promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: Arnaldus Persona. - Vilela. - F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio et datus exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum, de consilio Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos laudo et concedo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum vobis, Arnaudo Persona de Astoverio, et vestris, unum ortum, quem habetis et tenetis in terminis de Vilela, quem emistis a Bernardo *Vales*, et affrontat in ortis Rigardani Argenti et Arnaldi *Tixidor*; ita quod predictum ortum teneatis in feudum pro domino rege et suis. Et non possitis ipsum alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque predictum ortum in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii ejusdem; predicto tamen orto perpetuo remanente de suo

feudo. Et pro hac confirmacione accepi et habui a vobis XX solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde ego Arnaldus predictus recipiens predictam confirmacionem, promito predicta omnia atendere et complere. Quod est actum XIIII° kalendas septembris, anno Domini M° CC° LXX° secundo. S++na Raimundi Fortis et Arnaldi Persone predictorum, qui hec firmamus et laudamus. S+num Raimundi de Morerio judicis supradicti, qui hec firmo et laudo.

S+++na Poncii de *Conillach*, Bernardi *Frener* et Petri Mauri, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

57

1272, 19 agost

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Pere Argent, de Rigardà, i els seus successors en la possessió d'un hort i d'un camp situats dins el territori de Vilella, que Pere ha comprat a Bernat de Valls i a la seva esposa Adelaida. Fa aquesta concessió amb la condició que tinguin aquest hort en feu pel rei, que li siguin fidels, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 20 sous de moneda melgoresa. Pere Argent promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: P. Argenti de Rigardano. - Vilela. - F.

[f. 21*v*] Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio et datus exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum vobis, Petro Argenti de Rigardano, et vestris, unum ortum et quandam aream contiguam dicto orto, quem emistis a Bernardo de *Valels* et ab *Aladayz*, uxore ejus, et eadem tenetis in

terminis de Vilela, et affrontat predictus ortus in orto Rigardani Argenti et Guilelmi Argenti et in orto Arnaudi Textoris et in orto Stephani Miri; ita quod predicta omnia, cum omnibus suis pertinentiis, habeatis et teneatis vos et vestri in feudum pro domino rege et suis successoribus. Et non possitis predicta vel aliqua eorumdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas predicta alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii eorumdem; ipsis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac confirmacione habui a vobis XX solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde ego Petrus Argenti predictus recipiens predictam confirmacionem, promito predicta omnia atendere et complere et non contravenire in aliquo. Quod est actum XIIII° kalendas septembris, anno Domini M° CC° LXX° secundo. S++na Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Petri Argenti predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio judicis, qui hec firmo et laudo.

S+++na Poncii de *Conillach*, Bernardi *Frener* et Petri Mauri, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus in negocio feudorum, hec scripsit, et rasit in duobus locis in carta quam tradidit parti, die et anno predictis.

ABC DEF GHI

58

1273, 17 setembre

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Guillem Climent, lloctinent de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Sança Martí, d'Erola, i els seus successors en la possessió de dues terres situades dins el territori de Canavelles. Fa aquesta concessió amb la condició que tinguin aquestes terres en feu pel rei, que li siguin fidels, que no les alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que les alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 15 sous de moneda melgoresa. Sança promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: Sancius Martini. - Canaveylles. - F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio et datus exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Guilelmi Clementis, tenentis locum Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et suos laudo et concedo ad feudum domini regis et suorum vobis, Sancçe Martine *dez Erola*, et vestris successoribus, duas terras, quas habetis et tenetis in terminis de *Canaveles*; quarum una affrontat in terris Perpiniani *Soanies* et Guilelmi Bruni et Petri Clerici; alia vero affrontat in terris Petri *Baro* et Petri *Jover* et Johannis Dominici; ita quod predictas terras habeatis et teneatis in feudum pro domino rege et suis successoribus. Et non possitis predictam terram[a] nec alia superius affrontatam vendere seu alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas predictas terras alienaveritis, prestetur domino regi quinta pars precii terrarum predictarum; ipsis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac confirmacione habui a vobis XV solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde ego Sancia Martina predicta recipiens predictam confirmacionem, promito predicta omnia atendere et complere. Quod est actum XV kalendas octobris, anno Domini M° CC° LXX° terzio. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. Sig+num Sancie Martine predicte, que hec firmo et laudo.

S+++na Ff. de Ruppe, Bernardi *Serrad* et Guilelmi de *Menargues*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

a. *Sic per* predictas terras.

FUNDACIÓ NOGUERA

59

1273, 13 setembre

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Bernat Giscafré, de Vinçà, i els seus successors en la possessió d'una terra situada dins el territori de Vinçà amb les possessions que en depenen i un cens de 7 diners. Fa aquesta concessió amb la condició que tinguin aquesta

terra en feu pel rei, que li siguin fidels, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 35 sous de moneda melgoresa. Bernat Giscafré promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·la al marge superior: Bernardus Giscafredi.
Postil·la al marge intern: F.
Postil·la al marge extern: Vinsa.

[f. 22] Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio et exsecutor datus a domino rege Aragonum in negocio feudorum, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et suos laudo et concedo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Bernardo *Giscafre* de Vinçano, et vestris, quandam terram, cum aliis possessionibus et tenedonibus, et VII denarios censuales, que omnia habetis et tenetis et recipitis in villa de Vinçano et in suis terminis; predicta enim terra affrontat in torrente et in terris Guilelmi Dominici et Sibille *Comela* et Johannis *d'en Agnes*; ita quod predicta omnia habeatis et teneatis vos et vestri in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et non possitis vendere seu alienare predicta vel aliqua eorumdem in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque predicta in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi quinta pars precii predictorum; ipsis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac confirmacione accepi et habui a vobis XXXV solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde ego Bernardus *Giscafre* predictus recipiens predictam confirmacionem, promito predicta omnia atendere et complere et non contravenire in aliquo. Quod est actum id(ib)us septembris, anno Domini M° CC° LXX° terzio. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. Sig+num Bernardi *Giscafre* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio judicis, qui hec firmo et laudo et auctoritate judicis in hiis presto.

S+++na Jacobi Romeui, Guilelmi de *Canaveles* et Raimundi *Julia*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

60

1274 (nou estil), 16 febrer

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma fra Vidal, administrador de l'Hospital de Santa Susanna de Roma, i els seus successors en la possessió de vuit cafissos de blat que el difunt Ramon d'Enveig i d'altres havien llegat a aquest hospital. Fa aquesta concessió amb la condició que tinguin aquesta renda en feu pel rei, que li siguin fidels, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 150 sous de moneda melgoresa. Fra Vidal promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: Hospitalis Sancte Susanne. - F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, datus exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, ffratri Vitali, rectori hospitalis Sancte Susanne de Romei et eidem ospitali[a], et successoribus vestris, illos octo modios bladi, quos Raimundus de Invidio quondam eidem ospitali[a] dimisit atque dedit, cum quibusdam aliis, ut in instrumento inde confecto plenius continetur; ita quod predictos VIII° modios bladi teneatis vos et vestri successores in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et non possitis ipsos nec aliquid de eisdem vendere seu alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas predicta alienaveritis, prestetur domino regi quinta pars precii eorumdem; ipsis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac confirmacione accepi et habui a vobis centum L solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde ego ffrater Vitalis predictus recipiens predictam confirmacionem et laudimium a vobis, domino Raimundo Fortis, sub pactis et condicionibus predictis, promito per me et omnes successores dicti ospitalis[a] predicta omnia atendere et complere. Quod est actum XIIII° kalendas marcii, anno Domini M° CC° LXX° terçio.

S++na Raimundi Fortis et ffratris Vitalis predictorum, qui hec firmamus. [f. 22*v*] S+num Raimundi de Morerio judicis supradicti, qui hec firmo et laudo.

S+++na Arnaldi *Pelicer*, Raimundi de Taltendre et Raimundi Clementis, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

61

1274 (nou estil), 6 març

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Guillem Climent, lloctinent de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Julià Batllessa, de Rigardà, i els seus successors en la possessió de dues terres situades dins el territori de Rigardà i de Vilella. Fa aquesta concessió amb la condició que tinguin aquestes terres en feu pel rei, que li siguin fidels, que no les alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que les alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 40 sous de moneda melgoresa. Julià promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: Julianus Baieles. - Vilela. Riguarda. - F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio et datus exsecutor a domino rege in negocio feudorum, de consilio et voluntate Guilelmi Clementis, tenentis locum Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo ad feudum domini regis et suorum vobis, Juliano *Batlessa* de Rigardano, et vestris successoribus, duas terras, quas habetis et tenetis in terminis de Rigardano et de Vilela, quarum una affrontat in comba de Quelio et in honore Mironis et Petri Berengarii et etiam in loco vocato Clotas; alia vero affrontat in via publica de tribus partibus et in torrente de *Carregues*; ita quod predictas terras habeatis et teneatis vos et vestri successores in feudum pro domino rege et suis. Et non possitis predictas terras vendere seu alienare in militem, religionem

sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas predictas terras alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii predictarum terrarum; ipsis tamen omnibus perpetuo remanentibus de suo feudo. Et pro hac confirmacione habui a vobis XL solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde ego Julianus predictus recipiens predictam confirmacionem et laudimium sub pactis et condicionibus supradictis, promito per me et meos predicta omnia atendere et complere et non contravenire. Quod est actum pridie nonas marcii, anno Domini M° CC° LXX° terçio. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec laudo et firmo. S+num Juliani *Batlessa* predicti, qui hec laudo et firmo.

S+++na Raimundi de Sorea, Arnaldi *Pelicer* et Petri Ripolli, filii Petri Ripolli quondam, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

62

1274 (nou estil), 12 març

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Ermessenda Poca i el seu fill Ramon Poc i els seus successors en la possessió de dues terres situades dins el territori de Pallerols, al lloc anomenat Pedrosa. Fa aquesta concessió amb la condició que tinguin aquesta terra en feu pel rei, que li siguin fidels, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 20 sous de moneda melgoresa. Ermessenda i Ramon prometen observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: R. Poch. - Palerols. - F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, datus exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum, de consilio Raimundi de Morerio, judicis ab eodem domino rege in eodem negocio assignati, per dominum

regem et omnes successores suos laudo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum vobis, Ermessendi *Pocha* et Raimundo *Poch*, filio vestro, et successoribus vestris, quandam terram, quam habetis et tenetis in terminis de *Pallerols*, in loco vocato Pedrosa, et affrontat in terris Bartolomei *Armayn* quondam et Bernardi *Embetad* et Guilelmi Gombaudi quondam et in via; ita quod predictam terram habeatis et teneatis vos et vestri in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et non possitis eam vendere seu alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas predictam terram alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii dicte terre; ipsa tamen perpetuo remanente de suo feudo. Et pro hac con-[f. 23]-firmacione et laudimio accepi a vobis XX solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde nos Ermessendis et Raimundus *Poch* predicti recipientes dictam confirmacionem et laudimium sub pactis et condicionibus predictis, promitimus per nos et nostros predicta omnia atendere et complere et non contravenire, obligantes inde omnia bona nostra habita et habenda. Quod est actum IIII° idus marcii, anno Domini M° CC° LXX° terçio. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+na Ermessendis *Pocha* et Raimundi *Poch* predictorum, qui hec firmamus. S+num Raimundi de Morerio, judicis supradicti, qui hec firmo et laudo et auctoritate judicis in hiis presto.

S+++na Arnaldi *Pelicer*, Bernardi *d'Isogol* et Arnaldi Mercatoris, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

FUNDACIÓ NOGUERA

63

1273, 8 agost

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma el clergue Bernat Sifre i els seus successors en la possessió d'una vinya situada dins el territori de Santa Coloma de Finestret. Fa aquesta concessió amb la condició que tinguin aquesta vinya en feu pel rei, que li siguin fidels, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o

esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 14 sous de moneda melgoresa. Bernat promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: Bernardus Scifre. - F.
Postil·la al marge extern: Finestret.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio et datus exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Bernardo *Sifre*, clerico, et vestris successoribus, unam vineam cum solo in qua est plantata, quam habetis et tenetis in terminis Sancte Columbe de *Finestret*, et affrontat in campo *d'en Mercer* de Vinçano et in terra Raimundi *Doutre de Joch* et in terra Raimundi *Volo de Finestret* et in guarriga; ita quod predictam vineam cum omnibus dicte vinee pertinentibus teneatis vos et vestri in feudum pro domino rege et suis. Et non possitis predictam vineam vendere seu alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque predictam vineam in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii ejusdem; predicta tamen vinea cum omnibus suis pertinentiis perpetuo remanente de suo feudo. Et pro hac confirmacione accepi et habui a vobis XIIII solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde ego, Bernardus *Sifre* clericus supradictus, recipiens dictam confirmacionem et laudimium a vobis domino Raimundo Fortis, promito predicta omnia atendere et complere et non contravenire. Quod est actum VI° idus augusti, anno Domini M° CC° LXX° terçio. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+na Bernardi *Sifre* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis, qui hec firmo et laudo et auctoritate judicis in hiis presto.

S+++na magistri Raimundi Curti, Guilelmi *Sala* et Petri de Lilleto, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

64

1269, 21 juliol

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Guillem Bela, de Lhordat, i els seus successors en la possessió d'un mas situat al vilar d'Ans i dins la seva parròquia. Fa aquesta concessió amb la condició que tinguin aquest mas en feu pel rei, que li siguin fidels, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 100 sous de moneda melgoresa. Guillem promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·la al marge superior: Guilelmi Beyla de Lordato.
Postil·les al marge extern: Anes. - P. Aldrau Pulcri visus tenet. - F.

[f. 23*v*] Pateat universis quod ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, procurator a domino rege Aragonum datus in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, per dominum regem et suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis Guilelmo Bela de Lordato et vestris successoribus quosdam mansos, cum hominibus, mulieribus, honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinentiis eorumdem, quos habetis et tenetis apud villarium de Anes et in parrochia ejusdem; ita quod predicta omnia et singula, cum censibus, usaticis, serviciis, terremeritis, dominacionibus, jurisdictionibus, accapitis, juris firmamentis, hominum redempcionibus, terris cultis, et cum hominibus, mulieribus presentibus et futuris, et eorum projeniebus, et omnibus censibus jurisdictionibus ad predictos mansos pertinentibus et pertinere debentibus, et omnia alia que habetis et tenetis in dicto villario, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum. Et non possitis predicta vel eorum aliqua alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quocienscumque predicta vel eorum aliqua in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem, predictis tamen omnibus cum suis pertinenciis

perpetuo remanentibus de suo feudo. Et ratione hujus modi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis. Et pro hac confirmatione et laudimio accepi et habui a vobis nomine domini regis C solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde ego G. Bela predictus, recipiens predictam confirmacionem sub dictis pactis, promito per me et meos, sub obligacione omnium bonorum meorum, predicta omnia atendere et complere. Quod est actum XII° kalendas augusti, anno Domini M° CC° LX° nono. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Guilelmi *Bela* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis feudorum, qui auctoritatem meam in hiis presto.

Sig+++na Guilelmi Catelli, Guilelmi Galli, Petri *Jover* et Bernardi Catelli, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

65

1265, 11 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus de la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Guillem Carles, jutge de feus, confirma Guillem de Conillac, de Vilafranca de Conflent, i els seus successors en la possessió dels masos, honors, censos, homes i dones que té a la vila de Júfols, amb la condició que tinguin aquests béns en feu pel rei i els seus successors, que no els alienin mai a cavallers, centres religiosos o eclesiàstics i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Bertran Gil ha rebut 300 sous de moneda melgoresa. Guillem de Conillac promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: G. de Conilacho. - Jullols. - F.

Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, nomine domini regis, de

consilio et assenssu[a] Guilelmi Caroli, judicis ab eodem domino rege in eodem negocio assignati, laudo, concedo, corroboro et confirmo in perpetuum ad feudum domini regis et suorum, vobis Guilelmo de Conillacho de Villafrancha Confluentis, et vestris successoribus omnes mansos, honores, census, cum hominibus, mulieribus et eorum pertinenciis universis, quos habetis et tenetis apud villam de *Jullols*, et omnia que homines vestri dicte ville de *Jullols* emerent in eadem villa et in pertinenciis et terminis ejusdem; ita quod predicta omnia et singula, cum hominibus, mulieribus et projeniebus eorumdem, presentibus et futuris, honoribus, possessionibus, tenedonibus, pertinenciis, terris cultis, heremis et incultis, dominacionibus, servitutibus, jurisfirmamentis, questiis, toltis, forciis et omnibus aliis ad predicta ubique pertinentibus, habeatis et teneatis vos et successores vestri et homines predicti inperpetuum in feudum pro domino rege et successoribus suis; et fidelitatem diligentem domino regi et suis vos et vestri inperpetuum observetis; et non possitis predicta alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quocienscumque predicta vel aliquid de eisdem in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem, ipsis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat [f. 24] dominus rex in predictis, salvo tamen censu si forte posset probari dominum regem debere recipere in predictis. Et pro hac confirmacione accepi et habui a vobis nomine domini regis trecentos solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde ego Guilelmus de Conillacho predictus, recipiens dictam confirmacionem et laudimium sub pactis et condicionibus supradictis, promito sub obligacione omnium bonorum meorum predicta omnia attendere et complere et non contravenire. Quod est actum V° idus julii, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii, qui hec firmo et laudo. S+num Guilelmi de Conillacho predicti, qui hec laudo et firmo. S+num Guilelmi Caroli, judicis supradicti, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto.

S++++na Arnaldi de Boscho, Guilelmi de *Rocha*, et Johannis *Sicard*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scribi fecit.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

66

1265, 11 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus de la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Guillem Carles, jutge de feus, confirma Guillem de Conillac, de Vilafranca de Conflent, i els seus successors en la possessió dels masos, honors, censos, homes i dones que té a la vila de Fullà, excepte allò que té per l'abat i el monestir de Sant Miquel de Cuixà, salvant els drets que Guillem de Canet i els altres cavallers, senyors intermediaris, tenen sobre aquests béns, així com la part del delme de la parròquia de Paracolls comprada a Pere Ramon de Breses; els masos, el cens i tot allò que té als vilars d'Anglars i d'Esposolla, i allò que ha comprat a Berenguer d'Atsat. Li ho confirma tot amb la condició que ell i els seus successors tinguin aquests béns en feu pel rei i els seus successors, que no els alienin mai a cavallers, centres religiosos o eclesiàstics i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Bertran Gil ha rebut 200 sous de moneda melgoresa. Guillem de Conillac promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: G. de Conilacho. - F.
Postil·les al marge extern: Foylla. Paracoyls. Anglars. Espoylla.

Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et datus ab eo exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, nomine domini regis et auctoritate comissionis mee, de consilio et voluntate Guilelmi Caroli, judicis ab eodem domino rege assignati in negocio supradicto, laudo, concedo et confirmo in perpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum, vobis Guilelmo de Conillacho de Villafrancha Confluentis, et vestris successoribus, omnes mansos, honores, census, cum hominibus, mulieribus et eorum pertinenciis universis, quos habetis et tenetis apud villam de Foliano, exceptis omnibus illis que in dicta villa tenetis pro abbate et monasterio Sancti Michaelis de Cuxano, quem illa non asserro esse feudum domini regis, et salvo jure Guilelmi de Caneto et aliorum militum dominorum mediorum in eisdem. Item, decimam quam habetis et tenetis in terminis et adjacencia de *Paracolls* ex empcione Petri Raimundi de Bredis, cum omnibus

juribus et exitibus ejusdem. Item, mansos et honores et census et generaliter quicquid habetis et tenetis apud villarium de *Anglars* et in villario de Spoilla, cum hominibus et mulieribus et pertinenciis eorumdem. Item, totum illud quod habetis apud [...][a] ex empcione Berengarii de Atçiato; ita quod predicta omnia et singula, cum hominibus, mulieribus et projeniebus eorumdem, presentibus et futuris, honoribus, possessionibus, tenedonibus, pertinenciis, terris cultis, dominacionibus, servitutibus, jurisfirmamentis, et omnibus aliis ad predicta omnia pertinentibus, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum in feudum pro domino rege et suis; et non possitis predicta que in feudum a domino rege tenetis alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quocienscumque predicta vel aliqua eorumdem alienaveritis in alias personas, prestetur domino regi et suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem, ipsis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu si forte posset probari dominum regem debere recipere in predictis. Et pro hac confirmacione accepi et habui a vobis ducentos solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde ego Guilelmus de Conillacho predictus, recipiens predictam confirmacionem et laudimium sub pactis et condicionibus supradictis, promito per me et meos predicta omnia attendere et complere, obligando inde omnia bona mea ubique habita et habenda. Quod est actum v° idus julii, anno Domini millesimo cc° sexsagesimo[b] quinto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Guilelmi de Conillacho predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Guilelmi Caroli, judicis, qui hec laudo et firmo et auctoritatem judicis in hiis presto. [...][c]

ABC DEF GHI

a. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a inscriure el nom de la localitat.* b. *Sic*. c. *L'escrivà ha omès la llista dels testimonis i la seva fórmula de signatura.*

67

1265, 11 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus de la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Guillem Carles, jutge de feus, confirma Guillem de Conillac, de Vilafranca de Conflent, i els seus successors en la possessió alodial del terç del delme de Prats de Balaguer, excepte el dret del rei sobre Guillem de Canet pel qual té aquest delme, així com de tot allò que té a Saorra, excepte el dret del monestir de Sant Andreu de Sureda.

Postil·les al marge extern: Alou. - G. de Conilacho. - Alodium.

[f. 24*v*] Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et datus exsecutor ab eo in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, nomine domini regis et auctoritate comissionis mee, de consilio et assenssu[a] Guilelmi Caroli, judicis ab eodem domino rege assignati in eodem negocio, laudo, concedo pariter et confirmo pro francho, libero, alodio, quitio et inmuni vobis Guilelmo de Conillacho de Villa francha Confluentis, et vestris successoribus inperpetuum, ad omnes vestras vestrorumque voluntates omni tempore faciendas, terziam partem decimarum, quam habetis et tenetis in parrochia et terminis de Pratis de *Balager*, cum omnibus juribus et pertinenciis ejusdem, salvo jure domino regi in Guilelmum de Caneto, pro quo dictam decimam tenetis et debetis tenere. Item, quicquid habetis et tenetis apud Saorram, cum omnibus juribus et pertinenciis ejusdem, salvo jure monasterii Sancti Andree de *ça Suhureda* in omnibus, que ibidem pro ipso tenetis; ita quod predicta omnia et singula, cum honoribus et tenedonibus et pertinenciis eorumdem, habeatis et teneatis inperpetuum vos et vestri successores pro francho, quitio vestro alodio et inmuni, quo ad dominum regem nulla servitute vel exactione in predictis amodo domino regi vel suis reservatis; promitentes quod dominus rex et sui successores predicta omnia et singula firma habeant et observent et in aliquo non contraveniant. Quod est actum V° idus julii, anno Domini M° CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Guilelmi Caroli, judicis supradicti, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto. S++++na Arnaldi de Boscho, Guilelmi de *Rocha*, et Johannis *Sicard*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in

negocio feudorum, hec scripsit XII° kalendas novembris, anno Domini M° CC° LXX° quarto.

ABC DEF GHI

68

1273, 4 agost

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Ponç de Conillac en la possessió de la part dels delmes de Fullà que el difunt Guillem de Conillac havia comprat a Pere de Serabeu, amb la condició que ell i els seus successors tinguin aquesta terra en feu pel rei, que li siguin fidels, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 200 sous de moneda melgoresa. Ponç promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: Poncius de Conilacho. - Foylla. - F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, prepositi Liliensis, judicis ab eodem domino rege in eodem negocio deputati, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Poncio de Conillacho de Villa francha Confluentis, et vestris successoribus, totam illam partem decimarum, quam P. de *Serabeu* habebat et recipiebat in villa de Foliano et in terminis ejusdem, prout predictam partem decimarum G. de Conillacho quondam emit a Petro de *Serabeu*; ita quod predictam partem decimarum integre, cum juribus, fructibus, expletis, levatis et pertinenciis suis, habeatis et teneatis vos et vestri successores in feudum pro domino rege et suis. Et non possitis predictam partem decimarum vendere seu alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas predicta vel aliqua eorumdem alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii eorumdem pro laudimio

predictorum; predictis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac confirmacione et laudimio accepi et habui a vobis nomine domini regis CC solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni pecunie non numerate; donans vobis nomine domini regis quicquid eidem plus competeret pro laudimio predictorum. Unde ego Poncius de Conillacho predictus, recipiens predictam confirmacionem sub pactis predictis, promito sub obligatione omnium bonorum meorum predicta omnia atendere et complere. Quod est actum pridie nonas augusti, anno Domini M° CC° LXX° III°. S++na Raimundi Fortis et Poncii de Conillacho predictorum, qui hec firmamus et laudamus. S+num Raimundi de Morerio judicis, qui hec laudo et firmo. S+++na Bernardi *Tort*, magistri Raimundi Curti, jurisperiti, et [Guilelmi] Prepositi, testium. Guilelmus Clementis, scriptor publicus, hec scripsit.

ABC DEF GHI

69

1265, 15 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès i la vegueria de Camprodon, després que li hagin pagat 24 sous de moneda melgoresa pel preu del dret de lluïsme degut al rei, confirma Ferrer Tort i el seu germà Arnau Tort, habitants del castrum d'Eus, així com els seus successors, en la possessió de tres peces de terra provinents del feu de cavalleria de la vegueria d'Eus. Els infeuda aquestes terres amb la condició que no les alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que les alienin a altres persones paguin el dret de lluïsme degut al rei. Ferrer i Arnau prometen fidelitat al rei.

Postil·les al marge intern: F. Tort. - F.

[f. 25] Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis et Ceritanie et Rivipollesii, viccarie Campi rotundi, auctoritate domini regis supradicti laudo, concedo et confirmo inperpetuum vobis Fferrario *Tort* et Arnaldo *Tort*, ffratribus comorantibus castrum de Ençio

in territorio Confluentis, et vestris successoribus, tres peçias terrarum in terminis et adjecencia Sancti Vincencii de Ençio, que fuerunt de milicia viccarie de Ençio, quarum peçiarum prima est campus qui est apud Conchum terminatus in Coma de Lonato et in faxis de Estrata; et secunda est vinea que est apud torrentem de *Vidall*, terminata in volono et in torrente de Vidall; terçia peçia est quedam faixa terre apud Conchum, et affrontat in faixa mansi de Capite ville et Berengarii *Cannyoth*. Cum ergo dicta milicia a domino rege in feudum teneretur, composuistis mecum et dedistis michi pro quinta parte precii domino regi racione laudimii competenti viginti IIII^{or} solidos melguriensium, in quibus excepcioni peccunie non numerate renuncians, dono vobis auctoritate domini regis quicquid plus domino regi competeret ex premissis, sub tali vero condicione ut predicta omnia tu et tui[a] pro domino rege teneatis et suis successoribus in feudum, et non possitis eadem alienare in militem sive ecclesiam; et quandocumque in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio quinta pars precii eorumdem, ipsis tamen possessionibus perpetuo remanentibus feudum suum. Et non possit vobis vel vestris successoribus obesse, licet cessaveritis petere vel obtinere investituram predicti feudi, cum de uno in alium pervenient successive. Et ratione hujusmodi laudimii, nullam aliam servitutem pro feudo domino regi vel suis successoribus prestare teneamini tu aut tui[a]. Unde nos prenominati Fferrarius Tort et Arnaldus *Tort* fratres, admitentes hujusmodi infeudacionem, promitimus sub ypotheca rerum nostrarum predicta omnia attendere et complere et inde fidelitatem domino regi et suis successoribus observare. Quod est actum idus julii, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in negocio feudorum, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto. S+num Fferrarii *Tort* et Arnaldi, fratrum predictorum, qui hec firmamus.

S+++na Bernardi Mercatoris, Guilelmi *Çeboleria* de Podiocerdano et Berengarii Sabb[at]i de Codaleto, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic per* vos et vestri.

70

1265, 15 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès i la vegueria de Camprodon, confirma Bartomeu Mestre, d'Eus, i els seus successors en la possessió d'una vinya situada a la parròquia de Sant Vicenç d'Eus, amb la condició que la tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que l'alienin a altres persones paguin el dret de lluïsme degut al rei. Bartomeu promet fidelitat al rei. Bertran Gil reconeix que ha rebut 18 sous de moneda melgoresa com a pagament del dret de lluïsme degut al rei.

Postil·les al marge intern: Barto. Magistri de Enzio. - F.

Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi, auctoritate ejusdem domini regis laudo, concedo et confirmo inperpetuum tibi Bartholomeo Magistri de Ençio, et tuis successoribus, quandam vineam in terminis et adjeçencia Sancti Vincencii de Ençio, in loco vocato *Porcell ronnyos*, terminatam in vineis Raimundi Jenoerii et Raimundi *Rocha* de Coma, ut ipsam vineam tu et tui successores teneatis in feudum pro domino rege et suis successoribus, et eisdem solvatis censum, si quem inde soliti sunt habere; et non possitis ipsam vineam alienare in militem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus quinta pars precii ipsius vinee, ipsa tamen vinea perpetuo remanente feudum suum. Et non possit tibi vel tuis successoribus obesse, licet cessaveritis petere vel obtinere investituram ipsius feudi, cum de uno in alium pervenient successive. Unde ego Bartolomeus Magistri prenominatus, admitens prefatam infeudacionem, promito sub ypotheca rerum mearum predicta omnia attendere et complere et fidelitatem domino regi et suis successoribus observare. Quod est actum idus julii, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo et pro laudimio hujusmodi recepi XVIII^to^ denarios pro quinta. S+num Guilelmi Caroli, judicis hujusmodi negocii, qui hec firmo. S+num Bartolomei Magistri predicti, qui hec firmo. S+++na Guilelmi *Çeboleria*, Bernardi

Mercatoris et Guilelmi *Cantamessa* de Codaleto, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro, et rasit et rescripsit in alio instrumento consimili infra signa, die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

71

1265, 15 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès i la vegueria de Camprodon, després que ella li hagi pagat 6 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei, confirma Berenguera de Capdevila, d'Eus, i els seus successors en la possessió de dues vinyes, un camp i una feixa de terra situats a la parròquia de Sant Vicenç d'Eus i que havien pertangut a la cavalleria de la vegueria d'aquest lloc, amb la condició que no els alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que l'alienin a altres persones paguin el dret de lluïsme degut al rei. Berenguera promet fidelitat al rei.

Postil·les al marge intern: Berengaria Capitis villa. - F.

Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis et Ceritanie et Rivipollesii et viccarie Campi rotundi, auctoritate domini regis supradicti laudo, concedo et confirmo inperpetuum tibi Berengarie de Capite ville de Ençio, et tuis inperpetuum, duas vineas et unum campum et unam faixam terre in terminis Sancti Vinçencii de Ençio, que due vinee sunt ad vinetum de caminis, quarum una affrontat in via et in vinea Petri *de Çameso*, alia vero affrontat in vinea tua et in vinea Petri de Arbosçoli et in dicta via; et dictus campus est faixa ad Planum de *Meserag*, terminata in flumine Tetis et in faixa Jacobi Janoerii; et alia faixa terre est super stratam, terminata in ipsa strata et in faxis Guilelmi Fabri et tui ipsius; que omnes possessiones fuerunt de milicia viccarie de Ençio, que milicia a domino rege in feudum tenebatur. Quare, cum illa empta fuerint irrequisito consensu

domini regis, composuisti mecum et dedisti michi pro quinta parte precii domino regi racione laudimii ex premissis competenti sex solidos melguriensium, in quibus, excepcioni pecunie non numerate renuncians, dono tibi auctoritate domini regis quicquid plus eidem competeret pro laudimio supradicto; sub tali vero condicione, ut predicta omnia tu et tui pro domino rege et suis successoribus in feudum teneatis; et non possitis eadem alienare in militem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus [f. 25*v*] pro laudimio quinta pars precii eorumdem, ipsis tamen possessionibus perpetuo remanentibus feudum suum. Et non possit tibi vel tuis successoribus obesse, licet cessaveritis petere vel obtinere investituram predicti feudi, cum de uno in alium pervenient successive. Et pro hujusmodi infeudacione nullam aliam servitutem domino regi vel suis successoribus facere teneamini vos vel vestri. Unde ego predicta Berengaria de Capite ville, admitens predictam infeudacionem, promito sub ypotheca rerum mearum predicta omnia attendere et complere et fidelitatem domino regi observare. Quod est actum idus julii, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli de Perpiniano, judicis a domino rege assignati in negocio feudorum, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto. S+num Berengarie de Capite ville prenominate, que hec firmo.

S+++na Guilelmi *Çeboleria* de Podiocerdano, Berengarii Sabb[at]i et Guilelmi *Cantamessa* de Codaleto, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

FUNDACIÓ NOGUERA

ABC DEF GHI

72

1265, 15 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès i la vegueria de Camprodon, després d'haver-li pagat 34 sous i mig de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei, confirma Bertran Tort, d'Eus, i els seus successors en la possessió de dues vinyes, una de les quals aportada

en dot per la seva dona Sibil·la, i quatre parcel·les de terra situades a la parròquia de Sant Vicenç d'Eus i que havien pertangut a la cavalleria de la vegueria d'aquest lloc, amb la condició que les tinguin en feu pel rei, que no les alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que les alienin a altres persones paguin el dret de lluïsme degut al rei. Bertran promet fidelitat al rei.

Postil·les al marge extern: Bertrandus Torti. - F.

Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus exseccutor ab eo in negocio feudorum in partibus Confluentis et Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi, auctoritate domini regis supradicti laudo, concedo atque confirmo inperpetuum tibi Bertrando *Tort* de Ençio, et tuis successoribus, duas vineas et IIIIor trocia terrarum, de quibus duabus vineis Sebilia, uxor tua, filia Arnaldi Magistri de Ençio, unam tibi cessit, quam emerat ab Ermengaudo de Fontibus, infra dotem quam tibi constituerat, que vinea est in terminis de Ençio, in vineario de *Nabiner*, terminata in vineis Raimundi Sebilde et Guilelmi Janoerii et in rippa fluminis Tetis; alia vero vinea est in predictis terminis, in vinyerio de Caminis, terminata in carreria et in vineis Guilelmi *Cannyot* et Berengarie de Capite ville: et de predictis IIIIor trociis terrarum que sunt in predictis terminis, primum est in loco vocato *Reliquier*, in quo reliquiero affrontat et in terris Petri *Rocha* et Petri Maria; aliorum vero quatuor trociorum terrarum, unum est inter ambas stratas, terminatum in terris Petri Vincencii et Guilelmi de *Bag*; reliquo vero predicta trocia terrarum est unum ex ipsis in loco predicto inter ambas stratas, terminatum in itinere publico et in torrente de *Nabiners* et in faixa Petri Vincencii; residua autem trocia terrarum sunt inter se contigua, ad Planum de Leschono, tribus adquisicionibus adquisita; quod trocium hiis tribus trociis contentum terminatur in carreria publica et in terris Petri Ermengaudi et Petri Maria et Bernardi *Torrent*; que omnes possessiones fuerunt de milicia viccarie de Ençio, que milicia a domino rege in feudum tenebatur. Quare, cum illa empta fuerint irrequisito domino regis, composuistis mecum et dedistis michi pro quinta parte precii domino regi racione laudimii ex premissis competenti triginta IIIIor solidos melguriensium et dimidium, in quibus, renuncians excepcioni pecunie non numerate, dono tibi auctoritate domini regis quicquid plus eidem competeret pro laudimio supradicto; sub

tali vero condicione, ut predicta omnia tu et tui pro domino rege et suis successoribus in feudum teneatis; et non possitis eadem in militem sive ecclesiam alienare; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio quinta pars precii eorumdem, ipsis tamen possessionibus perpetuo remanentibus feudum suum. Et non possit tibi vel tuis obesse, licet cessaveritis petere vel obtinere investituram predicti feudi, cum de uno in alium pervenient successive. Et pro hujusmodi infeudacionem[a] nullam aliam servitutem domino regi facere teneamini, vel suis successoribus, vos vel vestri. Unde ego predictus Bertrandus *Tort*, admitens predictam infeudacionem, promito sub ypotheca rerum mearum predicta omnia attendere et complere et fidelitatem domino regi observare. Quod est actum idus julii, anno Domini M° CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli de Perpiniano, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto. S+num Bertrandi *Tort* prelibati, qui hec firmo. S+++na Guilelmi *Çeboleria* de Podiocerdano et Berengarii Sabb[at]i et Guilelmi *Cantamessa* de Codaleto, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic per* infeudacione.

FUNDACIÓ NOGUERA

73

1265, 15 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès i la vegueria de Camprodon, després que li hagin pagat 12 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei, confirma Pere Ysern, d'Eus, i la seva esposa Maria i els seus successors en la possessió d'unes cases i patis situats a la vila d'Eus que han comprat a Berenguer d'Atsat, amb la condició que els tinguin en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada

vegada que els alienin a altres persones paguin el dret de lluïsme degut al rei. Els esposos prometen fidelitat al rei.

Postil·les al marge extern: P. Yserni. - F.

Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi, auctoritate domini regis supradicti laudo, concedo atque confirmo vobis Petro *Ysern* de Ençio et Marie, uxori ejus, et vestris successoribus, quasdam domos et patium eis contiguum in villa de Ençio, quas emistis a Berengario de Atçiato, que domus et patium affrontant in area et patio dicti Berengarii de Atçiato et in viis de duabus partibus, ut predictas domos vos et vestri teneatis in feudum pro domino rege et successoribus suis, et solvatis sibi siquem censum et servitutem assuetus est habere; et non possitis predicta alienare in militem sive in ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque vos vel vestri successores predicta alienaveritis in alias personas, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio quinta pars precii eorumdem, ipsis tamen possessionibus perpetuo remanentibus feudum suum. Et non possit vobis vel vestris successoribus obesse, licet cessaveritis petere vel obtinere a domino rege vel suis successoribus investituram predicti feudi, cum de uno in alium pervenient successive. Et recepi a vobis ratione quinte pro laudimio duodecim solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni pecunie non numerate. Unde nos Petrus *Ysern* et Maria, uxor illius, predicti, admitentes predictam infeudacionem, promitimus sub ypotheca rerum nostrarum predicta omnia attendere et complere et fidelitatem domino regi et suis successoribus observare. Quod est actum idus julii, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto. S++na Petri *Ysern* et Marie, uxoris illius, predictorum, qui hec laudamus. S+++na Guilelmi *Çeboleria* et Berengarii Sabb[at]i et Guilelmi *Cantamessa* de Codaleto, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in registro die et anno prefixis.

74

1265, 15 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès i la vegueria de Camprodon, després que li hagi pagat 15 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei, confirma Joan Gueralla, d'Eus, i els seus successors en la possessió de dues faixes de terra situades a la parròquia de Sant Vicenç d'Eus i provinents del feu de cavalleria de la vegueria d'aquest lloc, amb la condició que les tinguin en feu pel rei, que no les alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que les alienin a altres persones paguin la cinquena part deguda al rei pel dret de lluïsme. Joan promet fidelitat al rei.

Postil·les al marge intern: Jo. Gueralle. - F.

[f. 26] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi, auctoritate domini regis supradicti laudo, concedo et confirmo inperpetuum tibi Johanni *Gueralla* de Ençio et tuis successoribus, duas faixas terrarum in terminis Sancti Vinçencii de Ençio, que fuerunt de milicia viccarie de Ençio, quarum una est in loco voccato ad Olivum, et affrontat in faixis Petri Ermengaudi et Saurimonde; et alia est ad Planum de Lonato, terminata in terris Arnaldi Cava rippas et Guilelme de Baccho; cum igitur dicta milicia a domino rege in feudum teneretur, composuistis mecum super laudimio predictorum et dedistis michi pro quinta domino regi competenti racione laudimii quindecim solidos melguriensim, de illo precio quod predicta modo valent, vel empcionis tempore constiterunt, in quibus, renuncians excepcioni pecunie non numerate, dono tibi auctoritate domini regis quicquid plus pro laudimio competeret ex premissis; sub tali vero condicione ut predicta omnia tu et tui pro domino rege teneatis et successoribus suis in perpetuum in feudum; et non possitis eadem in militem sive ecclesiam alienare; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio quinta pars precii earumdem possessionum, ipsis tamen possessionibus perpetuo remanentibus feudum suum. Et non possit tibi vel tuis obesse, licet cessaveritis a domino rege vel suis successoribus petere vel obtinere investituram dicti

feudi, cum de uno in alium pervenient successive. Et racione hujusmodi laudimii nullam alia servitutem domino regi prestare teneamini tu aut tui. Unde ego Johannes *Gueralla* prenominatus, recipiens et admitens predictam infeudacionem et laudimium, promito sub ypotheca bonorum rerum meorum predicta omnia attendere et complere et super premissis domino regi et suis successoribus fidelitatem observare. Quod est actum idus julii, anno Domini millesimo cc° sexagesimo quinto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in negocio feudorum, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto. S+num Johannis *Gueralla*, predicti, qui hec firmo. S++++na Petri, abbatis Sancti Martini Canigonensis, et Berengarii, sacriste Sancti Michaelis de Cuxano, et Bernardi Mercatoris et Guilelmi *Çebolera*, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

75

1265, 15 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès i la vegueria de Camprodon, després que li hagi pagat 37 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei, confirma Guillem Janoer, d'Eus, i els seus successors en la possessió de dues vinyes i dues parcel·les de terra situades a la parròquia de Sant Vicenç d'Eus provinents del feu de cavalleria de la vegueria d'aquest lloc, amb la condició que les tinguin en feu pel rei, que no les alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que les alienin a altres persones paguin la cinquena part deguda al rei pel dret de lluïsme. Guillem promet fidelitat al rei.

Postil·les al marge intern: G. Janoer. - F.

Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi, auctoritate domini regis supradicti laudo, concedo et confirmo inperpetuum tibi Guilelmo *Janoer* de Ençio et tuis

successoribus, duas vineas et duo trocia terrarum in terminis et adjecencia de Ençio, quarum vinearum una est ad vinetum de Nabineriis, terminata in vineis Raimundi Magistri et Guilelmi Fabri et in rippa; alia est in loco voccato *Porçel ronnyos*, terminata in vinea Bartholomei Magistri et in vinea Raimundi *Sebilla;* et predictorum duorum trociorum terre, unum est in plano Sancti Vincencii, terminatum in faixa Comitis quondam de duabus partibus et in via, et aliud est ad Ortam veterem, terminatum in orto tuo et in terra Mathei Comitis; que omnes possessiones fuerunt de milicia viccarie de Ençio, que milicia a domino rege in feudum tenebatur. Quare, cum illa adquisita fuerint irrequisito consensu domini regis, composuisti mecum et dedisti michi pro quinta parte precii domino regi racione laudimii ex premissis competenti xxx septem solidos, in quibus, excepcioni pecunie non numerate renuncians, dono tibi auctoritate domini regis quicquid plus pro domino regi competeret pro laudimio ex premissis; sub tali vero condicione ut predicta omnia teneatis tu et tui pro domino rege et suis successoribus in feudum; et non possitis eadem alienare in militem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio quinta pars precii eorumdem, ipsis tamen possessionibus perpetuo remanentibus feudum suum. Et non possit tibi vel tuis obesse, licet cessaveritis petere vel obtinere investituram predicti feudi, cum de uno in alium pervenient successive. Et pro hujusmodi infeudacione nullam aliam servitutem domino regi vel suis successoribus facere teneamini vos vel vestri. Unde ego Guilelmus *Janoer* predictus, admitens predictam infeudacionem, promito sub ypotheca rerum mearum predicta omnia attendere et complere et fidelitatem domino regi observare. Quod est actum idus julii, anno Domini millesimo cc° sexagesimo quinto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli de Perpiniano, judicis a domino rege assignati in negocio feudorum, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto. S+num Guilelmi *Janoer* prenominati, qui hec firmo.

S++++na Guilelmi *Çebolera* de Podiocerdano et Berengarii Sabb(at)i, et Guilelmi *Cantamessa* de Codaleto, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

76

1265, 17 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès i la vegueria de Camprodon, després que li hagi pagat 43 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei, confirma Pere Pujol, habitant d'Eus, al Conflent, i els seus successors en la possessió d'un hort i de dues peces de terra situades a la parròquia de Sant Vicenç d'Eus provinents del feu de cavalleria de la vegueria d'aquest lloc, amb la condició que els tinguin en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que els alienin a altres persones paguin la cinquena part deguda al rei pel dret de lluïsme. Pere promet fidelitat al rei.

Postil·les al marge intern: P. Pujol. - F.

Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis et Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi, auctoritate domini regis supradicti laudo, concedo et confirmo inperpetuum tibi Petro *Pujol*, commoranti in castro de Ençio in territorio Confluentis, et tuis successoribus, quendam ortum et quatuor troçia terrarum, de quibus quatuor duo sunt addita dicto orto, et sic sunt unus ortus et due pecie terrarum, que omnia fuerunt de milicia viccharie de Ençio; qui ortus tribus empcionibus adquisitus affrontat in tenenciis de *na Baga* et Guilelmi *Gannot* de Ençio, et de alio latere in tenencia A. Janoerii et in tenencia Guilelmi Janoerii, qui ortus etiam est ad Ortam veterem de Ençio; et duas pecias terrarum in dictis terminis, loco voccato ad *Linars*, quarum una affrontat in duabus carreriis et in terre Petri *Bona*, et alia pecia affrontat in terris Bernardi *Capdevila* et Petri *Rocha*. Cum igitur dicta milicia a domino rege in feudum teneretur, composuisti mecum super laudimio predictorum et dedisti michi pro quinta domino regi competenti racione laudimii quadraginta tres solidos melguriensium de illo precio quod predicta modo valent, vel empcionis tempore constiterunt, in quibus, renuncians excepcioni pecunie non numerate, dono tibi auctoritate domini regis quicquid plus pro laudimio domino regi competeret ex premissis; sub tali vero condicione ut predicta omnia tu et tui pro domino rege teneatis et suis successoribus in feudum

inperpetuum; et non possitis eadem alienare in militem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio quinta pars precii eorumdem possessionum, ipsis tamen possessionibus perpetuo remanentibus feudum suum. Et non possit tibi vel tuis obesse, licet cessaveritis a domino rege et suis successoribus petere vel obtinere investituram predicti feudi. Et racione hujusmodi laudimii nullam aliam servitutem domino regi prestare teneamini tu et tui. Unde ego Petrus *Pujol* prenominatus, recipiens et admitens predictam infeudacionem et laudimium, [f. 26*v*] promito sub ypotheca bonorum meorum predicta omnia attendere et complere et super premissis domino regi et suis successoribus fidelitatem observare. Quod est actum XVI° kalendas augusti, anno Domini millesimo CC° sexagesimo quinto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in negocio feudorum, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto. S+num Petri *Pujol* predicti, qui hec firmo.

S++++++na Petri, abbatis Sancti Martini Canigonensis, et Berengarii, sacriste Sancti Michaelis de Cuxano, et Bernardi Mercatoris, et Guilelmi *Çebolera* de Podiocerdano et Berengarii Sabb(at)i de Codaleto, et Guilelmi *Cantamessa*, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

FUNDACIÓ NOGUERA

77

1265, 15 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès i la vegueria de Camprodon, després que li hagi pagat el dret de lluïsme degut al rei, confirma Ramon de Clarà, d'Eus, i els seus successors en la possessió d'una faixa de vinya, d'un camp i d'un hort sotmesos a un cens anual de 4 diners, situats a la parròquia de Sant Vicenç d'Eus, amb la condició que els tinguin en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada

vegada que els alienin a altres persones paguin la cinquena part deguda al rei pel dret de lluïsme. Ramon promet fidelitat al rei.

Postil·les al marge extern: R. de Clayrano. - F.

Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi, auctoritate domini regis supradicti laudo, concedo et confirmo inperpetuum tibi Raimundo de Clerano de Ençio et tuis successoribus, quandam faixam vinee in terminis de Ençio, ad Vinetum caminorum, terminatam in vineis Jacobi Janoerii et Johannis Ermengaudi et in boscho, et quendam campum terre in predictis terminis, ad Conchum, terminatum in faixa Raimudi Sebeude et in strata publica et in campo Guilelmi Cannoti, et quendam ortum in predictis terminis, in area que quondam fuit bajuli de Ençio, terminatum in area Bernardi Fabri et in viis, de quo quidem orto facis annuatim IIII^{or} denarios monete curribilis pro censu. Unde, cum predicta fuerint de feudo domini regis et in te alienata sine consensu suo, composuisti mecum et dedisti michi nomine domini regis pro quinta domino regi racione laudimii competente (...)^{a} solidos, in quibus, renuncians excepcioni pecunie non numerate, dono tibi auctoritate ejusdem domini regis quicquid plus dicta pecunia racione laudimii eidem competeret ex premissis; sub tali vero condicione ut predicta omnia tu et tui pro domino rege et suis successoribus in feudum teneatis; et non possitis eadem alienare in militem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus quinta pars precii eorumdem, ipsis tamen possessionibus perpetuo remanentibus feudum suum. Et non possit tibi vel tuis successoribus obesse, licet cessaveritis petere vel obtinere investituram predicti feudi, cum de uno in alium pervenient successive. Unde ego prenominatus Raimundus de Clerano, admitens predictam infeudacionem et laudimium, promito sub ypotheca rerum mearum predicta omnia attendere et servare et inde fidelitatem domino regi et suis successoribus observare. Quod est actum idus julii, anno Domini M° CC° sexagesimo quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege in hoc negocio assignati, qui hec laudo et auctoritatem judicis in hiis presto. S+num Raimundi de Clerano prenominati, qui hec firmo.

S++++na Bernardi Mercatoris, Guilelmi *Çebolera* de Podiocerdano et Berengarii Sabb(at)i de Codaleto, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a inscriure el total del dret de lluïsme.*

78

1265, 15 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès i la vegueria de Camprodon, després que li hagi pagat 30 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei, confirma Guillem Roca, d'Eus, i els seus successors en la possessió de dues faixes de terra i de dues vinyes situades a la parròquia de Sant Vicenç d'Eus provinents del feu de cavalleria de la vegueria d'aquest lloc, amb la condició que les tinguin en feu pel rei, que no les alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que les alienin a altres persones paguin la cinquena part deguda al rei pel dret de lluïsme. Guillem promet fidelitat al rei.

Postil·les al marge extern: G. Rocha. - F.

Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi, auctoritate domini regis supradicti laudo, concedo et confirmo inperpetuum tibi Guilelmo *Rocha* de Ençio et tuis successoribus, duas faixas terrarum et duas vineas in terminis de Ençio; quarum faixarum, unam est ad Meserachum, terminata in trillea *d'en Bacch* et in strata veteri et in faixa Raimundi *Janoer*; altera vero est ad Paratam, terminata in terris Guilelmi Egidii et Bernardi Vincencii; et de predictis vineis, una est in Vineto de caminis, terminata in boscho et in vineis *d'en Capdevila* et Petri de Junçeto, alia vero vinea est ad *claus* de Vineto caminorum, terminata in vineis Berengarii Mathei et Arnaldi Calalonis et in boscho, que omnia fuerunt

de milicia viccarie de Ençio, que pro domino rege in feudum tenebatur. Unde, cum predicta a te peterem in judicio nomine domini regis, composuisti mecum et dedisti michi pro quinta racione laudimii eidem domino regi competente triginta solidos in numerata pecunia melguriensis, in quibus, excepcioni pecunie non numerate renuncians, dono tibi auctoritate domini regis quicquid pro laudimio eidem magis competeret ex premissis; ita tamen quod tu et tui successores predicta omnia, cum pertinenciis et melioramentis, teneatis inperpetuum pro edem domino rege et successoribus suis in feudum; et non possitis eadem alienare in militem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio quinta pars precii eorumdem, ipsis tamen possessionibus perpetuo remanentibus feudum suum. Et non possit vobis prejudicare vel obesse, licet cessaveritis petere vel obtinere a domino rege vel successoribus suis investituram predicti feudi, cum de uno in alium pervenient successive. Et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem novam domino regi vel suis successoribus facere teneamini tu aut tui. Unde ego prenominatus Guilelmus *Rocha*, admitens et recipiens predictam infeudacionem et laudimium, promito sub ypotheca bonorum meorum predicta inde fidelitatem domino regi observare et omnia attendere et complere. Quod est actum idus julii, anno Domini millesimo cc° sexagesimo quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli de Perpiniano, judicis a domino rege assignati in hoc negocio, qui hec firmo et auctoritatem in hiis presto. S+num Guilelmi *Rocha* predicti, qui hec firmo.

S++++na Guilelmi *Çebolera*, Bernardi Mercatoris de Podiocerdano et Petri *Ysern* de Ençio, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

79

1265, 29 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el

Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Capellà, jutge subdelegat per Guillem Carles, jutge de feus, el comís del mas dit de Xixols, situat a Sallagosa, i de tres masos situats a Er, així com els terços, els braçatges, les cossures i les albergues que Arnau de Maçana percep dins la vila d'Er. En la seva compareixença davant la justícia, Arnau ha refutat aquestes acusacions, afirmant que té aquestes possessions en alou. A fi de demostrar l'alodialitat de tot això que posseeix a la vila d'Er, ha presentat l'acta que inclou la venda d'aquests béns feta per Guillem,[1] *comte de Cerdanya, a Guifré Guillem, Arnau i Pere Guifré, els seus predecessors. Per tal d'obtenir la confirmació de totes aquestes possessions en alou, així com la d'un mas situat a Vià que té en feu pel rei, Arnau li ha pagat 110 sous de moneda melgoresa. Bertran Gil, en conseqüència, el confirma en la possessió alodial d'aquests béns.*

Postil·la al marge superior: Arnaldus Mazana.
Postil·les al marge intern: Sallagosa. - Alo.
Postil·les al marge extern: Salagosa. Err.

[f. 27] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor super negocium feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, vallis de Pratis et viccarie Campi rotundi, peterem in judicio a vobis Arnallo de Mazana, sub examine Raimundi de Capellano, judicis subdelegati a Guilelmo Caroli constituto a domino rege super negocium feudorum, quandam mansum apud Salagosam, qui dicitur *dez Chixols*, et tres mansos apud *Edzerr*, quorum unus vocatur P. *Oliver*, et alius P. Olivera et alius Edzerri Dominici, et quosdam tercios, braciaticos, cussuras et albergas que vos habetis et accipitis in dicta villa de *Edzerr*, domino regi in comissum adjudicari pro eo quia, cum essent de feudo suo, erant in vos alienata, et antecessores vestros, domino regi et suis predecessoribus irrequisitis. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concessistis vos tenere predicta; negavistis tamen ea esse de feudo domini regis; et in defenssionem vestram proposuistis vos et antecessores vestros tenuisse et possedisse predicta pro alodio a tanto tempore a

1. Pot tractar-se de Guillem Ramon (1068-1095) o del seu fill Guillem Jordà (1095-1109).

quo non extat memoria, et etiam [illud] quod est in villa de *Edzerr* emisse antecessores vestros pro alodio a Guilelmo comite Ceritanie. Et ad probandum predicta, ostendistis in judicio quoddam publicum instrumentum antiquissimum, in quo continebatur quod Guilelmus, Dei gracia comes, vendiderat pro alodio Guiffredo Guilelmi et fratri suo Arnallo et Petro Guiffredi, antecessoribus suis, illud quod habebat in predictis de villa de *Edzerr*. Qua responsione habita, et dicto instrumento viso, deliberavi plenarie, et perscrutatis et diligenter inquisitis capud breviis et universis aliis probacionum aminiculis, non potui aliqua certa indicia reperite per que predicta deberent feudo domini regis subjacere. Unde, cum haberem defficere in fundanda domini regis intencionem, quia vero eratis mecum nomine domini regis in judicio super questionem omnium predictorum et cujusdam mansi quem habetis et tenetis apud Avidanum in Ceritania, composuistis mecum nomine domini regis, et ut omnia predicta laudarem et confirmarem vobis perpetuo pro francho alodio et inmuni, et ut laudarem et confirmarem vobis in feudum domini regis et suorum dictum mansum de Avidano, dedistis et persolvistis michi nomine domini regis et in servicium ejusdem recipienti centum x solidos melguriensium contentis in instrumento feudali confecto super manso de Avidano, sicut plenius continetur in eodem. Pro quibus, cum consilio et voluntate dicti Raimundi de Capellano, judicis subdelegati a dicto Guilelmo Caroli de Perpiniano, auctoritatem meam comissionis per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, confirmo et corroboro inperpetuum vobis, prenominato Arnaldo de Mazana, et vestris successoribus, predictos mansos et honores, homines et mulieres et eorum projenies, et ipsorum redempciones, census, usaticos, jura, dominaciones et jurisdictiones, et dictos tercios, braciatica et cussuras, albergas, cum omnibus pertinenciis et adempriviis, que omnia vos habetis et tenetis et habere debetis in predictis duobus locis de Salagosa et de *Ederr*, pro franco, fino, quitio alodio et inmuni; ita quod predicta omnia et singula, cum omnibus suis juribus, proprietatibus et integritatibus, habeatis vos et successores vestri, et teneatis ac etiam possideatis pro francho alodio et inmuni, ad omnes vestras vestrorumque voluntates libere omni tempore faciendas, nec dominus rex vel sui successores habeant in predictis racione feudi aliquam servitutem. Et si plus dicta pecunia domino regi competeret pro laudimio

predictorum, totum illud vobis et vestris nomine domini regis dimito et dono. Quod est actum IIII° kalendas augusti, anno Domini M° CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo et laudo et auctoritatem domini regis in hiis presto. S+num Raimundi de Capellano, judicis subdelegati a Guilelmo Caroli de Perpiniano, qui hec laudo et auctoritatem judicis in hiis presto. Testes sunt inde Bernardus de *Edzerr*, A. de Prato, P. de *Odelo*, presbiteri, et Raimundi de Caborrivo. Raimundus Ameill, notarius publicus constitutus a domino rege post mortem P. Ripolli in conficiendis instrumentis negocii feudorum et in reddendis et subsignandis instrumentis que dictus P. Ripolli receperat et fecerat, hec scripsit et suum sig-(...)-num[a] hic apposuit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro.

ABC DEF GHI

a. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a la signatura notarial.*

80

1266, 3 setembre

Bernat Fareix, de Vilafranca, comissari reial encarregat de la qüestió dels feus al Conflent, la Cerdanya, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, després d'haver acceptat pactar i d'haver-li pagat 51 sous de moneda melgoresa, confirma Joan d'en Agnes, de Vallmanya, i els seus successors en la possessió d'un camp i d'una vinya situats dins el territori de Vinçà perquè els tinguin en feu pel rei. Reserva els drets del priorat de Cornellà, senyor intermediari, i els del rei, senyor principal, en cas d'alienació. Joan promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: Jo. Agnes. - F.
Postil·la al marge extern: Vinca.

Pateat universis quod cum ego Bernardus Farex de Villa francha, datus a domino rege exsecutor super negocium feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio, sub examine Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in eodem negocio deputati, a vobis Johanne *d'en Agnes* de Valmaynna quandam vineam et quoddam campum, que omnia habetis et tenetis in terminis de Vinciano; qui campus est ad Pradallum, et affrontat

in terra Berengarii Guadalli et in terra Fferrarii de *Glosianes* et in via publica; vinea predicta est in loco vocato Supra villam, et affrontat in via qua itur apud *Joch* et in vinea Petri Jacobi de Vinciano et in torrente de duabus partibus, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia erant predicta in vos alienata, domino rege et suis predecessoribus irrequisitis, cum essent de suo feudo. Vos vero in judicio respondistis et concesistis tenere predicta pro monasterio Corneliani sub annuo censu. Negavistis tamen illa esse de feudo domini regis. Ego autem, ad fundandam domini regis intencionem, proposui villam de Vinciano cum suis terminis esse domini regis et locus sui realenchi. Vos vero timentes super premissis cum domino rege in judicio experiri, periculum sentencie evitando, composuistis mecum; et ut laudarem vobis predicta ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi nomine domini regis recipienti quinquaginta unum solidos melguriensium, quibus contentus renuncio exceptioni peccunie non numerate, donans vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo ad feudum domini regis et suorum successorum inperpetuum vobis Johanne *d'en Agnes* prenominato et vestris inperpetuum predictum campum et predictam vineam, cum arboribus et vittibus, affrontacionibus et suis pertinenciis, introitibus et exitibus eorumdem; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et vestri successores in feudum pro domino rege et successoribus suis; et non possitis predicta vel aliqua eorumdem alienare in militem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas alienaveritis supradicta, sit salvum jus suum monasterio Cornelliani tanquam domino medio et domino regi tanquam domino majori ejusdem feudi. Et racione hujusmodi infeodacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predictis. Et non possit vobis et vestris obesse vel imputari, licet cessaveritis petere vel obtinere a domino rege vel successoribus suis investituram dicti feudi, cum de uno in alium predicta pervenerint successive. Unde ego Johannes *d'en Agnes* prenominatus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium, promito sub ypotheca rerum mearum de predictis domino regi et suis successoribus fidelitatem diligentem perpetuo observare et omnia alia predicta attendere et complere. Quod est actum III° nonas septembris, anno Domini millesimo CC° LX° VI°.

S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo et auctoritatem domini regis presto. S+num Johannis *d'en Agnes* predicti, qui hec laudo et firmo.

Testes sunt Raimundus de Solerio de Saorra, Fferrarius *Farex*, Petrus de Caborrivo et Petrus de Acrimonte.

Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

81

1265, [21/22] abril[1]

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya i el Conflent, ha reclamat davant el jutge Guillem Carles el comís de la vila i de la vall de Pi, així com de tots els drets de senyoria que Pere de Riba, de Puigcerdà, té dins les parròquies de Santa Eulàlia de Pi i Santa Maria de Talló i dins el vilar de Vilella, feu que Pere de Riba i Ramon Amell havien comprat a Galceran de Pinós sense el consentiment del rei. Per demostrar aquest fet, Bertran Gil ha presentat un jurament copiat en un registre del rei provant que el castrum de Talló i les seves valls, entre les quals la de Pi, són un feu del rei. També ha presentat un vell capbreu del comte de Cerdanya dins el qual s'estipula que el feu de Pi feia la jova de la collita per a aquest comte. Tement una condemna, Pere de Riba ha acceptat pactar amb ell sobre aquesta qüestió i sobre diversos altres masos i altres possessions litigioses que té a Tartera, Queixans, Santa Eulàlia i altres llocs. A fi d'obtenir la confirmació d'aquestes darreres possessions en alou, li paga 800 sous de moneda melgoresa. Bertran

1. Retrobem els mateixos protagonistes i testimonis en diverses actes redactades durant aquests dos dies; vegeu *supra* les actes núm. 6, 7, 8 i 10. Una taca fa que la meitat superior del full sigui difícilment llegible; les parts que falten de l'acta van poder ser sortosament restituïdes a partir d'un *vidimus* del 12 de desembre de 1300 fet a partir d'una còpia original de l'acta datada el 17 de juliol de 1266: vegeu Jaume MARTÍ SANJAUME, *Dietari de Puigcerdà amb sa vegueria de Cerdanya i sotsvegueria de Vall de Ribes*, Lleida, Impremta Mariana, 1928, vol. I, p. 543-545, doc. núm. XXXIX.

Gil confirma igualment la possessió de la vila i la vall de Pi amb la condició que Pere de Riba i els seus successors tinguin aquest feu pel rei i els seus successors, que li siguin fidels, que no l'alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que l'alienin a altres persones paguin la cinquena part deguda al rei pel dret de lluïsme.

Postil·les al marge extern: Pi. Vilela. - Ceyllo. - F. - Petrus de Rippa. - Alodium est set vidimur instrumentum antichum.

[f. 27*v*] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum, et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis et Ceritanie, auctoritate comissionis mee nomine domini regis in judicio peterem sub examine Guilelmi Caroli de Perpiniano, judicis a domino rege assignati in eodem negocio, a vobis Petro de Rippa de Podiocerdano villam et vallem de Pinu, cum omnibus hominibus, mulieribus et eorum projeniebus et redemptionibus eorumdem, cum honoribus, possessionibus, feudis, feudalibus et retrofeudalibus, nemoribus et [pertinenciis], pascuis, pasturis, aquis et silvis et garricis, ac omnium eorumdem jurisdictionibus, dominationibus et ademprivis in tota parrochia et terminis Sancte Eulalie de Pinu, et in villario de Vilela, in parrochia Sancte Marie de Tolono a serra scilicet Portus de *Cadins* usque ad flumen Sigoris, sicut plenius predicta omnia emistis tam a Gaucerando de *Pinos* et modo de novo ab Arnallo *Ameyll* et fratribus suis coheredibus Raymundi *Amell* quondam, qui vobiscum primitus emit a prenominato Gaucerando proprietatem et dominacionem quam ipse habebat in dicta villa, quam a pluribus aliis et diversis, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia predicta omnia erant in vos alienata domino regi predicto irrequisito, cum essent de feudo suo; vos autem litem contestando in judicio concessistis vos tenere predicta et eadem emisse pro francho alodio; negavistis tamen ea esse de feudo domini regis et in deffensionem vestram proposuistis antecessores vestros predicta omnia a tempore quo non extat memoria pro francho alodio possedisse. Ego autem ad fundandum intentionem domini regis produxi quoddam instrumentum sacramentalis contentum in registro per quod perpenditur castrum de Tolono, cum vallibus interioribus et exterioribus, esse feudum domini regis; asserendo etiam ipsam vallem esse de [vallibus] ejusdem castri. Produxi etiam capudbrevium aniquissimum comitis Ceritanie, in quo continebatur quod feudum

de Pinu faciebat segadam predicto comiti, et proposui etiam quasdam alias violentas presumpciones predicta omnia esse de feudo domini regis. Vos autem, timentes cum domino rege in judicio experiri, periculum sentencie evitando, composuistis mecum tam super hiis premissis quam aliquibus aliis mansis, honoribus et possessionibus prediis et juribus, que omnia vos habetis et apud Tarteram et apud *Quexans* et apud Sanctam Eulaliam et alibi super quibus etiam vobiscum nomine domini regis experiebar in judicio in questione hujusmodi, que etiam omnia vobis auctoritate domini regis laudam et confirmam pro francho alodio super hujusmodi transactione. Pro qua etiam transactione omnium predictorum dedistis et solvistis michi octingentos solidos melguriensium, pro quibus etiam laudam et firmam vobis pro francho alodio proxime dicta ut in instrumento alodiali inde confecto continetur; qua pecunia contentus, renuncio exceptioni pecunie non numerate, donans et remittens vobis auctoritate domini regis quicquid eidem plus premissa pecunia competeret pro laudimio omnium predictorum. Hinc est quod nomine domini regis supradicti per ipsum et successores suos laudo, concedo, confirmo et corroboro vobis prenominato Petro de Rippa et vestris successoribus in perpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum predictam villam et vallem de Pinu, cum omnibus dominacionibus, jurisdictionibus, pertinenciis, feudis et retrofeudis ejudem dominationis, terminis, nemoribus et silvis, aquis et viis, pascuis et pasturis, hominibus, mulieribus et redemptionibus eorumdem, et cum questiis, toltis, forçiis, justiciis, placitis et juris firmamentis quorumlibet generum, et omnibus aliis exitibus et proventibus provenientibus ex dicta villa et valle, et debentibus provenire, et terminis earumdem; ita quod predicta omnia et singula et etiam illa que tam Bernardus d'en Arnauda de Podiocerdano quam quilibet alius tenent vel possident in villario de Vilela, vel in aliis locis termini predicte ville et vallis, vos et vestri successores teneatis et possideatis perpetuo in feudum domini regis et suorum successorum; et eisdem inde fidelitatem diligentem vos et vestri successores perpetuo observetis; et non possitis omnia predicta vel aliqua eorumdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio quinta pars precii eorumdem, ipsa tamen villa et valle cum pertinenciis et terminis suis perpetuo

remanentibus feudum suum. Et ratione infeudationis hujusmodi nullam aliam servitutem habeat dominus rex vel sui successores in predictis; et non possit vobis vel vestris imputari vel obesse, licet cessabitis petere vel obtinere a domino rege vel suis successoribus investituram predicti feudi cum de uno in alium pervenient successive. Promito igitur auctoritate domini regis et successorum suorum quod dominus rex et sui successores faciant predicta omnia et singula vos et vestros successores tenere et habere pro feudo suo sicut predicitur, cum omnibus juribus, pertinenciis, terminis et adempriviis suis contra omnes personas vobis et vestris successoribus in manu ipsius domini regis inde cuilibet conquerenti facientibus justicie complementum, excepta tamen de hujusmodi infeudacione decima ipsius ville et vallis quam tenetis pro ecclesia Urgellensis, cui etiam pertinet de jure comuni. Unde ego prenominatus Petrus de Rippa, recipiens predictam concessionem et confirmationem ac hujumodi infeudacionem juxta formam et condicionem predictam, promito fidelitatem inde domino regi et suis successoribus observare, et predicta omnia et singula complere, attendere et complere[a], obligans inde omnia bona mea. Quod est actum [...][b] anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hoc firmo et auctoritatem domini regis in hiis presto. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in hoc negocio, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

Sig+++++na Berengarii de Podio alto, sacriste Sancti Michaelis, et Petri Rubei, jurisperiti, et Raimundi *Aurer* et Bonimancipii de Podiocerdano, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

Raimundus *Ameill*, publicus notarius constitutus a domino rege post mortem Petri Ripolli in conficiendis instrumentiis negocii feudorum et in reddendis et subsignandis illis que dictus Petrus Ripolli fecerat ratione dicti negocii feudorum, hec scripsit et clausit et suum sig-(...)-num[c] apposuit et istud consimile apposuit in hoc registro.

ABC DEF GHI

a. *Sic*. b. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a la data.* c. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a la signatura manual.*

82

1265, 20 novembre

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant el jutge Guillem Carles el comís del vilar d'Odelló, al Capcir, així com dels masos, les honors i el delme que Guillem Esquilat, de Vilafranca, i el seu fill Bernat Esquilat tenen a Real. En la seva compareixença, Guillem i Bernat han reconegut tenir aquestes possessions heretades del seu cosí, el difunt cavaller Bernat d'Orseres, i que els havien estat concedides per Arnau de So i Bernat d'Alió, senyor del castell i de tot el feu de So. Han argumentat que el rei Pere I havia concedit a Roger Bernat, comte de Foix, els castells de So i de Queragut amb tots els llocs, feus i rerefeus dependents d'aquells al Capcir i en altres llocs. Amb tot, com que el rei té el dret de lluïsme en la seva qualitat de senyor eminent, Guillem i Bernat han acceptat pactar amb Ramon Gil, assistit per Bernat Botí, jutge reial de feus a la Cerdanya, i li han donat 200 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei. En conseqüència, Bertran Gil els confirma en la possessió d'aquest feu, excepte els drets intermediaris del senyor de So. També els confirma en la possessió de l'eixugador de Zamadre, del prat contigu a aquest, dels molins i del seu canal sobre la riera que ve de Formiguera, a l'extrem del pont de Real que travessa el riu Aude, pel qual ells solien pagar el cens al rei. Guillem i Bernat prometen observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·la al marge superior: G. Squilati.
Postil·les al marge intern: Rial. Odeyllo en Capcir. - F.

[f. 28] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum, et datus ab eo exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii et vicarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate comissionis mee in judicio peterem sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in questionibus feudorum in partibus supradictis, a vobis Guilelmo Esquillato et Bernardo Esquillato, filio ejus, villarium de Odellono in Capcirio et illos mansos et honores et decimam, quos et quam habetis apud *Rial* in eadem terra Capcirii, cum hominibus, mulieribus ac

redempcionibus eorumdem et cum omnibus honoribus, possessionibus, censibus, usaticis, terremeritis, nemoribus, pascuis, aquis et molendinis et aliis universis juribus [in terminis] et integritatibus eorumdem domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum omnia prelibata essent de feudo domini regis erant in vos alienata concensu ipsius irrequisito; vos autem prenominati Guilelme[a] Esquillate et Bernarde[a], fili[a] ejus, in judicio litem contestando confessi fuistis omnia predicta tenere in locis predictis et eadem vobis data et concessa fuisse ab Arnallo de Sono et Bernardo de Aliono, dominis castri et tocius feudi de Sono, sicut plenius Bernardus de *Orseres*, miles quondam antecessor vester et consanguineus, et vos post ipsius decessum tenuistis et habuistis in feudum pro prenominatis Arnallo de Sono et Bernardo de Aliono. Super quibus omnibus precipue causa agitata fuerat sub examine Guilelmi Caroli predicti de Perpeniano, judicis a domino rege assignati in universis et singulis partibus supradictis. Sub cujus examine asserendo, proposueratis dominum regem Petrum quondam bone memorie dedisse et concessisse Rogerio Bernardi quondam comiti Fuxensi, castra de Sono et de Cadro accuto et omnes villas, loca et jura et fevalia et retrofevalia ipsis castri et eorumdem feudis pertinentia et debentia pertinere in Capcirio et in cunctis aliis locis. Unde cum laudimia predictorum domino regi tanquam majori domino pertinerent, hinc est quod licet crederetis excusari ad prestandum laudimium ex predictis racionibus prenotatis, composuistis mecum, assistente michi Bernardo Botino, judice a domino rege assignato in negocio feudorum in territorio Cerritanie, et dedistis michi nomine domini regis recipienti in ejusdem servicium pro laudimio predictorum ducentos solidos melguriensium, quibus contentus, renuncio exceptioni pecunie non numerate. Ob hanc causam auctoritate domini regis, per ipsum et successores suos, remitens vobis et donans quicquid amplius domino regi pro laudimio competeret ex premissis, laudo, concedo et confirmo vobis prenominatis Guilelmo Esquillato de Villafrancha et Bernardo Esquillato, filio ejus, et vestris successoribus in perpetuum ad feudum mediante domino de Sono, inter dominum regem et vos, omnia et singula supradicta, cum juribus suis et pertinenciis eorumdem, et etiam in feudum domini regis in mediate eycheccatam de *Zamadre* et pratum contiguum ipsi eycheccate et molinare et aqueductum ipsius molinaris in ripparia que discurrit a villa Fromigerie,

que omnia sunt in capite pontis de *Rial* supra flumen Aude, ex quibus consuevistis facere censum domino regi, que etiam sibi et suis successoribus faciatis; ita quod omnia predicta vos et vestri in feudum a domino rege et suis successoribus teneatis sicut predicitur mediante domino de Sono, cui servitutem debitam faciatis pro hiis que tenetis apud Odellonum et apud *Rial* et in mediate pro hiis predictis que tenetis in termino re Fromigeria. Et predictum laudimium et confirmacionem vobis facimus, ut quandocumque et quocienscumque predicta vendantur, sit salvum jus domino rege et suis successoribus tanquam majoribus dominis et domino de Sono tanquam medio domino feudatario domini regis in eisdem. Et non possit vobis vel vestris successoribus obesse vel prejudicare in aliquo, licet cessaveritis a domino rege vel successoribus suis petere vel obtinere investituram predicti feudi, cum de uno in alium pervenient successive. Et nomine domini regis, per ipsum et successores suis, promito vobis quod dominus rex et sui successores faciant vos et vestros tenere et habere predicta juxta formam et condiciones predictas. Unde nos Guilelmus Esquillatus de Villafrancha et Bernardus Esquillatus, filius ejus, recipiens predicta, promitimus predicta omnia atendere et servare, et, salva fidelitate et jure domini de Sono, fidelitatem inde domino regi observare, obligantes omnia bona nostra. Quod est actum XII° kalendas decembris, anno Domini millesimo ducentesimo LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo. S++na Guilelmi Esquillati et Bernardi, filii ipsius, predictorum, qui hec laudamus.

Sig+++++na Petri Galli, Johannis Lobeti, Raimundi de Suria, Bertrandi de Sorede et Raimundi de Oliana, testium. Guilelmus Bernardi de Sancto Felice hec scripsit mandato Petri Ripolli subscripti notarii. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege post mortem Petri Ripolli in conficiendis instrumentis negocii feudorum et in reddendis et subsignandis instrumentis que dictus Petrus Ripolli receperat, notaverat et confecerat, hec subscripsit et clausit et subsignavit mandato domini regis et aliud consimile instrumentum apposuit fecit[b] in hoc registro V° idus novembris, anno Domini M° CC° LX° VI°.

ABC DEF GHI

a. *Sic*. b. *Sic, corregir* apposui fecit.

83

1265, 28 març

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, les Valls de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant el jutge Guillem Carles el comís de quatre focs, amb els seus homes i dones, i de totes les possessions que en depenen, que Pere Lauret posseeix al vilar d'Arletes. Havent acceptat aquest pactar i pagar 50 sous de moneda melgoresa pel det de lluïsme degut al rei, Bertran Gil el confirma en la possessió d'aquest feu. Pere promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·la al marge superior: P. Laureti.
Postil·les al marge extern: Arletes. - F.

[f. 28*v*] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et datus ab eo exsecutor super negocium feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, vicarie Campirotundi et Vallis de Pratis, auctoritate comissionis mee in judicio peterem sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, a vobis Petro *Lauret* quatuor *fochs*, quos habetis et tenetis in villario de *Arletes*, et omnes homines et mulieres, honores, possessiones, vineis, ortos, census, usaticos, terremerita, dominaciones et quelibet alia jura, que vos habetis et tenetis in dicto villario et in ejus terminis et pertinenciis, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum essent de feudo suo erant in vos et antecessores vestros alienata domino regi et suis predecessoribus irrequisitis. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concesistis tenere predicta. Negavistis tamen illa esse de feudo domini regis; et in defenssionem vestram proposuitis eadem vos emisse pro alodio. Ego autem, ad fundandam domini regis intencionem, proposui dictum villarium esse feudum domini regis et locus sui realenchi. Vos vero timentes cum domino rege in judicio experiri periculum sentencie evitando, composuistis mecum; et ut predicta vobis laudarem ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi nomine domini regis recipienti quinquaginta solidos melguriensium, quibus contentus exceptioni pecunie non numerate renuncio, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta pecunia competeret pro laudimio predictorum. Ideoque auctoritate a domino rege michi comissa, per eundem et successores suos,

de consilio Guilelmi Caroli prenominati judicis, laudo, concedo, corroboro pariter et confirmo vobis prenominato Petro *Lauret* et vestris successoribus perpetuo ad feudum domini regis et suorum successorum predictos quatuor fochos, cum hominibus et mulieribus presentibus et futuris, honoribus, possessionibus, tenedonibus, dominacionibus, censibus, usaticis, serviciis, agrariis, aquis, pascuis, silvis, garricis et nemoribus, et cum omnibus aliis et singulis hic expressis aut non expressis, que vos habetis et tenetis in dicto villario de *Arletes* et in ejus terminis et pertinenciis; ita quod predicta omnia et singula vos et vestri successores teneatis et habeatis perpetuo in feudum pro domino rege et successoribus suis; et fidelitatem diligentem eisdem perpetuo observetis; et non possitis eadem alienare in militem, ecclesiam sive religionem; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis supradicta, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio quinta pars precii eorumdem, predictis tamen cum omnibus suis integritatibus remanentibus suum feudum. Et ratione hujusmodi infeudationis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen sibi censu, si forte probari posset ipsum debere vel consuevisse recipere in predictis; et non possit vobis et vestris imputari seu obesse, licet cessaveritis petere vel obtinere investituram dicti feudi cum de uno in alium pervenient successive predicta a domino rege vel successoribus suis. Unde ego Petrus *Lauret* prenominatus, recipiens predictam confirmationem et laudimium, promito predicta omnia me et meos successores perpetuo observare, attendere et complere, sub ypotheca omnium bonorum meorum. Quod est actum v° kalendas aprilis, anno Domini M° CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo. S+num Petri *Lauret* prenominati, qui hec laudo et firmo. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

Testes sunt: Raimundus *Oliver*, Bartolomeus Caroli et Arnallus d'Olot. Raimundus *Ameill*, publicus notarius constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum et in subsignandis et reddendis instrumentis que dictus P. Ripolli fecerat et receperat racione dicti negocii, hec scripsit et suum sig-(...)-num[a] hic apposuit et hoc cosimile instrumentum apposuit in hoc registro.

ABC DEF GHI

a. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a la seva signatura manual.*

84

1265, 5 agost

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya i el Conflent, després que li hagi reconegut tenir-les en feu pel rei i que li hagi pagat 50 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme, confirma Guillem de Vic, de Puigcerdà, en la possessió de les seves honors situades a Marinyans, al Conflent, que va heretar del seu difunt cosí el cavaller Ramon de Marinyans. Bertran Gil li fa aquesta infeudació amb la condició que Guillem i els seus successors no alienin mai aquestes possessions a cavallers o centres religiosos i que cada vegada que les alienin a altres persones paguin la cinquena part deguda al rei pel dret de lluïsme. Guillem jura fidelitat al rei i promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: G. de Vico. – Alianatum (*sic*) est in G. Arraynonet. – Marinans. – F.

Noverint universi quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et exsecutor datus ab eodem super negocium feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, auctoritate comissionis mee et nomine domini regis peterem in judicio sub examine Guilelmi Caroli de Perpiniano, judicis a domino rege in dicto negocio assignati, a vobis Guilelmo de Vico de Podioceritano honores, possessiones, tenedones, pertinencias et jura, que habetis et tenetis apud *Marynans* in Confluente, ex donacione vobis facta de predictis a Raimundo de *Marynans* milite quondam, consanguinei vestri, que omnia erant in vos alienata et transportata irrequisito domini regis et suorum predecessorum consenssu, domino regi in comissum adjudicari, cum essent de suo feudo. Vos autem litem contestando in judicio respondistis et concesistis[a] tenere omnia supradicta. Concesistis[a] etiam predicta esse de feudo domini regis; et super premissis composuistis mecum. Et ut predicta laudarem et confirmarem vobis ad feudum domini regis, dedistis et solvistis michi nomine domini regis recipienti et in servicium ejusdem quinquaginta solidos melguriensium, quibus contentus excepcioni pecunie non numerate recuncio. Unde, auctoritate mee comissionis et nomine domini regis et per ipsum et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum tibi, Guilelmo de Vicco predicto, et tuis successoribus, omnes honores, tenedones,

pertinencias et jura ad feudum domini regis et suorum successorum, que habetis et tenetis apud *Marynans* et infra terminos ejusdem; ita quod predicta omnia et singula, cum omnibus suis pertinenciis, vos et omnes successores vestri perpetuo habeatis et teneatis in feudum domini regis et suorum successorum; et inde fidelitatem diligentem eidem et successoribus suis vos et vestri perpetuo observatis; et non possitis predicta vel aliqua earumdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque predicta in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio predictorum quinta pars precii earumdem, predictis tamen cum suis juribus perpetuo remanentibus suum feudum. Et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predictis. Promito igitur vobis quod dominus rex et successores sui faciant vos et successores vestros predicta omnia et singula tenere et habere pro suo feudo, et omnes personas. Unde ego Guilelmu de Vico prenominatus, recipiens a vobis Bertrando Egidii predicta omnia supradicta sub dictis pactis, promito vobis nomine domini regis recipienti fidelitatem diligentem domino regi et suis successoribus de predicto feudo servare et predicta per ipsum et successores suos in feudum tenere, et predicta omnia alia et singula observare et complere et in aliquo non contravenire, obligans vobis nomine domini regis omnia bona mea ubique habita et habenda. Quod est actum nonis augusti, anno Domini M° CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo.

Testes sunt hujus rei: Raimundus de Capellano, Bernardus *Adam*, Bernardus de Tartera et Raimundus de Caborrivo. Raimundus *Ameyll*, publicus notarius constitutus a domino rege post mortem Petri Ripolli in conficiendis, reddendis et subsignandis instrumentis que dictus P. Ripolli receperat, hec scripsit et suum sig-(...)[b]-num hic impressit et aliud consimile instrumentum apposuit in hoc registro VIII° kalendas augusti, anno Domini millesimo CC° LX° sexto.

ABC DEF GHI

a. *Sic*. b. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a la signatura notarial*.

85

1265, 19 novembre

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, després que li hagi pagat 50 sous de moneda melgoresa, confirma Bernat Esquilat, fill de Guillem Esquilat, de Vilafranca de Conflent, en la possessió franca i alodial de la meitat del vilar del Puig, al Capcir, amb els masos, els habitants i tots els drets i les rendes que en depenen. Bernat Esquilat havia comprat aquestes possessions a Bernat de Matamala, el qual les havia adquirit a Ramon d'Estoer.

Postil·la al marge superior: Bernardus Squilati.
Postil·la al marge extern: Lo vilar del Pug en Capcir.
Postil·la al marge intern: Alo.

[f. 29] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et datus ab eo exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii et vicarie Campirotundi et Vallis de Pratis, auctoritate comissionis mee in judicio peterem sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in questionibus feudorum in partibus supradictis, a vobis Bernardo Esquillato, filio Guilelmi Esquillati de Villafrancha, medietatem villarii de Podio in Capcirio et mansos et mansatas, homines et mulieres et redempciones eorumdem, honores et possessiones, usaticos, terremerita, census, nemora, pascua et aquas, molinaria et universa jura alia medietate dicti villarii pertinencia et pertinere debencia, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quod cum essent de feudo suo supradicto erant in vos alienata consenssu suo irrequisito. Vos autem in judicio litem contestando respondistis vos tenere predicta. Negavistis inde ea esse de feudo domini regis; asseruistis etiam in defenssionem vestram predicta emisse pro francho alodio a Bertrando de Matamala, et dictum Bertrandum pro francho alodio emisse a Raimundo de Astoerio. Cum autem in fundanda intencionem domini regis quoquomodo habere deficere, attendens etiam predicta non fuisse alienata a castelano vel feudatario domini regis in eisdem, auctoritate etiam michi comissa a domino rege laudandi et confirmandi pro alodio honores hujusmodi cum rescripto ejusdem dato Gerunde sui sigilli pendentis majoris munimine roborato, per dominum regem et omnes successores suos, recipiens a vobis

in servicium domini regis pro supradictis vobis laudandis ac confirmandis pro francho alodio quinquaginta solidos melgu-riensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Et laudo et confirmo nomine domini regis et suorum successorum vobis, Bernardo Esquillati, et vestris successoribus inperpetuum, ad faciendas inde vestras proprias voluntates, pro libero et francho alodio quo ad dominum regem medietatem predicti villarii, cum omnibus terminis et integritatibus suis, sicut plenius et perfectius tibi a dicto Bertrando de Matamala, et eidem a Raimundo de Astoverio, vendita extitit; ita quod racione feudi dominus rex vel sui successores in predictis nullam habeant servitutem; faciens inde per dominum regem et successores suos vobis et vestris firmum et sollempne pactum de non petendo, nec etiam vos vel vestri successores racione feudi expremissis domino regi vel suis successoribus teneamini respondere, set predicta omnia quo ad dominum regem vos et vestri successores pro francho alodio inperpetuum teneatis. Quod est actum et etiam compositum transigendo sub examine Bernardi Botini de Minorisa, jurisperiti, judicis a domino rege nuper assignati super hujusmodi questionibus in territorio Ceritanie, XIII° kalendas decembris, anno Domini M° CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo.

S+++++na Petri Galli, Johannis Lobeti, Raimundi de Juynna, Bertrandi de Sorede et Raimundi de Oliana, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege post mortem Petri Ripolli in conficiendis instrumentis negocii feudorum et in reddendis et subsignandis instrumentis que dictus P. Ripolli receperat et confecerat racione dicti negocii, hec subscripsit et clausit et suum sig-(...)[a]-num hic impressit et aliud consimile instrumentum apposuit in registro V° idus novembris, anno Domini M° CC° LX° VI.

ABC DEF GHI

a. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a la signatura notarial.*

86

1265, 20 novembre – Puigcerdà

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el

Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha reclamat en nom del rei el comís de tres focs o masos situats a Vià, a la Cerdanya, amb els habitants i tots els drets i rendes que en depenen, tinguts per Guillem Esquilat, de Vilafranca de Conflent, i el seu fill Bernat Esquilat. En la seva compareixença, aquests darrers han reconegut que el cavaller Pere de Fullà els havia donat aquests béns en feu d'honor amb l'acord de Galceran d'Urtx, senyor del castrum de Vià. També han reconegut que Galceran d'Urtx tenia aquest castrum en feu pel comte de Foix, i aquest darrer, pel rei d'Aragó. Guillem Esquilat i el seu fill han acceptat transigir i han pagat 40 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei. Bertran Gil els confirma en la possessió d'aquest feu, salvant els drets dels senyors intermediaris. Guillem i Bernat prometen fidelitat al rei.

Postil·la al marge extern: Avisa.
Postil·les al marge intern: Guilelmi Esquilat. - F.

Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et datus ab eo exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Rivipollesii et vicarie Campirotundi et Vallis de Pratis, auctoritate comissionis mee in judicio peterem sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in questionibus feudorum in partibus supradictis, a vobis Guilelmo Esquillato de Villafrancha et Bernardo Esquillato, filio ejus, illos tres *fochs* sive mansos, quorum unus est Guilelmo Sacla et alius *d'en Vezia* et alter *d'en Ermengau*, quos habetis et tenetis apud Avidanum in Ceritania, cum essent de feudo et termino castri domini regis feudi et in vos alienata domini regis consenssu irrequisito, eidem domino regi in comissum adjudicari. Vos autem litem contestando in judicio respondistis Petrum de Foliano, militem, dedisse et concesisse vobis in feudum honoratum cum laudimio Gaucerandi de Urgio, domini et possessoris dicti castri de Avidano, predictos tres *fochs* sive mansos cum omnibus pertinenciis, hominibus et mulieribus et eorumdem dominacionibus et redempcionibus, nemoribus et pascuis et aliis pertinenciis et integritatibus eorumdem. Concessistis tamen et confessi fuistis predictum Gaucerandum de Urgio tenere dictum castrum in feudum pro comite Fuxensis; qui comes Fuxi tenet dictum castrum et alia castra que habet in Ceritania pro domino rege in feudum. Unde, transigendo et componendo mecum nomine domini regis, dedistis et sol-

vistis michi pro domini regis laudimio, cui tanquam majori domino laudimia competunt ex premissis quadraginta solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Quare auctoritate michi comissa a domino rege, per eundem dominum regem et omnes successores suos laudo et concedo et confirmo inperpetuum vobis, prenominatis Guilelmo Esquillato et Bernardo Esquillato, filio ejus, et vestris successoribus, predictos tres *fochs* seu mansos, quos, ut predicitur, habetis apud Avidanum, cum hominibus et mulieribus et redempcionibus eorumdem et cum aliis pertinenciis, integritatibus et juribus suis; ita quod predicta omnia vos et vestri successores teneatis et habeatis in feudum pro predicto Gaucerando de Urgio, qui de castro predicto de Avidano est feudatarius comitis Fuxensis, feudatarii domini regis in eodem; et quod non possitis predicta vendere vel alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque predicta in alias personas alienaveritis, sit salvum jus prenominatis dominis mediis et precipue sit salvum jus et prestetur debite domino regi tanquam majori domino, cui de jure pertinere laudimia dinoscuntur; ipsis tamen possessionibus mediate juxta formam predictam remanentibus perpetuo feudum domini regis. Et non possit vobis vel vestris successoribus imputare vel obesse, licet cessaveritis petere vel obtinere investituram dicti feudi a domino rege vel successoribus suis, cum predicta de uno in alium pervenient successive. Et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem facere teneamini domino regi vel successoribus suis, donans et remitens vobis auctoritate domini regis, si quid amplius competeret ex laudimio predictorum. Unde nos prenominati Guilelmus Esquillatus et Bernardus Esquillatus, filius ejus, admitentes et recipientes laudimium et infeudacionem hujusmodi juxta formam et condicionem predictam, promitimus sub ypotheca rerum nostrarum fidelitatem inde domino regi et suis successoribus observare et predicta omnia atendere et servare. Quod est actum XII° kalendas decembris, anno Domini M° CC° LX° V°, die predicta apud Podiumceritanum. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo. S++na Guilelmi Esquillati et Bernardi Esquillati, filii ejus, predictorum, qui hec firmamus.

S+++++na Petri Galli, Johannis Lobeti, Raimundi de Juynna, Bertrandi de Sorede et Raimundi de Oliana, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege post mortem Petri Ripolli in conficiendis instrumentis negocii feudorum et

in reddendis et subsignandis instrumentis que dictus P. Ripolli receperat et confecerat racione dicti negocii, hec subscripsit et clausit et suum sig-(...)[a]-num hic impressit et hoc instrumentum consimile apposuit in registro V° idus novembris, anno Domini M° CC° LX° VI.

ABC DEF GHI

a. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a la signatura notarial.*

87

1265, 12 novembre

Bertran Gil, porter del rei i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha reclamat en contra de Pere de Calonge, de Ripoll, el comís del mas d'en Dolça que té a Croells, dins la parròquia de Sallagosa, i del mas que Bernat Bovent té per ell a Gorguja, a la parròquia de Llívia, amb tots els drets que en depenen. Per tal d'arranjar aquesta qüestió, Pere de Calonge es va trobar personalment amb el rei d'Aragó a fi d'oferir-li tenir aquests masos en feu per ell en contrapartida de la condonació de la suma que se li reclamava pel dret de lluïsme. El rei va acceptar i, el 2 de setembre de 1265, va adreçar cap a Girona una lletra patent al notari Pere Ripoll, de Puigcerdà, una còpia de la qual s'insereix en aquesta acta. Havent pres consell de Bernat Botí, jutge de feus a la Cerdanya, i de Pere Ripoll, Bertran Gil confirma, consegüentment, Pere de Calonge i els seus successors en la possessió d'aquests masos, amb la condició que els tinguin en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers o centres religiosos i que cada vegada que els alienin a altres persones paguin la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Pere de Calonge jura fidelitat al rei i promet respectar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·la al marge superior: Douza.
Postil·les al marge extern: P. de Colonge. - Croseyls. - F.

[f. 29*v*] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, po(r)tarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate

comissionis mee in judicio petissem jam tempore preterito sub examine Guilelmi Caroli, generalis judicis assignati a domino rege jamdicto in predicto negocio, a vobis, Petro de Colonico de Rivopullo, quendam mansum, qui vocatur *d'en Douça*, quem habetis et tenetis apud *Crosells*, in parrochia de *Salagosa*; et quendam alium mansum, quem pro vobis tenet Bernardus Boveti de *Gurguyha* in parrochia de Livia, cum omnibus juribus et pertinenciis eorumdem, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia erant de feudo suo et in vos et antecessores vestros fuerant alienati consensu suo et suorum predecessorum irrequisito. Qua causa sic pendente, vidistis dominum regem, sicut asseruistis, et cum ipso taliter tractavistis quod reciperetis ab ipso et teneretis inperpetuum in feudum predictos mansos, cum hominibus et mulieribus et aliis pertinenciis eorumdem, et quod vobis idem dominus rex dimitebat pecuniam sibi nunc competentem pro laudimio eorumdem, sicut plenius vidi contineri in quadam littera domini regis patenti sigillo ipsius sigillata, quam mitebat Petro Ripolli, notario inquisicionis feudorum, sub hac forma: «Jacobus, Dei gracia rex Aragonum, Majoricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispessulani, fideli suo P. de Rivopullo de Podiocerdano, salutem et graciam. Vidimus ante presenciam nostram P. de Colonico, qui nobis dixit quod mansos duos, quos pro francho alodio habebat, cum bordis et pertinenciis suis, pro nobis in feudum tenere volebat, ita quod daretur nobis et nostris quinta pars de predictis quocienscumque venderentur. Quare mandamus vobis quatenus cartam de predictis eidem ex parte nostra faciatis, prout aliis in simili casu facitis, et ab eodem aliquid ultra precium carte faciendo nullomodo exigatis. Datum Gerunde IIII° nonas septembris, anno Domini millesimo CC° sexagesimo quinto.» Quam quidem literam michi et Bernardo Botini, jurisperito, judici a domino rege assignato super hujusmodi questionibus in territorio Ceritanie, et prenominato Petro Ripolli, dato notario a domino rege in hoc negocio apud Podiumcerdanum in judicio ostendistis; qua litera perspicaciter intellecta, et diligenti deliberacione habita super eadem cum proximodictis judice et notario hujusmodi negocii, voluntati domini regis benigniter defferendo, nomine domini regis et auctoritate qua fungor in hac parte, per eundem dominum regem et successores suos laudo, concedo et confirmo perpetuo vobis, Petro de Colonico prenominato, et vestris successoribus, predictos mansos, cum

omnibus juribus, pertinenciis et integritatibus eorumdem; ita quod vos et vestri successores ipsos teneatis et habeatis in feudum pro domino rege et successoribus suis; et fidelitatem inde eisdem observetis; et non possitis ipsos mansos, vel aliquid ex ipsi, alienare in militem, religionem seu ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis, prestetur domini regi et suis successoribus pro laudimio quinta pars precii eorumdem, ipsi tamen mansis cum eorum pertinenciis perpetuo remanentibus feudum suum. Verum non possit vobis vel vestris successoribus obesse vel prejudicare in aliquo, licet cessaveritis petere vel obtinere investituram predicti feudi cum de uno in alium pervenient successive. Unde ego prenominatus Petrus de Colonico, recipiens omnia predicta, admitens et aprobans hujusmodi infeudacionem juxta formam et condicionem predictam, promito predicta omnia attendere et complere et fidelitatem inde domino regi et suis successoribus observare, obligans inde omnia bona mea. Quod est actum pridie idus novembris, anno Domini millesimo cc° sexagesimo quinto. S++na Bertrandi Egidii prenominati exsecutoris, et Bernardi Botini, prenominati judicis, qui hec firmamus et auctoritatem domini regis in hiis prestamus.

S++++na Guilelmi de *Ach*, prioris Sancti Jacobi de Frontiniano, Guilelmi Raimundi de *Olceya*, Petri Galli, A. de Mornaccho, testium. Petrus Ripolli, publicus datus notarius a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, de mandato supradicti domini regis eidem directo cum prefata littera hec scripsit et consimile hoc instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

FUNDACIÓ NOGUERA

88

1267, 22 juny

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Bernat d'Estoll, de Puigcerdà, en la possessió d'una terra situada dins el territori de Santa Eugènia de Pallerols, amb la condició que ell i els seus successors la tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers o centres religiosos

i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Es compromet a no imposar noves servituds o usatges en virtut d'aquesta infeudació, excepte el cens si es pot demostrar que el rei solia percebre'l sobre aquesta terra. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 5 sous de moneda melgoresa. Bernat d'Estoll promet fidelitat al rei i es compromet a observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: Palleroles. - Bernardus Estoyl. - F.

Pateat universis quod ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in Confluente, Ceritania, Rivipollesio, Valle de Pratis et vicarie Campi rotundi, de consilio Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in negocio antedicto assignati, per dominum regem et omnes successores suos, laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis Bernardo de *Estol* de Podiocerdano, et vestris successoribus inperpetuum, unam terram, quam habetis et tenetis in terminis Sancte Eugenie de Paillerols, ad locum vocatum *Cherols*, et affrontat in via et in terra Guilelmi Catelli et in terra Raimundi de *Ripoll*; ita quod predictam terram, cum omnibus suis pertinenciis, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem de predicta terra domino regi et suis successoribus vos et vestri perpetuo observetis; et non possitis predictam terram alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque predictam terram in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii ejusdem, predicta terra perpetuo remanente de suo feudo. Et ratione hujusmodi infeudationis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predicta terra, salvo tamen censu si forte posset probari dominum regem debere vel consuevisse recipere in dicta terra. Et pro hac confirmacione et laudimio habui et recepi a vobis pro quinta quinque solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde ego Bernardus de *Estoll* prenominatus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium sub dictis pactis, promito per me et omnes successores meos predicta omnia attendere et complere

et in aliquo non contravenire; obligans inde omnia bona mea ubique. Quod est actum X° kalendas julii, anno Domini M° CC° LX° septimo. S+num Bernardi *Farex* prenominati, qui hec firmo. S+num Bernardi de *Estoll*, qui hec firmo et laudo.

S++++na Johannis *Astruch*, Guilelmi *Junchera* et Arnaldi Lobeti, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

89

1266, 31 agost

Bernat Fareix, de Vilafranca, comissari reial encarregat de la qüestió dels feus al Conflent, la Cerdanya, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, confirma Bernat Cerdà, de Vilafranca de Conflent, i els seus successors en la possessió d'un cortal situat dins el territori de Sautó, amb les possessions que en depenen, amb la condició que ell i els seus successors el tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers o centres religiosos i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Es compromet a no imposar noves servituds o usatges en virtut d'aquesta infeudació, excepte el cens si es pot demostrar que el rei solia percebre'l sobre aquesta terra. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 8 sous de moneda melgoresa. Bernat Cerdà promet fidelitat al rei i es compromet a observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: Bernardus Cerdani. - F.
Postil·la al marge extern: Salto.

[f. 30] Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villa libera, datus a domino rege exsecutor super negocium feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, vicarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, a vobis Bernardo *Cerda* de Villa libera quoddam cortale quod habetis et tenetis in terminis de Saltone,

ad Comam Ermada, cum honoribus et possessionibus ejusdem, quod affrontat in terris Petri Bajuli de Saltone et in camino quo itur ad Capcicium et in via qua itur de Saltone ad nemus et in Podio alto, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum esset de suo feudo erant in vos et antecessores vetros alienatum domino rege et suis predecessoribus irrequisitis. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concesistis vos tenere predicta. Negavistis tamen illa esse de feudo domini regis. Ego autem, in defenssionem domini regis, proposui quod castrum de Saltone, in cujus terminis sunt predicta, cum omnibus suis terminis et pertinenciis, est feudum domini regis. Vos vero timentes super premissis cum domino rege in judicio experiri, periculum sentencie evitando, composuistis mecum nomine domini regis; et ut predicta laudarem vobis ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi nomine domini regis recipienti et in servicium ejusdem octo solidos melguriensium, quibus contentus exceptioni peccunie non numerate renuncio, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde auctoritate mee comissionis, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum vobis, prenominato Bernardo Cerdani, et vestris ad feudum domini regis et suorum successorum predictum cortale et omnes honores, possessiones, tenedones, pertinenciis et juribus, introitibus et exitibus eorumdem, et generaliter cum omnibus aliis et singulis hic expressis et non expressis que vos habetis et tenetis, accipitis et accipere debetis et consuevistis in dicto cortali et in ejus honoribus et pertinenciis; ita quod predicta omnia habeatis et teneatis vos et vestri perpetuo ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem de predictis domino regi et suis successoribus perpetuo observetis; et non possitis predicta vel aliqua eorundem[a] alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque in alias personas alienaveritis supradicta vel aliqua eorumdem, presterur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem, predictis tamen cum omnibus suis pertinenciis perpetuo remanentibus suum feudum. Et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predictis. Et non possit vobis vel vestris obesse vel imputari, licet cessaveritis petere vel obtinere a domino rege vel successoribus suis investituram dicti feudi, cum de uno in

alium pervenerint successive. Verum, si forte posset probari dominum regem debuisse recipere vel habere aliquem censum in predictis, sit ei et successoribus suis salvum; promittens quos dominus rex et sui successores faciant vos et vestros tenere et habere predicta ab omni persona pro suo feudo, vobis tamen facientibus de predictis in posse ejusdem cuilibet conquerenti justicie complementum. Unde ego prenominatus Bernardus *Cerda*, recipiens predictam confirmacionem et laudimium, promito sub ypotheca rerum mearum de predictis domino regi fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia attendere et complere. Quod est actum II° kalendas septembris, anno Domini millesimo CC° LX° sexto. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo et auctoritatem domini regis in hiis presto. S+num Bernardi Cerdani prenominati, qui hec firmo et laudo.

Testes inde sunt: Petrus de Ortis, Berengarius de Solerio, Jacobus de *Ondzes* et Poncius Bruna. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro (SM) die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

90

1266, 31 agost

Bernat Fareix, de Vilafranca, comissari reial encarregat de la qüestió dels feus al Conflent, la Cerdanya, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, confirma Pere Batlle, de Sautó, i els seus successors en la possessió d'un cortal situat dins el territori de Sautó, amb les possessions que en depenen, amb la condició que ell i els seus successors el tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers o centres religiosos i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Es compromet a no imposar noves servituds o usatges en virtut d'aquesta infeudació, excepte el cens si es pot demostrar que el rei solia percebre'l sobre aquesta terra. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 8 sous de moneda melgoresa. Pere Batlle promet

fidelitat al rei i es compromet a observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: P. Bajuli de Saltone. - F.
Postil·la al marge extern: Salto.

Noverint universi quod cum ego Bernardus *Farex* de Villa libera, datus a domino rege super negocium feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campi rotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, a vobis Petro Bajuli de Saltone quoddam chortale, cum honoribus et possessionibus ejusdem, quod est in terminis de Saltone, ad Coma Ermada, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia erat in vos et antecessores vetros alienatum ipso et suis predecessoribus irrequisitis, cum esset de suo feudo. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concesistis tenere dictum cortale. Negavistis tamen illud esse de feudo domini regis. Ego autem, ad fundandam domini regis intencionem, proposui quod castrum de Saltone, cum suis pertinenciis erat feudum domini regis. Vos vero timentes super premissis cum domino rege in judicio experiri, sentencie periculum evitando, composuistis mecum nomine domini regis; et ut laudarem et confirmarem vobis predicta ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi nomine domini regis recipienti octo solidos melguriensium bonorum, quibus contentus, renuncio exceptioni peccunie non numerate, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Ideoque auctoritate mee comissionis, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum vobis ad feudum domini regis et suorum vobis, prenominato Petro Bajuli, et vestris successoribus, predictum cortale cum omnibus honoribus, possessionibus, tenedonibus, pratis, devesiis, pascuis, montibus, planiciabus, silvis, garricis, nemoribus, aquis et cum omnibus juribus, proprietatibus, integritatibus ejusdem, et cum ingressibus et egressibus, et cum omnibus aliis et singulis que ad dictum cortale pertinent et debent in aliquo pertinere; quod quidem cortale affrontat ex una parte in via d*els Pugals* qua itur ad Aquam tepidam, et in camino quo itur ad *Capcir*, et in nemore de *Matanera* et in terris Bernardi *Cerda*; ita quod predictum cortalem predictis affrontacionibus terminatum habeatis et teneatis vos et vestri inperpetuum ad feudum pro domino

rege et suis successoribus; et eisdem de predictis fidelitatem diligentem observetis vos et successores vestri; et non possitis predicta vel aliqua eorundem[a] alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque in alias personas alienaveritis supradicta vel aliqua eorundem[a], presterur domino regi et suis successoribus pro laudimio quinta pars precii eorundem[a], predictis tamen cum omnibus suis pertinenciis perpetuo remanentibus suum feudum. Et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex vel sui in predictis, salvo tamen ei censu, si forte posset probari ipsum debuisse vel consuevisse recipere in predictis; et non possit vobis obesse, licet cessaveritis petere vel obtinere investituram dicti feudi cum de uno in alium pervenerint successive predicta a domino rege vel suis successoribus; promitens quod dominus rex et sui successores faciant vos et vestros tenere predicta ab omni perçona pro suo feudo. Unde ego Petrus Bajuli prenominatus, recipiens predictam confirmacionem et laudimium, promito fidelitatem diligentem de predictis domino regi et suis successoribus observare, et omnia alia predicta attendere et complere, obligans omnia bona mea ubique. Quod est actum II° kalendas septembris, anno Domini millesimo CC° LX° sexto. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo et auctoritatem domini regis in hiis presto. S+num Petri Bajuli predicti, qui hec firmo.

Testes inde sunt: Berengarius de Solerio, miles, Guilelmus Raimundi de *Olceja*, Poncius Bruna et Petrus Raimundi *Basset*. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et aliud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

FUNDACIÓ NOGUERA

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

91

1265, 19 novembre

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat contra Bernat Esquilat, de Vilafranca, davant el jutge de feus Guillem Carles, el comís de la meitat dels delmes de

la vila de Font-rabiosa i del castrum de Puigbalador, dins la parròquia de Sant Sebastià de Font-rabiosa, al Capcir. En la seva compareixença, Bernat Esquilat ha reconegut haver comprat aquesta meitat de delmes al cavaller Ramon de Toès, d'una part, i als fills del difunt Arnau Bernat de Fullà, Arnau de Fullà i Ramon de Fullà, de l'altra. També ha afirmat que la té en feu pel senyor de So i haver-ne obtingut confirmació de l'actual comte de Foix, Roger Bernat, com en donen fe les actes públiques que ha presentat al tribunal.[1] *Igualment, argumenta que el rei Pere I havia concedit al comte de Foix els castells de So i de Queragut amb tots els llocs, feus i rerefeus que en depenien al Capcir. A més, Bernat ha dit que l'abat de Sant Jaume de Jocon havia concedit en feu al comte de Cerdanya*[2] *la meitat de tots els delmes del Capcir i que per aquesta raó l'abat era el senyor principal d'aquest feu i que consegüentment el dret de lluïsme pertanyia al seu monestir. Amb tot, Bernat ha acceptat pactar amb Bertran Gil i li ha donat 40 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei. Per tant, Bertran Gil el confirma en la possessió d'aquest feu, salvant els drets intermediaris del senyor de So. Bernat promet observar les estipulacions d'aquest contracte.*

Postil·la al marge superior: Bernardus Squilati.
Postil·les al marge extern: Font rabiosa. - Puigvaledor. - F.

[f. 30*v*] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et datus ab eo exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii et vicarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate comissionis mee in judicio peterem sub examine Guilelmi Charoli, judicis a domino rege assignati in eodem negocio, a vobis Bernardo Squillato de Villafrancha, medietatem decimarum ville de Fonte rabioso, in territorio Capcirii, et tocius et tocius[a] territorii de Podio *Baledos;* que villa et castrum est de termino et parrochia Sancti Sebastiani de Fonte rabioso et tocius decimalis et termini ejusdem, cum omnibus juribus, integritatibus et pertinenciis suis, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum ipsa medietas decimarum esset in vos alienata domino rege

1. Roger Bernat va heretar del comtat de Foix a la mort del seu pare, Roger, esdevinguda el 24 de febrer de 1265.

2. Al comte Guillem Jordà (1095-1109); vegeu *infra* l'acta núm. 132.

irrequisito, cum esset de feudo suo. Vos autem in judicio litem contestando respondistis predictam medietatem decimarum vos tenere et eandem emisse partim a Raimundo de *Thoes*, milite, et partim ab Arnallo de Foliano et Raimundo de Foliano, fratribus, filiis quondam Arnalli Bernardi de Foliano. Quam etiam medietatem decimarum asseruistis tenere in feudum pro domino de Sono, et eandem vobis in feudum laudavit et confirmavit Rogerius Bernardi, nunc comes Fuxensis; que omnia ita esse ostendistis per publica instrumenta inde confecta. Proposuistis etiam asserendo dominum regem Petrum quondam bone memorie dedisse et concessisse comiti Fuxensis castro de Sono et de Cheraguto et omnes villas, loca et dominia, feudalia et retrofeudalia, et omnia alia jura feudo de Sono pertinencia et debencia pertinere. Asseruistis etiam in deffensionem vestram abbatem Sancti Jacobi de Jocchono dedisse et concessisse in feudum domino comiti Ceritanie quondam, et ipsum dominum comitem recognovisse ab eadem ecclesia tenere in feudum medietatem omnium decimarum de Capcirio, quare dicebatis esse de jure communi, quam pro eo quia erat major dominus laudimium predictorum monasterio Sancti Jacobi de Jocchono pertinere. Quibus propositis nomine regis cum premissis recepi composicionem a vobis, et dedistis et persolvistis michi nomine domini regis recipientis quadraginta solidos melguriensium pro laudimio predictorum, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde donans vobis auctoritate domini regis quicquid amplius domino regi competeret pro laudimio predictorum, per eandem et successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum vobis, prenominato Bernardo Esquillato, et vestris omnibus successoribus in feudum domini regis, mediante tamen domino de Sono, feudatario domini regis in eadem, predictam medietatem decimarum de villa et parrochia de Fonte rabioso et de villa et castro et territorio de Podio *Baledos*, termino et decimali Sancti Sebastiani de Fonte rabioso subjacentibus, cum omnibus juribus, pertinenciis et integritatibus ejusdem medietas decimarum; ita tamen quod vos et vestri successores teneatis et habeatis predicta omnia in feudum domini regis pro domino de Sono, feudatario domini regis; et quandocumque et quocienscumque in aliquos alienabitur, sit salvum jus domino rege et suis successoribus, quibus tanquam majoribus dominis de jure laudimia competere dinoscuntur; et similiter sit salvum jus et fidelitas dominus de Sono tanquam

domino medio feudatario domini regis in eisdem. Promito igitur nomine domini regis quod si forte abbas de Jocchono vel aliquis nomine ipsius vos vel vestros successores inquietarent vel infitierent super premissis pretextu videlicet quod vellent dicere monasterium de Jocchono esse majorem dominium in predictis, quod dominus rex et sui successores et officiales parent [...][b] vos et vestros et jus offerre et facere inde dicto monasterio quod vobis et vestris successoribus teneantur, nullo vobis prejudicio eminante, licet vos et vestri successores cessetis obtinere investituram dicti feudi a domino rege cum de uno in alium pervenient successive. Unde ego Bernardus Esquillatus predictus, recipiens supradicta juxta predictam formam, sub ypotheca rerum mearum promito omnia predicta atendere et servare, et, salva fidelitate et jure domini de Sono feudatario domini regis in eisdem, fidelitatem domino regi observare. Quod est actum et compositum transigendo sub examine Bernardi Botini, judicis a domino rege nuper assignati super hujusmodi questionibus in territorio Ceritanie, terciodecimo kalendas decembris, anno Domini MCCLXV. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo. S+num Bernardi Esquillati predicti, qui hec firmo. S++++na Raimundi de Juynna, Petri Galli, Johannis Lobeti, Bertrandi de Sorede, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege post mortem Petri Ripolli in conficiendis, reddendis et subsignandis instrumentis que dictus P. Ripolli receperat ratione feudorum, hec subscripsit et clausit et suum sig-(...)[c]-num hic impressit mandato domini regis et hoc consimile instrumentum in hoc registro apposui fecit v° idus novembris, anno Domini M° CC° LX° VI°.

ABC DEF GHI

a. *Sic*. b. *Mot il·legible*. c. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a la signatura notarial.*

92

1266 (nou estil), 14 febrer

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya i el Conflent, ha reclamat davant el jutge Bernat Botí el comís d'un mas

dividit en tres focs situat a la Tor de Querol i tingut per Pere Cerdà, de més de catorze anys, i Esperta, la seva mare i tutora, que el difunt Cerdà de Querol, pare de Pere Cerdà, havia comprat a Bertran Sastre. Aquests han acceptat pactar i han pagat 300 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei. Bertran Gil els confirma en la possessió d'aquest feu i en la possessió alodial d'altres masos i honors situats a Enveig i a Saneja. Pere Cerdà i Esperta juren fidelitat al rei i prometen observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·la al marge superior: Alienatum est in Johannem Blanch de Podioceritano.
Postil·les al marge intern: P. Cerdani. F.
Postil·la al marge extern: Val de Querol.

[f. 31] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis et Ceritanie, petiisset nomine domini regis a Petro Cerdano, filio quondam Cerdani *deç Queroll*, facto majore quatuordecim annis, et ab Esperta, matre et tutrice seu curatriçe seu curatriçe[a] legitima ejusdem, et a manumissoribus testamentariis ipsius Cerdani, sub examine Bernardi Botini, jurisperiti, judicis a domino rege assignati in questionibus hujusmodi hominum Podiiceritani, quendam mansum divisum per tres *fochs*, quem emit prenominatus Cerdanus a Bertrando Sartre apud Turrem in valle de *Queroll;* quorum trium *fochs*, unum tenet P. Ripolli de Turre, et alium Baronus de Prato, et alium Guilelma de Podio, de Turre, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum predicta essent de feudo domini regis et in valle de *Queroll*, que vallis est reyalenchum et dominicatura propria domini regis, et de bajulia sua, fuerunt in prenominatum Cerdanum alienata domino regi et suis predecessoribus irrequisitis. Quibus propositis, timentes periculum sentencie, prenominati Petrus Cerdani et Esperta, ejus mater, et prenominati manumissores composuerunt cum predicto Bertrando nomine domini regis; et recepit idem Bertrandus pro quinta domino regi competente pro laudimio predictorum et pro quibusdam aliis mansis et honoribus, qui sentenciati fuerunt pro alodio eisdem apud Invidium et apud Eyxenejam trecentos solidos melguriensium, ex quibus recepit majorem partem in pecunia numerata et recepit in solutum aliquam partem racione aliquorum fructuum, quos inde perceperat Poncius Guilelmi de Villafrancha quondam exseccutor

hujus negocii; quibus sic contentus exceptioni non numerate pecunie renunciavit. Quare, auctoritate sibi comissa a domino rege, cum laudimio et decreto prenominati judicis, laudavit prenominatus Bertrandus predicto Petro Cerdani et Esperte, ejus matri et curatriçi legitime, predictos tres *fochs*, et omnes homines presentes et subsequentes, et pertinencias et jura omnia et singula eorumdem, ut eadem omnia et singula ipsi et sui successores teneant, habeant et possideant perpetuo tanquam sibi concessa et confirmata in feudum domini regis; ita quod non possint predicta alienari in religionem, ecclesiam sive militem; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienata fuerint, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio quinta pars precii eorumdem, ipsis tamen possessionibus et juribs perpetuo remanentibus feudum suum; et quod non possit dictis feudatariis prejudicare, licet cessaverint obtinere investituram dicti feudi cum de uno in alium pervenient successive. Unde prenominati Petrus Cerdani major XIIII^{cim} annis, et Esperta, mater et curatrix legitima ejusdem, cum consilio predictorum manumissorum, recipientes infeudacionem hujusmodi juxta formam predictam, promitentes etiam fidelitatem domino regi et suis successoribus observare, promiserunt sub ypotheca rerum suarum predicta omnia attendere et servare. Quod est actum XVI° kalendas marcii, anno Domini millesimo CC° sexagesimo quinto. S++na Bertrandi Egidii, exseccutoris, et Bernardi Botini, judicis, predictorum, qui hec firmamus et laudamus. S++na Petri Cerdani et Esperte, matris et curatricis legitime ejusdem, predictorum, qui hec firmamus. Et nulla alia servitus preter predictam prestetur pro predictis domino regi vel suis racione hujusmodi infeudacionis.

S+++++na Guilelmi Catelli senioris, et Guilelmi Catelli junioris et Arnaldi Petri et Rogerii Petri et Petri Ferrandi, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et consimile hoc instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

93

1266, 5 agost

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Maria Berenguera, de Saga, vídua de Pere Berenguer, en la possessió d'un prat en devesa i d'una faixa, situats al territori de Saga, amb la condició que ella i els seus successors els tinguin pel rei, que no els alienin mai a cavallers, centres religiosos o eclesiàstics i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Es compromet a no imposar noves servituds, excepte el cens si es pot demostrar que el rei solia percebre'l sobre aquests béns. Bernat Fareix reconeix que ha rebut 2 sous de moneda barcelonesa pel dret de lluïsme degut al rei, a més dels 5 sous que Maria diu haver donat a Bertran Gil. Maria promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·les al marge intern: M. Berengaria de Sagua. - F.
Postil·la al marge extern: Sagua.

Notum sit omnibus quod ego Bernardus *Fareix* de Villa francha, datus a domino rege exsecutor super negocium feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, vicarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, cum assenssu et consilio Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro pariter et confirmo ad feudum domini regis et suorum successorum tibi, Marie Berengarie de Saga, uxori quondam Petri Berengarii, et tuis successoribus, unum pratum defenssorium et unam faxam terre, que sunt in terminis de Saga; quod pratum est ad Fontem Canela, et affrontat in terra Petri d'Osona et in prato domine Geralde de Berga; et dicta faxa terre est ad Nogueram, et affrontat in honore de Mediavilla et in terra Petri *Mir*; ita quod predictum pratum et terram habeatis et teneatis tu et successores tui inperpetuum in feudum domini regis et suorum successorum; et inde fidelitatem diligentem eidem et successoribus suis perpetuo observetis. Et non possitis predicta vel aliquid de predictis alienare in militem, religionem seu ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque predicta in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi

et suis successoribus pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem, predicta tamen cum omnibus suis pertinenciis perpetuo remanentibus suum feudum. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tantum censu, si probari posset dominum regem debere vel consuevisse recipere in predictis. Et pro hac confirmatione et laudimio habui et accepi a te nomine domini regis recipienti duos solidos melguriensium, et habuerat et receperat a te, prout asseris, ratione dicte inquisitionis Bertrandus *Gil* quinque solidos melguriensium, in quibus, quos michi solvisti, renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans et remitens tibi nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde ego Maria Berengaria prenominata, recipiens predictam infeudationem et laudimium, promito, sub ypotheca rerum mearum, predicta omnia et singula servare et complere. Quod est actum nonis augusti, anno Domini millesimo CC° LX° sexto. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo. S+num Marie Berengarie predicte, que hec firmo. S+num Raimundi de Morerio, judicis constituti a domino rege super negocium feudorum, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

Testes sunt inde: Johannes Ferrarii, presbiter, Bernardus Maurini et Jacobus de *Areleu*. Raimundus *Ameyll*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

FUNDACIÓ NOGUERA

94

1265, 14 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya i el Conflent, ha reclamat davant Guillem Carles, jutge de feus, el comís del mas d'en Rossell que Bernat d'Isòvol, de Puigcerdà, i la seva esposa Sibil·la tenen a la vila de Dorres. En la seva compareixença davant la justícia, els esposos han refutat aquestes acusacions afirmant que aquest mas era en alou i que l'havien rebut en dot del difunt Ramon de Talltendre. Com que Bertran Gil no ha aconseguit demostrar que es

tractava d'un feu reial, els esposos han pactat amb ell i li han donat 25 sous de moneda melgoresa. En conseqüència, Bertran Gil els confirma en la possessió alodial d'aquest mas i de tot allò que en depèn.

Postil·les al marge extern: Alou. - Bernardus de Isogol. - Alo.

[f. 31*v*] Noverint universi quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et exsecutor datus ab eodem in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, in judicio peterem a vobis Bernardo de *Isogoll* de Podioceritano et Sibilia, uxore vestra, sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, quendam mansum, cum honoribus, possessionibus et pertinenciis ejusdem, quem habetis et tenetis in villa de *Edorrs*, qui mansus vocatur *d'en Rossel;* qui mansus fuit in vos alienatus et transportatus domino rege et suis predecessoribus irrequisitis, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia est de feudo suo. Ad que litem contestando in judicio respondistis vos tenere dictum mansum et eandem habuisse in dotem a Raimundo de *Taltendre* quondam pro alodio, qui illum emerat pro alodio et tenuerat tanto tempore a quo non extat memoria. Negavistis tamen illum esse de feudo domini regis, nec de termino castri vel ville sui realenchi. Qua responsione facta, deliberavi plenarie et non potui reperire aliquas probaciones vel certa indicia per que dictus mansus de feudo domini regis appareret. Et ut predictum mansum cum suis honoribus et pertinenciis vobis laudarem et confirmarem pro francho alodio quo ad dominum regem, composuistis mecum et dedistis et solvistis michi nomine domini regis et in servicium ejusdem et pro laudimio predictorum viginti quinque solidos melguriensium bonorum, in quibus renuncio peccunie non numerate et non recepte et doli; pro quibus de consilio et asenssu Guilelmi Caroli, judicis, auctoritate et concessione michi comissa a domino rege cum rescripto ejusdem dato Gerunde sui majoris sigilli pendentis munimine roborato, nomine domini regis et per ipsum et omnes successores suos, laudo, concedo et confirmo inperpetuum vobis prenominatis Bernardo de *Isogol* et Sibilie, uxori vestre, et vestris successoribus pro francho, libero, quitio alodio ac inmuni, ad omnes vestras vestrorumque voluntates perpetuo faciendas, predictum mansum cum omnibus honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinenciis ejusdem, et cum hominibus et mulieribus presentibus et futuris et bonis mobilibus et

inmobilibus eorumdem, ubique sint et quecumque, et dictorum hominum redempcionibus, censibus, usaticis, serviciis, agrariis, dominacionibus et jurisdictionibus eorumdem, et generaliter ac specialiter omnia alia et singula hic expressa aut non expressa, que vos habetis aut habere debetis in predicto manso et in ejus honoribus et pertinenciis et detentoribus eorundem; ita quod predicta omnia et singula habeatis et possideatis vos et vestri successores inperpetuum pro francho, libero, quitio alodio vestro ac inmuni quo ad dominum regem, ad omnes vestras voluntates omni tempore faciendas. Ne vero super omnibus antedictis teneamini vos vel vestri in questione feudorum domino regi vel suis successoribus respondere; faciens vobis firmum et sollempne pactum de non petendo nomine domini regis et suorum, donans et remitens nomine ejusdem quicquid plus premissa peccunia competeret pro laudimio. Quod est actum II idus julii, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto.

Testes hujus rei sunt: Raimundus Aurerii, et Petrus Rubei, Bernardus de Graha et Bonusmancipius. Raimundus Ameill, publicus notarius constitutus a domino rege post mortem Petri Ripolli in conficiendis, reddendis et subsignandis instrumentis negocii feudorum que dicttus P. Ripolli receperat, hec scripsit et hoc sig-(SM)-num hic inpressit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro VIIII° kalendas augusti, anno Domini M° CC° LX sexto.

ABC DEF GHI

FUNDACIÓ NOGUERA

95

1265, 14 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya i el Conflent, ha reclamat davant de Guillem Carles, jutge de feus, el comís d'un mas que els fills i hereus de Fenollet, de Puigcerdà, tenen a la vila de Prats, a la Cerdanya. En la seva compareixença, Bernat d'Isòvol, el seu tutor, ha afirmat que es tractava d'un alou. Amb tot, com que Bertran Gil ha demostrat que el castrum de Prats depèn del domini reial, el

tutor ha acceptat pactar i li ha pagat 70 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei. En conseqüència, Bertran Gil confirma els hereus de Fenollet en la possessió d'aquest mas i de tot el que en depèn, amb la condició que el tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Es compromet a no imposar noves servituds o usatges en virtut d'aquesta infeudació, excepte el cens si es pot demostrar que el rei solia rebre'l sobre aquests béns. Bernat d'Isòvol promet fidelitat al rei i es compromet a observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: Bernardus Yshocol. - Fenolleti. - Prades. - F.

Noverint universi quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et exsecutor datus ab eodem in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, in judicio peterem sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, a vobis Bernardo de *Isogol* de Podioceritano, tutore filiorum et heredum Ffonolleti de Podioceritano, quendam mansum, cum honoribus et possessionibus ejusdem, quem dictus Ffonolletus habebat in villa de *Prads*, et quem habent et tenent filii et heredes ejusdem, et vos nomine eorumdem, in dicta villa et castro de *Prads*, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia, cum esset de feudo suo, fuit alienatus in dictum Ffonolletum domino regi et suis predecessoribus irrequisitis. Ad que litem contestando in judicio respondistis vos tenere nomine filiorum Ffonolleti dictum mansum, et eandem emisse dictus Ffonolletus quondam pro alodio francho. Negavistis tamen illum esse de feudo domini regis. Ego autem ad fundandam domini regis intencionem, produxi probaciones quod castrum et villa de *Prads* est proprium realenchum domini regis. Vos vero timentes cum domino rege super premissis cum domino rege[a] in judicio experiri, periculum sentencie evitando, composuistis mecum; et ut predictum mansum, cum omnibus suis pertinenciis, laudarem et confirmarem vobis, recipienti nomine filiorum Ffonolleti, ad feudum domini regis et suorum, dedistis et solvistis michi, recipienti nomine domini regis, pro quinta, septuaginta solidos melguriensium, quibus contentus exceptioni peccunie non numerate renuncio, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Hinc est quod nomine domini regis et per ipsum

et omnes successores suos, de consilio Guilelmi Caroli, judicis, laudo, concedo et confirmo inperpetuum vobis, Bernardo de *Isogoll*, nomine filiorum Ffonolleti recipienti, et successoribus suis, ad feudum domini regis et suorum successorum, predictum mansum, cum omnibus possessionibus et tenedonibus ejusdem, et cum hominibus et mulieribus dicti mansi, tam presentibus quam futuris; ita quod predictum mansum, cum omnibus suis pertinenciis, habeatis vos et dicti filii Ffonolleti, et teneatis perpetuo in feudum domini regis et suorum successorum; et inde fidelitatem diligentem eidem vos et dicti filii Fonolleti perpetuo observetis; et non possitis vos, nec dicti filii et heredes Fonolleti, predictum mansum, vel aliqua ejusdem vendere et alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque predictus in alias personas alienabitur, presterur domino regi et suis successoribus pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem, ipso tamen manso cum omnibus suis pertinenciis perpetuo remanente suum feudum. Et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predictis. Et non possit vobis obesse, licet cessaveritis petere investituram dicti feudi a domino rege, cum de uno in alium pervenerit successive. Promito igitur vobis auctoritate domini regis, quod dominus rex et sui successores faciant vos et dictos filios Ffonolleti et successores suos tenere et habere predicta contra omnes personas pro suo feudo. Unde ego Bernardus de *Isogoll*, recipiens predictam confirmacionem ac infeudacionem nomine filiorum et heredum Ffonoleti juxta formam predictam, promito domino regi et suis successoribus fidelitatem diligentem servare, et omnia alia supradicta et singula observare et complere, obligans inde omnia bona mea ubique. Quod est actum II idus julii, anno Domini M° CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo. S+num Bernardi de *Isogoll* predicti, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli, judicis, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto. Testes sunt: Raimundus Aurerii, et Petrus Rubei, judex Perpiniani, et Bernardus de Graha et Bonusmancipius. Raimundus *Ameyll*, publicus notarius constitutus a domino rege post mortem Petri Ripolli in conficiendis, reddendis et subsignandis instrumentis negocii feudorum que dictus P. Ripolli receperat, hec scripsit et hoc sig-(...)[b]-num impressit et hoc instrumentum consimile apposuit in hoc registro VIIII° kalendas augusti, anno Domini M° CC° LX sexto.

ABC DEF GHI

a. *Sic*. b. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a la signatura manual.*

96

1265, 17 desembre

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya i el Conflent, ha reclamat davant de Bernat Botí, de Manresa, jutge de feus a la Cerdanya, el comís d'un mas i d'una terra que Guillem Ballester té a la vila d'Oceja. En la seva defensa, Guillem Ballester ha presentat dues actes que proven que els seus predecessors havien adquirit aquests béns en alou de Guillem, comte de Cerdanya.[1] *Sense haver pogut establir els drets del rei sobre aquest mas i aquesta terra i havent-li pagat Guillem Ballester 60 sous de moneda melgoresa, Bertran Gil el confirma en la possessió alodial d'aquests béns.*

Postil·la al marge superior: Guilelmus Balester de Olceja.
Postil·la al marge intern: Alou.
Postil·la al marge extern: Olcega.

[f. 32] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et datus ab eodem exsecutor super negocium feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campi rotundi, peterem in judicio sub examine Bernardi Butini de Minorisa, judicis a domino rege in negociis feudorum in territorio Ceritanie assignati, a vobis Guilelmo *Balester*, filio quondam Bernardi *Balester* de *Olceja*, quendam mansum, quem habetis et tenetis in villa de Olceja, que dictus pater vester vobis legavit, cum honoribus et possessionibus ejusdem; et quandam terram, quam habetis et tenetis in dicta villa de Olceya, que fuit empta a Raimundo de Vinciano, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia, cum essent predicta de suo feudo, erant in vos et antecessores vestros alienata domino regi et suis predecessoribus irrequisitis. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concesistis vos tenere predicta. Negavistis tamen illa esse de feudo domini regis. Et in deffenssionem vestram proposuistis [...][a]

1. Pot tractar-se del comte Guillem Ramon (1068-1095) o del seu fill Guillem Jordà (1095-1109).

pro alodio francho tanto tempore a quo non exstat memoria; et etiam [...][a] a Guilelmo, Dei gracia comite Ceritanie. Et ad probandum predicta ostendistis [...][a] quorum unum incipit «In Dei nomine. Ego Guilelmus, Dei gracia comes etc» et alium «Guilelmus, Dei gracia comes [...][a] vendidit [Gotmar] et uxore sue Ermessendi alodem suum [...][a] terras cultas et heremas, que habebat in villa de Olceya, et predecessoribus vestris et a Arnallo et Ermessendi uxori sue [...-am] quam habebat in comitatu Ceritanie et in pago de Livia, sicut in dictis duobus instrumentis erat predicta latius terminata.» Dictam responsionem habita, deliberavi plenarie, et perscrutatis et diligenter requisitis capudbreviis, registro regio, fama gentium et aliis probationum aminiculis, non potui aliqua alia certa indicia seu probaciones reperire per que predicta deberent feudo domini regis subjacere. Et cum haberem deficere super fudanda domini regis intentione super premissis, composuistis mecum nomine domini regis; et ut laudarem et confirmarem vobis predicta pro alodio francho et inmuni quo ad dominum regem, dedistis et solvistis michi, nomine domini regis et in servicium ejusdem recipienti, sexsaginta solidos melguriensium, quibus contentus, renuncio exceptioni peccunie non numerate; donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro confirmacione omnium predictorum. Ob hoc, auctoritate mee comissionis de consilio et voluntate dicti Bernardi Butini de Minorisa, judicis, per dominum regem et omnes successores suos, laudo, concedo, confirmo ac corroboro inperpetuum vobis, prenominato Guilelmo *Balester*, et successoribus vestris predictum mansum et dictam terram, cum hominibus et mulieribus presentibus et futuris et cum omnibus honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinenciis eisdem pro alodio francho, fino, quitio, libero quitio[b] ac inmuni, et omne honores, possessiones, terras cultas et heremas, prata, devesias, silvas, garricas, aquas, pascua, examplatas et molendina, et generaliter omnia alia et singula que vos habetis et tenetis in dicta villa de Olceya predicto manso vobis legato pertinencia; ita quod omnia predicta et singula habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum pro alodio francho vestro fino, quitio et inmuni quo ad dominum regem et omnes successores suos. Et ut non teneamini super questione feudorum amodo pro premissis respondere, facio vobis nomine domini regis et suorum successorum firmum et sollempne ac etiam irrevocabilem pactum et finem de non petendo. Quod est actum XVI°

kalendas januarii, anno Incarnacionis Christi millesimo CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo et auctoritatem domini regis presto.

S+num Bernardi Butini, judicis a domino rege in territorio Ceritanie assignati, qui hec laudo et auctoritatem judicis in hiis presto.

Testes sunt hujus rei: Guilelmus Catelli junior, Raimundus de Taltendre, Petrus Catelli, Arnallus *Ameyll* et Rogerius Petri.

Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege post mortem Petri Ripolli in conficiendis instrumentis negocii feudorum et in reddendis et subsignandis instrumentis que dictus P. Ripolli fecerat vel receperat racione dicti negocii, hec scripsit et clausit X° kalendas octobris, anno Domini millesimo CCLX sexto, et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc (...)[c] registro.

ABC DEF GHI

a. *Passatge il·legible*. b. *Sic*. c. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a la signatura manual.*

97

1265, 14 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya i el Conflent, ha reclamat davant de Guillem Carles, jutge de feus, el comís d'un mas que Bernat Ballester va heretar del seu pare, Ponç Ballester, a Oceja, així com de totes les altres possessions que té dins aquesta parròquia. En la seva compareixença, Bernat Ballester ha afirmat que té aquestes possessions en alou. Amb tot, ha pagat 70 sous de moneda melgoresa per tal que Bertran Gil li confirmi aquests alous, així com els sis masos situats a la vila d'Oceja i la meitat del mas situat a Palau de Cerdanya que ha reconegut tenir en feu pel rei.[1] *En conseqüència, Bertran Gil el confirma en la possessió d'aquests alous.*

Postil·la al marge intern: Bernardus Balester.
Postil·la al marge extern: Olcega.

1. Vegeu *infra* l'acta núm. 98.

Noverint universi quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et exsecutor datus ab eodem in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, peterem in judicio sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, a vobis Bernardo Balisterii, filio quondam Poncii Balisterii de *Olceja*, mansum vestrum de Olceya a dicto patre vestro vobis legatum, cum honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinenciis ejusdem, et quosdam alios honores, possessiones, tenedones, prata, devesias, terras cultas et heremas et que habetis et tenetis infra parrochiam de *Olceya*, domino regi in comissum adjudicari, eo quia essent in vos alienata domini regis et predecessoribus suis irrequisito, cum essent de suo feudo. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concesistis tenere omnia predicta. Negavistis tamen ea esse de feudo domini regis [...][a] predicta tenere pro francho alodio et inmuni; et ad probandum pedicta tradistis [michi instrumenta comitis Ceritanie] in quibus continebatur predicta omnia esse alodium. Quia vero eritis mecum nomine domini regis in judicio ratione omnium predictarum [...][b] confecto ut plenius in ipso continetur, composuistis [f. 32*v*] mecum nomine domini regis, et ut predicta omnia vobis et vestris laudarem pro francho alodio et inmuni quo ad dominum regem; et ut laudarem vobis in feudum domini regis sex mansos, quos habetis in villa de *Olceja*, et dimidium mansum, quem habetis apud *Palad*, dedistis et solvistis michi, nomine domini regis recipienti, et in servicium ejusdem, septuaginta solidos melguriensium contentos in instrumento feudali confecto super dictis sex mansis de *Olceya* et dimidio manso de *Palad*, sicut plenius continetur in eodem; pro quibus, de consilio et voluntate Guilelmi Caroli, judicis, auctoritate mee comissionis et nomine domini regis et per ipsum et omnes successores suos, laudo, concedo pariter et confirmo imperpetuum vobis, Bernardo Balisterii, et vestris successoribus, dictum mansum et omnes honores et possessiones, tenedones, pertinenciis, prata, devesias, que habetis et tenetis in villa de *Olceya* et in ejus terminis, pro francho, libero, quitio alodio ac inmuni; ita quod omnia predicta et singula habeatis et teneatis vos et successores vestri inperpetuum pro francho alodio et inmuni quo ad dominum regem, ad omnes vestras vestrorumque voluntates perpetuo faciendas. Ne vero super omnibus antedictis teneamini vos vel vestri in questione feudorum domino regi vel suis successoribus amodo respondere, faciens vobis firmum et sollempne pactum de non petendo

nomine domini regis et suorum; donans vobis nomine ejusdem quicquid plus premissa peccunia eidem competeret pro laudimio predictorum. Quod est actum anno Domini M° CC° LX° quinto, II idus julii. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli, judicis, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto.

Testes sunt: Raimundus *Bastaz* de Illerda, Petrus Mauri, et Raimundus *Guadamir*. Raimundus *Ameill*, publicus notarius constitutus a domino rege post mortem Petri Ripolli in conficiendis et reddendis et subsignandis instrumentis negocii feudorum que dictus P. Ripolli receperat, hec scripsit et hoc sig-(...)[c]-num hic apposuit et aliud consimile instrumentum apposuit in hoc registro X° kalendas octobris, anno Domini M° CC° LX sexto.

ABC DEF GHI

a. *Mot il·legible*. b. *Passatge il·legible*. c. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a la seva signatura manual.*

98

1265, 14 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya i el Conflent, ha reclamat davant de Guillem Carles, jutge de feus, el comís de quatre masos que Bernat Ballester, fill de Ponç Ballester, té a la vila d'Oceja, així com de la meitat d'un mas situat a Palau de Cerdanya. En la seva compareixença, Bernat Ballester ha afirmat que té aquestes possessions en alou. També ha reconegut que percebia dos quartans de blat sobre la masada de Ramona de Prada, de Palau. Havent demostrat Bertran Gil que la vila d'Oceja depèn del domini reial, Bernat Ballester ha pactat amb ell i li ha pagat 70 sous de moneda melgoresa. En conseqüència, Bertran Gil confirma Bernat Ballester en la possessió d'aquest mas, amb la condició que ell i els seus hereus el tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers o centres religiosos i que cada vegada que l'alienin a altres persones paguin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Bernat Ballester promet fidelitat al rei i es compromet a observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: G. Balester. - Olcega. - F.

Noverint universi quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et exsecutor datus ab eodem super negocium feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, peterem in judicio sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, a vobis Bernardo Balisterii, filio quondam Poncii Balisterii de *Olceya*, quatuor mansos, quos habetis et tenetis in villa de *Olceya* et dimidium mansum apud *Palad;* quorum IIII^{or} mansorum, unum tenet *Domenge de Olceya*, cum suis honoribus; et alium P. Arnalli de Olcegia, et alium Bernardus Secha, et alium R. Secha, qui omnes fuerunt in dictum patrem vestrum alienati irrequisito domini regis et suorum predecessorum consenssu, domino regi in comissum adjudicari, cum essent de suo feudo. Vos autem, litem contestando in judicio, respondistis et concesistis vos tenere supradicta. Negavistis tamen predicta esse de feudo domini regis; et concesistis etiam vos tenere et recipere pro censu annuatim II quartallos bladi in mansata Raimunde de Prata de Palacio. Ego autem ad fundandam domini regis intencionem, dixi quod villa de *Olceja* erat de realenco domini regis. Vos autem, timentes cum domino rege super premissis in judicio experiri, sentencie periculum evitando, et quia eratis mecum in judicio super hujusmodi questione, super quibusdam honoribus, possessionibus, pertinenciis, pratis et devesiis que habetis apud Olceyam, composuistis mecum nomine domini regis; et ut predictos honores, prata et alia supradicta vobis laudarem perpetuo pro francho alodio et inmuni quo ad dominum regem; et ut laudarem vobis et confirmarem in feudum domini regis predictos sex mansos quos habetis apud Alcoyam[a], et dimidium mansum quem habetis apud *Palad*, dedistis et solvistis michi, nomine domini regis recipienti, et in servicium ejusdem, et pro laudimio predictorum, septuaginta solidos melguriensium pro laudimio predictorum. Unde, de consilio et voluntate dicti Guilelmi Caroli, judicis, nomine domini regis et per ipsum et omnes successores suos, laudo, concedo pariter et confirmo vobis, prenominato Bernardo Ballisterii, et vestris successoribus perpetuo, ad feudum domini regis et suorum successorum, predictos mansos, cum honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinenciis eorum, et cum hominibus et mulieribus presentibus et futuris eorundem, et cum censibus, usaticis, serviciis et eorum redempcionibus, et cum omnibus aliis hic expressis aut non expressis que pertinent ad

dictos mansos et eorum detentores; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et vestri successores ad feudum domini regis et suorum successorum; et inde fidelitatem diligentem vos et vestri eidem perpetuo observetis; et non possitis predicta, vel aliquid de predictis alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis supradicta, presterur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorundem, ipsis tamen mansis cum omnibus suis pertinenciis perpetuo remanentibus suum feudum. Et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predictis. Et non possit vobis et vestris obesse, licet cessaveritis petere vel obtinere investituram dicti feudi, cum de uno in alium pervenient successive. Unde ego Bernardus Ballisterii predictus, recipiens predictam confirmacionem et infeudacionem sub formis predictis, promito de predictis domino regi et suis successoribus fidelitatem diligentem observare, et omnia alia supradicta et singula attendere et complere, obligans inde omnia bona mea ubique. Quod est actum anno Domini Mº CCº LXº quinto, IIº idus julii. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo. S+num Bernardi Ballisterii predicti, qui hec firmo.

S+num Guilelmi Caroli, judicis, qui hec firmo et auctoritatem meam in hiis presto. Testes sunt hujus rei: Raimundus *Bastaz* de Illerda, Petrus Maurini et Raimundus *Guadamir*. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege post mortem Petri Ripolli in conficiendis instrumentis negocii feudorum et reddendis et subsignandis illis que dictus P. Ripolli receperat, hec scripsit et suum signum (...)[b] hic apposuit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro Xº kalendas [octobris], anno Domini Mº CCº LXº VIº.

ABC DEF GHI

a. *Sic*. b. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a la seva signatura manual.*

99

1265, 10 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya i al Conflent, després d'haver-li pagat 30 sous de moneda melgoresa, confirma

Pere de Coborriu, d'Alp, i els seus successors en la possessió alodial d'un mas situat a la vila d'Alp que Pere va comprar a Bonsenyor de Vilafranca de Conflent.

Postil·la al marge superior: P. de Caborrivo de Alp.
Postil·la al marge intern: Alou. - Alo.
Postil·la al marge extern: Alp.

[f. 33] Noverint universi quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et datus exsecutor ab eodem super negocium feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, auctoritate comissionis mee et nomine domini regis et per ipsum et omnes successores suos, laudo, concedo pariter et confirmo auctoritate hujus publici instrumenti irrevocabiliter valitura, pro alodio francho, libero, quitio ac inmuni tibi, Petro de Caborrivo de *Alb*, et tuis successoribus in perpetuum, ad omnes tuas tuorumque voluntates perpetuo faciendas, illum mansum quem habes et tenes in villa de *Alb* ex empcione *d'en Bonsenyor* de Villa francha; ita quod predictum mansum, cum omnibus honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinenciis ejusdem, habeatis et teneatis et inperpetuum expletetis vos et successores vestri pro francho, quitio, vero alodio ac inmuni quo ad dominum regem, nulla servitute vel exactione in predicto manso vel ejus honoribus amodo domino regi vel suis racione feudi reservatis. Et pro hac confirmacione et laudacione compo(s)uistis mecum nomine domini regis recipienti, et dedistis et solvistis michi in servicium ejusdem, ut predicta vobis laudarem et confirmarem, triginta solidos melguriensium in peccunia numerata, de quibus a vobis bene per paccatum me teneo, renuncians excepcioni peccunie non numerate. Et si plus dicta peccunia domino regi vel suis successoribus competeret pro laudimio predictorum, totum vobis et vestris dono et remito nomine domini regis ex certa sciencia inter vivos; promitens quod dominus rex et sui successores predicta omnia et singula firma et irrevocabilia habeant et observent, et in aliquo predictorum non contraveniant. Quod est actum VI° idus julii, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui ex parte domini regis hec firmo et laudo. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo. Testes sunt hujus rei: Bernardus de Graha, Dominicus Bardaxi, Arnallus de *Granoillers*, capellanus de Podio Anglorum, et Bernardus Maurini. Raimundus *Ameill*, publicus notarius constitutus a domino rege post mortem Petri Ripolli in conficiendis, subsignandis et reddendis instrumentis negocii feudorum que

idem P. Ripolli receperat, hec scripsit et suum sig-(...)-num[a] hic impressit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro X° kalendas septembris, anno Domini M° CC° LX° sexto.

ABC DEF GHI

a. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a la seva signatura manual.*

100

1265, 10 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya i el Conflent, ha reclamat davant de Guillem Carles, jutge de feus, el comís dels delmes que mestre Tomàs, degà de Cerdanya, rep en nom de l'església de Santa Maria de Talló, a la vila d'Èguet i Ventajola, més tots els censos i usatges que percep dins les parròquies d'Anes i d'Orèn, i totes les possessions que aquesta església té al territori de Talló. En la seva compareixença, mestre Tomàs ha refusat aquestes acusacions afirmant que la seva església posseeix tots aquests béns en alou i que havia estat fundada pel comte de Cerdanya, el qual l'havia dotada donant-li les seves honors i els seus condominis de Talló. No havent aconseguit establir els drets del rei sobre aquests béns, Bertran Gil confirma mestre Tomàs i l'església de Santa Maria de Talló en la seva possessió alodial. D'altra banda, després que mestre Tomàs hagi pactat amb ell i li hagi pagat 200 sous de moneda melgoresa, Bertran Gil l'ha confirmat també en la possessió d'una borda i d'una terra situades a Talló i d'un mas situat a Saig, amb la condició que el degà i els seus successors tinguin aquests béns en feu pel rei.[1]

Postil·les al marge intern: Decanus de Tolo. - Alo.
Postil·la al marge extern: Alo.

Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et datus ab eodem exsecutor super negocium feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Guilelmi Caroli de Perpiniano, judicis a domino rege in

1. Vegeu *infra* l'acta núm. 101.

eodem negocio assignati, a vobis, magistro Thoma, decano Tolonis in Ceritania, decimam quam accipitis nomine ecclesie Tolonis in villa de *Eguet*, et decimam quam habetis et accipitis apud Ventajolam, et quosdam census et usaticos quos accipitis in parrochiis de *Anes* et de *Auren*, et omnes honores, possessiones et tenedones, prata, vineas, devesias et terra, quas habetis et tenetis nomine dicte ecclesie in terminis de Tolone, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum predicta omnia essent de feudo suo erant in dictam ecclesiam et antecessores vestros alienata domini regis et suorum predecessorum consenssu irrequisito. Ad que litem contestando in judicio, respondistis et concessistis tenere omnia supradicta. Negavistis tamen illa esse de feudo domini regis. Et in defenssionem vestram proposuistis predicta omnia et singula esse collata dicte ecclesie et antecessoribus vestris pro alodio francho, et eadem tenuisse et possedisse vos et vestros antecessores pro alodio franco tanto tempore quod non extat memoria. Proposuistis etiam in judicio ecclesiam Tolonis esse edificatam et dotatam per comitem Ceritanie, et etiam fundatam, qui comes dedit dicte ecclesie omnes honores et condeminas quas habebat in terminis de Tolone. Qua responsione habita, deliberavi plenarie; et perscrutatis et diligenter requisitis capudbreviis, registro regio, fama gentium et aliis universis probationum aminiculis, non potui aliqua certa indicia reperire per que predicta deberent feudo domini regis subjacere. Et cum haberem deficere in fudanda super premissis domini regis intentione, composuistis mecum nomine domini regis; et ut laudarem et confirmarem vobis predicta omnia pro alodio francho quo ad dominum regem et successores suos; et ut laudarem et confirmarem vobis in feudum domini regis et suorum successorum quandam bordam et quandam terram quam habetis in terminis de Tolone, et quendam mansum quem habetis apud *Saig*, dedistis et solvistis michi, nomine domini regis et in ejus servicium recipienti, CC solidos melguriensium contentos in instrumento feudali confecto super dictis borda, terra et manso de *Saig*, ut in eodem instrumento plenius continetur, quibus contentus, renuncio exceptioni peccunie non numerate. Unde, auctoritate comissionis mee et consilio dicti Guilelmi Caroli, judicis, per dominum regem et omnes successores suos, laudo, concedo, confirmo et corroboro inperpetuum vobis, prenominato magistro Thome et canonicis Sancte Marie Tolone, et vestris successoribus inperpetuum, pro alodio francho, libero, fino, quitio et inmuni predictas decimas de *Eguet*

et de *Ventajola*, et omnes honores, possessiones, tenedones et jura, terras cultas et heremas, vineas, prata, devesias[a], silvas, garricas, aquas, pascua, que vos habetis et tenetis nomine ecclesie Tolonis in terminis et pertinenciis Tolonis, et predictas decimas cum levatis et juribus earumdem; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis et possideatis vos et vestri successores pacifice et quiete ab omni persona pro fino, francho, quitio alodio et inmuni quo ad dominum regem, cum omnibus juribus, proprietatibus, tenedonibus et integritatibus earumdem, ad omnes vestras vestrorumque voluntates omni tempore faciendas. Et ut non teneamini amodo super premissis respondere in feudorum questione; facians vobis firmum et irrevocabilem pactum nomine domini regis de non petendo; dans etiam vobis ex parte ejusdem quicquid plus eidem competeret pro laudimio omnium predictorum. Quod est actum VI° kalendas julii, anno Domini M° CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto. Sig++++na Arnalli de *Granoillers*, capellani de Podio Anglorum, Petri Laurencii, clerici, Dominici Bardaxi et Bernardus de Graa, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege post mortem Petri Ripolli in conficiendis instrumentis negocii feudorum et in reddendis et subsignandis instrumentis que dictus P. Ripolli receperat et fecerat, hec scripsit et suum sig-(...)-num[b] hic apposuit et hoc consimile instrumentum apposuit in registro hoc VIIII° kalendas octobris, anno Domini M° CC° LX° sexto.

ABC DEF GHI

a. *La síl·laba* -ve *de* devesias ha estat afegida en l'interlineat. b. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a la seva signatura manual.*

101

1266, 26 juny

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya i el Conflent, ha reclamat davant de Guillem Carles, jutge de feus, el comís d'una borda i d'una terra situades a Talló, així com d'un mas situat a Saig, que mestre Tomàs, degà de Cerdanya, té en nom de l'església de Santa Maria de Talló. En la seva

compareixença, mestre Tomàs ha refusat aquestes acusacions, afirmant que la seva església posseeix tots aquests béns en alou. Per la seva banda, Bertran Gil ha afirmat que el castrum de Talló és tingut en feu pel rei i que el lloc de Saig se situa dins el territori del castrum de Prats, la senyoria del qual depèn directament del rei. Bertran Gil confirma mestre Tomàs i l'església de Santa Maria de Talló en la possessió alodial d'aquests béns. Després que mestre Tomàs hagi pactat amb ell i li hagi pagat 200 sous de moneda melgoresa, Bertran Gil també confirma la seva església en la possessió d'aquests béns, amb la condició que els tinguin en feu pel rei. Igualment, confirma el degà en la possessió alodial dels delmes d'Èguet i de Ventajola, de tots els censos i els usatges que percep dins les parròquies d'Anes i d'Orèn, així com de totes les altres possessions situades dins el territori de Talló.

Postil·les al marge extern: Ecclesie de Tolo. - F.

Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et datus ab eodem exsecutor super negocium feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, a vobis, magistro Thoma, decano Ceritanie in Tolonis, quandam bordam cum honoribus et possessionibus ejusdem, quam tenent pro vobis Guilelmus de Palatio de Sancta Maria et Arnallus Peiro de Capiteville, et quandam terram, quam habetis et tenetis infra terminos de Tolone, ex legato de predicta ecclesie vestre facto a Bernardo de *Figols*, canonico ipsius ecclesie, et quendam mansum, quem habetis et tenetis apud *Sayg* in Ceritania, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum predicta omnia essent de feudo suo erant in vos et antecessores vestros et ecclesiam vestram alienata domino regi et suis predecessoribus irrequisitis. Ad que litem contestando in judicio, respondistis et concessistis tenere predicta. Negavistis tamen illa esse de feudo domini regis. Et in defenssionem vestram proposuistis predicta esse collata dicte ecclesie Sancte Marie de Tolone et antecessoribus vestris pro alodio. Ego autem, ad fundandam domini regis intentionem, proposui predictam bordam et dictam terram esse in terminis castri de Tolone, quod tenetur in feudum pro domino rege. Proposui etiam in judicio dictum mansum de *Sayg* esse in terminis castri de *Prats*, quod castrum est proprium domini regis. Vos vero timentes super

premissis in judicio cum domino rege experiri, periculum sentencie evitando, composuistis mecum nomine domini regis; et ut laudarem vobis predicta ad feudum domini regis et suorum; et ut laudarem et confirmarem vobis pro alodio decimam de *Eguet* et de *Ventajola*, et totum quicquid habetis et accipitis nomine ecclesie Tolonis in parrochiis de *Anes* et de *Auren*, et omnes honores, possessiones, tenedones et pertinentias, prata, vineas, terras cultas et heremas, quas habetis et tenetis et nomine ecclesie Tolonis possidetis in terminis de Tolone, super quibus omnibus vobiscum nomine domini regis in judicio experiebar super hujusmodi questione, dedistis et solvistis michi, nomine domini regis et in ejus servicium recipienti, CC solidos melguriensium, quibus contentus, renuncio exceptioni peccunie non numerate, donans vobis nomine domini regis quicquid plus eidem competeret pro laudimio predictorum. Unde, auctoritate comissionis mee, per dominum regem et omnes successores suos, laudo, concedo et confirmo inperpetuum vobis, prenominato magistro Thome, decano Tolonis, et canonicis dicte ecclesie, et vestris successoribus inperpetuum, ad feudum domini regis et suorum successorum predictas bordam et terram et dictum mansum de *Sayg*, et omnes honores, possessiones, terras cultas et heremas, prata, devesias, silvas, garricas, vineas, aquas, pascua, homines et mulieres et eorum projenies, et ipsorum redempciones, census, usaticos, servicia, dominaciones et jurisdicciones omnium predictorum, et generaliter omnia alia que vos habetis et accipitis nomine ecclesie de Tolone in predictis; ita quod predicta omnia et singula, cum omnibus suis juribus et pertinenciis, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem eidem et suis successoribus perpetuo observetis; et non possitis predicta vel eorum aliqua alienare in militem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis supradicta vel eorum aliqua, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem, predictis tamen cum suis pertinenciis perpetuo remanentibus suum feudum; et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu, si forte posset probari ipsum debere vel consuevisse recipere in predictis. Unde ego magister Thoma prenominatus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium, per me et successores meos promito

sub ypotheca omnium bonorum ecclesie de Tolone fidelitatem diligentem de predictis domino regi observare, et omnia alia attendere et complere. Quod est actum VI° kalendas julii, anno Domini M° CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec laudo. S+num magistri Thome, decani Tolonensis, qui hec laudo. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto. Sig++++na Arnalli de *Granoillers*, capellani de Podio Anglorum, Petri Laurencii, clerici, Dominici Bardaxi et Bernardi de Graha, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege post mortem Petri Ripolli in conficiendis instrumentis negocii feudorum et in reddendis et subsignandis instrumentis que dictus P. Ripolli receperat et fecerat, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro VIIII° kalendas octobris, anno Domini M° CC° LX° sexto.

ABC DEF GHI

102

1265, 30 juny

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya i el Conflent, ha reclamat davant de Guillem Carles, jutge de feus, el comís de les terres, cases i borda situades dins el territori de Talló, així com de les taxes tingudes per trenta-un habitants del lloc de Bellver i de la seva batllia. En la seva compareixença, aquestes persones han refutat les acusacions afirmant que posseïen aquests béns en alou. Havent establert Bertran Gil que el castrum de Talló és un feu reial i havent acceptat pactar i pagar-li 600 sous de moneda melgoresa, els confirma en la possessió d'aquests béns amb la condició que els tinguin en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Tots prometen fidelitat al rei i es comprometen a observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: Homines de Pulcro visu. – P. Batle. – Bernardus Samora. – Bartholomeus Dembuc. – Fabre. – F. *Els diversos articles són numerats al marge mitjançant lletres de l'alfabet, de la A a la Z, en minúscules, i, després, per mitjà de diferents signes.*

Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eodem exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Guilelmi Caroli de Perpiniano, judicis a domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, a vobis, infrascriptis hominibus de Pulcrovisu et bajulia ejusdem et termino, infrascriptas terras et honores, census, dominaciones et alia jura, que et quas habetis et tenetis in terminis et parrochia de Tolone, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum predicta sint et fuerint de feudo domino regis et de termino castri sui feudi, fuerunt in vos et antecessores vestros alienata domini regis et suorum predecessorum consenssu irrequisito, videlicet a vobis, Petro Bajuli de Pulcrovisu, unam terram quam habetis et tenetis in terminis de Tolone, ad *Burg*, et affrontat in terra Bernardi *Sanza* et in via; item, aliam terram, quam habetis et tenetis in terminis de Tolone, ad Sola, et affrontat in tenencia Bernardi *Burgues* et in terra Petri Durandi, que terra fuit de tenedone mansi Petri *Guadain*. Item, a vobis Bernardo *Ça Mora* de Pulcro visu, sex terras, quas habetis et tenetis in terminis de Tolone, ad Comam de Sancta Maria, quarum una affrontat in via et in terra Petri *Castel*; secunda affrontat in via et in terra Petri *Castel*; tercia affrontat in via et in terra Fferrarie de Capite ville; quarta affrontat in cruce et in via; quinta affrontat in terra Fferrarie de Capite ville et in terra Johannis de Caborrivo; sexta affrontat in terra Castilionis et in terra Fferrarii de Soldevila; que terre fuerunt de tenedone Guilelmi Merala de Caborrivo. Item, unam domum et unum clausale, quam et quod habetis et tenetis in villario Sancte Marie de Tolone; et affrontat dictum clausale in via et in terra Castilionis; et dicta domus affrontat in area canonice et in domibus Fferrarii de Soldevila. Item, a vobis, Bartolomeo de *Enbreet* de Pulcrovisu, duas terras, quas habetis in terminis de Tolone, ad Combam *de les Peras*, quarum una affrontat in forquis et in terra Fferrarie Sanze; alia affrontat in terra Petri Berengarii et Guilelmi Ermengaudi; quarum terrarum una fuit de tenedone mansi Petri *Guadain* et alia Petri *Camel*. Item, vobis, Guilelmo Fabri de Pulcrovisu, quoddam heremum, quod modo est vinea, et quandam examplatam, que vinea est ad Codinam, et affrontat in terra Bernardi de *Edzerr* de IIII^{or} partibus, et dicta examplata est ad Codinam et affrontat in salico.

Item, a vobis Arnallo de Capite ville et Elicssendi, uxore vestra, septem pecias terrarum in terminis de Tolone, quarum una est ad Comam, et affrontat in terra Guilelmi de Areyna; secunda est ad Comam de Sancta Maria et affrontat in via et in terra Fferrarii de Soldevila; tercia est ad Crucem, et affrontat in via et in terra Fferrarii de Soldevila; quarta est ad Matam, et affrontat in terris Fferrarii de Soldevila et Petri *Castel*; alia est *a les Lavaneres* et affrontat in via et in terra Petri *Castel*; alia est *a les Ribes*, et affrontat in torrente et in terre Fferrarii de Soldevila. Item, una domum, quam habetis in villario Sancte Marie de Tolone, et affrontat in domo Castilionis, que omnia fuerunt de tenedone mansi *d'en Ezerr*. Item, a vobis, Arnallus de Rippa, sex pecias terrarum, quas habetis et tenetis in terminis de Tolone, quarum dua sunt *a les Peres*, et affrontant in terra Jacobi *Goalt* et Petri Fabri; tercia est *a la Calvera*, et affrontat in terra Arnalli *d'en Bernad* et Guilelmi Ermengaudi; quarta est ad Prata de Tolone, et affrontat in terra Bernardi Tolo et in prato de Tolone; quinta est ad *Rigal*, et affrontat in rigali et in terra mansi *d'en Caborriu*; alia est ad [Erola], et affrontat in terra Bernardi *Burgues* et P. [...][a] que omnia fuerunt de tenedone [f. 34] mansi P. *Guadain*. Item, a vobis Arnallo *d'en Bernad*, unam terram, quam habetis in terminis de Tolone, ad *Sautel*, et affrontat in terra Berengarii *Sichard* de III partibus. Item, a vobis, Petro de Canali, unam terram, quam habetis ad *Curner*, et affrontat in torrente et in terra P. *Guadain*, que terra fuit de tenedone mansi P. *Camel*. Item, a vobis, Raimundo *de na Stephania* de Pulcrovisu, unam terram, quam habetis in terminis de Tolone, ad Serram, et affrontat in terra Raimundi Arquimberi et in terra Bernardi *Sanza*. Item, aliam terram, quam habetis in dictis terminis, ad *Senals*, et affrontat in terra Bernardi Sanza et Guilelmi Ermengaudi. Item, a vobis, Berengaria Goalda, unam terram, quam habetis ad Serram, et affrontat in terra Arssendis Ermengaude et in terre P. Guilelmi, et aliam terram quam habetis a *Senals*, et affrontat in terra Bernardi *Sança* et Guilelmi Ermengaudi. Saragoza habet unam bordam a Raimundo de Solerio in terminis de Tolone, qua fuit de tenedone mansi Petri *Camel*. Item, dedit Bertrandus Egidii dicto Saragoze unam terram que est in terminis de Tolone, ad Pedronum Sotira. Item, a vobis, Petro *Castel* seniore, quatuor pecias terrarum, quas habetis in terminis de Tolone, quarum una est *a la Mata*, et affrontat in rivo et in terra Fferrarii de Soldevila; alia est *a les Lavaneres*, et affrontat in terra Arnalli

Peiro; alia est *als Clops* canonice, et affrontat in rivo et in terra A. *Peiro*; alia est ad Crucem, et affrontat in via. Item, tercios, quartos, braciatica et census, que et quos prestabatis annuatim Berengario *Sichards*. Item, a vobis, Bernardo de Caborrivo, canonico Toloni, census, servicia et dominaciones, que et quos accipiebatis in mansis Jordanis *Burguesa* et Guilelmi *Bocher de Navascart*. Item, a vobis, Bernardo *Messeger* de Pulcrovisu, duas terras, quas habetis in terminis de Tolone, ad Combam de Calvera, que affrontat in terris Johannis *Caborriu* et Guilelmi Ermengaudi. Item, a vobis, *Estephania Matheua*, quandam domum et quoddam *canemar*, que habetis in villa Sancte Marie de Tolone, et affrontant in via et in orto Guilelmi de Palacio. Item, a vobis, Petro *Tolo*, duas terras, quas habetis in dictis terminis, quarum prima est ad *Torel*, et affrontat in terra Petri Guielelmi de IIII^{or} partibus; secunda est ad Serram, et affrontat in terra Johannis *Caborriu* et Bernardi *Tolo*. Item, a vobis, Bernardo de *Eler*, unam terram, quam habetis in terminis de Tolone, ad Sola, et affrontat in terra Johannis *Caborriu* et in torrente. Item, a vobis, Arnallo de Cortibus et Berengario Johannis, unam terram, quam habetis in terminis de Tolone, ad *Sot vila*, et affrontat in via et in condemina canonice. Item, a vobis, Arnallo *Pelos*, unam terram, quam habetis in terminis de Tolonen, ad Codinam, et affrontat in terra canonice et Petri *Canal*. Item, a vobis, Petro *Sicards*, unam terram, quam habetis in terminis de Tolone ad Sanctum *Pol*, et affrontat in terra Bernardi Mulnere et in terra Ade Durandi. Item, a vobis, Arssende, uxore Guilelmi de *Bederrs*, duas terras, quas habetis in terminis de Tolone, ad Serram, quarum una affrontat in terra Bernardi *Tolo* de duabus partibus, alia affrontat in terra Berengarie Goalde. Item, aliam terram, quam habetis in dictis terminis, ad Sanctum *Pol*, et affrontat in via. Item, a vobis Guilelmo Burgues, quinque pecias terrarum, quas habetis in terminis de Tolone, ad Sanctum Pol,[b] quarum due sunt ad Fontem de Tolone; prima affrontat in condemina et in rivo, secunda affrontat in terris Petri Guilelmi et Guilelmi de *Nephal*; alia est ad Pratum de Dones et affrontat in via et in terra Arnalli de Arnallo; alia est ad Fontem de Tolone et affrontat in terra canonice, et alia est ad Serram de Tolone, et affrontat in terris Bernardi *Sanza* et Arnalli de Arnallo. Item, a vobis, Guilelmo de *Sayg*, sex pecias terrarum, quas habetis et tenetis in terminis de Tolone, ad *Tomet*, quarum prima affrontat in via et in rivo, secunda affrontat in rippa et in terra

Berengarii *Peirona*, tercia affrontat in terra Fferrarii de Soldevila et Arnalli *Peiro*, quarta affrontat in terra Arnalli *Peiro* de Capite ville et in via, quinta affrontat in via et in terra Fferrarii de Soldevila, sexta affrontat in via et in terra Johannis *Caborriu*; que terre fuerunt de tenedone mansi *d'en Czot*. Item, a vobis, Guilelmo de Soldevila de Pinu, quinque terris, quas habetis in terminis de Tolone, quarum una est ad Serram de Pinu, et affrontat in terra Petri Berengarii et Guilelmi Ermengaudi, secunda est ad viam de *Prat de Dones*, et affrontat in via et in terra Guilelmi Ermengaudi, tercia est ad Planum de Pinu, et affrontat in terra Guilelmi Ermengaudi, quarta est ibidem, et affrontat in torrente Geraldosa et in terra Guilelmi Ermengaudi, quinta est ad *Casals de Prumyena*, et affrontat in via et in terra Guilelmi Ermengaudi. Item, a vobis, Raimundo de *Aragal*, unam terram, quam habetis ad Pratum de Tolone, et affrontat in terra Raimundi *Archimbau* et Petri Berengarii. Item, a vobis Guilelmo Ermengaudi, una bordam, quam habetis in terminis de Tolone, que borda fuit de tenedone mansi *d'en Bergueda*. Item, a vobis, Bernardo de *Cardils*, unam terram, quam habetis in terminis de Tolone, ad Rivum de Sancta Maria, et affrontat in terra Fferrarii de Soldevila de duabus partibus. Item, a vobis, Fferrario *d'en Pere Guillem*, canonico Tolonis, duas terras, quas habetis contiguas in terminis de Tolone, ad Comam de Caborrivo, et affrontant in terra Guilelmi Martini et Guilelmi de Areyna de Caborrivo. Item, uum modium bladi censualis inter ordeum et civatam, quod emistis a Berengario *Sicards*. Item, a vobis, Guilelmo de Capiteville, IIIIor terras, quas emistis a Berengario *Sicards* in terminis de Tolone, ad Campum de Serra, quarum una affrontat in terra Fferrarii de Soldevila et Johannis *Caborriu*, alia affrontat in terris Fferrarii de Soldevila et Peironis de Sancta Maria, alia affrontat in terra Fferrarii de Soldevila et Fferrarie de Capiteville, alia affrontat in terra Fferrarii de Soldevila et Johannis *Caborriu*. Item, duas terras, quarum unam emistis a Raimundo de Sancto Saturnino, et aliam a Bernardo de *Edzerr* in terminis de Tolone, quarum una est *a la Serra* et affrontat in terris Bernardi *Tolo* et Guilelmi Ermengaudi, alia est ad *Torel* et affrontat in terra Berengarii *Sichards* et Bernardi *Bocher*. Item, a vobis, Guilelmo de Palacio, unam terram, quam habetis ad Combam de Tolone, et affrontat in via et in reguerio. Item, IIIIor terras, quas emistis a Raimundo de Sancto Saturnino in terminis de Tolone, quarum una affrontat in terra Guilelmi Ermengaudi et in via,

secunda affrontat in terra Guilelmi Ermengaudi et in via, tercia est ad Rivum de Vilela et affrontat in rivo, quarta est ad *Burg* et affrontat in rivo. Item, sex[c] terras, quas emistis a Bernardo de *Edzerr* in terminis de Tolone, quarum prima est ad Clotum de Tolone et affronta in via, secunda est ad *Burg,* et affrontat in terra mansi de Planello, tercia est ad Pratum, et affrontat in terra Johannis de Caborrivo, quarta est ad *Grexanter*, et affrontat in via, quinta est ad Sanctum *Pol*, et affrontat in terra Bernardi *Tolo*, sexta est ad Torrentem de Muro, et affrontat in torrente. Item, aliam terram, quam emistis a Johanne *Torel* in dictis terminis, que affrontat in via. Vos autem, litem contestando in judicio, respondistis et concesistis vos tenere omnia supradicta in dictis locis. Negavistis tamen illa esse de feudo domini regis. Ego autem, ad fundandam domini regis intencionem, proposui in judicio predicta omnia esse in terminis de Tolone, quod castrum est et fuit feudum domini regis. Vos vero timentes super premissis in judicio cum domino rege experiri, periculum sentencie evitando, composuistis mecum nomine domini regis; et ut laudarem et confirmarem vobis predicta ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi, nomine domini regis et in ejus servicium recipienti, pro quinta, sexcentos solidos melguriensium, in quibus renuncio exceptioni peccunie non numerate, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio omnium predictorum. Ideoque, auctoritate comissionis mee, de consilio et assenssu Johannis Sicardi de Perpiniano, jurisperiti, judicis subdelegati a dicto Guilelmo Caroli, judice a domino regi in dicto negocio assignato, per dominum regem et omnes successores suos, laudo, concedo et confirmo perpetuo ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, prenominatis Petro Bajuli, Bernardo Ça Mora, Bartolomeo de *Enbreet*, Guilelmo Fabre, Arnallo de Capiteville, Arnallo de Rippa, Arnallo *d'en Bernad*, Petro de Canali, Raimundo de *na Estephania*, Berengarie Goalde, Saragoze, Petro *Castel*, Bernardo de Caborrivo, Bernardo *Messeger*, Stephanie Matheua, Petro *Tolo*, Bernardo de Eler, Arnallo de Cortibus, Arnallo *Pelos*, Petro *Sichards*, Arssendi, uxori Guilelmi de *Bederrs*, Guilelmo *Burgues*, Guilelmo de *Sayg*, Arnallo *Peiro*, Guilelmo de Soldevila, Raimundo de *Aragal*, Guilelmo Ermengaudi, Bernardo de *Cardils*, Fferrario *d'en Pere Guillem*, Guilelmo de Capiteville et Guilelmo de Palacio, et vestris successoribus predictas terras, bordas, tercios, quartos,

braciatica, census et dominaciones, cum omnibus eorum juribus et pertinenciis; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem domino regi et suis successoribus perpetuo observetis; et non possitis predicta vel eorum aliqua alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque predicta vel eorum aliqua in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem, predictis tamen omnibus cum suis juribus perpetuo remanentibus suum feudum; et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis. Unde nos prenominati Petrus Bajuli, Bernardus Çamora, Bartolomeus de *Enbreet*, Guilelmus Fabri, Arnallus de Capiteville, Arnallus de Rippa, Arnallus *d'en Bernad*, Petrus de Canali, Raimundus de *na Stephania*, Berengaria Goalda, Saragoza, Petrus *Castel*, Bernardus de Caborrivo, Bernardus *Messeger*, Stephania Matheua, Petrus *Tolo*, Bernardus de Eler, Arnallus de Cortibus, Arnallus *Pelos*, Petrus *Sichards*, Arssendis, uxor Guilelmi de *Bederrs*, Guilelmus *Burgues*, Guilelmus de *Sayg*, Arnallus *Peiro*, Guilelmus de Soldevila, Raimundus de *Aragal*, Guilelmus Ermengaudi, Bernardus de *Cardils*, Fferrarius *d'en Pere Guillem*, Guilelmus de Capiteville et Guilelmus de Palacio, recipientes predictam infeudacionem et laudimium, promitimus per nos et omnes successores nostros sub ypotheca omnium bonorum nostrorum de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem perpetuo servare, et omnia alia atendere et complere. Quod est actum II° kalendas julii, anno Domini M° CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo. S+num Johannis Sicardi, judicis a Guilelmo Caroli subdelegati predicti, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto. Sig++++++++++++++++++++++++++++++++++na Petri Bajuli, Bernardi *Çamora*, Bartolomei de *Enbreet*, Guilelmi Fabri, Arnalli de Capiteville, Arnalli de Rippa, Arnalli *d'en Bernad*, Petri de Canali, Raimundi de *na Stephania*, Berengaria Goalda, Saragoza, Petri *Castel*, Bernardi de Caborrivo, Bernardi *Messeger*, Stephania Matheua, Petri *Tolo*, Bernardi de *Eler*, [f. 34*v*] Arnalli de Cortibus, Arnalli *Pelos*, Petri *Sichards*, Arssendis, Guilelmi *Burgues*, Guilelmi de *Sayg*, Arnalli *Peiro*, Guilelmi de Soldevila, Raimundi de *Aragal*, Guilelmi Ermengaudi, Bernardi de *Cardils*, Fferrarii *d'en Pere Guillem*, Guilelmi de Capiteville et Guilelmi de Palacio. Sig+++na Petri

Garexer, Arnalli de *Mornach* et Bernardi Maurini, testium. Raimundus *Ameill*, publicus notarius constitutus a domino rege post mortem Petri Ripolli in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et suum sig-(...)[d] hic impressit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro X° kalendas febroarii, anno Domini M° CC° LX° sexto.

ABC DEF GHI

a. *Nom il·legible.* b. Ad Sanctum Pol *subratllat amb puntejats*. c. *Primer, l'escrivà ha escrit* quinque, *després ho ha corregit esborrant aquesta menció i afegint* sex *a l'interlineat superior*. d. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a la seva signatura manual.*

103

1265, 16 agost

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Guillem Carles, jutge de feus, el comís de masos, molins i altres béns que Arnau de Cascall, de Berga, té pel monestir de Sant Llorenç prop Bagà, a la vila de Sanavastre. En la seva compareixença, Arnau ha insinuat que el monestir de Sant Llorenç posseïa aquests béns en alou. No havent pogut Bertran Gil establir els drets del rei, Arnau de Cascall li ha pagat 50 sous de moneda melgoresa, a més dels 40 sous que Ponç Guillem, de Vilafranca, hauria rebut sobre les rendes d'aquestes possessions. Bertran Gil confirma consegüentment Arnau en la possessió d'aquests béns.

Postil·les al marge extern: Alou. - Arnaldus de Cascals. - Sanavastre. - Alo.

Pateat universis quod cum Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollesii, viccarie Campi rotundi et vallis de Pratis, auctoritate michi comissa a domino rege et nomine ipsius in judicio peterem sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in eodem negocio, a vobis, Arnaldo de *Cascails* de Berga, mansos, molendina, honores et possessiones, que omnia tenetis et possidetis in villa de *Sanavastre*, in Ceritania, pro domo Sancti Laurencii de Bagadano, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia proposueram predicta omnia fuisse de feudo domini regis, et

in vos et antecessores vestros fuisse alienata domini regis et predecessorum suorum consensu irrequisito. Vos autem litem contestando in judicio respondistis predicta omnia non esse de feudo domini regis; immo in defenssionem proposuistis vestram predicta omnia domum Sancti Laurencii de Bagadano pro francho alodio possedisse pro tanto tempore a quo non est ad memoriam, et vos et vestros pro eodem monasterio eadem tenuisse. Post cujus litis contestacionem, deliberavi plenarie, et perscrutatis ac diligenter perscrutando inquisitis capudbreviis, registro regio, fama gencium et aliis probacionum aminiculis universis, nichil aliud potui reperite ad fundandam intencionem domini regis, nisi quod villa de *Sanavastre* et aliqui mansi ejusdem faciebant censum domino regi pro ripparia. Super quibus, cum haberem defficere in fundanda et probanda intencionem domini regis, in ejusdem servicium et ejus nomine recepi a vobis quinquaginta solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate; et, ut asseritis, receperat de fructibus predictorum Poncius Guilelmi de Villafrancha, tunc exsecutor hujus negocii, XL solidos melguriensium. Unde, de consilio Guilelmi Caroli, prefati judicis, auctoritate et potestate michi a domino rege comissa laudandi et confirmandi et corroborandi honores hujusmodi pro alodio, cum rescripto ejusdem dato Girone sui majoris sigilli pendentis munimine roborato, per dominum regem et successores suos laudo, concedo, confirmo, diffinio et indulgeo inperpetuum vobis, prenominato Arnaldo de *Cascails* de Berga, et vestris successoribus in perpetuum, ad omnes vestras voluntates libere faciendas pro francho et libero alodio et inmuni quo ad dominum regem, predictos honores, mansos, possessiones et molendina, quod racione feudi dominus rex in predictis nullam habeat servitutem. Cujus auctoritatis comissione promito vobis nomine domini regis quod nunquam contra vos vel successores vestros super honoribus, mansis, possessionibus et molendinis antedictis questio vel actio moveatur; faciens vobis firmum et sollepnem pactum de non petendo, donando et indulgendo vobis quicquid plus prefata quantitate competeret domino rege racione laudimii supradicti. Quod est actum XVII° kalendas septembris, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii portarii domini regis, qui hoc laudo et firmo et auctoritatem domini regis in hiis presto. S+num Guilelmi Caroli, judicis in negocio feudorum a domino rege assignati, qui hec laudo et firmo et auctoritatem judicis

in hiis presto. Et in predictis sit salvus census domino regi, ut est dictum, racione ripparie supradicte.

Sig++++++na Guilelmi Zebolera, Raimundi de Sorede, Bernardi de *Cascails*, Bernardi de Morerio, Petri Raimundi *Ross*, Petrus Rubeo de Podio Cerdano, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum post mortem Petri Ripolli et in subsignandis et reddendis illis que dictus P. Ripolli fecerat et receperat, hec subscripsit et clausit et suum sig-(...)[a]-num hic apposuit et hoc consimile instrumentum in hoc registro apponi fecit anno Domini M° CC° LX° VI°, XIIII° kalendas augusti.

ABC DEF GHI

a. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a la signatura notarial.*

104

1267, 22 juny

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Bernat Baralla, de Puigcerdà, en la possessió de tres terres situades dins el territori de Santa Eugènia de Pallerols, amb la condició que ell i els seus successors les tinguin en feu pel rei, que no les alienin mai a cavallers o centres religiosos i que cada vegada que les alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Es compromet a no imposar noves servituds o usatges en virtut d'aquesta infeudació, excepte el cens si es pot demostrar que el rei solia percebre'l sobre aquesta terra. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 12 sous de moneda melgoresa. Bernat Baralla promet fidelitat al rei i es compromet a observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: Bernardus Barayla. - Paleroles. - F.

Pateat universis quod ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in Confluente, Ceritania, Rivipollesio, Valle de Pratis et vicarie Campirotundi, de consilio Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in eodem negocio

assignati, laudo, concedo et confirmo inperpetuum vobis Bernardo *Barailla* de Podiocerdano, et vestris successoribus, ad feudum domini regis et suorum successorum, tres terras, quas habetis et tenetis in terminis Sancte Eugenie de *Paillerols*, quarum una affrontat in via qua itur ad Sanctam Eugeniam et in terra Bernardi *Tascher* et in terra Cerdani de Rivo; secunda affrontat in Comba Reguerii et in terra Guilelmi Catelli et in terra Berengarii *d'en Sanç*; tercia affrontat in terra Petri de *Vilalobent* et in terra Raimundi *Argemir*; ita quod predictas terras habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem de eisdem predicto domino regi et suis successoribus perpetuo observetis vos et vestri successores; et non possitis predictis vel earum aliqua alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque predictas terras vel earum aliqua in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii earumdem, ipsis tamen perpetuo remanentibus suum feudum. Et ratione hujusmodi infeudationis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu si forte posset probari dominum regem debere vel consuevisse recipere in predictis. Et pro hac confirmacione et laudimio habui et recepi a vobis pro quinta XII solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde ego Bernardus *Barailla* predictus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium sub dictis pactis, promito per me et omnes meos, sub ypotheca bonorum meorum, predicta omnia et singula attendere et complere et in aliquo non contravenire. Quod est actum X° kalendas julii, anno Domini M° CC° LX° septimo. S+num Bernardi *Farex* prenominati, qui hec firmo. S+num Bernardi *Barailla* predicti, qui hec laudo et firmo.

S++++na Petri Maurini, Petri de Serraclarrano et Johannis *Astruch*, testium. Raimundus *Ameyll*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

105

1266, [2] agost[1]

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Guillem Joan, de Puigcerdà, en la possessió de dues peces de terra situades dins el territori de Pallerols, amb la condició que ell i els seus successors les tinguin en feu pel rei, que no les alienin mai a cavallers o centres religiosos o eclesiàstics i que cada vegada que les alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Es compromet a no imposar noves servituds, excepte el cens si es pot demostrar que el rei solia percebre'l sobre aquests béns. Bernat Fareix reconeix que ha rebut 10 sous de moneda barcelonesa pel dret de lluïsme degut al rei, a més dels 7 sous que Guillem diu haver donat a Bertran Gil. Guillem Joan promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·la al marge superior: Guilelmus Johannis.
Postil·la al marge intern: F.
Postil·la al marge extern: Pallerols.

[f. 35] Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villa libera, datus a domino rege exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campi rotundi, auctoritate comissionis mee peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, a vobis, Guilelmo Johanne de Podioceritano, duas pecias terrarum, quas habetis et tenetis in terminis de *Paillerols*, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia, cum essent de feudo domini regis, erant in vos et antecessores vestros alienata domino regi et suis predecessoribus irrequisitis. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concesistis vos tenere dictas terras. Negavistis tamen illas esse de feudo domini regis. Ego autem ad fundandam domini regis intencionem proposui quod omnes honores villarii de *Paillerols* erant censuales domino regi. Vos vero timentes super premissis in judicio cum domino rege expe-

1. L'acta és datada el 6 de nones del mes d'agost, cosa impossible perquè les nones del mes d'agost només tenen quatre dies. Sense disposar d'elements que ens permetin corregir aquest error amb certesa, proposem la data del 4 de nones, és a dir, el 2 d'agost.

riri, periculum sentencie evitando, composuistis mecum nomine domini regis; et, ut laudarem et confirmarem vobis predictas terras ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi nomine domini regis et in ejus servicium recipienti pro quinta decem solidos melguriensium; et, prout asseritis, habuit et recepit a vobis racione inquisicionis feudorum Bertrando Egidii, olim exsecutor pro domino rege in dicto negocio, septem solidos melguriensium, in quibus, quos michi solvistis, renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus premissa peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde, auctortate comissionis mee, de consilio et asenssu Raimundi de Morerio, judicis, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Guilelmo Johanni, et vestris successoribus, predictas terras, cum ingressibus et egressibus et universis suis pertinenciis; quarum terrarum, una affrontat in reguerio et in terra Bernardi Johannis et in terra d'en *Salat*; alia vero affrontat in terra Bernardi Johannis et in terra Raimundi *Argemir* et in reguerio; ita quod predictas terras predictis affrontacionibus habeatis et teneatis ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem eisdem perpetuo observetis. Et non possitis predictas terras vel aliqua eorumdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis supradicta vel aliqua eorumdem, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem, predictis tamen terris cum suis pertinenciis perpetuo remanentibus de feudo suo. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen si forte consuevit recipere in predictis. Et non possit vobis nec vestris obesse licet cessabitis petere vel obtinere investituram dicti feudi a domino rege cum predicte terre de uno in alium pervenerint successive. Unde ego Guilelmus Johannis prenominatus, recipiens predictam infeudationem et laudimium, promito, sub ypotheca bonorum meorum, predicta omnia et singula observare pariter et complere. Quod est actum VI° nonas[a] augusti, anno Domini M° CC° LX° sexto. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo.

S+num Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

Sig++++na Petri Borrelli, traginerii, Guilelmi *Bela*, Fferrarii de Casserris et Raimundi Argenti, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et aliud consimile instrumentum apposuit in registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

106

1266, 24 agost

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Bernat d'en Jaquieres i Bernat de Pont, capellans de l'església de Sant Esteve de Bar, en la possessió del cens de tres cafissos i mig de blat que perceben en nom de la seva església sobre dos masos situats a la vila d'Alp, amb la condició que ells i els seus successors els tinguin en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del preu d'aquests béns pel dret de lluïsme. Es compromet a no imposar noves servituds, excepte el cens si es pot demostrar que el rei solia percebre'l sobre aquesta terra. Bernat Fareix reconeix que ha rebut 50 sous de moneda barcelonesa pel dret de lluïsme degut al rei. Tots dos capellans juren fidelitat al rei i prometen observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·les al marge intern: Bernardus d'en Jaqueries. - F.
Postil·la al marge extern: Alb.

Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villa libera Confluentis, datus a domino rege exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, a vobis, Bernardo *d'en Jaquieres* et Bernardo de Ponte, capellanis ecclesie Sancti Stephani[a] de *Bar*, illos census, tercios et quartos, qui sunt tres modios et dimidium bladi ad rectam mensuram, quos tenetis et accipitis

annuatim in villa de *Alb*, in mansis de *na Gavarreda* et Petri de Arnalla de *Alb*, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia, cum predicta essent in vos et antecessores vestros et dictam ecclesiam alienata domino regi et suis predecessoribus irrequisitis, cum sint de feudo suo. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concesistis vos tenere predicta nomine dicte ecclesie. Negavistis tamen illa esse de feudo domini regis. Et in defenssionem vestram proposuistis predicta esse collata dicte ecclesie et predecessoribus vestris pro alodio francho; et ea tenuisse vos et antecessores vestros pro alodio tanto tempore quod non exstat ad memoriam. Ego autem ad fundandam domini regis intencionem proposui in judicio quod dicta villa de *Alb*, in cujus terminis sunt predicta, erat locus realenchi domini regis. Vos vero timentes super premissis in judicio cum domino rege experiri, sentencie periculum evitando, composuistis mecum nomine domini regis; et, ut predicta vobis laudarem et confirmarem ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi nomine domini regis et in ejus servicium recipienti pro quinta quinquaginta solidos melguriensium, quibus contentus, renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde, auctoritate mee comissionis, per dominum regem et omnes successores suos, de consilio et asenssu Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, prenominatos Bernardo *d'en Jaquieres* et Bernardo de Ponte, capellanis dicte ecclesie Sancti Stephani[a] de Bar, et dicte ecclesie et vestris successoribus inperpetuum, predictos tres modios et dimidium bladi, cum suis juribus, quos nomine dicte ecclesie accipitis annuatim in dictis mansis de *na Gavarreda* et Petri de Arnalla de *Alb*, et in eorum honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinenciis; ita quod predicta omnia et singula, cum omnibus dominacionibus, juribus, proprietatibus et integritatibus, habeatis vos et successores vestri in perpetuum in feudum pro domino rege et successoribus suis; et inde fidelitatem diligentem domino regi et successoribus suis perpetuo observetis. Et non possitis predicta vel aliqua eorumdem in militem alienare. Et quandocumque et quocienscumque predicta vel aliqua eorumdem in alias personas alienaveritis [f. 35*v*], prestetur domino

regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem, predictis tamen omnibus cum omnibus suis juribus perpetuo remanentibus suum feudum. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu si forte posset probari ipsum debere vel consuevisse recipere in predictis. Unde nos prenominati Bernardus *d'en Jaqueries* et Bernardus de Ponte, recipientes predictam infeudationem et laudimium, promitimus per nos et omnes successores nostros, sub ypotheca bonorum dicte ecclesie Sancti Stephani[a], fidelitatem diligentem de predictis domino regi et successoribus suis perpetuo observare, et omnia alia predicta et singula observare et complere et non contravenire. Quod est actum VIIII° kalendas septembris, anno Domini millesimo CC° LX° sexto. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo. Sig++na Bernardi *d'en Jaqueries* et Bernardi de Ponte predictorum, qui hec firmamus et laudamus. S+num Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto.

Sig++++na Raimundi de Roseto, Petri de Acrimonte, Raimundi Rasoris et Bernardi Maurini, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum et aliis universis rescriptis, hec scripsit et aliud consimile instrumentum apposuit in registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Les lletres del nom* Stephani *han estat resseguides amb tinta negra.*

FUNDACIÓ NOGUERA

107

1266, 4 novembre

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Arnau Geli, de Puigcerdà, en la possessió del quart de la borda d'en Teixidor, situada al vilar de Feners, dins la parròquia d'Enveig, amb tots els drets que en depenen, amb la condició que Arnau i els seus successors la tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers o centres religiosos i que cada vegada que l'alienin a altres persones

donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Es compromet a no imposar noves servituds, excepte el cens si es pot demostrar que el rei solia percebre'l sobre aquesta borda. Bernat Fareix reconeix que ha rebut 10 sous de moneda barcelonesa pel dret de lluïsme degut al rei. Arnau jura fidelitat al rei i promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·les al marge extern: A. Gili. - Transportatum est in P. Jordii. - Feners en la peroquia d'Enveg. - F.

Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, a vobis, Arnallo *Geli* de Podioceritano, quartam partem cujusdam borde et omnium honorum et possessionum et pertinenciarum ejusdem, quam habetis et tenetis in villario de *Feners*, in parrochia de Invidio, que borda vocatur *d'en Tixidor*, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia, cum esset de feudo suo, erat in vos et antecessores vestros alienata consenssu domini regis et suorum predecessorum irrequisito. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concessistis vos tenere predicta. Negavistis tamen illa esse de feudo domini regis. Et in defenssionem vestram proposuistis predicta tenuisse pro alodio. Ego autem ad fundandam domini regis intencionem proposui predictum villarium esse in terminis castri de Invidio, quod tenetur pro domino rege. Vos vero timentes super premissis in judicio cum domino rege experiri, periculum sentencie evitando, composuistis mecum nomine domini regis; et, ut predicta vobis laudarem ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi nomine domini regis et in ejus servicium recipienti pro quinta decem solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde, auctoritate comissionis mee, de consilio et asenssu Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum vobis, prenominato Arnallo Gili et vestris successoribus, ad feudum domini regis et suorum successorum, predictam quartam borde partem, et

omnes honores, possessiones, tenedones, pertinencias ejusdem, et terras cultas et heremas, prata, devesias, silvas et garricas, et omnes homines et mulieres ejusdem, et eorum projenies, et ipsorum redempciones, et omnes census, usaticos, dominaciones et jurisdicciones, questias, toltas, forcias, placita, jurisfirmamenta, accapita, terremerita, ademprivia, et omnia alia et singula que vos habetis et habere debetis in predicta borda et in ejus honoribus et detentoribus eorumdem; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et vestri successores in perpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum, et eisdem fidelitatem diligentem perpetuo observetis. Et non possitis predicta vel aliqua eorumdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque predicta vel aliqua eorumdem in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem, predictis tamen omnibus cum omnibus suis juribus et integritatibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu si forte posset probari ipsum debere aut consuevisse recipere in predictis. Unde ego Arnallus *Gili* predictus, recipiens predictam infeudationem et laudimium, promito per me et omnes meos, sub ypotheca bonorum meorum ubique habitorum et habendorum, de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia supradicta atendere et complere et in aliquo non contravenire. Quod est actum II° nonas novembris, anno Domini M° CC° LX° sexto. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo. Sig+num Arnalli *Gili* prenominati, qui hec laudo et firmo. S+num Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis et judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto. Sig+++++na Jacobi de Sancta Eulalia, Raimundi de Capellano, Raimundi de Roseto, Petri Fferrarii et Guilelmi Capellani de [Boera], testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis et universis aliis rescriptis negocii feudorum, hec scripsit et aliud consimile instrumentum apposuit in registro die et anno prefixis.

108

1266, 22 novembre

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Mateu de Nas en la possessió d'una borda situada al territori de Nas, al puig d'Olià, amb tots els drets que en depenen, amb la condició que Mateu i els seus successors la tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers o centres religiosos i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Es compromet a no imposar noves servituds, excepte el cens si es pot demostrar que el rei solia percebre'l sobre aquesta borda. Bernat Fareix reconeix que ha rebut 10 sous de moneda barcelonesa pel dret de lluïsme degut al rei. Mateu jura fidelitat al rei i promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Posti·la al marge superior: Mathei de Anaç.
Postil·la al marge intern: F.
Postil·la al marge extern: Anaz.

[f. 36] Pateat universis quod ego Bernardus *Farex* de Villalibera Confluentis, datus a domino rege exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, de consilio et asenssu Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Matheo de *Anaz* et vestris successoribus, quandam bordam, cum omnibus honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinenciis illius, quam habetis et tenetis in terminis de *Anaz*, apud Podium de Olia; ita quod predictam bordam et omnes ejus honores, tenedones et pertinencias illius, terras cultas, incultas et heremas, vineas, prata, silvas et garricas, aquas, pascua et nemora, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem domino regi et successoribus suis perpetuo observetis. Et non possitis predictam bordam et ejus honores alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque predicta vel aliqua eorundem in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum

quinta pars precii eorundem, predictis tamen omnibus cum suis proprietatibus et pertinenciis perpetuo remanentibus suum feudum. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu si forte posset probari dominum regem debere vel consuevisse recipere in predictis; et non possit vobis vel vestris obesse, licet cessaveritis petere vel obtinere a domino rege vel successoribus suis investituram dicti feudi, cum de uno in alium predicta pervenerint successive. Et pro hac confirmacione et laudimio, dedistis et solvistis michi nomine domini regis et in servicium ejusdem recipienti pro quinta, decem solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate; donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde ego Matheus de *Anaz* predictus, recipiens predictam confirmacionem et laudimium, promito per me et meos, sub obligacione omnium bonorum meorum, de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia supradicta attendere et complere. Quod est actum X° kalendas decembris, anno Domini M° CC° LX° sexto. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo. Sig+num Mathei de *Anaz* predicti, qui hec firmo. S+num Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto. Sig+++na Raimundi de Toves, Bernardi Maurini et Guilelmi *Junquera* de *Belveser*, testium. Raimundus *Ameyll*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis et aliis universis rescriptis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

FUNDACIÓ NOGUERA

ABC DEF GHI

109

1266, 21 novembre

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Ferrer Arnau, de Mosoll, i la seva esposa Ermessenda en la possessió d'una terra closa de murs dita la Closa del Vilar situada a Mosoll, amb la condició que

la tinguin en feu pel rei i que cada any li paguin mitja aiminada de civada de cens, que no l'alienin mai a cavallers o centres religiosos i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 12 sous de moneda barcelonesa. Els esposos juren fidelitat al rei i prometen observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·les al marge intern: Fferrarii Arnalli de Mosoyl. - F.
Postil·la al marge extern: Mossoyl.
Postil·la al marge inferior: Alienatum in Sicardum de Mosoyl.

Pateat universis quod ego Bernardus *Farex* de Villalibera Confluentis, datus a domino rege exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, de consilio et asenssu Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Fferrario Arnalli de *Mosoyll* et Ermessendi, filie Poncii Rubei et Arnalle de *Mosoyll*, uxori vestre, et vestris successoribus, quandam clausam, quam habetis et tenetis apud *Mosoill*, que vocatur *Clausa dez Vilar*, et affrontat in via et in prato tutori et in terre Ermessendis *Mira*, et in area Cerdani *Oler*, cum plantis, parietibus, ingressibus et egressibus, et suis pertinenciis universis; ita quod predictam clausam predictis affrontacionibus affrontatam, cum plantis, edificiis et suis universis melioramentis, tam factis quam etiam per vos faciendis, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum in feudum pro domino rege et successoribus suis; et detis et solvatis vos et vestri successores annuatim dum predictam clausam tenueritis pro censu domino regi et successoribus suis dimidiam esminam rectam civate; et fidelitatem diligentem domino regi et successoribus suis vos et vestri successores de predictis observetis. Et non possitis predictam clausam vel aliqua ejusdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque predictam clausam vel aliqua ejusdem in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii ejusdem, predicta tamen clausa, cum omnibus suis pertinenciis et melioramentis perpetuo remanente de feudo domini regis. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predicta clausa, salva tamen eidem et successoribus suis

predicta dimidia eymina civate recta annuatim, ut predicitur; et non possit vobis et vestris obesse vel imputari, licet cessaveritis petere vel obtinere a domino rege investituram dicti feudi, cum de uno in alium predicta pervenerint successive. Et pro hac confirmacione et laudimio, habui et recepi a vobis nomine domini regis pro quinta duodecim solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni pecunie non numerate; donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum; promitens etiam vobis auctoritate domini regis quod dominus rex et successores sui faciant vos et vestros successores tenere et habere predictam clausam cum suis pertinenciis et melioramentis ab omni persona pro suo feudo, vobis tamen facientibus in posse ejusdem cuilibet de vobis conquerenti justicie complementum. Unde nos Fferrarius Arnalli de *Mosoyll* et Ermessendis, uxor illius, recipientes predictam infeudacionem et laudimium, promitimus, sub ypotheca rerum nostrarum, de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia atendere et complere. Quod est actum XI° kalendas decembris, anno Domini millesimo CC° LX° sexto. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo. Sig++na Fferrarii Arnalli et Ermessendis, uxoris illius, predictorum, qui hec firmamus. S+num Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

Sig+++na Raimundi *Argemir*, Raimundi de Tovas et Guilelmi Clerici de *Bolvir*, testium. Raimundus *Ameyll*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis et universis aliis rescriptis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

110

1266, 20 novembre

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Bartomeu de Canals, de Puigcerdà, en la possessió

d'un camp situat a la parròquia de Santa Eugènia de Pallerols, pel qual ha reconegut pagar 10 diners melgoresos de cens anual a Ramon Mauri, saig del rei. Li confirma aquest camp en feu amb la condició que ell i els seus successors el tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers o centres religiosos i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 18 sous de moneda melgoresa a més dels 10 sous que Bertran Gil, el seu predecessor, hauria rebut. Bartomeu jura fidelitat al rei i promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Posti·la al marge superior: ~~Bernardi Borrelli~~. Bartolomeus de Canali.
Postil·les al marge extern: Payllerols. F.

[f. 36*v*] Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villalibera Confluentis, datus a domino rege exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, a vobis, Bartolomeo de Canali de Podioceritano, quendam campum, quem habetis et tenetis in plano de *Paillerols*, in terminis et adjacentia Sancte Eugenie ejusdem, qui affrontat in terra Guilelmi Catelli, et in terra Petri de Areis de *Paillerols*, et in via, et in terra Bernardi Taschерii de duabus partibus, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia, cum esset de feudo domini regis, erat in vos et antecessores vestros alienatus consenssu domini regis et suorum predecessorum irrequisito. Ad que litem contestando per calumpnie juramentum respondistis et concessistis vos tenere dictum campum et pro eodem facere et prestare annuatim pro censum Raimundo Maurini, sajoni domini regis nomine domini regis recipienti, x denarios melguriensos. Tandem, timentes super premissis in judicio cum domino rege experiri, periculum sentencie evitando, composuistis mecum nomine domini regis; et, ut laudarem et confirmarem vobis et vestris predictum campum ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi nomine domini regis et in ejus servicium recipienti pro quinta XVIII solidos melguriensium, et, prout asseritis, habuit et recepit a vobis racione peticionis feudorum Bertrandus Egidii, olim exsecutor dicti negocii, x solidos melguriensium, in quibus, quos michi solvistis, renuncio excepcioni peccunie

non numerate, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Ideoque, de consilio et asenssu Raimundi de Morerio, judicis a domino rege, ut predicitur, in negocio feudorum assignati, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, prenominato Bartolomeo de Canali et vestris successoribus, predictum campum, cum omnibus suis pertinentiis; ita quod predictum campum cum ingressibus et egressibus et suis universis pertinenciis habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum, et fidelitatem diligentem domino regi et suis successoribus de predicto campo perpetuo observetis. Et non possitis predictum campum vel aliquid ejusdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque predictum campum vel aliqua ejusdem in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii ejusdem, predicto campo cum omnibus suis pertinenciis perpetuo remanente suum feudum. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex et sui successores in predictis. Et non possit vobis et vestris imputari seu obesse, licet cessaveritis petere vel obtinere a domino rege investituram dicti feudi, cum de uno in alium predicta pervenerint successive. Unde ego Bartolomeus de Canali prenominatus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium, promito per me et meos, sub ypotheca bonorum meorum, de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia atendere et complere. Quod est actum XII° kalendas decembris, anno Domini M° CC° LX° sexto. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo. Sig+num Bartolomei de Canali prenominati, qui hec laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

Sig++++na Raimundi Bertrandi, canonici Urgelli, Raimundi de Capellano, Bartolomei *Frobidor* et Bartolomei de *Alb*, testium. Raimundus *Ameyll*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis et universis aliis rescriptis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

111

1266, [2] agost[1]

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Pere de Vilallobent en la possessió d'un camp situat a la parròquia de Pallerols, amb la condició que Pere i els seus successors el tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers o centres religiosos i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 5 sous de moneda melgoresa a més dels 10 que Bertran Gil, el seu predecessor, ja hauria rebut. Pere de Vilallobent jura fidelitat al rei i promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·les al marge extern: P. de Vilalobent. - Payllerols. - F.

Pateat universis quod ego Bernardus *Farex* de Villalibera Confluentis, datus a domino rege exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, de consilio et asenssu Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in eodem negocio assignati laudo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Petro de *Vilalobent*, et vestris successoribus, quendam campum, quem habetis et tenetis in terminis de *Paillerols*, qui affrontat in reguerio et in terra Riculfi et in terra Cerdani de Rivo; ita quod predictum campum habeatis et teneatis vos et vestri successores ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem domino regi de predico campo observetis. Et non possitis predictum campum alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque predictum campum val aliqua ejusdem in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii ejusdem, predicto campo cum suis pertinenciis perpetuo remanente suum feudum. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in dicto campo, salvo tamen censu si forte consuevit dominus rex recipere in dicto campo. Et pro hac confirmacione et laudimio, habui et recepi a vobis

1. Vegeu *supra* la nota relativa a la datació de l'acta núm. 105.

nomine domini regis pro quinta quinque solidos melguriensium; et, prout asseritis, habuit et recepit a vobis Bertrandus Egidii, olim exsecutor pro domino rege in negocio feudorum, decem solidos melguriensium, in quibus, quos michi solvistis, renuncio excepcioni peccunie non numerate; donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde ego Petrus de *Vilalobent* prenominatus, recipiens predictam infeudationem et laudimium, promito, sub ypotheca bonorum meorum, de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia atendere et complere. Quod est actum VI° nonas[a] augusti, anno Domini millesimo CC° LX° sexto. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec laudo.

S+num Petri de *Vilalobent* prenominati, qui hec firmo. S+num Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

Sig++++na Petri Borrelli, traginerii, Guilelmi *Bela*, Fferrarii de Casserris et Raimundi *Argent*, testium. Raimundus *Ameyll*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

a. *Sic*.

112

1266, 15 setembre

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, el comís d'un cens de tres xais magencs i d'una gallina domèstica, i de les tasques i les mitges cossures, que Arnau Guillem, de Queralbs, rep cada any sobre el mas d'en Llimós de Vilamanya, situat a la parròquia de Fustanyà, a la Vall de Ribes. En la seva compareixença, Arnau Guillem ha negat tenir aquests béns en feu. Havent demostrat Bernat Fareix que la Vall de Ribes depèn del patrimoni reial, Arnau Guillem ha acceptat pactar i ha pagat 25 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei. En conseqüència, Bernat Fareix el confirma en la possessió d'aquests béns amb la condició que ell i els seus successors els tinguin

en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers o centres religiosos i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Arnau Guillem jura fidelitat al rei i promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·la al marge superior: Arnaldus Guilelmi.
Postil·la al marge intern: F.
Postil·la al marge extern: Lavayl de Ribes.

[f. 37] Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villalibera Confluentis, datus a domino rege exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, a vobis, Arnallo Guilelmi de *Cheralbs*, tres magenchos et unam gallinam domesticam censualem, et taschas et medias cussuras, que omnia predicta et singula accipitis annuatim in manso *d'en Limos de Vilamaynna*, in Valle de Rippis, in parrochia et terminis de *Fusteynna*, et in ejus honoribus, possessionibus, tenedonibus, pertinenciis et juribus, domino regi in comissum adjudicari, eo quia sint de feudo suo, fuerunt in vos et antecessores vestros alienata domino rege et suis predecessoribus irrequisitis. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concesistis[a] vos tenere et recipere predicta annuatim in predicto manso et ejus honoribus. Negavistis tamen illa esse de feudo domini regis. Ego autem ad fundandam domini regis intentionem proposui predicta esse in Valle de Rippis, que vallis est locus realenchi domini regis. Vos vero, timentes super premissis in judicio cum domino rege experiri, periculum sentencie evitando, composuistis mecum nomine domini regis; et, ut laudarem et confirmarem vobis predicta ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi nomine domini regis et in ejus servicium recipienti pro quinta viginti quinque solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde, de consilio et asenssu Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, prenominato Arnallo Guilelmi de *Cheralbs*

et vestris successoribus, predictos tres *magenchs* et dictam gallinam domesticam censualem et predictas taschas et medias cussuras, quas accipitis annuatim in dicto manso *d'en Limos de Vilamaynna*, et in ejus honoribus, possessionibus et pertinentiis; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem de predictis domino regi et suis successoribus perpetuo observetis. Et non possitis predicta vel aliqua eorumdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis supradicta, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem, predictis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu si forte posset probari dominum regem debere vel consuevisse recipere in predictis. Et non possit vobis et vestris obesse seu imputari, licet cessaveritis petere vel obtinere a domino rege investituram dicti feudi, cum predicta de uno in alium pervenerint successive. Unde ego Arnallus Guilelmi prenominatus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium sub dictis pactis, promito per me et meos, sub ypotheca bonorum meorum, de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia atendere et complere. Quod est actum XVII° kalendas octobris, anno Domini M° CC° LX° sexto. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo. Sig+num Arnalli Guilelmi prenominati, qui hec laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

Sig++++na Olivarii *Ça Rovira* de Ripollo, Andree *d'en March*, Muntanerii de *Sorrocha* et Bernardi *Pelicer*, testium. Raimundus *Ameyll*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

113

1266, 11 agost

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, el comís del mas del Prat, situat a la Maçana, dins la parròquia de Santa Maria de Ribes, i de la meitat del mas d'en Llimós, situat a Vilamanya, i d'un mas situat a Covilsec, a la parròquia d'Ogassa, tinguts per Perpinyà de Sorreig, de Ripoll. En la seva compareixença, Perpinyà ha negat tenir aquests béns en feu i ha afirmat haver-los comprat en alou. Havent demostrat Bernat Fareix que la Vall de Ribes depèn del patrimoni reial, Perpinyà ha acceptat pactar i ha pagat 70 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei. En conseqüència, Bernat Fareix el confirma en la possessió d'aquests masos i de tot allò que en depèn, amb la condició que ell i els seus successors els tinguin en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers o centres religiosos i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Perpinyà jura fidelitat al rei i promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·les al marge intern: Perpinianus de Sorreg. - F.
Postil·la al marge extern: Lavayl de Ribes.

Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villalibera Confluentis, datus exsecutor a domino rege in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, a vobis, Perpeniano de *Sorreg*, de Rivopollo, quendam mansum, quem habetis et tenetis apud Maçanam, in parrochia Sancte Marie de Rippis, qui vocatur Mansus de Prato, et dimidium mansum quem habetis et tenetis apud Vilamaynam, in parrochia de *Fusteynna*, qui vocatur *d'en Limos*, et quendam mansum quem habetis et tenetis apud *Cuvilsech*, in parrochia de Aguaza, cum hominibus et mulieribus, honoribus, possessionibus, tenedonibus, pertinentiis et juribus eorumdem, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia, cum predicta essent de feudo domini regis, fuerunt in vos et antecessores vestros alienata consenssu

domini regis et suorum predecessorum irrequisito. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concesistis[a] vos tenere predicta. Negavistis tamen illa esse de feudo domini regis. Et in defensionem vestram proposuistis predicta emisse pro alodio, et ea tenuisse tanto tempore pro alodio. Ego autem ad fundandam domini regis intentionem proposui predicta omnia esse in Valle de Rippis, que vallis est locus realenchi domini regis. Vos vero, timentes super premissis in judicio cum domino rege experiri, periculum sentencie evitando, composuistis mecum nomine domini regis; et, ut laudarem et confirmarem vobis inperpetuum predictos mansos ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi nomine domini regis et in servicium ejusdem recipienti pro quinta septuaginta solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Ideoque, auctoritate mee comissionis, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, judicis in dicto negocio assignati, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, prenominato Perpeniano de *Sorreg* et vestris successoribus, predictos mansos, cum hominibus, mulieribus et eorum projeniebus, et redempcionibus eorumdem, questiis, toltis, forciis, placitis, jurisfirmamentis, accapitis, ademprivis, censibus, usaticis, serviciis, agrariis, dominacionibus et jurisdictionibus, honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinentiis, vineis, pratis, plantis, silvis, garricis, aquis, pascuis, nemoribus, terris cultis, incultis et heremis eorumdem, et generaliter cum omnibus aliis et singulis que vos habetis et accipere debetis in predictis mansis et in ejus honoribus et eorum detentatoribus[a]; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem domino regi et suis successoribus vos et vestri perpetuo observetis. Et non possitis predicta vel eorum aliqua alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque predicta vel aliqua eorumdem alienaveritis in alias personas, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem, predictis tamen omnibus, cum suis juribus, perpetuo remanentibus suum feudum. Et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem vel ademprivium habeat dominus rex in predictis, salvo tamen

censu si forte posset probari dominum regem [f. 37*v*] debere vel consuevisse recipere in predictis. Et non possit vobis vel vestris imputari vel obesse, licet cessaveritis petere vel obtinere investituram dicti feudi a domino rege, cum de uno in alium predicta pervenerint successive. Unde ego Perpenianus de *Sorreg* prenominatus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium, per me et meos promito, sub ypotheca bonorum meorum, de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia atendere et complere. Quod est actum III° idus augusti, anno Domini M° CC° LX° sexto. S+num Bernardi *Farex* prenominati, qui hec firmo. Sig+num Perpeniani de *Sorrech* prenominati, qui hec laudo. S+num Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

Sig++++na Petri de Acrimonte, Olivarii *ça Rovira* de Rivipullo, Bernardi Fornerii et Johannis de *Nabars*, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

114

1266, 25 juliol

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, després d'haver pactat amb ell i que li hagi pagat 6 sous de moneda melgoresa, confirma Ponç de Corts, de Sanavastre, en la possessió d'una terra situada dins el territori de Sanavastre, al lloc dit Feixes, amb la condició que ell i els seus successors la tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Ponç de Corts promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·les al marge extern: Poncii de Curtibus. - Sanavastre. - F.

Noverint universi quod ego Bernardus *Farex* de Villafrancha, datus exsecutor a domino rege in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, judicis a dicto domino rege in eodem assignati negocio, auctoritate mee comissionis, laudo, concedo, corroboro pariter et confirmo ad feudum domini regis et suorum successorum perpetuo tibi, Poncio de Curtibus de Senavastre et tuis successoribus, quandam terram que est in terminis de Senavastre, que terra fuit de tenedonibus mansi de Fonte de *Al*, et est ad locum vocatum *Fexes*, et affrontat ex una parte in terra Raimundi de Capiteville, et ex duabus partibus in terra tua, et ex alia parte in terra Petri de *na Ponza*, que terra fuit in te et antecessores tuos alienata irrequisito domino rege et suis predecessoribus irrequisitis, cum esset de feudo suo. Et super hiis composuisti mecum nomine domini regis et dedisti michi in servicium ejusdem VI solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans et remitens tibi gratis auctoritate domini regis quicquid eidem plus dicte peccunie competeret pro laudimio predictorum. Et juxta formam premissam habeatis vos et vestri successores et teneatis predictam terram cum suis pertinenciis ad feudum domini regis et suorum successorum; et inde fidelitatem diligentem eidem et successoribus suis perpetuo observetis. Et non possitis predictam vel aliquid de predicta vendere vel alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quocienscumque predictam vel aliquid de predicta in alias personas alienaveritis, prestetur pro laudimio predictorum domino regi et suis successoribus quinta pars precii eorundem, ipsa tamen terra, cum suis pertinentiis, perpetuo remanente suum feudum. Et pro hujusmodi infeudacione nullam aliam servitutem habeat dominus rex in dicta terra. Unde ego Poncius de Cortibus prenominatus, recipiens predictam infeudacionem et confirmacionem, promito, sub ypotheca bonorum meorum, predicta omnia attendere et complere, et super premissis fidelitatem diligentem domino regi et suis successoribus perpetuo observare. Quod est actum VIII° kalendas augusti, anno Domini M° CC° LX° VI°. S+num Bernardi *Farex* prenominati, qui hec firmo. Sig+num Poncii de Cortibus predicti, qui hec firmo. S+num Raimundi de Morerio, judicis constituti a domino rege super negocium feudorum, qui hec

firmo et auctoritatem judicis presto. Testes sunt hujus rei: Berengarius de Solerio, Raimundus de Roseto, Guilelmus *Torrent* et Bernardus Maurini.

Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et hoc sig-(...)-num fecit die et anno prefixis et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro.

ABC DEF GHI

115

1266, 4 agost

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, després d'haver pactat amb ell i que li hagi pagat 2 sous de moneda melgoresa, confirma Ponç de Sallagosa, de Saga, en la possessió d'una terra situada dins els territoris de Saga i de Comina, amb la condició que ell i els seus successors la tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o eclesiàstics i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Pere de Sallagosa promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·les al marge extern: Petri de Salegosa. - F. - Sagua.

Noverint universi quod ego Bernardus *Farex* de Villafranca, datus exsecutor a domino rege super negocium feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, judicis a dicto domino rege in eodem negocio assignati, laudo, concedo, corroboro pariter et confirmo tibi, Petro de Salagosa de Saga et tuis ad feudum domini regis et suorum successorum, unam petiam terre que est infra terminos de Saga et de Comina, terminata in terra Guilelmi *Paladol* et in terra Raimundi Berengarii, et de duabus partibus in terris B. de Ponte; ita quod predictam terram habeatis tu et tui successores et teneatis in feudum domini regis et suorum successorum perpetuo; et inde fidelitatem diligentem eidem et suis successoribus perpetuo observetis. Et non possitis eam vel

aliquid ejusdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quocienscumque in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio ejusdem quinta pars precii dicte terre, ipsa tamen terra, cum suis pertinentiis, perpetuo remanente suum feudum. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in dicta terra; et non possit vobis obesse licet cessaveritis petere vel obtinere a domino rege vel suis predecessoribus investituram dicti feudi cum de alio in alium pervenerit successive. Et pro hac laudacione dedistis et solvistis michi nomine domini regis recipienti II solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate; donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde ego Petrus Salagosa prenominatus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium, promito, sub ypotheca rerum mearum, predicta omnia atendere et complere, et super premissis fidelitatem diligentem domino regi et suis successoribus perpetuo observare. Quod est actum II° nonas augusti, anno Domini M° CC° LX° sexto. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo. Sig+num Petri *Salagosa* predicti, qui hec firmo. S+num Raimundi de Morerio, judicis constituti a domino rege super negocium feudorum, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

Testes sunt: Raimundus de Toves, Arnallus [..-ger] et Guilelmus Catelli. Raimundus *Ameyll*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro (SM) die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

FUNDACIÓ NOGUERA

116

1266, 28 juliol

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, el comís del mas de Miralles i d'una borda que Ponç de Serabou, de Vilafranca de Conflent, té a la vila de Serdinyà. En la seva compareixença, Ponç de Serabou ha afirmat que tenia aquests béns en alou. Mentrestant, havent demostrat Ber-

nat Fareix que la vila de Serdinyà depèn del domini reial, Ponç ha acceptat pactar i li ha pagat 100 sous de moneda melgoresa. En conseqüència, Bernat Fareix confirma Ponç de Serabou en la possessió d'aquests béns i de tot el que en depèn, amb la condició que ell i els seus successors els tinguin en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Ponç jura fidelitat al rei i promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·les al marge intern: Poncius de Sarabovo. - F.
Postil·la al marge extern: Segdenya.

[f. 38] Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villafrancha Confluentis, datus a domino rege in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in eodem negocio assignato, a vobis, Poncio de Sarabovo de Villa francha Confluentis, quendam mansum, quem habetis apud Segdeynnanum, qui vocatur Mansus de Miralles, et quandam bordam, quam habetis et tenetis in dicta villa de Segdennia, cum hominibus et mulieribus eorumdem, et cum honoribus et possessionibus, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia predicta erant in vos et antecessores vestros alienata domino rege et suis predecessoribus irrequisitis, cum essent de suo feudo. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concessistis tenere predicta. Negavistis tamen ea esse de feudo domini regis. Et in defensionem vestram proposuistis emisse predicta pro alodio, et ea tenuisse tanto tempore pro alodio quo non extat memoria. Ego autem ad fundandam domini regis intentionem proposui villam de Segdennia cum suis pertinentiis esse de proprietate et dominicatura domini regis et de suo realenco. Vos vero, timentes super premissis in judicio cum domino rege experiri, periculum sentencie evitando, composuistis mecum nomine domini regis; et, ut predicta vobis laudarem et confirmarem ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi nomine domini regis et in servicium ejusdem recipienti centum solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde, auctoritate mee comissionis, per dominum

regem et omnes successores suos laudo, concedo, confirmo et corroboro inperpetuum vobis prenominato Poncio de Sarabovo predictum mansum et predictam bordam ad feudum domini regis et suorum successorum, et omnes homines et mulieres et eorum projenies, et redempciones hominum, et terras cultas et heremas, vineas, prata, devesias et examplatas omnium predictorum, et intratas et exitas eorumde, census, usaticos, servicia, dominaciones, jurisdictiones, ademprivia, questias, toltas, forcias, placita, jurisfirmamenta, et generaliter omnia alia et singula que vos habetis et accipitis, habere et accipere consuevistis in predictis manso et borda et eorum honoribus et possessionibus et detentoribus eorundem; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum in feudum pro domino rege et successoribus suis; et de predictis eisdem fidelitatem diligentem perpetuo observetis. Et non possitis predicta vel aliqua eorundem alienare in militem sive ecclesiam seu religionem. Et quandocumque et quocienscumque predicta vel aliqua eorundem in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorundem, predictis tamen, cum omnibus suis pertinenciis, perpetuo remanentibus suum feudum. Et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu si forte posset probari ipsum debere vel consuevisse recipere in predictis. Unde ego Poncius de *Sarabou* prenominatus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium, promito per me et meos, sub ypotheca rerum mearum, de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia observare, atendere et complere. Quod est actum V° kalendas augusti, anno Domini M° CC° LX° sexto. S+num Bernardi *Farex* prenominati, qui hec firmo. Sig+num Poncii de Sarabovo predicti, qui hec laudo et firmo. S+num Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto.

Testes sunt: Raimundus Argenti, Poncius Bruna, Petrus Jacobi et Raimundus de Sarabovo. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

117

1266, 29 setembre

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, el comís d'un mas que Joan Ponsa, de Vernet, té a Mentet. En la seva compareixença, Joan ha afirmat que tenia aquests béns pel monestir de Ripoll i que els havia comprat en alou. Mentrestant, havent demostrat Bernat Fareix que la vila de Mentet depèn del domini reial, Joan Ponsa ha acceptat pactar i li ha pagat 5 sous de moneda melgoresa, a més dels 60 sous que afirma haver pagat a Bernat Guillem, de Vilafranca, i dels 30 sous pagats a Bertran Gil, tots dos antics comissaris de feus. En conseqüència, Bernat Fareix el confirma en la possessió d'aquest mas i de tot el que en depèn, amb la condició que ell i els seus successors el tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Joan jura fidelitat al rei i promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·les al marge intern: Jo. Penze. - F.
Postil·la al marge extern: Mentet.

Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villalibera Confluentis, datus a domino rege exsecutor super negocium feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in eodem negocio assignato, a vobis, Johanne Ponza de Verneto, quendam mansum, quem habetis et tenetis apud Mentetum, qui olim fuit *Deus lo salv* Comitis, cum hominibus et possessionibus ejusdem, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum esset de suo feudo predicta erat in vos et antecessores vestros alienatus. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concessistis tenere dictum mansum. Negavistis tamen illum esse de feudo domini regis. Et in defenssionem[a] vestram proposuistis tenere illum pro monasterio [Rivipollesii], quod monasterium adquisiverat illum pro alodio. Ego autem ad fundandam domini regis intentionem proposui villam de Menteto [esse regalenchi domini regis]. Vos vero, timentes super premissis cum domino rege

in judicio experiri, sentencie periculum evitando, composuistis mecum nomine domini regis; et, ut laudarem et confirmarem vobis predictum mansum ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi nomine domini regis et in servicium ejusdem quinque solidos melguriensium; et habuit a vobis racione inquisitionis feudorum, prout vos asseritis, Poncius Guilelmi LX solidos melguriensium, et Bertrandus *Gil*, porterius domini regis, olim exsecutor dicte inquisitionis XXX solidos melguriensium, in quibus, quos michi solvistis, renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde, auctoritate mee comissionis, per dominum regem et omnes successores suos laudo et concedo ac etiam confirmo vobis prenominato Johanni Ponza et vestris successoribus inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum, predictum mansum et omnes homines et mulieres ejusdem, et terras cultas et heremas, vineas, prata, devesias et silvas et garricas, census, usaticos et jura et dominaciones ejusdem; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem eisdem de predictis perpetuo observetis. Et non possitis predicta vel aliqua eorundem alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis supradicta, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum tanquam majori domino quinta pars precii eorundem, salvum suum jus monasterio Rivipollensis [supradicto] in predictis. Et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu si forte posset probari ipsum debere vel consuevisse recipere in predictis. Unde ego Johanni Ponza prenominatus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium, promito per me et meos, sub ypotheca rerum mearum, de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia observare, atendere et complere. Quod est actum III° kalendas octobris, anno Domini M° CC° LX° sexto.

S+num Bernardi *Farex* prenominati, qui hec firmo. Sig+num Johannis Ponza prenominati, qui hec firmo. S+num Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto. Testes sunt: Petrus de Acrimonte, Petrus de Caborrivo, [...][b] et Poncius Bruna. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino

rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*. b. *Mots il·legibles*.

118

1267, 2 juny

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, confirma Pere d'Avira, Ramon Franquet, Guillem Martí, Joan Pascal, Ramon Adzemar, Ramona Paleta, Joan Pellicer i Vernet Mir, habitants de Vernet, en la possessió de terres situades dins el territori de Cornellà de Conflent, amb la condició que ells i els seus successors les tinguin en feu pel rei, que no les alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que les alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Fa reserva dels drets del priorat de Santa Maria de Cornellà. Per aquesta infeudació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 25 sous de moneda melgoresa. Pere d'Avira, Ramon Franquet, Guillem Martí, Joan Pascal, Ramon Adzemar, Ramona Paleta i Joan Pellicer juren fidelitat al rei i prometen observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·les al marge extern: Con(fluentis). - Homines de Verneto. P. Dalvira. R. Frencha. G. Marti. Joh. Pascal. R. Ademar. Ramona Paleta. Joh. Pelisser. Vernet Mir. - Corneylla. - F.

FUNDACIÓ NOGUERA

[f. 38*v*] Pateat universis quod ego Bernardus *Farex* de Villafrancha Confluentis, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, auctoritate mee comissionis, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum, vobis infra scriptis hominibus de Verneto et vestris successoribus infra scriptas terras, campos et clausas, quas et quos habetis et tenetis in terminis de Corneliano, videlicet vobis Petro de Ahvira et vestris tres pecias terrarum, quas habetis in dictis terminis de Corneliano, quarum una affrontat

in terris P. *Adzemar* et Raimundi *Franchet*, secunda affrontat in via publica et in heremo, tercia affrontat in ripparia de Sancto Vincencio et in terra Guilelmi Martini. Item, vobis Raimundo *Franchet* unam terram, quam habetis in dictis terminis, que affrontat in via publica et in terra Guilelmi Miro; et vobis Guilelmo Martini de Verneto unam clausam, quam habetis in terminis de Corneliano, que affrontat in terra Berengarii Martini de Corneliano et in via publica; et vobis Johanni *Pascal* de Verneto unam terram, quam habetis in terminis de Corneliano, que affrontant in ripparia Sancti Vincencii et in terra Raimundi *Adzemar* de duabus partibus; et vobis Raimundo *Adzemar* III pecias terrarum, quas habetis in dictis terminis, quarum una affrontat in terra Berengarii Martini et in via, secunda affrontat in torrente de Camola et in ripparia Sancti Vincencii, tercia est *a la Pinosa*, et affrontat in terra Johannis *Pascal* et in ripparia; et vobis, Raimunde Paleta unam terram, quam habetis in terminis de Corneliano, et affrontat in terris Raimundi *Franchet* et Petri *Dalvira*; et vobis Johanni *Pelicer* unam terram, quam habetis in dictis terminis, que affrontat in via et in heremo de duabus partibus; et vobis Verneto *Mir* unam terram, quam habetis in dictis terminis, ad Tarter major, et affrontat in via publica et in heremo de duabus partibus; ita quod predicta omnia, cum plantis, devesiis, introitibus, exitibus, affrontacionibus et suis pertinenciis universis, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem de predictis domino regi et suis successoribus inperpetuum observetis. Et non possitis predicta vel eorum aliqua alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque predicta vel eorum aliqua in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio predictorum quinta pars precii eorundem; et sit etiam salvum suum jus Sancte Marie de Corn(e)liano. Hoc tamen excepto quod si predictas terras venderetis vos vel vestri successores hominibus de Corneliano domini regis, possitis facere licite sine laudimio et quinte, quam domino regi nec suis dare teneremini vos vel vestri. Et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis. Et pro hac confirmatione et laudimio habui et recepi a vobis pro quinta nomine domini regis viginti quinque solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate; donans et remitens vobis nomine do-

mini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde nos prenominati P. de Ahvira et R. *Franchet* et G. Martini, Johannes *Pascal*, R. *Adzemar*, Raimunda Paleta et Johannes *Pelicer*, recipientes predictam infeudacionem et laudimium sub dictis pactis, per nos et omnes nostros promitimus sub ypotheca rerum nostrarum, de predictis domino regi et suis successoribus fidelitatem diligentem observare, et omnia alia atendere et complere. Quod est actum IIII° nonas junii, anno Domini M° CC° LX° septimo. S+num Bernardi *Farex* prenominati, qui hec firmo et auctoritatem domini regis presto. Sig+++++++num P. de Ahvira, Raimundi *Franchet*, Guilelmi Martini, Johannis *Pascal*, Raimundi *Adzemar*, Raimunde *Paleta* et Johannis *Pelicer* predictorum, qui hec firmamus.

Sig++++na Arnalli de *Mentet*, Johannis *d'en Amig*, canonicorum Corneliani, P. de Mazanos et Raimundi de Roseto, testium.

Raimundus *Ameyll*, notarius publicus constitutus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

119

1267, 2 juny

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, confirma Pere de Maçanós, de Vernet, en la possessió de tasques, quarts i altres drets que percep en qualitat de senyor intermediari sobre les terres i les honors que Pere d'Avira, de Vernet, Joan Pellicer, na Caminera, Berenguer Martí, de Cornellà, Arnau Vidal, Pere de l'Hort, Bernat Tomàs i Ramon Todó, de Cornellà, tenen per ell a la parròquia de Santa Maria de Cornellà, al lloc anomenat Querins, amb la condició que ell i els seus successors les tinguin en feu pel rei, que no les alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que les alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta infeudació, Bernat Fareix ha rebut 25 sous de moneda melgoresa. Pere de Maçanós jura fidelitat al rei i promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·les al marge extern: 9. - P. de Mazenos. - Corneylla. – F.

Pateat universis quod ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, auctoritate comissionis mee, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum, vobis Petro de Mazanos de Verneto et vestris successoribus taschas et quartos et totum quicquid accipitis et accipere debetis in terris et honoribus, quas pro vobis tenent et tenere debent Petrus Dalvira de Verneto, et Johannes *Pelicer,* et *Na Caminera*, et Berengarius Martini de Corneliano, et Arnallus Vitalis, et Petrus de Ortis, et Bernardus Tomas et Raimundus Todo de Corneliano, in terminis et adjacencia Sancte Marie de Corneliano, in loco vocato *a les Cherins*; ita quod predictas terras, tascas et quartos, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum, et supranominati homines qui eas tenent pro vobis, salvo jure et dominio vestro, ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem vos et vestri successores de predictis domino regi et suis successoribus inperpetuum observetis. Et non possitis vos nec dicti homines nec successores vestros predictas terras nec eorum aliqua alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque [f. 39] predictas terras, taschas et quartos vel eorum aliqua in alias personas contigerit alienari, prestetur domino regi et successoribus suis, tanquam majori domino cui de jure laudimia pertinere dinoscuntur, quinta pars precii eorundem; et sit etiam salvum vobis jus vestrum tanquam domino medio in eisdem, predictis tamen omnibus cum suis pertinenciis perpetuo remanentibus suum feudum. Et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in premissis. Et pro hac confirmatione et laudimio habui et recepi a vobis pro quinta nomine domini regis viginti quinque solidos melguriensium bonorum, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate; donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus predicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde ego prenominatus Petrus de Mazanos, recipiens predictam infeudacionem et laudimium sub dictis pactis, recognosco predictas terras esse de feudo domini regis et inde esse feudatarium domini regis in eisdem; promitens sub ypotheca bonorum meorum, de pre-

dictis domino regi et suis successoribus fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia attendere et complere. Quod est actum IIII° nonas junii, anno Domini M° CC° LX° septimo. S+num Bernardi *Farex* prenominati, qui hec firmo et auctoritatem domini regis presto. Sig+num Petri de Mazanos predicti, qui hec firmo et laudo.

Sig++++na Jauzberti *Ameill*, Raimundi de Roseto, Fferrarii *Farex* et Bernardi *Serrat*, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

120

1267, 9 juny

Bernat Fareix, porter del rei d'Aragó i encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, el comís del delme que Arnau Sa Cavalleria, de Mosset, percep als llocs de Canalilles i de sa Rebolleda, dins la parròquia de Sant Julià de Mosset. En la seva compareixença, Arnau ha reconegut haver comprat aquest delme amb el consentiment de Guillem de Canet, que el té en feu. Havent demostrat Bernat Fareix que la vall de Mosset depèn del domini reial i que consegüentment Guillem de Canet té tot allò que té dins aquesta vall en feu pel rei, Arnau ha acceptat pactar i li ha pagat 100 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei. En conseqüència, reservant els drets de Guillem de Canet, senyor intermediari, Bernat Fareix confirma Arnau en la possessió d'aquest delme, amb la condició que ell i els seus successors el tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta infeudació, Bernat Fareix ha rebut 25 sous de moneda melgoresa. Arnau jura fidelitat al rei i promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·les al marge intern: 9. - Arnaldus Zacavalayria. – F.
Postil·la al marge extern: Lavayl de Mocet.

Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, a vobis, Arnallo *Ça Cavaleria* de Mosseto, decimam quam accipitis apud *Canalilles* et *a Za Reboleda* in valle de Mosseto et in eorum terminis, in adjacentia Sancti Juliani ejusdem, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum esset de feudo domini regis erat in vos et antecessores vestros alienata domini regis consenssu[a] et suorum predecessorum irrequisito. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concesistis[a] vos tenere dictam decimam et eandem emisse cum laudimio Guilelmi de Caneto, pro quo dicta decima tenebatur in feudum, et eidem prestare annuatim certum censum pro dicta decima. Negavistis tamen illa esse de feudo domini regis. Ego autem ad fundandam domini regis intencionem proposui in judicio dictam decimam esse in valle de Mosseto et in termino castri de Mosseto, que vallis et castrum et quicquid ibi habet, Guilelmus de Caneto tenet pro domino rege in feudum. Vos vero, timentes super premissis in judicio cum domino rege experiri, periculum sentencie evitando, composuistis mecum nomine domini regis; et, ut predicta vobis laudarem ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi nomine domini regis et in servicium ejusdem recipienti pro quinta centum solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde, auctoritate mee comissionis, de consilio et voluntate dicti Raimundi de Morerio, judicis, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum, vobis prenominato Arnallo *Ça Cavaleria* et vestris successoribus predictam decimam, cum omnibus juribus et proprietatibus ejusdem, et cum omnibus et singulis quecumque et quantacumque vos accipitis et accipere debetis, et que ucusque[a] vos vel vestri accipere consuevistis ratione dicte decime apud *Canalilles* et *a Za Reboleda*; ita quod predicta omnia et singula, cum omnibus suis juribus et pertinenciis, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem de predictis

vos et vestri domino regi observetis et suis successoribus. Et non possitis predicta vel aliqua eorumdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque predicta vel eorum aliqua in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi, tanquam majori domino cui de jure laudimia pertinere dinoscuntur, pro laudimio predictorum quinta pars precii eorundem, predictis tamen perpetuo remanentibus de suo feudo; et sit salvum suum jus et dominium quod habere debet in premissis Guilelmo de Caneto tanquam domino medio in eisdem. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu si forte posset probari dominum regem debere vel consuevisse recipere in predictis. Unde ego Arnallus *Ça Cavaleria* prenominatus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium sub dictis pactis, per me et meos (promito)[b] sub ypotheca bonorum meorum de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem observare, et omnia alia attendere et complere. Quod est actum V° idus junii, anno Domini M° CC° LX° septimo. S+num Bernardi *Farex* prenominati, qui hec firmo. Sig+num Arnalli Ça Cavaleria prenominati, qui hec firmo et laudo. Sig+num Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto. Sig++++na Bertrandi de Sorede, Jacobus de *Ondzes*, Adzemarii de *Fornels* et Guilelmi de Bajanda, testium. Raimundus *Ameyll*, notarius publicus constitutus a domino rege Aragonum in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et aliud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*. b. *Mot omès*.

121

1267, 11 maig

Bernat Fareix, porter del rei d'Aragó i encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, el comís dels béns que Ramon Hug, de Roset, té dins la parròquia de Marinyans, és a dir, l'home anomenat Pere de Solera i el

cens d'11 diners que aquest li fa cada any, i una vinya al lloc anomenat sa Guàrdia. Havent reconegut Ramon Hug tenir aquests béns en feu pel rei i havent pagat 10 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme, Bernat Fareix el confirma en la possessió d'aquests béns, amb la condició que ell i els seus successors els tinguin en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Ramon Hug jura fidelitat al rei i promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·les al marge extern: 9. - Raimundus Ug de Roseto. – Alienatum est an·Aranynonet. – Marinnans. – F.

[f. 39*v*] Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum executor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, a vobis, Raimundo Ug de Roseto, quendam hominem nomine Poncium de Solera, cum omnibus honoribus, possessionibus et bonis immobilibus suis, quas pro vobis tenet apud *Marynans* in Conflente, et illos XI denarios censuales, quos vobis facit annuatim pro censu dictus Poncius de Solera, et quandam vineam cum omnibus suis pertinenciis, in loco vocato *Ça Guardia*, que omnia habetis et tenetis in terminis et adjacencia de *Marynans*, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum predicta essent de feudo suo, erant in vos et predecessores vestros alienata consenssu[a] domini regis et suorum predecessorum irrequisito. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concesistis[a] vos tenere predicta in dicto loco. Concesistis[a] etiam predicta esse de feudo domini regis. Et, ut laudarem et confirmarem vobis predicta ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi nomine domini regis pro quinta et pro laudimio predictorum decem solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde, auctoritate comissionis mee, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio predicti judicis a domino rege in eodem negocio assignati, per dominum regem et omnes succes-

sores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum, vobis prenominato Raimundo Ug de Roseto et vestris successoribus predictum hominem et predictos XI denarios censuales, cum omnibus honoribus, possessionibus et tenedonibus ejusdem, et predictam vineam, cum omnibus suis pertinenciis et juribus; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem de predictis domino regi perpetuo observetis. Et non possitis predicta vel eorum aliqua alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque predicta vel eorum aliqua in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorundem, predictis tamen omnibus cum suis pertinenciis perpetuo remanentibus de suo feudo. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu si forte posset probari dominum regem debere vel consuevisse recipere in predictis. Unde ego Raimundus Ug predictus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium, promito sub ypotheca bonorum meorum de predictis domino regi fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia attendere et complere. Quod est actum V° idus madii, anno Domini M° CC° LX° septimo. S+num Bernardi *Farex* prenominati, qui hec firmo. Sig+num Raimundi Ug predicti, qui hec firmo et laudo.

Sig+num Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis et judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

Sig++++na Guilelmi de Prato, Raimundi Aurerii, Bertrandi de Matamala et Raimundi de Tohes, testium. Raimundus *Ameyll*, notarius publicus constitutus a domino rege Aragonum in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et aliud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

122

1267, 9 juny

Bernat Fareix, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, el comís de quatre masos que el monestir de Santes Creus té dins la parròquia de Campelles. En la seva compareixença, fra Pere de Segur, monjo i procurador d'aquest monestir a la Cerdanya, ha negat que aquests masos siguin de feu reial. Però havent establert Bernat Fareix que aquests masos se situen dins la jurisdicció del castell de la Guàrdia, que és un feu reial, fra Pere de Segur ha acceptat transigir i li ha pagat 160 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei. En conseqüència, Bernat Fareix confirma el monestir de Santes Creus en la possessió d'aquests masos, amb la condició que els tingui en feu pel rei, que no els alieni mai a cavallers i que cada vegada que els alieni a altres persones doni al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Fra Pere de Segur jura fidelitat al rei en nom del seu monestir i promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·les al marge extern: Campelles. – F. – Sanctarum Crucum.
Postil·la al marge inferior: Alienata sunt in capellanum de Bruguera vallis de Rippis per Raimundus Motonerii de Tozes.

Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Liletensis, judicis a dicto domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, a vobis, ffratre Petro de *Segur*, ffratre monasterii Sanctarum Crucum ordinis Cisterciensis, procuratorem dicti monasterii in Ceritania, quatuor mansos, cum hominibus et mulieribus eorundem, quos dictum monasterium habet et tenet in parrochia Campiliarum ex legato Raimundi de *Alb* quondam, quorum unus vocatur Mansus de Mediavilla, et alius Mansus *Rayolf*, et alius Mansus de *Engelaz*, et alius Mansus de Coma, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum predicti mansi essent de feudo domini regis, erant in dictum monasterium alienati consenssu[a] domini regis et suorum predecessorum

irrequisito. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concesistis[a] dictum monasterium tenere supradicta in locis predictis. Negavistis tamen illa esse de feudo domini regis. Ego autem ad fundandam domini regis intencionem proposui in judicio predicta esse in terminis castri de Guardia et de feudo dicti castri. Vos vero timentes super premissis in judicio cum domino rege experiri, periculum sentencie evitando, composuistis mecum nomine domini regis. Et, ut laudarem et confirmarem predicto monasterio Sanctarum Crucum et vobis nomine ipsius predicta ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi nomine domini regis pro quinta centum sexaginta solidos melguriensium, quos michi tradidistis in peccunia numerata, in quibus etiam renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde, auctoritate comissionis mee, de consilio et voluntate dicti Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in negocio feudorum constituti, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, confirmo et corroboro inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum, vobis prenominato ffratri Petro de *Segur*, procuratori nomine monasterii Sanctarum Crucum recipienti, et dicto monasterio et conventui ejusdem, predictos mansos, cum hominibus et mulieribus presentibus et futuris et ipsorum redempcionibus, censibus, usaticis, serviciis, adempriviis, jurisdictionibus et jurisfirmamentis, et cum omnibus honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinenciis, terris cultis et incultis, silvis, garricis, aquis, pascuis, nemoribus, montibus, planiciebus, juribus et proprietatibus et integritatibus, et cum omnibus et singulis que dictum monasterium et vos nomine ipsius habetis et recipitis in dictis mansis, et habere et recipere debetis et consuevistis ucusque; ita quod predicta omnia et singula, cum omnibus suis juribus et pertinenciis, habeatis vos et dictum monasterium Sanctarum Crucum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem de predictis domino regi et successoribus suis vos et dictum monasterium perpetuo observetis. Et non possitis predicta vel eorum aliqua alienare in militem. Et quandocumque et quocienscumque predicta vel eorum aliqua predictum monasterium in alias personas contigerit alienare, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorundem, predictis tamen omnibus cum suis pertinenciis perpetuo remanentibus de

feudo domini regis. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem, servicium vel ademprivium habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu si forte posset probari dominum regem debere vel consuevisse recipere in predictis. Unde ego ffrater Petrus de *Segur* prenominatus, recipiens nomine monasterii Sanctarum Crucum predictam infeudacionem et laudimium sub dictis pactis, promito nomine dicti monasterii sub obligacione omnium bonorum ejusdem de predictis domino regi et successoribus fidelitatem diligentem de predictis domino regi et successoribus suis[b] perpetuo observare, [f. 40] et omnia alia atendere et complere. Quod est actum V° idus junii, anno Domini M° CC° LX° septimo. S+num Bernardi *Farex* prenominati, qui hec firmo. Sig+num ffratris Petri de *Segur*, procuratoris pro monasterio Sanctarum Crucum in Ceritania, qui nomine dicti monasterii hec firmo et laudo. Sig+num Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in negocio feudorum constituti, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

Sig++++na Raimundi de Capellano, Guilelmi *Junquera* de Pulcrovisu, Arnalli, presbiteri de *Bolvir*, et Guilelmi Bajande, clerici, testium.

Raimundus *Ameyll*, notarius publicus pro domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*. – b. *Sic*.

FUNDACIÓ NOGUERA

123

1267, 18 juny

Bernat Fareix, de Vilafranca de Conflent, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, el comís de les viles de Soriguera i Soriguerola i dels masos i les rendes en blat, en civada i en efectiu que el monestir de Santa Maria de Serrateix posseeix als llocs de Coborriu, Cortàs, Bolvir, Olià, Vilanova, Nas, Alb, Feners, Brangolí, Talló, Baltarga, Tartera, Mosoll, Palou i Angostrina, amb l'argument que es tracta de feus dependents del rei alienats sense el seu consentiment. En la

seva compareixença, l'abat Benet[1] *ha presentat nombroses actes dels comtes de Cerdanya i altres donadors establint els drets del seu monestir. En conseqüència, després que l'abat li hagi pagat 340 sous de moneda melgoresa, Bernat Fareix confirma el monestir de Serrateix en la possessió alodial de tots aquests béns.*[2]

Postil·la al marge intern: Abbas de Serratex.
Postil·les al marge extern: Soriguerola. - Teyllo.

In Dei nomine et ejus gratia. Noverint universi presentem paginam inspecturi quod cum ego Bernardus Farex de Villafrancha Confluentis, datus exsecutor ab illustrissimo domino Jacobo, Dei gratia Aragonum rege in negocio questionis feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Prats et vicarie Campirotundi, auctoritate comissionis mee et nomine domini regis predicti peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, a vobis Benedicto, Dei miseratione abbate Serratexensis, Urgellensis dyocesis, et conventu et monasterio ejusdem villas de Soriguera et de Soriguerola, cum hominibus et mulieribus et eorum pertinenciis universis; et duos mansos, quos habetis in terminis de Tolone, apud Caborrivum, quorum unus vocatur Mansus *de Sala* et alius Mansus *d'en Cerda*; et tres quartallos bladi quos annuatim accipitis in manso Fferrarii *de Vich*, *de Exeneya*, et in manso Petri *de Seneja* quondam; et tres mansos quos habetis et tenetis apud *Chorts*, in parrochia Sancte Marie de Tolone, quorum unus dicitur Mansus Arssendis de *Corts*, et alius *d'en Cerda*, et alius *d'en Gatzo*; et sex quartallos bladi quos accipitis annuatim apud *Bolvirr*, in manso qui dicitur *d'en Oliba*; et duos quartallos bladi quos accipitis in manso *de Na Err*; et tertiam partem cujusdam mansi quam habetis in parrochia de *Za Perera*, qui dicitur mansus de *Za Canal*; et medietatem quam habetis in duabus mansatis apud Valinova, quarum unam tenet Bernardus de Canali et aliam Petrus Bernardi; et unum bordam quam habetis apud Olia, quam pro vobis tenet

1. Benet, abat de Santa Maria de Serrateix (1249-1267).

2. Les parts que falten d'aquesta acta han estat editades a partir de còpies modernes a: Jaume MARTÍ SANJAUME, *Dietari de Puigcerdà amb sa vegueria de Cerdanya i sotsvegueria de Vall de Ribes*, Lleida, Impremta Mariana, 1928, vol. I, p. 728-733, apèndix a. 815-1300; Jordi BOLÒS, *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Serrateix (segles X-XV)*, Barcelona, Fundació Noguera, p. 310-315, doc. núm. 209.

Sibilia quondam Villarii capellani Sancte Eugenie; et quasdam terras, quas pro vobis tenet Bernardus *Guisau* apud *Anaz*; et duos quartallos bladi quos vobis facit annuatim Raimundus *Ermegou* de Albos; et unum quartallum civate et quindecim denarios, quos vobis faciunt pro censu dictus Raymundus *Ermegou* et Petrus de Torrente, parcerius ejusdem; et tercios quos dictus Petrus de Torrente de Albos vobis prestare et facere tenetur pro hiis que pro vobis tenet apud Albos. Et quinque quartallos bladi quos accipitis annuatim in manso Bernardi de *Feners*; et medium quartallum bladi quod accipitis in manso *d'en Jover de Feners*; et unum mansum quem habetis apud Vilangoli, qui vocatur Mansus Petri Pelegrini; et tres quartallos bladi quos accipitis annuatim apud Vilangoli in mansis Petri Maria et Guilelmi Estephani et Petri *Boneta*; et quosdam alios census quos accipitis in mansis Bernardi de Codines et *d'en Salich*; et unum sesterium bladi quem accipitis annuatim in canonica Sancte Marie de Tolone; et quendam mansum quem habetis apud Baltarga, qui vocatur Mansus de Caseles; et unum quartallum bladi quem accipitis annuatim apud Tarteram in manso Bernardi de Tartera; et quendam mansum quem habetis apud *Mosoyll*, qui dicitur d'en Albert; et unam bordam quam habetis in villa de *Alb*, quam tenet pro vobis Guilelmus de Noguerio; et terciam partem unius mansi quem habetis apud *Paladol*, qui vocatur *d'en Foguet*; et quosdam census quos annuatim accipitis apud Angostrinam in mansis Petri de Rivo et *d'en Terrul* de *Cereya* et Guilelmi de Fonte de Vilanova et *d'en Bonadona de Angostrina*, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum predicta sint et fuerunt de feudo domini regis et suorum predecessorum, fuerunt in dictum monasterium alienata et transportata domini regis et suorum predecessorum consenssu[a] irrequisito. Ad que litem contestando in judicio nomine dicti monasterii et conventus vestri respondistis et concessistis vos et dictum monasterium tenere et possidere omnia supradicta in locis predictis, et eadem fuisse in dictum monasterium alienata et transportata. Negavistis tamen predicta esse de feudo domini regis. Proposuistis etiam in defenssionem[a] vestram et dicti monasterii, asserendo predicta omnia et síngula fuisse dicto monasterio collata et data pro francho alodio et inmuni, quedam de predictis ab illustribus comitis et comitissis Ceritanie et quedam alia a quibusdam fidelibus qui non erant castelani, bajuli vel feudatarii domini regis in eisdem.

Proposuistis etiam monasterium vestrum et vos et predecessores vestros tenuisse et possedisse omnia supradicta et singula pro alodio francho et inmuni spacio centum annorum et amplius, et etiam tanto tempore quod non est ad memoriam hominum. Et ad probandum quod Guifredus, Dei gratia comes Ceritanie, dedit *Helisabeth,* uxori sue, comitise[a] Ceritanie, pro alodio, ad suam voluntatem faciendam villas de Soriguera et de Soriguerola, cum hominibus[b] suis pertinentiis, produxistis in judicio quoddam instrumentum quod incipit: «In nomine Domini. Ego Guifredus, Dei gratia comes», et finit ante signa: «regnante rege Henrico.» Item, ad probandum quod *Helisabeth*, comitissa Ceritanie, cum voluntate Guifredi, comitis Ceritanie, viri sui, dedit monasterio de *Serrateix* villas de Soriguera et Soriguerola, cum omnibus earum pertinenciis et juribus, produxistis quoddam instrumentum quod incipit: «In nomine Domini. Ego, Elisabeth, Dei gratia comitissa», et finit ante signa: «regnante Henrico rege»; quod quidem instrumentum erat subsignatum et laudatum per Guifredum comitem, virum suum. Item, ad probandum quod Seniofredus Leopardi dedit monasterio Serratexense pro alodio mansos de Caborrivo in terminis de Toloni, produxistis quoddam instrumentum quod incipit: «In nomine Dei eterni Salvatoris nostri. Ego Seniofredus Leopardi», et finit ante signa: «regnante Henrico rege.» Item, ad probandum quod Raimundus Sanlani dedit dicto monasterio pro alodio illa que dictum monasterium habet apud *Albos*, produxistis quoddam instrumentum quod incipit: «In nomine Dei eterni. Ego Raimundus Sanlani», et finit ante kalendarium: «donatione vel helemosinaria.» Item, ad probandum quod Bernardus de Sancto Johanne dedit dicto monasterio alodium quod pro dicto monasterio tenebat apud Vilangoli, produxistis quoddam instrumentum [f. 40*v*] quod incipit «Notum sit omnibus quod ego Bernardus de Sancto Johanne», et finit ante incarnacionem: «quam temporalium inperpetuum facimus.» Item, ad probandum quod Raimundus Oliba de *Bolvir* dedit dicto monasterio illud quod dictum monasterium habet apud *Bolvirr* pro alodio, produxistis quoddam instrumentum quod incipit: «Universis notum sit hominibus quomodo ego Raimundus Oliba de *Bolvirr*», et finit kalendarium: «facta est ista carta donationis.» Item, ad probandum quod ea que dictum monasterium habet apud *Mosoyll* et apud Exeneja habuerit et tenuerit pro alodio, produxistis duo instrumenta, quorum unum incipit: «Sciant cunctis audientibus», et finit ante kalendarium:«omni tempore»,

aliud vero incipit: «Notum sit omnibus quod ego Raimundus de *Enveg*», et finit ante kalendarium: «sed in duplo componat», quod instrumentum erat laudatum et subsignatum per illustrissimum Illdefonsum, bone meinorie quondam regem Aragonum. Item, ad probandum quod illud quod dictum monasterium habet apud Valinova pro alodio, produxistis quoddam instrumentum quod incipit: «In Christi nomine. Hec est sacramentalis condicio», et finit ante kalendarium: «tam nostra quam testium corroboramus.» Item, ad probandum super manso de *Caseles*, quem dictum monasterium habet in parrochia de ~~Caseles~~[c] Baltarga, produxistis quoddam instrumentum quod incipit: «In nomine Domini. Ego Seniofredus et conjux mea Doda», et finit ante kalendarium: «facta ista carta helemosinaria.» Item, super illo quod dictum monasterium habet apud *Alb*, produxistis quoddam instrumentum quod incipit: «Si famulorum meritis juste compellimur», et finit ante kalendarium: «eternam obtineat firmitatem.» Item, ad probandum quod Petrus Raimundi dedit dicto monasterio pro alodio illud quod habet in *Anaz* et *Olia*, produxistis quoddam instrumentum quod incipit: «In nomine Domini. Ego Petrus Raimundi», et finit ante kalendarium: «facta ista carta donacionis vel helemosinaria.» Item, ad probandum super manso de *Mosoyll*, produxistis quoddam instrumentum quod incipit: «Notum sit cunctis hominibus», et finit ante kalendarium: «non hoc valeat vindicare, sed secundum legem componat.» Item, ad probandum quod Raimundus, comes Ceritanie, dedit dicto monasterio pro alodio locum et mansos quos habet apud *Chorts*, produxistis quoddam instrumentum quod incipit: «Si famulorum meritis juste compellimur», et finit ante kalendarium «Facta ista carta donationis vel helemosinaria.» Produxistis etiam in judicio dotalias monasterii Serratexensis, in quibus confirmabantur dicto monasterio omnia supradicta et singula pro alodio francho, quarum una incipit: «Scripturarum series declaratur», et finit ante kalendarium «et fratri suo Mironi episcopi»; alia vero incipit: «Reverencia divini cultus», et finit ante kalendarium: «Actum est hoc titulum dotis.» Que quidem omnia instrumenta superius producta et allegata ostendistis in judicio pro publicis et veris; et ad ostendendum inmunitatem et longam possessionem omnium predictorum et singulorum in libello contentorum. Qua responsione habita et dictis instrumentis diligenter lectis et intellectis, habita deliberacione pleniori et tractatu cum sapientibus et aliis hominibus antiquissimis, et perscrutatis et diligenter requisitis

caputbreviis antiquis, registro regio, fama gentium et universis aliis probationum aminiculis, non potui aliqua certa indicia seu probationes reperire per que predicta vel eorum aliqua apparerent feudo domini regis subjacere; maxime cum predicta non fuerint empta vel adquisita a bajulis, castlanis vel feudatariis domini regis in predictis, nec etiam sint sita predicta vel eorum aliqua infra limites alicujus castri feudi domini regis, ne in loco sui realenchi; et cum haberem deficere in fundanda domini regis intentione super proposita questione, cum aliquid in contrarium probare non possem, recepi composicionem a vobis nomine domini regis; et ut laudarem et confirmarem vobis et dicto monasterio et conventui ejusdem predictas villas de Soriguera et Soriguerola et omnia alia predicta et singula pro francho alodio et immuni quo ad dominum regem et omnes successores suos, dedistis et solvistis michi nomine domini regis et in servicium ejusdem trescentos XL solidos melguriensium bonorum, in quibus renuncio exceptioni peccunie non numerate; donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Ideoque, auctoritate comissionis mee, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, prepositi Liletensis predicti, judicis a dicto domino rege in negocio feudorum assignati, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum vobis, prenominato Benedicto abbati Serratexensis, et monasterio et conventui ejusdem, et omnibus successoribus vestris, pro francho et libero alodio et inmuni, ad omnes vestras voluntates faciendas perpetuo, predictas villas de Soriguera et de Soriguerola, cum omnibus earum pertinentiis, et predictos mansos, census et redditus, cum hominibus et mulieribus presentibus et futuris, et redempcionibus hominum et diffinicionibus eorundem; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et dictum monasterium et conventus ejusdem et successores vestri inperpetuum, cum hominibus et mulieribus, censibus, usaticis, serviciis, agrariis, dominacionibus et jurisdictionibus, questiis, toltis, forciis, placitis, jurisfirmamentis, accapitis, adempriviis, servitutibus, terris cultis, incultis et heremis, aquis, silvis, pascuis, nemoribus, montibus, planiciebus, pratis, devesiis, et garricis, pro francho et libero alodio vestro et inmuni quo ad dominum regem et omnes successores suos, salvo tamen censu et alberga, quem et quam dominus rex recipit et recipere debet in villis de Soriguera et Soriguerola et in ejus terminis,

et salvo omni alio censu, si forte posset probari dominum regem debere vel consuevisse recipere in predictis vel in aliquo de predictis, vobis et dicto monasterio laudatis. Ne vero super predictis vel aliquo eorundem teneamini vos vel vestri successores amodo ratione questionis feudorum domino regi vel suis successoribus vel alicui alii nomine ipsorum respondere, facio vobis et dicto monasterio et successoribus vestris nomine domini regís et suorum successorum firmum et irrevocabilem pactum decetero de non petendo et de non reconveniendo, absolvens vos et dictum monasterium et successores vestros nomine domini regis et suorum successorum a petitione omnium predictorum. Quod est actum XIIII° kalendas julii, anno Domini millesimo CC° LX° septimo. Sig+num Bernardi Farex prenominati, qui hec firmo et laudo[d] et auctoritatem domini regis presto.

Testes sunt: Andreas *d'en March*, Johannes de *Adaz*, Arnallus Lobeti, Johannes *Astruch* et Fferrarius de Ulmo.

Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino Jacobo, Dei gratia rege Aragonum in conficiendis instrumentis et universis rescriptis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*. b. *Sic per* omnibus. c. *L'escrivà ha esborrat aquest nom subratllant-lo amb punts*. d. et laudo *afegit a l'interlineat*.

FUNDACIÓ NOGUERA

124

1267, 14 octubre

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Radulf Elissenda en la possessió de tot allò que el seu difunt pare, Pere Elissenda, havia comprat a Pere de Serabou, així com del mas, els camps i els altres béns que té dins el territori de Fullà, amb la condició que ell i els seus successors els tinguin en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la tercera part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Bernat

Fareix reconeix que ha rebut 35 sous de moneda melgoresa. Radulf Elissenda promet fidelitat al rei i es compromet a observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·la al marge superior: Radulfus de Foliano.
Postil·la al marge intern: F.
Postil·la al marge extern: Foylla.

[f. 41] Pateat universis quod ego Bernardus *Fareix* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum procurator et exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, auctoritate comissionis mee, de consilio Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in eodem negocio assignati, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Radulfo, filio Petri Elicssendis quondam de Foliano, et vestris successoribus, omnes honores, possessiones, tenedones, pertinencias, terras, vineas, census, agraria et terremerita et jura, que et quas habetis et tenetis et tenere debetis apud Foilla et in ejus terminis, que omnia dictus pater vester acaptavit a Petro de *Serabou* prout plenius continetur in carta acapiti inde facta; et quendam mansum, cum omnibus honoribus et possessionibus, terris, vineis et ejusdem pertinentiis universis qui fuit Raimundi *Ermemir*, quem habetis apud Folianum; et quendam ortum et quendam campum, quem habetis juxta eundem mansum, ultra viam publicam, qui affrontat ineadem via et in manso Petri *Salner*; et tres campos, quos habetis et tenetis ultra rivum *Saorrich*, cum suis chercubus; et quicquid vos habetis et habere debetis in duobus campis *als Tors*, in dictis terminis de Foilla; et quandam campum apud *Bedavanin*, que omnia fuerunt Arnaldi de Villari, prout in carta inde facta plenius continetur; et quicquid habetis in manso quem Arnallus de Villari dedit ad accapitum Alissendi femine et Radulfo de Foliano, predecessoribus vestris, in villa de Foliano et in ejus terminis, qui mansus vocatur *del Bauz*; ita quod predicta omnia et singula, cum casis, casalibus, ortis, ortalibus, vineis, terris et eorum pertinenciis universis, habeatis et teneatis vos et successores vestri inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et non possitis predicta vel eorum aliqua alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque predicta vel eorum aliqua in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum tercia pars

precii omnium predictorum, predictis tamen perpetuo remanentibus de suo feudo. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis. Et pro hac confirmacione et laudimio habui et accepi a vobis nomine domini regis XXXV solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde ego Radulfus Elissendis prenominatus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium sub dictis pactis, promito per me et meos, sub ypotheca omnium bonorum meorum, de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia atendere et complere. Quod est actum IIe idus octobris, anno Domini M° CC° LX° septimo. S+num Bernardi *Farex* prenominati, qui hec firmo. S+num Radulfi predicti, qui hec laudo et firmo. S+num Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis et judicis feudorum, qui hec laudo et auctoritatem judicis presto.

S++++na Raimundi *Lobaner*, Petri Raimundi *Basset*, Bernardi *Mercer* et Bernardi de Morerio, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

125

1267, 15 juny

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, el comís de quatre cafissos i tres quarters de blat i 5 sous que l'església de Santa Maria de la Perxa percep cada any sobre les cossures de Llívia i de la vila d'Oncès, així com del mas d'en Vezia, a Vià, les tasques que aquesta església percep al territori de la Quillana, i la meitat dels prats que té dins d'aquest territori. En la seva compareixença, Ramon Baro, comanador de la Perxa, ha reconegut que la seva església té aquestes possessions en feu pel rei. En conseqüència, després d'haver-li pagat 150 sous de moneda melgoresa, Bernat Fareix confirma l'església de Santa Maria de la Perxa en la posses-

sió de tots aquests béns, amb la condició que el comanador i els seus successors els tinguin en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Ramon Baro promet fidelitat al rei i es compromet a observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: Comendator de Pertica. - F.
Postil·la al marge extern: Livia.

Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, procurator a domino rege Aragonum in negocio feudorum constitutus in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, a vobis Raimundo *Baro*, comendatori domus Sancte Marie de Pertica, et ecclesia vestra, quatuor modios et tres quartallos bladi ad rectam mensuram, et V solidos in denariis, quos annuatim accipitis in cossuris de Livia et in villa de *Ondzes* et in eorum terminis et adjacenciis; et quendam mansum, quem habetis apud Avidanum, qui dicitur *d'en Vezia*; et taschas quas accipitis apud Quillanam et in terminis ejusdem ab ecclesia Sancti Valentini usque ad bastidam Raimundi Vitalis de Laguna, et de *Escalivat* usque ad torrentem de *Rialer*, et de via que exit de castro de Laguna et vadit usque ad *Pugals* et transit per *Escalivat*; et medietatem pratorum, quam habetis ibidem in dictis terminis integre, cum omnibus in dictis pratis vobis pertinentibus, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia omnia supradicta essent de feudo domini regis, fuerant in ecclesiam Sancte Marie de Pertica et rectores ejusdem alienata, consenssu[a] domini regis et suorum predecessorum irrequisito. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concessistis vos tenere predicta in locis superius annotatis, et eadem esse de feudo domini regis. Et ut laudarem et confirmarem vobis et ecclesie Sancte Marie de Pertica et successoribus vestris omnia supradicta ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi nomine domini regis pro quinta CL solidos melguriensium bonorum, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans vobis et ecclesie predicte nomine domini regis et suorum successorum quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio omnium predictorum. Ideoque, auctoritate comissionis mee, de consilio

et assenssu[a] Raimundi de Morerio, [f. 41*v*] judicis in predicto negocio assignati, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, prenominato Raimundo *Baro*, et ecclesie Sancte Marie de Pertica, et vestris successoribus, predictos IIII^or^ modios et tres quartallos et V solidos in denariis, et predictum mansum de Avidano, cum hominibus et mulieribus, censibus, serviciis, usaticis et dominacionibus, redemptionibus et diffinitionibus eorundem, et predictas tascas et pratorum predictorum medietatem; ita quod predicta omnia et singula, cum omnibus juribus et pertinentiis eorundem, aquis, pascuis, silvis, nemoribus et garricis, pratis, devesiis, et generaliter cum omnibus et singulis que vos et dicta domus de Pertica habetis et accipitis, habere et accipere debetis et consuevistis in predictis vel eorum ratione ucusque, habeatis et teneatis ad feudum domini regis et suorum successorum; et non possitis predicta vel eorum aliqua alienare in militem; et quandocumque et quocienscumque predicta vel eorum aliqua in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem, predictis omnibus perpetuo remanentibus de suo feudo. Et ratione hujusmodi infeudationis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex vel sui in predictis, salvo tamen censu si forte posset probari dominum regem debere vel sui antecessores recipere, debere vel consuevisse in predictis. Unde ego Raimundus Baro prenominatus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium sub dictis pactis, promito per me et ecclesiam Sancte Marie de Pertica et omnes successores meos, sub ipotheca omnium bonorum ecclesie Sancte Marie de Pertica, predicta omnia et singula atendere, observare et complere. Quod est actum XVII° kalendas julii, anno Domini M° CC° LX° VII°. S+num Bernardi *Farex* prenominati, qui hec laudo. S+num Raimundi Baro, comendatoris, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis et judicis feudorum, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto. S++++na Jacobi de Sancta Eulalia, Bernardi *Barailla*, Guilelmi Raimundi de Olceya et Raimundi de Roseto, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

126

1267, 21 octubre

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, el comís del mas de Capdevila que l'església de Santa Maria de la Perxa té dins el territori de Càldegues, així com del cens d'un cafís de blat que aquest centre percep cada any dins el vilar de Callastre, i del delme dels Cortals de la Quillana. En la seva compareixença, Ramon Baro, comanador de la Perxa, ha negat que es tracti de feus reials, afirmant que la seva església tenia tots aquests béns i rendes en alou. No havent pogut demostrar els drets del rei i havent-li pagat el comanador 50 sous de moneda melgoresa, Bernat Fareix confirma l'església de Santa Maria de la Perxa en la possessió alodial de tots aquests béns.

Postil·les al marge extern: 9. – Alou. - Comendator domus de Pertica. - Cayllastre. – Alo.

Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum procurator in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in eodem negocio assignati, a vobis Raimundo *Baro*, comendatori domus Sancte Marie de Pertica, et ecclesia vestra, quendam mansum, quem habetis et tenetis apud *Callegues*, qui vocatur de Capdevila*;* et unum modium bladi, que annuatim accipitis in villario de *Caillastre*; et decimam, quam accipitis in chortalibus de Quillana, de *Rialer* usque ad Sanctum Valentinum et usque ad *Pugals* et usque in terminis de Saltone, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia omnia supradicta essent de feudo domini regis, fuerant in ecclesiam Sancte Marie de Pertica et rectores ejusdem alienata, consenssu[a] domini regis et suorum predecessorum irrequisito. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concessistis vos tenere omnia supradicta in locis supradictis. Negavistis tamen

predicta esse vel fuisse de feudo domini regis. Proposuistis etiam in defenssionem[a] vestram et eccclesie vestre predicta omnia et singula fuisse adquisita pro francho et libero alodio et inmuni, et eadem tenuisse pacifice et quiete et pro alodio inter vos et ecclesiam vestram et illos a quibus predicta fuistis consecuti a tanto tempore a quo non extat ad memoria. Proposuistis etiam predicta nec aliquid de predictis non fuisse empta a castlanis, bajulis et feudatariis domini regis, nec eadem vel earum aliqua esse sita infra terminos alicujus castri feudi domini regis. Qua responsione habita, deliberavi plenarie, et perscrutatis et diligenter requisitis caputbreviis antiquis, registro regio, fama gentium et universis aliis probationum aminiculis, non potui aliqua certa indicia seu probationes legitime reperire per que predicta de feudo domini regis apparerent. Unde, cum haberem deficere super fundanda domini regis intencionem super proposita questione et nicil in contrarium probare possem, defectu probacionis, recepi composicione a vobis. Et ut laudarem et confirmarem vobis et successoribus vestris omnia supradicta pro francho et libero alodio ac inmuni quo ad dominum regem et omnes successores suos, dedistis et solvistis michi nomine domini regis et in ejus servicium recipienti quinquaginta solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio omnium predictorum. Ideoque, auctoritate comissionis mee, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in negocio feudorum assignato, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, confirmo et corroboro inperpetuum vobis, prenominato Raimundo *Baro*, et ecclesie Sancte Marie de Pertica, et successoribus vestris, predictam decimam cum levatis et juribus suis, et predictum modium bladi et predictum mansum, cum hominibus et mulieribus presentibus et futuris, redemptionibus et diffinicionibus eorundem, censibus, usaticis, serviciis, agrariis, dominacionibus, servitutibus et jurisdictionibus, accapitis, questiis, toltis, forciis, placitis et jurisfirmamentis, pro francho et libero alodio et inmuni, ad omnes vestras vestrorumque voluntates libere omni tempore faciendas; ita quod omnia supradicta et singula habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum cum omnibus suis juribus, dominacionibus, integritatibus et pertinenciis, pro francho, fino, libero, quitio alodio et inmuni, ad omnes vestras

et vestrorum voluntates omni tempore faciendas quo ad dominum regem et omnes successores suos. Ne vero super predictis vel eorum aliquibus teneamini vos vel vestri successores amodo ratione questionis feudorum respondere domino regi vel successoribus suis, facio vobis et successoribus vestris firmum et irrevocabilem pactum de non petendo ex parte domini regis et suorum successorum; absolvens vos nomine domini regis a prestacione omnium predictorum et singulorum eorundem. Quod est actum XII° kalendas novembris, anno Domini M° CC° LX° septimo. S+num Bernardi *Farex*, qui hec laudo et laudo.

S++++na Guilelmi Clementis, Raimundi de Roseto, Fferrarii *Farex* et Poncii Balcerany, helemosinarii Rivipollensis, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

127

1267, 8 setembre

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, confirma Pere Burguès, de Bellver, en la possessió d'un mas situat a prat Miró, dins la parròquia de Santa Maria de Talló, d'una borda situada a Baltarga, dels terços i quarts recaptats sobre el mas de prat Miró que el seu pare va comprar a Ramon de Sant Serni, i d'un camp dit Colomina de la Font situat a Talló, amb la condició que ell i els seus successors tinguin aquests béns en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 48 sous de moneda melgoresa. Pere Burguès promet fidelitat al rei i es compromet a observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·la al marge superior: Petri Burgues de Pulcro visu.
Postil·les al marge extern: Baltargua. – Teyllo.

[f. 42] Noverint universi quod ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum in negocio

feudorum procuratore in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, auctoritate comissionis mee, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum vobis, Petro *Burgues* de Pulcro visu, et vestris successoribus, ad feudum domini regis et suorum successorum, quendam mansum, quem habetis et tenetis ad *Prat Mera*, in terminis Sancte Marie de Tolone; et quandam bordam, quam habetis et tenetis apud *Baltarga*; et tercios et quartos, quos pater vester quondam emit a Raimundo de Sancto Saturnino, quos accipiebat in dicto manso de *Prat Mera*; et quendam campum, quem habetis et tenetis in terminis de Tolone, qui vocatur Conomina de Fonte, qui affrontat in via et in terra Raimundi *Archimbau* et in terra canonice; ita quod predicta omnia et singula, cum hominibus et mulieribus presentibus et futuris, et redempcionibus et diffinicionibus eorundem, censibus, usaticis, serviciis, agrariis, dominacionibus et jurisdiccionibus, quartis, terciis, braciaticis et juribus universis, terris, pratis, plantis, vineis, devesiis, cum omnibus eorum pertinenciis, aquis, pascuis, silvis et garricis, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem eidem perpetuo observetis; et non possitis predicta vel eorum aliqua alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque predicta vel eorum aliqua in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorundem, predictis tamen perpetuo remanentibus de suo feudo. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu, si forte posset probari dominum regem debere vel consuevisse recipere in predictis. Et pro hac confirmacione et laudimio habui et recepi a vobis nomine domini regis pro quinta quadraginta octo solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde ego Petrus *Burgues* prenominatus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium sub dictis pactis, per me et meos promito, sub ypotheca omnium bonorum meorum, de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia atendere et complere. Quod est actum VI idus septembris, anno Domini M° CC° LX°

septimo. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo. S+num P. *Burgues* predicti, qui hec laudo.

S++++na Petri de Canali, Bernardi Catelli et Petri de Oliana, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

128

1267, 22 juny

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, confirma Palol de Coma i la seva esposa Arsenda en la possessió d'una terra situada dins el territori de Florí i de dos altres terres situades dins el territori de Llívia, amb la condició que ells i els seus successors les tinguin en feu pel rei, que no les alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que les alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 40 sous de moneda melgoresa. Palol promet fidelitat al rei i es compromet a observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: Palaoll de Coma. – Floridi. – Livia.
Postil·les al marge intern: Palaudanus de Coma. - F.

Noverint universi quod ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, de consilio Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Paladolo de Coma et Arssendi, uxori vestre, et vestris successoribus, tres terras, quarum unam habetis in terminis de Floridi, ad *Bug*, et affrontat in terra Berengarie de *Livia* et in terra Raimundi *Segur* et in torrente; alias duas habetis in terminis de Livia, quarum una est ad *Corones*, et affrontat in via de duabus partibus et in terra Petri de Casis; alia est ad *Prat Long*, et affontat in terra Petri *de Pug* et in via et in

terra Orriole; ita quod predictas terras predictis affrontacionibus affrontatas, cum omnibus suis pertinenciis et juribus, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem eidem et suis successoribus perpetuo observetis; et non possitis predictas terras vel aliquam illarum alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque predictas vel aliquam illarum in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictarum quinta pars precii earundem, predictis tamen perpetuo remanentibus de suo feudo. Et pro hac confirmacione et laudimio habui et recepi a vobis pro quinta quadraginta solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictarum. Unde ego *Paladol* de Coma prenominatus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium sub dictis pactis, nomine mei et dicte uxoris mee, promito per me et omnes successores meos, sub ipotheca omnium bonorum meorum, de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia atendere et complere. Quod est actum X° kalendas julii, anno Domini M° CC° LX° septimo. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo. S+num Paladoli de Coma predicti, qui hec laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

S++++na Petri Maurini, Petri de Serraclairano et Johannis *Astruch*, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

FUNDACIÓ NOGUERA

ABC DEF GHI

129

1266, 5 agost

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, el comís de quinze terres que Pere Borrell té dins el territori de Santa Eugènia de Pallerols. En la seva compareixença, Pere Borrell

ha negat que es tracti de feus reials, i ha afirmat que posseïa aquestes terres en alou. No havent pogut demostrar els drets del rei i havent acceptat Pere Borrell pactar i pagar-li 30 sous de moneda melgoresa, a més dels 23 sous que pretén haver pagat abans a Bertran Gil, Bernat Fareix el confirma en la possessió alodial d'aquestes terres.

Postil·les al marge extern: Alou. – P. Borrelli. – Payllerols. – Alo.

[f. 42*v*] Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villa libera Confluentis, datus a domino rege exsecutor in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, judicis a dicto domino rege in negocio feudorum constituti, a vobis Petro Borrelli, traginerio de Podioceritano, quindecim pecias terrarum, quas habetis et tenetis in terminis Sancte Eugenie de *Paillerols*, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum essent de suo feudo, erant in vos et antecessores vestros alienate domino rege et suis predecessoribus irrequisitis. Quarum terrarum una est ad Ferreriam, et terminatur in terris Raimundi *Ricolf* de duabus partibus; secunda est juxta via de *Chexans*, et terminatur in eadem via et in terris Pome; tercia affrontat in terris Raimundi *Ricolf* de duabus partibus; quarta est retro ecclesiam, et terminatur in via et in terris Petri Sancii; quinta terminatur in terris Petri Sancii et Arnalli de Serra; sexta terminatur in via et in terris Raimundi *Argemir*; septima terminatur in terris Raimundi *Ricolf* et Pome; octava terminatur in terris Pome et Raimundi *Ricolf;* nona terminatur in terris Guilelmi Catelli et Petri de Rivo; decima est ad *Fitaner*, et afrontat in terris Sancii de duabus partibus et Pome; undecima est ad *Ferrera*, et affrontat in via et in terra Johannis de Anso; duodecima est ad *Serradal*, et affrontat in terris Petri Sanciii de tribus partibus; tresdecima est ad *Vies juntes*, et affrontat in via et in terra Petri *Mora*; quartadecima est ad *Vies juntes*, et affrontat in via et in terra domus infirmorum; quintadecima est ad *Serrat*, et affrontat in via et in terra Petri *Poma*. Ad que in judicio respondistis et concessistis tenere dictas terras. Negavistis tamen illas esse de feudo domini regis. Et in defenssionem[a] vestram proposuistis dictas terras emisse et tenuisse pro alodio. Qua responsione habita, deliberavi plenarie, et perscrutatis et diligenter requisitis caputbreviis antiquissimis, registro regio, fama gentium et aliis universis probationum aminiculis, non potui aliqua certa

indicia seu probationes aliquas reperire per qua predictas terras deberent ad feudum domini regis subjacere, nec predicta esse in termino alicujus castri domini regis, nec de suo feudo. Et cum haberem super predictis in fundanda domini regis intencionem deficere, composuistis mecum nomine domini regis. Et ut predicta vobis laudarem et confirmarem perpetuo pro francho, fino, quitio alodio et inmuni quo ad dominum regem et suos successores, dedistis et solvistis michi nomine domini regis et in servicium ejusdem recipienti XXX solidos melguriensium, et habuerat a vobis, prout asseritis, Bertrandus Egidii ratione peticionis feudorum XXIII solidos melguriensium, in quibus, quos michi solvistis, renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans vobis quicquid eidem domino regi plus competeret pro confirmacione dictarum terrarum. Unde, auctoritate mee comissionis, de consilio et asenssu[a] dicti Raimundi de Morerio, judicis, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro pariter et confirmo vobis, prenominato Petro Borrelli, et vestris successoribus, pro alodio francho, quitio et inmuni, quo ad dominum regem, predictas terras, cum omnibus juribus et pertinenciis earundem; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis et possideatis vos et vestri successores inperpetuum pro alodio francho, libero, quitio et inmuni. Et ut super premissis non teneamini amodo respondere super questione feudorum, facio vobis ex parte domini regis et suorum successorum, firmum et irrevocabilem pactum de non petendo. Quod est actum nonas augusti, anno Domini M° CC° LX° sexto. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo et auctoritatem domini regis presto. S+num Raimundi de Morerio, judicis, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto.

S++++na Petri Jacobi, Bernardi Maurini, Bernardi *Embretad* et Raimundi de Roseto, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

130

1267, 17 octubre

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, el comís de les possessions que Ponç de Balsareny, almoiner del monestir de Santa Maria de Ripoll, té a la Vall de Ribes, és a dir, el mas de Sa Font, molins a Queralbs i a Pardines, el delme que percep dins la parròquia de Pardines i els masos, censos, rendes i altres drets que percep dins les parròquies de Sant Martí de Campelles, Sant Pere d'Auira i Sant Feliu de Bruguera. En la seva compareixença, a fi de demostrar l'alodialitat d'aquestes possessions, Ponç de Balsareny ha presentat actes de donació dels reis Alfons I i Pere I, del senyor Nunó Sanç, de Ramon de Ribes, de Ramon de Vilarnau, de Guillem de Sales i de la senyora Guillema de Castre, el testament d'Hug de Mataplana i un privilegi del rei Jaume I confirmant totes les possessions que el monestir de Santa Maria de Ripoll tenia amb raó des de feia més de quaranta anys. No havent pogut demostrar els drets del rei i havent acceptat Ponç de Balsareny pactar i pagar-li 635 sous de moneda melgoresa, Bernat Fareix el confirma en la possessió alodial d'aquests béns.

Postil·les al marge extern: Alou. – Helemosinam monasterii de Rivopullo. – Vayll de Ribes. – Alo.

In Dei nomine. Noverint universi quod cum ego Bernardus *Farex* de Villa libera Confluentis, datus ab illustrissimo rege Aragonum exsecuto(r) et procurator in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio auctoritate comissionis mee et nomine domini regis, sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, a vobis Poncio de Balcareynis, helemosinario monasterii Sancte Marie Rivipollensis, quendam mansum, cum suis honoribus, quem habetis et tenetis ratione dicte helemosine in Valle de Rippis, qui vocatur de *Ça Font*, et molendina, cum aquis et aqueductibus eorundem, que habetis apud *Cheralbs* et *Pardines*; et decimam, quam accipitis apud Pardines et in ejus parrochia et terminis; et mansos, census, redditus, decimam, dominacio-

nes et jura, quos et quas habetis apud *Campeilles* et in tota parrochia et adjacentia Sancti Martini ejusdem et apud *Hauira* et in parrochia et adjacentia Sancti Petri ejusdem, et apud *Bruguera* et in parrochia, terminis et adjacentiis Sancti Felicis ejusdem, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum omnia supradicta essent de feudo domini regis, fuerunt in monasterium Rivipollensis et officium helemosine alienata irrequisito domini regis consenssu, ac suorum predecessorum. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concesistis[a] vos ratione officii helemosine Rivipollensis omnia supradicta tenere in locis superius nominatis. Negavistis tamen predicta fore de feudo domini regis. Proposuistis etiam in defenssionem[a] vestram omnia supradicta fuisse collata antiquitus monasterio Rivipollensis et officio helemosine ejusdem pro francho et libero alodio et inmuni, quedam de predictis ab illustrissimis regibus Aragonum et a domino Nunone Sancii quondam, et quedam alia a quibusdam militibus et fidelibus, qui non erant bajuli, castlani vel feudatarii domini regis in eisdem, et eadem omnia et singula tenuisse et possedisse predictum monasterium et officium helemosine ejusdem pacifice et quiete et pro alodio, et antecessores suos a quibus locum habent predicti, spacio L annorum et ultra. Et ad probandum omnia supradicta, ostendistis in judicio quamplurima instrumenta pro publicis et veros. In primis, ad probandum quod illustrissimus Illdefonsus quondam bone memorie rex Aragonum predicto monasterio Rivipollensis officio helemosine ejusdem dedisset mansum de *Za Font* in Valle de Rippis, produxistis quoddam antiquum instrumentum ejusdem domini regis, quod incipit in secunda linea «Provincie», et finit ante kalendarium «inperpetuum». Item, super molendinis de *Cheralbs* et de *Pardines* produxistis in judicio quoddam antiquum instrumentum illustrissimi domini Petri quondam bone memorie regis Aragonum, quod incipit in secunda linea «facte confessio ejus», et finit ante kalendarium «et mandato.» Item, super decimam [f. 43] de *Pardines*, produxistis quoddam instrumentum domini Nunonis Sancii quondam, quod incipit in secunda linea «per nos», et finit ante kalendarium «Et est manifestum.» Item, super predicta decima produxistis in judicio testamentum Hugonis de Mataplana quondam, quod incipit «Sub sacro sancte», et finit ante kalendarium «violata.» Item, super mansis et censibus de *Campeilles* produxistis in judicio quoddam instrumentum antiquum Raimundi de Rippis, quod

incipit in secunda linea «domino Deo», et finit ante kalendarium «adimplenda.» Item, super mansis et censibus de Hauyra produxistis in judicio quoddam instrumentum antiquum Raimundi de *Vilarnau*, quod incipit «In nomine Domini», et finit ante kalendarium «predictorum.» Item, super predictis quoddam instrumentum Guilelmi de Salis, quod incipit «In Dei eterni nomine», et finit ante kalendarium «restauret.» Item, super mansis et censibus de *Bruguera* produxistis quoddam instrumentum concambii prioris de *Panizars*, quod incipit in secunda linea «facta est», et finit ante kalendarium «successoribus.» Item, super predictis quoddam instrumentum domine Guilelme de Castro in judicio ostendistis quod incipit in secunda linea «et Dalmacii», et finit ante kalendarium «quam civili.» Proposuistis etiam in defenssionem vestram illustrissimum dominum Jacobum, nunc regem Aragonum, concessisse per suum privilegium abbati et monasterio et officialibus Rivipollensis, quod quicquid habuerint et tenuerint a XL annis supra justo titulo et sine violencia, haberent et tenerent pro alodio, licet predicta essent sita in terminis castrorum sui feudi, villarium vel locorum sui realenchi, quod privilegium ejusdem domini regis suo sigillo pendenti sigillatum in judicio ostendistis, quod incipit «Noverint universi quod nos Jacobus, Dei gracia rex Aragonum», et finit ante datam «aliquo tempore vel aliqua ratione.» Qua responsione habita et dictis instrumentis visis, et eisdem diligenter intellectis, deliberavi plenarie, et perscrutatis diligenter caputbreviis, registro regio, fama gencium et universis aliis probationum aminiculis, non potui aliqua certa indicia reperire per que predicta vel eorum aliqua deberent feudo domini regis subjacere. Unde, cum haberem deficere super fundanda domini regis intencionem et nichil in contrarium probare possem defectu probationis, recepi a vobis nomine domini regis composicione. Et, ut laudarem vobis et vestris successoribus, et confirmare auctoritate domini regis et suorum successorum pro francho alodio predicta quo ad ipsum et suos successores, dedistis et solvistis michi nomine domini regis et in ejus servicium DC XXX V solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Insuper dono vobis nomine domini regis et remito quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio omnium predictorum. Ideoque, auctoritate comissionis mee, de consilio et asenssu[a] Raimundi de Morerio, judicis in negocio feudorum, per dominum regem et omnes successores

suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum pro francho alodio et inmuni vobis, Poncio de Balcereynis, helemosinario Rivipollensis, et vestris successoribus, predictos mansos, cum hominibus et mulieribus presentibus et futuris, honoribus, possessionibus, censibus, usaticis, serviciis, agrariis, dominacionibus et jurisdictionibus, questiis, toltis, forciis, placitis, acapitis, terremeritis et jurisfirmamentis, hominum redempcionibus, et predicta molendina, cum aquis, aquariis, aqueductibus, molendinariis, et predictas decimas, cum levatis et cum omnibus eorum juribus et pertinenciis et integritatibus; ita quod omnia supradicta et singula habeatis et teneatis vos et vestri successores et monasterium Rivipollensis inperpetuum, ad omnes vestras et vestrorum voluntates omni tempore libere et franche faciendas quo ad dominum regem et omnes successores suos. Et ut non teneamini amodo vos vel vestri successores domino regi vel successoribus suis super predictis ratione questionis feudorum respondere, facio vobis et successoribus vestris ex parte domini regis et suorum successorum, firmum et irrevocabilem pactum decetero de non petendo et de non reconveniendo, imponendo michi perpetuum silencium. Quod est actum XVI kalendas novembris, anno Domini M° CC° LX° septimo.

Sig+num Bernardi *Farex* prenominati, qui hec firmo et auctoritatem domini regis presto.

Sig-(SM)-num Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis predicti, qui supradictis asenssum[a] presto.

Testes sunt: Petrus de Sala, Viccensis clericus, Raimundus de Capellano, jurisperitus, ffrater Martinus, comendator hospitalis de Berga, Raimundus Lobeti et Johannes Lobeti.

Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in registro isto die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

131

1267, 21 octubre

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha

reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, el comís de masos, bordes, censos i altres drets que Bernat de Morer, de Puigcerdà, i Sibil·la, vídua de Pere Ripoll i tutora dels seus fills i hereus, tenen al vilar d'Envalls, dins la parròquia de Santa Maria de Talló, i a les parròquies de Baltarga i Beders. En la seva compareixença, Bernat i Sibil·la han reconegut que aquestes possessions són feus del rei i que les van adquirir sense el seu consentiment. Han manifestat haver pagat als procuradors reials precedents, Bernat Guillem de Vilafranca i Bertran Gil, la suma total de 612 sous de moneda melgoresa pel preu de dues quintes degudes al rei. En conseqüència, Bernat Fareix els confirma en la possessió d'aquests béns, amb la condició que els tinguin en feu honorat pel rei, que no els alienin mai a cavallers, centres religiosos o eclesiàstics i que cada vegada que els alienin a altres persones paguin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Bernat i Sibil·la juren fidelitat al rei i prometen observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·la al marge intern: Bernardus Morer.
Postil·les al marge extern: Teyllo. – R. de Morer.

Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in eodem negocio assignati, a vobis Bernardo de Morerio de Podioceritano et Sibilia, uxore quondam Petri Ripolli, matre et tutrice legitima filiorum et heredum ejusdem, villarium de *Envals*, in terminis et parrochia Sancte Marie de Tolone, videlicet mansos, cum suis honoribus Guilelmi de *Envals* et *d'en Esteve* Rippa, sive bordam *dels Martins*, et mansum Vitalis *Jover*, et mansum de Salguera, et omnes census quos vobis prestant et prestare tenentur Guilelmus de Rippa et Bernardus de Rippa et Fferrarius de Escarivo, et *En Junchera*, et mansus qui dicitur *d'en Moles*, et Bernardus Baltarga, et omnes honores, possessiones, homines et mulieres, census, dominaciones et jura, que et quas vos accipitis et habetis in predictis et infra parrochias Sancte Marie de Tolone, de *Bederrs* et de *Baltarga*, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum omnia supradicta essent de feudo domini regis, fuerunt in vos et Petrum Ripolli quondam alienata consenssu[a] domini regis irrequisito.

Ad que litem contestando in judicio respondistis et concesistis[a] vos tenere omnia supradicta; et, timentes super premissis in judicio cum domino rege experiri, concesistis predicta esse de feudo domini regis et in terminis castri sui feudi. Proposuistis tamen et dixistis domino regi fore plenarie satisfactum in duabus quintis eidem competentibus ratione villarii antedicti, una videlicet eidem competenti pro empcione facta a predictis per Petrum Mercatoris quondam, et aliam eidem competenti ex empcione a vobis Bernardo de Morerio facta de predictis et Petro Ripolli quondam, in hunc [f. 43*v*] videlicet modum quod suficienter coram me probavistis quod Poncius Guilelmi quondam exsecutor in dicto negocio pro domino rege habuit et recepit ab hominibus dicti villarii ratione questionis feudorum viginti sex modios bladii, valentes CCVIII solidos melguriensium, et VI solidos in denariis. Item, habuit a predictis ratione predicta Bertrandus *Gil*, olim in dicto negocio pro domino rege procurator, CCXCIII solidos melguriensium et XIII modios bladi, valentes CIII solidos melguriensium; et ita inter dictum Poncium Guilelmi et Bertrandum Egidii, procuratores quondam domini regis in negocio feudorum, habuerant et receperunt ratione questionis feudorum de fructibus et expletis predicti villarii DCXII solidos melguriensium, in quibus est plenarie satisfactum domino regi in duabus quintis domino regi predicto competentibus ratione duarum vendicionum predictarum factarum a dicto villario de *Envals* et ejus honoribus; donans tamen vobis, siquid eidem domino regi plus predicta peccunia competeret pro duabus quintis supradictis. Ideoque, auctoritate comissionis mee, de consilio Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in negocio feudorum assignati, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis honoratum et suorum successorum vobis, prenominatis Bernardo de Morerio et Sibilie et filiis et heredibus dicti Petri Ripolli quondam, et vestris successoribus, predictum villarium et predictos mansos, cum hominibus et mulieribus, tam presentibus quam futuris, et cum omnibus honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinentiis, et cum censibus, usaticis, servicis, agrariis, dominacionibus et jurisdictionibus, questiis, toltis, forciis, placitis, accapitis, adempriviis, jurisfirmamentis, et cum redempcionibus hominum, et cum aquis, pascuis, silvis, pratis, plantis, silvis[b], molendinis, molendinariis, et cum omnibus et singulis predicto

villario et mansis et eorum detentoribus pertinentibus et pertinere debentibus quoquomodo: ita quod omnia supradicta habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum in feudum honoratum pro domino rege et successoribus suis; et non possitis predicta vel eorum aliqua alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque predicta vel eorum aliqua in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorundem, predictis tamen omnibus cum suis pertinenciis perpetuo remanentibus suum feudum; et ratione hujusmodi infeudacionis nullam alia novam servitutem vel ademprivium, servicium vel dominium habeat dominus rex vel successores sui in predictis. Et non possit vobis vel vestris obesse vel imputari, licet cessaveritis petere vel obtinere investituram dicti feudi a domino rege vel successoribus suis, cum predicta de uno in alium pervenient successive. Unde nos prenominati Bernardus de Morerio et Sibilia, uxor quondam Petri Ripolli, recipientes predictam infeudacionem et laudimium sub dictis pactis, promitimus per nos et omnes successores nostros, sub ypotheca bonorum nostrorum, de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia atendere et complere. Quod est actum XII kalendas novembris, anno Domini M° CC° LX° septimo. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo. S++na Bernardi de Morerio et Sibilie, uxoris Petri Ripolli quondam, predictorum, qui hec laudamus et firmamus. Sig+num Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis et judicis feudorum, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

S+++++na Raimundi de Pratis, Raimundi Lobeti, Arnaldi Lobeti, Raimundi de Capellano et Bernardi Galli, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et aliud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*. b. Silvis *repetit per error*.

132

1267, 21 maig

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha

reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, el comís de la meitat dels delmes del Capcir i d'un mas que el monestir de Sant Jaume de Jocon posseeix a Formiguera. En la seva compareixença, Ermengol ha reconegut que el seu monestir tenia aquests béns, negant que es tractés de feus reials. A fi de demostrar l'alodialitat d'aquestes possessions, ha presentat diverses actes, una de les quals demostra que el comte de Cerdanya Guillem Jordà[1] *tenia aquest delme en feu pel monestir de Jocon. També ha presentat una acta datada a Montpeller el 21 de desembre de 1266 en la qual Jaume I, rei de Catalunya-Aragó, mana a Bernat Fareix restituir a l'abat i al convent de Jocon la meitat dels delmes del Capcir que tenia segrestats. No havent pogut establir els drets del rei sobre aquest mas i sobre aquesta meitat dels delmes del Capcir, Bernat Fareix confirma l'abat i el monestir de Jocon en la possessió alodial d'aquests béns.*

Postil·les al marge extern: Abbas Sancti Jacobi de Jocono. – Formiguera. – Alod.

Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in eodem negocio assignati, a vobis Ermengaudo, Dei gracia abbate Sancti Jacobi de Jocono, et conventu ejusdem, medietatem decimarum de Capcirio, et quendam mansum quem habetis apud Fromiguera, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum omnia supradicta essent de feudo domini regis, fuerunt in dictum monasterium alienata domini regis et suorum predecessorum irrequisito consenssu[a]. Ad que litem contestando in judicio respondistis et concessistis vos tenere omnia supradicta. Negavistis tamen illa esse de feudo domini regis; et in defenssionem[a] vestram proposuistis predicta omnia et singula fuisse dicto monasterio collata pro francho alodio et inmuni, et eadem tenuisse predictum predictum monasterium pacifice et quiete et pro alodio a tanto tempore a quo non extat ad memoriam. Dixistis etiam et proposuistis Guilelmi Jordani quondam bone memorie illustrem comitem Ceritanie recepisse in feudum pro monasterio de Jocono medietatem decimarum

1. Guillem Jordà, comte de Cerdanya (1095-1109).

de Capcirio. Et ad probandum predicta ostendistis in judicio pro publico et vero quoddam instrumentum quod incipit: «In nomine Domini. Ego Guilelmus Jordani, comes Ceritanie», et finit ante signa: «regnante Filipo rege»; ostendistis etiam et obtulistis in judicio quandam literam domini regis suo sigillo sigillatam sub hac forma: «Jacobus, Dei gracia rex Aragonum, Majoricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispessulani, fideli suo Bernardo *Farex*, bajulo Ville franche Confluentis et collectori feudorum nostrorum Ceritanie et Confluentis, salutem et graciam. Dicimus et mandamus vobis firmiter quatenus nullum impedimentum vel contrarium faciatis abbati vel conventui monasterii Sancti Jacobi de Jocono super medietatem omnium decimarum de Capcirio quam eidem abbati et suo conventu emparastis ratione feudorum; immo eisdem predictam medietatem decimarum desemparetis et permitatis eos predictam medietatem decimarum possidere secundum quod in carta quam inde habet plenius continetur. Et hoc non mutunt aliqua ratione, immo taliter faciatis quod eos non videamus decetero super hujusmodi conquerentes. Datum in Montepessulano, XII° kalendas januarii, anno Domini M° CC° LX° sexto.» Ostendistis etiam in judicio pro publico et vero quoddam publicum instrumentum Guilelmi Jordani quondam bone memorie quod incipit: «Ego Guilelmus Jordani, comes Ceritanie», et finit ante kalendarium: «Facta est ista carta mense julio.» Item, quoddam aliud instrumentum quod incipit: «Anno Incarnactionis domini nostri Jhesu Christi», et finit ante subscripcionem notarii: «confirmo et subscribo.» Item, aliud instrumentum quod incipit: «Anno M° XVIII° Incarnacionis Domini», et finit: «hoc signum fecit». Que dua instrumenta predicta ostendistis pro publicis et veris et ad ostendendum titulum donacionis facte dicto monasterio pro francho alodio. Qua responsione habita et dictis instrumentis visis et diligenter intellectis, visoque etiam mandato domini regis cum sua litera michi directa, perscrutatis et diligenter requisitis caputbreviis, registro regio et universis aliis probacionum aminiculis, non potui aliqua certa indicia reperite per que predicta feudo domini regis subjacerent. Ideoque, auctoritate mandati domini regis michi directi et comissionis ab eodem michi facte, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ac etiam indulgeo pro francho et libero

alodio et inmuni, ad omnes vestras voluntates omni tempore faciendas, vobis, prenominato Ermengaudo, Dei gracia abbati de Jocono, et monasterio et conventui ejusdem, et vestris successoribus, predictam medietatem decimarum de Capcirio, cum omnibus juribus, levatis et pertinenciis earundem, et predictum mansum, cum omnibus hominibus et mulieribus presentibus et futuris, censibus, usaticis, serviciis, agrariis, dominacionibus, [f. 44] servitutibus et jurisdictionibus, et cum omnibus et singulis que vos et dictum monasterium accipitis et accipere debetis et consuevistis in predictis; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum pro francho et libero alodio et inmuni, ad omnes vestras voluntates omni tempore, et vestrorum, libere faciendas. Ne vero super premissis vel eorum aliquibus teneamini vos vel successores vestri amodo domino regi vel suis successoribus ratione questionarum feudorum respondere, facio vobis firmum et irrevocabilis pactum de non petendo nomine domini regis et suorum successorum, absolvens vos et dictum monasterium et successores vestros a peticione omnium predictorum et singulorum eorundem. Quod est actum XII° kalendas junii, anno Domini M° CC° LX° septimo. S+num Bernardi *Farex*, qui hec firmo.

S++++na Arnalli de *Valespirans*, camerarii Campirotundi, Jacobi de *Ondzes*, Guilelmi de Prato et Raimundi de Roseto, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

FUNDACIÓ NOGUERA

133

1267, 25 novembre

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Bernat Joan, de Puigcerdà, en la possessió d'una terra situada dins el territori de Pallerols, amb la condició que ell i els seus successors la tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers o centres religiosos i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei

la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Reserva el cens que el rei percep sobre aquesta terra. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 10 sous de moneda melgoresa. Bernat Joan promet fidelitat al rei i es compromet a observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: B. Joh. – F.
Postil·les al marge extern: Ja. Clayranni de Podioceritano succedit. – Paylleroles. – Tenet Raimundus [Riu].

Pateat universis quod ego Bernardus *Farex* de Villalibera Confluentis, datus a domino rege Aragonum in negocio feudorum exsecutor in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Bernardo Johanni de Podioceritano, et vestris successoribus, unam terram, quam habetis et tenetis in terminis de *Pailleroles*, et affrontat in terra Guilelmi Johannis de duabus partibus, et in reguerio, et in terra Cerdani de Rivo; ita quod predictam terram sic terminatam habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem eidem et suis successoribus perpetuo observetis; et non possitis predictam terram alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum et pro quinta dicte terre quinta pars precii ejusdem, predicta terra perpetuo remanente de suo feudo. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex vel sui successores in predictis, salvo tamen censu quem dominus rex recipit et recipere debet et consuevit in dicta terra. Et pro hac confirmacione et laudimio dedistis et solvistis michi nomine domini regis et in ejus servicium recipienti pro quinta decem solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde ego Bernardus Johannis predictus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium sub dictis pactis, promito per me et omnes successores meos de predictis domino regi et suis successoribus fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia supradicta atendere et complere, obligans inde omnia bona mea ubique habita et

habenda. Quod est actum VII° kalendas decembris, anno Domini M° CC° LX° septimo. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Bernardi Johannis predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis et judicis feudorum, qui hec laudo et auctoritatem judicis in hiis presto.

S++++na Guilelmi de *Bolvir*, Bernardi de *Edzerr*, Guilelmi Johannis et Bernardi Maurini, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

134

1268, 28 abril

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, confirma Joan Guiu, de Ripoll, en la possessió del terç dels delmes de la parròquia de Ribes, amb la condició que ell i els seus successors tinguin aquesta porció dels delmes en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers o centres religiosos i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 50 sous de moneda barcelonesa de tern.

Postil·les al marge intern: Jo. Guidoni. – Raimundus Noell tenet. – F.
Postil·la al marge extern: Ribes.

Pateat universis quod ego Bernardus *Farex* de Villalibera Confluentis, procurator et exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum constitutus in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, auctoritate comissionis mee, nomine domini regis et per ipsum et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Johanni Guidoni de Rivipollo, et vestris successoribus, terciam partem decimarum de Rippis et totius parrochie et decimalis ac adjacencie de Rippis; ita quod predictam partem decimarum cum juribus, fructibus, expletis, levatis et integritatibus et pertinenciis

suis habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum in feudum pro domino rege et successoribus suis; et fidelitatem diligentem domino regi et suis successoribus perpetuo observetis vos et vestri; et non possitis predictam terciam partem decimarum aut aliquid ejusdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque predicta vel aliqua eorundem in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii earundem, predictis tamen omnibus cum suis juribus et pertinentiis perpetuo remanentibus de suo feudo. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex vel successores sui in predictis, salvo tamen censu, si forte posset probari dominum regem debere vel consuevisse recipere in predictis. Et non possit vobis vel vestris imputari vel obesse, licet cessaveritis petere vel obtinere investituram dicti feudi, cum predicta de uno in alium pervenerint successive. Et pro hac confirmacione et laudimio habui et recepi a vobis pro quinta quinquaginta solidos barchinonensium coronatorum de terno, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans vobis nomine domini regis et suorum successorum quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Quod est actum IIII° kalendas madii, anno Domini M° CC° LX° octavo. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo et auctoritatem domini regis presto.

S++++na Arnalli *Pelicer*, Raimundi de Sorede, Raimundi de Roseto et *Bernardi Embretad*, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

FUNDACIÓ NOGUERA

ABC DEF GHI

135

1268, 6 maig

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, confirma Arnau Muntaner, de Toses, en la possessió del terç dels delmes de Saltèguet, amb la condició que ell i els seus successors tinguin aquesta porció dels delmes en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers o centres religiosos i que

cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 80 sous de moneda melgoresa. Arnau Muntaner promet fidelitat al rei i es compromet a observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: Salteguel. – A. Muntaner. – F.

[f. 44*v*] Pateat universis quod ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, procurator a domino rege in negocio feudorum constitutus in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, ex parte domini regis et per ipsum et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum honoratum domini regis et suorum successorum vobis, Arnallo *Muntaner* de *Toses*, et vestris successoribus, terciam partem decimarum de *Salteguel* et omnium jurium, fructuum, expletorum, levatarum et pertinenciarum dicte decime et totius parrochie, adjacencie terminorum ac decimalis ejusdem; ita quod predictam terciam partem decimarum, cum omnibus juribus, dominacionibus et pertinenciis ejusdem habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum honoratum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem domino regi et suis successoribus perpetuo observetis vos et vestri; et non possitis predictam terciam partem decimarum alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque predicta vel eorum aliqua in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio predictorum quinta pars precii earundem, predicta tamen decima cum omnibus suis juribus et pertinenciis perpetuo remanentibus de suo feudo. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu, si forte posset probari dominum regem debere vel consuevisse recipere in predictis, vel suis antecessores. Et non possit vobis vel vestris imputari vel obesse, licet cessaveritis petere vel obtinere a domino rege vel successoribus suis investituram dicti feudi, cum de uno in alium predicta pervenerint successive. Et pro hac confirmacione et laudimio dedistis et solvistis michi transigenti nomine domini regis pro quinta LXXX solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde ego Arnallus *Muntaner* prenominatus, reci-

piens predictam infeudacionem et laudimium sub dictis pactis, promito per me et omnes successores meos, sub ypotheca bonorum meorum, de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia atendere et complere. Quod est actum IIe nonas madii, anno Domini M° CC° LX° VIII°. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui ex parte domini regis hec firmo. S+num Arnalli *Muntaner* predicti, qui hec firmo.

S++++na Arnalli Petri, Raimundi de Roseto, Raimundi de Sorede et Petri Bajuli de *Belveser*, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

136

1268, 17 juliol

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, confirma Ramon de Sescases, de Gorguja, en la possessió de dos prats i una terra situats dins el territori de Llívia, amb la condició que ell i els seus successors els tinguin en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers o centres religiosos i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 40 sous de moneda melgoresa. Ramon de Sescases promet fidelitat al rei i es compromet a observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: R. de Zescases de Gurguya. – Livia. – F.

Pateat universis quod ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege procurator et exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, de consilio et asenssua Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in dicto negocio assignati, per dominum rege et omnes successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum suc-

cessorum vobis, Raimundo de *Zes Cases* de *Gurguja*, et vestris successoribus, unum pratum, cum omnibus suis pertinenciis, quod habetis et tenetis in terminis et adjacenciis de *Livia*, quod affrontat in prato Guilelmi de *Cases* de *Gurguja* de duabus partibus, et in terra vestra et in terra Arnalli *Carbonell*; item, unam terram, quam habetis in dictis terminis de *Livia*, que affrontat in campo Petri de *Zes Cases*, et in prato vestro, et in terra Arnalli *Carbonell*, et in via de *Forches*; item, unum pratum, quod habetis in dictis terminis, quod affrontat in rivo de *Edzerr* et in terra de *Na Tresvila* et in prato Petri Calii de *Gurguja*; ita quod predicta prata et dictam terram, cum omnibus suis pertinenciis et juribus, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum in feudum pro domino rege et successoribus suis; et fidelitatem diligentem eidem et suis successoribus perpetuo observetis vos et vestri; et non possitis predicta vel eorum aliqua alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque predicta vel aliqua illarum in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorundem, predictis omnibus cum suis pertinenciis perpetuo remanentibus de suo feudo. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu, si forte posset probari dominum regem debere vel consuevisse recipere in predictis; promitens vobis quod dominus rex et sui successores facient vos et successores vestros tenere et habere omnia supradicta contra omnes personas personas[b] pro suo feudo, vobis tamen facientibus in posse ejusdem cuilibet de vobis conquerenti justicie complementum. Et pro hac confirmacione et laudimio habui et recepi a vobis nomine domini regis quod predicta modo valent precii quadraginta solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde ego Raimundus *de Zes Cases* prenominatus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium sub dictis pactis, promito per me et omnes successores meos, sub ypotheca bonorum meorum, de predictis domino regi et suis successoribus fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia atendere et complere. Quod est actum XVI° kalendas augusti, anno Domini M° CC° LX° octavo. S+num Bernardi *Farex* prenominati, qui hec firmo. S+num Raimundi de *Zes Cases* predicti, qui hec laudo.

S+num Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis et judicis feudorum, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto.

S+++++na Raimundi Guilelmi de Invidio, Berengarii de Solerio, Guilelmi Clementis, Petri *Borsser* et Johannis *Astruch*, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*. b. *Sic*.

137

1265, 22 novembre

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant Bernat Botí, de Manresa, jutge assignat als afers dels feus dels homes de Puigcerdà, el comís de dos masos que Guillem Comdor, de Florí, té dins el territori del vilar de Florí. En la seva compareixença, aquest darrer ha negat que es tractés de feus reials i ha afirmat que va comprar aquests dos masos en alou a l'abat de Sant Miquel de Cuixà. Havent demostrat Bertran Gil que aquests masos se situen dins la jurisdicció del castrum d'Ur, que és un feu reial, Guillem Comdor ha acceptat transigir i li ha pagat 50 sous de moneda melgoresa. En conseqüència, confirma Guillem Comdor en la possessió d'aquests dos masos, amb la condició que ell i els seus successors els tinguin en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Guillem promet fidelitat al rei i es compromet a observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·la al marge superior: Guilelmi Comdor de Flori.
Postil·la al marge intern: F.
Postil·la al marge extern: Floridi.

[f. 45] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et datus ab eodem exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Bernardi Butini de Minorisa, jurisperiti, judicis a

domino rege in eodem negocio assignati in questionibus hominum Podiiceritani, a vobis Guilelmo *Comdor* de Floridi, duos mansos, cum honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinenciis eorundem, et cum hominibus et mulieribus et eorum projeniebus, quos habetis et tenetis in villario de Floridi et in ejus terminis et pertinenciis, quorum unus est Petri *Laureta* et alius Johannis *Rocha*, quos etiam emistis et habuistis ab abbate Sancti Michaelis de Coxano, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia, cum essent de feudo domini regis, erant in vos alienati domino regi et suis predecessoribus irrequisitis. Vos autem litem contestando in judicio respondistis et concessistis vos tenere predicta. Negavistis tamen illa esse de feudo domini regis. Et in defenssionem vestram proposuistis predicta emisse pro alodio francho a dicto abbate Coxanensis. Ego vero, ad fundandam domini regis intencionem, proposui in judicio castrum de [Uro], in cujus terminis sunt predicta, teneri in feudum pro domino rege. Vos autem, timentes super premissis in judicio cum domino rege experiri periculum, sentencie evitandi, composuistis mecum nomine domini regis. Et, ut laudarem et confirmare vobis predicta ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi nomine domini regis et in ejus servicium recipienti pro quinta quinquaginta solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus premissa peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde, auctoritate comissionis mee, de consilio et asenssu dicto Bernardi Butini de Minorisa, judicis ut predicitur assignati, per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum vobis, prenominato Guilelmo *Comdor* de Floridi, et vestris successoribus, ad feudum domini regis et suorum successorum, predictos duos mansos, cum hominibus, mulieribus et eorum projeniebus, et redempcionibus eorumdem, censibus, usaticis, serviciis, agrariis, dominacionibus et jurisdictionibus, et cum honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinenciis eorundem, terris cultis, incultis et heremis, et pratis, silviis, garricis, nemoribus, aquis, pascuis et generaliter cum omnibus aliis et singulis predictis mansis et eorum detentoribus pertinentibus; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et vestri successores ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem eisdem perpetuo observetis; et non possitis predicta vel aliqua

eorundem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis supradicta, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorundem, predictis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex vel sui successores in predictis. Unde ego prenominatus Guilelmus *Comdor* recipiens predictam infeudacionem et laudimium, promito per me et meos, sub ypotheca rerum mearum, de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem perpetuo observare et omnia alia attendere, observare et complere. Quod est actum X° kalendas decembris, anno Domini M° CC° LX° V°. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec laudo. S+num Guilelmi *Comdor* prenominati, qui hec firmo.

S+num Bernardi Butini de Minorisa, jurisperiti, judicis a domino rege, ut predicitur, in questionibus feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

S++++na Ambronii, P. Galli, Johannis de *Vilalobent* et Petri Jovarii, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege post mortem Petri Ripolli in conficiendis instrumentis negocii feudorum et in reddendis et subsignandis instrumentis que dictus P. Ripolli receperat et notaverat racione feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc (...)[a] registro tercio kalendas decembris, anno Domini M° CC° LX° VI.

ABC DEF GHI

a. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a la signatura notarial.*

FUNDACIÓ NOGUERA

138

1265, 21 abril

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant Guillem Carles, jutge de feus, el comís d'uns masos situats a Saneja i dins el vilar de Cases, a Feners, així com de tots els quarts, delme de les muntanyes, censos i altres rendes que Arnau de Cos, d'Acs, va comprar a Ramon de Vinçà, i també dels censos sobre tres masos

del vilar de Cases que Ramon Guillem d'Enveig, va donar a Arnau de Cos. No havent aconseguit establir els drets del rei sobre aquests béns, Bertran Gil confirma Arnau de Cos i els seus successors en la seva possessió alodial.

Postil·la al marge superior: Requirat recognitionem Raimundi Guilelmi de Invidio.

Postil·les al marge extern: Alou. – Arnaldi de Cozio. – Feners. – Alo.

[f. 45*v*] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eodem exsecutor in questione negocii feudorum in partibus Confluentis et Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate comissionis michi facte a domino rege, nomine ipsius in judicio peterem sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in eodem negocio feudorum, a vobis Arnallo de Coçio de *Achs*, domino regi in comissum adjudicari mansum de Vicco de *Eyxeneja* in Ceritania, et mansum Raimundi Martini de Casis quondam, et mansos Bertrandi et Petri Martini, et mansum milicie Raymundi de Vinciano in villario de Casis de[a] *Feners*, et omnes quartos et decimam que dicitur de montanis, et census et terremerita que emistis a dicto Raimundi de Vinçiano, et quosdam quartos, quos emistis apud *Feners* a dicto Raimundo de Vinçiano, et quosdam census, quos vobis dedit Raimundus Guilelmi de Invidio apud villarium de Casis, in mansis *deç Guiffrens* et Andree et *d'en Pomeria*, dicens predicta omnia fore de feudo domini regis et in vos esse alienata et distracta domino rege irrequisito. Vos autem litem contestando in judicio respondistis predicta omnia non esse de feudo domini regis; ipsa enim omnia dicebatis emisse pro alodio libero et immuni. Post cujus litis contestationem, ego cum omnibus illis qui de mandato domini regis mecum ducunt negocium feudorum deliberavi, et perscrutatis et inquisitis diligenter omnibus capudbrevis et universis aliis probacionum aminiculis, registro et fama gencium, non potui invenire quod predicta subjacerent feudo domini regis, nec quod essent de termino ville vel loci reyalenchi domini regis, quare habui defficere in probacione et in fundanda intencionem domini regis quo ad predicta. Unde, auctoritate et potestate michi a domino rege comissa laudandi et confirmandi honores hujusmodi pro alodio cum rescripto ejusdem dato Gerunde sui sigilli majoris pendentis munimine roborato, per dominum regem et successores suos laudo, concedo, confirmo, diffinio et

indulgeo inperpetuum vobis, Arnallo de Coçio prenominato, et vestris successoribus, ad omnes vestras et vestrorum voluntates libere faciendas, omnes supradictos mansos et mansatas, decimas, censuus et terremerita, cum omnibus juribus, dominacionibus et pertinenciis eorundem, sicut eadem omnia emistis et conseccutus fuistis predictis titulis, ita quod eadem omnia et singula pro francho alodio et inmuni habeatis et teneatis, et quod nullam dominus rex racione feudi in predictis habeat servitutem; promitens per dominum regem et me ejus vicem gerentem quod nunquam questio vel actio contra vos et vestros successores super premissis aliquatenus moveatur; faciens, auctoritate domini regis, vobis et vestris sollempne pactum de non petendo omnibus supradictis. Quod est actum XI° kalendas madii, anno Domini millesimo CC° sexagesimo quinto. S+num Bertrandi Egidii, portarii domini regis prenominati, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli, judicis prenominati, qui hec omnia firmo et auctoritatem judicis presto.

S++++na Petri Rubei, jurisperiti, et Petri de Rippa, et Raimundi *Aurer*, et Raimundi de *Casafrancha de Edorrs*, et A. *Amell*, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro, cum littreis suprapositis in sexta linea die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. casis de *afegit a l'interlineat*.

FUNDACIÓ NOGUERA

139

1265, 22 abril

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant Guillem Carles, jutge de feus, el comís de dos masos, quatre bordes i altres drets i rendes que el priorat de Sant Jaume de Frontanyà té dins la parròquia de Sant Joan de Dorres. El prior, Guillem d'Acs, havent demostrat en un primer moment a Ponç Guillem de Vilafranca actes molt antigues que proven que aquestes possessions pertanyien des de fa molt de temps a la seva església, i sense que Bertran

Gil hagi pogut demostrar els drets del rei sobre aquests béns, el prior li ha pagat 100 sous de moneda melgoresa pel servei del rei. En conseqüència, Bertran Gil confirma el priorat de Sant Jaume de Frontanyà en la possessió alodial d'aquests béns.

Postil·la al marge superior: Prior Sancti Jacoi de Frontihiano.
Postil·la al marge intern: Alo.
Postil·la al marge extern: Edorrs.

[f. 46] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exsecutor in questione negocii feudorum in partibus Confluentis et Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate comissionis michi facte ab eodem domino rege, nomine ipsius in judicio peterem sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in eodem negocio feudorum, a vobis Guilelmo de *Ach*, priore Sancti Jacobi de Frontiniano, et ab ecclesia vestra, domino regi in comissum adjudicari mansos et mansatas, honores et census, homines et mulieres et universa alia que vos et dicta ecclesia vestra habetis et tenetis in villa de *Edorrs* et in terminis Sancti Johannis ejusdem, dicens predicta omnia fore de feudo domini regis et in vos et ecclesiam vestram esse alienata et distracta ipso domino rege et suis predecessoribus irrequisitis. Vos autem, cum inde essetis per Poncium Guilelmi de Villa francha, tunc exseccutorem ipsius negocii, requisitus ostendistis per antiquissima instrumenta predicta omnia vestram ecclesiam fuisse conseccutam ab antiquissimo tempore a quo citra proposuitis predicta omnia et singula vestram ecclesiam pro libero alodio possedisse; procuratorio vero nomine pro vobis in judicio litem contestando fuit responsum predicta omnia non esse de feudo domini regis. Propositum enim fuit vestram ecclesiam fuisse conseccutam omnia supradicta pro libero alodio et inmuni. Post cujus litis contestacionem, ego cum illis qui mecum ducunt negocium deliberavi; et perscrutatis et inquisitis diligenter omnibus capudbreviis et universis aliis probacionum amminiculis, et registro regio et fama gencium, non plene potui debitoque invenire quod predicta subjacerent feudo domini regis, nec quod essent de termino castri feudi sui, nec quod essent de villa vel loco reyalenchi sui; quare habui defficere in probacione et in fundanda intencionem domini regis quo ad predicta. Unde, de consilio prenominati Guilelmi Caroli, judicis, et attendens prefatum antiquitatem temporis,

auctoritate et potestate michi a domino rege comissa laudandi et confirmandi honores hujusmodi pro alodio cum rescripto ejusdem dato Gerunde sui sigilli majoris pendentis munimine roborato, recipiens a vobis prenominato in servicium domini regis centum solidos melguriensium pro hujusmodi laudimio et concessione, in quibus excepcioni peccunie non numerate renuncio, per dominum regem et successores suos laudo, concedo, confirmo, diffinio et indulgeo inperpetuum ecclesie Sancrti Jacobi de Frontiniano et vobis, Guilelmo de *Ach*, ejusdem priori, et vestris successoribus, et clericis ejusdem ecclesie presentibus et futuris, ad omnes vestras et vestrorum voluntates libere faciendas, mansum Petri *Deusde* et bordam Guilelmi Raymundi et mansum Ferrarii *Corell*, hominum propriorum vestrorum, et bordam quam tenet pro vobis Fferraria *Palmes*, et bordam quam tenet pro vobis Bernardus Borrelli, et omnes alios honores, census, decimas, terremerita, homines et mulieres, et omnia que vos habetis et singula alia et vestra ecclesia habet in villa predicta de *Edorrs* et terminis suis, ita quod eadem omnia et singula pro francho alodio et inmuni habeatis et teneatis, et quod nullam dominus rex vel successores sui racione feudi in predictis habeat servitutem; promitens per dominum regem et successores suos quod nunquam questio vel actio contra vos et vestros successores et predictam ecclesiam super premissis aliquatenus moveatur; faciens, auctoritate domini regis, vobis et vestre ecclesie sollempne pactum de non petendo omnibus supradictis. Quod est actum X° kalendas may, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii, portarii domini regis predicti, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in negocio feudorum, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto.

S++++na Petri Rubei, jurisperiti, et Petri de Rippa, et Rogerii Petri, et Raimundi *Aurer*, et Raimundi de *Casafrancha*, capellani *de Edorrs*, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

140

1265, 22 abril

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant Guillem Carles, jutge de feus, el comís de dos masos i altres drets i rendes que Ramon de Casafranca i Joan de Casafranca, de Dorres, tenen dins la parròquia de Sant Joan de Dorres i que els seus predecessors havien comprat al difunt Pere de Palau. No havent aconseguit demostrar els drets del rei, Bertran Gil confirma Ramon i Joan en la possessió alodial d'aquests béns. També confirma l'església de Santa Maria de Bell-lloc en la possessió alodial d'un altre mas situat a la parròquia de Dorres que li havia estat donat per Bernat de Rigolisa. Per aquesta confirmació, Bertran Gil reconeix que ha rebut 50 sous de moneda melgoresa.

Postil·les al marge extern: Alou. – R. de Casa francha. – Edorrs. – Alo.

[f. 46*v*] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exsecutor in questione negocii feudorum in partibus Confluentis et Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate comissionis michi facte ab eodem domino rege, nomine ipsius in judicio peterem sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in eodem negocio feudorum, a vobis Raimundo de *Casa francha* et Johanne de *Casa francha*, de *Edorrs*, domino regi in comissum adjudicari mansos Ademarii et Vitalis, hominum vestrum in villa de *Edorrs*, et alios honores, decimas, census et terremerita, que habetis et tenetis in villa et in terminis et adjacencia Sancti Johannis ejusdem, quos mansos et honores et pertinencias antecessores vestri emerunt a Petro de Palacio quondam, dicens predicta omnia fore de feudo domini regis et in vos esse alienata, et antecessores vestros, consensu domini regis irrequisito. Vos autem, litem contestando in judicio, respondistis predicta omnia non esse de feudo domini regis, ipsa enim omnia dicebatis pro alodio empta fuisse. Post cujus litis contestacionem, ego cum illis qui de mandato domini regis mecum ducunt negocium predictum deliberavi; et perscrutatis et diligenter inquisitis capudbreviis et universis aliis probacionum amminiculis, registro regio et fama gencium, non potui invenire quod predicta subjacerent feudo

domini regis, nec quod essent de termino ville vel loci vel castri feudi domini regis vel reyalenchi sui; quare habui defficere in probacione et in fundanda intencionem domini regis quo ad predicta. Unde, auctoritate et potestate michi a domino rege comissa laudandi et confirmandi honores hujusmodi pro alodio cum rescripto ejusdem dato Gerunde sui sigilli majoris pendentis munimine roborato, per dominum regem et successores suos laudo, concedo, confirmo, diffinio et indulgeo inperpetuum manso de *Casa francha de Edorrs* et vobis prenominato Raimundo de *Casa francha* et Johanni de *Casa francha*, detentoribus ipsius mansi, et vestris successoribus inperpetuum, predictos mansos, cum hominibus, mulieribus et pertinenciis eorumdem, et alios honores, tenedones, decimas, census et terremerita, que habetis vel tenetis in ipsa villa et in terminis et adjecencia ejusdem. Et insuper laudo et concedo ecclesie Sancte Marie de Bello loco de ejusdem parrochia quendam mansum, quem dedit ipsi ecclesie Bernardus de Aragolisa in ipsa villa et terminis suis, qui vocatur mansus Bernardi Guizfredi, hominis dicte ecclesie, cum omnibus que ad ipsum mansum pertinent sive expectant; ita quod omnia predicta vos et vestri successores rectores mansi de *Casa francha*, et quo ad mansum predicte ecclesie de Bello loco omnes rectores ipsius ecclesie, presens et futuri, teneatis et habeatis pro francho alodio et inmuni, et quod nullam dominus rex racione feudi in predictis habeat servitutem; promitens per dominum regem et successores suos quod nunquam questio vel actio contra vos et vestros successores, quo ad mansum predicte ecclesie de Bello loco contra successores et rectores dicte ecclesie, super premissis aliquatenus moveatur; faciens, auctoritate domini regis firmum et sollempne pactum de non petendo. Pro quo laudimio, concessione et diffinicione dedistis michi in servicium domini regis quinquaginta solidos melgu-riensium, a quibus contentus, renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans vobis, si quid plus premissa peccunia pro hujusmodi laudimio competeret domino regi. Quod est actum x° kalendas may, anno Domini millesimo cc° lx° quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in negocio feudorum, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

S++++na Petri Rubei, jurisperiti, et A. de Coçio de *Achs*, Petri de Rippa de Podiocerdano, et Raimundi *Aurer*, et Guilelmi de Ysavalle, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a

domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

141

1265, 21 abril

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant Guillem Carles, jutge de feus, el comís de masos, honors i altres drets i rendes que Bonmacip, fill del difunt Bernat Bonmacip, de Puigcerdà, té dins la parròquia de Sant Martí d'Aravó. No havent aconseguit demostrar els drets del rei, Bertran Gil confirma Bonmacip en la possessió alodial d'aquests béns després de Bonmacip li hagi pagat 100 sous de moneda melgoresa.

Postil·les al marge extern: Alou. – Bomasip de Podio cerdano. – Aravo. – Alo.

Pateat universis quod Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exsecutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi, auctoritate sibi comissa a domino rege et nomine ipsius in judicio petiit sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in ipso negocio feudorum, a Bonomancipio, filio quondam Bernardi Bonmancipii de Podiocerdano mansos, honores, possessiones, census, usaticos, homines, mulieres et jura alia universa, que idem Bonummancipium habet apud Sanctum Martinum de Aravone et in terminis et adjeçentia ejusdem, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia asserebat predicta omnia esse alientata in antecessores predicti Bonimancipii irrequisito consensu domini regis et predecessorum suorum, cujus erant feudum. Predictum autem Bonummancipium, litem contestando respondendo in judicio, negavit predicta esse feudum domini regis et de villa vel loco vel castro feudi sui vel reyalenchi sui, vel censualis loci, vel de terminis eorumdem. Asseruit etiam predicta omnia antecessores suos tenuisse et emisse pro alodio. Post cujus litis contestacionem, neque per registrum vel alias probaciones potuit intentionem domini re-

gis idem Bertrandus fundare. Et cum oporteret ipsum deficere in probando, recepit idem Bertrandus composicionem a dicto Bonomancipio; et ab eo etiam habuit et suscepit in servicium domini regis centum solidos melguriensium, ut auctoritate domini regis predicta sibi laudaret et firmaret pro alodio. Quapropter, auctoritate sibi comissa a domino rege laudandi et confirmandi predicta omnia pro alodio, dum non posset constare liquido honores hujusmodi esse de feudo suo, cum rescripto ejusdem domini regis dato Gerunde sui igilli majoris pendentis minimine roborato, laudavit et confirmavit ac corroboravit inperpetuum predictus Bertrandus auctoritate et nomine domini regis predicto Bonomancipio et suis successoribus, de vountate et consilio prenominati Guilelmi Caroli, judicis, omnes mansos, honores et possessiones, prata et pertinencias, homines et mulieres, et jura alia universa et singula, que idem Bonummancipium habet et tenet apud Sanctum Martinum de Aravone et in terminis et adjecentia ejusdem; ita quod ipsa teneant et habebant ipse et successores sui pro francho alodio et inmuni quo ad dominum regem, ad faciendum inde suas proprias voluntates, et quod dominus rex vel successores sui in predictis ratione feudi nullum habeant servicium, vel aliquam servitutem, faciens inde nomine domini regis predicto Bonomancipio firmum et sollempne pactum de non petendo. Ideoque idem Bertrandus, excepcioni peccunie non numerate recuncians, auctoritate domini regis dedit et remisit predicto Bonomancipio quicquid amplius ratione hujusmodi laudimii et confirmacionis eidem competeret ex premissis. Quod est actum XI° kalendas may, anno Domini M° CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo et auctoritatem domini regis in hiis presto. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in hoc negocio assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto.

S++++na Petri Rubei, jurisperiti, et Berengarii, sacriste Sancti Michaelis, et Petri de Rippa et Raimundi *Aurer* de Podiocerdano, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

142

1265, 22 abril

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant Guillem Carles, jutge de feus, el comís del delme de Queixans que Ramon Aurer, de Puigcerdà, va comprar a Guillem de Bolvir amb l'acord de Galceran de Pinós, perquè és tingut en feu i ell mateix l'ha de tenir en feu per l'Església d'Urgell. També ha reclamat algunes honors i censos a Sant Martí d'Aravó que Ramon Aurer va comprar a Pere de Palau amb l'acord de Berenguer de Soler, perquè aquests béns són tinguts en feu. No havent aconseguit demostrar els drets del rei, Bertran Gil confirma Ramon Aurer en la possessió d'aquests béns. També li confirma la possessió del mas de Ramon Hug, de Ger, i de tot allò que en depèn que ell té en feu per l'abat i el monestir de Sant Miquel de Cuixà.

Postil·les al marge superior: R. Aurerii. – De Chexans.
Postil·les al marge intern: Alou. – Alo.
Postil·la al marge extern: Quexans.
Postil·la al peu de l'acta: de Queixas

[f. 47] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et datus ab eo excusator[a] in negocio feudorum in partibus Conflue(n)tis et Cerritanie et Rivipollesii et viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate comissionis meę peterem in judicio sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in ipso negocio, a vobis Raymundo Aurerii de Podiocerdano, decimam de *Chexans*, quam emistis a Guilelmo de Bolvirrio, cum laudimio Gaucerandi de *Pinos*, pro quo in feudum tenebatur, qui, ut dicebatur, ipsam decimam debebat tenere pro ecclesia Urgellensis, et quosdam honores et census, quos emistis a Petro de Palacio apud Sanctum Martinum de Aravone, cum laudimio Berengarii de Solario, pro quo in feudum tenebantur, dicens predicta omnia fore de feudo domini regis et in vos esse alienata consensu ipsius domini regis irrequisito. Vos autem, litem contestando in judicio, respondistis predicta omnia non esse de feudo domini regis. Qua litem contestata, deliberavi plenarie, et perscrutatis ac diligenter inquisitis capudbreviis et universis aliis probacionum aminiculis, registro regio et fama gentium, non inveni quod predicta subjacerent feudo domini regis; macxime[b] cum de jure

communi decime pro ecclesia teneri noscuntur et ab antiquo, ut dicebatur, hujusmodi decima pro ecclesia et Urgellensis episcopo tenebatur, et dicta villa Sancti Martini de Aragone non subjacebat in aliquo termino castri feudi domini regis, vel ville seu loci reialenchi sui. Quare, deffectu probacionis, auctoritate et potestate michi a domino rege comissa laudandi et confirmandi honores hujusmodi pro alodio cum rescripto ejusdem sui sigilli majoris pendentis munimine roborato, per eundem dominum regem et successores suos laudo, concedo, confirmo, diffinio et indulgeo in perpetuum vobis, Raymundo Aurerii prenominato, et vestris successoribus inperpetuum, ad omnes vestras et vestrorum voluntates faciendas pro francho et libero alodio quantum ad dominum regem et successores suos, predictam decimam de *Chexans*, cum omnibus juribus et pertinenciis suis, et illos census et honores, quos emistis a predicto Petro de Palacio apud Sanctum Martinum de Aravone, cum omnibus juribus et pertinentiis suis. Insuper etiam, cum nobis constat vos tenere in feudum pro abbate et monasterio Sancti Michaelis de Cuxano mansum Raymundi Ugonis de *Ger*, cum honoribus et pertinentiis suis, quo ad nos ut inde nullam peticionem contra vos moveam racione comissionis mee predicte pro domino rege, eundem mansum vobis diffinio, indulgeo et absolvo nomine domini regis supradicti. Et ita pro francho alodio et inmuni, quo ad dominum regem, predicta omnia teneatis et habeatis vos et vestri, ad faciendas inde vestras proprias voluntates, faciens vobis firmum et sollemne pactum de non petendo, promittens vobis auctoritate domini regis predicti quod nunquam super premissis ab eodem domino rege vel successoribus suis racione feudi questio aliqua moveatur. Quod est actum x° kalendas may, anno Domini millesimo cc° lx° quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in negocio feudorum, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

S+++++na Petri Rubei, jurisperiti, A. de Coçio de *Achs*, et Petri de Rippa de Podiocerdano, et Raimundi *Aurer*, et Guilelmi de Hisavalle et Bonimancipii, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic per* exsecutor. b. *Sic*.

143

1265, 21 abril

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant Guillem Carles, jutge de feus, el comís de diversos masos de la parròquia de Santa Llocaia i de tasques de la muntanya que Pere Ferran, de Puigcerdà, va comprar al cavaller Ramon de Juià i a la seva esposa Ramona, filla del difunt cavaller Guillem de Vedrinyans. També ha reclamat el mas de Coma, situat a la mateixa parròquia, que Pere Ferran va comprar a Bernat Ballester, fill del difunt Ponç Ballester, i dos masos situats a Saneja que va comprar als hereus dels germans Arnau de Serra i Pere de Serra. No havent aconseguit demostrar els drets del rei, Bertran Gil confirma Pere Ferran en la possessió d'aquests béns, amb la reserva del cens anual que el mas de Coma fa a la sajonia de Cerdanya. Per aquesta confirmació, Bertran Gil reconeix que ha rebut 100 sous de moneda melgoresa pel servei del rei.

Postil·les al marge extern: Alou. – Sancta Leocadia. – P. Fferran. – Alo.

[f. 47*v*] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate michi comissa a domino rege et nomine ipsius in judicio peterem sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in eodem negocio, a vobis Petro Ferrando de Podiocerdano, mansos Guilelmi de *Ach* et Petri *Lambard*, et Guilelmi *Tascher*, et Guilelma Tascheria, et taschas de monte, que omnia vos emistis apud Sanctam Leocadia de *Paladoll* in Ceritania a Raimundo de Junya, milite, et Raimunda, uxore ejus, quondam filia Guilelmi de *Vidrinnans*, militis, et mansum de Coma in eadem parrochia Sancte Leocadie, quem emistis a Bernardo Ballistario, filio quondam Poncii Ballistrarii, et mansos qui fuerunt Bernardi *Maura* et Bernardi *Sunnyer* quondam de Eyxeneja, quos insimul cum aliquibus aliis honoribus emistis apud Eyxenejam in Ceritania ab heredibus et filiis Arnalli de Serra et Petri de Serra quondam fratrum, domino regi in comissum adjudicari; dicens predicta omnia fore de feudo domini regis et ejus consensu irrequisito in vos esse alienata. Vos autem,

litem contestando in judicio, respondistis predicta non esse de feudo domini regis. Ipsa enim omnia dicebatis emisse pro alodio, et predecessores vestros, ipsa quo ad dominum regem pro alodio possedisse. Post cujus litis contestacionem, deliberavi plenarie, et perscrutatis et diligenter inquisitis capudbreviis, registro regio, fama gentium et universis aliis probacionum amminiculis, non potui reperire quod predicta subjacerent feudo domini regis, nec quod essent de termino ville vel loci vel castri feudi domini regis vel reyalenchi sui, licet predictus mansus de Coma prestet et prestare consueverit certum et annuum censum sayonie Ceritanie, quem censum et omnem ejus servitutem domino regi jure illeso retineo et reservo in predicto manso de Coma, et suis successoribus nunc et semper. Unde, cum haberem defficere in probacione et in fudanda intencionem domini regis super hujus questione, auctoritate et potestate michi a domino rege comissa laudandi et confirmandi honores hujusmodi pro alodio cum rescripto ejusdem dato Gerunde sui sigilli pendentis munimine roborato, per dominum regem et successores suos laudo, concedo et confirmo, diffinio et indulgeo inperpetuum vobis, prenominato Petro Ferrando, et vestris successoribus inperpetuum, omnes predictos mansos et taschas et omnes honores et possessiones, homines et mulieres et jura et pertinencias eorundem, ad faciendum inde vestras proprias voluntates, pro libero et francho alodio, salvis tamen domino regi et suis successoribus censu annuo et servitute hujus de predicto manso de Coma, ut omnia predicta et singula vos et vestri successores inperpetuum teneatis et habeatis pro francho alodio, ut est dictum; et quod nullam in predictis racione feudi dominus rex habeat servitutem; promittens per dominum regem et successores suos, quod nunquam questio vel actio contra vos et vestros successores racione feudi aliquatenus moveatur; faciens vobis racione hujusmodi diffinicionis et indulgencie firmum et sollempne pactum de non petendo. Pro quo laudimio, concessione et diffinicione, recepi a vobis in servicium domini regis centum solidos melguriensium, quibus contentus, renuncio excepcioni peccunie non numerate; dans et concedens vobis auctoritate domini regis quicquid amplius pro hujusmodi laudimio domino regi competeret seu spectaret. Quod est actum XI° kalendas may, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo et auctoritatem domini regis presto. S+num Guilelmi Caroli,

judicis a domino rege assignati in negocio feudorum, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

S++++na Petri Rubei, jurisperiti, et Petri de Rippa, et Raimundi Aurerii et Bonimancipii, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in registro die et (SM) anno prefixis.

ABC DEF GHI

144

1265, 29 maig

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant Guillem Carles, jutge de feus, el comís del terç dels delmes i de la meitat de les collites de la parròquia de Santa Eugènia de Sallagosa que Arnau de la Roca i el seu germà Pere de la Roca, fills del difunt Guillem de la Roca, de Vilafranca de Conflent, van comprar a Agnès de Serabou. En la seva compareixença, els dos germans han afirmat haver comprat aquests drets amb el consentiment del bisbe d'Urgell, per qui són tinguts en feu mitjançant un cens anual en morabatins. No havent aconseguit demostrar els drets del rei, Bertran Gil confirma Arnau i Pere en la possessió alodial d'aquests béns. Per aquesta confirmació, Bertran Gil reconeix que ha rebut 20 sous de moneda melgoresa pel servei del rei, a més dels 40 sous que, segons els dos germans, el seu predecessor, Ponç Guillem de Vilafranca, ja hauria rebut per aquests delmes.

Postil·les al marge superior: Decima de Salagosa. – Ar. de Ruppe.
Postil·les al marge intern: Alou. – Alo.

[f. 48] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate michi comissa a domino rege et nomine ipsius in judicio peterem sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in eodem negocio, a vobis Arnallo de Ruppe et Petro de Ruppe,

fratribus, filiis quondam Guilelmi de Ruppe de Villa francha Confluentis, terciam partem decimarum parrochie et decimalis Sancte Eugenie de Salagosa, et medietatem tocius levate et alia ipsi terçie parti decimarum pertinentia, que emistis ab Agnete de *Serabou*, domino regi in comissum adjudicari; pro eo quia proposueram predicta fore de feudo domini regis et in vos alienata irrequisito consensu suo. Vos autem, litem contestando in judicio, respondistis predicta non esse de feudo domini regis; proponentes eadem emisse cum laudimio episcopi Urgellensis, pro quo ipsa terçia pars decimarum et levata in feudum tenebantur; et vos modo dicitis tenere sub annuo censu (...)[a] morabatini alphosini auri. Post cujus litis contestacionem, deliberavi plenarie, et perscrutatis ac diligenter inquisitis capudbreviis, registro regio et fama gentium et universis aliis probacionum amminiculis, non potui reperire predictam terçiam partem decimarum et levatam feudo domini regis subjacere, maxime cum de jure communi decime ad ecclesiam pertinere noscuntur et ego invenim ipsam decimam expresse sub annuo censu pro Urgellensis episcopo teneri. Unde, cum haberem defficere in probacione et in fudanda intencionem domini regis super hujusmodi questione, cum consilio Guilelmi Caroli prenominati judicis, auctoritate et potestate michi a domino rege comissa laudandi et confirmandi honores hujusmodi pro alodio cum rescripto ejusdem dato Gerunde sui sigilli pendentis munimine roborato, per dominum regem et successores suos laudo, concedo et confirmo, diffinio et indulgeo inperpetuum vobis, prenominatis Arnallo de Ruppe et Petro de Ruppe, fratribus, et vestris successoribus inperpetuum, predictam partem decimarum et medietatem predicte levate, cum omnibus juribus et pertinenciis suis, pro libero alodio quo ad dominum regem, ad faciendum inde vestras proprias voluntates; ita quod nullam in predicta decima et pertinenciis suis dominus rex racione feudi habeat servitutem et quod nunquam racione feudi per dominum regem et successores suos contra vos et vestros successores suscitetur actio vel questio de predicta terçia parte decimarum et levata, vel aliquatenus moveatur; faciens vobis auctoritate et nomine domini regis firmum et sollempne pactum de non petendo. Pro quo laudimio et concessione seu diffinicione, recepi a vobis in servicium domini regis viginti solidos melguriensium, et receperat inde jam Poncius Guilelmi de Villa francha, tunc exseccutor ipsius negocii, de fructibus predicte decime quadraginta solidos

melguriensium, sicut asseritis; quibus XX^ti^ solidibus contentus, renuncio excepcioni peccunie non recepte; dans et remitens vobis auctoritate domini regis quicquid domino regi amplius domino regi[b] competeret seu spectaret. Quod est actum actum[c] anno Domini millesimo CC° sexagesimo quinto, IIII° kalendas junii. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo et auctoritatem domini regis presto. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in predicto negocio, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto.

S++++na magistri Raimundi de Villa longa, et Guilelmi Berengarii et Guilelmi de *Limos* de Villa Francha, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a anotar-hi el total d'aquest cens*. b. *Sic*. c. *Sic*.

145

1267, 21 juny

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Pere de Soriguera, de Puigcerdà, en la possessió de dues terres situades dins el territori de Santa Eugènia de Pallerols, amb la condició que ell i els seus successors les tinguin en feu pel rei, que no les alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que les alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 15 sous de moneda melgoresa. Pere de Soriguera promet fidelitat al rei i es compromet a observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: P. de Soriguera. – F.
Postil·la al marge extern: Payllerols.
Postil·la al marge inferior: Alienata est dicta pecia terre que non confontatur in via in G. de [...] Podioceritano. Et altera est alienata in G. d'Age de Podioceritano.

Pateat universis quod ego Bernardus *Farex* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in Confluente, Ceritania, Rivipollesio, Valle de Pratis et vicaria Campirotundi, de consilio Raimundi de Morerio, prepositi Liletensis, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Petro de Soriguera de Podioceritano, et vestris successoribus, duas terras quas habetis et tenetis in terminis Sancte Eugenie de *Paillerols*, quarum una affrontat in terra domus infirmorum et in terra P. de Areis de duabus partibus; alia affrontat in via de duabus partibus et in terra Cerdani de Rivo et in terra Guilelmi Catelli; ita quod predictas terras habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem eidem et successoribus suis perpetuo observetis vos et vestri; et non possitis predictas terras vel aliqua illarum alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque predictas vel aliqua illarum in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii earundem, predictis terris cum omnibus suis pertinenciis perpetuo remanentibus suum feudum. Et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex vel sui successores in predictis, salvo tamen censu, si forte posser probari dominum regem debere vel consuevisse recipere in predictis. Et pro hac confirmacione et laudimio habui et recepi a vobis nomine domini regis pro laudimio et quinta quindecim solidos melguriensium bonorum, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde ego Petrus de Soriguera prenominatus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium sub dictis pactis, per me et omnes meos promito, sub obligacione omnium bonorum meorum, de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia atendere et complere et in aliqua non contravenire. Quod est actum XI° kalendas julii, anno Domini M° CC° LX° septimo. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Petri de Soriguera predicti, qui hec firmo et laudo.

S+++na Johannis *Astruch*, Arnalli Lobeti et Guilelmi de Junquera. testium. Raimundus *Ameyll*, notarius publicus constitutus

a domino rege in confciendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

146

1265, 29 maig

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Guillem Carles, jutge de feus, el comís del vilar d'Orèn que el difunt Ramon de Talltendre havia comprat a Guillem Bernat, de Prullans. En la seva compareixença, Bernat de Sant Feliu, gendre i executor testamentari de Ramon de Talltendre, ha afirmat que es tracta d'un alou si es dóna fe a l'acta de la venda feta al seu sogre per Guillem Bernat de Prullans. En canvi, basant-se en un vell capbreu segons el qual el comte de Cerdanya percebia el dret de botatge al vilar d'Orèn, Bertran Gil ha reivindicat la seva adjudicació com a feu reial. Aleshores, Bernat de Sant Feliu li ha objectat que aquest vilar no depenia del domini reial, sinó de la parròquia d'Anes, afegint-hi que no es podia admetre el capbreu com a prova, en tractar-se d'un document sense valor públic. Havent-li pagat Bernat de Sant Feliu 300 sous de moneda melgoresa a més de 80 sous que, segons ell, Ponç Guillem de Vilafranca ja havia rebut sobre les rendes del vilar d'Orèn, Bertran Gil el confirma en la possessió alodial d'aquest vilar, però reservant el dret del rei de percebre-hi el botatge si així es pot establir.

Postil·les al marge extern: Alou. – Lo vilar d'Auren. – Bomacip d'Isogoll. – Alo.

[f. 48*v*] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollesii, viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate michi comissa a domino rege et nomine ipsius in judicio peterem sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in eodem negocio, a vobis Bernardo de Sancto Felice, filio Bernardi de Sancto Felice, genero et manumissore

testamentario Raimundi de *Taltendre* quondam, villarium de *Auren*, quod prenominatus Raymundus de *Taltendre* quondam deffunctus emit a Guilelmo Bernardi de *Prullans*, domino regi in comissum adjudicari; pro eo quia proposueram predictum villarium fore de feudo domini regis et in predictum Raimundum de *Taltendre* quondam deffunctum alienatum ipsius domini regis consensu irrequisito. Vos autem, litem contestando in judicio, respondistis predictum villarium non esse de feudo domini regis, proponendo ipsum villarium, cum terminis et pertinenciis suis, emptum fuisse pro libero alodio et inmuni a dicto Guilelmo Bernardi de *Prullans*, sicut in carta ipsius vendicionis confecta plene dinoscitur contineri, et ipsum villarium tam ipsum Guilelmum Bernardi quam antecessores suos pro francho alodio longo tempore possedisse. Post cujus litis contestacionem deliberavi plenarie, et perscrutatis ac diligenter inquisitis omnibus capudbreviis, registro regio et fama gentium et aliis probacionum amminiculis universis, nichil aliud potui nisi quod in quodam capudbrevio antiquo continebatur quod comes Ceritanie recipiebat in dicto villario bothagium[a], racione cujus botagii proponebam ut feudum domino regi adjudicari. Ad quod ab adverso a vobis obiciebatur quod dictum villarium non erat de termino castri de feudo domini regis, nec ville vel loci reyalenchi sui, nec de termino de *Prullans*, immo de parrochia et terminis de Anes; et licet in eodem capudbrevio contineretur, non receperant antecessores domini regis, vel idem dominus rex, prefatum censum in dicto villario; addendo etiam ipsi capudbrevio tanquam non publico fides esse minime adibenda. Super quibus, cum haberem defficere in fudanda et probanda intencionem domini regis, in ejusdem servicium et ejusdem nomine recepi a vobis in numerata peccunia trecentos solidos melguriensium; et receperat inde jam Poncius Guilelmi de Villa francha, tunc exseccutor hujus negocii, de fructibus dicti villarii et aliorum octoginta solidos, sicut asseritis; quibus trecentis solidibus contentus, renuncio excepcioni peccunie non recepte. Unde, de consilio prenominati Guilelmi Caroli, judicis, auctoritate et potestate michi a domino rege comissa laudandi et confirmandi honores hujusmodi pro alodio cum rescripto ejusdem dato Gerunde sui sigilli pendentis munimine roborato, per dominum regem et successores suos laudo, concedo et confirmo, diffinio et indulgeo inperpetuum vobis, prenominatis Bernardo de Sancto Felice, genero Raimundi de *Taltendre*, et vestris successoribus inperpetuum, predictum villarium de *Auren*,

cum omnibus terminis, pertinenciis, hominibus, mulieribus et redempcionibus eorumdem, et aliis juribus ipsius villarii, pro libero alodio, salvo tamen domino regi et successoribus suis prefato censu dicti botagii, si ipsum idem vel sui predecessores fuerint ibi recipere assueti, ad faciendum inde vestras proprias voluntates; ita quod dominus rex racione feudi nullam in predicto villario habeat servitutem. Cujus auctoritatis comissione, promito vobis nomine domini regis, quod nunquam contra vos vel successores vestros super premissis questio vel actio moveatur; faciens vobis firmum et sollempne pactum de non petendo; donando et indulgendo vobis quicquid plus prefata quantitate competeret domino regi racione laudimii supradicti. Quod est actum IIII° kalendas junii, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo et auctoritatem domini regis presto. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in predicto negocio, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto.

S++++na Petri Rubei, jurisperiti, et Johannis Sicardis, et Raimundi Aurerii et Petri Raimundi *Ross* de Podiocerdano, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

FUNDACIÓ NOGUERA

147

1265, 8 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Guillem Carles, jutge de feus, el comís de la meitat de la vila de Vilanova [de les Escaldes] que Joan Climent i el difunt Arnau Mercader havien comprat al difunt Galceran d'Urtx,[1] *i de tota la vila d'Iravals, que*

1. El 18 de març de 1247, Blanca d'Urtx, filla del difunt Hug de Mataplana i acabada d'enviudar de Galceran d'Urtx (encara viu el mes de novembre de 1246), Elisenda de Mataplana, la seva mare, i els seus fills Ramon d'Urtx, Galceran d'Urtx

aquests darrers havien comprat a Ramon Guillem, d'Enveig, així com la part dels delmes que Ramon Climent i Arnau Mercader, els seus fills i successors, rebien dins la parròquia d'Angostrina. En la seva compareixença, Ramon Climent i Arnau Mercader han negat que es tractés de feus reials. A fi de demostrar els drets del rei, Bertran Gil ha presentat un vell capbreu de Bernat Guillem, comte de Cerdanya,[2] *que afirmava que aquest darrer percebia un cens de dos quartans de blat a Vilanova, i un capbreu de la sajonia de Cerdanya que indicava que el rei rebia alguns censos sobre els pasquers de Vilanova. Ramon i Arnau han afirmat aleshores que el comte de Cerdanya mai no havia recaptat aquest cens a Vilanova. També han objectat que aquests capbreus eren documents privats que no tenien cap valor probatori i que, encara que el tinguessin, de cap manera establien que aquests béns fossin feus dependents del rei, més que més pel fet que havien estat comprats en alou. A la fi, han afirmat que la part dels delmes d'Angostrina depenia del dret comú de l'Església d'Urgell. Com que persistia un dubte, les parts han arribat a un compromís en virtut del qual Ramon Climent i Arnau Mercader han acceptat pagar al rei 200 sous de moneda melgoresa en contrapartida de la confirmació de les seves possessions. En conseqüència, Bertran Gil els confirma en la possessió alodial de tots aquests béns, però reservant el dret del rei sobre el cens i els pasquers de Vilanova si es poden establir.*

Postil·les al marge intern: Alou. – Raimundi Clementis. – Alo.
Postil·les la marge extern: Yssavayls. - Angostrina.

[f. 49] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in

i Ermengol d'Urtx havien venut a Arnau Mercader, fill de Pere Mercader, i a Joan Climent, de Puigcerdà, i a tota la seva descendència, la meitat de la vila de Vilanova de les Escaldes i els béns situats a la parròquia de Sant Acisclе, que depenien de la senyoria de Mataplana. Els venedors havien conservat l'altra meitat d'aquesta vila, que pertanyia al difunt Galceran d'Urtx, reservant-se el delme que el senyor de Mataplana posseïa dins d'aquesta parròquia. Pel preu d'aquesta venda, van rebre 5.500 sous de moneda melgoresa que van usar per a pagar al rei Jaume I una part del preu de la senyoria de Mataplana que havia venut l'any anterior a Galceran i a Blanca. Vegeu Jaume MARTÍ SANJAUME, *Dietari de Puigcerdà amb sa vegueria de Cerdanya i sotsvegueria de Vall de Ribes*, Lleida, Impremta Mariana, 1928, vol. I, p. 728-733, apèndix a. 815-1300, doc. núm. XXV.

2. Bernat Guillem, comte de Cerdanya (1109-1117).

negocio feudorum in partibus Confluentis et Ceritanie, nomine ejusdem domini regis in judicio peterem sub examine Guilelmi Caroli, jurisperiti, judicis ab eodem domino rege assignati in eodem negocio, a vobis Raymundo Clementis, filio Johannis Clementis, et Arnallo Mercatoris, filio quondam Arnalli Mercatoris, medietatem Ville nove, quam prenominati patres vestri emerunt a Gaucerando de Urgeo quondam, et villa de *Ysavals*, quam hiidem[a] patres vestri emerunt a Raymundo Guilelmo de Invidio quondam, et illam partem decimarum, quam uterque vestum divisim possidetis et percipitis in decimis de Angostrina, cum hominibus et mulieribus et eorum projeniebus, et redempcionibus eorumdem, censibus, usaticis, terremeritis et singulis aliis juribus et pertinenciis et jurisdiccionibus eorumdem, sicut plenius eadem omnia prenominati patres vestri emerunt et consecuti feurunt titulis empcionum, domino regi in comissum adjudicari, eo quia, cum essent predicta de feudo domini regis, erant alienata in prenominatos patres vestros irrequisito co(n) sensu suo. Vos autem, in judicio litem contestando, respondistis predicta omnia vos tenere. Negavistis tamen ea esse de feudo domini regis et de termino loci, ville vel castri feudi sui vel loci reyalenchi. Ego autem deliberavi plenarie, et neque per registrum, capudbrevia vel aliqua alia probacionum aminicula potui ulterius reperire, nisi quod in quodam capudbrevio venerabilis Bernardi Guilelmi quondam comitis Ceritanie, continebatur quod in dicta Villa nova fiebat eidem comiti census duorum quartallorum bladi, et in quodam alio capudbrevio sajonie Ceritanie reperiebatur quod in pascuis de Villanova recipit dominus rex aliquos modicos census, que capudbrevia ad probandum predicta et ad fundandam intencionem domini regis producebam. Ad quod a vobis ex adverso obiciebatur quod nunquam comes Ceritanie receperat predictum censum in predicta Villanova, nec dictis capudbreviis tanquam privatis scripturis erat fides aliqua adibenda, et posito sine prejudicio quod esset verum, nullam presumpcionem inducebant predicta omnia fore feudum domini regis, precipue quia empta et conseccuta fuerunt pro francho alodio et inmuni. Verum partes predicte decimarum asseruistis de jure comuni Urgellensis Ecclesie pertinere. Unde, cum causa sub hujusmodi dubio verteretur, super premissis omnibus recepi composicionem a vobis, et dedistis michi in servicium domini regis, ut predicta omnia et singula vobis auctoritate domini regis laudarem et confirmarem, ducentos solidos melguriensium,

quibus contentus renuncians excepcioni peccunie non numerate, donans etiam vobis nomine domini regis quicquid plus pro hujusmodi laudimio competeret ex premissis. Hinc est quod, auctoritate michi a domino rege comissa, cum rescripto ejusdem dato Gerunde sui sigilli majoris pendentis munimine roborato, laudandi et confirmandi honores et jura hujusmodi pro francho alodio, per predictum dominum regem et successores suos de voluntate et assensu predicti Guilelmi Caroli, judicis, laudo, concedo et confirmo inperpetuum vobis, prenominatis Raimundo Clementis et Arnallo Mercatoris, et vestris omnibus successoribus, pro libero et francho alodio, medietatem predictam de Villanova et predictam villam de *Ysavals*, quas habetis pro indiviso et tenetis, et aliquas partes quas tenetis et possidetis divisim in villa et parrochia de Angostrina, cum omnibus juribus, dominacionibus et aliis universis pertinenciis eorumdem, ad faciendum inde vestras proprias voluntates; ita quod racione feudi dominus rex vel sui successores nullam in predictis habeant servitutem; faciens, auctoritate domini regis qua fungor in hac parte, vobis et vestris successoribus firmum et sollempne pactum de non petendo, ut in judicio vel extra judicium domino regi vel suis successoribus in questione feudorum super premissis nunquam teneamini respondere. Sit tamen in dicta villa de Villanova et in pascuis ejusdem salvum jus domino regi et suis successoribus in predictis censibus contentis in supradictis duobus capudbreviis, si forte probari vel constare poterir dominum regem vel suos predecessores recepisse ipsos vel debere recipere in eisdem. Quod est actum VIII° idus julii, anno Domini millesimo CC° sexagesimo quinto. S++na Bertrandi Egidii et Guilelmi Caroli, judicis, predictorum, qui ambo hec firmamus et auctoritatem domini regis in hiis prestamus.

S+++++++na Raimundi de Pompiano, et Arnalli de Boscho, notarii domini regis, Salvatoris, canonici Barchinonensis, Raimundi de Vilalonga, Guilelmi Catelli junioris, et Poncii de *Ur*, Guilelmi de Ruppe, Barchinonensis scriptoris domini regis, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

Raimundus *Ameyll*, publicus notarius constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum post mortem P. Ripolli et in subsignandis et reddendis illis que dictus

P. Ripolli fecerat et receperat, hec subscripsit et clausit et suum sig-(...)-num[b] hic apposuit et aliud consimile apposuit in hoc registro, anno Domini M° CC° LX° VI°, die XV° kalendarum augusti[c].

ABC DEF GHI

a. *Sic*. b. *L'espai reservat per a la signatura manual de Ramon Amell ha quedat en blanc.* c. *Aquesta firma ha estat afegida posteriorment per una segona mà.*

148

1265, 8 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya i el Conflent, ha reclamat davant de Guillem Carles, jutge de feus, el comís de masos, honors, homes i dones, censos, rendes i altres drets que el difunt Joan Climent, de Puigcerdà, havia comprat a Ramon Ademar, de Porqueres, als vilars de Callastre, dins la parròquia de Sant Bartomeu de Bajanda, i de Ro, dins la parròquia de Santa Eugènia de Sallagosa. En la seva compareixença, Ramon Climent, fill de Joan, ha afirmat que el seu pare havia comprat aquestes possessions en alou i que per això les tenia ell també en alou. A fi de demostrar que el vilar de Ro era un feu dependent del rei, Bertran Gil ha presentat una acta pública, continguda dins un registre, per la qual Alfons I de Catalunya-Aragó havia concedit a Ponç de Lillet la facultat de bastir una fortificació amb terra o amb pedres al lloc de Ro, amb la condició que a partir d'aquell moment tingués el lloc en feu per ell i els seus successors.[1] *Aleshores, Ramon Climent li ha objectat que aquesta fortificació no s'havia edificat mai, afirmant consegüentment que el vilar de Ro no va esdevenir un feu reial. Hi ha afegit que, segons ell, la raó d'aquesta acta és que dins els alous de la Cerdanya no s'hi poden bastir edificacions sense l'autorització del rei i que, com que abans d'aquesta concessió el lloc de Ro era un alou, sempre ha*

1. Es tracta de l'acta del mes de desembre de 1183, copiada al *Liber feudorum maior* i al *Liber feudorum Ceritanie*, per la qual el rei Alfons I de Catalunya-Aragó concedeix a Ponç de Lillet la facultat d'edificar una fortificació de terra o de pedres a Ro, amb la condició que li cedeixi el comandament cada vegada que se li ordeni. S'hi precisa que Ponç de Lillet féu aleshores homenatge al rei i li jurà fidelitat. Vegeu Francesc Xavier MIQUEL I ROSELL, *Liber Feudorum Maior...*, vol. 2, doc. núm. 631.

conservat aquest estatus perquè la fortificació no ha estat mai edificada. Pel que fa referència al vilar de Callastre, Bertran Gil no ha trobat cap prova que permeti demostrar els drets del rei. Com que Ramon Climent ha acceptat pactar i pagar al rei 200 sous de moneda melgoresa, a més de 50 sous que Ponç Guillem de Vilafranca ja havia rebut sobre les rendes d'aquestes possessions, Bertran Gil el confirma en la possessió alodial de tots aquests béns.

Postil·les al marge extern: Alou. - Cayllastre. - Salagossa. – Raimundi Clementis. – Alo.

[f. 49*v*] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis et Ceritanie, nomine ejusdem domini regis in judicio peterem sub examine Guilelmi Charoli, jurisperiti, judicis ab eodem domino rege assignati in eodem negocio, a vobis Raimundo Clementis, filio Johannis Clementis de Podiocerdano quondam, illos mansos et honores, homines et mulieres et eorum projenies presentes et subsequentes, census, terremerita et universa alia et singula jura, que omnia prenominatus pater vester emit a Raymundo Ademario de Porqueriis in villariis de *Callascre*, in parrochia Sancti Bartolomei de Bajande, et de Arrono in parrochia Sancte Eugenie de *Salagosa*, cum omnibus pertinenciis eorumdem, domino regi in comissum adjudicari, sicut plenius prefatus pater vester titulo empcionis predicte fuerat conseccutus omnia supradicta, pro eo quia ipsa omnia dicebatus fuisse de feudo suo, et in prenominatum patrem vestrum eadem fuisse alienata irrequisito consensu suo. Vos autem in judicio respondistis litem contestando prenominatum patrem vestrum emisse pro francho alodio omnia supradicta, et vos tenere predicta omnia eadem racione pro alodio. Negavistis tamen ea esse de feudo domini regis, vel de termino loci, ville, castri vel loci feudi sui, vel de reyalencho. Super qua responsione, quantum ad ea que habetis in villario de Arrono, nomine domini regis proposui dominum Illefonsum quondam illustrissimum regem Aragonum dedisse et concessisse Poncio de Lilleto quondam predecessori dicti Raimundi Ademarii forçiam terream vel lapideam in villario de Arrono, ut ipse et sui successores ipsam forçiam haberent et tenerent pro eodem domino rege et successoribus suis sub fidelitate et homagio, et inde eis darent potestatem. Quod prenominatus ego Bertrandus, probans per instrumentum

publicum in registro contentum, quod produxi ad intencionem domini regis probandam, asserebam predictum villarium de Arrono esse de feudo domini regis. Ad que vos, prenominate Raymunde[a], obiciendo replicavistis quod nunquam facta fuerat forçia terrea vel lapidea vel quelibet alia apud Arronum. Unde, cum defficiente causa defficeret effectus, asserebatis propter hoc non fore feudum domini regis predictum villarium; immo dixistis instrumentum illud facere pro vobis in eo quod in Ceritania etiam in locis alodii franchi, non debet fieri forçia nisi de mandato et concessione domini regis; et cum prefatus locus ante dictam concessionem forçie esset alodium, non facta et non edificata forçia semper remansit alodium sicut ante erat. Ad fundandam intencionem domini regis super hiis que habetis in predicto villario de Callyastre, oportuit me defficere, cum neque per registrum, vel capudbrevia, vel famam publicam, vel aliquod probacionis amminiculum possem instrui ad aliquam feudi presumpcionem producendi. Super quibus omnibus, attendens prefata omnia non fuisse alienata a feudatario domini regis, castlano seu bajulo in eisdem, recepi composicionem a vobis, et dedistis et solvistis in servicium domini regis michi, ejusdem nomine recipienti, ducentos solidos melguriensium, ut predicta omnia et singula, cum omnibus pertinenciis suis, auctoritate domini regis vobis laudarem et perpetuo confirmarem; qua peccunia contentus, renuncio excepcioni peccunie non numerate. Nam, cum quinquaginta solidibus quos vobis recepi in solutum de predictis de illa peccunia quam a fructibus predictorum percepit Poncius Guilelmi, nunc exseccutor hujus negocii, profiteor me ipsam peccuniam suscepisse. Unde, de consilio et decreto Guilelmi Caroli, prenominati judicis, auctoritate michi a domino rege comissa laudandi et confirmandi honores hujusmodi pro alodio francho cum rescripto ejusdem dato Gerunde sui majoris pendentis sigilli munimine roborato, per dominum regem et successores suos, laudo, concedo et confirmo vobis, prenominato Raymundo Clementis, et vestris successoribus inperpetuum, omnes mansos, bordas, honores, possessiones, predia et jura alia, census, usatica, terremerita, homines, mulieres et projenies eorumdem presentes et subsequentes, et eorum redempciones, et omnes pertinencias et juridictiones ipsorum, que omnia habetis et teneris in supradictis villariis de *Callyastre* et de Arrono, pro libero alodio atque francho; ita quod predicta omnia et singula vos et vestri successores semper

teneatis et habeatis pro francho alodio, ad omnes vestras voluntates faciendas, nec dominus rex vel successores sui racione feudi in predictis habeant servitutem; promitendo vobis, nomine domini regis, quod contra vos et vestros successores nunquam racione peticionis feudorum questio aliqua moveatur; faciens vobis firmum et sollempne pactum de non petendo. Dono vobis quicquid plus premissa peccunia domino regi competeret ex laudimio supradicto. Quod est actum VIII° idus julii, anno Domini millesimo CC° sexagesimo quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo et auctoritatem domini regis in hiis presto. S+num Guilelmi Caroli prenominati judicis, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto.

S+++++++na Raimundi de Pompiano, viccarii domini regis, Arnalli de Boscho, notarii domini regis, Salvatoris, canonici Barchinonensis, Guilelmi de Ruppe, Barchinonensis scriptoris domini regis, Guilelmi Catelli junioris, Raimundi de Villalonga, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis universis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

Raimundus *Ameyll*, publicus notarius constitutus a domino rege post mortem P. Ripolli in conficiendis instrumentis negocii feudorum et in reddendis et subsignandis illis instrumentis que dictus P. Ripolli fecerat vel receperat racione dicti negocii feudorum, hec subscripsit et clausit et suum sig-(SM)-num hic apposuit et aliud consimile apposuit in hoc registro, anno Domini M° CC° LX° VI°, die XVI° kalendarum augusti [b].

ABC DEF GHI

a. *Sic per* prenominatus Raymundus. b. *Aquesta signatura ha estat afegida posteriorment per una segona mà.*

149

1265, [21/22 abril][1]

Bertran Gil, comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya i el Conflent, ha reclamat davant el

1. L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a la data, però les indicacions contingudes dins aquesta acta permeten relacionar-la amb l'acta núm. 81, també parcialment datada i per a la qual hem proposat aquesta mateixa forquilla cronològica.

jutge Guillem Carles el comís de masos, honors, censos, possessions, homes, dones i altres drets que Pere de Riba, de Puigcerdà, té dins les localitats de Tartera, Queixans i Santa Eulàlia. Bertran Gil no ha pogut demostrar els drets del rei sobre aquests béns, llevat del fet que el mas situat a Queixans depèn del vescomtat de Cerdanya, que és un feu dependent del rei. En la seva compareixença per aquest afer i pel relatiu a la vila i la vall de Pi, Pere de Riba ha acceptat pactar i li ha pagat 800 sous de moneda melgosesa perquè li confirmi la vila i la vall de Pi en feu i les altres possessions en alou. En conseqüència, Bertran Gil confirma Pere de Riba i els seus successors en la possessió alodial de tot allò que té a Tartera, Queixans i Santa Eulàlia, excepte el dret del rei sobre el vescomtat de Cerdanya.

Postil·la al marge superior: P. Rippa.
Postil·la al marge intern: Alo.
Postil·la al marge extern: Quexans.

[f. 50] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis et Ceritanie, in judicio petiissem a vobis Petro de Rippa de Podiocerdano, sub examine Guilelmi Caroli, judicis ab eodem domino rege assignati in hoc negocio, quosdam mansos et honores, possessiones, homines et mulieres et jura alia, que habetis et tenetis apud Tarteram, et quedam mansum, cum hominibus presentibus et futuris, et aliis ejusdem pertinenciis et juribus, quem habetis apud *Quexans*, et quosdam census, terremerita sive tributa, que habetis apud Sanctam Eulaliam, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia, cum de feudo suo, erant in vos alienata irrequisito consensu suo. Ad que litem contestando in judicio respondistis vos tenere et emisse predicta omnia pro francho alodio. Negavistis tamen ea esse de feudo domini regis. Qua responsione facta, deliberavi plenarie, et non potui reperire aliquas probaciones vel certa indicia per que predicta de feudo domini regis appareret, excepto predicto manso de *Quexans*, qui est in termino vicecomitatus Ceritanie, qui pro domino rege in feudum tenetur et debet teneri. Quia vero eratis mecum nomine domini regis in judicio super questione predictorum omnium, et ville et vallis de Pinu pariter, composuistis mecum nomine domini regis, et ut omnia predicta vobis laudarem et confirmarem perpetuo pro francho alodio et inmuni, quo ad dominum regem, et ut laudarem et firmarem vobis in

feudum domini predictam villam et vallem de Pinu, dedistis et persolvistis michi in servicium domini regis recipienti, et pro laudimio predictorum, illos octingentos solidos melguriensium contentos in instrumento feudali confecto super villa et valle de Pinu, sicut plenius continetur in eodem instrumento. Pro quibus, de consilio et assensu prenominati Guilelmi Caroli, judicis, auctoritate et concessione michi comissa a domino rege cum rescripto ejusdem dato Gerunde sui majoris sigilli pendentis munimine roborato, nomine domini regis et suorum successorum, laudo, concedo et confirmo inperpetuum vobis, prenominato Petro de Rippa, et vestris successoribus, predictos mansos, bordas et honores, et homines et mulieres et eorum projenies, et ipsorum redempciones, census, usaticos, jura, dominaciones et jurisdictiones, cum omnibus pertinenciis et adempriviis, que omnia habetis et teneris in predictis tribus locis, scilicet Tarteram et *Quexans* et Sanctam Eulaliam, pro libero alodio atque francho; ita quod predicta omnia et singula vos et vestri successores habeatis et teneatis pro francho alodio quo ad dominum regem, ad omnes vestras voluntates faciendas libere, salvo tamen jure domini regis in feudo vicecomitatus Ceritanie contra vicecomitem ejusdem, nec videatur jus domini regis diminutum quod habet in dictum vicecomitem racione affranquimenti mansi predicti de *Quexans*, nec super omnibus antedictis teneamini in questione feudorum domino regi vel suis successoribus respondere; faciens vobis firmum et sollempne pactum de non petendo nomine domini regis et suorum; donans vobis auctoritate domini regis quicquid plus premissa peccunia eidem competeret ex laudimio omnium predictorum. Quod est actum (...)[a], anno Domini millesimo cc° sexagesimo quinto. S+num Bertrandi Egidii, portarii domini regis, qui hec firmo et auctoritatem ipsius domini regis in hiis presto. S+num Guilelmi Caroli, judicis, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto.

S++++na Berengarii de Podio alto, sacriste Sancti Michaelis, Petri Rubei, jurisperiti, et Raimundi *Aurer* et Bonimancipii de Podiocerdano, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in isto registro die et anno prefixis.

Raimundus *Ameill*, publicus notarius constitutus a domino rege post mortem P. Ripolli in conficiendis instrumentis negocii feudorum et in reddendis et subsignandis illis instrumentis que

dictus P. Ripolli receperat vel fecerat racione dicti negocii feudorum, hec scripsit et clausit et suum sig-(...)-num[b] hic apposuit et istud consimile apposuit in hoc registro, anno Domini M° CC° LX° VI°, die XIII° kalendarum augusti[c].

ABC DEF GHI

a. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a la indicació de les calendes.*
b. *L'espai reservat per a la signatura manual de Ramon Amell ha quedat en blanc.*
c. *Aquesta signatura ha estat afegida posteriorment per una segona mà.*

150

1265, 21 novembre

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, amb el consentiment de Bernat Botí, de Manresa, jutge de feus a la Cerdanya, confirma Guillem Comdor, de Florí, en la possessió d'una borda, amb tot allò que en deriva, situada dins el territori de la vila de Florí i que havia comprat als preveres i als obrers de l'església de Puigcerdà, amb la condició que ell i els seus successors la tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Bertran Gil reconeix que ha rebut 25 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei. Guillem Comdor jura fidelitat al rei i promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·les al marge extern: Guilelmi Comdor. – Floridi. - F.

[f. 50*v*] Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et datus ab eodem exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, Rivipollesii et Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, auctoritate comissionis mee, de consilio et asenssu Bernardi Butini de Minorisa, jurisperiti, judicis a domino rege in eodem negocio in territorio Ceritanie assignati, laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Guilelmo *Comdor* de Floridi, et vestris successoribus, illam bordam, cum hominibus, honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinenciis ejusdem, quam emistis apud Floridi et in ejus terminis ad ecclesia Podiiceritani et operariis et rectoribus ejusdem; ita

quod predictam bordam, et omnes honores, possessiones et tenedones et pertinencias, terras cultas, incultas et heremas, prata, devesias, silvas, garricas, casas, casalia, ortos, ortalia, et omnia alia et singula que vos habetis et tenetis in villa de Floridi et ejus terminis racione dicte borde, sicut plenius predictam emistis a dicta ecclesia et ejus operariis et rectoribus, habeatis et teneatis vos et vestris successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et fidelitatem diligentem eidem et successoribus suis de predictis perpetuo observetis. Et non possitis predictam bordam vel aliqua ejusdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque predicta vel aliqua eorumdem in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorundem, predictis tamen omnibus cum suis pertinenciis perpetuo remanentibus suum feudum. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu si forte posset probari dominum regem debere vel debuisse aut consuevisse recipere in predictis. Et pro hac confirmacione et laudimio, habui et accepi a vobis nomine domini regis pro quinta viginti quinque solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde ego Guilelmus *Comdor* prenominatus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium, promito, sub ypotheca bonorum meorum, de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia alia atendere et complere. Quod est actum XI° kalendas decembris, anno Domini M° CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo. S+num Bernardi Butini de Minorisa, judicis a domino rege in negocio feudorum in territorio Ceritanie assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto. S+++na Petri Galli, Raimundi Vitalis, Arnalli de *Mornach* et Petri Jovarii, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus a domino rege constitutus in conficiendis instrumentis negocii feudorum et in reddendis et conficiendis instrumentis que dictus P. Ripolli receperat et notaverat, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc (...)[a] registro anno Domini M° CC° LX° sexto, idibus novembris.

ABC DEF GHI

a. *L'espai reservat per a la signatura manual de Ramon Amell ha quedat en blanc.*

151

1265, 29 juliol

Bertran Gil, porter del rei d'Aragó i comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Capellà, jutge subdelegat per Guillem Carles, jutge de feus, el comís del mas d'en Frontal que Arnau de Maçana té dins el territori de Vià. En la seva compareixença, Arnau ha refutat aquestes acusacions. Amb tot, havent demostrat Bertran Gil que el castrum de Vià és un feu reial, així com tot allò que es troba dins aquest territori, Arnau ha acceptat pactar i ha pagat 110 sous de moneda melgoresa per tal d'obtenir la confirmació d'aquest feu i també de tot allò que té en alou a Sallagosa i Er.[1] *En conseqüència, Bertran Gil el confirma en la possessió del mas d'en Frontal, amb la condició que ell i els seus successors el tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers o a centres religiosos i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Bertran Gil reconeix que ha rebut 25 sous de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei. Arnau de Maçana jura fidelitat al rei i promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.*

Postil·les al marge extern: Arnalli de Mazana. - R. Bianya et post ipsum Petrus ejus frater. – Avida. – F.
Postil·les al marge inferior: Supra est iterum aliud instrumentum in XXVII folio, *i després, d'una altra mà:* sub eadem data et kalendario continens ut in eo habetur.

Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et datus ab eo exsecutor super negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio a vobis Arnallo de Mazana, sub examine Raimundi de Capellano, judicis subdelegati a Guilelmo Caroli de Perpiniano, judice constituto a domino rege super negocio feudorum, quendam mansum apud Avidanum, quem vos ibi habetis et tenetis, qui dicitur *d'en Frontal*, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia, cum esset de feudo suo, erat in vos alienatus domino rege et suis predecessoribus irrequisitis. Ad que, litem contestando in judicio, respondistis

1. Vegeu *supra* l'acta núm. 79.

et concessistis vos tenere dictum mansum. Negavistis tamen illum esse de feudo domini regis. Ego autem, ad fundandam domini regis intencionem, proposui quod castrum de Avidano erat feudum domini regis, et omnia que infra terminos ejusdem erant sita. Vos vero, timentes super premissis in judicio cum domino rege experiri, periculum sentencie evitando, composuistis mecum nomine domini regis; et ut predictum mansum vobis laudarem ad feudum domini regis et suorum, et ut laudarem vobis pro alodio quosdam mansos, tercios et census, quos habetis et accipitis apud Salagosam et apud *Edzerr*, super quibus vobiscum nomine domini regis in judicio experiebar super hujusmodi questione, dedistis et solvistis michi nomine domini regis recipienti, et in servicium ejusdem, centum x solidos melguriensium contentos in instrumento alodiali confecto super mansis et terciis de Salagosa et de *Edzerr*, ut in eodem plenius continetur. Unde, auctoritate mee comissionis, per dominum regem et omnes successores suos, laudo, concedo et confirmo inperpetuum vobis, prenominato Arnallo de Mazana, et vestris successoribus, ad feudum domini regis et suorum successorum, predictum mansum de Avidano et omnes honores, possessiones, tenedones et pertinencias ejusdem, homines et mulieres presentia et futura, et eorum redempciones, census, usaticos, jura, servicia, dominaciones et jurisdicciones; ita quod predicta omnia et singula, cum omnibus suis pertinenciis et juribus, teneatis et habeatis vos et vestri successores inperpetuum in feudum domini regis et suorum successorum; et inde eidem et suis successoribus fidelitatem diligentem perpetuo observetis. Et non possitis dictum mansum alienare in religionem, militem sive ecclesiam, nec aliquid de predicto. Et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis supradicta, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorundem, predictis tamen cum omnibus suis pertinenciis perpetuo remanentibus suum feudum. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predictis. Et non possit vobis nec vestris obesse vel imputari, licet cessaveritis petere vel obtinere investituram dicti feudi cum de uno in alium pervenient successive. De quibus cx solidibus predictis sum bene vestri paccatus, renuncians excepcioni peccunie non numerate. Et si plus dicta peccunia domino regi competeret pro laudimio predictorum, totum vobis et vestris dono nomine domini regis et remito. Unde ego

Arnallus de Mazana predictus, recipiens predictam confirmacionem et laudimium, per me et meos promito predicta omnia attendere et complere, et fidelitatem diligentem domino regi et suis successoribus observare, obligans inde omnia bona mea ubique. Quod est actum IIII° kalendas augusti, anno Domini millesimo CC° LX° quinto.

S+num Bertrandi Egidii predicti, qui hec firmo. S+num Arnalli de Mazana predicti, qui hec firmo. S+num Raimundi de Capellano, judicis subdelegati a Guilelmo Caroli, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto. Testes sunt inde Arnallus de Prato, Petrus de Odelono, presbiteri, ffrater Bernardi de Monte falcone, prepositus de Age, et Raimundus de Caborrivo. Raimundus *Ameyll*, notarius publicus constitutus a domino rege post mortem P. Ripolli in conficiendis instrumentis negocii feudorum, et in reddendis et subsignandis instrumentis que dictus P. Ripolli receperat et fecerat, hec scripsit et suum sig-(...)-num[a] hic apposuit, et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro XIII° kalendas decembris, anno Domini M° CC° LX° VI°.

ABC DEF GHI

a. *L'espai reservat per a la signatura manual de Ramon Amell ha quedat en blanc.*

152

1265, 29 maig

Bertran Gil, comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha reclamat davant el jutge Guillem Carles el comís d'una borda o masada que el difunt Pere Cantamessa, de Codalet, havia comprat a Guillem de Naüja a Avellanet, al Conflent. En la seva compareixença, Guillem Cantamessa, capellà de Codalet, germà i hereu universal de Pere Cantamessa, ha refutat aquesta acusació, afirmant que es tractava d'un alou. No havent pogut Bertran Gil trobar proves que establissin els drets del rei sobre el vilar d'Avellanet, Guillem Cantamessa ha acceptat pactar i li ha pagat, pel servei del rei, 15 sous de moneda melgoresa, a més dels 15 sous que Ponç Guillem de Vilafranca ja havia rebut sobre les rendes d'aquesta masada. En conseqüència, Bertran Gil confirma Guillem Cantamessa i els seus successors en la possessió alodial d'aquesta borda.

Postil·les al marge intern: Alou. – G. Cantamissa. – Alo.

[f. 51] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollesii, viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate michi comissa a domino rege et nomine ipsius in judicio peterem, sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in eodem negocio, a vobis Guilelmo *Cantamessa*, capellano de Codaleto, quandam bordam vel mansatam, quam Petrus *Cantamessa* de Codaleto, frater vester quondam, qui vos heredem instituit universalem in bonis suis, emit a Guilelmo de *Anauja* pro franquo alodio et inmuni, sicut asseritis, apud Avellanetum in territorio Confluentis, domino regi in comissum adjudicari, cum fuerit alienata in prenominatum Petrum *Cantamessa*, fratrem tuum, consensu domini regis irrequisito, cum fuerit de feudo suo. Vos autem, litem contestando in judicio, respondistis prefatam mansatam non esse de feudo domini regis, et ipsam pro alodio fuisse emptam. Post cujus litis contestacionem deliberavi plenarie, et perscrutatis ac diligenter prescrutando inquisitis capudbreviis, registro regio et fama gencium, et aliis probacionum amminiculis universis, nichil aliud potui reperire, nec quod ipsum villarum de Avellaneto, vel prefata mansata esset de termino alicujus castri vel loci de feudo domini regis, seu cujuslibet reyalenchi sui. Super quibus, cum haberem defficere in fundanda et probanda intencionem domini regis, in ejusdem servicium et ejus nomine recepi a vobis quindecim solidos melguriensium, et, ut asseritis, receperat de fructibus dicte mansate Poncius Guilelmi de Villa francha, tunc exseccutor hujus negocii, alios quindecim solidos melguriensium; quibus xv^{im} solidos michi numerando traditis contentus, renuncio exceptioni peccunie non numerate. Unde, de consilio prefati Guilelmi Caroli, judicis, auctoritate et potestate michi a domino rege comissa laudandi et confirmandi et corroborandi honores hujusmodi pro alodio cum rescripto ejusdem dato Gerunde sui majoris sigilli pendentis munimine roborato, per dominum regem et successores suos, laudo, concedo, confirmo diffinio et indulgeo inperpetuum vobis, prenominato Guilelmo *Cantamessa* de Codaleto, et vestris successoribus inperpetuum, ad omnes vestras voluntates libere faciendas, pro francho et quitio alodio et inmuni quo ad dominum regem, dictam bordam, quod racione feudi dominus rex in predicta mansata nullam habebat

servitutem. Cujus auctoritate comissione, promito vobis nomine domini regis, quod nunquam contra vos vel successores vestros super predicta mansata questio vel actio moveatur; faciens vobis firmum et sollempne pactum de non petendo, donando et indulgendo vobis quicquid plus prefata quantitate competeret domino regi racione laudimii supradicti. Quod est actum IIII° kalendas junii, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo et auctoritatem domini regis in hiis presto. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in hoc negocio, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

S+++na Berengarii Sabte, Guilelmi Cantamessa junioris et Bartholomei Caroli, clerici, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

153

1265, 30 maig

Bertran Gil, comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha reclamat davant el jutge Guillem Carles el comís del vilar de Pegueroles, dins la parròquia de Montellà, que Pere Ramon Ros, de Puigcerdà, havia comprat al difunt Arnau d'Aragall, així com del mas de Portaví, a Er, i d'algunes honors, concessions, terres, tasques i quartes que té d'una banda per haver-los comprat a Bernat Sagarra, d'Er, i d'una altra banda per haver-los rebut en dot en casar-se amb la germana d'aquest darrer. En la seva compareixença, Pere Ramon ha negat que aquestes possessions fossin feus dependents del rei. A fi de demostrar els drets del rei, Bertran Gil ha presentat una acta que inclou la infeudació de la vila d'Er a Guillem de Salses pel comte de Cerdanya.[1] *Pere Ramon ha objectat que hagués comprat*

1. Versemblantment, es tracta de l'acord del 22 de novembre de 1134 entre Ramon, comte de Barcelona i de Cerdanya, i Guillem de Salses en virtut del qual aquest darrer renuncia a tots els seus drets sobre el comtat de Cerdanya i específicament

en alou tot el que té a Er i que Bernat Sagarra i els seus predecessors ho haguessin posseït en alou, mentre que el feu del senyor de Salses corresponia a allò que Guillem Barra, d'Acs, va comprar i que avui té el comte de Foix. D'altra banda, Bertran Gil ha trobat en un vell capbreu del comte de Cerdanya que aquest percebia el botatge al vilar de Pegueroles. A això, Pere Ramon ha objectat que el lloc de Pegueroles no depèn de cap feu del rei ni del seu domini. No havent pogut Bertran Gil presentar altres proves, Pere Ramon ha acceptat pactar i li ha pagat 500 sous de moneda melgoresa. En conseqüència, Bertran Gil confirma Pere Ramon Ros i els seus successors en la possessió alodial de tots aquests béns, salvant el dret del rei sobre el botatge de Pegeroles si es pot establir.

Postil·les al marge intern: Alou. – P. Raimundi. – Alo.
Postil·la al marge extern: Pegeroles.

Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollesii, et viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate michi comissa a domino rege et nomine ipsius in judicio peterem, sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in eodem negocio, a vobis, Petro Raimundi *Ros* de Podiocerdano, villarium de *Pegeroles* in parrochia de Montelliano, quod quidem emistis ab Arnallo de Aragallo quondam, et quendam mansum apud *Ezderr*, qui vocatur mansus Portavini, et quosdam honores, tenedones et terras, taschas et quartos, que omnia emistis a Bernardo *Sagarra* de *Ezderr*, et in parte in dotem suscepistis cum uxore vestra, sorore ejusdem Bernardi *Sagarra*, in comissum domino regi adjudicari, pro eo quia proposueram vos emisse et conseccutum fuisse predicta irrequisito consensu domini regis, cum ipsa omnia essent de feudo suo. Vos autem, litem contestando in judicio, respondistis predicta omnia non esse de feudo domini regis. Ego autem, deliberacione habita, induxi ad fundandam intencionem domini regis quoddam instrumentum contentum in registro [f. 51*v*] tenore cujus perpenditur comitem Ceritanie dedisse ad feudum Guilelmo de Salsis villam de

sobre el castell de Paracolls, al Conflent, en contrapartida de la vila d'Er i de l'honor tinguda per Otger de Froja per la qual Guillem li presta jurament de fidelitat. Vegeu Francesc Xavier MIQUEL I ROSELL, *Liber Feudorum Maior...*, vol. 2, doc. núm. 692.

Ezderr in Ceritania. Post quam probacionem excipiendo proposuistis omnia illa que tenetis apud *Ezderr* emisse pro alodio, et dictum Bernardum Sagarra et antecessores suos eadem pro alodio possedisse quo ad dominum regem et quo a dominum de Salsis et successores suos. Nam quiquid emit Guilelmus *Barra de Achs* et modo illud tenet comes Fuxi in dicta villa fuit domini de Salsis; alia vero non fuerunt de predicto feudo. Quibus propositis et exceptis, perscrutatis capudbreviis, fama gencium et aliis probacionum amminiculis universis, nichil de premissis potui ulterius invenire, nisi quod in quodam capudvrevio anticho continebatur comitem Ceritanie recepisse et debere recipere botagium in predicto villario de *Pegeroles*. Ad quod per vos objectum extitit quod dictum villarium de *Pegeroles* non erat de termino alicujus castri, loci vel ville feudi domini regis, vel reyalenchi sui. Et cum haberem defficere ad plures alias probaciones producendas, recepi composicionem a vobis nomine domini regis, et de consilio Guilelmi Caroli, judicis supradicti. Quare, evitando periculum sentencie, dedistis et persolvistis michi nomine domini regis et in ejusdem servicium recipienti quingentos solidos melguriensium, de quibus a vobis contentus, renuncio exceptioni peccunie non numerate. Unde, auctoritate michi a domino rege comissa cum rescripto ejusdem dato Gerunde sui majoris pendentis sigilli munimine roborato, per prefatum dominum regem et successores suos, laudo, concedo, diffinio et indulgeo inperpetuum vobis, prenominato Petro Raimundi *Ross*, et vestris successoribus inperpetuum, ad omnes vestras voluntates libere faciendas, pro francho et quitio alodio et inmuni quo ad dominum regem, villarium de *Pegeroles* supradictum in parrochia et adjecentia de Montelliano, et mansum Portavini et universos et omnes possessiones, taschas, quartos et jura alia que habetis et tenetis in villa de *Ezherr* et in terminis ejusdem, que omnia emistis et conseccutus fuistis a Bernardo *Sagarra de Ezherr*; ita quod nunquam contra vos vel successores vestros racione feudi per dominum regem et successores suos questio aliqua decetero moveatur; faciens vobis, auctoritate domini regis, firmum et sollempne pactum de non petendo, donando et remittendo vobis quicquid domino regi amplius competeret racione laudimii supradicti. Vos igitur et vestri successores teneatis et habeatis predicta omnia et singula pro francho alodio, ad omnes vestras voluntates faciendas, salvo tamen prefato botagio in dicto villario de *Pegeroles* domino regi

et suis successoribus, si idem vel sui predecessores in dicto villario ipsum botagium sunt recipere vel fuerunt actenus assueti. Quod est actum III° kalendas junii, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo et auctoritatem domini regis in hiis presto. S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in hoc negocio, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto.

S+++na Raimundi *Aurer* de Podiocerdano, Petri Egidii, et Bernardi Ballistarii de Olcegia, et Bartholomei Caroli, clerici, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

154

1265, 10 octubre

Bertran Gil, comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha reclamat davant el jutge Guillem Carles el comís de censos, honors i drets dins les viles de Soanyes i de Marians que Ramon Pellisser, de Vilafranca de Conflent, va comprar a Ramon Llobaner. En la seva compareixença, Ramon Pellisser ha negat que aquestes possessions fossin feus dependents del rei. Per la seva banda, Bertran Gil només ha trobat una acta en virtut de la qual el rei Pere I de Catalunya-Aragó havia donat aquestes viles en alou a l'abadia de Fontfreda.[1] *No havent aconseguit demostrar els drets del rei,*[2] *Bertran Gil confirma Ramon*

1. L'acta de donació del rei Pere el Catòlic a la qual es fa referència no s'ha conservat ni dins els arxius reials ni als de l'abadia de Fontfreda. En canvi, es conserva la donació feta a aquest monestir el mes d'abril de 1190 pel rei Alfons I de Catalunya-Aragó dels seus masos i les seves honors a Soanyes i a Marians. També sabem que el 30 de desembre de 1218 el papa Honori III va confirmar al monestir cistercenc les rendes d'Escaró i de Soanyes que els reis Alfons i Pere li havien donat per al manteniment perpetu de ciris a l'altar de la Verge. Vegeu Véronique DE BECDELIÈVRE (ed.), *Le chartrier de l'abbaye cistercienne de Fontfroide (894-1260)*, vol. II, París, CTHS, 2009, doc. núm. 680 i 1249.

2. Amb tot, convé assenyalar que el 15 de desembre de 1257 el rei Jaume I havia cedit a l'abadia el *castrum* de Clairà, al Rosselló, a canvi dels llocs d'Escaró,

Pellisser i els seus successors en la possessió alodial de tots aquests béns. Per aquesta confirmació, reconeix que Ramon li ha pagat 45 sous de moneda melgoresa pel servei del rei.

Postil·les al marge intern: R. Peliparii. – Alo.
Postil·les al marge extern: Soanies – Masarans.

[f. 52] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate michi comissa a domino rege et nomine ipsius in judicio peterem sub examine Guilelmi Charoli, judicis a domino rege assignati in eodem negocio, a vobis, Raimundo Pelliparii de Villa francha, quosdam census, honores, possessiones et jura alia in villis de *Sohanies* et de *Marazans*, que omnia emistis a Raimundo Lobanerii, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia proposueram predicta fore de feudo domini regis et in vos esse alienata irrequisito consensu suo. Vos autem, litem contestando in judicio, respondistis predicta de feudo non esse domini regis. Post cujus litis contestacionem, deliberavi plenarie, et perscrutatis et diligenter inquisitis capudbreviis, registro regio et fama gencium et universis aliis probacionum amminiculis, non potui reperire predicta omnia de feudo domini regis subjacere. Immo inveni dominum regem Petrum dedisse pro alodio monasterio Fontis frigidi predictas villas cum terminis suis. Unde, cum haberem defficere in probacione et in fundanda intencionem domini regis super hujusmodi questione, cum consilio Guilelmi Caroli, prenominati judicis, auctoritate et potestate michi a domino rege comissa laudandi et confirmandi honores hujusmodi pro alodio cum rescripto ejusdem dato Gerunde sui sigilli pendentis munimine roborato, per dominum regem et successores suos, laudo, concedo, et confirmo, diffinio et indulgeo inperpetuum vobis, prenominato Raimundo Pelliparii, et vestris successoribus, predictos census, honores et possessiones et jura alia in predictis villis et pertinenciis suis, pro libero alodio quo ad dominum regem, ad faciendum inde

Soanyes i Marians, al Conflent: vegeu Ambrosio HUICI MIRANDA i María Desamparados CABANES PECOURT (ed.), *Documentos de Jaime I de Aragón*, vol. 2, València, Anubar, 1978, doc. núm. 875. Però sembla que aquesta donació, consignada únicament als registres de la Cancelleria Reial, no va tenir efecte i els cistercencs van conservar la senyoria d'Escaró fins al segle XIV, data en què la van vendre al monestir de Sant Miquel de Cuixà, que la va conservar fins a la Revolució Francesa.

vestras proprias voluntates; ita quod dominus rex in predictis villis[a] nullam habeat servitutem racione feudi; et quod nunquam racione feudi per dominum regem et successores suos contra vos et successores vestros suscitetur actio vel questio de premissis; faciens vobis, auctoritate et nomine domini regis, firmum et sollempne pactum de non petendo Pro quo laudimio et concessione seu diffinicione recepi a vobis in servicium domini regis quadraginta quinque solidos melguriensium; quibus contentus, renuncio excepcioni peccunie non numerate, dans et concedens vobis auctoritate domini regis quicquid plus pro hujusmodi laudimio domino competeret seu spectaret. Quod est actum anno Domini millesimo CC° sexagesimo quinto, VI° idus octobris. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo et auctoritatem domini regis presto. S+num Guilelmi Charoli, judicis a domino rege assignati in predicto negocio, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto.

S++++na, Guilelmi de Cassaneis, Poncii de Serabove, et Vitalis de Matamala et Raimundi de Serabove, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc hoc[b] registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *L'escrivà ha esborrat el mot* villis *subratllant-lo amb punts*. b. *Sic*.

155

1266, 5 agost

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya i al Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Joan Ferrer, de Saga, prevere, en la possessió d'una terra situada dins el territori de Saga, al lloc anomenat Perafita, amb la condició que ell i els seus successors la tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers ni a centres religiosos o eclesiàstics i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Bernat Fareix reconeix que ha rebut 18 diners de moneda melgoresa pel dret de lluïsme degut al rei, a més dels 5 sous que Joan diu haver donat a Bertran Gil. Joan Ferrer jura fidelitat al rei i promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·les al marge intern: Jo. Ff. – F.
Postil·les al marge extern: Johannes Ff. de Saga presbiter. – Sagua.

Pateat universis quod ego Bernardus *Fareix* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, laudo, concedo et confirmo inperpetuum vobis, Johanni Ferrarii de Saga, presbitero, et vestris successoribus, ad feudum domini regis et suorum successorum, unam terram, quam habetis et tenetis in terminis de Saga, ad Petram fitam, que affrontat in vie et in terra Guilelmi de Prato et in reguerio; ita quod predictam terram habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum; et non possitis predictam terram vel aliquid ejusdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque predictam terram vel aliquid ejusdem in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio predictorum quinta pars precii ejusdem, predicta tamen terra cum omnibus suis pertinenciis perpetuo remanente suum feudum. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predicta terra. Et pro hac confirmacione et laudimio habui et recepi a vobis nomine domini regis et in servicium ejusdem pro quinta XVIII denarios melgurienses, et, prout asseritis, habuit et recepit a vobis ratione inquisicionis feudorum Bertrandus Egidii V solidos melguriensium, in quibus, quos michi solvistis, renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde ego Johannes Ferrarii predictus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium, promito, sub ypotheca bonorum meorum, de predictis domino regi fidelitatem diligentem et suis successoribus perpetuo observare, et omnia alia atendere et complere. Quod est actum nonis augusti, anno Domini millesimo CC° LX° VI°. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo. S+num Johannis Ferrarii prenominati, que hec laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

S+++na Jacobi de *Areleu*, Guilelmi de Invidio et Petri Amalrici, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec

scripsit et aliud consimile instrumentum apposuit in registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

156

1265, 13 octubre

Bertran Gil, comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha reclamat davant el jutge Guillem Carles el comís de dos masos que l'església de Santa Maria de Marinyans posseeix a Enveig, d'un cens que rep a Codalet i del delme de Marinyans que té per l'església d'Elna. En la seva compareixença, fra Guillem, prebost de l'església de Marinyans, afirma que totes aquestes possessions són alous. En la seva defensa, ha declarat que el comte de Cerdanya havia donat en franc alou la vila de Codalet i el seu territori al monestir de Sant Miquel de Cuixà, que la seva església tenia el delme de Marinyans de dret comú mitjançant el pagament del dret de sínode a l'església d'Elna i que havia adquirit els dos masos d'Enveig en alou. Havent constatat la veracitat d'aquests fets, Bertran Gil ha pactat amb fra Guillem, que li ha pagat 30 sous de moneda melgoresa pel servei del rei. En conseqüència, confirma l'església de Marinyans en la possessió alodial de tots aquests béns.

Postil·les al marge extern: Alou. – Prepositus de Marinyans. – Allo.

[f. 52*v*] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii, et viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate comissionis mee in judicio peterem sub examine Guilelmi Caroli, judicis a domino rege assignati in ipso negocio, ab ecclesia de *Marinnyans* et a vobis, ffratre Guilelmo, preposito ipsius ecclesie, duos mansos quos dicta ecclesia habbet[a] apud Invidium, cum hominibus, mulieribus et pertinenciis suis, et quodam census et jura que ipsa ecclesia recipit apud Codaletum, et decimam de *Marinnyans*, quam ipsa ecclesia tenet pro ecclesia Elnensis, cum essent de feudo domini regis et in predictam ecclesiam alienata concensu[a] ipsius domini regis

et successorum sive predecessorum suorum irrequisito, eidem domino regi adjudicari. Ad quod, litem contestando in judicio, respondistis predicta ipsam ecclesiam ad dominum regem ab antiquo tempore pro franquo alodio possedisse; negando etiam eadem esse de feudo ipsius. Et proposuistis in deffensionem vestram comitem Ceritanie quondam dedisse pro francho alodio monasterio Sancti Michaelis de Cuxano villam de Codaleto, cum terminis et pertinenciis suis, et decimam de *Marinnans* dictam ecclesiam tenere debere de jure communi, et etiam tenere consuevisse sub annuo censu ratione sinodi pro ecclesia Elnensis, et duos mansos de Invidio supradictos ipsam ecclesiam de *Marinnyans* conseccutam fuisse pro francho alodio, non a feudatario, castlano sive bajulo domini regis in eisdem. Quare videbatur et patere dicebatis dominum regem non posse nec debet petere supradicta pro feudo suo. Et deliberatione habita super capudbreviis, registro regio et fama gencium, non potui fundare seu probare super premissis intentionem domini regis. Et inveni predicta que in deffensionem vestram proposueratis fore vera. Quare, deffectu probacionis, recepi a vobis nomine domini regis composicionem, et dedisti et solvistis nomine vestre ecclesie michi, in servicium domini regis et ipsius nomine, triginta solidos melguriensium, quibus contentus, renuncio excepcioni peccunie non numerate. Ob hoc, de consilio prenominati Guilelmi Caroli, judicis, auctoritate et potestate michi a domino rege concessa laudandi et confirmandi honores hujusmodi pro alodio cum rescripto ejusdem dato Gerunde sui majoris sigilli pendentis munimine roborato, per dominum regem et successores suos laudo, concedo, confirmo et corroboro et indulgeo predicte ecclesie Sancte Marie de *Marinnyans* et vobis, ffratri Guilelmo, inde preposito, et vestris successoribus inperpetuum pro francho alodio quo ad dominum regem predictos duos mansos, cum omnibus juribus et pertinenciis suis, quos habetis apud Invidium, et predictum censum et jus ejusdem quem recipitis apud Codaletum, et predictam decimam ville de *Marinnyans* et termini et decimalis ipsius; ita quod omnia predicta et vos et vestri successores inde prepositi pro francho alodio inperpetuum teneatis quo ad dominum regem; ita quod dominus rex vel sui successores nullam servitutem, nullum censum sive servicium habeat in predictis, faciens vobis et vestre ecclesie auctoritate domini regis firmum et sollempne pactum de non petendo racione causam feudi. Quod est actum III° idus octobris, anno

Domini millesimo cc° sexagesimo quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo et auctoritatem domini regis in hiis presto. S+num Guilelmi Caroli, judicis supradicti, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto.

S++++na Raimundi de Morerio, prepositi Lillietensis, et Salvatoris, canonici Barchinone, et Bernardi de Sancto Felice et Guilelmi de Vicco, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

157

1268, 1 agost

Bernat Fareix, comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, renuncia, per falta de proves, a totes les demandes endegades en contra de Guillem d'Isòvol, administrador de l'hospital de Puigcerdà, i dels seus confrares, per raó d'un mas situat al vilar de Brangolí que ell reclamava com un feu dependent del rei.

Postil·les al marge extern: Alou. – idem. – Rector hospitalis de Podio cerdano. – Vilangoli. – Alo.

Pateat universis quod ego Bernardus *Fareix* de Villa francha Confluentis, procurator pro domino rege Aragonum in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campi rotundi, per dominum rege et omnes successores suos, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis feudorum, solvo, diffinio et remito inperpetuum vobis, Guilelmo de *Isogol*, rectori hospitalis de Podioceritano, et predicto hospitali et confratribus ejusdem, omnem actionem, petitionem et demandam, quam contra vos et predictum hospitale faciebam seu facere poteram ratione cujusdam mansi, quem habetis et tenetis apud villarium de Vilangoli, et in suis terminis, cum hominibus, mulieribus, honoribus et pertinentiis ejusdem, quem mansum a vobis exhigebam

ratione feudorum, cum esset in predictum hospitale predictus mansus alienatus sine consenssu[a] domini regis et suorum successorum. Unde, cum non possem probare predictum mansum esse vel debere esse de feudo domini regis, ideoque auctoritate comissionis mee facio vobis et vestris successoribus et predicto hospitali firmum et irrevocabile pactum nomine domini regis et suorum successorum decetero de non petendo, absolvens vos et successores vestros et predictum hospitale a petitione omnium predictorum. Quod est actum kalendis augusti, anno Domini M° CC° LX° VIII°. S+num Bernardi *Farex*, qui hec laudo et firmo. S+num Raimundi de Morerio, judicis predicti, qui hec firmo et laudo. S++++na Arnalli *Amell*, Bernardi *Tascher*, Bernardi Galli et Raimundi *Tascher*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus in negocio feudorum post mortem Raimundi *Amell*, hec scripsit et hoc instrumentum hic apposuit anno Domini M° CC° LXX° terzio, XV kalendas madii.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

158

1265, 6 juliol

Bertran Gil, comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha reclamat davant el jutge Guillem Carles el comís d'una borda que Guillem Comdor, de Florí, va comprar a Bernat Ballester, d'Oceja, dins el territori de Florí. En la seva compareixença, Guillem Comdor ha afirmat haver comprat aquesta borda en alou i mantenir-la així des de fa molt de temps. Bertran Gil no ha aconseguit demostrar els drets del rei i Guillem Comdor ha acceptat pactar i li ha pagat 90 sous de moneda melgoresa. En conseqüència, Bertran Gil confirma Guillem Comdor i els seus successors en la possessió alodial d'aquesta borda i de tot allò que en depèn.

Postil·les al marge intern: Alou. – G. Comdor. – Allo.
Postil·la al marge extern: Floridi.

[f. 53] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et datus ab eodem exseccutor super ne-

gocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campi rotundi, peterem in judicio, sub examine Guilelmi Caroli de Perpiniano, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, a vobis, Guilelmo *Comdor* de Floridi, quandam bordam quem emistis apud Floridi a Bernardo Ballisterii de *Olceja*, cum hominibus et mulieribus, honoribus, possessionibus et pertinenciis ejusdem, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia dicta borda esset de feudo domini regis erat in vos et antecessores vestros alienata domino rege et suis predecessoribus irrequisitis. Ad que, litem contestando in judicio, respondistis et concesistis vos tenere dictam bordam et ejus honores. Negavistis tamen illo esse de feudo domini regis. Et in defenssionem vestram proposuistis predicta emisse pro alodio, et ea tenuisse et possedisse multo tempore pro alodio. Qua responsione habita, deliberavi plenarie, et perscrutatis et diligenter requisitis capudbreviis, registro regio et fama gencium et universis aliis probacionum aminiculis, non potui aliqua certa indicia seu probationes reperire per que dicta borda feudo domini regis subjaceret. Verumptamen, ut laudarem et confirmarem vobis perpetuo dictam bordam et ejus honores pro alodio francho, libero, quitio et inmuni quo ad dominum regem et successores suos, dedistis et solvistis michi, nomine domini regis et in ejus servicium recipienti, nonaginta solidos melguriensium, quibus contentus, renuncio exceptioni peccunie non numerate. Unde, auctoritate comissionis mee, de consilio et assenssu[a] dicti Guilelmi Caroli, judicis, per dominum regem et omnes successores suos, laudo, concedo et confirmo inperpetuum vobis, prenominato Guilelmo *Comdor* de Floridi, et vestris successoribus, pro alodio francho, quitio et inmuni quo ad dominum regem et omnes successores suos, predictam bordam et omnes honores, possessiones, tenedones et pertinentias illius, terras cultas, incultas et heremas, prata, devesias, silvas, garricas, aquas et pascua, et omnes homines et mulieres ejusdem, et ipsorum projenies, et eorum redemptiones, et omnes census, usaticos, servicia, agraria, dominaciones et jurisdictiones, questias, toltas, forcias, accapita et ademprivia eorumdem, et generaliter omnia alia et singula que vos habetis et accipitis, habere aut accipere debetis in predicta borda et in ejus honoribus, possessionibus, tenedonibus, pertinentiis ejusdem et detentoribus eorumdem; ita quod predicta omnia et singula, cum omnibus juribus, proprietatibus et integritatibus, habeatis, teneatis et possideatis vos et successores vestri inper-

petuum pacifice et quiete, pro francho, fino, quitio alodio vestro et inmuni quo ad dominum regem et omnes successores suos, ad omnes vestra vestrorumque voluntates libere omni tempore faciendas. Ne vero super omnibus antedictis teneamini vos vel vestri amodo domino regi vel successoribus suis super questione feudorum respondere, facio vobis et vestris firmum pactum et irrevocabilem de non petendo. Et si plus dicta peccunia domino regi competeret pro laudimio predictorum, totum vobis et vestris dono et remito ex parte domini regis et suorum successorum. Quod est actum IIe nonas julii, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo.

S+num Guilelmi Caroli, judicis a domino rege in negocio feudorum assignati, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto.

S++++na Guilelmi *Çebolera*, Bernardi Mercatoris, Petri de Caborrivo et Bernardi de Graa, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constituts a domino rege post mortem P. Ripolli in conficiendis instrumentis et universis aliis rescriptis negocii feudorum, et in reddendis et subsignandis instrumentis que idem P. Ripolli receperat ratione negocii feudorum, hec scripsit et hoc consimile instrumentum apposuit in hoc registro tercio kalendas decembris, anno Domini M° CC° LX° sexto.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

FUNDACIÓ NOGUERA

159

1165, 9 octubre

Alfons I, rei de Catalunya-Aragó, infeuda a Pere de Domanova i a la seva descendència la casa d'Espirà de Conflent que Pere Ysarn va edificar dins el seu feu, amb la condició que Pere i tots els seus successors, hereus del castrum de Rodès, tinguin aquesta casa en feu pel rei i els seus successors i que Pere Ysarn la tingui en feu per Pere Domanova. El rei pren Pere Ysarn sota la seva protecció i salvaguarda i l'autoritza a fer una fortificació a Espirà. Per aquesta concessió, Pere Ysarn li ha abonat 300 sous.

Postil·la al marge intern: Petrus de Domanova.
Postil·les al marge extern: 9. - Rodes.
Postil·la al marge inferior: Hoc est transcriptum.

Cunctis sit notum et manifestum quod ego Illdefonsus, Dei gracia rex Aragonum et comes Barchinone, una cum consilio curie mee, dono tibi, Petro Demanova, ad fevum omnique projeniei tue ad posteritati, illam domum de *Aspiran*, quam fecit Petrus *Ysarn* in fevo tuo. Tali siquidem modo dono tibi ad fevum illam domum, ut quicumque de posteritate tua habuerit post te ipsum castrum de *Rodes*, habeat similiter ei illam jamdictam domum per me ad fevum, ita scilicet quod Petrus *Isarn* et sua posteritas habeat per te ad fevum semper illam dictam domum, et sitis michi inde fideles meisque successoribus. Quacumque autem hora ego vel aliquis per me demandaverit tibi predicto Petro Demenova, vel tuis, potestatem de prefata domo, donetis eam michi et meis successoribus sine omni contradictione, irati e paccati. Concedo autem atque laudo tibi Petro *Ysarn* omnique tue posteritati illam jamdictam domum, et accipio te semper et omnia quecumque habes cum ipsa domo in mea emparatione atque defencione et custodia. Et dono tibi licenciam, atque tuis, faciendi ibi fortitudinem qualemcumque preterea, tali modo ut non exiat inde michi vel meis aliquod malum, et quod habeam ibi meam fidelitatem, et quod possimus ego et successores mei credere et confidere de omnibus in te atque in tuis quicumque post te habuerint ipsam domum. Accipio a te propter hoc CCC^{tos} denariorum solidos. Et est manifestum. Actum est hoc VII idus octobris, anno Domini M° C° LXV. Signum Ildefonsi (SM) regis Aragonum et comitis Barchinone. Sig+num Guilelmi, Barchinonensis episcopi. Sig+num Guilelmi Raimundi dapiferi. Sig+num Mironis de Lusano. Sig+num Hualgerii de Fonoleto. Sig+num Guilelmi de Sancta Columba. Sig+num Bernardi de Sancta Columba. Sig+num Guilelmi de Ila. Sig+num Eymerici de Ila. Sig+num Raimundi de *Molnels*. Sig+num Bernardi Guilelmi, bajuli. Sig+num Petri *Bord*. Sig+num Peyroneti. Sig+num G. Dahuina.

Poncius de Osore, scriba regis, scripsit hec et fecit hoc S-(SM)-num.

160

1265, 19 novembre

Bertran Gil, comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Prats, ha reclamat davant el jutge

Guillem Carles el comís de dos masos que Guillem Esquilat, de Vilafranca de Conflent, i el seu fill Bernat Esquilat tenen a Riutort, al Conflent. En la seva compareixença, aquests darrers han afirmat haver comprat aquest mas en alou. Havent demostrat Bertran Gil que la vila de Riutort depenia del domini reial, Guillem i Bernat han acceptat pactar i li han pagat 10 sous de moneda melgoresa. En conseqüència, Bertran Gil els confirma, a ells i als seus successors, en la possessió alodial d'aquests masos i de tot allò que en depèn, amb la condició que els tinguin en feu pel rei i els seus successors, que no els alienin mai a cavallers o a centres religiosos o eclesiàstics i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Guillem Esquilat i el seu fill Bernat juren fidelitat al rei i prometen respectar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: G. Squilati. – Alienata sunt, scilicet mansus qui fuit P. Ciffredi Bernardo de Rial et alterum Bernardo Vilar. – F. – Riutort en Capcir.

[f. 53*v*] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis et datus ab eodem exscutor[a] in negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollesii, Vallis de Pratis et vicarie Campi rotundi, peterem in judicio, sub examine Guilelmi Caroli de Perpiniano, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, a vobis, Guilelmo Esquillati de Villafrancha Confluentis et Bernardo Esquillati, filio vestro, duos mansos, cum honoribus et possessionibus eorumdem, et hominibus et mulieribus, quorum mansorum unus fuit P. Sifredi et alius fuit Raimundi de *Claus*, quos habetis et tenetis apud Rivum tortum in Capcirio, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia, cum essent de feudo suo, erant in vos et antecessores vestros alienata domino rege et suis predecessoribus irrequisitis. Ad que, litem contestando in judicio, respondistis et concesistis vos tenere dictos mansos. Negavistis tamen illos esse de feudo domini regis. Et in defenssionem vestram proposuistis predictos mansos emisse pro francho alodio. Ego autem, ad fundandam domini regis intencionem, proposui in judicio villam de *Rivotort* esse propriam domini regis et locus sui realenchi. Vos vero, timentes super premissis in judicio cum domino rege experiri, periculum sentencie evitando, composuistis mecum nomine domini regis. Et ut laudarem et confirmarem vobis

predictos mansos ad feudum domini regis et suorum successorum, dedistis et solvistis michi, nomine domini regis et in ejus servicium recipienti, pro laudimio predictorum decem solidos melguriensium, quibus contentus, renuncio exceptioni peccunie non numerate; donans et remitens vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde, auctoritate comissionis mee, per dominum regem et omnes successores suos, laudo, concedo et confirmo inperpetuum vobis, prenominatis Guilelmo Esquillati et Bernardo, filio vestro, et vestris successoribus, ad feudum domini regis et suorum successorum, prenominatos mansos, cum hominibus et mulieribus et eorum projeniebus, et hominum redempcionibus, censibus, usaticis, serviciis, agrariis, dominacionibus et jurisdictionibus, questiis, toltis, forciis, placitis, jurisfirmamentis, et cum omnibus honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinentiis eorumdem, terris cultis et heremis, pratis, silvis, aquis, pascuis et nemoribus; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum in feudum pro domino rege et successoribus suis; et fidelitatem diligentem eisdem perpetuo observetis. Et non possitis predicta vel eorum aliqua alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque in alias personas alienaveritis supradicta vel eorum aliqua, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictarum quinta pars precii eormdem, predictis tamen omnibus, cum suis integritatibus, perpetuo remanentibus suum feudum. Et racione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis. Et non possit vobis imputari, licet cessaveritis petere investituram dicti feudi ad domino rege, cum de uno in alium predicta pervenerint successive. Unde nos prenominati Guilelmus Esquillati et Bernardus, filius illius, recipientes predictam infeudacionem et laudimium, promitimus sub ipotheca bonorum meorum de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem perpetuo observare, et omnia atendere et complere. Quod est actum XIII° kalendas decembris, anno Domini M° CC° LX° quinto. S+num Bertrandi Egidii prenominati, qui hec firmo. S++na Guilelmi Esquillati et Bernardi, filii illius, predictorum, qui hec laudamus et firmamus.

S++++na Raimundi de Juynna, Johannis Lobeti, Petri Galli et Bertrandi de Sorede testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus pro domino rege post mortem Petri Ripolli in conficiendis instrumentis negocii feudorum, et in reddendis

et subsignandis que dictus P. Ripolli receperat et notaverat, hec scripsit et alium consimile instrumentum apposuit in registro et suum sig-(...)-num[b] hic impressit V° idus novembris, anno Domini M° CC° LX° sexto.

ABC DEF GHI

a. *Sic*. b. *L'espai reservat per a la signatura manual de Ramon Adell ha quedat en blanc.*

161

1266, 5 agost

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Guillem Ferrer, de Saga, en la possessió d'una terra situada dins el territori de Saga, al lloc anomenat prat Major, amb la condició que ell i els seus la tinguin en feu pel rei i els seus successors, que no l'alienin mai a cavallers o a centres religiosos o eclesiàstics i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 2 sous de moneda melgoresa, a més dels 4 sous que Guillem diu que ja ha donat a Bertran Gil. Guillem Ferrer jura fidelitat al rei i promet observar les estipulacions d'aquesta infeudació.

Postil·les al marge extern: G. Ff. de Saga. – Sagua.

Noverint universi quod ego Bernardus *Farex* de Villa francha, datus a domino rege exsecutor super negocio feudorum in partibus Ceritanie, Confluentis, Rivipollesii et ivcarie Campirotundi, auctoritate mee comissionis, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, judicis a domino rege in eodem negocio assignati, per dominum regem et omnes successores suos, laudo, concedo, corroboro pariter et confirmo ad feudum domini regis et suorum successorum perpetuo, tibi, Guilelmo Ferrario de Saga, et tuis successoribus, unam terram que est in terminis de Saga, ad Pratum majorem, et affrontat in eodem prato et in terra Raimundi de Prato et in via et in terra Guilelmi *Dosona*; ita quod predictam terram habeatis et teneatis tu et successores tui perpetuo in feudum domini regis et suorum successorum, et inde fidelitatem diligentem eidem perpetuo

observetis; et non possitis predictam terram vel aliquid ejusdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quandocumque et quocienscumque predictam in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis successoribus pro laudimio predictorum quinta pars precii ejusdem, predicta tamen terra cum suis pertinenciis perpetuo remanente suum feudum. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam servitutem habeat dominus rex in predicta terra, salvo tamen censu, si forte poterit probari dominum regem debere vel consuevisse recipere in predicta. Et pro hujusmodi confirmacione et laudimio habui et recepi II solidos melguriensium, et habuerat et receperat jam a te racione inquisitionis feudorum, prout asseris, Bertrandus *Gil* IIII solidos melguriensium, in quibus, quos michi solvistis, renuncio excepcioni peccunie non numerate, donans et remitens tibi quicquid plus dicta peccunia domino regi competeret pro laudimio predictorum. Unde ego Guilelmus Ferrarii prenominatus, recipiens predictam infeudacionem et laudimium, promito, sub ypotheca rerum mearum, predicta omnia et singula complere et fidelitatem diligentem domino regi de predictis servare. Quod est actum nonis augusti, anno Domini M° CC° LX° sexto. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo. S+num Guilelmi Ferrarii predicti, qui hec firmo.

S+num Raimundi de Morerio, judicis constituti a domino rege super negocio feudorum, qui hec firmo et auctoritatem judicis presto.

Testes sunt inde: Jacobus de *Areleu*, Guilelmus de Invidio et Petrus Amalrici, testium. Raimundus *Ameill*, notarius publicus constitutus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit et aliud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

162

1265, 12 novembre

Bertran Gil, comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la vegueria de Camprodon i la Vall de Ribes, ha reclamat davant Bernat Botí, jutge de feus a la Cerdanya, el comís dels masos, honors, censos, delmes i altres drets que el monestir de

Sant Pere de Portella té dins la parròquia de Sant Joan de Dorres. En la seva compareixença, fra Arnau, abat de Sant Pere de la Portella, ha presentat actes que demostren que el seu monestir havia comprat aquestes possessions en alou a Nunó Sanç, senyor de Cerdanya,[1] *que les havia comprat a Ramon de Sant Sadurní. També ha recordat el privilegi pel qual el rei Jaume I va prometre al bisbe d'Urgell i a tots els religiosos i clergues de la seva diòcesi confirmar-los totes les seves possessions adquirides legalment. No havent aconseguit demostrar els drets del rei, i havent-li pagat l'abat 800 sous de moneda melgaresa pel servei del rei, una part de les quals ja havia estat sostreta per ell i per Ponç Guillem de Vilafranca sobre les rendes d'aquestes possessions, Bertran Gil confirma el monestir de Sant Pere de la Portella en la seva possessió alodial.*

Postil·la al marge superior: Abbas de Portella.
Postil·les al marge intern: Alou. – Alo.
Postil·les al marge extern: Edorrs. – Allo.

[f. 54] Pateat universis quod ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis, Ceritanie, Rivipollesii et viccarie Campi rotundi et Vallis de Pratis, auctoritate comissionis mee petii in judicio, sub examine Bernardi Botini, judicis a domino rege assignati in eodem negocio in territorio Ceritanie, a vobis, ffratre Arnallo, Dei gracia abbate Sancti Petri de Portella, et conventu ejusdem monasterii, illos mansos, honores, possessiones, homines, mulieres et redempciones eorumdem, census, usatica, terremerita, decimas, dominaciones et omnia alia jura que habetis et tenetis in villa de *Edorrs* et in terminis et adjecencia Sancti Johannis ejusdem, ex vendicione inde facta vestro monasterio a domino Nunone Sançio quondam domino Ceritanie, qui predicta omnia emerat a Raimundo de Sancto Saturnino, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia, cum prefata omnia essent de feudo domini regis, erant in vestrum monasterium transportata domino rege irrequisito. Ad quam peticionem, nomine vestri monasterii et conventus, litem contestando in judicio, respondistis predicta omnia tenere et habere. Negavistis tamen ea esse de feudo domini regis. Et,

1. Nunó Sanç, senyor dels comtats de Rosselló i Cerdanya (1212 - † gener de 1242).

asserendo in deffensionem vestri monasterii, proposuistis tam dominum Nunonem predictum a prefato Raimuno de Sancto Saturnino, quam vestrum monasterium a predicto domino Nunone predicta omnia emisse pro francho alodio et inmuni; que etiam in judicio probavistis per instrumenta super dictis vendicionibus confecta. Et etiam in judicio proposuistis illustrissimum dominum Jacobum nunc regem Aragonum in privilegium concessisse episcopo Urgellensis et universis prelatis, religiosis et clericis Urgellensis dyocesis, quod omnia que justis titulis conseccuti fuerant, haberent et tenerent tanquam ab ipso specialiter confirmata. Ego autem, cum haberem defficere in fundanda intencionem domini regis, attendens predicta omnia non esse de termino castri, loci vel ville feudi sui vel reyalenchi, recepi composicionem a vobis. Unde, in servicium domini regis dedistis michi, nomine vestri monasterii et conventus, ut predicta omnia vobis et vestro monasterio pro alodio confirmarem, octingentos solidos melguriensium, de quibus aliquam partem solvistis in peccunia numerata michi, et inter Poncium Guilelmi de Villa francha quondam exseccutorem istius negocii et ego recipimus de fructibus predictorum partem reliquam prehabite quantitatis, in quibus renuncio excepcioni peccunie non recepte. Unde, auctoritate michi a domino rege comissa laudandi et confirmandi honores hujusmodi pro alodio cum rescripto ejusdem dato Gerunde, sui sigilli majoris pendentis munimine roborato, nomine domini regis et per ipsum et successores suos, de consilio et assensu prenominati judicis, laudo, concedo, confirmo et diffinio inperpetuum vobis, prenominato ffratri Arnallo, abbati Sancti Petri de Portella, et vestro monasterio et conventui, et vestris successoribus, omnia supradicta, cum terminis, juribus et integritatibus eorumdem, sicut plenius vestro monasterio vendita extiterunt, ut eadem omnia vos et vestri successores pro francho alodio perpetuo teneatis; ita quod racione feudi super premissis in aliquo domino regi et suis nunquam teneamini respondere; faciens vobis firmum pactum de non petendo; donans vobis nomine domini regis quicquid amplius sibi competeret ex laudimio predictorum. Quod est actum pridie idus novembris, anno Domini millesimo CC° LX° quinto. S++na Bertrandi Egidii et Bernardi Botini, judicis, predictorum, qui hec firmamus. S++++na Guilelmi de *Ach*, prioris Sancti Jacobi, et Petri de Colonico, et Guilelmi Raimundi de *Olceja*, et Poncii de *Ur*, testium. Petrus Ripolli, notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis

negocii feudorum, hec scripsit et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

163

1266 (nou estil), 10 febrer

Bertran Gil, comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya i el Conflent, ha reclamat davant Bernat Botí, jutge encarregat de la qüestió dels feus dels homes de Puigcerdà, el comís de béns desmembrats del mas de Cellers i de dos closos que Arnau Amell, de Puigcerdà, va comprar dins la vila de Ger. En la seva compareixença, aquest darrer ha afirmat haver comprat tots aquests béns en alou. No havent aconseguit demostrar els drets del rei i havent-li donat Arnau Amell 100 sous de moneda melgoresa per tal d'obtenir la confirmació d'aquests alous així com una sentència equitable amb altres alous litigiosos que posseeix a Ger, Bertran Gil el confirma en la possessió alodial d'aquests béns.

Postil·les al marge extern: Alou. – A. Amyll. – Allo.

[f. 54*v*] Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis et Ceritanie, in judicio peterem sub examine Bernardi Botini, judicis a domino rege assignati in questionibus feudalibus hominum Podiiceritani, a vobis, Arnallo *Ameyl* de Podioceritano, quosdam honores, qui fuerunt de tenença mansi de *Seles*, et quandam clausam que fuit Ermengaudi de Sancto Petro de *Ger*, et quandam clausam quam emistis ab heredibus Bertrandi de *Ger*, que omnia vos emistis in villa de Ger, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia, cum essent de feudo suo, erant in vos alienata irrequisito consensu suo. Ad que prenominate Arnalle, vos litem contestando in judicio, respondistis vos [...][a] emisse predicta omnia pro francho alodio. Negavistis tamen ea esse de feudo domini regis et de termino ville, loci vel castri reyalenchi sui. Cum autem haberem defficere in fundanda intencionem domini regis super premissis, attendens etiam predicta non fuisse alienata a feudatario, castlano seu bajulo domini regis, recepi a vobis composicionem nomine domini regis. Et ut predicta

vobis laudarem, concederem et confirmarem pro francho alodio auctoritate domini regis, et ut facerem vobis ferri sentencia juxta meritum pro alodio super quibusdam aliis honoribus quos habetis apud *Ger*, sicut in sentencia inde lata plenius continetur, dedistis et solvistis michi nomine domini regis recipienti et in ejus servicium centum solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Ideoque, donans auctoritate domini regis vobis quicquid plus premissa peccunia domino regi competeret ex premissis nomine domini regis auctoritate etiam michi comissa ab eodem cum rescripto ejusdem dato Gerunde, sui majoris pendentis sigilli munimine roborato, de consilio et assensu prenominati Bernardi Botini, judicis, per eundem dominum regem et successores suos, laudo, concedo, confirmo inperpetuum pro francho alodio vobis, Arnallo *Ameyll*, et vestris omnibus successoribus, omnia et singula supradicta, cum omnibus juribus et pertinenciis eorumdem, ad vestrum et vestrorum bonum et sanum intellectum; ita quod racione feudi super premissis domino regi vel suis successoribus non teneamini respondere, set ea vos et vestri perpetuo habeatis pro francho alodio et inmuni; faciens vobis auctoritate domini regis firmum et sollempne pactum de non petendo. Quod est actum IIII° idus febroarii, anno Domini millesimo CC° sexagesimo quinto. S++na Bertrandi Egidii predicti exseccutoris, qui hec firmo et auctoritatem domini regis in hiis presto, et Bernardi Botini prenominati, qui hec firmo et auctoritatem judicis in hiis presto.

S+++++na Berengarii de Solerio, Guilelmi Catelli junioris, Petri Ferrandi, Rogerii Petri, Arnalli Mercatoris junioris[b], testium. Petrus Ripolli, publicus notarius datus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit, cum dictione supraposita scilicet junioris infra signa, et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Mot il·legible*. b. junioris *afegit a l'interlineat*.

164

1266 (nou estil), 11 febrer

Bertran Gil, comissari encarregat de la investigació sobre els feus a la Cerdanya i el Conflent, ha reclamat davant Bernat

Botí, jutge encarregat de la qüestió dels feus dels homes de Puigcerdà, el comís del mas dels Perers que Pere Jover té a la parròquia de Santa Llocaia de Palau. En la seva compareixença, aquest darrer ha afirmat que el seu pare, Jover de Puigcerdà, havia comprat aquest mas en alou. No havent aconseguit demostrar els drets del rei i havent-li donat Pere Jover 90 sous de moneda melgoresa, Bertran Gil el confirma en la possessió alodial d'aquest mas.

Postil·les al marge extern: Alou. – F. Joverii. – Allo. - Perquiratur.

Pateat universis quod cum ego Bertrandus Egidii, portarius domini regis Aragonum et datus ab eo exseccutor in negocio feudorum in partibus Confluentis et Ceritanie, nomine domini regis peterem in judicio sub examine Bernardi Botini, jurisperiti, judicis a domino rege assignati in eodem negocio super questionibus hujusmodi hominum Podiiceritani, a vobis, Petro Jovarii, filio quondam Jovarii de Podiocerdano, mansum qui vocatur *deç Perers* in parrochia Sancte Leocadie de *Paladol*, cum hominibus, mulieribus, censibus, juribus et pertinenciis suis, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia, cum esset de feudo suo, erat in prenominatum patrem vestrum alienatus irrequisito consensu ipsius domini regis. Ad quod prenominate Petre Jovarii, in judicio litem contestando, respondistis prenominatum patrem [vestrum] emisse ipsum mansum pro francho alodio, et vos ipsum tenere. Negavistis tamen ipsum mansum esse de feudo domini regis vel de termino ville, castri vel loci reyalenchi sui vel feudi. Ego autem, perscrutatis capudbreviis et fama gencium, oportuit me super predicto manso defficere in probanda et fundanda intencionem domini regis. Idcirco recepi composicionem a vobis et dedistis et tradistis michi nomine domini regis recipienti in ejus servicium, ut predictum mansum cum [pertinenciis suis] nomine ejusdem domini regis pro francho alodio laudarem et confirmarem nonaginta solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde, donans vobis nomine domini regis vobis quicquid plus premissa peccunia domino regi competeret ex plaudimio supradicto, nomine ejusdem domini regis et successoribus suis, auctoritate michi ab eodem domino rege cum rescripto ejus dato Gerunde, sui sigilli majoris pendentis munimine roborato, de consilio et decreto prenominati Bernardi Botini, judicis, laudo, concedo et confirmo inperpetuum vobis, Petro Jovario, et vestris omnibus successoribus, pro francho

alodio predictum mansum *deç Perers*, in predicta parrochia, cum omnibus et singulis pertinenciis suis, ad omnes tuas voluntates libere faciendas; attendens predictum mansum non fuisse venditum a feudatario, castlano vel bajulo domini regis in eadem, vos igitur et vestri successores prefatum mansum cum pertinenciis suis habeatis et teneatis prefata [...][a] exemptum pro francho alodio, nec dominus rex vel sui successores racione feudi in predictis habeat servitutem. Quod est actum anno Domini millesimo CC° LX° quinto, III° idus febroarii. S++na Bertrandi Egidii et Bernardi Botini, judicis, prenominatorum, qui hec firmamus et auctoritatem domini regis in hiis prestamus.

S++++na Berengarii de Solerio, et Petri Ferrandi, et Rogerii Petri, et Arnalli *Ameill*, testium. Petrus Ripolli, datus notarius publicus a domino rege in conficiendis instrumentis negocii feudorum, hec scripsit, et istud consimile instrumentum apposuit in hoc registro die et anno prefixis.

ABC DEF GHI

a. *Dos mots il·legibles*.

165

1268, 29 juliol

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, confirma Bernat de n'Arnalda, de Puigcerdà, i els seus successors en la possessió del mas d'en Deulofeu, situat en territori de Sallagosa, amb la condició que el tinguin en feu pel rei, que li siguin fidels, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Es compromet a no imposar noves servituds, excepte el cens si pot demostrar que el rei l'ha de rebre sobre aquest mas i les possessions que en deriven. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 45 sous de moneda melgoresa i promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge superior: Garssie Romei. Bernardo de Arnalda.

[f. 55] Pateat universis quod ego Bernardus *Fareix* de Villa francha Confluentis, exsecutor a domino rege in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, per dominum regem et

omnes successores suos, laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis Bernardo *d'en Arnalda* de Podioceritano, et vestris successoribus, quendam mansum, cum hominibus et mulieribus et ejusdem pertinenciis universis, quem habetis et tenetis in terminis de *Salagosa*, qui dicitur mansus *d'en Deuslofeu*; ita quod predictum mansum, cum hominibus, mulieribus ejusdem presentibus et futuris, dominacionibus, servitutibus, jurisfirmamentis, honoribus, possessionibus, tenedonibus, terris cultis et incultis, et omnibus aliis ad predictum mansum pertinentibus, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et fidelitatem diligentem domino regi et suis inperpetuum observetis vos et successores ~~vestri~~[a] vestri. Et non possitis predictum mansum alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quocienscumque in alias personas predictum mansum alienaveritis, prestetur domino regi et suis pro laudimio dicti mansi quinta pars precii ejusdem, predicto tamen manso cum omnibus suis pertinenciis perpetuo remanentibus suum feudum. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu si forte posset probari dominum regem debere recipere in predictis. Et pro hac confirmacione accepi et habui a vobis XLV solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde ego Bernardus *d'en Arnalda* predictus, recipiens predictam infeudacionem sub pactis predictis, promito per me et meos, sub obligacione omnium bonorum meorum, predicta omnia atendere et complere et non contravenire. Quod est actum IIII° kalendas augusti, anno Domini M° CC° LX° octavo. S+num Bernardi *d'en Arnalda* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo et laudo.

Sig+++++na Raimundi de Invidio, Bernardi *Saguerra* et Arnalli *Pelicer*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum post mortem Raimundi *Amell*, hec scripsit.

ABC DEF GHI

a. *L'escrivà ha esborrat aquest mot subratllant-lo amb punts.*

166

1274 (nou estil), 5 febrer

Ramon Fort, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, confirma Andreu d'en Marc i els seus successors en la possessió de quatre masos situats a la parròquia de Sant Pere d'Oceja, amb la condició que els tinguin en feu pel rei, que li siguin fidels, que no els alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. També el confirma en la possessió alodial d'un altre mas situat a la mateixa parròquia. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 190 sous de moneda melgoresa. Andreu d'en Marc promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: Alou e feu. – Andrea d'en marc. – Alienatum in Ja. Lora de Podioceritano. – F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, datus exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, auctoritate comissionis mee, per dominum regem et omnes successores suos laudo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Andree *d'en March*, et vestris successoribus, quosdam mansos, cum hominibus, mulieribus et eorum pertinentiis universis, quos habetis et tenetis in parrochia Sancti Petri de Oceja, quorum unus dicitur Guilelmi *Aguillo* et alius Guilelmi *Malet*, et alius Berengarii Fabri, alius vero vocatur mansus Guilelmi *Seta*; ita quod predictos mansos, cum honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinentiis eorumdem, terris cultis, heremis et incultis, et cum hominibus et mulieribus eorumdem, presentibus et futuris, dominacionibus, servitutibus, jurisfirmamentis et omnibus aliis ad predictos mansos pertinentibus, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum in feudum pro domino rege et successoribus suis; et fidelitatem diligentem domino regi et suis inperpetuum observetis vos et vestri successores. Et non possitis predictos mansos vel aliquid de eisdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque predictos mansos in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem; predictis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum.

Item, laudo et concedo per dominum regem et omnes successores suos inperpetuum vobis, Andree *d'en March* predicto, et vestris successoribus, pro francho et quitio alodio vestro, quendam mansum, cum hominibus et mulieribus et pertinenciis ejusdem, qui vocatur mansus Guilelmi *Scuder*, quem habetis et tenetis in parrochia supradicta, ita quod predictum mansum, cum honoribus et possessionibus dicti mansi, habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum pro francho alodio vestro quitio et inmuni quo ad dominum regem et omnes successores suos, ad omnes vestras vestrorumque voluntates perpetuo faciendas. Et ratione hujusmodi infeudacionis et mansi Guilelmi *Scuder* predicti qui est [f. 55*v*] alodium, accepi et habui a vobis centum XC solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde ego Andreas *d'en March* predictus, recipiens predictam infeudacionem et confirmacionem sub pactis et condicionibus supradictis, promito per me et meos, sub obligacione omnium bonorum meorum, predicta omnia atendere et complere et non contravenire. Quod est actum nonas febroarii, anno Domini M° CC° LXX° terzio. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Andree *d'en March* predicti, qui hec firmo et laudo. S+++na Raimundi de Solerio, Jacobi Catelli et Arnalli *Pelicer*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

167

1274 (nou estil), 7 març

Ramon Fort, procurador reial de feus, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Pere Joan, de Ger, i els seus successors en la possessió de quatre terres situades al territori de Ger, amb la condició que tinguin aquestes terres en feu pel rei, que li siguin fidels, que no les alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 18 sous de moneda melgoresa. Pere Joan promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: P. Johannis de Ger. - F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, datus exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum, de consilio Raimundi de Morerio, judicis feudorum, laudo et concedo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Petro Johannis de *Ger*, et vestris, quatuor terras, quas habetis et tenetis in terminis de *Ger*, quarum duas emistis a Bernardo *Cog* et Arnauda, uxore ejus, de *Al*, alias vero duas emistis a Petro Durandi de *Ge*r et Berengaria, uxore ejus, ut in instrumentis inde confectis plenius continetur; ita quod predictas terras habeatis et teneatis vos et successores vestri in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et non possitis predictas terras vel aliquid de eisdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque predictas terras vel aliquid de eisdem in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii eorumdem; ipsis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et ratione hujusmodi infeudacionis nullam aliam novam sevitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu si forte posset probari dominum regem debere recipere in predictis. Et fidelitatem diligentem domino regi et suis perpetuo observetis vos et vestri successores. Et pro hac confimacione accepi et habui a vobis XVIII solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde ego Petrus Johannis predictus, recipiens predictam confirmacionem et infeudacionem sub pactis predictis, promito per me et meos, sub obligacione omnium bonorum meorum, predicta omnia atendere et complere et non contravenire. Quod est actum nonas marcii, anno Domini M° CC° LXX° terzio. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis supradicti, qui hec firmo et laudo. S+num Petri Johannis predicti, qui hec firmo et laudo.

S+++na Arnalli *Pelicer*, Andree *d'en March*, Arnalli Guilelmi, militis, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

168

1274 (nou estil), 8 febrer

Ramon Fort, procurador reial de feus, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Ramon Sala, d'All, i els seus successors en la possessió de dues terres situades al territori d'All, amb la condició que tinguin aquestes terres en feu pel rei, que li siguin fidels, que no les alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 15 sous de moneda melgoresa. Ramon Sala promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: Has tenet (...) pro eas debet tenere en Sala de All. - Raimundi Sala d'Al. – F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio et datus exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem laudo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum vobis, Raimundo Sala de *Al*, et vestris, duas terras, quas habetis et tenetis in terminis de *Al*, quarum una affrontat in terra Petri *Gisclavar* et in via publica, alia vero affrontat in terris *d'en Alet* et Michaelis de Zammaiso; ita quod predictas terras habeatis et teneatis in feudum pro domino rege et successoribus. Et non possitis predictas terras alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas predictas terras alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii eorumdem; predictis tamen terris perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac confirmacione accepi et habui a vobis XV solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde ego R. Sala predictus, recipiens predictam confirmacionem sub pactis predictis, promito per me et meos predicta omnia atendere et complere et non contravenire. Quod est actum VI idus febroarii, anno Domini M° CC° LXX° terçio. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi *Sala* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis, qui hec firmo et laudo. S+++na Raimundi de *Taltendre*, Jacobi Catelli et Bernardi de *Saut*, testium.

169

1275, 6 abril

Ramon Fort, procurador reial de feus, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Guillem Traginer, de Saorra, i els seus successors en la possessió d'una terra situada a la parròquia de Sant Esteve de Saorra, així com d'un emparrat i un tram de riera a prop del pont, amb la condició que tinguin aquests béns en feu pel rei, que li siguin fidels, que no els alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 27 sous de moneda melgoresa. Guillem Traginer promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: G. Traginer. – F.

[f. 56] Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio et datus exsecutor in negocio feudorum a domino rege Aragonum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos laudo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum vobis, Guilelmo Traginarii de Saorra, et vestris successoribus, quandam terram, quam habetis et tenetis in terminis Sancti Stephani de Saorra, et affrontat in terra Arnalli de Castlano et in terra Arnalli de Ramerio. Item, quandam tenentiam trilee, quam emistis a Guilelmo de Vinea, et affrontat in domibus dicti Guilelmi et in via publica, ut in instrumento emptionis inde confecto plenius continetur. Item, quandam tenentia riparie, et quicquid est infra dictam ripariam, videlicet a ponte usque ad tenenciam Arnalli de Ramerio, cum arboribus et pertinenviis omnium predictorum; ita quod predicta omnia habeatis et teneatis in feudum vos et successores vestri pro domino rege et successoribus suis. Et non possitis predicta vel aliquid de eisdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque predicta vel aliquid de eisdem in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars omnium predictorum; predictis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac confirmacione accepi et habui a vobis nomine domini regis XXVII solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde ego Guilelmus predictus,

recipiens predictam confirmacionem sub pactis et condicionibus supradictis, promito per me et meos, sub obligacione omnium bonorum meorum, predicta omnia atendere et complere et non contravenire. Quod est actum VIII° idus aprilis, anno Domini M° CC° LXX° V°. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Guilelmi Traginarii predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis supradicti, qui hec firmo et laudo et auctoritatem judicis in hiis presto. S+++na *Peyl* fortis, Raimundi de Ravato, Raimundi Capdela et Petri F(errarii), testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

170

1268, 11 juny

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Joan Pujol, del Capcir, i els seus successors en la possessió d'un hort i d'un camp situats al territori de Vilanova de Capcir, amb la condició que tinguin aquests béns en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Bernat Fareix reconeix que ha rebut 7 sous de moneda melgoresa. Joan Pujol promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: Jo. Pujol. – F.

Pateat universis quod ego Bernardus *Fareix* de Villa francha Confluentis, datus exsecutor a domino rege Aragonum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos, laudo et concedo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum vobis, Johanni *Pujol* de Capcirio, et vestris successoribus, quandam peciam orti et quandam peciam campi, que omnia habetis in terminis de Vilanova; ortus vero predictus affrontat in orto Poncii de Castanerio et in viis publicis de duabus partibus; campus enim est in loco vocato Pomerio, et affrontat in orto Petri Dominici et in via publica

et in campo Poncii de Castanerio de duabus partibus; ita quod predicta omnia et singula teneatis vos et successores vestri in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et non possitis predicta vel aliqua de eisdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam. Et quocienscumque in alias personas predictum mansum alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii omnium predictorum, predictis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac confirmacione accepi et habui a vobis VII solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde ego Johannes predictus, recipiens predictam confirmacionem sub pactis predictis, promito predicta omnia, sub obligacione omnium bonorum meorum, atendere et complere et non contravenire. Quod est actum III° idus junii, anno Domini M° CC° LX° VIII°. S+num Raimundi Fortis[a] predicti, qui hec firmo [f. 56*v*] et laudo. S+num Poncii *Pujol* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis supradicti, qui hec firmo et laudo. Sig+++na Arnalli *Pelicer*, Raimundi de Capellano et Berengarii de Rivo *tort*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit anno Domini M° CC° LXX° V°, die idus novembris.

ABC DEF GHI

a. *Sic per* Bernardi Farex.

171

1270, 3 agost

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, el comís del vilar de Croells, així com de masos dins el vilar de Sant Martí d'Aravó i de tot allò que el monestir de Sant Joan de les Abadesses té en aquestes localitats. En la seva compareixença davant la justícia, l'abat Dalmau ha recusat aquestes acusacions, afirmant que el seu monestir tenia aquests béns en alou des de feia molt de temps. No havent aconseguit demostrar els drets del rei, Bernat Fareix confirma el prior de Sant Joan en la possessió alodial de tots aquests béns.

Postil·les al marge intern: Alou. – Abbas de Abbatissis. – Perquiretur. – Alo.

Pateat universis quod cum ego Bernardus *Fareix* de Villa francha Confluentis, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campi rotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilitensis, judicis a dicto domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, a vobis, Dalmacio, Dei gracia abbate monasterii Sancti Johannis de Abbatissis, villarium de *Crosels,* et quosdam mansos apud villarium de Sancto Martino de Aravono, et quicquid ibidem habetis et tenetis, cum hominibus et mulieribus, honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinentiis eorumdem, domino regi in comissum adjudicari, pro eo quia cum predicta essent de feudo domini regis, fuerant in vos et monasterium predictum alienata sine concensu domini regis et suorum. Ad que, litem contestando in judicio, respondistis et concessistis vos tenere et habere omnia supradicta. Negavistis tamen predicta esse vel fuisse de feudo domini regis. Proposuistis etiam in defensionem vestram predicta omnia et singula fuisse consecutum dictum monasterium et eadem dicto monasterio fuisse collata pro francho alodio et inmuni, non a castellanis, bajulis vel feudatariis domini regis in eisdem; et eadem omnia et singula tenuisse predictum monasterium et possedisse justo titulo et pro francho alodio magno tempore atque longo. Et ultra proposuistis et dixistis predicta nec eorum aliqua non esse sita in terminis alicujus castri feudi domini regis, ville vel loci sui realenchi. Qua responsione habita, deliberavi plenarie, et receptis t(estium) super predictis omnibus, et eorum deposicionibus publicatis, et perscrutatis et diligenter requisitis capudbreviis antiquissimis, registro regio, fama gencium et universis aliis probacionum aminiculis, non potui aliqua certa indicia reperire quod predicta essent de feudo domini. Unde, cum haberem difficere in fundanda domini regis intencione super proposita questione, et de memoriarium probare possem; ideoque, auctoritate comissionis mee, per dominum regem et omnes successores suos, laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum pro francho et libero alodio vestro et inmuni vobis vobis[a], predicto Dalmacio, et monasterio vestro, et successoribus vestris, omnia supradicta, cum hominibus, mulieribus, honoribus, possessionibus, tenedonibus, terris et pertinentciis eorumdem, et cum omnibus aliis ad predicta omnia pertinentibus et pertinere debentibus quoquomodo; ita quod predicta

omnia et singula habeatis et teneatis vos et successores vestri pro francho alodio, quitio et inmuni, ad omnes vestras vestrorumque voluntates omni tempore et libere faciendas, absolvens vos et successores vestros a petitione omnium predictorum. Quod est actum III° nonas augusti, anno Domini M° CC° LXX°. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis supradicti, qui hec firmo et laudo et auctoritatem judicis in hiis presto.

Sig+++na Andree *Diagol*, Arnalli Clementis et Bernardi, prepositi Sancti Michaelis de Coxano, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

a. *Sic*.

172

1274, 9 agost

Ramon Fort, procurador reial de feus, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Guillem Ponç, de Ger, i els seus successors en la possessió de tot el bosc de Ger, amb la condició que el tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 150 sous de moneda melgoresa. Guillem Ponç promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·la al marge superior: G. Ponz de Ger.
Postil·la al marge intern: F.
Postil·la al marge extern: G. Pere de Ger.

[f. 57] Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, datus exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos, laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Guilelmo Poncii de *Ger*, et vestris successoribus, totum illud nemus de *Ger*, cum arboribus, plantis, pertinenciis et omnibus aliis ad predictum nemus

pertinentibus; ita quod predictum nemus, cum omnibus ejus adempriviis, habeatis et teneatis vos et vestri successores in feudum pro domino rege et successoribus suis, salvo jure alterius cujuslibet persone que jus habeat in nemore supradicto. Et non possitis predictum nemus vel aliquid de eodem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque predicta vel aliquid de eisdem in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii eorumdem pro laudimio predictotum; predictis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et ratione hujus modi infeudacionis nullam aliam novam sevitutem habeat dominus rex in predictis, salvo tamen censu si forte posset probari dominum regem debere recipere in predictis. Promito etiam vobis quod predictum nemus vobis faciam tenere et habere ex parte domini regis et suorum sub pactis et codicionibus supradictis. Et pro hac confimacione accepi et habui a vobis nomine domini regis CL solidos melgueriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde ego G. Poncii predictus, recipiens predictam confirmacionem sub pactis predictis, promito per me et meos, sub obligacione omnium bonorum meorum, predicta omnia atendere et complere et non contravenire. Quod est actum V° idus augusti, anno Domini M° CC° LXX° quarto.

S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Guilelmi Poncii predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis, qui hec firmo et laudo.

S+++na Rogerii Petri, Raimundi de Sorea et Raimundi de *Taltendre*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

FUNDACIÓ NOGUERA

ABC DEF GHI

173

1276, 27 abril

Ramon Fort, procurador reial de feus, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Arnau de Prat, de Cortvassill, i els seus successors en la possessió d'un mas situat a Cortvassill que ell i la seva filla Ramona van comprar a Maria Ribera, amb la condició que el tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers, centres re-

ligiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 30 sous de moneda melgoresa. Arnau de Prat promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: A. de Prato de Cortvessyll. – F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de voluntate Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et successores suos, laudo et concedo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum vobis, Arnallo de Prato de *Cortvassill*, et vestris successoribus, quendam mansum, cum omnibus juribus et pertinentiis ejusdem, quem emistis vos et Raimunda, filia vestra, a Maria Ribera apud *Cortvassill*, ut in instrumento vendicionis inde confecto continetur; ita quod predictum mansum, cum honoribus et pertinentiis et omnibus[a] ejusdem, habeatis et teneatis in feudum pro domino rege et suis; Et non possitis predictum mansum alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas predictum mansum vel [f. 57*v*] aliquid de eodem alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii eorumdem; predictis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac confimacionem[b] accepi et habui a vobis nomine domini regis XXX solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde ego Arnallus de Prato predictus, recipiens predictam confirmacionem sub pactis predictis, promito per me et meos, sub obligacione omnium bonorum meorum, predicta omnia atendere et complere et non contravenire. Quod est actum V° kalendas madii, anno Domini M° CC° LXX° VI°.

S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec laudo et firmo. S+num Arnalli de Prato predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis supradicti, qui hec firmo et laudo.

S+++na Raimundi de *Taltendre*, Guilelmi de *Mornach* et Raimundi de Sorea, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

a. Omnibus *afegit a l'interlineat*. b. *Sic*.

174

1276, 8 maig

Ramon Fort, procurador reial de feus, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Guillema Amalrica, de Pi [de Conflent] i els seus successors en la possessió de la meitat dels quarts percebuts a la vinya de Tralla, dins la parròquia de Sant Esteve de Saorra, que el difunt Pere Amalric, de Pi, havia comprat a Guillem de Vinya, de Saorra, amb la condició que tinguin aquests drets en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 20 sous de moneda melgoresa. Guillema promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: Guilelme Amalrice. - A. – F.
Postil·les al marge inferior: Dominus rege (*sic*) succedit in aliquibus, scilicet in medietate quam. – Dominus rex succedit in predictis.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, datus exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos, laudo et concedo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum vobis, Guilelme Amalrice de Pinu, et vestris successoribus, medietatem omnium quartorum sive quartarum parcium, quam Petrus Amalrici quondam de Pino emit a Guilelmo de Vinea de Saorra, ut in instrumento inde confecto plenius continetur, qua medietate dictorum quartorum recipis in vineto de Tralla, et est infra terminos et adjacencia Sancti Stephani de Saorra, et affrontat in via publica et in torrente vocato *Fossa Guitard,* et in vinea Raimundi Stephani, et in vinea Bernardi de Castlano; ita quod predictam medietatem dictorum quartorum sive quartarum parcium, habeatis et teneatis vos et vestri in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et non possitis predicta vel aliquid de eisdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque predicta in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii eorumdem; predictis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac confimacione accepi et habui a vobis xx solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non

numerate. Unde ego Guilelma predicta, recipiens predictam confirmacionem sub pactis predictis, promito per me et meos, sub obligacione omnium bonorum meorum, predicta omnia atendere et complere. Quod est actum VIII° idus madii, anno Domini M° CC° LXX° VI°. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Guilelme predicte, que hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis supradicti, qui hec laudo et firmo.

S+++na Jacobi Catelli, Bernardi *Fonellet* et Jacobi *Soler*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

175

1274 (nou estil), 6 març

Ramon Fort, procurador reial de feus, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Bernat Burguès, fill de Bernat Burguès, de Bellver, i els seus successors en la possessió de dues terres situades dins el territori de Bellver, al lloc anomenat Solà, amb la condició que les tinguin en feu pel rei, que no les alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que les alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 40 sous de moneda melgoresa. Bernat Burguès promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·la al marge superior: B. Burgues de Belveser.
Postil·la al marge intern: F.
Postil·les al marge extern: Prima terra tenet Berengarius Fabri de Pulcrovisu qui eam recognovit Petro Vitalis, procuratori regis, ut constat in folio libri feudorum facto tempore dicti procuratoris. – Secundam tenet Squiu de Pi, qui eam recognovit venerabili Berengario de Magerola, procuratori regio, ut constat per instrumentum factum quod est insertum in libro feudorum dicti procuratoris in LXXV° f° et etiam in folio libri feudorum dicti Petri Vitalis, procuratoris regii.

[f. 58] Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, datus exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et omnes successores suos, laudo et confirmo

inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Bernardo *Burgues*, filio Bernardi *Burgues* quondam de *Belveser*, et vestris successoribus, duas terras quas habetis et tenetis in terminis de *Belveser*, subtus villam ejusdem, ad Solanum, quarum una affrontat in terra vestra et in torrente et in via; alia vero affrontat in terris Bernardi de Telo et Petri Bajuli et in ruppe; ita quod predictas terras teneatis vos et successores vestri in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et non possitis predictas terras alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque predictas terras in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii eorumdem; predictis tamen terris perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac confimacione accepi et habui a vobis nomine domini regis XL solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde ego Bernardus *Burgues* predictus, recipiens predictam confirmacionem sub pactis predictis, promito per me et meos, sub obligacione omnium bonorum meorum, predicta omnia atendere et complere et non contravenire. Quod est actum pridie nonas marciii, anno Domini M° CC° LXX° terçio. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Bernardi *Burgues* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis supradicti, qui hec firmo et laudo.

S+++na Raimundi de *Taltendre*, Arnalli *Pelicer* et Jacobi de *Taltendre*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

FUNDACIÓ NOGUERA

176

1276, 10 juny

Ramon Fort, procurador reial de feus, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Arnau de Riba, de Bellver, i els seus successors en la possessió d'una terra situada dins el territori de Bellver, al lloc anomenat torrent de Pal, amb la condició que la tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per

aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 20 sous de moneda melgoresa. Arnau de Riba promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: A. de Rippa de Pulcrovisu. – F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, datus exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et suos, laudo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Arnallo de Rippa de *Belveser*, et vestris, unam terram in terminis de *Belveser*, que affrontat in vie et in torrente, et est in loco vocato ad Torrentem *del Pal*; ita quod predictam terram teneatis in feudum vos et vestri successores pro domino rege et successoribus suis. Et non possitis predictam terram alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque predictam terram in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii ejusdem; predicta tamen terra perpetuo remanente suum feudum. Et pro hac confimacione accepi et habui a vobis XX solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde ego Arnallus de Rippa predictus, recipiens predictam confirmacionem sub pactis et condicionibus predictis, promito per me et meos, sub obligacione omnium bonorum meorum, predicta omnia atendere et complere et non contravenire. Quod est actum IIII idus junii, anno Domini M° CC° LXX° VI°. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo. S+num Arnalli de Rippa predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis supradicti, qui hec laudo et firmo.

S+++na Raimundi de Sorea, Petri de *Saragoça* et Guilelmi *Soler*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

177

1276, 9 juny

Ramon Fort, procurador reial de feus, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Ramon Gual, de Pru-

llans, en la possessió d'un mas que Guillem Gual, el seu pare, havia comprat a Ramon de Vinçà i de cinc terres que tenen dins el territori de Prullans, amb la condició que ell i els seus successors tinguin aquest mas en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 50 sous de moneda melgoresa. Ramon Gual promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·la al marge superior: R. Goald de Pruyllans.
Postil·les al marge extern: Hic de Prulanis pro facto pro quo en Sargui suplicavit. – F.

[f. 58*v*] Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, datus exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio et voluntate Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et suos, laudo et concedo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum vobis, Raimundo *Goaud* de *Prullans*, et vestris, quendam mansum, cum omnibus pertinenciis et juribus ejusdem, quem G. *Goaud*, pater vester quondam, emit a Raimundo de Vinçano apud *Prullans*; item, V^e^ terras, quas habetis et tenetis apud *Prullans* et terminis ejusdem, quarum una affrontat in via et in torrente, alia affrontat in via et in terra *d'en Vilar*, alia vero affrontat in via publica et in heremum et in terra Petri Arnalli de Junquera, alia enim affrontat in campo honoris de *Setenat* et in terra d'en [G. Emil], et alia affrontat in terra Raimundi *Goaud* et in torrente et in via; ita quod predicta omnia et singula, cum omnibus honoribus, possessionibus et pertinenciis eorumdem, habeatis et teneatis vos et vestri inperpetuum in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et non possitis predicta vel aliquid de eisdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque predicta vel aliquid de eisdem in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis pro laudimio quinta pars precii eorumdem; predictis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac confimacione accepi et habui a vobis L solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde ego Raimundus *Goaud* predictus, recipiens predictam confirmacionem sub pactis et condicionibus predictis, promito per me et meos, sub obligacione omnium bonorum meorum, predicta omnia atendere et complere et

non contravenire. Quod est actum V idus junii, anno Domini M° CC° LXX° VI°. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi *Goaud* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis supradicti, qui hec firmo et laudo et auctoritatem judicis in hiis presto.

S+++na Raimundi de Sorea, Petri de *Saragoça* et Petri *Goaud*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

178

1276, 22 juliol

Ramon Fort, procurador reial de feus, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Pere de Serinyà, de Coborriu, en la possessió d'una terra situada dins el territori de Coborriu, a la Coma, amb la condició que ell i els seus successors la tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 15 sous de moneda melgoresa. Pere de Serinyà promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: P. de Cirynna de Caborriu. – F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, datus exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de consilio Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et suos, laudo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Petro de *Serinya* de Caborrivo, et vestris, unam terram, quam habetis et tenetis in terminis de Caborrivo, in loco vocato Coma, et affrontat in alodio de *Grexentur* et in reguerio et in terra vestra; ita quod predictam terram habeatis et teneatis vos et vestri in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et non possitis predictam terram alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque predictam terram in alias personas alienaveritis, prestetur

domino regi et suis quinta pars precii ejusdem; predicta tamen terra perpetuo remanente suum feudum. Et pro hac confimacione accepi et habui a vobis XV solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde ego Petrus de *Serinya* predictus, recipiens predictam confirmacionem sub pactis predictis et condicionibus, promito per me et meos, sub obligacione omnium bonorum meorum, predicta omnia atendere et complere. Quod est actum XI kalendas augusti, anno Domini M° CC° LXX° VI°. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec laudo et firmo. S+num Petri de *Serinya* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis supradicti, qui hec laudo et firmo.

S+++na Guilelmi Lobeti, Catalani *Spaa* et Guilelmi *Peduça*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

179

1276, 10 juny

Ramon Fort, procurador reial de feus, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Ramon de Santamaria en la possessió de cinc terres situades dins els territoris de Talló i de Coborriu, amb la condició que ell i els seus successors les tinguin en feu pel rei, que no les alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que les alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 32 sous de moneda melgoresa. Ramon de Santamaria promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Posti·la al marge superior: R. de Sancta Maria de Belveser.
Postil·la al marge intern: F.

[f. 59] Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, datus exsecutor a domino rege Aragonum in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de voluntate Raimundi de Morerio, judicis feudorum, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum vobis, Raimundo de Sancta Maria de [...][a], et vestris, quinque

terris, quarum una est in loco vocato ad Serram de *Telo*, et affrontat in terra Petri de *Telo* et in via; alia est in loco vocato Serra de *Salguer*, et affrontat in via de duabus partibus et in rippa; et alia est in loco vocato ad Terrios, et affrontat in terra Fferrarii Petri et in torrente; alie vero due terre sunt in terminis Sancti Saturnini de Caborrivo, quarum una affrontat in terra Raimundi de Prato et in terra Fferrarii de *Telo*, alia enim affrontat [...][b]; ita quod predictas terras habeatis et teneatis vos et vestri inperpetuum in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et non possitis predictas terras alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas predictas terras alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii eorumdem; predictis tamen terris perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac concessione accepi et habui a vobis XXXII solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde ego Raimundus de Sancta Maria predictus, recipiens predictam confirmacionem sub pactis predictis, promito per me et meos, sub obligacione omnium bonorum meorum, predicta omnia atendere et complere. Quod est actum IIII idus junii, anno Domini M° CC° LXX° VI°. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Sancta Maria predicti, qui hec firmo et laudo.

S+++na Raimundi de Sorea, Petri de *Saragoça* et Guilelmi *Soler*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

a. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a escriure el complement de lloc*. b. *L'escrivà ha deixat en blanc l'espai reservat per a escriure els afrontaments.*

180

1276, 30 juny

Ramon Fort, procurador reial de feus, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Bernat d'Odelló en la possessió de cinc quartans de civada que percep cada any sobre el mas d'Arnau de Nèfol, amb la condició que ell i els seus successors tinguin aquestes rendes en feu pel rei, que no les alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies

i que cada vegada que les alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 7 sous de moneda melgoresa. Bernat d'Odelló promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: Bernardo de Ordelo. - F.
Postil·la al marge extern: B. d'Odelo de Podiocerdano.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de voluntate Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et suos laudo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum vobis, Bernardo de Odelo de Podioceritano, et vestris, illos V^e^ quartallos civate villanos, quos accipitis annuatim in manso Arnaudi de *Nefell* de *Nefell* et in honoribus ejusdem; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et vestri in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et non possitis predictos V^e^ quartallos civate vel aliquid de eisdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas predicta alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii eorumdem; predictis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac confirmacione accepi et habui a vobis VII solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde ego Bernardus de *Odelo* predictus, recipiens predictam confirmacionem sub pactis predictis, promito per me et meos predicta omnia atendere et complere. Quod est actum II kalendas julii, anno Domini M° CC° LXX° VI°. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Bernardi de *Odelo* predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis supradicti, qui hec laudo et firmo.

[f. 59*v*] S+++na Bernardi *Çebolera*, Raimundi de Sorea et Bernardi *Embetad*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

181

1268, 6 agost

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya i el Conflent, confirma Guillem de Pena, de Puigcerdà, i els seus successors en la possessió alodial d'una terra situada dins el territori de Pallerols. Reserva els drets del rei si pot provar que percebia un cens sobre aquesta terra.

Postil·les al marge extern: G. de Pena de Podiocerdano. – Allo.

Pateat universis quod ego Bernardus *Fareix* de Villa francha Confluentis, procurator a domino rege Aragonum in negocio feudorum datus in partibus Ceritanie et Confluentis, nomine domini regis et suorum successorum, laudo, concedo pariter et confirmo auctoritate hujus publici instrumenti perpetuo valituri, pro francho alodio, quitio et inmuni vobis, Guilelmo de Pena de Podioceritano, et vestris inperpetuum, ad omnes vestras voluntates et vestrorum omni tempore faciendas, una terram, quam habetis et tenetis in terminis de *Pallerols*, que fuit Raimundi Jacobi de Podioceritano, et affrontat in terra dicti Raimundi Jacobi, et in via publica et in terra mansi *d'en Eres*; ita quod predictam terram habeatis et teneatis vos et successores vetri pro francho et quitio alodio vestro et inmuni quo ad dominum regem, nulla servitute domino regi vel suis in predicta terra amodo reservata, salvo tamen censu si forte posset probari dominum regem recipere vel debere recipere in terra predicta; promitens quod dominus rex et sui predicta omnia et singula habeant et observent et in aliquo non contraveniant. Quod est actum VIII idus augusti, anno Domini M° CC° LX° VIII°. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo et laudo. Sig+++na Rogerii Petri, Bernardi *Tascher* et Arnalli Petri, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege Aragonum in officio predicto post mortem Raimundi *Amell*, hec scripsit kalendis septembris, anno Domini M° CC° LXX° sexto.

ABC DEF GHI

182

1276, 20 juny

Ramon Fort, procurador reial de feus, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Pere Seguí, de

Niula, en la possessió d'una devesa i una terra contigua situades dins el territori de Saga, al lloc anomenat Valls, amb la condició que ell i els seus successors les tinguin en feu pel rei, que no les alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que les alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 12 sous de moneda melgoresa. Pere Seguí promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge extern: P. Segui de Anjula. – Alienatum in R. Segi d'Ajnula. – F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de voluntate Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et suos laudo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum vobis, Petro Segui de *Anjula*, et vestris, quandam devesiam in terminis de Saga, in loco vocato Vales, que affrontat in terra et devesia Petri de Aravo et in terra vestra et in terris Raimundi *Adrouer* et Johannis *Labier*, ut tenet usque ad devesiam boscaderiam de Saga; et aliam terram contiguam dicte devesie, que affrontat in terre Petri Gombaudi et in prato longo; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et vestri in feudum pro domino rege et suis. Et non possitis predicta alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque predicta in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii eorumdem; predictis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac confirmacione habui a vobis XII solidos[a] melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde ego Petrus Segui predictus, recipiens predictam confirmacionem sub pactis predictis, promito per me et meos, sub obligacione omnium bonorum meorum, predicta omnia atendere et complere. Quod est actum XII kalendas julii, anno Domini M° CC° LXX° VI°. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis supradicti, qui hec laudo. S+num Petri Segui predicti, qui hec laudo.

S+++na Jacobi Catelli, Raimundi de *Taltendre* et Arnalli *Amell*, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum, hec scripsit.

ABC DEF GHI

a. XII solidos *repetit per error*.

183

1276, 20 juny

Ramon Fort, procurador reial de feus, amb el consentiment de Ramon de Morer, jutge de feus, confirma Pere de Riba, de Puigcerdà, en la possessió d'una borda situada dins el territori de Pi, amb la condició que ell i els seus successors la tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. També el confirma en la possessió de tota la seva jurisdicció, com s'estipula a l'acta relativa a aquest feu.[1] *Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 50 sous de moneda melgoresa. Pere de Riba promet observar les estipulacions d'aquest contracte.*

Postil·la al marge superior: P. de Rippa.
Postil·la al marge intern: F.

[f. 60] Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcro podio, datus a domino rege Aragonum exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de voluntate Raimundi de Morerio, judicis feudorum, per dominum regem et suos laudo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Petro de Rippa de Podioceritano, et vestris successoribus, quandam bordam vocatam *d'en Gal* apud Galiza; ita quod predictam bordam, cum domibus, terris, vineis et pertinenciis omnibus ejusdem, habeatis et teneatis vos et vestri in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et non possitis predictam bordam alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque in alias personas predicta alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii eorumdem; predictis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Item, laudo et confirmo vobis, Petro de Rippa, et vestris ad feudum domini regis et suorum, de voluntate dicti Raimundi de Morerio, vallem de Pinu, cum omnibus dominacionibus, jurisdiccionibus, pertinenciis, feudis

1. Vegeu l'acta núm. 81.

et retrofeudis ejusdem dominacionis, terminis, nemoribus, silvis, aquis, pasturis, hominibus, mulieribus et redempcionibus eorumdem, et omnibus aliis ad predictam vallem pertinentibus, ut in instrumento feudali predicta plenius et latius continetur. Et pro hac confirmacione habui et recepi a vobis nomine domini regis quinquaginta solidos melguriensium, quibus contentus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde ego Petrus de Rippa predictus, recipiens predictam confirmacionem et concessionem, promito, sub obligacione omnium bonorum meorum, predicta omnia atendere et complere et non contravenire. Quod est actum XII kalendas julii, anno Domini M° CC° LXX° sexto. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec laudo et firmo. S+num Raimundi de Morerio, judicis feudorum, qui hec laudo et firmo. S+num Petri de Rippa predicti, qui hec laudo et firmo.

S+++na Bernardi Taschерii, Arnalli de Rippa et Jacobi Catelli, testium.

ABC DEF GHI

184

1276, 3 agost

Ramon Fort, procurador reial de feus, confirma Guillem Cebollera i Guillem d'Oncès, de Puigcerdà, en la possessió dels vilars d'Esposolla i de Real, al Capcir, amb els seus masos i tots els drets que en depenen, amb la condició que ells i els seus successors els tinguin en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 500 sous de moneda melgoresa. Guillem Cebollera i Guillem d'Oncès juren fidelitat al rei i prometen observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: G. d'Onzes. – F.
Postil·la al marge inferior: G. d'Onzes.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcropodio, exsequtor a domino rege Aragonum in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, auctoritate comissionis mee, per dominum regem et successores suos laudo, concedo, corroboro et confirmo in perpetuum ad feudum do-

mini regis et suorum successorum vobis, Guilelmo *Zebolera* et Guilelmo de *Ondzces* de Podioceritano, et vestris successoribus, villarium de *Espoylla* et villarium de *Reyall* in terra Capcirii, et mansos et quicquid ibidem habetis et tenetis; ita quod predicta omnia et singula, cum hominibus, mulieribus presentibus et futuris, censibus, usaticis, jurisdictionibus et cum prole eorumdem hominum et mulierum, et cum honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinenciis eorumdem, terris heremis et condirectis, dominacionibus, servitutibus, jurisfirmamentis, et generaliter cum omnibus aliis ad predicta omnia pertinentibus et pertinere debentibus quoquo modo, habeatis et teneatis vos et vestri successores in perpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum. Et fidelitatem diligentem eidem domino regi et suis perpetuo observetis. Et non possitis predicta vel eorum aliqua vendere vel alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quandocumque et quocienscumque predicta vel eorum aliqua in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et successoribus suis pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem; predictis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et racione hujusmodi in feudacionis, nullam aliam novam servitutem habeat dominus rex in predictis, sal-[f. 60*v*]-vo tamen censu, si forte posset probari dominum regem debere vel consuevisse recipere in predictis. Et pro hac confirmacione et laudimio habui et recepi a vobis nomine domini regis pro quinta D solidos melguriensium, quibus contentus, renuncio excepcioni peccunie non numerate; donas vobis nomine domini regis quicquid eidem plus dicta peccunia competeret pro laudimio predictorum. Unde nos Guilelmus *Zebolera* et Guilelmus de *Ondzces* predicti, recipientes predictam infundacionem[a] et laudimium a vobis, domino Raimundo Fortis predicto, sub pactis et condicionibus supradictis, per nos et nostros successores promitimus, sub ypotheca omnium bonorum nostrorum, de predictis domino regi et successoribus suis fidelitatem diligentem observare, et omnia alia atendere et complere et non contravenire. Quod est actum die III° nonas augusti, anno Domini M° CC° LXX° sexto. S+num Raimundi Fortis[b] predicti, qui hec laudo et firmo. S++na Guilelmi *Zebolera* et Guilelmi de *Ondzces* predictorum, qui hec firmamus et laudamus. S+++na Raimundi de Solerio, Raimundi de *Taltendre* et Raimundi de Sorede, testium.

ABC DEF GHI

a. *Sic*. b. Fortis *afegit a l'interlineat*.

185

1276, 14 juliol

Ramon Fort, procurador reial de feus, confirma Guillem Cebollera i Guillem d'Oncès, de Puigcerdà, en la possessió del delme del vilar de Puig, al Capcir, amb la condició que ells i els seus successors el tinguin en feu pel rei, que no l'alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que l'alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Reserva els drets del comte de Foix, senyor intermediari del vilar de Puig. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 70 sous de moneda melgoresa. Guillem Cebollera i Guillem d'Oncès prometen observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: G. Zebolera et G. de Onzes. – G. Calvet de Perpeya [ho.]. - F.

Notum sit omnibus quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcropodio et procurator constitutus a domino rege in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, auctoritate comissionis mee et per dominum regem et omnes successores suos laudo, concedo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Guilelmo *Zebolera* et Guilelmo de *Ondzces* de Podioceritano, et vestris successoribus, decimam villarii de Podio, quod est in terra Capcirii, et terminorum et decimalis ejusdem; ita quod predictam decimam, cum omnibus fructibus, expletis, levatis et pertinentiis ejusdem, habeatis et teneatis vos et vestri successores in perpetuum in feudum pro domino rege et successoribus suis, salvo jure domii comitis Fuxensis, domini medii in decima supradicta. Et quod non possitis predictam decimam[a] vel aliquid eadem vendere seu alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque in alias personas predicta decima vel aliquid de eadem alienaveritis, prestetur domino regi et suis succesoribus[b] pro laudimio predictorum quinta pars precii eorumdem; predicta tamen decima remanente perpetuo suum feudum. Et pro hac confirmacione et laudimio habui et recepi a vobis LXX solidos melguriensium, in quibus renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde nos Guilelmus *Zebolera* et Guilelmus de *Ondzces* predicti, recipientes predictam in feudacionem et laudimium a vobis, domino Raimundo Fortis predicto, promitimus, sub obligacione omnium bonorum nostrorum, predicta omnia

attendere et complere et non contravenire in aliquo. Quod est actum pridie idus julii, anno Domini M° CC° LXX° VI°. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo.

S++na Guilelmi *Zebolera* et Guilelmi de *Ondzces* predictorum, qui hec laudamus et firmamus S+++na Jacobi Catelli, Raimundi de *Taltendre* et Raimundi *Ross*, testium.

ABC DEF GHI

a. decimam *afegit a l'interlineat*. b. *Sic*.

186

1279 (nou estil), 18 gener

Ramon Mascarós, procurador reial de feus a la Vall de Ribes, amb el consentiment de Guillem Climent, jutge de feus, confirma Berenguer de Riera, degà de Ripoll, en la possessió de tot allò que percep en nom de Sant Salvador sobre els delmes de la parròquia de Campelles, tal com s'estipula en l'acta de la venda que li van fer Pere de Madiroles i la seva esposa Ermessenda, amb la condició que ell i els seus successors tinguin aquests béns en feu pel rei, que no els alienin mai a cavallers, centres religiosos o esglésies i que cada vegada que els alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Mascarós reconeix que ha rebut 60 sous de moneda melgoresa. Berenguer de Riera promet observar les estipulacions d'aquest contracte.

Postil·les al marge intern: Berengario de Riera. – Campelles. – F.

[f. 61] Pateat universis quod ego Raimundus *Mascharos*, datus procurator in negocio feudorum in Vallis de Rippis ab illustrissimo domino rege Majoricarum, de voluntate Guilelmi Clementis, judicis feudorum in dicta valle, per dominum regem predictum et suos laudo et confirmo inperpetuum ad feudum domini regis predicti et suorum successorum vobis, Berengario de Riera, decano Rippollensis, quicquid vos nomine Sancti Salvatoris receperitis et recipere debetis in decimis parrochie de *Campelyes* et terminis ejusdem, ex vendicione vobis facta a Petro de *Madiroles* et Ermessende, ejus uxore, ut in instrumento inde confecto plenius continetur; ita quod omnia illa que recipitis et

recipere in decima supradicta, cum omnibus juribus, exitibus et levatis et omnibus aliis ad jus vestrum pertinentibus, habeatis et teneatis vos et vestri in feudum pro domino rege et suis successoribus. Et non possitis predicta vel aliqua eorumdem vendere seu alienare in militem, religionem seu ecclesiam; et quandocumque predicta vel aliqua eorumdem in aliis personis alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii eorumdem; predictis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac confirmacione et cessione habui et recepi a vobis LX solidos melguriensium, quibus contentus, renuncio excepcioni peccunie non numerate. Unde ego Berengarius de Riera, decanus predictus, recipiens predictam confirmacionem et cessionem, promito, sub obligacione omnium bonorum meorum, predicta omnia attendere et complere et non contravenire. Quod est actum XV° kalendas febroarii, anno Domini M° CC° LXX° VIII°. S+num Raimundi *Mascharos* predicti, qui hec laudo et firmo. S+num Guilelmi Clementis, judicis feudorum, qui hec laudo et firmo. S+num Berengarii de Riera, decani Rippollensis, qui hec laudo et firmo.

S+++na Johannis, capellani de *Queralbs*, Berengarii *Bianya* de Campo rotundo et Bernardi Fferrarii de Pardinis, testium.

ABC DEF GHI

187

1276, 2 juny

Ramon Fort, procurador reial de feus, confirma Ramon i Bernat, fills de Ramon Capellà, de Prats, en la possessió de terres i possessions comprades temps enrere al mas de Bernat Gasau dins el territori de Prats, amb la condició que ells i els seus successors les tinguin en feu pel rei, que no les alienin mai a cavallers, religiosos o esglésies i que cada vegada que les alienin a altres persones donin al rei la cinquena part del seu preu pel dret de lluïsme. Per aquesta confirmació, Ramon Fort reconeix que ha rebut 34 sous de moneda melgoresa.

Postil·les al marge intern: Filiorum Capellani de Prats. - F.

Pateat universis quod ego Raimundus Fortis, dominus de Pulcropodio, datus a domino rege Aragonum exsecutor in

negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, de voluntate Raimundi de Morerio, judicis, per dominum regem et suo[a] laudo et confirmo in perpetuum ad feudum domini regis et suorum successorum vobis, Raimundo et Bernardo, filiis Raimundi Capellani de Pratis, et vestris, omnes illos honores, terras et possessiones et omnia alia ad predictos honores pertinencia, que fuerunt mansi vocati Bernardi Gasaldi, ut in instrumento empcionis inde confecto plenius continetur, que omnia tenetis et posseditis apud *Prats* et in terminis ejusdem; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et vestri in feudum pro domino rege et successoribus suis. Et non possitis predicta vel aliquid de eisdem alienare in militem, religionem sive ecclesiam; et quocienscumque predicta in alias personas alienaveritis, prestetur domino regi et suis quinta pars precii omnium predictorum; predictis tamen omnibus perpetuo remanentibus suum feudum. Et pro hac confirmacione accepi et habui a vobis XXX IIII^{or} solidos melguriensium, quibus contentus, renuncio excepcioni peccunie non numerate. Quod est actum IIII idus junii, anno Domini M° CC° LXX° VI°. S+num Raimundi Fortis predicti, qui hec firmo et laudo. S+num Raimundi de Morerio, judicis supradicti, qui hec laudo et firmo.

S+++na Bernardi *Embetat*, Petri Grimaudi et Guilelmi de *Ondzes*, testium.

ABC DEF GHI

a. *Sic per* suos.

FUNDACIÓ NOGUERA

188

1266,[1] 29 juliol

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, el comís de set masos o focs i de tot allò que en deriva que Cerdana Ballestera, vídua de Bernat Ballester, d'Oceja, té dins les parròquies i territoris d'Oceja, Naüja, Coma i Santa Llocaia. En la seva compareixença, Cerdana ha negat que es

1. L'acta porta l'any 1265, la qual cosa és un error del copista, ja que Bernat Fareix no va substituir Bertran Gil fins al mes de febrer de 1266. D'altra banda, sabem que expedeix nombroses actes a partir del final de juliol de 1266.

tracti de feus reials i ha afirmat que posseeix tots aquests béns en alou. No havent pogut demostrar els drets del rei, Bernat Fareix la confirma en la possessió alodial d'aquest mas. Li recorda que té en feu pel rei cinc altres masos dins la parròquia d'Oceja.[2]

Postil·la al marge superior: Cerdana Balestera.
Postil·les al marge extern: Alou e feu. – F.

[f. 61*v*] Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villafrancha Confluentis, datus a domino rege exsecutor in negocio feudorum in partibus Ceritanie et Confluentis, Rivipollensis, Vallis de Pratis et vicarie Campirotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lilletensis, judicis a domino rege in eodem negocio assignati in partibus supradictis, a vobis, Cerdana Balestera, uxore quondam Bernardi *Balester* de Oceya, mansos sive fochos, quos habetis et tenetis apud Olcegiam et in parrochia ejusdem, et apud Anahuyam et apud Comam et in parrochia Sancte Leocadie, quorum mansorum unus vocatur Bernardu *Adyll*, alius Guilelmi *Noguera* de *Seth*, alter Raimundi *Escuder* de *Anahuya*, alius Johannis Durandi, alter Guilelmi *Escuder* de *Olceya*, alius Jacobi *Noguera*, et alter Guilelmi Raimundi ejusdem, et census quos habetis et tenetis in locis predictis, domino regi in comissum adudicari, pro eo quia, cum omnia supradicta esset de feudo domini regis, fuerant in vos et predecessores vestros alienata sine concenssu domini regis et suorum. Ad que, litem contestando in judicio, respondistis et concessistis vos tenere omnia supradicta. Neguastis tamen predicta esse vel fuisse de feudo domini regis. Proposuistis etiam in deffenssionem vestram vos et predecessores vestros predicta omnia fuisse consecutos pro francho et libero alodio et inmuni, non a castellanis, bajulis vel feudatariis in eisdem pro domino rege; et eadem omnia tenuisse et possedisse justo titulo et pro francho alodio longuo tempore. Proposuistis etiam et dixistis predicta nec eorum aliqua non esse sita in terminis alicujus castri feudi domini regis, ville vel loci sui realenchi. Qua responssione habita, deliberavi plenarie, et perscrutatis et diligenter requisitis capudbrevis antiquis, registro regio, fama gencium et universis aliis probacionum adminiculis, non potui aliqua certa indicia reperire per que predicta de feudo domini

2. El 1274, quatre d'aquests masos van ser infeudats a Andreu d'en Marc; vegeu l'acta núm. 166.

regis apparerent. Unde, cum haberem difficere in fundanda domini regis intencione super proposita questione, et nichil in contrarium probare possem; ideoque, auctoritate comissionis mee, per dominum regem et omnes successores suos, laudo, concedo, corroboro et confirmo pro francho et libero alodio et inmuni vobis, prenominate Cerdane, et vestris successoribus, predictos mansos, cum hominibus et mulieribus et projeniebus eorumdem, et cum honoribus, possessionibus, tenedonibus et pertinenciis eorumdem, terris cultis, heremis et condirectis, pratis, plantis, devesiis, silvis, guariciis, nemoribus, censibus, serviciis, dominacionibus et juridictionibus eorumdem, et cum omnibus aliis predictis mansis pertinentibus et pertinere debentibus quoquo modo, et predictos census, cum omnibus eisdem pertinentibus; ita quod predicta omnia et singula habeatis et teneatis vos et vestri successores inperpetuum, cum omnibus eorum integritatibus, pro francho et libero alodio et inmuni, ad omnes vestras vestrorumque voluntates omni tempore et libere faciendas; absolvens vos et successores vestros ex parte domini regis et suorum a peticione omnium predictorum et singulorum eorumdem. Et est sciendum quod vos tenetis et tenere debetis in feudum pro domino rege et suis successoribus mansum Guilelmi *Malet* et mansum Guilelmi *Secha* et mansum Bernardi *Malet* et mansum Berengarii *Zafrabregua* et mansum Guilelmi *Aguyllo* de *Oceya*, cum hominibus et feminis, possessionibus et pertinenciis et tenedonibus eorumdem. Quod est actum anno Domini millesimo CC° LX° quinto, IIII° kalendas augusti. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec laudo et firmo ex parte domini regis et suorum successorum. S+num Raimundi de Capellano, tenentis locum judicis, qui hec laudo et firmo et auctoritatem meam super premissis presto.

S+++++na Petri de *Odelo*, Arnalli de Prato, sacerdotum, Guilelmi Johannis, Petri Stephani et Petri de Serreclaira, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege in negocio feudorum post mortem Raimundi *Ameyll*, hec scripsit anno Domini millesimo CC° septuagesimo, nonas januarii, et aliud consimile instrumentum apposuit in registro et hic suum sig-(...)-num[a] apposuit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

a. *L'espai reservat per a la signatura manual de l'escrivà ha quedat en blanc*.

189

1268, 1 agost

Bernat Fareix, procurador reial de feus a la Cerdanya, el Conflent, el Ripollès, la Vall de Prats i la vegueria de Camprodon, ha reclamat davant de Ramon de Morer, jutge de feus, el comís dels mas d'Ermengol de Càldegues i les seves dependències. En la seva compareixença, Ramon Climent, de Puigcerdà, ha afirmat que va comprar aquest mas en alou, reconeixent que només el prat del riu que en depèn deu al rei 3 sous de moneda melgoresa de sou anual. No havent pogut reunir proves que estableixin els drets del rei, Bernat Fareix el confirma en la possessió alodial d'aquests béns, amb la reserva del cens degut pel prat.

Postil·la al marge superior: Raimundi Clementis.
Postil·la al marge intern: Alou.

[f. 62] Pateat universis quod cum ego Bernardus *Farex* de Villafrancha Confluentis, procurator ab illustrissimo domino rege Aragonum in negocio feudorum datus in Ceritanie et Confluentis partibus, Rivipollensis, Vallis de Pratis et Campi rotundi, peterem in judicio sub examine Raimundi de Morerio, prepositi Lylletensis, a dicto domino rege judicis in eodem negocio assignati in partibus supradictis, a vobis, Raimundo Clementis de Podiocerdano, mansum Ermengaudi de Callegis, cum honoribus, possessionibus et pertinenciis ejusdem, domino regi in comissum adudicari, pro eo quia, cum predictus mansus esset de feudo domini regis, fuerat in vos et predecessores vestros alienatus sine concensu domini regis et suorum predecessorum. Ad que, litem contestando in judicio, respondistis et concessistis vos tenere predictum. Neguastis tamen illum fuisse et esse de feudo domini regis. Et in deffenssionem vestram proposuistis dictum mansum emisse pro francho alodio et inmuni, non a bajulo, castellano seu feudatario domini regis in eisdem, nec illum esse situm infra terminos castri feudi domini regis, ville vel loci sui realenchi. Dixistis etiam et proposuistis predictum mansum tenuisse inter vos et vestros predecessores pro alodio francho paciffice et quiere tanto tempore a quo non extat memoria hominum in contrarium. Ego autem, ad fundandam domini regis intencionem, proposui quod predictus mansus erat domino regi censualis in tribus solidibus melguriensibus annualibus, quare debebat feudo ejusdem subyacere; vobis vero

in contrarium asserente quod licet dictus mansus esset domino regi censualis, non propter hoc debebat feudo ejusdem subyacere, et maxime quia dictus census prestatur dicto domino regi tantum pro pratis ripparie et plantis que sunt in eisdem et non pro manso predicto vel honoribus ejusdem. Qua responsione habita, deliberavi plenarie et produxi testes et alias probaciones coram judicem. Quibus receptis et eorum dictis publicatis, non potui reperire quod dictus census debeat prestari domino regi, nisi tantum pro pratis et plantis predictis que sunt in eisdem. Perscrutatis etiam et diligenter requisitis antiquissimis capudbrevis, registro regio et universis aliis probacionum adminiculis, non potui aliqua certa indicia[a] reperire per testes vel alio modo quod predictus mansus esset vel debere esse de feudo domini regis predicti, nec esset situs infra terminis alicujus castri feudi domini regis, ville vel loci sui realenchi. Ideoque, auctoritate comissionis mee, per dominum regem et omnes successores suos, laudo, concedo, corroboro et confirmo inperpetuum vobis, prenominato Raimundo Clementis, et successoribus vestris, pro francho alodio et inmuni predictum mansum, cum hominibus et mulieribus ejusdem, et eorum projeniebus, censibus, usaticis, serviciis, dominacionibus et juridictionibus ejusdem, et cum honoribus, possessionibus, terris cultis et incultis et heremis; ita quod predictum mansum, cum honoribus suis omnibus et pertinenciis, habeatis et teneatis vos et successores vestri inperpetuum pro francho alodio, ad omnes vestras vestrorumque voluntates omni tempore libere faciendas, salvo tamen et exceptis pratis predictis cum plantis eorumdem, pro quibus debent fieri et prestari domino regi et suis successoribus tres solidos melguriensium annuatim, absolvens vos et vestros, et quitios et inmunis faciens ex parte domini regis a peticione omnium predictorum. Actum est hoc kalendis augusti, anno Domini M° CC° LX° octavo. S+num Bernardi *Farex* predicti, qui hec firmo et laudo. Sig+++na Petri Catelli, Rogerii Petri et B. Galli, testium. Guilelmus Clementis, notarius publicus datus a domino rege [f. 62*v*] in negocio feudorum post mortem Raimundi *Amell*, hec scribi fecit anno Domini millesimo CC° LXXX° tercio, die III° kalendas aprilis, et aliud consimile instrumentum hic apposuit et hic suum sig-(...)-num[b] fecit die et anno predictis.

ABC DEF GHI

a. indicia *afegit a l'interlineat.* b. *L'espai reservat per a la signatura manual de l'escrivà ha quedat en blanc*.